

TESAŘÍKOVITÍ - CERAMBYCIDAE

České republiky a Slovenské republiky

(Brouci - Coleoptera)

Milan E. F. Sláma

Výskyt

Bionomie

Hospodářský význam

Ochrana

Tesaříkovití - *Cerambycidae*
České republiky a Slovenské republiky
(Brouci - *Coleoptera*)

Sláma, Milan E. F.

Recenzenti: RNDr. Josef Jelínek, CSc., Praha
RNDr. Ilja Okáli, CSc., Bratislava

Vydáno s podporou: Správy chráněných krajinných oblastí České republiky, Praha
Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky, Praha

Překlad úvodní části do německého jazyka: Mojmír Pagač

Vydavatel: Milan Sláma, Krhanice

Všechna práva jsou vyhrazena. Žádná část této knihy nesmí být žádným způsobem kopírována a rozmnožována bez písemného souhlasu vydavatele.

Tisk a vazba: TERCIE, spol. s r. o.

© 1998 Milan Sláma

Adresa: Milan Sláma, 257 42 Krhanice 175, Česká republika

ISBN 80-238-2627-1

Tesaříkovití
Coleoptera - Cerambycidae
České republiky a Slovenské republiky

Bockkäfer
Coleoptera - Cerambycidae
**der Tschechischen Republik
und der Slowakischen Republik**

Obsah

Obsah	
Úvodní část	
1. Přehled druhů	
2. Úvod	
3. Seznam muzeí, ústavů a entomologů	
4. Pohled do historie	
5. Klasifikace	
6. Výskyt tesaříkovitých v České republice a Slovenské republice	
7. Mapky	
8. Seznamy lokalit	
9. Bionomie	
9a. Živné rostliny	
9b. Přirození nepřátelé	
10. Variabilita	
11. Hospodářský význam	
12. Ochrana	
13. Druhy zjištěné v přilehlých oblastech okolních zemí	
14. Druhy zavlečené	
15. Počet zjištěných druhů	
16. Sběr a chov	
Speciální část	
Literatura	
Rejstřík jmen tesaříkovitých	

Inhalt

Inhalt	3
Einleitungsteil	4
- Artenübersicht	4
- Einleitung	13
- Verzeichnis von Museen und Entomologen	17
- Zur Geschichte	20
- Klassifikation	25
- Vorkommen von Bockkäfern in der Tschechischen Republik und in der Slowakischen Republik	29
- Landkarten	33
- Lokalitätenverzeichnis	34
- Bionomie	37
- Nährpflanzen	40
- Naturfeinde	45
- Variabilität	48
- Wirtschaftliche Bedeutung	48
- Schutz	52
- In der angrenzenden Gebieten der Nachbarländer gefundene Arten	54
- Verschleppte Arten	56
- Zahl der gefundenen Arten	57
- Sammlung und Zucht	58
Speziellteil	62
Literatur	357
Bockkäfernamenregister	378

Úvodní část

1. Přehled druhů

1. Artenübersicht

CERAMBYCIDAE

PRIONINAE

<i>Ergates</i> Audinet-Serville, 1832 <i>faber faber</i> (Linnaeus, 1767)	B	M	S	62
<i>Megopis</i> Audinet-Serville, 1832 <i>scabricornis</i> (Scopoli, 1763)	B	M	S	65
<i>Prionus</i> Geoffroy, 1762 <i>coriarius</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	68
<i>Tragosoma</i> Audinet-Serville, 1832 <i>depsarium</i> (Linnaeus, 1767)	B	M	S	69

SPONDYLINAE

<i>Anisarthron</i> Dejean, 1835 <i>barbipes</i> (Schrank, 1781)	B	M	S	71
<i>Saphanus</i> Audinet-Serville, 1834 <i>piceus piceus</i> (Laicharting, 1784)	B	M	S	73
<i>Nothorhina</i> Redtenbacher, 1845 <i>punctata</i> (Fabricius, 1798)	B	M	S	74
<i>Tetropium</i> Kirby, 1837 <i>castaneum</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	76
<i>gabrieli</i> Weise, 1905	B	M	S	78
<i>fuscum</i> (Fabricius, 1787)	B	M	S	79
<i>Arhopalus</i> Audinet-Serville, 1834 <i>rusticus</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	80
<i>ferus</i> (Mulsant, 1839)	B	M	S	81
<i>Asemum</i> Eschscholtz, 1830 <i>striatum</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	83
<i>Spondylis</i> Fabricius, 1775 <i>buprestoides</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	84

CERAMBYCINAE

<i>Trichoferus</i> Wollaston, 1854 <i>griseus</i> (Fabricius, 1792)	B			85
<i>pallidus</i> (Olivier, 1790)		M	S	86
<i>Cerambyx</i> Linnaeus, 1758 <i>cerdo cerdo</i> Linnaeus, 1758	B	M	S	88

<i>miles</i> Bonelli, 1823			S	91
<i>welensi</i> Küster, 1846			S	93
<i>scopolii scopolii</i> Füssly, 1775	B	M	S	94
Rosalia Audinet-Serville, 1833				
<i>alpina alpina</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	95
Purpuricen Germar, 1824				
<i>kaehleri</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	98
<i>globulicollis globulicollis</i> (Mulsant, 1839)		?M	S	100
<i>budensis budensis</i> (Götz, 1783)			S	101
Aromia Audinet-Serville, 1833				
<i>moschata moschata</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	103
Axinopalpis Dejean, 1835				
<i>gracilis gracilis</i> (Krynicky, 1832)	B	M	S	104
Gracilia Audinet-Serville, 1834				
<i>minuta</i> (Fabricius, 1781)	B	M	S	106
Deilus Audinet-Serville, 1834				
<i>fugax</i> (Olivier, 1790)	B	M	S	107
Obrium Dejean, 1821				
<i>cantharinum</i> (Linnaeus, 1767)	B	M	S	108
<i>brunneum</i> (Fabricius, 1792)	B	M	S	111
Stenhomalus White, 1855				
<i>bicolor</i> (Kraatz, 1862)			S	111
Callimoxys Kraatz, 1863				
<i>gracilis</i> (Brullé, 1832)			S	112
Stenopterus Illiger, 1804				
<i>flavicornis</i> Küster, 1846			M	S
<i>ater</i> (Linnaeus, 1767)	?B		S	115
<i>rufus rufus</i> (Linnaeus, 1767)	B	M	S	116
Callimus Mulsant, 1846				
<i>angulatus angulatus</i> (Schrank, 1789)	B	M	S	117
Nathrius Brethes, 1916				
<i>brevipennis</i> (Mulsant, 1839)	B	M	S	118
Molorchus Fabricius, 1792				
<i>minor minor</i> (Linnaeus, 1767)	B	M	S	120
Glaphyra Newman, 1840				
<i>umbellatarum</i> (Schreber, 1759)	B	M	S	121
<i>kiesenwetteri kiesenwetteri</i> (Mulsant et Rey, 1861)	B	M	S	122
<i>marmottani marmottani</i> (Brisout, 1863)	B	M	S	123
Hylotrupes Audinet-Serville, 1834				
<i>bajulus</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	124
Ropalopus Mulsant, 1839				
<i>ungaricus</i> (Herbst, 1784)	B	M	S	125
<i>clavipes</i> (Fabricius, 1775)	B	M	S	127

<i>spiniornis</i> (Abeille de Perin, 1869)	B	M	S	128
<i>macropus</i> (Germar, 1824)	B	M	S	130
<i>femoratus</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	131
<i>Pronocera</i> Motschulsky, 1859				
<i>angusta</i> (Kriechbaum, 1844)	B	M	S	132
<i>Leioderus</i> Redtenbacher, 1845				
<i>kollari</i> Redtenbacher, 1849	B	M	S	134
<i>Callidium</i> Fabricius, 1775				
<i>violaceum</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	136
<i>aeneum</i> (De Geer, 1775)	B	M	S	138
<i>Palaeocallidium</i> Plavilsthikov, 1940				
<i>coriaceum</i> (Paykull, 1800)	B	M	S	139
<i>Pyrhridium</i> Fairmaire, 1864				
<i>sanguineum</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	141
<i>Semanotus</i> Mulsant, 1839				
<i>undatus</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	142
<i>russicus russicus</i> (Fabricius, 1776)			S	143
<i>Phymatodes</i> Mulsant, 1839				
<i>testaceus</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	145
<i>lividus</i> (Rossi, 1794)	B		S	146
<i>pusillus pusillus</i> (Fabricius, 1787)	B			147
<i>pusillus barbipes</i> Küster, 1847		M	S	147
<i>glabratus glabratus</i> (Charpentier, 1825)	B	M	S	149
<i>rufipes rufipes</i> (Fabricius, 1776)	B	M	S	150
<i>fasciatus</i> (Villers, 1789)	B	M	S	151
<i>alni alni</i> (Linnaeus, 1767)	B	M	S	153
<i>Lioderina</i> Ganglbauer, 1885				
<i>linearis</i> (Hampe, 1870)			S	154
<i>Anaglyptus</i> Mulsant, 1839				
<i>mysticus</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	155
<i>Plagionotus</i> Mulsant, 1842				
<i>arcuatus</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	156
<i>detritus</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	157
<i>Echinocerus</i> Mulsant, 1863				
<i>floralis</i> (Pallas, 1773)	B	M	S	158
<i>Xylotrechus</i> Chevrolat, 1860				
<i>antilope</i> (Schönherr, 1817)	B	M	S	160
<i>arvicola</i> (Olivier, 1795)	B	M	S	161
<i>capricornis</i> (Gebler, 1830)		M	S	163
<i>pantherinus</i> (Savenius, 1825)	B	M	S	165
<i>rusticus</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	167
<i>Chlorophorus</i> Chevrolat, 1863				
<i>sartor</i> (Müller, 1766)	B	M	S	168

<i>figuratus</i> (Scopoli, 1763)	B	M	S	169
<i>varius varius</i> (Müller, 1766)	B	M	S	170
<i>herbsti</i> (Brahm, 1790)	B	M	S	171
<i>hungaricus</i> Seidlitz, 1891		M	S	173
<i>Isotomus</i> Mulsant, 1863				
<i>speciosus</i> (Schneider, 1787)	B	M	S	174
<i>Cyrtoclytus</i> Ganglbauer, 1882				
<i>capra</i> (Germar, 1824)		M	S	176
<i>Clytus</i> Laicharting, 1784				
<i>tropicus</i> (Panzer, 1795)	B	M	S	177
<i>lama</i> Mulsant, 1847	B	M	S	179
<i>arietis arietis</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	180
<i>rhamni temesiensis</i> Germar, 1824	B	M	S	181
<i>Neoclytus</i> Thomson, 1860				
<i>acuminatus</i> (Fabricius, 1775)		M		182
NECYDALINAE				
<i>Necydalis</i> Linnaeus, 1758				
<i>ulmi</i> Chevrolat, 1838	B	M	S	183
<i>maior</i> Linnaeus, 1758	B	M	S	184
LEPTURINAE				
<i>Rhamnusium</i> Latreille, 1829				
<i>bicolor bicolor</i> (Schrank, 1781)	B	M	S	187
<i>Oxymirus</i> Mulsant, 1863				
<i>cursor</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	189
<i>Stenocorus</i> Fabricius, 1775				
<i>quercus</i> (Götz, 1783)	B	M	S	190
<i>meridianus</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	191
<i>Rhagium</i> Fabricius, 1775				
<i>inquisitor inquisitor</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	192
<i>sycophanta</i> (Schrank, 1781)	B	M	S	193
<i>mordax</i> (De Geer, 1775)	B	M	S	194
<i>bifasciatum</i> Fabricius, 1775	B	M	S	195
<i>Akimerus</i> Audinet-Serville, 1835				
<i>schaefferi</i> (Laicharting, 1784)	B	M	S	196
<i>Pachyta</i> Dejean, 1821				
<i>lamed lamed</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	198
<i>quadrinaculata</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	200
<i>Brachyta</i> Fairmaire, 1864				
<i>interrogationis</i> (Linnaeus, 1758)	B	?M	S	201

<i>Evodinus</i> Leconte, 1850					
<i>borealis</i> (Gyllenhal, 1827)			S		202
<i>clathratus</i> (Fabricius, 1792)	B	M	S		203
<i>Carilia</i> Mulsant, 1863					
<i>virginea</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S		204
<i>Pseudogaurotina</i> Plavilsthikov, 1958					
<i>excellens</i> (Brancsik, 1874)			S		206
<i>Acmaeops</i> Leconte, 1850					
<i>septentrionis</i> (Thomson, 1866)	B		S		208
<i>marginatus</i> (Fabricius, 1781)	B	M	S		210
<i>Gnathacmaeops</i> Linsley et Chemsak, 1972					
<i>pratensis</i> (Laicharting, 1784)	B	M	S		211
<i>Dinoptera</i> Mulsant, 1863					
<i>collaris</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S		213
<i>Pidonia</i> Mulsant, 1863					
<i>lurida</i> (Fabricius, 1792)	B	M	S		214
<i>Cortodera</i> Mulsant, 1863					
<i>humeralis humeralis</i> (Schaller, 1783)	B	M	S		214
<i>femorata</i> (Fabricius, 1787)	B	M	S		215
<i>flavimana flavimana</i> (Waltl, 1838)			?S		217
<i>villosa</i> Heyden, 1876	B	M	S		218
<i>holosericea holosericea</i> (Fabricius, 1801)		M	S		219
<i>Grammoptera</i> Audinet-Serville, 1835					
<i>ustulata</i> (Schaller, 1783)	B	M	S		220
<i>ruficornis ruficornis</i> (Fabricius, 1781)	B	M	S		221
<i>abdominalis</i> (Stephens, 1831)	B	M	S		222
<i>Alosterna</i> Mulsant, 1863					
<i>tabacicolor tabacicolor</i> De Geer, 1775	B	M	S		223
<i>erythropus ingrica</i> (Baeckmann, 1902)			S		224
<i>Pseudovadonia</i> Lobanov, Murzin et Danilevsky, 1981					
<i>livida livida</i> (Fabricius, 1776)	B	M	S		225
<i>livida pecta</i> (Daniel, 1891)	B	M	S		225
<i>Nivellia</i> Mulsant, 1863					
<i>sanguinosa</i> (Gyllenhal, 1827)	B	?M	S		226
<i>Cornumutilla</i> Letzner, 1843					
<i>quadrivittata</i> (Gebler, 1830)		M	S		227
<i>Pedostrangalia</i> Sokolov, 1896					
<i>revestita</i> (Linnaeus, 1767)	B	M	S		229
<i>pubescens</i> (Fabricius, 1787)	B	M	S		231
<i>Lepturobosca</i> Reitter, 1912					
<i>virens</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S		232
<i>Judolia</i> Mulsant, 1863					
<i>sexmaculata</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S		233

<i>Pachytodes</i> Pic, 1891					
	<i>cerambyciformis</i> (Schrank, 1781)	B	M	S	234
	<i>erraticus</i> (Dalman, 1817)	B	M	S	235
<i>Vadonia</i> Mulsant, 1863					
	<i>unipunctata unipunctata</i> (Fabricius, 1787)		M	S	236
	<i>steveni</i> (Sperk, 1835)			S	238
<i>Anoplodera</i> Mulsant, 1839					
	<i>rufipes</i> (Schaller, 1783)	B	M	S	238
	<i>sexguttata</i> (Fabricius, 1775)	B	M	S	239
<i>Anastrangalia</i> Casey, 1924					
	<i>dubia dubia</i> (Scopoli, 1763)	B	M	S	240
	<i>reyi</i> (Heyden, 1889)	B	M	S	241
	<i>sanquinolenta</i> (Linnaeus, 1761)	B	M	S	242
<i>Stictoleptura</i> Casey, 1924					
	<i>scutellata scutellata</i> (Fabricius, 1781)	B	M	S	243
<i>Corymbia</i> Des Gozis, 1886					
	<i>rubra</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	244
	<i>erythroptera</i> (Hagenbach, 1822)	B	M	S	245
	<i>cordigera cordigera</i> (Füessly, 1775)	B	M	S	247
<i>Brachyleptura</i> Casey, 1913					
	<i>fulva</i> (De Geer, 1775)	?B	?M	S	248
	<i>tesserula</i> (Charpentier, 1825)	B	M	S	249
	<i>maculicornis maculicornis</i> (De Geer, 1775)	B	M	S	250
<i>Lepturalia</i> Reitter, 1912					
	<i>nigripes</i> (De Geer, 1775)			S	251
<i>Leptura</i> Linnaeus, 1758					
	<i>thoracica</i> (Creutzer, 1799)			S	253
	<i>quadrifasciata quadrifasciata</i> Linnaeus, 1758	B	M	S	256
	<i>aurulenta</i> Fabricius, 1792	B	M		257
	<i>annularis</i> Fabricius, 1801	B	M	S	258
	<i>aethiops</i> Poda, 1761	B	M	S	259
<i>Rutpela</i> Nakane et Ohbayashi, 1957					
	<i>maculata maculata</i> (Poda, 1761)	B	M	S	260
<i>Stenurella</i> Villiers, 1974					
	<i>melanura</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	261
	<i>bifasciata bifasciata</i> (Müller, 1776)	B	M	S	262
	<i>nigra</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	263
	<i>septempunctata septempunctata</i> (Fabricius, 1792)	B	M	S	264
<i>Strangalia</i> Audinet-Serville, 1835					
	<i>attenuata</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	265

LAMIINAE

Dorcadion Dalman, 1817

<i>fulvum fulvum</i> (Scopoli, 1763)	B	M	S	266
<i>cervae</i> Frivaldsky, 1892			S	268
<i>aethiops</i> (Scopoli, 1763)		M	S	269
<i>pedestre pedestre</i> (Poda, 1761)		M	S	270
<i>decipiens</i> Germar, 1824			?S	270
<i>scopolii</i> (Herbst, 1784)		M	S	271
<i>holosericeum</i> Krynicki, 1832			?S	273

Neodorcadion Ganglbauer, 1884

<i>bilineatum</i> (Germar, 1824)			S	273
----------------------------------	--	--	---	-----

Lamia Fabricius, 1775

<i>textor</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	274
--------------------------------	---	---	---	-----

Morinus Brullé, 1832

<i>funereus</i> Mulsant, 1863	B	M	S	275
-------------------------------	---	---	---	-----

Monochamus Dejean, 1821

<i>saltuarius</i> (Gebler, 1830)	B	?M	S	276
<i>galloprovincialis pistor</i> (Germar, 1818)	B	M	S	278
<i>sartor</i> (Fabricius, 1787)	B	M	S	279
<i>urussovi</i> (Fischer von Waldheim, 1806)	B			281
<i>sutor</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	282

Mesosa Latreille, 1829

<i>curculionoides</i> (Linnaeus, 1761)	B	M	S	283
<i>nebulosa</i> (Fabricius, 1781)	B	M	S	284

Deroplia Dejean, 1837

<i>geni geni</i> (Aragona, 1830)	?B	M	S	285
----------------------------------	----	---	---	-----

Anaesthetis Dejean, 1835

<i>testacea</i> (Fabricius, 1781)	B	M	S	286
-----------------------------------	---	---	---	-----

Oplosia Mulsant, 1863

<i>fennica fennica</i> (Paykull, 1800)	B	M	S	287
--	---	---	---	-----

Pogonocherus Dejean, 1821

<i>hispidus</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	288
<i>hispidulus</i> (Piller et Mitterpacher, 1783)	B	M	S	289
<i>fasciculatus</i> (De Geer, 1775)	B	M	S	290
<i>decoratus</i> Fairmaire, 1855	B	M	S	291
<i>ovatus</i> (Goeze, 1777)	B	M	S	292

Tetrops Kirby, 1826

<i>praeusta</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	293
<i>starki</i> Chevrolat, 1859	B	M	S	294

Aegomorphus Haldeman, 1847

<i>clavipes</i> (Schrank, 1781)	B	M	S	296
---------------------------------	---	---	---	-----

Acanthocinus Dejean, 1821

<i>aedilis</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	297
---------------------------------	---	---	---	-----

	<i>griseus griseus</i> (Fabricius, 1792)	B	M	S	298
	<i>reticulatus</i> (Razoumovsky, 1789)	B	M	S	300
<i>Leiopus</i> Audinet-Serville, 1835					
	<i>nebulosus</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	302
	<i>punctulatus</i> (Paykull, 1800)	B	M	S	303
<i>Exocentrus</i> Dejean, 1835					
	<i>adpersus</i> Mulsant, 1846	B	M	S	304
	<i>punctipennis</i> Mulsant et Guillebeau, 1856	B	M	S	305
	<i>lusitanus</i> (Linnaeus, 1767)	B	M	S	307
	<i>stierlini</i> Ganglbauer, 1883	B	M	S	308
<i>Saperda</i> Fabricius, 1775					
	<i>octopunctata</i> (Scopoli, 1772)	B	M	S	309
	<i>punctata</i> (Linnaeus, 1767)	B	M	S	310
	<i>perforata</i> (Pallas, 1773)	B	M	S	312
	<i>scalaris scalaris</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	314
<i>Compsidia</i> Mulsant, 1839					
	<i>populnea populnea</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	315
<i>Anaerea</i> Mulsant, 1839					
	<i>carcharias</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	316
	<i>similis</i> (Laicharting, 1784)	B	M	S	318
<i>Menesia</i> Mulsant, 1856					
	<i>bipunctata</i> (Zoubkov, 1829)	B	M	S	319
<i>Stenostola</i> Dejean, 1835					
	<i>dubia</i> (Laicharting, 1784)	B	M	S	320
	<i>ferrea ferrea</i> (Schrank, 1776)	B	M	S	322
<i>Oberea</i> Dejean, 1835					
	<i>pupillata</i> (Gyllenhal, 1817)	B	M	S	323
	<i>oculata</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	325
	<i>linearis</i> (Linnaeus, 1761)	B	M	S	326
	<i>euphorbiae</i> (Germar, 1813)		M	S	326
	<i>moravica</i> Kratochvíl, 1989		M	S	327
	<i>erythrocephala erythrocephala</i> (Schrank, 1776)	B	M	S	328
<i>Phytoecia</i> Dejean, 1835					
	<i>hirsutula hirsutula</i> (Frölich, 1793)		?M	S	329
	<i>scutellata</i> (Fabricius, 1792)		M	S	330
	<i>argus</i> (Frölich, 1793)		M	S	331
	<i>nigripes nigripes</i> (Voet, 1778)		M	S	333
	<i>nigricornis nigricornis</i> (Fabricius, 1781)	B	M	S	334
	<i>cylindrica</i> (Linnaeus, 1758)	B	M	S	336
	<i>icterica icterica</i> (Schaller, 1783)	B	M	S	337
	<i>pustulata pustulata</i> (Schrank, 1776)	B	M	S	338
	<i>virgula</i> (Charpentier, 1825)		M	S	338
	<i>coerulea coerulea</i> (Scopoli, 1772)		M	S	340
	<i>coerulescens coerulescens</i> (Scopoli, 1763)	B	M	S	341

<i>uncinata</i> (Redtenbacher, 1842)	B	M	S	342
<i>molybdaena</i> (Dalman, 1817)		M	S	344
<i>Calamobius</i> Guérin-Méneville, 1849				
<i>filum</i> (Rossi, 1790)		M	S	345
<i>Theophilea</i> Pic, 1895				
<i>subcylindricollis</i> Hladil, 1988			S	346
<i>Agapanthia</i> Audinet-Serville, 1835				
<i>kirbyi</i> (Gyllenhal, 1817)	B		S	347
<i>cynarae cynarae</i> (Germar, 1817)	?B	M	S	349
<i>dahli dahli</i> (Richter, 1821)	B	M	S	350
<i>villosoviridescens</i> (De Geer, 1775)	B	M	S	351
<i>maculicornis</i> (Gyllenhal, 1817)			?S	351
<i>pannonica</i> Kratochvíl, 1985	B	M	S	352
<i>violacea</i> (Fabricius, 1775)		M	S	353
<i>intermedia</i> Ganglbauer, 1884	B	M	S	354
<i>leucaspis</i> (Steven, 1817)		?M	S	356

2. Úvod - Einleitung

Knih, kterou právě držíte v ruce se zabývá jednou z nejatraktivnějších skupin brouků - čeledí tesaříkovitých. Tesaříci vždy upoutávali pozornost nejen velikostí a zbarvením, ale i tvarem těla a způsobem života. Často neobvykle dlouhá tykadla se v povědomí lidí tak vžila, že pod slovem tesařík si většina lidí představí "brouka s dlouhými tykadly". Také to vystihuje slovenský název - fuzáci. Barevná odlišnost je velmi široká a řada druhů patří mezi nejkrásnější brouky nejen u nás, ale v celém světě. I velikostně je tato čeleď velmi rozmanitá, v Evropě od několika mm po téměř 7 cm. Do této čeledi patří dokonce i největší brouk světa, jihoamerický *Titanus giganteus* L., jehož největší nalezený kus měří údajně 22 cm.

Das Buch, das Sie eben in der Hand halten behandelt eine der attraktivsten Käfergruppen, die Bockkäferfamilie. Die Bockkäfer fesselten stets die Aufmerksamkeit nicht nur durch die Grösse und Verfärbung, sondern auch durch die Körperform und Lebensweise. Oft ungewöhnliche lange Fühler sind in dem Bewusstsein der Öffentlichkeit so eingebürgert, dass unter dem Wort Bockkäfer sich die meisten Leute "einen Käfer mit langen Fühlern" vorstellen. Auch das erfasst der slowakische Name - fuzáci. Farbenunterschiedlichkeit ist sehr breit und eine Reihe von Arten gehört zu den schönsten Käfern nicht nur bei uns, sondern auch auf der ganzen Welt. Die Familie ist auch nach der Grösse sehr mannigfaltig, in Europa von einigen mm bis zu fast 7 cm. Zu dieser Familie gehört auch der grösste Käfer der Welt, südamerikanischer *Titanus giganteus* L., dessen grössten gefundenes Stück angeblich 22 cm misst.

Na přání pracovníků Národního muzea jsem původně zpracovával materiál tesaříků pro "Prodnus čeledi Cerambycidae Československé republiky", ale jeho vydání pak zejména z finančních důvodů nebylo uskutečnitelné. Později se vyskytly různé další problémy, a proto dochází k opožděnému a pozměněnému vydání až nyní. Po rozdělení Československé republiky jsem musel také upravit text podle nynějšího skutečného stavu na Českou republiku a Slovenskou republiku.

Auf Wunsch der Wissenschaftler des Nationalmuseums bearbeitete ich ursprünglich Bockkäfermaterial für "Prodnus der Cerambycidae - Familie der Tschechoslowakischen Republik", aber seine Herausgabe konnte dann namentlich aus finanziellen Gründen nicht verwirklicht werden. Später traten auch weitere Probleme auf und aus diesem Grunde kommt es erst nun zur verspäteten und veränderten Auflage. Nach der Teilung der Tschechoslowakischen Republik musste ich auch den Text nach dem jetzigen wirklichen Stande auf Tschechische Republik und Slowakische Republik gestalten.

Publikace je určena k použití široké veřejnosti, odborníkům i laikům, ochráncům přírody, sběratelům i zájemcům o přírodu všech věkových kategorií. Z tohoto důvodu jsem se snažil ji napsat srozumitelnou formou a neužívat cizí odborné výrazy. Výjimku činí pouze použití latinských názvů brouků i rostlin. Důvodem je to, že latinská jména jsou užívána nejen v mezinárodním a domácím odborném tisku, ale i ve styku mezi odbornými i provozními pracovníky a sběrateli, nehledě k tomu, že česká a slovenská jména byla vytvořena jen pro velmi málo druhů. Bez znalostí latinských jmen se žádný zájemce o hmyz neobejde, stejně jako se bez nich již neobejde žádný lesník, zahradník nebo skalničkář. U druhů, kde se vyskytují, uvádím také česká a slovenská jména.

Die vorliegende Publikation wendet sich an die breite Öffentlichkeit, Fachleute und Laien, Naturschützer, Sammler Naturinteressenten aller Alterskategorien. Deshalb bemühte ich mich sie in verständlicher Form zu schreiben und fremde Fachausdrücke nicht anzuwenden. Eine Ausnahme sind lateinische Namen der Käfer und Pflanzen. Der Grund besteht darin, dass lateinische Namen in der internationalen und unserer heimischen Fachpresse, sondern auch im Kontakt der Fachleute und der Praxis sowie der Sammler angewandt werden, wobei man beachten muss, dass tschechische und slowakische Namen nur für sehr wenige Arten gebildet worden sind. Interessenten für Insekten, Forstwirte und Gärtner können nicht auf lateinische Namen verzichten. Bei den Arten wo sich auch tschechische und slowakische Namen finden, führe ich sie an.

Mezi základní literaturou pro tuto čeleď u nás nejčastěji používanou na přelomu století byla Ganglbauerova práce "Bestimmungstabellen der europäischen Coleopteren", VII.-VIII. z let 1882 a 1884. V roce 1912 vyšla monografie o broucích moravského rodáka Edmunda

Reittera "Fauna Germanica" zahrnující i naše území, v jejímž IV. díle jsou tesaříci. Po deseti-letí to bylo pro většinu entomologů hlavní určovací dílo. Vynikající entomolog A. Fleischer (1927-30) vydal na tehdejší dobu obsáhlý "Přehled brouků fauny Československé republiky". Od roku 1908 v České (později Československé) entomologické společnosti působil nadšený sběratel a jeden z budoucích uznávaných nejlepších světových znalců této čeledi Leo Heyrovský. Z velkého množství jím vydaných publikací byl velmi žádaný především faunisticky zaměřený "Seznam brouků Republiky československé" z r. 1930. U každého druhu byla uvedena stručná bionomie a u většiny druhů přehled známých lokalit v Československu. Na Slovensku v letech 1930, 1936 a 1937-41 vyšlo vynikající souborné faunistické Roubalovo dílo "Katalog Coleopter Slovenska a Podkarpatské Rusi" I.-III., v jehož II. díle byla zpracována čeleď tesaříků s dodatkem ve III. díle. V SSSR byly vydány v letech 1936, 1940 a 1958 tři obsáhlé díly "Fauna SSSR Žuki drovoseki" výborného znalce tesaříků N.N. Plavilščikova. Tato práce ovlivnila Heyrovského životní dílo z roku 1955 "Tesaříkovití - Cerambycidae, Fauna ČSR 5", jež obsahovalo mimo jiné klíč československých druhů včetně variability. Léta patřilo k nejlepším dílům o tesařících a také bylo vzorem pro práce jiných zahraničních autorů. Faksimile této knihy bylo vydáno v roce 1992 nakladatelem Kabourkem s mým dodatkem. V roce 1995 vydal Ulrich Bense evropský klíč "Longhorn beetles - Bockkäfer", ve kterém jsou zastoupeny evropské druhy kromě států bývalého Sovětského svazu. Vynechány jsou také všechny druhy tribu *Dorcadionini*. Většina prací se zabývá pouze dospělými stadii - imágy. Pokud jde o další vývojová stadia, je prací mnohem méně. Koncem minulého a na přelomu tohoto století práce o larvách publikovali Perris a Xambeu. Moderním vynikajícím dílem s popisy a klíči larev i kulek je "A monograph of the immature stages of British and imported timber beetles" z roku 1953, kterou napsal E. A. J. Duffy. Text obsahuje i mnoho středoevropských druhů. Mnoho těchto druhů je obsaženo také v knize B. M. Mamajeva & M. L. Danilevského "Ličinky žukov-drovosekov" (1975). Zcela mimofádním dílem i ve světovém měřítku je dílo A. I. Čerepanova "Usači severnoj Asii" (1979-1985). V šesti dílech jsou uvedeny obsáhlé klíče a popisy imág, larev i kulek celé čeledi *Cerambycidae*. U každého druhu je uvedena i bionomie. Také v tomto díle je uvedeno mnoho druhů, vyskytujících se i ve střední Evropě. Samotné larvy zpracovali také Švácha & Danilevsky v práci "Cerambycoid larvae of Europe and Soviet Union", Part 1-3 (1987-1989), která obsahuje všechny podčeledi kromě Lamiinae.

Zur Grundliteratur für diese Gattung gehörte bei uns um Jahrhundertwende am meisten angewandte Ganglbauers Arbeit "Bestimmungstabellen der europäischen Coleopteren", VII.-VIII. aus den Jahren 1882 und 1884. Im Jahre 1912 erschienen die Monographie über Käfer vom mährischen Landsmann Edmund Reitter "Fauna Germanica", die auch unsere Länder umfasst und in deren IV. Teile Bockkäfer sich befinden. Diese Monographie war für Jahrzehnte für die meisten Entomologen das Hauptbestimmungswerk. Der hervorragende Entomologe A. Fleischer gab auf die damalige Zeit umfassendes Werk "Übersicht der Käferfauna der Tschechoslowakischen Republik" heraus. Vom Jahre 1908 wirkte in der Tschechischen (später Tschechoslowakischen) entomologischen Gesellschaft Enthusiast Sammler und einer der künftigen anerkannten besten Kenner dieser Familie Leo Heyrovský. Von der grossen Menge von ihm herausgegebenen Publikationen war besonders faunistisch orientierte "Übersicht der Käfer der Tschechoslowakischen Republik" nachgefragt. Bei jeder Art wurde kurzgefasste Bionomie und bei meisten Arten eine Übersicht der bekannten Lokalitäten in der Tschechoslowakei angeführt. In der Slowakei in den Jahren 1930, 1936 und 1937-41 erschien hervorragendes faunistisches Sammelwerk von Roubal "Katalog der Coleoptera der Slowakei und der Karpatoukraine" I. - III. Im II. Teile dieses Werkes wurde die Bockkäferfamilie bearbeitet mit dem Nachtrag im III. Teile. In der ehemaligen UdSSR erschienen in den Jahren 1936, 1940 und 1958 umfassende Werke "Fauna der UdSSR, Bockkäfer". Der Autor war vorzüglicher Bockkäferkenner N. N. Plavilstšikov. Diese Arbeit beeinflusste Heyrovský's Lebenswerk aus dem Jahre 1955 "Tesaříkovití - Cerambycidae, Fauna ČSR 5", das unter anderem den Schlüssel der tschechoslowakischen Arten einschliesslich der Variabilität umfasste. Jahrelang gehörte es zu besten Werken über Bockkäfer und war auch ein Modell für die Arbeiten ausländischer Autoren. Das Faksimile dieses Buches wurde mit meinem Nachtrag von dem Verleger Kabourek im Jahre 1992 herausgegeben. Im Jahre 1995 gab Ulrich Bense den europäischen Schlüssel "Longhorn beetles - Bockkäfer" heraus, in dem europäische Arten ausser den Staaten der ehemaligen Sowjetunion vertreten sind. Ausgelassen sind auch alle Arten vom Tribus *Dorcadionini*. Die meisten

Publikationen befassen sich nur mit adulten Stadien - Imagines. Was weitere Entwicklungsstadien betrifft, kommen die Publikationen viel weniger vor. Ende des vorigen Jahrhunderts und zur Wende dieses Jahrhunderts veröffentlichten die Arbeiten über Larven Perris und Xambeu. Ein modernes imposantes Werk mit Beschreibungen und Schlüsseln zu den Larven und Puppen ist "A monograph of the immature stages of British and imported timber beetles" vom Jahre 1953, die E. A. J. Duffy verfasste. Der Text enthält auch viele mitteleuropäische Arten. Viele von diesen Arten kommen im Buche von D.M. Mamajev und M.I. Danilevskij "Ličinky žukov - drovosekov" (1975) vor. Ganz ausserordentliches Werk auch im Weltmaßstabe ist das Werk von A.I. Čerepanov "Usači severnoj Asii" (1969-1985). In sechs Teilen werden umfassende Schlüssel und Beschreibungen von Imagines, Larven, Puppen der ganzen Cerambycidae Familie veröffentlicht. Bei jeder Art wird auch die Bionomie angeführt. Auch in diesem Werke werden viele Arten, die auch in Mitteleuropa vorkommen, angeführt. Allein die Larven bearbeiteten auch Švácha und Danilevskij in der Arbeit "Cerambycid larvae of Europe and Soviet Union", Part 1-3 (1987-1989), die alle Unterfamilien ausser Lamiinae enthält.

Nově vydávaná kniha o tesařících České republiky a Slovenské republiky je přednostně zaměřena na faunistiku. Výskyt všech druhů je podle lokalit uvedených nálezcí zakreslen do mapek, u části druhů jsou lokality jmenovitě uvedeny. Část textu se zabývá bionomií, přednostně podle skutečností ověřených autorem. Za důležité považují též kapitoly hospodářský význam a ochrana.

Das neu herausgegebene Buch über Bockkäfer der Tschechischen Republik und der Slowakischen Republik ist vor allem auf die Faunistik orientiert. Das Vorkommen aller Arten nach den Lokalitäten, die die Finder anführten, sind in die Landkarten eingezeichnet, bei einem Teil der Arten werden die Lokalitäten mit den Namen geführt. Ein Teil des Textes befasst sich mit der Bionomie, vorzugsweise nach den durch den Autor überprüften Tatsachen. Als wichtig betrachte ich auch Kapitel wirtschaftliche Bedeutung und Schutz.

Faunistické údaje byly získány třemi odlišnými způsoby. Největší množství údajů pochází z osobně prohlédnutých sbírek v muzeích a u soukromých sběratelů, včetně vlastní sbírky, druhá část pochází převážně ze soukromých sbírek, jejichž majitelé zaslali písemné seznamy, a z osobních záznamů Heyrovského. Materiálům získaným z těchto zdrojů jsem dával přednost. Třetí část pochází z různých (mně dostupných) literárních údajů. Získání některých i zdánlivě dosažitelných literárních pramenů bylo velmi komplikované, časově velmi náročné a často i nemožné. Stejně komplikované a většinou neuskutečnitelné bylo ověřování starých nálezů. S manželkou jsme prohlédli obsáhlý materiál tesaříků, z kterého bylo nutné vybrat a determinovat tesaříky vhodné pro využití v této publikaci. Množství prohlížených brouků odhaduji nejméně na 800 000 kusů tesaříků a z toho cca 500 000 kusů bylo možné vybrat pro prověření lokalit. Písemné údaje ze svých i jiných sbírek poskytl přes 150 entomologů, někteří poskytli velmi obsáhlé detailní seznamy, někteří jen menší počet údajů. Několik entomologů se omlouvalo, že sbírají převážně jen v okolí svého bydliště, ale jejich seznamy byly mnohdy cennější než ty, které obsahovaly i více vzácnějších druhů, ale pouze z nejčastěji navštěvovaných lokalit. Není mi známé celkové množství tesaříků v těchto sbírkách, ale i to muselo být vysoké. Počet možných údajů však není ani tak úplný, protože na žádost o spolupráci a poskytnutí dat (uveřejněnou ve Zpravodaji ČSE nebo osobním dopisem) někteří neodpověděli, někteří to odmítli. Z entomologů, kteří mi nabídli, abych si jejich sbírky přijel prohlédnout, jsem bohužel u pěti tuto možnost nevyužil. Přesto však byla zpracována naprostá většina materiálu uloženého ve sbírkách a mapové zobrazení podává obraz o co nejuplněnějších údajích druhů i o územním prozkoumání obou republik. V práci nejsou zachyceny přírůstky nálezů z muzeí i soukromých sbírek, ke kterým došlo po našich výpisech a po zaslání seznamů v osmdesátých letech.

Faunistische Daten wurden auf drei unterschiedliche Weisen gewonnen. Die meisten Datenangaben stammen aus persönlich untersuchten Sammlungen der Museen und der Privatsammler einschliesslich der eigenen Sammlung des Autors, das zweite Teil stammt vorwiegend aus Privatsammlungen, deren Besitzer schriftliche Verzeichnisse sandten und aus persönlichen Vermerken von Heyrovský. Materialien aus diesen Quellen wurden bevorzugt..

Das dritte Teil stammt aus unterschiedlichen (mir zugänglichen) Literarangaben. Die Gewinnung einiger auch scheinbar erreichbaren Literaturquellen war sehr kompliziert, zeitlich sehr anspruchsvoll und oft auch unmöglich. Gleich kompliziert und meistens nicht verwirklicht war die Beglaubigung alter Funde. Mit meiner Gattin untersuchten wir umfangreiches Material von Bockkäfern. Aus diesem Material war es notwendig für die Ausnutzung in der vorliegenden Publikation geeignete Bockkäfer auszuwählen und zu determinieren. Die Menge der untersuchten Käfer schätze ich wenigstens auf 800 000 Stück Bockkäfer und davon etwa 500 000 Stück war es möglich zur Überprüfung von Lokalitäten auszuwählen. Die schriftlichen Angaben aus ihren und aus anderen Sammlungen gewährten mehr als 150 Entomologen, einige gewährten sehr eingehende Detailverzeichnisse, einige nur kleinere Zahl von Angaben. Einige Entomologen entschuldigten sich, dass sie vorwiegend in der Umgebung ihres Wohnortes sammeln, aber ihre Verzeichnisse waren oftmals wertvoller als die, die auch mehr seltenerer Arten enthielten, aber bloss aus öftest besuchten Lokalitäten. Mir ist nicht die Gesamtmenge der Totalzahl der Bockkäfer in diesen Sammlungen bekannt, aber auch dies musste hoch sein. Die Zahl der möglichen Angaben ist jedoch nicht vollständig, da auf Gesuch um die Zusammenarbeit und Präsentation von Daten, das ich im Zpravodaj ČSE veröffentlichte oder im persönlichen Schreiben ersuchte, einige nicht antworteten, einige absagten. Bei den Entomologen, die mir boten anzukommen und ihre Sammlungen zu besehen, habe ich bei fünf diese Möglichkeit nicht ausgenützt. Nichtsdestoweniger wurde die Mehrheit des in der Sammlungen aufbewahrten Materials bearbeitet und die Landkartenabbildung gibt ein Bild einerseits womöglich vollständigster Angaben der Arten und auch über gebietsweise Durchforschung beider Republiken. In der Arbeit werden nicht die Zuwächse der Funde aus Museen und Privatsammlungen erfasst, zu denen es erst nach unseren Exzerptionen und nach der Absendung von Verzeichnissen in den achtziger Jahren kam.

Slyšel jsem připomínky, že v seznamech, které mně byly zaslány, mohlo dojít k omylům. Tuto možnost nevylučuji, je možná stejně, jako když k omylům dochází i u jiných publikovaných prací. Podobným jednotlivým převzatým chybám se nevyhnul ani Roubal, Heyrovský a další. Radu entomologů jsem zpětně požádal o ověření několika set údajů a převážná část mi odpověděla. Většinou k omylům skutečně došlo a velmi oceňuji vysokou úroveň těch entomologů, kteří přiznali, že determinace byla chybná. Neznám také nikoho, kdo by byl neomylný. K dalším a bohužel častým neovlivnitelným chybám může dojít i při záměrném uvedení nesprávné lokality z různých důvodů (Sláma 1976). Mnoho entomologů jednotně upravuje své sbírky, přepreparovává cizí materiál a i tam může dojít k prohození lokalit. Při prohlížení sbírek jsem našel několik tesaříků s mým lokálním štítkem z míst, kde jsem uvedený druh zcela jistě nesbíral. Více údajů jsem také úmyslně vynechal. Je velmi problematické vytrdit nesprávné údaje. Na příkladu Heyrovského i jiných však je vidět, že někdy vynechané “nespolehlivé” údaje se mohou časem ukázat jako správné a naopak.

Ich hörte Bemerkungen, dass in den Verzeichnissen, die mir zugesandt wurden, es zu Fehlern kommen konnte. Ich eliminiere diese Möglichkeit nicht, sie ist möglich gleich, wie es zu den Fehlern kommt auch bei anderen veröffentlichten Publikationen. Solche einzelne übernommene Fehler mied nicht einmal Roubal, Heyrovský und weitere. Eine Reihe von Entomologen ersuchte ich dagegen um die Verifikation einiger Hunderte Angaben und überwiegendes Teil von ihnen sandten die Antwort. Es kam tatsächlich meistens zu Fehlern und ich schätze hoch das Niveau dieser Entomologen, die gestanden, dass die Determinierung falsch war. Ich kenne auch niemanden, wer unfehlbar ist. Zu weiteren und leider oft nicht beeinflussbaren Fehlern kann es kommen auch bei der absichtlichen Anführung einer nicht richtigen Lokalität aus verschiedenen Gründen (Sláma 1976). Viele Entomologen gestalten einheitlich ihre Sammlungen, überpräparieren das fremde Material und auch dort kann es zu Verwechslung der Lokalitäten kommen. Bei der Untersuchung der Sammlungen fand ich einige Bockkäfer mit meinem Lokalitätsschildchen aus Orten, wo ich die angegebene Art ganz bestimmt nicht sammelte. Mehrere Angaben liess ich auch absichtlich aus. Es ist sehr problematisch die unrichtigen Angaben auszusortieren. Auf dem Beispiel von Heyrovský und anderen ist ersichtlich: manchmal ausgelassene “unverlässliche” Angaben können mit der Zeit als richtige erwiesen werden und umgekehrt.

Srdečně děkuji všem, kteří přispěli poskytnutím údajů, někteří se vydání této práce bohužel nedožili. Děkuji také všem pracovníkům uvedených muzeí a ústavů, kteří mi velmi ochotně pomohli a poskytli mnoho svého času. Rovněž děkuji recenzentům této publikace RNDr. J. Jelínkovi, CSc. z Národního muzea v Praze a RNDr. I. Okálimu, CSc. z Národního múzea v Bratislave za cenné připomínky. Dále děkuji Doc. Ing. M. Čapkovi, DrSc.,

RNDr. J. Šedivému, CSc. a Doc. RNDr. J. Čepelákovi, CSc. za poskytnutí seznamů parazitů a mnohých užitečných rad. MUDr. S. Kadlecovi, J. Voříškovi za připomínky k nomenklatuře a Z. Černému za přehlédnutí textu. Rád bych také poděkoval svým učitelům, lesnímu kontrolorovi Alfredu Keilovi, který mne prvý učil sbírat brouky, řediteli lesního závodu Ing. Karlu Prokšovi, který mně naznačil některé taje života tesaříků a svému entomologickému učiteli, staršímu kolegovi a příteli Dr. Leo Heyrovskému, který mně také nedlouho před svou smrtí poskytl své záznamy. Všem třem mohu poděkovat, bohužel, již jen in memoriam. Za pomoc při sestavování programů na PC děkuji Ing. Z. Kubcovi a svému vnukovi Martinu Veselému. Mimořádný dík bych chtěl vyslovit své manželce Jarmile, nejen za obětavou pomoc při tvorbě této práce, ale za trpělivost a spolupráci při uskutečňování našich celoživotních entomologických zájmů.

Ich danke recht herzlich allen denen, die durch Darbietung von Angaben Beitrag leisteten. Manche von ihnen erleben diese Auflage der Arbeit leider nicht. Ich danke allen Mitarbeitern der angeführten Museen und Instituten, die mir sehr bereitwillig halfen und viel ihre freie Zeit widmeten. Ich danke gleichfalls den Rezensenten dieser Publikation RNDr. J. Jelínek, CSc. aus dem Nationalmuseum Praha und RNDr. I. Okáli, CSc. aus dem Nationalmuseum Bratislava für wertvolle Bemerkungen. Weiter danke ich Doz. RNDr. M. Čapek, DrSc., RNDr. J. Šedivý, CSc. und Doz. RNDr. J. Čepelák, CSc. für Parasitenverzeichnisse und für viele nützliche Beratungen. Weiter danke ich Herrn MUDr. S. Kadlec, Herrn J. Voříšek für Anmerkungen zur Nomenklatur und Herrn Z. Černý für die Durchsicht des Textes. Ich möchte gerne auch meinen Lehren danken, dem Forstkontrollör Alfred Keil, der mich als erster das Käfersammeln lehrte, dem Direktor des Forstbetriebes Ing. Karel Prokš, der einige Geheimnisse des Lebens der Bockkäfer für mich entdeckte und meinem entomologischen Lehrer, dem älteren Kollegen und meinem Freund Dr. Leo Heyrovský, der mir kurz vor seinem Tode seine Aufzeichnungen übergab. Die allen drei haben meinen Dank leider in memoriam. Für die Hilfe bei der Aufstellung von PC-Programmen danke ich Ing. Z. Kubec und meinem Enkel Martin Veselý. Den grössten Dank schulde ich jedoch meiner Frau Jarmila, nicht nur für die aufopfernde Hilfe bei dem Schaffen dieses Werkes, sondern auch für Geduld und Zusammenarbeit bei der Verwirklichung unserer das ganze Leben dauernden entomologischen Interessen.

3. Seznam muzeí, ústavů a entomologů, kteří přispěli faunistickými údaji nebo od nichž byly údaje vypsány.

Verzeichnis der Museen, Institute und Entomologen, die mit faunistischen Angaben Beistand leisteten oder von denen die Angaben übernommen wurden.

- BAR - Hornošarišské múzeum Bardejov
- BRL - Okresní muzeum Praha východ v Brandýse n. Labem
Bezirksmuseum Praha Ost mit dem Sitz in Brandýs n. Labem
- BRN - Moravské zemské muzeum Brno
Das mährische Landesmuseum Brno
- ČBU - Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích
Südböhmisches Museum in České Budějovice
- ČLP - Okresní vlastivědné muzeum v České Lípě
Bezirksmuseum in Česká Lípa
- HKR - Muzeum východních Čech v Hradci Králové
Museum für Ostböhmen in Hradec Králové
- HLU - Národní zemědělské muzeum, lovecký zámek Ohrada v Hluboké n. Vltavou
Nationalmuseum für Landwirtschaft in Hluboká n. Vltavou
- LIB - Severočeské muzeum v Liberci
Nordböhmisches Museum in Liberec
- LIT - Okresní muzeum v Mostě
Bezirksmuseum in Most

- NMB - Slovenské národné múzeum Bratislava
Slowakisches Nationalmuseum Bratislava
- NMP - Národní muzeum Praha
Nationalmuseum Praha
- OLO - Vlastivědné muzeum v Olomouci
Heimatskundliches Museum in Olomouc
- OPA - Slezské zemské muzeum v Opavě
Schlesisches Landesmuseum in Opava
- OST - Ostravské muzeum v Ostravě
Ostrauer Museum in Ostrava
- PLZ - Západočeské muzeum v Plzni
Westböhmisches Museum in Plzeň
- TEP - Regionální muzeum v Teplicích
Regionales Museum in Teplice

- LVÚ Zvolen - Lesnícky výskumný ústav vo Zvolene
Forschungsinstitut für Forstwirtschaft in Zvolen
- LVÚ Banská Štiavnica - Lesnícky výskumný ústav v Banské Štiavnici
Forschungsinstitut für Forstwirtschaft in Banská Štiavnica
- VÚRV Ruzyně - Výzkumný ústav pro rostlinnou výrobu v Praze
Forschungsinstitut für Pflanzenproduktion in Praha

Baďura Igor (Žilina), Bečvář Stanislav (České Budějovice), Benedikt Václav Ing. (Plzeň), Berkovec Jiří Ing. (Plzeň), Bojčuk Ladislav (Králíky), Brátka Jaroslav (Kladno), Brutovský Dušan Ing. (Zvolen), † Břach Milan (Meziboří), Březina Boleslav Ing. (Praha), Buchel Vladimír (Bratislava), Čapek Miroslav Doc. Ing. DrSc. (Brno), Čepelák Jiří Doc., RNDr., CSc. (Nitra), Čermák Robert (Praha), Černý Jan Ing. (Praha), Černý Zdeněk (Mírovice), Číla Petr (Praha), Čtvrtečka Richard Mgr. (Liberec), Dalihod Jaroslav (Kladno), Daněk Ladislav JUDr. (Nymburk), David Ladislav (Hradec Králové), Deneš Karel (Pačlavice), Doležal Jiří MUDr. (Příbram), Doležal Stanislav (Plzeň), Dunay Gejza RNDr. (Královce), Dupač Václav (Březůvky), Erben Richard (Náchod), Fischer Oldřich MUDr. (Brno), Franke Peter (Norimberk, Německo), Franc Valerián PaDr., CSc. (Banská Bystrica), Frühbauer Zdeněk CSc. (Praha), Fuka Zdeněk RNDr. (Boršov n.Vltavou), Gottwald Josef Ing. (Praha), Hanousek Zdeněk (Rokycany), Hauck David (Brno), † Havelka Jaromír (Nymburk), Heidler Petr ing. (Plzeň), Herget Jiří (Holoubkov), Holeksa František Ing. (Levice), Holly Ferdinand (Kyselka), Honců Miroslav RNDr. (Česká Lípa), Hošek Pavel (Ústí n. Labem), Hovorka Oldřich RNDr. (Dobříš), Hozák Aleš RNDr. (Hradec Králové), Hron Jan (Rokycany), † Hrozinka Igor (Praha), Hruška Miloš (Ždár n.Sázavou), Hubert Jan, (Říčany), Chyba Jan (Hanušovice), Jászay Tomáš Mgr. (Bardejov), Jelínek Jaroslav (Újezd u Chocně), Jeniš Ivo (Náklo), Kadlec Jiří (Jindřichův Hradec), Kadlec Stanislav MUDr. (Litvínov), Kalivoda Vladimír Ing. (Bílovice n. Svitavou), Kantner František Ing. (Klatovy), Karas Vladimír (Veselí n. Lužnicí), Kautman Václav (Bratislava), Kletečka Zdeněk (České Budějovice), Klícha Jiří (Praha), Klusáček Jiří (Frýdek - Místek), Klváček Jiří (Přerov), Knížek Miloš Ing. (Praha), Kocourek František RNDr., Ing., CSc. (Praha Ruzyně), Komenda Josef (Benešov), Kovařík Milan (Roztoky u Prahy), † Krása Bohumil

(Vrané n. Vlatavou), † Kratochvíl Jan (Praha), Kraus Zdeněk (Znojmo), Krejčíř Miloš (Mladá Boleslav), Krlín Kamil (Bratislava), Kubáň Vítězslav Ing. (Brno), Kučera Emil (Soběslav), Kudrna Arnošt Ing. (Rudolfov), Kybal Miloš (Praha), Lauterer Pavel RNDr. (Brno), Lexa Jan (Strakonice), Lorenc Jiří Ing. (Meziboří), Luža Otakar Ing. (Ždánice), Macek Jan (Praha), Mařík Martin (Praha), Mertlík Josef (Hradec Králové), Mihal Vlastimil (Přerov), Míka Pavel (Praha), Mikát Miroslav (Hradec Králové), Miko Ladislav RNDr. (Libčice n. Vlt.), † Mikula Peter (Liptovské Revúce), Mikulenk Libor RNDr. (Třemešná ve Slezsku), Mikyška Adolf (Poděbrady), Minář Jan RNDr. DrSc. (Praha), Mlejnek Roman (Pardubice), Mocek Bohuslav RNDr. (Pardubice), Moravec Jiří Ing. (Rakovník), Moravec Josef (Vrdy), Neuschl František (Sezimovo Ústí), † Niedl Jiří (Chlum u Třeboně), Nikodým Milan (Praha), Novák Vladimír RNDr. (Brandýs n. Labem), Odvárka Oldřich (Chomutov), Okáli Ilja, RNDr., CSc. (Bratislava), † Pádr Zdeněk RNDr., CSc. (Praha), Paikert František (Opava), Pakosta Jaroslav Ing. (Příbram), Panigaj Lubomír RNDr., CSc. (Bardejov), Pavlíček Jan RNDr. (Beroun), Pavlík Stanislav (Šumperk), Pecina Pavel RNDr. CSc. (Praha), † Pechlát Vladimír (Praha), † Pfeffer Antonín prof., Ing., RNDr., DrSc. (Praha), Pícek Vít (Tanvald), Plecháč Jiří (Příbram), Poláček Karel (Vysoké Mýto), Polanský Ladislav (Kdyně), Prokop Jakub (Praha), Pucholt Rudolf Ing., CSc. (Praha), Pultar Oldřich RNDr. (Libějovice), Putík Milan Ing. (Plzeň), Rejzek Martin RNDr. (Praha), Resl Květoslav Ing. (Uherský Brod), Ričl Petr (Jílové u Prahy), Roháček Jindřich RNDr. (Opava), Rosenberg Ján (Zlaté Moravce), Roubal Viktor (Blaustein, Německo), Řehoř Libor (Neveklov), Říha Jan MUDr. (Teplíce), Sedláček Aleš (Hranice na Moravě), Sedloň Miroslav (Chlum u Třeboně), Seichert Václav MUDr., CSc. prof. (Praha), Schles Radovan (Nová Role), Simandl Jiří Ing., CSc. (České Budějovice), Sitek Tomáš MUDr. (Ostrava), Skoupý Vladimír (Kamenné Žehrovice), Sláma Milan (Krhanice), Smatana Ivan Mgr. (Košice), Sobota Jan PaDr. (Hradec Králové), Starý Jaroslav RNDr. (Olomouc), Stehlík Jaroslav RNDr. CSc. (Brno), Steininger (?), Stránský Václav (Studenec u Horek, Střejček Jaromír RNDr., CSc. (Praha), Suchý Josef (Plzeň), Šafanda Jaroslav (Praha), Šálek Lubomír Ing. (Kroměříž), Šedivý Josef RNDr., CSc. (Praha), Šich Ladislav (Domašín), Šilha Václav (Nové Strašecí), Šiška Bernard RNDr. (Nitra), Škorpík Martin Ing. (Znojmo), † Šprysl Miloš (Praha), Štěpánek Pavel (Kladno), Šťourač Petr (Praha), Švácha Petr RNDr. (České Budějovice), Táborský Ivan Mgr. (Litvínov), Tesař Pavel (Tetčice u Rosic), Těšál Ivo (Plzeň), Tkadlec Emil MVDr. (Koněšín), Tomčík Jiří (Ostrava), Trmal Antonín (Sedlčany), Trojan Miroslav (Nové Město nad Metují), Týr Václav (Žihle), Urbánek František (Uherský Brod), Vacík Dušan (Hranice na Moravě), † Valeník Mikuláš (Hlohovec), Vancl Zdeněk (Police nad Metují), Vaněk Petr Ing. (Semily), Vávra Jiří (Ostrava), Vlácil Vladimír Ing. (Brno), Vlasák Josef Dr. (Hluboká n. Vltavou), Voda Josef (Týniště nad Orlicí), Vonička Pavel (Turnov), Voříšek Jiří (Jirkov), Vysoký Václav (Ústí n. Labem), Zahradník Petr Ing. (Praha), Zbuzek Bořivoj Ing. (Praha), Zdrůbecký Milan (Kladno), Zeman Vladimír RNDr. CSc. (Hradec Králové), Zúber Miroslav (Kosmonosy), Zýka Miroslav Ing. (Olomouc).

4. Pohled do historie výzkumu tesaříků v České republice a Slovenské republice - Einblick in die Geschichte der Forschung der Bockkäfer in der Tschechischen Republik und der Slowakischen Republik

V této kapitole bych rád seznámil čtenáře s některými zajímavostmi z minulosti a hlavně s entomology, jejichž jména jsou pro většinu mladších entomologů již jen údaji v literatuře. Domnívám se, že vykonali kus záslužné práce. Zaslужují si, aby neupadla v zapomenutí, protože mají základní podíl na úrovni dnešních znalostí o tesařících i na faunistické části této práce.

In diesem Kapitel möchte ich gerne die Leser mit einigen Merkwürdigkeiten aus der Vergangenheit und dann vor allem mit Entomologen vertraut machen, deren Namen für die Mehrheit jüngerer Entomologen nur Literaturangaben sind. Ich bin der Meinung, dass sie verdienstvolle Arbeit leisteten und so verdienen nicht vergessen zu werden. Darüber hinaus ihnen gehört der Grundanteil an dem Niveau der gegenwärtigen Kenntnisse über Bockkäfer und an dem faunistischen Teile dieser Arbeit.

O samostatné stručné pojednání zabývající se historií faunistického výzkumu tesaříků ve Slovenské republice jsem požádal pracovníka Slovenského národního múzea v Bratislave RNDr. I. Okáliho, CSc., jehož považuji za nejlepšího odborníka na tuto problematiku.

Ich ersuchte RNDr. I. Okáli, CSc., den Angestellten des Slowakischen Nationalmuseums in Bratislava, den ich für den besten Fachmann in dieser Problematik halte, um eine selbständige kurze Abhandlung, die sich mit der Geschichte der Bockkäferforschung in der Slowakischen Republik befasst.

Nepoznal jsem osobně začátky české entomologie na přelomu století a období mezi dvěma válkami znám jen z vyprávění. V první polovině tohoto století dochází k značnému zájmu o entomologii a samozřejmě také o Cerambycidy. Důležitým mezníkem bylo založení České (v roce 1904) a později Československé společnosti entomologické. Jedněmi z nejvýznamnějších entomologů z dob na přelomu století, kteří se zajímali o tesaříky, byli pravděpodobně moravští sběratelé Antonín a Josef Fleischerovi. Mezi další úspěšné sběratele patřili K. Letzner, Karel Deworezky, Karl Fritsch, Edmund Reitter, Kurt Loos, Josef Havlíček, Antonín Růžička, Emil Sprenger, Josef Zeman, Vladimír Zoufal, Josef Haber a mnoho dalších.

Ich persönlich habe nicht die Anfänge der Tschechischen Entomologie an der Jahrhundertwende kennengelernt und die Periode zwischen zwei Kriegen kenne ich nur aus Hörensagen. In der ersten Hälfte dieses Jahrhunderts erscheint ein reges Interesse für die Entomologie und natürlich auch für *Cerambycidae*. Ein wichtiger Grenzstein war die Gründung der Tschechischen (im Jahre 1904) und später der Tschechoslowakischen entomologischen Gesellschaft. Unter den bedeutungsvollen Entomologen aus den Zeiten der Jahrhundertwende, die sich mit Bockkäfern befassten, standen an der Spitze wahrscheinlich mährische Sammler Antonín und Josef Fleischer. Weitere erfolgreiche Sammler waren K. Letzner, Karel Deworezky, Karl Fritsch, Edmund Reitter, Kurt Loos, Josef Havlíček, Antonín Růžička, Emil Sprenger, Josef Zeman, Vladimír Zoufal, Josef Haber und viele andere.

Způsoby sběru tehdejších entomologů profesionálů i amatérů byly víceméně obdobné. Sběr byl především prováděn vyhledáváním imág očima, jako pomůcek se používalo převážně jen smýkadla, eventuálně sklepače (což byl téměř vždy jen deštník, nebo podložené prostěradlo), takže je možno říci, že nálezy byly víceméně náhodné. Úplný převrat v metodách sběru tesaříků již ve třicátých letech způsobil lesní inženýr Karel Prokš, kterého jsem považoval za nejlepšího sběratele této čeledi tehdejší doby. On sám popíral své prvenství a tvrdil, že duchovním otcem nových metod a nejlepším sběratelem byl Štěpán Jureček. Převratem v Prokšových metodách bylo to, že již nespolehal na náhodnost, ale snažil se zjistit bionomii druhu, šel za hledanými druhy, promýšlel jak který druh asi žije. Ve svých úvahách posuzoval stavbu těla i okolnosti náhodných nálezů. Tak zjistil způ-

sob života do té doby nanejvýš vzácných druhů, jako byly *Pseudogaurotina excellens*, *Cornumutilla quadrivittata*, *Ropalopus hungaricus*, *Leioderus kollari*, *Leiopus punctulatus*, *Palaeocallidium coriaceum*, *Semanotus undatus*, *Pedostrangalia revestita*, *Acmaeops marginatus*, *Akimerus schaefferi*, *Phymatodes pusillus*, *Xylotrechus arvicola*, *Phytoecia argus* a řady dalších. Dřevo s larvami tesaříků bral s sebou domů a tam z něho dochovával hmyz. Není asi známo, že byl také vynikajícím znalcem čeledi *Scolytidae*. Jako lesník entomolog povoláním i citem, dokázal v přírodě připravovat především větve pro napadení i pro chytání podkorního a dřevokazného hmyzu. Tělesně zdatný lezl do korun stromů se stupačkami a tam instaloval svazky větví pro vykladení a také tam chytal imága. Dalším entomologem, který vstoupil nesmazatelně do řad vynikajících sběratelů, byl Jaroslav Sekera, který jednak dokázal dokonale využít a dotvořit i dílčí poznatky druhých, jednak sám byl vynikajícím "dřevařem" a zjistil, nebo ověřil bionomii celé řady druhů, např. *Cornumutilla quadrivittata*, *Trichoferus pallidus*, *Obrium cantharinum*, *Saperda octopunctata*, *perforata*, *punctata*, *Acanthocinus griseus*, *Isotomus speciosus* aj. V poválečných letech vyvinul metodiku, podle které odebíral ze dřeva larvy a dopěstovával je v umělém prostředí doma. K tomu účelu si v krabičkách od zápalek přepážkami udělal komůrky, ve kterých se larvy zakuklily a vylíhla se imága. Nevýhodou bylo časté prokousání larev a poškození tykadla a nohou při otevírání krabiček. Mezi řady těch, kteří velmi přispěli k poznání bionomie určitých druhů patřil Miloslav Kudla (byl známý zejména nálezy *Xylotrechus pantherinus* a *Cornumutilla quadrivittata*), dále Alfred Keil a Antonín Pfeffer. Mezi další vynikající sběratele tesaříků na přelomu čtyřicátých a padesátých let, kteří však převážně používali spíše tradičních metod, patřili Jan Roubal, Kristián Pospíšil, Jaroslav Kohoušek, Rudolf Čepelák, Ladislav Fára, Jaroslav Baumert, Petr Čermák, otec a syn Brožíkovi, Antonín Sobota, Adolf Svozil, Egon Lekes, Bohumil Štícha, Otakar Kavan aj. Svou bohatou především taxonomickou publikační činností se zapsal poněkud svérázný Čeněk Podaný. Mezi relativně mladší velmi úspěšné entomology patří zejména Zdeněk Černý, Karel Deneš, S. Kadlec, J. Voříšek, Jiří Lorenc senior, Jan Sobota, Miloš Šprysl a další. Je mnoho těch,

Die Sammlungsmethoden der damaligen Entomologen Professionale und Amateure waren mehr oder weniger ähnlich. Die Sammlung war vor allem okular, als Instrumente benutzte man vorwiegend nur den Ketscher eventuell den Abklopfer (dies war fast stets nur ein Regenschirm oder ein unterlegtes Leintuch), so dass man sagen kann, dass die Funde mehr oder weniger zufällig waren. Den vollen Umsturz in den Bockkäfersammlungsmethoden verursachte schon in der dreissiger Jahren Karel Prokš, den ich als den besten Sammler dieser Familie der damaligen Zeit betrachte. Er selber bestritt das Primat und behauptete, dass der geistliche Vater neuer Methoden und der beste Sammler Štěpán Jureček war. Die Wende in den Prokš's Methoden war schon die Tatsache, dass er sich nicht auf Zufälligkeit verliess, sondern bemühte sich die Bionomie der Art festzustellen, ging nach den gesuchten Arten, erwoh wie welche Art etwa lebt. In seinen Erwägungen beurteilte er den Körperbau und Umstände der zufälligen Funde. Auf diese Weise fand er die Lebensart bis zu jener Zeit besonders seltener Arten wie *Pseudogaurotina excellens*, *Cornumutilla quadrivittata*, *Ropalopus hungaricus*, *Leioderus kollari*, *Leiopus punctulatus*, *Palaeocallidium coriaceum*, *Semanotus undatus*, *Pedostrangalia revestita*, *Acmaeops marginata*, *Acimerus schaefferi*, *Phymatodes pusillus*, *Xylotrechus arvicola*, *Phytoecia argus* und einer Reihe weiterer. Holz mit Bockkäferlarven brachte er nach Hause und dort züchtete er Imagines. Es ist wahrscheinlich nicht bekannt, dass er ein hervorragender Kenner der Familie *Scolytidae* war. Als Förster Entomolog durch den Beruf und Gefühl bereitete vor allem Äste zum Befall und zum Abfangen von Borkeninsektenarten und Holzzerstörern. Als körperlich tüchtig bestieg er Baumkronen mit Klettereisen und dort installierte Bündel von Ästen zur Eiablage und fing Imagines ab. Ein anderer Entomolog der unauslöschlich in die Reihen der hervorragenden Sammler trat war Jaroslav Sekera, der einerseits die Teilergebnisse der anderen vollkommen ausnutzte und nachschuf, andererseits war hervorragender "Holzmann" und fand oder überprüfte die Bionomie einer ganzen Reihe von Arten, z. B. *Cornumutilla quadrivittata*, *Trichoferus pallidus*, *Obrium cantharinum*, *Saperda octopunctata*, *perforata*, *punctata*, *Acanthocinus griseus*, *Isotomus speciosus* und andere. In den Nachkriegsjahren entwickelte er Methoden, nach denen Larven aus dem Holz herausnahm und sie in dem Kunstmilieu zu Hause nachzuchtete. Zu diesem Zwecke gestaltete er Zündhölzlerschachteln, durch Scheidewände schuf Kämmerchen, in denen die Larven sich verpuppten und Imagines schlüpfen. Der Nachteil war oft die Durchbeissung der Larven und bei der Öffnung von Schachteln Beschädigung von Fühlern und Beinen. Zu den Reihen der Entomologen, die sehr zur

Kenntnis der Bionomie von bestimmten Arten beitragen gehörte Miloslav Kudla (bekannt besonders durch die Funde von *Xylotrechus pantherinus* und *Cornumutila quadrivittata*), weiter Alfred Keil und Antonín Pfeffer. Weitere hervorragende Bockkäfersammler an der Wende der vierziger und fünfziger Jahre, die jedoch vorwiegend mehr traditionelle Methoden anwandten, gehörte Jan Roubal, Kristián Pospíšil, Jaroslav Kohoušek, Rudolf Čepelák, Ladislav Fára, Jaroslav Baumert, Petr Čermák, Vater und Sohn Brožík, Antonín Sobota, Adolf Svozil, Egon Lekeš, Bohumil Štícha, Otakar Kavan und andere. Durch seine reiche vor allem taxonomische Publikationstätigkeit machte sich ziemlich eigentümlicher Čeněk Podaný bekannt. Zu den relativ jüngeren sehr erfolgreichen Entomologen gehört namentlich Zdeněk Černý, Karel Deneš, S. Kadlec, J. Voříšek, Jiří Lorenc senior, Jan Sobota, Miloš Šprysl und weitere. Es sind viele, die ich nicht erwähne, die sind jedoch besonders in den Werken von Heyrovský (1930, 1955) und Roubal (1936–1941) angeführt.

o kterých se nezmiňují, jsou uvedeni zejména v dílech Heyrovského (1930, 1955) a Roubala (1936–1941).

Od počátku druhé světové války a pak od padesátých let, až na vzácné výjimky, nebylo možné sbírat v cizině. Zájem se proto soustředil zejména na domácí bohaté a přírodní zachovalé lokality, zvláště pak na Slovensku v okolí Štúrova, oblasti Tater a Vihorlatu. V Čechách to bylo Polabí a Křivoklátsko a na Moravě Pálava a Břeclavsko. Charakter sbírání se začal v té době zásadně měnit. Do té doby většina entomologů sbírala pro svou zálibu a dá se říci v pohodě. Sběr byl součástí výletů, procházek, zábavy na dovolené a celkového zájmu o přírodu. Z nastupující generace za nejvýznamnější postavu tehdejších let považuji Aldo Olexu, který asi nejvíce ovlivnil směr sbírání u všech čeledí. Vynikajícím smyslem pro entomologii, nadáním, obrovskou vůli, pracovitostí a askezí dosahoval nevídaných úspěchů. Patřil také k těm, kteří objevovali do té doby neznámé lokality. Jako první objevil zajímavé lokality na Vihorlatu a našel nové druhy pro Slovensko - *Leptura thoracica* a *Xylotrechus capricornis*. Já jsem se přihlásil za člena ČSE v r. 1948 a podílel jsem se také na dalším směru vývoje naší entomologie. Navázal jsem na metody Prokše a Sekery. Podařilo se mi objasnit způsob života druhů s neznámou bionomií, nebo tehdy velmi vzácných, např. *Pronocera angusta*, *Clytus tropicus*, *Xylotrechus capricornis*, *pantherinus*, *Pseudosphegistes cinereus*, *Tragosoma deparium*, *Anastrangalia reyi*, *Lepturalia nigripes*, *Leptura thoracica*, *Cerambyx welensii*, *Necydalis ulmi*, *Monochamus saltuarius* aj. Byl jsem dlouho jediným, kdo u nás měl sbírku larev a z nich vychovaných parazitů, sbírku požerků a fotodokumentaci. Zdokonalil a zefektivnil jsem Sekerovy krabičky od sirek na kovové, do kterých se larvy dobře ukládaly, kuklily i lhlá se imága i paraziti. Vybudoval jsem doma vytápěnou místnost, ve které jsem dochovával hmyz. Z vychovaných imág jsem dále choval tesaříky v umělých podmínkách i na zahradě a v přírodních podmínkách pod pletivem druhý, které vyžadovaly živé dřevo. Byl jsem asi vůbec prvním entomologem, který použil k nalákání hmyzu a napadení stromy a větve uměle oslabené prořiznutím kůry a běle. Dalším entomologem, který ovlivnil podstatně směr ve vývoji entomologie byl můj přítel a kolega Jiří Hladil. Jako lesník v nádherném prostředí moravských lesů se za podpory své manželky cele věnoval entomologii, zejména čeledím *Buprestidae* a *Cerambycidae* a dosahoval vynikajících úspěchů. Dochovával hmyz v lahvičkách a drátěných venkovních klecích a pokračovat se mu také pokračovat v chovech z rodičovských imág. Byl prvním, kdo úspěšně množil *Leiopus punctulatus* a *Pogonocherus ovatus* a ze dřeva

Vom Anfang des zweiten Weltkrieges und dann von den fünfziger Jahren bis auf seltene Ausnahmen war es nicht möglich im Ausland zu sammeln. Das Interesse konzentrierte sich vor allem auf heimische inländische reiche und naturerhaltene Lokalitäten, namentlich in der Slowakei in der Umgebung von Štúrovo, Tatragebiete und Vihorlat. In Böhmen war es Elbegebiet und Umgebung von Křivoklát und in Mähren Pálava und Umgebung von Břeclav. Der Charakter des Sammelns begann in jener Zeit sich prinzipiell zu ändern. Bis zu jener Zeit die meisten Entomologen sammelten für ihr Vergnügen und man kann sagen in guter Laune. Das Sammeln war Bestandteil der Ausflüge, Spaziergänge, Unterhaltung auf dem Urlaub und des Gesamtinteresses für die Natur. Von der antretenden Generation betrachte ich als bedeutendste Persönlichkeit jener Jahre Aldo Olexa, der etwa am meisten die Richtung des Sammelns aller Familien beeinflusste. Durch hervorragenden Sinn für die Entomologie, durch Talent, riesigen Willen,

Arbeitsfreudigkeit und Askese erreichte er ungesehene Erfolge. Er gehörte auch zu denen, die bis zu jener Zeit unbekannte Lokalitäten entdeckten. Als der erste entdeckte er interessante Lokalitäten auf Vihorlat und hat neue Arten für Slowakei *Leptura thoracica* und *Xylotrechus capricornis* gefunden. Ich meinerseits meldete mich als Mitglied der Tschechoslowakischen entomologischen Gesellschaft im Jahre 1948 und nahm an der weiteren Entwicklungsrichtung unserer Entomologie teil. Ich knüpfte an Prokš's und Sekera's Methoden. Es gelang mir die Lebensart von Arten mit unbekannter Bionomie oder der damals sehr seltenen wie z. B. *Pronocera angusta*, *Clytus tropicus*, *Xylotrechus capricornis*, *pantherinus*, *Pseudosphegistes cinereus*, *Tragosoma depasarium*, *Anastrangalia reyi*, *Lepturalia nigripes*, *Leptura thoracica*, *Cerambyx welensi*, *Necydalis ulmi*, *Monochamus saltuarius* und andere zu erläutern. Ich war lange allein, wer die Sammlung von Larven und aus ihnen gezüchteten Parasiten, die Sammlung der Frassbilder und Photodokumentation besass. Ich vervollkommnete und effektivisierte Sekera's Zündhölzerschachteln auf Metallschachteln, in die die Larven gut eingelegt wurden, verpuppten und schlüpften Imagines und Parasiten. Ich erbaute zu Hause erheiztes Zimmer, in dem ich die Insekten erzog. Von den erzeugten Imagines züchtete ich weiter Bockkäfer in künstlichen Bedingungen und in natürlicher Umwelt unter dem Geflecht Arten, die lebendes Holz forderten. Ich war etwa absolut der erste, der zur Lockung der Insekten und zum Befall der künstlich vorbereiteten geschwächten stehenden Bäume und Äste durch Anschneiden der Rinde und des Splints benutzte. Der weitere Entomologe, der erheblich die Richtung in der Entomologieentwicklung beeinflusste war mein Freund und Kollege Jiří Hladil. Als Förster in der herrlichen Umwelt der mährischen Wälder und unter Unterstützung seiner Frau widmete er sich völlig der Entomologie, besonders den Familien *Buprestidae* und *Cerambycidae* und erreichte hervorragende Erfolge. Er züchtete die Insekten in Flaschen und Aussendrahtkäfigen auf und es gelang ihm auch in den Züchten von Elternimagines fortzusetzen. Er war der erste, der erfolgreich *Leipopus punctulatus* und *Pogonocherus ovatus* vermehrte und aus dem Holz eine Reihe von anderen, damals noch seltenen Arten erzog. Aus den Larven züchtete er grosse Parasitenmenge, die er den kompetenten Spezialisten übergab.

vychoval řadu dalších, tedy ještě vzácných druhů. Z larev vychoval velké množství parazitů, které předával příslušným specialistům.

Od poloviny šedesátých let bylo opět možné sbírat v cizině a pozornost řady entomologů se obrátila tímto směrem. Po určitém období v šedesátých a počátkem sedmdesátých let, kdy bylo velmi málo zejména mladých zájemců o tuto čeleď se může říci, že dnes jich je opět mnoho a všech věkových kategorií. Mnozí z nich jsou velmi aktivní a mají výborné

Von der Hälfte sechziger Jahre war es wieder möglich im Ausland zu sammeln und die Aufmerksamkeit einer Reihe der Entomologen wandte sich in dieser Richtung. Nach bestimmter Periode in sechziger und anfangs siebziger Jahre, wann sehr wenig junger Interessenten für diese Familie waren, kann nun gesagt werden, dass heute es sehr viele und aller Alterskategorien gibt. Viele von ihnen sind sehr aktiv und weisen vorzügliche Ergebnisse auf, aber weil ich mit vielen nicht so gut bekannt bin, überlasse ich die Äusserung über ihre Tätigkeit jemandem aus jüngerer Generation.

výsledky, ale protože s mnohými se již dobře neznám, ponechám vyjádření o jejich činnosti rovněž někomu z mladší generace.

Vo faunistickom výskume fuzáčov na Slovensku môžeme rozlíšiť viacero etáp. Do roku 1918 ich výskum bol spojený s výskumom v rámci Uhorska. Na Slovensku sa sústreďoval v jednotlivých spolkoch ako boli Bratislavský lekársko-prírodovedný spolok, Prírodovedný spolok župy trencianskej či Lekársko-lekárnický a prírodovedný spolok nitrianskej župy. Postupne vychádzali v publikáciách týchto spolkov jednotlivé práce ako boli práce Bollu, Rózsaya, Ortvaya, Kelecsényiho. Najvýznamnejšou osobnosťou tohto obdobia bol predstaviteľ Prírodovedného spolku župy trencianskej K. Brancsik. Vytvoril si široký okruh spolupracovníkov, z ktorých najvýznamnejším sa stal J. Laco. Laco publikoval samostatne práce,

In der Faunaforschung von Bockkäfern in der Slowakei kann man mehrere Etappen unterscheiden. Bis zum Jahre 1918 wurde diese Forschung mit der Forschung im Rahmen von Ungarn verbunden. In der Slowakei konzentrierte sich die Forschung in einzelnen Vereinigungen, wie im Medizinisch-naturwissenschaftlichen Verein von Bratislava, im Naturwissenschaftlichen Verein von Trencsingau oder im Medizinisch-pharmazeutischen und naturwissenschaftlichen Verein von Nitragau. Einzelne Artikel wurden in den Publikationen dieser Vereinigungen herausgegeben, wie Artikel von Boll, Rózsay, Ortva und Kelecsényi. Die bedeutendste Persönlichkeit dieser Epoche war K. Brancsik, Repräsentant des Naturwissenschaftlichen Vereins von Trencsingau. Er hat einen breiten Mitarbeiterkreis geschaffen,

von denen J. Laco der bedeutendste war. Laco publizierte selbständige Arbeiten, in denen er sich der Aberrationenbeschreibung von *Rosalia alpina* art widmete. Auch Cziki widmete dieser Art Aufmerksamkeit in seiner Arbeit von Jahre 1900.

v ktorých sa venoval opisom aberácií druhu *Rosalia alpina*, ktorému bola venovaná samostatne pozornosť aj v práci Csikiho z r. 1900.

Regionálnou faunistikou sa zaoberali práce Malesevicsa (okolie Lučenca), Horvátha (Vysoké Tatry), Chyzyera (oblasť Zemplína), Petricska (okolie Banskej Bystrice a Banskej Štiavnice) a Bolkaya (okolie Rimavskej Soboty). Osobitnú pozornosť si zasluhujú fenologické práce Fritscha, ale najmä Geyera, ktorý svojimi prácami prispel k poznaniu fenológie chrobákov Gemera a okolia Spišskej Novej Vsi. Zo zahraničných entomológov spomeniem práce Millera, Kiesenwettera, Reittera, Brenskeho, Pietscha, Scholza, Zachera a Papeho. Syntetickou prácou, zhrňujúcou výsledky koleopterologického výskumu Uhorska a teda i Slovenska je práca Kuthyho (1900) v diele "Fauna Regni Hungariae". Len fuzáčom je ve-

Mit der Regionalfauna beschäftigten sich Arbeiten von Malesevics (Umgebung von Lučenec), von Horváth (Hohe Tatra), von Chyzer (Gebiet von Zemplín), von Petricska (Umgebung von Banská Bystrica und Banská Štiavnica) und Bolkay (Umgebung von Rimavská Sobotka). Spezielle Aufmerksamkeit verdienen Arbeiten von Fritsch aber besonders die von Geyer, der mit seinen Arbeiten zur Erkenntnis der Käferphänologie von Gemer und der Umgebung von Spišská Nová Ves beigetragen hat. Von ausländischen Entomologen erinnern wir Arbeiten von Miller, Kiesenwetter, Reitter, Brenske, Pietsch, Scholz, Zacher und Pape. Synthetische Arbeit, die die Ergebnisse Coleopteraforschung in Ungarn und daher auch in der Slowakei umfassen, ist die von Kuthy (1900) in der "Fauna Regni Hungariae". Nur den Bockkäfern ist Arbeit von Csiki unter dem Namen "Magyarország Cerambycidae" gewidmet, die in den Jahren 1903 bis 1905 erschien.

novaná práca Csikiho pod názvom "Magyarország Cerambycidai", ktorá vyšla v rokoch 1903 až 1905.

Der Zerfall der Österreichisch - Ungarischen Monarchie beendete eine Etappe, die Entstehung der Tschechoslowakei im Jahre 1918 eröffnete neue Etappen in der Bockkäferforschung; und gerade in diesem Zeitabschnitt sind hier zwei bedeutende Zwischenstufen vom Standpunkt ihrer Erkenntnis mit den Persönlichkeiten von J. Roubal und L. Heyrovský verbunden.

Rozpad Rakúsko-Uhorska ukončil jednu etapu, vznik Československa v roku 1918 zahájil nové etapy vo výskume fuzáčov, pričom v tomto období sú dva významné medzinyky z hľadiska ich poznania, ktoré sú spojené s osobnosťami J. Roubala a L. Heyrovského.

J. Roubal wirkte in der Slowakei in den Jahren 1919 - 1938. Ausser der Faunaarbeit, gezielt an bestimmte Gebiete, ist "Coleopterakatalog der Slowakei" ... etc. (1930, 1936, 1937-1941) seine wichtigste Arbeit. Im zweiten Teil aus dem Jahre 1936 sind auch Bockkäfer synthetisch bearbeitet. Roubal bewertete sehr kritisch alle literarischen Quellen, die er benützt hat. Der Zusatz dazu publizierte Jaromír Havelka (1964).

J. Roubal pôsobil na Slovensku v rokoch 1919 - 1938. Vedľa faunistických prác, zameraných na určité územia, je jeho najvýznamnejšou prácou "Katalóg Coleopter (brouků) Slovenska" ... etc. (1930, 1936, 1937 - 1941). V druhom dieli z r.1936 sú súborne spracované aj fuzáče. Roubal veľmi kriticky zhodnotil všetky literárne pramene, ktoré použil. Doplnky k nemu publikoval Jaromír Havelka (1964).

Heyrovský vo svojich prácach sa venoval špeciálne len tejto čeladi. Prvú prácu o slovenských fuzáčoch publikoval v roku 1923. R.1930 vychádza jeho "Seznam brouků Československé republiky 1. Cerambycidae Tesařci". Tu zhrnul dovtedajšie poznatky. Vyvrcho- lením jeho práce v tejto skupine bolo vydanie 5. zväzku edície Fauna ČSR v r. 1955.

Fleischerov (1927 - 1930) "Přehled brouků Čkoslovenské republiky" sa opieral predovšetkým na výsledky autora a niektorých iných zberateľov. Preto aj v r.1931 vydáva J. Laco

Heyrovský widmete sich in seinen Arbeiten speziell nur dieser Familie (Cerambycidae). Die erste Arbeit von den slowakischen Bockkäfern publizierte er im Jahre 1923. Im Jahre 1930 erscheint sein "Käferverzeichnis der Tschechoslowakischen Republik 1. Cerambycidae- Bockkäfer". Hier resümierte er bisherige Erkenntnisse. Der Höhepunkt seiner Arbeit in dieser Gruppe wurde die Ausgabe der 5. Bandedition Fauna ČSR im Jahre 1955. "Die Übersicht der Käfer in der Tschechoslowakischen Republik" von Fleischer (1927 - 1930) stützte sich vor allem auf Autorsergebnisse und auf einige andere Sammler. Deshalb gibt J. Laco zu dieser Arbeit seine "Additamenta" heraus. Spezielle Aufmerksamkeit wurde den Artformen von *Rosalia alpina* in den Arbeiten von R. Čepelák, Dudich, Korbela, J. Čepelák und Kardasch gewidmet. L. Korbela widmete der Problematik von Bockkäferforschung zwei Arbeiten (1941, 1946), später widmete er sich der Käferforschung in den einzelnen Gebieten. Von ihnen ist die Monographie "Coleoptera von Svätějurský šúr" (1951) die bedeutendste.

k tejto práci svoje "Additamenta". Osobitná pozornosť bola venovaná formám druhu *Rosalia alpina* v prácach R. Čepeláka, Dudicha, Korbela, J. Čepeláka a Kardascha. L. Korbela venoval problematike výskumu fuzáčov dve práce (1941, 1946), neskôr sa venoval výskumu chrobákov jednotlivých území. Z nich je najvýznamnejšou monografia "Coleoptera Svätějurského šúru" (1951).

Od 70. rokov započali sa výskumy jednotlivých chránených území. Tak boli postupne spracované Súľovské skaly (Korbela, Valenčík, 1974), Rozsutec (Korbela, Valenčík, 1981), Blatnická a Gaderská dolina (Valenčík, 1980), Sedlisko pri Hlohovci (Valenčík, 1979),

Seit den 70 Jahren wurde es mit den Forschungen der einzelnen Schutzgebieten begonnen. So wurden schrittweise Súľovské skaly - Súľov-felsen (Korbela, Valenčík 1974), Rozsutec (Korbela, Valenčík 1981), Blatnická a Gaderská dolina - Blatnitz- und Gadermiederung (Valenčík 1980), Zobor (Valenčík 1991, Majzlan, Rychlík 1985), Sedlisko bei Hlohovec (Valenčík 1979) und Plešivec- Hochebene (Vondřejc, Vondřejcová 1988) bearbeitet. Die Angestellten des Forschungsinstitutes für Forstwirtschaft bearbeiteten einzelne Gebiete (Madlen 1955, 1959) oder sie widmeteten sich der Insektenfauna auf einzelnen Baumarten (Turček 1956 - Pappel, Patočka, Čapek, Charvát 1962 - Eiche). Der Entomofauna von ausländischen Holzarten und ihren Schädlingen sind die Arbeiten von Hrubík gewidmet.

Zobor (Valenčík, 1991, Majzlan, Rychlík, 1985) a Plešivecká planina (Vondřejc, Vondřejcová, 1988). Pracovníci Výskumného ústavu lesného hospodárstva spracovali jed-

Zur Verbreitung der Erkenntnisse tragen sehr ausdrucksvoll besonders Arbeiten von Majzlan, Cunev, Franc, Rychlík, Kleinert, Profant, Zach, Křištín und Kožíšek bei.

notlivé oblasti (Madlen, 1955, 1959), alebo sa venovali faune hmyzu na jednotlivých drevinách (Turček, 1956 - topole, Patočka, Čapek, Charvát, 1962 - duby). Entomofaune cudzokrajných drevín a jej škodcom sú venované práce Hrubíka.

Výrazne prispievajú k rozširovaniu poznatkov práce najmä Majzlana, Cuneva, Franca, Rychlíka, Kleinerta, Profanta, Zacha, Křištína a Kožíška.

Speziell mit der Bockkäferfauna und ihrem Verhältnis zu den lebenden Pflanzen beschäftigt sich die Arbeit von Krumpál und Gajdoš (1982). Der Bockkäferfauna der manchen Gebiete sind Arbeiten von Barabás (1976), Černý (1993), Dunay (1986), Gajdoš und Brestovský (1984), Hanzlík (1967), Holeksa (1986), Holeksa und Smetana (1987), Křištín (1992, 1993), Profant (1991), Sláma (1967, 1987a), Šiška (1986), von Steffek (1977) und von Vysoký (1985) gewidmet.

Špeciálne len faunou fuzáčov a ich vzťahom k ich živným rastlinám sa zaoberá práca Krumpála a Gajdoša (1982). Faune fuzáčov niektorých území sú venované práce Barabása (1976), Černého (1993), Dunaya (1986), Gajdoša a Brestovského (1984), Hanzlíka (1967), Holeksu (1986), Holeksu a Smetanu (1987), Křištína (1992, 1993), Profanta (1991), Slámu (1967, 1987a), Šišku (1986), Šteffeka (1977) a Vysokého (1985).

5. Klasifikace - Klassifikation

Od prvých základů, které položil Linnaeus (1758), prochází vše neustálým vývojem. Po dobu více než dvou století se názory na klasifikaci a nomenklaturu velmi různí a autoři, kteří se touto problematikou zabývají, jsou pochopitelně přesvědčeni, že jen jejich názor je správný a mnozí ještě navíc obviňují druhé z neobornosti. Nadřazený postoj a nedostatek tolerance ovlivňoval myšlení mnohých evropských entomologů zejména před polovinou tohoto století a před jeho koncem se tato situace, bohužel, opakuje znovu. Je nepochybné, že k určitým změnám vyplývajícím z hlubšího poznání a zdokonalování kritérií klasifikace bude zcela jistě docházet stále. Ale je také pravdou, že příroda ve své rozmanitosti vytvořila nekonečné množství často navzájem propojených forem, které se člověk snaží uspořádat podle svých představ do nějakého určitého systému, který je sice nutný, ale bude vždy umělý a podle použitých kritérií také vždy subjektivně ovlivněný. Nejasnosti v nomenklatuře a používání různých názvů jsou problémem, který pociťují lidé různých profesí, kteří se na různém stupni odbornosti s nimi dostávají do kontaktu. Pro sjednocení a nutnou vzájemnou komunikaci byla přijata "Mezinárodní pravidla zoologické nomenklatury", která vyšla i v českém jazyce (1988). Studium starého typového materiálu, prioritizace zapomenutých názvů, přesuny taxonů v rodech a subjektivně odlišná hlediska autorů zabývajících se touto problematikou způsobují, že se názvosloví i klasifikace prakticky ve všech publikacích liší a to někdy velmi výrazně. Odlišnosti vznikají také dalším použitím názvů taxonů, jmen autorů a letopočtů i renomovanými autory, které není vždy správné. Je zcela vyloučeno, aby každý entomolog, který je bude dále citovat, byl vždy nucen si ověřovat správnost podle původního popisu a pravidel. Někdy nastane i situace, kdy se po více než stopadesátiletém opisování citace původního popisu v řadě odborných publikací zjistí, že originál je zcela jiný, nebo, že uváděný autor příslušného jména podle uváděné citace autorem vůbec není. Bylo by ideální, kdyby v dnešní době rozvoje počítačů, internetu atd. mohlo vzniknout informační centrum (nejlépe řízené Mezinárodní komisí pro zoologickou nomenklaturu), kde by zájemce dostal jednoznačné informace o momentálně uznávaných jménech taxonů a jejich zařazení v systému. Bylo by také ku prospěchu věci, kdyby bylo úprav co nejméně a docházelo

Von den ersten Fundamenten, die Linnaeus im Jahre 1758 legte verzeichnet alles eine ständige Entwicklung. Nach der Zeit von mehr als zwei Jahrhunderten sind die Meinungen zur Klassifikation und Nomenklatur sehr unterschiedlich und Autoren, die sich mit dieser Problematik befassen, sind natürlich überzeugt, dass nur ihre Meinung richtig ist und viele noch über dies beschuldigen andere fachmännischer Unkenntnis. Vorgestellter Standpunkt und Toleranzmangel beeinflussten das Denken vieler europäischen Entomologen vor allem vor der Hälfte dieses Jahrhunderts und vor seinem Ende wird die Lage leider neu wiederholt. Es steht ausser Zweifel, dass es zu den bestimmten Änderungen kommen wird, die aus den tieferen Erkenntnissen und aus dem Vervollkommen der Klassifikationskriterien hervorgehen. Aber es ist auch wahr, dass die Natur in ihrer Mannigfaltigkeit unendliche Menge oft gegenseitig verbundener Formen schuf, die sich der Mensch nach seinen Vorstellungen in ein bestimmtes System einzuordnen bemüht, das zwar notwendig ist, jedoch stets künstlich erscheint und nach den benutzten Kriterien auch stets subjektiv beeinflusst sein wird. Die Unklarheiten in der Nomenklatur und die Anwendung unterschiedlicher Benennungen sind Probleme, die Menschen verschiedener Professionen fühlen, die an unterschiedlicher Stufe der Fachkenntnisse ihnen begegnen. Zur Vereinheitlichung und zur notwendigen gegenseitigen Kommunikation wurden "Internationale Regeln der zoologischen Nomenklatur" angenommen. Das Studium der alten Typenmaterialien, Priorität der vergessenen Benennungen, Verschiebungen von Taxonen in den Gattungen und subjektiv unterschiedliche Sichtpunkte der Autoren, die sich mit dieser Problematik befassen, verursachen, dass die Nomenklatur und Klassifikation praktisch in allen Publikationen sich manchmal sehr prägnant unterscheiden. Die Abweichungen entstehen auch durch weitere Anwendung von Benennungen der Taxonen, Autorennamen und Jahreszahlen auch nach den renomierten Autoren und diese Anwendung ist nicht immer richtig. Es ist absolut ausgeschlossen, dass jeder Entomologe, der die Benennungen weiter zitiert, gezwungen wäre die Richtigkeit nach der ursprünglichen Beschreibung und Regeln zu überprüfen. Manchmal entsteht die Situation, dass nach der mehr als hundertfünfzigjährigen Abschrift der Zitation der ursprünglichen Beschreibung in vielen Fachpublikationen festgestellt wird, dass das Original ganz anders ist oder dass der zitierte Autor des zuständigen Namens der wirkliche Autor überhaupt nicht ist. Es wäre ideal, falls in jetziger Zeit der Computerentwicklung und des Internets usw. ein Informationszentrum (am besten gelenkt von

der Internationalen Kommission für zoologische Nomenklatur) entstehen könnte, das einheitliche Informationen erteilen würde und wo es zu nomenklaturischen Gestaltungen erst nach regelrechter Begründung käme. Es wäre zu Gunsten der Sache, falls Verbesserungen auf das kleinste begrenzt würden. Die Anwendung von Computern erleichtert unermesslich viele Tätigkeiten auch in der Entomologie und erheblich präzisiert und erleichtert die Arbeit. Eine leichte Databasis bringt jedoch auch bestimmte Gefahr, in dem sie zum Formalismus verführt. Z. B. sorgfältig ausgearbeitete Übersichten von Literaturangaben aus zwei Jahrhunderten mit den Namen der Gattungen und Arten zeigen zwar auf Taxonenhistorie und früher benutzten Namen, aber denn sie auch mit den Fehlern der Autoren, Rechtschreibungs- und Druckfehler und Ergänzungen [sic] sind, sehen möglicherweise wissenschaftlich aus, sind jedoch im Prinzip wertlos.

k nim až po řádném zdůvodnění. Používání počítačů nesmírně usnadňuje mnoho činností i v entomologii a podstatně zpřesní a usnadní práci. Dokonalá a snadná databáze však přináší i určitá nebezpečí tím, že svádí k formalizmu. Na př. pečlivě vypracované přehledy citací po dvě staletí publikovaných názvů rodů a druhů ukazují sice na historii taxonů a dříve užívaná pojmenování, ale tím, že zahrnují také omyly autorů, pravopisné a tiskařské chyby s doplňky [sic!] jsou v podstatě bezcenné, i když vypadají možná vědecky.

V posledních letech se poněkud ustálilo rozdělení čeledi *Cerambycidae* (familia) na šest podčeledí (subfamilia), vyskytujících se v České a Slovenské republice - *Prioninae*, *Spondylinae* (často se uvádí jako *Aseminae*, nebo i samostatná podčeleď pro rod *Spondylis*), *Cerambycinae*, *Necydalinae*, *Lepturinae* a *Lamiinae*, jejichž pořadí je však uváděno obvykle různě. Toto základní členění také respektuji. Jednotlivé druhy uvádím převážně podle "Seznamu československých brouků" (Jelínek, 1993), ale použil jsem také nejnovější evropský seznam tesaříků (Althoff & Danilevsky 1997) zejména při citování jmen autorů a roků popisu. Tyto údaje se ve všech publikacích více nebo méně liší. Jen pro dokreslení situace uvádím, že někteří autoři připravují práce, podle kterých se klasifikace některých podčeledí, tribů, rodů i druhů opět bude odlišovat (*Lepturinae* aj.). Neuvádím členění podle tribů, které je téměř v každé publikaci pojato odlišně a pro tuto práci není důležité. Další uvedené kategorie jsou rod (genus), druh (species) a poddruh (subspecies). Někteří nepovažují kategorii poddruh za důležitou, jiní se domnívají, že by bylo vhodné používat (jako v některých jiných čeledích) ještě jednu nižší. Podle mne je tato kategorie poddruhu téměř vždy dostatečná a obvykle nutná. Jednak má nesporný geografický význam a jednak při dnešní názorové nejasnosti na druh její vypouštění vyvolává v některých případech sporné až zbytečné povyšování na druh, nebo naopak se ztrácí mnohdy zcela odlišný charakter populace, zastupující druh v určité oblasti. V několika případech (např. u *Carilia virginea*), kdy jsem kategorii poddruhu v našich podmínkách dost dobře nemohl použít, ale potřeboval jsem určitou něčím odlišnou skupinu označit, použil jsem jinak neuznávané, ale často používané označení forma. Dříve popisované a uváděné odchylky nižších hodnot, odlišující se zejména barvou a kresbou krovek, nyní nejsou uznávány. U mnohých tesaříků by to dnes představovalo desítky i stovky dalších jmen a často by docházelo k popisování jen odlišných jedinců. Determinace tesaříků byla považována (a podle suverénních postojů některých entomologů dosud je) za jednoduchou a bezproblémovou, skutečnost je však zcela jiná. Překvapivě často jsou i naše druhy chybně určovány a to i vynikajícími determinátory jiných čeledí. Často dochází k tomu, že se determinace určitých druhů liší i u předních evropských znalců této čeledi, natož pak determinace prováděná narychlo bez použití potřebných pomůcek. Při shromáždění většího množství materiálu (několika set i tisíců kusů) z různých oblastí výskytu se často zjistí, že některé druhy snad ani přesně určitelné nejsou, protože je tam řada variabilních a přechodových forem, přičemž materiály z některých vzdálených oblastí jsou zcela odlišné a pro determinaci jasně. I u mnohých nezpochybňovaných a převážně jasně odlišných druhů se vyskytují jedinci, u nichž je často determinace velmi obtížná a těžko se zjišťuje o který druh se skutečně jedná. Mezi často obtížně determinovatelné středoevropské druhy patří např. *Cortodera villosa* a *holosericea* a někte-

ré kusy *Cortodera humeralis* a *femorata*, *Tetrops praeusta* a *starki*, *Agapanthia violacea* a *intermedia* a j. Ze širších geografických oblastí jsou velmi často problematicky a odlišně

In den letzten Jahren stabilisierte sich einigermaßen die Aufteilung der Familie *Cerambycidae* auf sechs Unterfamilien, die in der Tschechischen Republik und in der Slowakischen Republik vorkommen - *Prioninae*, *Spondylinae* (werden oft als *Aseminae*, oder als selbstständige Unterfamilie für Gattung *Spondylis*), *Cerambycinae*, *Necydalinae*, *Lepturinae* und *Lamiinae*, deren Reihenfolge jedoch unterschiedlich angegeben wird. Ich respektiere diese Grundgliederung. Einzelne Arten führe ich an vorwiegend nach dem "Verzeichnis der tschechoslowakischen Käfer" (Jelínek, 1993), aber ich benutzte auch das neueste europäische "Verzeichnis der Bockkäfer (Althof und Danilevsky, 1997), besonders bei der Angabe von Autorennamen und Jahren der Beschreibungen. Diese Angaben unterscheiden sich mehr oder weniger in allen Publikationen. Nur zur genauen Aufklärung der Lage führe ich an, dass einige Autoren bereiten Arbeiten vor, nach denen die Klassifikation einiger Unterfamilien, Triben, Gattungen und Arten wieder abweichen werden (*Lepturinae* und andere). Ich führe nicht die Gliederung nach den Triben, die fast in jeder Publikation unterschiedlich gefasst wird und für diese Arbeit nicht wichtig ist. Weitere angeführte Kategorien sind Gattung (genus), Art (species) und Unterart (subspecies). Manche betrachten nicht die Kategorie Unterart als wichtig, andere sind der Meinung, dass es geeignet wäre (wie in manchen anderen Familien) noch eine niedrigere anzuwenden. Meiner Meinung nach ist diese Kategorie der Unterart fast stets genügend und gewöhnlich notwendig. Sie hat einerseits unstrittige geographische Bedeutung und andererseits bei der derzeitigen Meinungsunklarheit auf Art, ihr Auslassen ruft in einigen Fällen streitige unnötige Erhebung auf die Art oder im Gegenteil verliert manchmal völlig unterschiedlichen Charakter der Population, die die Art in bestimmtem Gebiet vertritt. In einigen Fällen (z. B. bei *Carilia virginea*), als ich die Kategorie der Unterart in unseren Bedingungen nicht genug gut anwenden konnte, aber ich brauchte eine bestimmte durch etwas unterschiedliche Gruppe zu benennen, wandte ich anders nicht anerkannte, aber oft verwendete Benennung forma an. Früher beschriebene und angeführte Abweichungen niedrigerer Werte, die besonders durch die Farbe und Zeichnung der Flügeldecken abweichen, werden nun nicht anerkannt. Bei manchen Bockkäfern würde dies heute Zehner und Hunderte weiterer Namen darstellen und oft käme es zu Beschreibungen nur unterschiedlicher Einzelwesen. Die Bockkäferdetermination wurde früher und nach suveränem Standpunkte einiger Entomologen bisher als einfach und problemlos angesehen. Die Wirklichkeit ist jedoch völlig anders. Überraschend oft werden auch unsere Arten fehlerhaft bestimmt auch von hervorragenden Determinatoren anderer Familien. Es ereignet sich oft, dass die Determination bestimmter Arten sich auch bei vornehmen europäischen Kennern dieser Familie unterscheidet, geschweige denn falls die Determination schnell ohne notwendige Mittel durchgeführt wird. Bei Aufsammlung grösserer Materialienmenge (von einigen Hundert bis Tausenden Stück) aus verschiedenen Gebieten des Vorkommens wird es oft festgestellt, dass einige Arten nicht genau bestimmbar sind, da dort eine Reihe variabler Formen und Übergangsformen ist, wobei Materialien aus einigen abgelegten Gebieten völlig unterschiedlich und für die Determination klar sind. Und auch bei vielen nicht bezweifelten und überwiegend klar unterschiedlichen Arten kommen Einzelwesen vor, bei denen oft die Determination sehr schwierig ist und es wird schwer festgestellt, um welche Art es sich eigentlich handelt. Zu den oft schwer determinierbaren mitteleuropäischen Arten gehört z. B. *Cortodera villosa* und *holosericea* und einige Stücke *Cortodera humeralis* und *femorata*, *Tetrops praeusta* und *starki*, *Agapanthia violacea* und *intermedia* und andere. Aus den breiteren geographischen Gebieten werden sehr oft problematisch und unterschiedlich determinierten Arten aus den Gattungen *Cortodera*, *Vadonia*, *Trichoferus*, *Dorcadion*, *Parmena*, *Obeerea*, *Phytoecia*, *Agapanthia* und anderen determiniert. Probleme können in einen Satz zusammengefasst werden: es gilt allgemein, dass soweit man aus dem Vergleichsmaterial einiger Stücke oder aus der kleinen Serie ausgeht, ist die Lage klar, bei grosser Menge des Materials aus verschiedenen mehr oder weniger entfernten Gebieten genaue Kriterien sind oft nicht gültig oder werden überdeckt.

determinovány druhy z rodů *Cortodera*, *Vadonia*, *Trichoferus*, *Dorcadion*, *Parmena*, *Obeerea*, *Phytoecia*, *Agapanthia* a dalších. Problémy se dají shrnout do jedné věty - obecně platí, že pokud se vychází ze srovnávacího materiálu několika kusů nebo malé serie, je situace

Im Falle, dass die Benennungen der Gattungen und Arten in dieser Publikation wesentlicher hauptsächlich von den Publikationen - Heyrovský's (1955), Sláma's (1993) und beziehungsweise auch Althoff's & Danilevsky's (1997) abweichen, führe ich auch die von ihnen angegebenen Namen an. Unterschiede in den Autorennamen und in den Jahreszahlen, die sich unterscheiden, werden nicht angeführt.

jasná, při velkém množství materiálu z různých oblastí více či méně vzdálených však přesná kritéria často přestávají platit, nebo se překrývají.

V případě, že se názvy rodů a druhů v této publikaci podstatněji odlišují především od publikací Heyrovského (1955), Slámy (1993), případně také Althofa & Danilevského (1997), cituji také jimi uváděné názvy. Neuvádím rozdíly ve jménech autorů a letopočtů, které se často liší.

6. Výskyt tesaříkovitých v České republice a Slovenské republice

- Vorkommen der Bockkäfer in der Tschechischen Republik und in der Slowakischen Republik

V těchto kapitolách jsem se stručně vyjádřil u jednotlivých druhů především k četnosti výskytu v těchto státech, případně též k okolnostem, které ji ovlivňují. Výskyt rozlišuji přibližně na velmi hojný, hojný, častý, řídký, vzácný a velmi vzácný. Tato kritéria jsou pochopitelně subjektivní, založená především na vlastních zkušenostech, a do určité míry i zkušenostech dalších entomologů. Pro dokreslení skutečného výskytu uvádím neužívané, ale podle mne důležité a svým způsobem výstižné výrazy lokální, nebo velmi lokální. V dnešní

In diesen Kapiteln äusserte ich mich bei den einzelnen Arten vor allem zur Abundanz des Vorkommens in diesen Staaten, eventuell auch zu den Umständen, die sie beeinflussen. Ich unterscheide das Vorkommen etwa wie folgt: sehr häufig, häufig, oft, selten und sehr selten. Diese Kriterien sind natürlich subjektiv, gegründet vor allem auf eigenen Erfahrungen und bis zum bestimmten Masse auch auf Erfahrungen anderer Entomologen. Zur Verdeutlichung des tatsächlichen Vorkommens führe ich nicht benutzte, aber meiner Meinung nach wichtige und in ihrer Art zutreffende Ausdrücke lokal oder sehr lokal. Zur Zeit, in der es möglich ist eine Reihe von Arten aus Larven nachzuzüchten und ihre Eiablage ermöglichen und züchten, sind allgemeine Abundanzkriterien in der Natur bewertet nach der Stückzahl in den Sammlungen absolut verfehlt. Die Zahl der Spezimens in den Sammlungen kann auch zufälliger Fund grösserer Stückzahl oder eingeteiltet Sammeln seltener oder atraktiver Arten beeinflussen. Viele von den beitragenden Sammlern schrieben zu einigen Arten (und dies auch zu den lokalen) "überall häufig". Es handelt sich um angewandte Phrase, die völlig unwahr und missleitend ist. Keine Art ohne gebührende Präzision kommt überall vor.

době, kdy je možné řadu druhů dochovat z larev a dále je nechat vyklást a chovat, jsou obvyklá kritéria četnosti výskytu v přírodě posuzovaná podle počtu kusů uložených ve sbírkách naprosto pochybná. Počet kusů uložených ve sbírkách může ovlivnit i náhodný nález většího počtu kusů, nebo selektivní sběr vzácných či atraktivních druhů. Mnozí z přispívajících sběratelů mi k některým druhům (a to i lokálním) napsali - "všude hojný". Jde o užívanou frázi, zcela nepravdivou a zavádějící. Žádný druh se bez náležitého upřesnění nevyskytuje všude.

V poslední době se hovoří o rozšiřování teplomilných jižních druhů směrem k severu. Bývá to dáváno do souvislosti s celkovým oteplováním. Zda je tato hypotéza pravdivá, ukáže až budoucnost, protože i zde se názory silně liší. Skutečností je, že řada druhů vyskytujících se především v jižnějších oblastech je v posledních desetiletích ve Slovenské republice a částečně i v České republice nalézána stále častěji, nebo i nově. Jde zejména o druhy *Calamobius filum*, *Theophilea subcylindricollis*, *Phytoecia uncinata*, *Agapanthia dahli*, *Trichoferus pallidus* a *griseus*, *Stenhomalus bicolor*, *Callimoxys gracilis*, *Deilus fugax*, *Stenopterus flavicornis* a *ater*, *Glaphyra marmottani*, *Phymatodes fasciatus* aj. Otázkou zůstává, nakolik se tyto druhy skutečně rozšiřují, nebo nakolik byly v minulosti přehlíženy, případně byly zavlečeny. Jsou však jiné druhy, které bychom mohli zařadit do stejné skupiny a ty naopak velmi rychle z těchto oblastí mizí. Jde zejména o *Purpuricenus kaehleri*, *Ropalopus clavipes*, *Exocentrus stierlini*, *Agapanthia kirbyi* a jsou-li uváděná naleziště správná, též *Corymbia cordigera* a *Brachyleptura fulva*, *Echinocerus floralis* a *Phytoecia*

i maximálním stavem (kulminací). Toto pravidlo platí jistě i u dalších druhů, pouze nevíme v jakém rozsahu a jak dlouhá je gradační amplituda a čím je ovlivněna.

In der letzten Zeit spricht man über die Verbreitung der warmliebenden südlichen Arten in der Richtung nach Norden. Dies wird in Zusammenhang mit der Gesamterwärmung gegeben. Ob diese Hypothese wahr ist, zeigt erst die Zukunft, da auch hier die Meinungen sich stark unterscheiden. Es ist die Tatsache, dass eine Reihe von Arten, die vor allem in südlicheren Gebieten vorkommen, in den letzten Jahrzehnten in der Slowakischen Republik und teilweise auch in der Tschechischen Republik stets öfter oder auch neu gefunden ist. Es handelt sich vor allem um Arten *Calambius filum*, *Theophilea subcylindricollis*, *Phytoecia uncinata*, *Agapanthia dahli*, *Trichoferus pallidus* und *griseus*, *Stenhomalus bicolor*, *Callimoxys gracilis*, *Dilus fugax*, *Stenopterus flavicornis* und *ater*, *Molorchus marmottani*, *Phymatodes fasciatus* und andere. Die Frage bleibt, ob diese Arten sich wirklich verbreiten oder inwieweit sie in der Vergangenheit nicht beachtet, oder ob sie eventuell verschleppt worden sind. Es existieren jedoch andere Arten, die man in dieselbe Gruppe klassifizieren kann und diese im Gegenteil sehr schnell aus diesen Gebieten verschwinden. Es handelt sich besonders um *Purpuricenus kaehleri*, *Ropalopus clavipes*, *Exocentrus stierlini*, *Agapanthia kirbyi* und falls Fundorte richtig angeführt werden dann auch *Corymbia coroligera* und *Brachyleptura fulva*, *Echinocerus floralis* und *Phytoecia molybdaena*. Es gilt auch völlig gegenteilige Wirklichkeit, dass mehr als nördliche (oder Gebirgsarten) ange-sehene Arten sich in der Richtung nach Süden (oder in die Ebene) verbreiten. Man könnte in diese Gruppe *Semanotus undatus*, *Palaeocallidium coriaceum*, *Obrium cantharinum*, *Anastrangalia reyi*, *Evodinus borealis*, *Brachyleptura tesseraula*, *Xylotrechus pantherinus*, *Monochamus urussovi* einreihen. Auch in diesem Falle kann die Frage gestellt werden, ob sich diese Arten tatsächlich verbreiten oder ob sie in der Vergangenheit nicht beachtet worden sind. Es ist möglich mehr oder weniger wahrscheinliche Erläuterung für alles zu erteilen, die jedoch gleichfalls als eine Hypothese bleibt. Bei Schädlingen ist bekannt, dass sich die Amplituden zwischen dem gewöhnlichen Vorkommen mit minimalem (Latenzperiode) und maximalem Stand (Kulmination) wechseln. Diese Regel gilt sicher auch bei anderen Arten, wir wissen bloss nicht in welchem Umfange und wie lange die Gradationsamplitude ist und wodurch sie beeinflusst wird.

Existují však další, mnohem početnější skupiny druhů, na jejichž rozšíření, nebo úbytku mají prokazatelný podíl změny hospodaření, zejména v lesním hospodářství. Protože neznáme ani přibližně stav entomofauny v tehdejší době, pomíneme základní změny středoevropské přírody v minulých stoletích ovlivněné člověkem a budeme vycházet ze stavu prvé poloviny tohoto století. Určité změny začaly za druhé světové války, kdy mnoho lesů z řady důvodů nebylo obhospodařováno. Tento stav spolu se suchým rokem 1947 skončil ve střední Evropě velkou poválečnou kůrovcovou kalamitou, při níž se množství dřeva počítalo na desítky milionů m³. Odebrání lesů soukromým vlastníkům a jejich následné zestátnění přineslo další pronikavé změny. V lesích zůstávalo značné množství nezpracovaného dřeva, souší i zbytků po těžbě. To umožnilo postupné rozšíření a namnožení celé řady druhů. Z těch dříve vzácných uvádím zejména *Acmaeops marginatus*, *Lepturalia nigripes*, *Tetropium gabrieli*, *Ropalopus macropus*, *Pronocera angusta*, *Leioderus kollari*, *Semanotus undatus*, *Phymatodes pusillus*, *Xylotrechus antilope*, *arvicola*, *capricornis*, *Clytus tropicus*, *lama*, *Chlorophorus herbsti*, *Monochamus galloprovincialis pistor*, *Acanthocinus griseus*, *reticulatus*, *Exocentrus adpersus*, *punctipennis*, *Saperda scalaris*, *octopunctata*, *perforata*, *punctata* a řady dalších běžných druhů. K namnožení některých druhů přispěly kromě uvedených důvodů i další. S rozšiřováním výsadby modřínu došlo k rozšíření *Tetropium gabrieli*. S masovým hynutím jedlí došlo k dočasnému lokálnímu rozmnožení *Acanthocinus reticulatus* a s rovněž masovým hynutím jilmů na grafiozu (*Ophiostoma*) se rovněž dočasně rozšířily a namnožily druhy *Exocentrus punctipennis* a *Saperda punctata*. Houbové onemocnění s tracheomykózními příznaky na dubech mělo za následek rozmnožení *Trichoferus pallidus*, *Xylotrechus antilope*, *Clytus tropicus*, *Isotomus speciosus*, *Pedostrangalia revestita*, *Akimerus schaefferi*, *Exocentrus adpersus*, *Saperda scalaris* aj. Na hynoucích lípách se namnožil druh *Saperda octopunctata*. Totéž hospodaření však mělo za následek úbytek, někdy téměř vyhubení druhů jako *Tragosoma deparium*, *Ergates faber*, *Rhamnusium bicolor*, *Aromia moschata*, *Rosalia alpina*, *Monochamus sartor* a po počátečním přemnožení nyní prudký úbytek *Acanthocinus reticulatus*, *Saperda punctata* a *Exocentrus punctipennis* a v nedaleké budoucnosti asi také *Acimerus schaefferi* a *Cerambyx cerdo*.

Es existieren jedoch andere, viel zahlreichere Artengruppen, auf deren Verbreitung oder Abnahme beweisbaren Anteil die Wirtschaftsveränderungen, besonders in der Forstwirtschaft aufweisen. Da man nicht einmal den annähernden Stand der Entomofauna in der Vergangenheit kennt, will man die Grundveränderungen der mitteleuropäischen Natur in den vergangenen Jahrhunderten, die durch den Menschen beeinflusst wurden, übergehen und man wird vom Stande der ersten Hälfte dieses Jahrhunderts ausgehen. Bestimmte Veränderungen begannen während des zweiten Weltkrieges, wann viele Wälder aus unterschiedlichen Gründen nicht bewirtschaftet wurden und dieser Stand gemeinsam mit dem trockenen Jahre 1947 in Mitteleuropa durch grosse Borkenkäferkalamität endete, wobei die Holzmenge Zehner Millionen Festmeter betrug. Die Entziehung der Wälder von den Privateigentümern und ihre folgende Verstaatlichung brachte weitere durchgreifende Veränderungen. In den Wäldern blieb erhebliche Menge des unbearbeiteten Holzes, Dürholzes und Reste nach der Waldnutzung. Dies ermöglichte allmähliche Verbreitung und Vermehrung einer ganzen Reihe von Arten. Von den früher seltenen führe ich besonders *Acmaeops marginatus*, *Lepturalia nigripes*, *Tetropium gabrieli*, *Ropalopus macropus*, *Pronocera angusta*, *Leioderus kollari*, *Semanotus undatus*, *Phymatodes pusillus*, *Xylotrechus antilope*, *arvicola*, *capricornis*, *Clytus tropicus*, *Iama*, *Chlorophorus herbsti*, *Monochamus galloprovincialis pistior*, *Acanthocinus griseus*, *reticulatus*, *Exocentrus adpersus*, *punctipennis*, *Saperda scalaris*, *octopunctata*, *perforata*, *punctata* und Reihen weiterer allgemeiner Arten. Zur Vermehrung einiger Arten trugen ausser den angeführten Gründen auch andere bei. Mit der Ausbreitung der Lärchenpflanzung kam es zur Verbreitung von *Tetropium gabrieli*. Mit dem Tannensterben kam es zur zeitweisen lokalen Vermehrung von *Acanthocinus reticulatus* und gleichfalls mit dem Massensterben von Ulmen durch *Ophiostoma* verbreiteten sich auch zeitweise und vermehrten *Exocentrus punctipennis* und *Saperda punctata* Arten. Die Pilzkrankheiten mit Tracheomykosen-symptomen an Eichen führten zur Vermehrung von *Trichoterus pallidus*, *Xylotrechus antilope*, *Clytus tropicus*, *Isotomus speciosus*, *Pedostrangalia revesita*, *Akimerus schaefferi*, *Exocentrus adpersus*, *Saperda scalaris* und anderen. An den sterbenden Linden vermehrte sich die Art *Saperda octopunctata*. Diese Wirtschaftsart verursachte auch den Schwund, manchmal fast Vertilgung der Arten *Tragosoma deparium*, *Ergates faber*, *Rhamnusium bicolor*, *Aromia moschata*, *Rosalia alpina*, *Monochamus sartor* und nach der anfänglichen Übervermehrung nun rapider Schwund von *Acanthocinus reticulatus*, *Saperda punctata* und *Exocentrus punctipennis* und in naher Zukunft etwa auch von *Acimerus schaefferi* und *Cerambyx cerdo*.

V údobí "budování socialismu" došlo k podstatné změně druhové skladby na úkor listnatých dřevin. Pokračovala tak "smrková i borová mánie" a přibyla k nim ještě topolová. Ke kladům "socialistického hospodaření" je nutné uvést zalesnění tisíců hektarů neobhospodařovaných luk a polí, někdy pochopitelně na úkor jiných ekosystémů. Po mnohdy nesmyslném rozorání mezí a scelení pozemků a následné erozi půdy došlo k nákladné a pracné výsadbě mnoha set km větrolamů, složených převážně z listnatých dřevin a keřů, které tyto pozemky opět rozdělily. Měly v krajině velmi kladný význam z celé řady důvodů a staly se útočištěm zvěře i hmyzu, který jinak na polích neměl šanci na přežití. Bohužel, stejný systém je pak většinou s velkými náklady zase nechal vykácet a pařezy vytrhat. Největším záparem socialistického režimu bylo v rámci plánovaného hospodaření v lesích vykácení starých porostů. Tato nepochopitelná akce nazvaná cynicky "likvidace přestárých porostů" měla za následek vykácení přírodně nesmírně cenných porostů. Někdy navíc byla zcela nesmyslná, protože náklady na vykácení často několikrát převyšovaly zisk za dřevo, nehledě k nákladům za nové zalesnění. To vše se zákonitě projevilo na výskytu celé řady druhů hmyzu. Další ukázkou "lesnického hospodaření" a podstatných změn v přírodě jsou vykácené lesy v pohraničních horách na severu Čech a Moravy. V padesátých letech na Krušných horách v porostech postížených imisemi měly smrký 1-2 ročníky jehlic a nebyly již napadány lýkožrouty. Ti pomáhali likvidovat tyto porosty tím, že napadali pouze stromy relativně zdravé (po důkladných pozorováních o tom byla napsána celá řada odborných prací - Kudela, Martinek a další). Dnes jsou za imisní označovány porosty i se šestiletým jehličím a hynoucí stromy téměř vždy silně napadené lýkožrouty. Je politováníhodné, že za zaklínací formulku "imise" bylo a bohužel stále je možné schovat vše (Sláma, 1994). V uvedených horách se vyskytovalo mnoho druhů, které se staly vzácnými, a je pravděpodobné, že se tam vyskytovaly i druhy, jejichž výskyt se již nedá ověřit. Jezdil jsem služebně i soukromě do pohraničních hor od počátku padesátých let a příslušníci starších generací mohou potvrdit, jak nádherné a bohaté lesy (nejen na tesařky) byly na Krušných a jiných horách.

In der Periode "des Aufbaues des Sozialismus" kam es zur erheblichen Veränderung von Artenzusammensetzung auf Kosten der Laubhölzer. Dann setzte so "Fichten- und Kiefernmanie" fort und noch dazu kam die Pappelmanie. Zu den Positiven "der sozialistischen Wirtschaft" muss man die Aufforstung von Tausenden Hektaren der unbewirtschafteten Weiden und Felder, manchmal begrifflicherweise auf Kosten anderer Ökosysteme erwähnen. Nach oft unsinnvoller Aufackerung von Rainen und der Bodenkomassation und folgender Bodenerosion kam es zur kostspieligen und anspruchsvollen Pflanzung von vielen Hunderten km Windschutzstreifen, die vorwiegend aus Laubhölzern und Sträuchern bestanden, die die Flächen wieder aufteilten. Sie hatten in der Landschaft sehr positive Bedeutung aus einer ganzen Reihe unterschiedlicher Gründe und wurden Zufluchtsorte für das Wild und Insekten, die anders auf den Feldern keine Chance für das Überleben hatten. Leider, dasselbe System liess sie meistens mit hohen Auflagen fällen und Baumstöcke roden. Das grösste Negativum des sozialistischen Regimes war im Rahmen der Planwirtschaft in den Wäldern die Fällung der alten Waldbestände. Diese unbegreifliche Aktion, die zynisch als "Liquidierung der überalterten Bestände" genannt wurde, führte zur Fällung der oft unermesslich wertvollen Bestände. Sie war oft überdies völlig sinnlos, da die Kosten der Nutzung vielmals den Gewinn für das Holz überstiegen unbeachtet Kosten zur Deckung der neuen Aufforstung. Dies offenbarte sich gesetzmässig in dem Vorkommen einer ganzen Insektenreihe. Eine weitere Probe "der Forstwirtschaft" und der erheblichen Veränderungen der Natur sind die gefälltten Wälder in dem Grenzgebirge in Böhmens und Mährens Norden. In fünfziger Jahren in dem Erzgebirge in durch Immissionen beschädigten Beständen hatten Fichten 1-2 Jahrgänge der Nadeln und wurden nicht mehr von Borkenkäfern befallen. Die Borkenkäfer halfen die Bestände zu beseitigen in dem sie nur Bäume relativ gesunde befahlen (nach gründlichen Beobachtungen wurde darüber eine ganze Reihe von Facharbeiten verfasst - Kudela, Martinek and andere). Heute werden als Immissionsbestände auch mit sechs-jährigen Nadeln und sterbende fast stets stark durch Borkenkäfer befallene Bestände bezeichnet. Es ist bedauernd, dass hinter die Beschwörungformel "Immission" konnte man und leider noch kann alles verbergen (Sláma, 1994). In den erwähnten Bergen kamen viele Arten vor, die selten wurden und es ist wahrscheinlich, dass dort auch solche Arten vorkamen, deren Vorkommen nicht mehr bestätigt werden kann. Ich unternahm Dienst- und Privatreisen in die Grenzgebirge vom Anfang fünfziger Jahre und nur die Zeitgenossen können mit mir einig sein, wie herrlich waren die Wälder nicht nur an Bockkäfer reich in dem Erzgebirge und in anderen Gebirgen.

Velmi významnou změnou v přírodě bylo téměř úplné vymizení jedle (*Abies*) z lesních porostů. V padesátých a šedesátých letech byla považována za "neperspektivní a geologicky starou". Téměř úplně vyhynuly tři druhy jilmů (*Ulmus*). Jilm byl považován za "vedlejší dřevinu hospodářsky nevýznamnou", přičemž patřil k základním dřevinám lužních porostů s nejkrásnější kresbou dřeva. Na ochranu hynoucích jedlí nebylo podniknuto nic, stejně jako u hynoucích jilmů. Nebyla provedena ani základní opatření na omezení výskytu škůdců a vše se řešilo pouze likvidací těžbou. Dokonce se tyto dřeviny přestaly v lesích vysazovat, což se zákonitě musí projevit na výskytu řady druhů hmyzu v budoucnosti, pokud vůbec přežijí. Je příznačné, že po uplynutí 40-50 let dosud neznáme pravou příčinu úhynu jedle (názory se velmi liší) a dnes se radujeme, že se do našich lesů "sama vrací". Ani mnohé skutečné hmyzí přenašeče a příčiny tracheomykózních chorob řady dřevin dobře neznáme. Je to obrovský dluh našim lesům i budoucím generacím.

Sehr bedeutungsvolle Veränderung in der Natur war fast völliges Verschwinden der Tanne (*Abies*) aus den Waldbeständen. In den fünfziger und sechziger Jahren wurde sie als "unperspektiv and geologisch alt" angesehen. Fast völlig verschwanden die drei Ulmenarten (*Ulmus*). Die Ulme wurde als "ökonomisch unbedeutungsvolle Nebenbaumart" angesehen, wobei sie zu den Grundbaumarten in den Auwäldern mit der schönsten Holzzeichnung gehörte. Man unternahm zum Schutz der sterbenden Tannen keine Massnahme. Dasselbe gilt auch für sterbende Ulmen. Keine Grundvorkehrungen zur Begrenzung des Schädlingvorkommen wurden vorgenommen und man löste Probleme nur durch Holzfällung. Diese Baumarten wurden nicht mehr in den Wäldern gepflanzt und dies zeigt sich gesetzmässig in dem Vorkommen vieler Insektenarten, und muss so es sein in der Zukunft, falls sie überleben. Es ist charakteristisch, dass nach verflissenen 40-50 Jahren durch bisher unbekannte wahre Ursache des Tannensterbens (die Ansichten unterscheiden sich sehr viel) heute man sich freuen kann, dass sie in unsere Wälder "selbst zurückkehrt". Viele wahre Insektenvektoren und Ursachen der Tracheomykosen vieler Baumarten sind uns nicht gut bekannt. Dies ist eine riesige Schuld unseren Wäldern und auch den zukünftigen Generationen.

Dalším velmi významným vlivem na populaci nejen tesaříků, ale všeho hmyzu bylo masové používání chemických prostředků v lesích i na polích, velmi často jen "z preventivních" důvodů. Nezasvěcený nikdy nepochopí skutečnost, že čím více se chemikálií

používalo, tím byly vyšší náklady, tím více se plnil plán a tím byly větší prémie. Nutno říci, že použití insekticidů proti škůdcům bylo někdy nutné, někdy se však letecky ošetřovaly plochy až o několika tisících ha prakticky zbytečně. Jako příklad mohu uvést postřik obrovských ploch lužních porostů na Břeclavsku (organofosfát Metation a DDT), kde jsem následně na 30 m dlouhé a 0,5 m široké pěšině našel kromě hynoucích ptáků přes 500 kusů uhynulých imág *Calosoma inquisitor* (L.). Celkový dopad i na faunu tesaříků (*Stenocorus*, *Cortodera*, *Grammoptera*, *Phymatodes* aj.) byl značný, ale nikdy nevyhodnocený. Nevyčíslené zůstanou škody, způsobené na fauně na př. každodenním postřikováním rybníků proti komárům na př. na Lednicku, nebo celoplošné letecké poprašování lesů na Kováčovských kopcích v padesátých a šedesátých letech (DDT + HCH). O tom, že tyto akce měly obrovský vliv na složení entomofauny nelze pochybovat.

Ein weiterer bedeutungsvoller Einfluss auf die Populationen nicht nur von Bockkäfern, sondern aller Insekten war die Massenverwendung chemischer Mittel in den Wäldern und auf Feldern, sehr oft nur aus "Verbedungsgründen". Der nicht Eingeweihte begreift niemals die Tatsache, dass je mehr man Chemikalien anwandte, desto höher waren die Kosten, desto mehr erfüllte man den Plan und desto höher waren die Prämien. Es ist notwendig zu sagen, dass die Insektizidenanwendung gegen Schädlinge manchmal notwendig war, aber manchmal behandelte man Flächen von bis einigen Tausend Hektar aviatisch praktisch überflüssig. Als Beispiel kann ich die Behandlung von riesigen Flächen der Auwälder in dem Gebiete von Břeclav (Organophosphat Metation und DDT), wo ich nachher auf 30 m langem und 0,5 m breitem Pfadweg ausser sterbenden Vögel über 500 Stück gestorbener Imagines von *Calosoma inquisitor* (L.) fand. Die Gesamteinwirkung auch auf Bockkäferfauna (*Stenocorus*, *Cortodera*, *Grammoptera*, *Phymatodes* und andere) war erheblich, sie wurde jedoch niemals ausgewertet. Ungezählt bleiben die Schäden an der Fauna z. B. bei alltäglicher Bespritzung gegen die Mücken z. B. in dem Gebiet von Lednice oder gesamtlächige Flugbestäubung der Wälder in Kováčovské kopce (Hügelland) in den fünfziger und sechziger Jahren (DDT + HCH). Über den riesigen Einfluss dieser Aktionen auf die Entomofaunazusammensetzung kann nicht gezweifelt werden.

7. Mapky - Landkarten

Použití mapky rozdělené na faunistická pole jsou doporučené Zoologickou i Entomologickou společností při ČSAV (Zelený, 1972) a používané i při výzkumu flóry. Podle mého názoru jsou pro faunistický výzkum velmi vhodné a jejich tvůrcům je nutné poděkovat. Původní mapky byly doporučeny a vytištěny za existence bývalého Československa a z tohoto důvodu jsem zvýraznil jednotné hranice obou států. Česká republika je navíc slabší čarou rozdělena podle zemského členění používaného v přírodních oborech v minulosti i dnes na Čechy a Moravu.

Die angewandten Landkarten aufgeteilt auf faunistische Felder werden durch die Zoologische und Entomologische Gesellschaft bei der Akademie ČSAV empfohlen und auch bei der Floraerforschung angewandt. Meines Erachtens nach sind sie für die faunistische Forschung sehr geeignet und ihren Schöpfern muss gedankt werden. Die ursprünglichen Landkarten wurden zur Zeit der ehemaligen Tschechoslowakei empfohlen und gedruckt und deswegen hob ich die Grenzen beider Staaten hervor. Die Tschechische Republik wird mehr durch schwächere Linie nach Landeseinteilung, die in den Naturfächern in der Vergangenheit und auch heute auf Böhmen und Mähren angewandt wird, aufgeteilt.

Nálezů uskutečněných do roku 1959 jsou na mapkách označeny prázdným kroužkem ○, nálezů od roku 1960 plným kroužkem ●. Na místech označených plným kroužkem pochopitelně někdy byly učiněny nálezů dotyčného druhu i před rokem 1959. Uvedené roky byly stanoveny jako přibližná doba, kdy došlo v rámci socializace zemědělství a lesního hospodářství ke změnám hospodaření, k enormnímu používání insekticidů a prudkému zhoršení životního prostředí také vlivem růstu exhalací a působení imisí a tím také k nápadným změnám v přírodě. Od roku 1990 dochází opět k zlepšování přírodních podmínek, je omezena spotřeba pesticidů a klesá i množství imisí. Toto období, až na několik výjimek, již tato práce neobsahuje.

Die Funde bis zum Jahre 1959 werden auf den Landkarten mit leerem Kreis ○, die vom Jahre 1960 mit vollem Kreis ● angezeigt. An Orten mit vollem Kreis wurden begrifflicherweise Funde der betreffenden Art auch vor dem Jahre 1959 manchmal durchgeführt. Die angeführten Jahre wurden als annähernde Zeit festgesetzt, in der im Rahmen der Sozialisierung der Land- und Forstwirtschaft zu Wirtschaftsveränderungen, zur enormen Pestizidenanwendung und zur plötzlichen Umweltverschlechterung auch durch Exhalationenwuchs und Immissionswirkung und so auch zu auffälligen Veränderungen in der Natur gekommen war. Vom Jahre 1990 kommt es wieder zur Verbesserung der Naturbedingungen, der Pestizidenverbrauch wird begrenzt und auch die Immissionsmengen werden reduziert. Diese Periode, bis auf einige Ausnahmen wird in dieser Arbeit nicht mehr behandelt.

8. Seznamy lokalit - Verzeichnisse von Lokalitäten

U řady druhů jsou v textu uvedeny seznamy lokalit doplněných o další údaje, u některých tyto seznamy chybí. Uvedeny jsou především u druhů zřídka nalázaných, chráněných, nebo jiným způsobem význačných. Neuvedl jsem seznamy u druhů, které jsou více rozšířené, vyskytují se častěji a seznamy lokalit by většinou pro jejich velký počet (obvykle se jednalo o tisíce kusů) ani nebylo možné publikovat a ani by to v celkovém pojetí nemělo podstatný význam. Mezi takovéto druhy jsem na základě velkého množství kusů, které jsem ve sbírkách viděl, zařadil také druh *Rosalia alpina* na Slovensku. Měl jsem dojem, že právem. Teprve později, když jsem se zaměřil také na chráněné druhy, ukázalo se to chybou, kterou jsem již dodatečně napravit nedokázal a dodatečně uvádět jen dílčí údaje jsem nechtěl. U několika druhů jsem uvedl jen některé okrajové lokality, ostatní výskyt je vyznačen v mapkách.

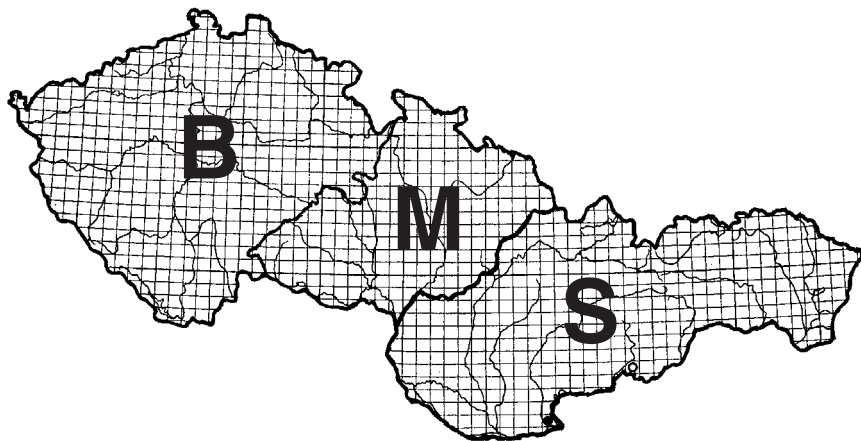
Bei einer Reihe von Arten werden die Verzeichnisse der Lokalitäten um weitere Angaben ergänzt, bei einigen diese Verzeichnisse fehlen. Sie werden vor allem bei selten gefundenen, geschützten oder in einer anderen Weise bedeutsamen Arten angeführt. Ich führte nicht die Verzeichnisse bei den Arten an, die mehr verbreitet sind, öfter kommen vor und die Lokalitätsverzeichnisse wegen ihrer grossen Zahl (gewöhnlich handelte es sich um Tausende Stück) könnten nicht veröffentlicht werden und dies in der Gesamtkonzeption wäre ohne prinzipiellen Sinn. Unter solche Arten klassifizierte ich auf Grund grosser Stückzahl, die ich in den Sammlungen sah, auch die Art *Rosalia alpina* in der Slowakei. Ich hatte den Eindruck, dass mit Recht. Erst später, als ich mich auch auf geschützte Arten einstellte, zeigte es sich als Fehler, den ich nachträglich nicht gutmachen konnte und nur Teilangaben nachträglich anzuführen wünschte ich auch nicht. Bei einigen Arten führte ich nur einige Randlokalitäten, das übrige Vorkommen wird auf Landkarten verzeichnet.

V seznamech lokalit nalezených brouků je použito stejně jako na mapkách bývalé zemské členění na: Čechy - Bohemia, v textu označené **B** a Morava a Slezsko - Moravia, označené **M**. Slovenská republika - Slovakia je označeno **S**. Názvy příslušných lokalit jsou vyznačeny tučným písmem (např. **Banská Štiavnica**). Převážně jsou uvedeny lokality podle dnes platných názvů, nebo tak, jak mi byly sděleny, či byly již uvedeny v tisku. Méně často jsem pro ujasnění ponechal starší názvy uvedené na lokalitních štítcích.

In den Verzeichnissen der Lokalitäten von gefundenen Käfern verwendete ich gleich wie auf Landkarten die vormalige Landesgliederung auf Böhmen - Bohemia, in dem Text bezeichnet **B** und Mähren und Schlesien - Moravia, bezeichnet **M**. Slowakische Republik - Slovakia wird **S** bezeichnet. Die Namen der zugehörigen Lokalitäten werden mit Fettdruck bezeichnet (z. B. **Banská Štiavnica**). Vorwiegend werden die Lokalitäten nach den heute gültigen Namen oder so, wie sie mir mitgeteilt oder schon im Druck angegeben wurden. Weniger oft belies ich zur Beleuchtung ältere auf Lokalitätsschildchen angegebene Namen.

Za lokalitou je v kulatých závorkách číslo faunistických polí (5738 - 69101). Uvedené číslo je výsledkem možnosti, které jsem měl k dispozici. Částečně jsem je stanovil podle mapy, které jsem měl a které jsem rozdělil na faunistická pole (komplikace byla již v tom, že mapy se zakreslenými poledníky a rovnoběžkami byly za minulého režimu tajné), část podle seznamu lokalit vydaného Čs. společností entomologickou (Novák I., 1989), v ojedinělých případech též podle dalšího vydání (Pruner & Míka, 1996). Částečně jsem uvedl

čísla podle autorů, pokud je sami uvedli. Práce s vyhledáváním čísel faunistických polí přinesla netušené množství problémů. Nejvíce problémů bylo s nepřesným a neúplným uvedením lokalit. V názvech obcí, hor, rybníků a pod. se vyskytuje velké množství homonym (např. Chlum, Petrovice, Bílý Potok, Bílý potok, Smrk, Magura, Tatry apod.) a tuto skutečnost převážná část entomologů v minulosti nebrala a dosud někdy nebere na vědomí. Pokud mi nebylo zcela jasné, o kterou lokalitu se jedná, musel jsem údaj vynechat. Zařadit jsem však mohl (podle mne s minimální možnou chybou) lokality o kterých jsem věděl, že tam dotyční entomologové sbírali. Dalším problémem byly v mnoha případech německé a maďarské názvy. Možnost úplnějšího pokrytí mapek zúžily také údaje jako Šumava, Tatry, Vihorlat, které jsem rovněž převážně musel vynechat, pochopitelně stejně jako staré údaje Bohemia a Moravia. Mnoho potíží jsem měl také s údaji entomologů, kteří ve snaze co nejvíce zpřesnit místa nálezů, uváděli místní názvy, které jsem často nenašel ani na podrobných mapách, a které jsem nemohl ani přibližně zařadit. Nálezů, které jsem z některých výše uvedených důvodů nemohl zaevidovat a musel vynechat, bylo mnoho tisíc, naštěstí však převážně u častějších druhů. Specifickým problémem bylo stanovení čísel mapových polí u lokalit, nacházejících se v místech styku dvou, někdy i čtyř mapových polí (na př. Nižbor, Hradec Králové), nebo na více polích (Praha). V takovém případě jsem číslo pole stanovil, pokud to bylo možné, podle vlastní znalosti lokality, nebo podle situace na mapě, nebo odhadem. V těchto případech pravděpodobně došlo k určitým chybám, kdy skutečné lokality byly na vedlejších polích. K podobným chybám muselo dojít v případech, kdy je udávána za lokalitu nejbližší větší obec, při čemž vlastní lokalita ve skutečnosti leží v sousedním poli. Práce s vyhledáváním lokalit a k nim příslušných čísel polí byla časově nejvíce náročná a zabrala mnoho tisíc hodin, přičemž z nich nejméně mnoho set bylo zcela neefektivních.

Hinter der Lokalität in den Rundklammern ist die Zahl der faunistischen Felder (5738 - 69101). Die angegebene Zahl ist ein Resultat der Möglichkeiten, die mir zur Verfügung waren. Ich stellte sie teilweise nach den Landkarten fest, die ich hatte und die ich in faunistische Felder aufteilte (Komplikation war schon darin, dass die Landkarten mit den eingezeichneten Meridianen und Parallelkreisen zur Zeit des vorherigen Regimes geheim waren), ein Teil nach dem Verzeichnis der Lokalitäten, das in den Berichten der Tschechoslowakischen entomologischen Gesellschaft (Novák I., 1989) vereinzelt auch nach späterer Ausgabe (Pruner & Míka, 1996) herausgegeben worden ist. Teilweise gab ich die Zahlen nach den Autoren an, die sie selbst anführten. Die Arbeit mit der Aufsuchung von Zahlen der faunistischen Felder brachte ungeahnte Problemenreihe. Die meisten Probleme betrafen ungenaue und lückenhafte Lokalitäts-

angaben. In den Namen von Gemeinden, Bergen, Teichen usw. kommt grosse Homonymazahl (z. B. Chlum, Petrovice, Bílý Potok, Bílý potok, Smrk, Magura, Tatrov usw.) und diese Tatsache wurde in der Vergangenheit und wird manchmal bisher von dem überwiegenden Teil der Entomologen nicht zur Kenntnis genommen. Falls es mir nicht völlig klar war, um welche Lokalität es sich handelt, musste ich die Angabe auslassen. Doch ich konnte (nach meiner Meinung mit minimalem möglichem Fehler) Lokalitäten einreihen, von denen ich wusste, dass dort die betreffenden Entomologen Material sammelten. Ein weiteres Problem waren in vielen Fällen deutsche und ungarische Namen. Die Möglichkeit der vollständigeren Deckung der Landkarten verengten auch die Angaben wie Šumava (Böhmerwald), Tatrov, Vihorlat, die ich gleichfalls auslassen musste, begreiflicherweise gleich wie alte Angaben Bohemia und Moravia. Viele Schwierigkeiten hatte ich auch mit Angaben der Entomologen, die bemüht um maximale Präzisierung der Fundorte die örtlichen Namen angaben, die ich nicht einmal auf detaillierten Landkarten fand und die ich sogar nicht annähernd einreihen konnte. Funde, die ich aus einigen obangeführten Gründen nicht verzeichnen konnte und sie auslassen musste, erreichten viele Tausende, glücklicherweise jedoch überwiegend bei öfteren Arten. Spezifisches Problem war die Festsetzung der Nummern von Landkartenfeldern bei Lokalitäten, die sich an den Kontaktorten von zwei oder vier Kartenfeldern (z. B. Nížbor, Hradec Králové) oder an mehreren Feldern (Praha) befinden. In solchem Falle setzte ich die Feldnummer so, soweit es möglich war, nach der eigenen Kenntnis der Lokalität oder nach der Lage auf der Karte oder durch Abschätzung. In diesen Fällen kam es wahrscheinlich zu bestimmten Fehlern, wenn die wirklichen Lokalitäten an Nebefeldern sich befanden. Zu ähnlichen Fehlern musste es auch in den Fällen kommen, wenn als Lokalität die nächste grössere Gemeinde angegeben wird, wobei die eigentliche Lokalität in der Tatsache auf dem Nebefeld liegt. Die Arbeit mit der Aussuchung von Lokalitäten und der zu ihnen gehörigen Nummern von den Feldern war sehr zeitlich begerlich und nahm viele Tausend Stunden ein, wobei von ihnen wenigstens viele Hundert völlig nutzlos waren.

Třetím údajem v pořadí je datum. U druhů mimořádně vzácných, pokud byla možnost, jsem se snažil uvádět úplnější údaje. U jiných, zvláště tam, kde jsem měl možnost výběru více dat, jsou uvedená data spíše informativního charakteru, získaná částečným výběrem. Mnoho entomologů mi napsalo přesná data doma vychovaných brouků, někteří naopak vůbec nerozlišovali data v přírodě chytaných a doma vychovaných imág. Chtěl bych opět připomenout, že psát u vychovaných brouků přesná data bez dalších údajů o uložení chovného materiálu v chladu, vložení do teplého prostředí, teplotách, vlhkosti atd. nemá žádný smysl. Spíše to tento materiál znehodnocuje, protože dochází k matení skutečného výskytu v přírodě. Kterýkoliv trochu šikovný entomolog je totiž schopen si při vybavení průměrné domácnosti chladničkou vychovat řadu druhů kdykoliv v roce. Proto u vychovaných druhů je dostatečným údajem pouze rok.

Die dritte Angabe in der Reihenfolge ist das Datum. Bei ausserordentlich seltenen Arten versuchte ich nach der Möglichkeit vollständigeren Angaben anzuführen. Bei anderen, besonders dort, wo ich die Auswahlmöglichkeit von mehr Daten hatte, sind die angegebenen Daten mehr vom informativen Charakter, gewonnen durch Teilauswahl. Viele Entomologen schrieben mir genaue Angaben von zu Hause gezüchteten Käfern, einige dagegen unterschieden absolut nicht die Daten der in der Natur gefangenen und der zu Hause erzeugten Imagines. Ich möchte hier anmerken, dass genaue Angaben der zu Hause gezüchteten Käfer ohne weitere Daten über die Aufzucht des Zuchtmaterials in Kühlern, Einlegung in die warme Umwelt, Temperaturen, Feuchtigkeit usw. sinnlos sind. Es entwertet das Material da es zur Verwirrung des wirklichen Vorkommens in der Natur kommt. Jedwelcher ein wenig geschickter Entomolog ist nämlich fähig bei der Ausstattung des Haushalts mit dem Kühlschrank eine Reihe von Arten sofort im Jahre zu züchten. Aus diesem Grunde ist bei den gezüchteten Arten bloss das Jahr genügend.

Čtvrtým údajem v kulaté závorce (.....), pokud není uvedeno jinak, je jméno nálezce. Pokud na stejné lokalitě sbíralo více sběratelů (často i několik desítek), uvedl jsem namátkově jen některá jména, nebo jsem ve výběru dal přednost starším autorům, kteří měli větší podíl na objevení uvedené lokality. V některých případech, kdy cituji některého autora není jasné, zda tento uvádí nálezce nebo cituje dalšího autora publikace, např. Bardejov (Brancsik, Laco) [+Heyrovský]. Určitým problémem je otázka stejných příjmení autorů a křestních jmen. V některých pracích nebývají uváděna jména nálezců, ale podle mne by uváděna měla být. Je to jednak upřesnění nálezce, určitá ochrana autorského práva a jednak je to jediná odměna, kterou nálezce dostane za dobrovolnou, často i namáhavou práci.

Die vierte Angabe in den Rundklammern (.....), soweit es nicht anders angeführt wird, ist der Name des Finders. Falls an der selben Lokalität mehrere Sammler (oft auch einige Zehner) sammelten, führte ich zufälligerweise nur einige oder präferierte in der Auswahl ältere Autoren, die grösseren Anteil an der Entdeckung dieser Lokalität hatten. In einigen Fällen, wann ich einen Autor anführe, ist nicht klar, ob dieser den Finder angibt oder ob er weiteren Autor der Publikation, z. B. Bardejov (Brancsik, Laco) [+Heyrovský] zitiert. Ein bestimmtes Problem ist die Frage der gleichen Zunamen und Vornamen von Autoren. In einigen Arbeiten werden nicht die Namen der Finder angegeben, aber meiner Meinung nach sollten sie angeführt werden. Dies ist einerseits zur Präzisierung des Fundes, bestimmter Schutz der Autorenrechtes und andererseits ist es die einzige Belohnung, die dem Finder für die freiwillige oft auch mühevoll Arbeit zukommt.

Na posledním místě jsou údaje v hranaté závorce [.....], tam je uveden zdroj předcházejících dat. Hvězdička před jménem [*.....] znamená, že údaj písemně zaslal jmenovaný. Křížek před jménem [+.....] znamená, že dotyčný údaj publikoval, může být upřesněno i rokem. Jediná zkratka, která se v publikaci u jmen vyskytuje, je u jména Heyrovského [+H 1955]. Zkratka [+H] znamená, že údaj pochází z jeho četných publikací, nebo osobních záznamů. Úmyslně neuvádím úplně, často i vícekrát se opakující citace, protože by se seznamy neúměrně rozrostly a podle mne by to ani nemělo význam. Dalším možným údajem v těchto závorkách je uložení dokladu ve sbírce entomologů [c.], nebo muzeí [NMB, HLU]. Vysvětlení zkratk muzeí je uvedeno v jejich seznamu. V případech, kdy došlo k nahromadění mnoha údajů (sbírek), jsem namátkově vybral jen některé. Pokud hranatá závorka s údajem chybí, znamená to, že údaj zaslal uvedený sběratel, nebo jsem doklad viděl.

An der letzten Stelle sind die Angaben in eckigen Klammern [.....], dort ist die Quelle der vorangehenden Daten angegeben. Das Sternchen vor dem Namen [*.....] bedeutet, dass die Angabe schriftlich der genannte zugesandt hat. Das Kreuz vor dem Namen [+.....] bedeutet, dass der betreffende die Angabe veröffentlichte, sie kann noch mit dem Jahr präzisiert werden. Die einzige Abkürzung, die in der Publikation bei den Namen vorkommt ist bei dem Namen Heyrovský [+H 1955]. Die Abkürzung [+H] bedeutet, dass die Angabe aus seinen zahlreichen oder aus persönlichen Vermerken stammt. Absichtlich führe ich nicht vollständige, oft auch sich mehrmals wiederholende Zitationen an, weil die Verzeichnisse so unverhältnismässig wüchsen und es hätte keine Bedeutung. Weitere mögliche Angabe in diesen Klammern ist die Aufbewahrung des Beleges in der Sammlung der Entomologen [c.] oder Museen [NMB, HLU]. Die Erläuterung der Abkürzungen von Museen wird in ihrem Verzeichnis angegeben. In den Fällen, in denen zur Anhäufung vieler Angaben (Sammlungen) kam, wählte ich zufälligerweise nur einige. Falls eckige Klammer mit der Angabe fehlt, bedeutet es, dass die Angabe der angeführte Sammler sandte oder dass ich den Beleg sah.

9. Bionomie - Bionomie

Tato kapitola bývá obsažena ve většině soubornějších publikací. Někdy je vidět, že autor ji považuje za důležitou a přináší i vlastní poznatky, někdy je to souhrn pečlivě opsaných údajů, jindy je zřejmé, že pro autora má zcela podřadný význam, takže opsál i řadu naprostoých omylů. Otázku bionomie ze všech hledisek považují v entomologii za nejdůležitější vůbec a má základní význam i pro postavení druhu v ekosystému. Bohužel, tento názor není obecný. I některé časopisy nepovažují bionomické články za dostatečně "vědecké" a dávají přednost taxonomii. Také z úzkého pohledu člověka na "škůdce" je známé, že dojde-li ke kalamitnímu přemnožení, nebo jen malým škodám u určitého druhu, je pak vlastníkům, odborným i dalším pracovníkům úplně jedno, které jméno momentálně platí a v kterém roce a kterým autorem byl druh popsán. Prvořadou důležitostí pak určuje dokonalá znalost bionomie a jméno má již jen pomocný význam, důležitý pro domluvení a orientaci v literatuře. Bionomie je převážně dobře zpracována pouze u škůdců a přesto i tam se stále objevují nové, velmi důležité poznatky. Stane-li se z některých, i jinak velmi známých druhů škůdce, téměř vždy se ukáže, že zdánlivě dobrá znalost druhu je naprosto nedostatečná. V oblasti poznání bionomie jsou dosud obrovské mezery a současně skutečně podrobné znalosti jsou u převážně většiny druhů teprve na počátku.

Dieses Kapitel wird in den meisten Sammelpublikationen enthalten. Manchmal sieht man, dass der Autor es als wichtig ansieht und auch seine eigene Kenntnisse bringt, manchmal ist es eine Zusammenfassung abgeschriebener Angaben, andersmal ist es ersichtlich, dass es für den Autor eine ganz unterordnete Bedeutung hat, so dass er auch eine Reihe absoluter Fehler abschrieb. Die Frage der Bionomie von allen Sichtpunkten betrachte ich als absolut die wichtigste. Sie hat auch Grundbedeutung für die Stellung der Art im Ökosystem. Leider diese Anschauung ist nicht allgemein. Auch einige Zeitschriften betrachten die bionomischen Artikel als nicht genügend wissenschaftlich und bevorzugen die Taxonomie. Auch von der Sicht des Menschen an "Schädlinge" ist bekannt, dass falls es zur Kalamitätsübervermehrung kommt oder nur zu kleinen Schäden bei bestimmter Art, ist es den Eigentümern, den Fachkräften und weiteren Interessenten völlig egal, welcher Namen momental gilt und in welchem Jahre und von welchem Autor die Art beschrieben worden ist. Erststrangige Bedeutung besitzt vollkommene Kenntnis der Bionomie und der Name hat schon nur eine Hilfsbedeutung, wichtig für Kommunikation und Orientation in der Literatur. Die Bionomie wird überwiegend gut nur bei den Schädlingen bearbeitet und trotzdem erscheinen auch stets neue, sehr wichtige Kenntnisse auch hier. Falls aus anderen, auch anders bekannten Arten ein Schädling entsteht, zeigt es sich fast immer, dass anscheinlich gute Kenntnisse der Art absolut ungenügend ist. In der Erkenntnis der Bionomie sind bisher riesige Lücken und derzeitige wirklich eingehende Kenntnisse sind bei der überwiegenden Mehrheit der Arten erst am Anfang.

Kromě závažných a příležitostných škůdců jsou bionomické práce o tesařících poměrně řídké. Přesto však byla publikována v minulosti i v poslední době řada dílčích velmi dobrých prací, zejména ve Skandinávii, ale i v Německu, Rakousku a Polsku i jinde. Z nejznámějších prací, zabývajících se obsáhleji bionomií druhů určité oblasti, je nutné jmenovat zejména "Bockkäfer oder Cerambycidae I. Biologie mitteleuropäischer Bockkäfer unter besonderer Berücksichtigung der Larven", kterou napsal především na základě vlastních poznatků Carl v. Demelt (1966), a bezkonkurenční obsáhlé dílo A. I. Čerepanova "Usači severnoj Asii I.-VI." (1979 - 1985), napsané na základě poznatků vlastních a dalších spolupracovníků. Údaje v tomto díle se sice týkají Asie, ale přes některé odlišnosti mohou podat informace o mnohých středoevropských druzích.

Ausser den bedeutsamen und zufälligen Schädlingen sind bionomische Arbeiten über Bockkäfer selten. Trotzdem wurden in der Vergangenheit und in der letzten Zeit einige sehr gute Teilarbeiten, besonders in Skandinavien, Deutschland, Österreich, Polen und anderswo veröffentlicht. Von den bekanntesten Arbeiten, die umfangreicher die Bionomie der Arten vom bestimmten Gebiet behandeln, soll man besonders "Bockkäfer oder Cerambycidae I. Biologie mitteleuropäischer Bockkäfer unter besonderer Berücksichtigung der Larven" nennen. Diese Arbeit verfasste nach eigenen Erkenntnissen Carl v. Demelt (1966). Konkurrenzloses umfangreiches Werk ist das Werk von A.I. Čerepanov "Usači severnoj Asii I.-VI." (1979 - 1985), geschrieben auf Grund eigener Erkenntnisse und Erkenntnisse weiterer Mitarbeiter. Die Angaben in diesem Werk betreffen zwar Asien, aber trotz einiger Abweichungen können Auskunft über viele mitteleuropäische Arten bieten.

V publikacích je obvyklé, že není rozlišováno, zda se jedná o prověřené poznatky vlastní, či převzaté z jiných pramenů bez záruky věrohodnosti. I při citování určitého autora není jisté, zda údaje jsou spolehlivé a citovaný autor údaje někde jen neopsal. Z těchto důvodů v kapitole bionomie popisují především poznatky vlastní, zjištěné ve střední Evropě, nebo uvádím, z které země pocházejí. Tyto údaje jsou zaručené. Pokud uvádím poznatky jiných entomologů, tak to uvádím, nebo cituji autora. Bionomii, kromě některých významnějších druhů, uvádím převážně stručně, všeobecně podrobnější forma nebyla účelem rozsahu této práce a ani možná. Různé literární údaje ovšem nemusejí znamenat omyl autora. Této možné okolnosti odpovídají také různé odlišnosti ve způsobu vývoje. Nejčastější rozdíly jsou u druhů, kde se vývoj nejhůře sleduje (např. v kořenech a půdě) a pozorování jsou víceméně řídká nebo náhodná. Různí autoři se někdy značně liší, možné však je, že i tak mnozí mají pravdu. Při obvykle malém počtu sledování také nelze přesně říci, co je pravidlo a co výjimka. Někdy je velmi odlišný způsob vývoje stejného druhu zřejmě normální, viz např. u druhu *Purpuricenus kaehlerii*. Často jsou však uváděny a opisovány naprosto mylné údaje, na př. vývoj larev pod kůrou nebo ve dřevě větví, zatím co ve skutečnosti larvy žijí v půdě a ožirají kořínky.

In den Publikationen ist man gewöhnt, dass man nicht unterscheidet, ob es sich um überprüfte eigene Erkenntnisse oder um aus anderen Quellen ohne Garantie der Glaubwürdigkeit übernommene Angaben handelt. Auch bei der Anführung eines bestimmten Autors ist nicht sicher, ob die Angaben verlässlich sind und der zitierte Autor sie nicht abgeschlossen hat. Aus diesen Gründen beschreibe ich im Kapitel Bionomie vor allem eigene Erkenntnisse, die in Mitteleuropa festgestellt sind oder ich führe an, aus welchem Land sie stammen. Diese Angaben sind garantiert. Falls ich Erkenntnisse anderer Entomologen anführe, gebe ich es an oder erwähne den Autor. Bionomie ausser einigen wichtigeren Arten, führe ich vorwiegend in kurzer Fassung an. Allgemein eingehendere Form war nicht Zweck dieser Arbeit und war nicht möglich. Unterschiedliche literarische Angaben müssen jedoch nicht den Fehler des Autors bedeuten. Diesem möglichen Umstand entsprechen unterschiedliche Abweichungen in der Entwicklungsart. Die meisten Unterschiede findet man bei Arten, bei denen die Entwicklung schwierigst untersucht wird (z. B. in Wurzeln und im Boden) und die Beobachtungen sind mehr oder weniger selten oder zufällig. Verschiedene Autoren unterscheiden sich manchmal sehr, aber es ist möglich, dass auch so viele rechthaben. Bei der gewöhnlich kleiner Zahl der Untersuchungen kann man nicht genau sagen, was die Regel und was die Ausnahme ist. Manchmal ist sehr unterschiedliche Entwicklung derselben Art normal, sieh z. B. bei der Art *Purpuricenus kaehleri*. Oft werden jedoch absolut irrige Angaben angeführt und beschrieben, z. B. die Larvenentwicklung unter der Borke oder im Astholz, während die Larven in der Wirklichkeit im Boden leben und Wurzeln verbeissen.

Velmi často je uváděn vývoj larev ve shnilém dřevě, nebo pod kůrou starého dřeva, nebo též, že samička klade vajíčka do shnilého dřeva. Někdy je to samozřejmě pravda, ale většinou se jedná o úplný nebo částečný omyl. Samička vyklade vajíčka do zdravého čerstvé pokáceného nebo odumřelého dřeva a během ročního i víceletého vývoje je dřevo pocho-pitelně více nebo méně napadeno houbami pro určitou dřevinu typickými a hnije. Nelze však na základě nálezu dospělých larev říci “vývoj ve shnilém dřevě”, nebo “napadá shnilé dřevo”. Někdy se na základě opakovaných nálezů larev ve dřevě napadeném houbami uvádí, že larvy ke svému vývoji tyto houby potřebují. Může to být samozřejmě také pravda, ale může to být i velký omyl, protože larva neměla možnost v jiném dřevě dokončit vývoj, když dřevo bylo vždy houbami napadeno (častý případ u spadlých větví v porostech). Někdy se uvádí, že imágo při kladení vajíček přenáší určitou houbu, kterou potřebuje k vývoji (např. *Leptura thoracica*). Stejně však může samička k vykladení vyhledávat dřevo touto houbou již napadené, je to dokonce pravděpodobnější. Když pak dospělé imágo takovéto dřevo opustí, není důvodu, proč by na něm také tato houba nemohla být zjištěna, ale není to ještě důkaz, že při kladení infikuje dřevo a připravuje ho tak pro rozvoj určité houby a vývoj larev. Řada druhů také napadá (i opakovaně a jistě odůvodněně) jen určité dříví, i když je v okolí dostatek jiného zdnalivě zcela stejného. Jak je známo, snadno vyslovená falešná hypotéza se pak snadno může stát dále citovaným “vědeckým poznat-kem”, který se z opisované literatury bude těžko odstraňovat.

Sehr oft wird die Larvenentwicklung in dem Faulholz oder unter der Borke des alten Holzes angeführt oder es wird behauptet, dass das Weibchen Eier in Faulholz legt. Es ist manchmal natürlich wahr, aber meistens handelt es sich um einen vollständigen oder teilweisen Irrtum. Das Weibchen legt Eier in gesundes frisch gefälltes oder abgestorbenes Holz und im Laufe der ein- und bis mehrjährigen Entwicklung das Holz wird mehr oder weniger von für bestimmte Baumart typischen Pilzen befallen und fault. Man kann jedoch nicht auf Grund des Fundes von adulten Larven sagen “Entwicklung im Faulholz” oder sogar “befällt Faulholz”. Manchmal auf Grund der sich wiederholenden Funde von Larven im Holze betroffenen von Pilzen wird es angeführt, dass Larven für ihre Entwicklung diese Pilze brauchen. Es kann auch wahr sein, aber es kann auch ein grosser Irrtum sein, da die Larve keine Möglichkeit hatte in anderem Holz die Entwicklung zu beenden, da das Holz stets durch Pilze befallen worden ist (häufiger Fall bei den gefallenen Ästen in Beständen). Andersmal führt man an, dass Imago bei der Eiablage bestimmten Pilz überträgt, den es zur Entwicklung braucht (z. B. *Leptura thoracica*). Es kann jedoch sein, dass das Weibchen zur Eiablage solches vom Pilz schon befallenes Holz aussucht. Dies ist sogar wahrscheinlicher. Falls das adulte Imago solches Holz verlässt, ist kein Grund für die Ansicht, dass man den Pilz nicht finden könnte. Es ist jedoch noch kein Beweis, dass sie bei der Eiablage das Holz infiziert und es so für die Entwicklung eines bestimmten Pilzes und für die Larvenentwicklung vorbereitet. Eine Reihe von Arten greift nur das bestimmte Holz an (auch mehrmals und begründet), auch wenn sich in der Umgebung genügende Menge des scheinbar gleichen Holzes befindet. Wie es bekannt ist, festgesetzte falsche Hypothese kann dann leicht zur weiter zitierten “wissenschaftlichen Erkenntnis” werden, die man aus der abgeschriebenen Literatur schwierig beseitigt.

Rozdílně bývá uváděna i doba vývoje. Někdy je příčinou ukvapený závěr, někdy tato doba není přesně známa. Velký vliv na dobu vývoje mají i klimatické podmínky. Jak teplota, vlhké počasí, tak i přísušek může podstatně ovlivnit stav celé populace i délku doby vývoje. Ta se pak i z jednoho vykladení ve stejném dřevě nemusí dokončit v jednom roce a může se roztáhnout do více let a to někdy i bez zřetelného důvodu. Poměrně velké nesrovnalosti jsou u druhů z podčeledi *Laminae*, kde bylo zjištěno přezimování některých druhů ve stadiu imága, ale často není jasné, zda takto přezimuje celá populace, nebo jen část a také kdy a za jak dlouho jsou imága skutečně pohlavně dozrálá.

Unterschiedlich wird auch die Entwicklungszeit angeführt. Oft ist die Ursache übereilte Schlussfolgerung, manchmal ist diese Zeit nicht genau bekannt. Grossen Einfluss auf die Entwicklungszeit üben auch die klimatischen Bedingungen. Sowohl Temperatur, als auch feuchtes Wetter, auch die Dürre können erheblich den Stand der ganzen Population und Entwicklungszeitlänge beeinflussen. Diese kann dann auch aus einer Eiablage in demselben Holz nicht in einem Jahre beendet werden und wird auf mehrere Jahre auch ohne klare Ursache verzogen sein. Relativ grosse Unstimmigkeiten sind bei den Arten aus der Unterfamilie *Laminae*, wo man die Überwinterung einiger Arten im Stadium von Imagines fand, aber oft ist es nicht klar, ob so die ganze Population, oder ein Teil überwintert und auch wann und nach welcher Zeit die Imagines wirklich sexual reif sind.

U některých druhů uvádím denní nebo noční výskyt. Tento údaj znamená převážný výskyt. Je známo, že řada druhů vyskytujících se obvykle za slunečných dnů (na př. *Lepturini*, *Clytini*) přilétá i v noci na světlo, stejně tak, jako mnoho vysloveně večerních a nočních druhů (např. z tribů *Prionini*, *Callidiini*, *Acanthocinini*, *Saperdini* aj.) můžeme spatřit v letu ve dne.

Bei einigen Arten führe ich tägliches oder nächtliches Vorkommen an. Diese Angabe bedeutet das überwiegende Vorkommen. Es ist bekannt, dass eine Reihe von Arten, die gewöhnlich zur Zeit der Sonnentage auftreten (z. B. *Lepturini*, *Clytini*), auch in der Nacht auf Licht anfliegt, gleich wie viele ausdrückliche Abend- und Nachtarten (z. B. von Triben *Prionini*, *Callidiini*, *Acanthocinini*, *Saperdini* u.a.) wir beim Flug auch am Tage beobachten können.

V textu vynechávám některé údaje, jako např. polohu kukelní komůrky, která se nejen obvykle liší podle toho, zda se jedná o stojící, nebo padlý strom, ale je často rozdílná i ve stejném kusu dřeva, dále délku chodeb, kladení vajíček, dobu vývoje vajíček, larev a kul ek apod., to vše by vyžadovalo mnohem obsáhlejší publikaci.

Im Text lasse ich einige Angaben aus, wie z. B. die Lage der Puppenkammer, die sich allgemein nicht nur daran unterscheidet, ob es sich um stehenden oder gefallenen Baum handelt, aber ist oft unterschiedlich auch in demselben Holzstück. Weiter ausgelassen werden die Längen der Gänge, Eiablage, die Entwicklungszeit der Eier, Larven und Puppen usw. Dies alles würde viel umfangreichere Publikation fordern.

9a. Živné rostliny - Nährpflanzen

V této kapitole odlišuji živné rostliny, ve kterých jsem vývoj spolehlivě zjistil sám (jsou vytištěny tučně), a některé rostliny citované, nebo někde uváděné (vytištěné slabě). Nedělám kompletní výčet rostlin uváděných jinými autory, není to cílem této práce. O mnohých údajích mám také pochybnosti, mnohé jsou jisté omyly. Víím z vlastní zkušenosti, že i vysoce kvalifikovaní pracovníci často ani dřevinu, zejména bez listů, nepoznají. V dubovém porostu (*Quercetum*) na zemi ležící kus větve téměř každý určí jako *Quercus*, i když pochází ze zcela jiné listnaté dřeviny (např. *Acer*, *Ulmus* nebo *Sorbus*). U kerů a opracovaného dřeva je to ještě horší a to nehovořím o méně známých bylinách. Po upozornění na omýl každý prohlásí, že se spletl, ovšem v literatuře tyto omyly zůstávají a opisují se dál. Častou příčinou chyb jsou případy, kdy jeden autor uvede “našel jsem v dubovém lese”, ale další již píše “na dubech” nebo dokonce “vývoj v dubech”. Když jsem s kolegou botanikem navštívil Řecko a Krétu, byl jsem překvapen, kolik špatných informací o názvech místních rostlin jsem

předtím od různých entomologů dostal. Měly by se citovat jen spolehlivě zjištěné údaje o živných dřevinách a také by se měly odlišit oblasti výskytu. Často totiž v jiných geografických podmínkách se vyvíjí stejný druh tesařika převážně v jiných rostlinách a to i v případě, že je tam rodové nebo někdy i druhové zastoupení stejné. Neplatí to pouze pro tesařiky, je to známo i u jiných brouků a dalšího hmyzu a vícekrát publikováno i u škůdců. Je více názorů, čím je toto podmíněno, pravý důvod neznám. Tato skutečnost má pro poznání bionomie zásadní význam, bohužel i mezi specialisty na Cerambycidae zcela opomíjený. V této práci, pokud uvádím podle vlastního zjištění vývoj v určitých rostlinách bez další lokalizace, platí vždy pro území České republiky a Slovenské republiky, nebo blízkých přilehlých oblastí. Pokud se jedná o vzdálenější místa, je to u příslušné rostliny uvedeno. U citovaných rostlin tomu tak pochopitelně není.

In diesem Kapitel unterscheide ich Nährpflanzen, in denen ich die Entwicklung verlässlich allein feststellte (werden fettgedruckt) und einige zitierte Pflanzen oder irgendwo angeführte (schwachgedruckt). Ich komme nicht mit einer kompletten Auszählung der von anderen Autoren angeführten Pflanzen. Das ist nicht Ziel meiner Arbeit. Über viele Angaben habe ich auch Zweifel, viele sind bestimmte Irrtümer. Ich weiss aus meiner eigenen Erfahrung, dass auch hoch qualifizierte Fachleute oft die Baumart, besonders falls sie laublos ist, nicht erkennen. In einen Eichenbestande (*Quercetum*) liegendes Aststück fast jederman als *Quercus* bestimmt, obwohl der Ast von ganz anderem Laubholz (z. B. *Acer*, *Ulmus* oder *Sorbus*) stammt. Noch schlechter ist es bei dem bearbeiteten Holz und bei Sträuchern. Weniger bekannte Kräuter brauche ich nicht erwähnen. Nach der Aufmerksammachung auf Fehler ein jeder betreffende erklärte, dass er sich verirrt. In der Literatur allerdings diese Irrtümer bleiben und werden weiter abgeschrieben. Eine weitere Ursache von Fehlern sind Fälle, wann ein Autor anführt "ich fand im Eichenwald", aber ein weiterer schreibt dann schon "an Eichen" oder sogar "Entwicklung in Eichen". Als ich mit meinem Kollegen Botaniker Griechenland und Kreta besuchte, war ich überrascht, wie viele schlechte Informationen über die Namen der lokalen Pflanzen von verschiedenen Entomologen ich vorher erfuhr. Man sollte vor allem nur verlässlich festgestellte Angaben über Nährpflanzen zitieren und man sollte auch die Gebiete des Vorkommens unterscheiden. Es kommt oft vor, dass in anderen geographischen Bedingungen dieselbe Bockkäferart vorwiegend in anderen Pflanzen sich entwickelt und dies auch im Falle, dass dort die Gattungs- oder manchmal auch Artenvertretung dieselbe ist. Dies gilt nicht nur für Bockkäfer. Diese Tatsache ist auch bei anderen Käfern und weiteren Insekten bekannt und sie wurde mehrmals auch bei den Schädlingen angegeben. Es gibt mehrere Ansichten, wodurch es bedingt wird, aber den wahren Grund kenne ich nicht. Diese Tatsache hat für die Erkennung der Bionomie prinzipielle Bedeutung, wird aber auch unter den Cerambycidae-Sachverständigen völlig unbeachtet gelassen. In der vorliegenden Arbeit, soweit ich nach meiner eigenen Feststellung die Entwicklung in bestimmten Pflanzen ohne weitere Lokalisation anführe, gilt es stets für das ganze Gebiet der Tschechischen Republik und der Slowakischen Republik oder für die nahen angrenzenden Territorien. Falls es sich um mehr entfernte Orte handelt, wird es bei der betreffenden Pflanze angegeben. Bei den zitierten Pflanzen ist es begrifflicherweise nicht.

Výskyt mnohých druhů tesaříků na určitých rostlinách má své přísné zákonitosti a podceňování toho je zásadní chybou. Mnoho druhů dává zcela jasně přednost určitým rostlinám. Je jisté, že mnoho druhů se bez potíží úspěšně vyvíjí v řadě rostlin, ale to, že mnohé zřetelně preferují určité rostliny, se bohužel většinou v literatuře pomíjí. Pokud se ovšem v místě momentálně se vyskytující kladoucí samičky žádoucí rostliny nenalézají, nebo nejsou právě v atraktivním stavu pro vykladení, je pochopitelné, že samička vyklade vajíčka do jiného, pro vývoj méně příhodného materiálu, případně do zcela nevhodného. O tom, že tato skutečnost nezvratně platí, je možné se přesvědčit v laboratorních (domácích) chovech. Toto má velký význam pro další vývoj i pro změny početnosti populace, i pro případné úplné vyhynutí druhu na lokalitě. Jako příklad mohu uvést druhy *Ergates faber* a *Tragosoma depsarium*. Oba druhy v evropských podmínkách zcela jasně preferují borovici (*Pinus*), ve které se úspěšně množí. Oba druhy jsou také uváděny ve smrku (*Picea*), ve kterém jsem je sám nalezl a ve kterém také mohou dokončit vývoj. Podle pozorování v přírodě i podle laboratorních chovů však reprodukční koeficient v této dřevině je velmi malý, nebo i nulový. Přihlédneme-li k dalšímu odporu prostředí, nemá druh naději na dlouhodobé přežití a postupně mizí. U obou uvedených druhů se na poklesu výskytu, nebo vyhynutí podílela

především změna původní skladby porostů ve prospěch *Picea*. Podobný příklad mohu dokladovat u *Acanthocinus reticulatus*, který je uváděn na *Abies*, *Picea* a *Pinus*. Dochovával jsem stovky larev donesených z různých lokalit. Ve dřevě *Abies* nečinila úmrtnost ani 10 %, ve dřevě *Picea* uhynulo cca 90 % larev. Výsledek opakovaného pokusu byl v různých letech přibližně stejný. Důsledkem úbytku nejatraktivnější dřeviny, je mizení druhu z porostů (příčinou může být i to, že se momentálně nenalézají v atraktivním stavu - oslabené stromy, čerstvé i staré vývraty, pařezy apod.). Nezvratný důkaz o pravdivosti tohoto jevu jsem získal v padesátých letech, kdy jsem pozoroval ve Slapech nad Vltavou hromadný výskyt lýkožrouta *Pityokteines spinidens* (Reitter) na odumírajících stojících *Picea*. Tomuto jevu předcházeli úhyn tisíců *Abies* i celých porostů a masové přemnožení uvedeného kůrovce. Při nedostatku *Abies* přešel tento druh na *Picea*, ale během několika let zcela vymizel. I na požercích v *Picea* byl vidět omezený vývoj. Stejně neúplný vývoj požerků jsem pozoroval u kůrovce *Tomicus minor* (Hartig), typického pro *Pinus*, na položených stromových lapáčích *Picea* na téže lokalitě a později i jinde.

Das Vorkommen vieler Bockkäferarten an bestimmten Pflanzen zeigt strenge Gesetzmässigkeiten und ihre Unterschätzung ist fundamentaler Fehler. Viele Arten ganz deutlich präferieren bestimmte Pflanzen. Es ist klar, dass viele Arten sich erfolgreich ohne Schwierigkeiten in einer Reihe von Pflanzen entwickeln, aber das Faktum, dass sie viele bestimmte Pflanzen deutlich präferieren, wird in der Literatur meistens gemieden. Allerdings soweit sich in dem Ort momental befindenden Weibchen, die Eier ablegen, keine gesuchten Pflanzen finden oder sind nicht in dem attraktiven Stande für die Ablage, ist begreiflich, dass das Weibchen Eier in ein anderes für die Entwicklung weniger günstiges Material oder in völlig ungeeignetes ablegt. Dass diese Tatsache unwiderleglich gilt kann man sich in den Labor (Haus) züchten überzeugen. Dies ist von grosser Bedeutung für weitere Entwicklung und auch für die Veränderungen von Populationszahlen, und für eventuelles völliges Aussterben der Art auf der Lokalität. Als Beispiel kann ich die Arten *Ergates faber* und *Tragosoma depsarium* anführen. Beide Arten in den europäischen Bedingungen ganz deutlich präferieren die Kiefer (*Pinus*), in der sie sich erfolgreich vermehren. Beide Arten werden auch in der Fichte (*Picea*) angeführt, in der sie selbst fand und in der sie auch die Entwicklung beenden können. Nach der Beobachtung im Freien und nach den Laborzuchten ist der Reproduktionskoeffizient in dieser Baumart sehr klein oder vom Nullwerte. Falls man den weiteren Umweltwiderstand beachtet, hat die Art keine Hoffnung auf langzeitiges Überleben und verschwindet allmählich. Bei beiden obangeführten Arten nahm an der Reduktion des Vorkommens oder dem Aussterben vor allem die Änderung der ursprünglichen Artenzusammensetzung der Bestände zugunsten *Picea* teil. Ein ähnliches Beispiel kann ich bei *Acanthocinus reticulatus* belegen, das an *Abies*, *Picea* und *Pinus* angeführt wird. Ich unternahm die Nachzucht der Hunderte von Larven aus unterschiedlichen Lokalitäten. Im *Abies* - Holz war die Mortalität nicht einmal 10 %, im *Picea* - Holz starben etwa 90 % Larven. Das Ergebnis des wiederholten Versuchs war in unterschiedlichen Jahren fast dasselbe. Die Folge der Abnahme der attraktivsten Baumart ist das Schwinden der Art aus den Beständen (die Ursache kann auch der Umstand sein, dass sie sich momentan nicht im attraktiven Stand befinden - geschwächte Bäume, frische und alte Windbrüche, Baumstöcke und andere). Unwiderlegbarer Beweis über die Wahrhaftigkeit dieses Phänomens gewann ich in den fünfziger Jahren, als ich in Slapy nad Vltavou Massenvorkommen des Borkenkäfers *Pityokteines spinidens* (Reitter) an den sterbenden Fichten beobachtete. Vor diesem Phänomen ging das Massensterben von Tausenden *Abies* und ganzen Beständen und die Massenvermehrung des angeführten Borkenkäfers voraus. Beim Mangel der Tanne (*Abies*) ging diese Art an *Picea*, aber im Laufe einiger Jahre verschwand sie völlig. An dem Frass in *Picea* war die begrenzte Entwicklung ersichtlich. Gleich unvollkommene Entwicklung vom Frass beobachtete ich bei dem Borkenkäfer *Tomicus minor* (Hartig), typischen Schädling für *Pinus*, an den gelegten Fangbäumen *Picea* auf derselben Lokalität und später auch anderswo.

Vývoj se ovšem může někdy zdárně dokončit i za velmi odlišných podmínek od obvyklých. Toto jsem zjistil na př. u druhu *Xylotrechus antilope*, kdy se dokončil vývoj více kusů ve zcela odumřelém dřevě bez kůry starého živého *Fagus*. Kolik ovšem bylo původně vykladených vajíček, samozřejmě nevím. V tomto případě zřejmě samička zalétla do čistého *Fageta* a byla nucena někde vyklást vajíčka. Podobně bych mohl uvést vývoj larev *Rhagium bifasciatum* v *Quercus* a jiné případy.

Die Entwicklung kann allerdings manchmal erfolgreich auch unter Bedingungen, die sich von den üblichen sehr unterscheiden beendet werden. Das fand ich z. B. bei der Art *Xylotrechus antilope*, als die Entwicklung mehrerer Stücke in ganz abgestorbenen Holz ohne Rinde einer alten lebenden Buche (*Fagus*) beendet wurde. Wieviel ursprünglich

Eier abgelegt worden sind, das weiss ich nicht. In diesem Falle offensichtlich das Weibchen flog in reines Fagetum und wurde gezwungen Eier abzulegen. Ähnlich könnte ich die Entwicklung der Larven von *Rhagium bifasciatum* in *Quercus* und andere Fälle anführen.

Velmi zavádějící je uvádění živných rostlin v publikacích podle vykladení samiček v umělých laboratorních podmínkách. Kdo to někdy prováděl, jistě ví, že se podle okolností lehce vykladou nejen na jakékoliv dřevo nebo rostlinu, ale třeba i na filtrační papír.

Sehr irreführend ist die Anführung von Nährpflanzen in den Publikationen nach der Eierablage in künstlichen Laborbedingungen. Wer es einmal unternahm, der weiss, dass die Weibchen nach den Umständen Eier leicht nicht nur an jedwelches Holz oder Pflanze, sondern sogar an Filtrationspapier ablegen.

Z výše uvedeného je zřejmé, že přesné sledování živných rostlin je důležité. Domyšlené údaje, nebo dokonce údaje "zcela jistě i na jiných dřevinách" by se v odborné literatuře neměly vyskytovat. Kdo si není zcela jist, měl by odebrat vzorek a nechat si ho znalcem deteminovat. Projevení nejistoty nebo neznalosti není ostudou, ale projevem serióznosti dotyčného pracovníka. Léty jsem si začal velmi vážit vysoced uznávaných odborníků jako byli Julius Komárek, Leo Heyrovský, Karel Prokš, Antonín Pfeffer, Augustin Hoffer a další, když dokázali bez zábran říci "to nevím" nebo "neznám".

Aus den obangeführten Gründen ist ersichtlich, dass die genaue Folgung von Nährpflanzen bedeutend ist. Ergänzende erdachte Angaben oder sogar Behauptung wie "ganz bestimmt an anderen Baumarten" sollten in der Fachliteratur nicht vorkommen. Wer sich nicht absolut sicher ist, sollte eine Probe nehmen und sie einem Fachmann zur Determination vorlegen. Unsicherheit oder Unkenntnis ist keine Schande, sondern Seriosität des betreffenden Sammlers. Mit den Jahren begann ich die anerkannten Fachleute wie Julius Komárek, Leo Heyrovský, Karel Prokš, Antonín Pfeffer, Augustin Hoffer und weitere hoch zu schätzen, die ohne Hemmungen sagen konnten "das weiss ich nicht" oder "das ist mir unbekannt".

Ve většině publikací se obvykle uvádí monofágní, oligofágní nebo polyfágní druh. Až na několik výjimek jsem se těmto výrazům vyhýbal. Je to jednak z důvodu možného různého výkladu těchto pojmů a jednak proto, že zejména termín polyfágní je pro toto použití naprosto neurčitý a často svádí k domněnce, že dotyčný druh žije na všem.

In den meisten Publikationen werden Monophag-, Oligophag- oder Polyphagarten allgemein angeführt. Bis auf einige Ausnahmen mied ich diese Ausdrücke. Einerseits wegen der möglichen unterschiedlichen Erläuterung dieser Begriffe und andererseits, dass besonders der Termin Polyphag für diese Anwendung völlig unklar ist und oft zur Vermutung verleitet, dass die betreffende Art an allem lebt.

Rostliny uvádím téměř vždy s latinskými jmény a proto u těch nejčastěji uváděných v následujícím přehledu doplňuji česká a slovenská jména. Citované názvy obvykle ponechávám v původním znění.

Die Pflanzen werden fast immer mit lateinischen Namen angegeben und aus diesem Grunde bei den am meisten angeführten in der folgenden Übersicht ergänze ich tschechische und slowakische Namen.

Latinský název

Abies alba Mill.
Acer campestre L.
Acer platanoides L.
Acer pseudoplatanus L.
Aesculus hippocastanum L.
Achillea L.
Alnus Mill.

Český název

jedle bělokorá
javor polní (babyka)
javor mlč
javor horský (klen)
jírovec maďal
řebříček
olše

Slovenský název

jedľa biela
javor poľný
javor mliečny
javor horský
pagaštan konský
rebríček obyčajný
jelša

<i>Amygdalus communis</i> L.	mandloň obecná	mandľa obyčajná
<i>Anchusa</i> L.	pilát	smohla
Apiaceae (<i>Umbelliferae</i>)	miříkovité (okoličnaté)	mrkvovité
<i>Armeniaca vulgaris</i> Lam.	meruňka obecná	marhuľa obyčajná
<i>Aruncus</i> (L.) Schaeffer	udatna	udatník
<i>Betula</i> L.	bříza	breza
<i>Carduus</i> L.	bodlák	bodliak
<i>Carpinus betulus</i> L.	habr obecný	hrab obyčajný
<i>Castanea sativa</i> Mill.	kaštanovník jedlý	gaštan jedlý
<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench	třešeň ptačí	čerešňa vtáčia
<i>Cerasus vulgaris</i> Miller	višeň pravá	višňa pravá
<i>Cerinth</i> L.	voskovka	voskovka
<i>Cirsium</i> Mill. <i>emed. Scop.</i>	pcháč	pichliáč
<i>Cornus mas</i> L.	dřín obecný	drieň obyčajný
<i>Corylus avellana</i> L.	líška obecná	lieska obyčajná
<i>Crataegus</i> L.	hloh	hloh
<i>Cyanus</i> Mill. (<i>Centaurea</i> L.)	chrpa	nevädza
<i>Cydonia oblonga</i> Mill.	kdouloň obecná	dula podlhovastá
<i>Dorycnium</i> Miller	bílojetel	ďatelinovec
<i>Echium</i> L.	hadinec	hadinec
<i>Euonymus</i> L.	brslen	bršlen
<i>Fagus sylvatica</i> L.	buk lesní	buk lesný
<i>Filipendula</i> Mill. <i>emed. Adans.</i>	tužebník	túžobník
<i>Frangula alnus</i> Mill.	krušina olšová	krušina jelšová
<i>Fraxinus</i> L.	jasan	jaseň
<i>Geranium</i> L.	kakost	pakost
<i>Juglans regia</i> L.	orešák kráľovský	orech kráľovský
<i>Juniperus</i> L.	jalovec	borievka
<i>Knautia</i> L.	chrastavec	chrastavec
<i>Larix decidua</i> Mill.	modřín opadavý	smrekovec opadavý
<i>Leucanthemum</i> Mill. (<i>Chrysanthemum</i> L.)	kopretina	margaréta
<i>Lonicera nigra</i> L.	zimolez černý	zemolez čierny
<i>Loranthus europaeus</i> Jacq.	ochmet evropský	imelovec evropský
<i>Malus</i> Mill.	jabloň	jabloň
<i>Morus</i> L.	morušovník	moruša
<i>Papaver</i> L.	mák	mak
<i>Persica vulgaris</i> Miller	broskvoň obecná	broskyňa obyčajná
<i>Persicaria</i> Ad. (<i>Polygonum</i> L.)	rdesno	horčiak
<i>Picea abies</i> (L.) Karst.	smrk obecný	smrek obyčajný
<i>Pinus mugo</i> Turra	borovice kleč, kosodřevina	borovica horská
<i>Pinus nigra</i> Arnold	borovice černá	borovica čierna
<i>Pinus sylvestris</i> L.	borovice lesní	borovica sosnová
<i>Pinus uncinata</i> Mill. ex Mirbel	borovice bažinná (blatka)	borovica bažinná
<i>Plantago</i> L.	jitrocel	skorocel
<i>Platanus</i> L.	platan	platan
<i>Populus alba</i> L.	topol bílý	topoľ biely
<i>Populus nigra</i> L.	topol černý	topoľ čierny
<i>Populus tremula</i> L.	topol osika	topoľ osikový
<i>Prunus</i> L.	švestka	slivka
<i>Pseudotsuga menziesii</i> (Mir.)	douglaska tisolistá	douglaska tisolistá

<i>Punica granatum</i> L.	marhaník granátový	granátovník púnsky
<i>Pyrus</i> L.	hrušeň	hruška
<i>Quercus</i> L.	dub	dub
<i>Robinia pseudoakacia</i> L.	trnovník akát (bílý)	agát biely
<i>Rosa canina</i> L.	růže šípková	ruža šípková
<i>Rubus fruticosus</i> L.	ostružiník křovitý	ostružina černicová
<i>Rubus idaeus</i> L.	maliník obecný	ostružina malinová
<i>Salix caprea</i> L.	vrba jíva	vřba rakytová
<i>Salix</i> L.	vrba	vřba
<i>Salvia</i> L.	šalvěj	šalvia
<i>Sambucus nigra</i> L.	bez černý	baza čierna
<i>Sarothamnus</i> Wimmer	janovec	průtnatec
<i>Sorbus aria</i> (L.) Crantz	jeřáb muk	jarabina mukyňová
<i>Sorbus aucuparia</i> L.	jeřáb ptačí	jarabina vtáččia
<i>Sorbus torminalis</i> (L.) Crantz	jeřáb břek	jarabina brekyňová
<i>Spiraea</i> L.	tavolník	tavolník
<i>Stachys</i> L.	čistec	čistec
<i>Swida sanguinea</i> (L.) Opiz	svída krvavá	svíb krvavý
<i>Tanacetum</i> L.	vrtič	vrtič
<i>Thuja</i> L.	zerav, túje	tuja
<i>Tilia</i> L.	lípa	lípa
<i>Tithymalus</i> Gaer. (<i>Euphorbia</i>)	pryšec	mličník
<i>Ulmus</i> L.	jilm	brest
<i>Urtica</i> L.	kopřiva	přhlava
<i>Valeriana</i> L.	kozlík	valeriána
<i>Verbascum</i> L.	divizna	divozel
<i>Viburnum</i> L.	kalina	kalina
<i>Vicia</i> L.	vikev	vika
<i>Viscum</i> L.	jmelí	imelo
<i>Vitis vinifera</i> L.	réva vinná	vinič hroznorodý

9b. Přirození nepřátelé - *Natürliche Feinde*

Problematiku studia přirozených nepřátel považují rovněž za velmi důležitou, bohužel entomology převážně opomíjenou a naše znalosti nelze rozhodně považovat za uspokojivé.

Die Problematik des Studiums natürlicher Feinde betrachte ich als sehr wichtig. Sie wird leider von Entomologen überwiegend nicht beachtet und unsere Kenntnisse können entschieden nicht als genügende angesehen werden.

V této kapitole se rovněž odchyluji od běžné praxe, kdy jsou v pracích o Cerambycidech druhy parazitů uváděny bez bližších údajů, bez ohledu na místo nálezu, stát a dokonce i světa. Takovéto seznamy mají sice možná informativní charakter, ale po odborné stránce jsou prakticky bezcenné. Z těchto důvodů uvádím jen spolehlivé údaje z území České republiky a Slovenské republiky. Determinaci provedli specialisté M. Čapek, J. Šedivý a J. Čepelák. Dokladový materiál je ve sbírkách dotýčných pracovníků, částečně ve sbírce méjí. U nás se původně pěstováním parazitů tesaříků částečně zabýval pouze J. Niedl a později ve větším měřítku já s J. Hladilem. Mnou zjištěné uváděné druhy pocházejí převážně z individuálních chovů, nebo jsem dodatečně zjišťoval, který požerok tesaříka parazit opustil. U parazitů, které jsem sám našel, byl tak hostitel vždy zcela spolehlivě zjištěn. V případě nejasností, na př. více druhů tesaříků v chovu, jsem vychované parazity

vypouštěl. Přispělo to sice k přesnosti práce, ale na druhé straně tak nebylo zaevidováno mnoho pravděpodobných hostitelů a tisíce kusů parazitů. Z dnešního mého pohledu bylo také chybou, že jsem se z různých důvodů této činnosti věnoval jen několik let.

In diesem Kapitel weiche ich gleichfalls von der allgemeinen Praxis, bei der in den Arbeiten über *Cerambycidae* die Parasitenarten ohne nähere Angaben, ohne Angabe des Fundortes, des Staates und sogar ohne Angabe des Kontinents angegeben werden. Solche Verzeichnisse besitzen zwar möglichen informativen Charakter, aber fachlich sind sie wertlos. Aus diesen Gründen führe ich nur verlässliche Angaben aus der Tschechischen Republik und der Slowakischen Republik. Die Determination führten die Spezialisten M. Capek, J. Šedivý und J. Čepelák durch. Das Belegmaterial befindet sich in den Sammlungen der betreffenden Fachleute, teilweise auch in meiner Sammlung. Bei uns befasste sich mit der Bockkäferzucht nur J. Niedl und später in grösserem Umfange ich mit J. Hladil. Die von mir festgestellten Arten stammen vorwiegend aus individuellen Züchten oder ich stellte nachträglich fest, welches Frassbild des Bockkäfers der Parasit verliess. Bei den Parasiten, die ich selber fand, wurde der Wirt stets verlässlich festgestellt. Bei den Unklarheiten z. B. bei mehrer Bockkäferarten in der Zucht habe ich die Parasiten ausgeschlossen. Dies trug der Genauigkeit der Arbeit bei, aber auf der anderen Seite wurden viele wahrscheinliche Wirte und Tausende Stücke von Parasiten nicht verzeichnet. Vom heutigen Sichtpunkte war es auch ein Fehler, dass ich aus verschiedenen Gründen mich nur einige Jahre dieser Tätigkeit widmete.

Mezi přirozené nepřátele patří také predátoři. Dá se říci, že počet skutečně zjištěných druhů je jen nepatrný proti skutečnosti. Velmi často jsem zejména v požercích pod kůrou a v trouchnivém dřevu nalézal larvy z broučích (*Coleoptera*) čeledí *Elateridae* a *Tenebrionidae*. Dokázat činnost larev těchto čeledí jako přímých predátorů se mi u nás podařilo jen zřídka, ale jsem přesvědčen, že mají někdy značný vliv na snížení populace tesaříků. Velmi silný podíl jsem však prokazatelně zjistil u larev z čeledi *Tenebrionidae* na Krétě a v USA. V domácích chovech mě jednou postihlo naprosté zničení několika chovů našich podnikmích tesaříků na jedli a smrku larvami *Tenebrio molitor* L. Tyto larvy nejen sežraly všechny larvy tesaříků a kůrovců, ale také úplně rozežraly lýkovou část kůry. Jak se uvedené larvy dostaly do chovů, se mi nepodařilo zjistit, zřejmě k tomu došlo při uložení dřeva na zahradě. Mezi nejčastější mnohokrát doložené predátory u nás patří larvy brouků z čeledi *Cleridae*. Z dřeva napadeného tesaříky jsem vychoval druhy *Thanasimus formicarius* (L.) a *femoralis* (Zett.), méně často *Opilo molis* (L.), *Tilloidea unifasciata* (F.) a *Denops albofascioatus* (Charp.). Další možní predátoři, někdy uvádění a často se vyskytující v chodbách tesaříků, nebo v blízkosti pod volnější kůrou jsou z čeledí *Trogositidae*, *Histeridae*, *Staphylinidae*, *Nitidulidae* aj. V požercích se vyskytují často i larvy much, z nichž jistými predátory jsou zejména larvy z čeledi *Asilidae*. Stejně jistými predátory jsou larvy dlouhošíjek (*Rhaphidia*).

Zu den natürlichen Feinden gehören auch Prädatoren. Man kann sagen, dass die Zahl der wirklich festgestellten Arten nur gering im Vergleich zur Realität ist. Sehr oft fand ich im Frassbild unter der Rinde und in dem verfaulten Holz Larven von Käfergattungen (*Coleoptera*) der Familien *Elateridae* und *Tenebrionidae*. Einen Beweis über die Tätigkeit der Larven dieser Familien als der direkten Prädatoren gelang es mir nur selten, aber ich bin überzeugt, dass sie manchmal erheblichen Einfluss auf die Populationsreduktion der Bockkäfer ausüben. Sehr grossen Anteil fand ich nachweisbar bei den Larven der Familie *Tenebrionidae* auf Kreta und in den Vereinigten Staaten. In den Hauszüchten erlebte ich totale Vernichtung einiger Züchte unserer Rindenbockkäfer an Tanne und Fichte durch Larven *Tenebrio molitor* L. Diese Larven fressen nicht nur alle Bockkäfer- und Borkenkäferlarven, aber auch völlig zerfressen das Bastteil der Rinde. Wie die erwähnten Larven in Züchte eindringen, konnte ich nicht feststellen, offensichtlich ereignete es sich bei der Holzlagerung im Garten. Zu den meistens vielmals belegten Prädatoren bei uns gehören Käferlarven aus der Familie *Cleridae*. Ich erzog namentlich aus dem von Bockkäfern befallenen Holz Arten *Thanasimus formicarius* (L.) und *femoralis* (Zett.), weniger oft *Opilo molis* (L.), *Tilloidea unifasciata* (F.) und *Denops albofascioatus* (Charp.). Weitere mögliche Prädatoren, die hier und da erwähnt werden und oft sich befindende in den Bockkäfergängen oder in der Nähe unter freier Rinde sind aus der Familie *Trogositidae*, *Histeridae*, *Staphylinidae*, *Nitidulidae* usw. Im Frassbild kommen auch oft Larven der Fliegen, von denen sichere Prädatoren besonders Larven aus der Familie *Asilidae* sind. Sichere Prädatoren sind auch Larven der Kamelhalstfliegen (*Rhaphidia*).

Významnými přehlíženými predátory, nebo uváděnými obvykle pouze povšechně, jsou různé druhy mravenců (*Formicoidea*). Ani v této práci nejsou téměř uváděny. Skutečný podíl na snižování populace tesaříků je však daleko větší, než se všeobecně předpokládá. O tom je možné se přesvědčit především u druhů tesaříků, žijících v pařezech a kořenech. Mravence (převážně drobné druhy), napadající vývojová stadia tesaříků, však můžeme najít velmi často i vysoko v korunách, zejména listnatých stromů. Počínaje jižní Evropou jsou masovým likvidátorem všech vývojových stadií tesaříků termity (*Isoptera*). Význam pavoukovitých (*Arachnoidea*) je rovněž značný a známý, ale napadání tesaříků je spíše příležitostné a týká se převážně imág.

Bedeutende ignorierte oder nur allgemein angeführte Prädatoren sind unterschiedliche Ameisenarten (*Formicoidea*). Auch in dieser Arbeit werden sie fast nicht erwähnt. Der wahre Anteil an der Reduktion der Bockkäferpopulation ist jedoch weit grösser als man allgemein voraussetzt. Man kann sich darüber vor allem bei den Bockkäferarten, die in Baumstämmen und Wurzeln leben, überzeugen. Ameisen (vorwiegend winzige Arten), die die Entwicklungsstadien der Bockkäfer befallen, kann man oft auch hoch in den Kronen, besonders der Laubbäume finden. Vom südlichen Europa anfangend sind die Termiten (*Isoptera*) Massenzerstörer aller Bockkäferentwicklungsstadien. Die Bedeutung der Spinnen (*Arachnoidea*) ist gleichfalls erheblich und bekannt aber der Befall von Bockkäfern ist mehr zufällig und betrifft vor allem Imagines.

Obrovský podíl na podstatném snížení populace mají zejména ptáci z čeledi datlovitých (*Picidae*). Stopy jejich činnosti, odloupanou kůru a vysekané otvory s odloupanými třískami i ve velmi tvrdém dřevě, bývají nápadné zejména koncem zimy na stromech, pařezech i ležícím dříví. Slabá kůra na větvičkách bývá odloupána od brhlíků (*Sittidae*), sýkorek (*Paridae*), šoupálků (*Certhiidae*), kteří požírají všechna vývojová stadia. I ve stoncích bylin, ve kterých se vyvíjely larvy na př. rodů *Phytoecia* a *Agapanthia*, bývají mnohem neznámými ptáky vyklouvány otvory až do jádra. Imága tesaříků pak požírá příležitostně celá řada dalších druhů ptáků, z nichž nejznámější jsou ůhýci (*Laniidae*).

Einen riesigen Anteil an erheblicher Populationsreduktion zeigen namentlich Vögel aus der Spechtfamilie (*Picidae*). Die Spuren ihrer Tätigkeit, abgeschälte Rinde und ausgehackte Löcher auch in sehr hartem Holz mit abgeschälten Spänen sind besonders zu Ende des Winters an Bäumen, Baumstämmen und liegendem Holz. Schwache Rinde an Zweigen wird von den Goldammern (*Sittidae*), Meisen (*Paridae*), Baumläufern (*Certhiidae*) geschält, die alle Entwicklungsstadien auffressen. Auch in den Kräuterstengeln, in denen sich die Larven z. B. der Gattung *Phytoecia* und *Agapanthia* entwickelten, werden von mir unbekanntem Vögeln Löcher bis auf Kern ausgehackt. Gelegentlich eine ganze Reihe weiterer Vogelarten, von denen die bekanntesten die Würger (*Laniidae*) sind, frisst dann die Bockkäferimagines auf.

Mezi predátory imág patří především savci, jako na př. rejsci (*Sorex*), vrápenci a netopýři (*Chiroptera*), řada hlodavců (*Rodentia*), ježci (*Epinaceus*), lišky (*Vulpes*). Všechna vývojová stadia řady druhů dokáže vyhrabat nebo vyrýt jezevec (*Meles*), prase divoké (*Sus scrofa* L.) a jak jsem zjistil v Severní Americe a na Kavkaze i medvěd (*Ursus*). Velkým nepřítelem imág vyhledávajících pařezy a složené dříví jsou ještěrky (*Lacerta*), což mohu sám potvrdit např. u *Rosalia alpina*. Obecný význam většiny těchto predátorů je sice znám, ale o skutečném významu pro určité druhy, nebo o vyčíslení podílu se můžeme pouze dohadovat.

Zu den Prädatoren gehören vor allem Säugetiere, wie z. B. Spitzmäuse (*Sorex*). Huftiere (Netopýři), eine Reihe von Nagetieren (*Rodentia*), Igel (*Epinaceus*), Füchse (*Vulpes*). Alle Entwicklungsstadien einer Reihe von Arten kann der Dachs (*Meles*), Wildschwein (*Sus scrofa* L.) und wie ich in Nordamerika und im Kaukasus feststellte auch der Bär (*Ursus*) ausscharren oder ausgraben. Ein grosser Feind von Imagines, die Baumstämme und gelagertes Holz aussuchen, sind Eidechsen (*Lacerta*). Dies kann ich selber bestätigen z. B. bei *Rosalia alpina*. Die allgemeine Bedeutung der meisten von diesen Prädatoren ist zwar bekannt, aber über die wirkliche Bedeutung für bestimmte Arten oder über die Auszählung des Anteils kann nur diskutiert werden.

Stejně je to s odumíráním zejména vývojových stadií vlivem různých hub, bakterií, virů či z jiných důvodů. Kromě menších dílčích znalostí (např. houby typu *Beauveria*) pravé příčiny a rozsah úhynu většinou nejsou známe.

Dasselbe betrifft das Absterben besonders der Entwicklungsstadien unter dem Einfluss verschiedener Pilze, Bakterien, Viren und anderer Ursachen. Ausser kleineren Teilkenntnissen (z. B. dem Pilze *Beauveria*) sind die meisten wahren Ursachen wie Ausmass des Sterbens unbekannt.

Mezi "predátory" tesaříků by bylo možné zařadit také samotné larvy některých druhů tesaříků. Jako kanibalové požívají při vzájemném setkání i larvy svého vlastního druhu. Tuto činnost jsem zjistil u *Acanthocinus aedilis* a *griseus*, *Rhagium inquisitor* a *mordax*, *Saperda scalaris* a v domácích chovech také u *Rhamnusium bicolor* a *Tragosoma depsarium*. Larvy *Rhagium inquisitor* jsem přistihl též při požívání *Tetropium castaneum*. U *Acanthocinus aedilis* je známé požívání larev čeledi *Scolytidae*. Totéž mohou potvrdit u všech středoevropských druhů *Acanthocinus*, dále *Rhagium inquisitor* a *mordax*, *Callidium aeneum*, *Plagionotus arcuatus*, *Leiopus nebulosus*, *Aegomorphus clavipes*, *Saperda punctata* a *scalaris*. Otázkou zůstává, nakolik je kanibalismus a požívání larev kůrovců náhodné.

Zu "Bockkäferprädatoren" könnte man auch selbst die Larven einiger Bockkäfer einreihen. Als Kannibalen fressen beim gegenseitigen Treffen auch die Larven eigener Art. Diese Tätigkeit fand ich bei *Acanthocinus aedilis* und *griseus*, *Rhagium inquisitor* und *mordax*, *Saperda scalaris* und in Hauszuchten auch bei *Rhamnusium bicolor* und *Tragosoma depsarium*. Die *Rhagium inquisitor* Larven fand ich beim Auffressen von *Tetropium castaneum*. Bei *Acanthocinus aedilis* ist das Auffressen von Larven der Familie *Scolytidae* bekannt. Dasselbe kann ich bei allen mitteleuropäischen Arten *Acanthocinus*, weiter *Rhagium inquisitor* und *mordax*, *Callidium aeneum*, *Plagionotus arcuatus*, *Leiopus nebulosus*, *Aegomorphus clavipes*, *Saperda punctata* und *scalaris* bestätigen. Es bleibt die Frage offen, inwieweit der Kannibalismus und das Auffressen von Borkenkäferlarven zufällig ist.

10. Variabilita - Variabilität

Proměnlivost tesaříků je velmi rozdílná. Řada druhů téměř není variabilní, u některých je zase nesnadné najít dva zcela shodné jedince. Pokud je některý z druhů v České nebo Slovenské republice výrazněji variabilní, jsou pro orientaci v dalším textu povšechně uvedeny hlavní znaky odlišných forem. Podle Mezinárodních pravidel zoologické nomenklatury pojmenovávání takovýchto forem již dnes není uznáváno. U některých druhů tak byly dříve popsány desítky aberací, zejména podle odlišného zbarvení krovek.

Die Variabilität von Bockkäfern ist sehr unterschiedlich. Eine Reihe von Arten ist fast nicht variabel, bei anderen ist wieder schwer zwei völlig übereinstimmende Individuen zu finden. Soweit irgendeine Art in der Tschechischen oder Slowakischen Republik ausdrücklicher variabel ist, werden zur Orientierung in dem weiteren Text Hauptmerkmale der unterschiedlichen Formen allgemein angeführt. Nach den Internationalen Regeln der zoologischen Nomenklatur wird die Benennung solcher Formen heute nicht mehr anerkannt. Bei einigen Arten wurden so vormals Zehner von Aberrationen beschrieben, besonders nach der abweichenden Flügeldeckenfärbung.

11. Hospodářský význam - Wirtschaftliche Bedeutung

Zabývat se problematikou škůdců a hospodářských škod je pro většinu lidí logické a záslužné, někteří to naopak považují za zcela nelogické a přírodě škodící. Názory samozřejmě mohou být různé. Rozdělení na druhy škodlivé nebo užitečné je pochopitelně zcela umělé a opět subjektivně ovlivněné. Význam termínu škůdce vystihuje dobře definice užívaná v ochraně lesů: škůdce je organismus znehodnocující výsledky lidské práce a materiál sloužící člověku. Definice správně ponechává volnost výkladu podle momentálních okolností. Pro vlastníka může být škodou i uhynulý strom, keř, květina nebo zničená zásoba prken, pro jiného nebude škodou ani úhyn celých porostů. V mnoha učebnicích a příručkách je

uvedena řada druhů tesaříků považovaných za škůdce. V některých případech tam byly zařazeny některé druhy zcela zbytečně, ve snaze nadhodnotit význam škodlivosti tesaříků, nebo rozšířit počet škůdců, či uvádět i teoreticky možné druhy. V jiných případech to bylo na základě škod působených v odlišných geografických podmínkách, nebo opsáním určitých přírůčků. Do učebnic pro naše lesnické školy se přes mé připomínky dostal např. druh *Ropalopus insubricus* (Germar, 1824), který se v České ani Slovenské republice vůbec nevyskytuje. Za technické škůdce bývají považovány všechny druhy poškozující dřevo, ale měli bychom za takové považovat pouze druhy poškozující jen takové dříví, které by se jako nenapadené dalo lépe ekonomicky zhodnotit a druhy poškozující dřevo na stavbách.

Die meisten Menschen betrachten es als logisch und verdienstvoll sich mit der Problematik der Schädlinge und der Wirtschaftsschäden zu befassen, andere würden es als völlig unlogisch und für die Natur schädlich. Die Meinungen können verschieden sein. Die Aufteilung auf schädliche und nützliche Arten ist begrifflicherweise ganz künstlich und subjektiv beeinflusst. Die Bedeutung des Terminus Schädling erfasst gut die im Forstschutz angewandte Definition: der Schädling ist der Organismus, der Resultate der menschlichen Arbeit und das dem Menschen dienende Material entwertet. Die Definition in richtiger Weise überlässt die Freiheit der Interpretation nach momentanen Umständen. Für den Besitzer kann ein Schaden auch der abgestorbene Baum oder Strauch, abgestorbene Blume oder zerstörter Brettervorrat sein, für einen anderen ist kein Schaden das Absterben ganzer Waldbestände. In vielen Lehr- und Handbüchern wird eine Reihe von Bockkäferarten als Schädlinge angeführt. In einigen Fällen wurden so manche Arten völlig unnötig angeführt. Die Autoren bemühten sich um die Überbewertung der Bockkäferschädlichkeit oder um die Verbreitung der Schädlingszahl oder sie führten auch theoretisch mögliche Schädlingsarten an. In anderen Fällen war es auf Grund der in abweichenden geographischen Bedingungen zugefügten Schäden oder mit dem Umschreiben der bestimmten Publikationen. In die Lehrbücher für unsere Forstschulen trotz meiner Anmerkungen kam z. B. die Art *Ropalopus insubricus* (Germar, 1824), die weder in der Tschechischen Republik noch in der Slowakischen Republik vorkommt. Als technische Schädlinge werden alle das Holz schädigende Arten angesehen, aber wir sollten als technische Schädlinge nur solche Arten betrachten, die nur solches Holz schädigen, das als unbefallene besser ökonomisch ausgenutzt werden könnte und dann die Arten, die das Holz in Bauten schädigen.

Mnohé druhy jsou naopak považovány za užitečné, zejména z podčeledi *Lepturinae* a *Cerambycinae* jako opylovači květů. Většinu druhů bychom měli považovat za užitečné i tím, že jako přirození přírodní činitelé urychlují žírem larev rozpad dřeva.

Viele Arten werden dagegen als nützlich angesehen, besonders aus der Unterfamilie *Lepturinae* und *Cerambycinae* als Blütenbestäuber. Die meisten Arten sollten wir jedoch als nützliche Arten ansehen schon deswegen, dass sie als natürliche Faktoren durch Larvenfrass die Holzzersetzung beschleunigen.

O škodlivosti různých druhů hmyzu, zejména kalamitních škůdců, byly napsány tisíce publikací v různém rozsahu a v různém pojetí. Také o některých druzích tesaříků jako škůdcích existuje velmi obsáhlá literatura. Z celkového množství je však za výrazné škůdce z hlediska člověka možné považovat jen málo druhů, někdy však velmi významných. Aby nedošlo k nejasnostem, považují za vhodné se u každého druhu k tomuto problému vyslovit, i když dotýčný druh z výše uvedených hledisek nemá žádný hospodářský význam.

Über die Schädlichkeit der unterschiedlichen Insektenarten, besonders der Kalamitätsschädlinge erschienen Tausende von Publikationen im unterschiedlichen Ausmass und in verschiedener Konzeption. Auch über manche Bockkäferarten als Schädlinge existiert sehr umfangreiche Literatur. Von der Gesamtmenge der Bockkäferarten können vom Standpunkte des Menschen als ausdrückliche Schädlinge nur wenige Arten betrachtet werden. Sie sind jedoch sehr bedeutungsvoll. Um Unklarheiten vorzubeugen betrachte ich es als geeignet bei jeder Art dieses Problem zu behandeln, obwohl die betreffende Art von dem obangeführten Sichtpunkt keine wirtschaftliche Bedeutung aufweist.

Druhy, které bychom mohli označit za škodlivé, můžeme rozlišit na škůdce fyziologické, technické a způsobující kombinované škody. Fyziologičtí škůdci způsobují oslabování zdravotního stavu rostlin, případně i jejich odumírání. Mezi tyto můžeme zařadit např. *Pseudogaurontina excellens*, *Cerambyx cerdo*, *welensi* a *miles*, *Purpuricenus kaehleri*, *Aromia moschata*, *Ropalopus ungaricus*, *Semanotus ruscicus*, *Monochamus* sp., *Morinus funereus*, *Lamia textor*, *Tetrops praeusta*, *Anaerea carcharias* a *similis*, *Compsidia popul-*

nea, *Oberea* sp. a prakticky všechny druhy *Phytoeciini* a *Agapanthiini*. Techničtí škůdci způsobují poškození dřeva. Vysoké finanční ztráty vznikají zejména při poškození dřeva, ze kterého by bez poškození hmyzem šly vyrobit dýhárenské, rezonanční, překližkárenské, zápalkárenské a další cenné výřezy. Mezi takovéto škůdce můžeme zařadit zejména *Tetropium* sp., *Cerambyx cerdo*, *Phymatodes testaceus*, *Xylotrechus rusticus*, *Plagionotus arcuatus* a *detritus*, *Monochamus* sp., *Anaerea carcharias*. Mezi druhy poškozující dřevo použité na stavbách patří zejména *Hylotrupes bajulus*, *Callidium violaceum*, dříve také *Isotomus speciosus*. Mezi druhy působící zároveň fyziologické i technické škody můžeme zařadit zejména *Cerambyx cerdo*, *Monochamus* sp., *Anaerea carcharias*.

Die Arten, die wir als schädlich bezeichnen könnten, kann man auf physiologische, technische und kombinierte Schäden zufügende aufteilen. Physiologische Schädlinge verursachen Schwächung des Gesundheitszustandes der Pflanze, eventuell ihr Absterben. Unter diese Schädlinge kann man z. B. *Pseudogauritina excellens*, *Cerambyx cerdo*, *welensi* und *miles*, *Purpuricenus kaehleri*, *Aromia moschata*, *Ropalopus ungaricus*, *Semanotus ruscicus*, *Monochamus* sp., *Morinus funereus*, *Lamia textor*, *Tetrops praeusta*, *Anaerea carcharias* und *similis*, *Compsidia populea*, *Oberea* sp. und praktisch alle Arten *Phytoeciini* und *Agapanthiini* klassifizieren. Technische Schädlinge schädigen das Holz. Hohe Finanzverluste entstehen vor allem bei Holzschäden. Das von Insekten nicht geschädigtes Holz könnte zur Herstellung von wervollen Furnier-, Resonanz-, Sperplattensektionen genutzt werden. Zu wichtigen solchen Schädlingen kann man namentlich *Tetropium* sp., *Cerambyx cerdo*, *Phymatodes testaceus*, *Xylotrechus rusticus*, *Plagionotus arcuatus* und *detritus*, *Monochamus* sp., *Anaerea carcharias* einreihen. Zu den Arten, die das auf den Bauten benutzte Holz schädigen gehören besonders *Hylotrupes bajulus*, *Callidium violaceum*, früher auch *Isotomus speciosus*. Unter die Arten, die physiologische und technische Schäden verursachen, kann man namentlich *Cerambyx cerdo*, *Monochamus* sp., *Anaerea carcharias* klassifizieren.

Často se škůdci člení také na primární a sekundární. Za primární můžeme považovat fyziologické škůdce napadající zdravé rostliny, za sekundární druhy napadající rostliny již oslabené jakýmkoliv způsobem. Některé druhy lze zařadit do obou kategorií, např. většinu druhů uvedených fyziologických škůdců. Mezi sekundární bychom mohli zařadit mnoho dalších druhů.

Oft werden die Schädlinge auch auf primäre und sekundäre gegliedert. Als primäre Schädlinge kann man die gesunden Pflanzen befallende physiologische Schädlinge ansehen, sekundäre Schädlinge befallen schon durch jede Art geschwächte Pflanzen. Einige Arten können in beide Kategorien eingereiht werden, z. B. die meisten Arten der physiologischen Schädlinge. Zu sekundären Schädlingen könnte man viele weitere Arten einreihen.

Zvláštní skupinu škůdců u tesaříků dosud téměř neuváděnou a neuvažovanou tvoří druhy, které jistě nebo pravděpodobně jsou přenašeči různých chorob a podílejí se tak na masovém úhynu stromů, např. z titulu tracheomykózních onemocnění. Tato problematika u tesaříků je velmi málo známa. Kromě v literatuře uváděných možností přenosu chorob pohybem po stromech např. při kladení vajíček, jde především o přehlížené a téměř nepublikované šíření infekcí při zraňování lýka a kůry při žíru larev (*Cerambyx* sp., *Aromia* aj.) a v širokém měřítku při vytváření otevřených ran při zralostních a regeneračních žírech okusováním kůry větviček a žírech na listech a jehličí. Týká se to mnoha druhů z rodů *Saperda*, *Anaerea*, *Monochamus*, *Acanthocinus*, *Mesosa*, *Pogonocherus*, *Exocentrus* aj. O významnosti chorob s tracheomykózními příznaky svědčí téměř úplné vyhynutí jilmů (*Ulmus*), státišce m³ vykáčených dubových porostů (*Quercus*), masový úhyn různých druhů borovic (*Pinus*), olší (*Alnus*), lip (*Tilia*) a dalších dřevin.

Besondere Gruppe der Bockkäferschädlinge, die fast nicht angeführt und erwogen wird sind die Arten, die sicher oder wahrscheinlich Träger unterschiedlicher Krankheiten sind und so am Massensterben der Bäume teilnehmen, z. B. bei Tracheomykosenkrankheiten. Diese Problematik ist bei den Bockkäfern wenig bekannt. Ausser in der Literatur angeführten Übertragungsmöglichkeiten bei den Krankheiten durch die Bewegung an den Bäumen z. B. bei der Eiablage, handelt es sich um unbeachtete und fast nicht publizierte Infektionsverbreitung bei Bast- und Rindenverletzung beim Larvenfrass (*Cerambyx* sp., *Aromia* und andere) und im breiten Ausmasse bei offenen Wunden durch Reife- und Regenerationsfrässe durch Verbeissung der Zweigenrinde und Laubholz- und Nadelnfrass.

Dies betrifft viele Arten aus den Gattungen *Saperda*, *Anaerea*, *Monochamus*, *Acanthocinus*, *Mesosa*, *Pogonocherus*, *Exocentrus* und andere. Über die Bedeutung der Krankheiten mit Tracheomykosen-symptomen zeugt beinahe völliges Ulmensterben (*Ulmus*), hunderttausende Festmeter der gefällten Eichenbestände (*Quercus*), Massensterben unterschiedlicher Kiefernarten (*Pinus*), Erlen (*Alnus*), Linden (*Tilia*) und weiterer Baumarten.

Nejobávanejším a nejnebezpečnejším druhem z tesaříků je *Hylotrupes bajulus*, poškozující zpracované dřevo ve stavbách na venkově i ve městech a každoročně působící obrovské nevyčíslitelné finanční ztráty, často ještě za spoluúčasti *Callidium violaceum*. Jako škůdce je z tesaříků v literatuře nejvíce zastoupen desítkami i velmi podrobných obsáhlých odborných prací.

Die gefürchtetste und gefährlichste Art von Bockkäfern ist *Hylotrupes bajulus*. Dieser Bockkäfer beschädigt das bearbeitete Holz in den Bauten auf dem Lande und in Städten und verursacht alljährlich riesige Finanzverluste, die sich in Zahlen ausdrücken lassen, oft noch gemeinsam mit *Callidium violaceum*. Diese Art als Schädling wird von den Bockkäfern in der Literatur meistens behandelt in Zehnern von auch sehr eingehenden und umfangreichen Fachpublikationen.

Méně časté jsou škody působené na bylinách, nejsou mi však známy z našeho území. Za škůdce na mrkvi (*Daucus carota*) byl např. ve Švédsku označen druh *Phytoecia cylindrica* a tímtéž druhem byl na loukách až z 90 % zničen *Anthriscus silvestris* (Kemner, 1916). V bývalém SSSR podle Čerepanova (1985) larvy *Phytoecia ictérica* zničily až 82 % rostlin *Pimpinella saxifraga* a 50 % *Pastinaca sativa*. Vyskytují se též údaje o škodách, působených larvami druhů *Dorcadion* např. na řepě (Heyrovský, 1950).

Weniger häufig sind die an den Kräutern verursachte Schäden. Sie sind mir aber nicht aus unserem Territorium bekannt. Als Schädling an der Möhre (*Daucus*) wurde in Schweden z. B. die Art *Phytoecia cylindrica* bezeichnet und durch diese Art wurde in den Wiesen bis auf 90 % *Anthriscus silvestris* (Kemner, 1916) zerstört. In der ehemaligen UdSSR vernichteten nach Čerepanov (1985) *Phytoecia ictérica* Larven bis auf 82 % *Pimpinella saxifraga* und 50 % *Pastinaca sativa* Pflanzen. Es kommen auch Angaben über Schäden vor, die durch Larven der *Dorcadion* Arten z. B. an der Rübe zugefügt werden (Heyrovský, 1950).

Škody působené tesaříky v České i Slovenské republice nelze vyčíslit, protože takováto evidence není vedena. V době preferování výsadby topolů byly evidovány působené škody *Anaerea carcharias* a *Compsidia populnea*.

Die durch Bockkäfer verursachten Schäden in der Tschechischen Republik und der Slowakischen Republik lassen sich nicht in Zahlen ausdrücken, da solche Evidenz nicht geführt wird. In der Pappelnzuchtmanie verzeichnete man die Schäden durch *Anaerea carcharias* und *Compsidia populnea*.

Způsobem prováděných škod v lesních porostech jsou tesaříkům nejbližší krascovití (*Buprestidae*), nosatcovití (*Curculionidae*) a kůrovcovití (*Scolytidae*). Krascovití (*Buprestidae*) způsobují mnohem méně škod než tesaříkovití (*Cerambycidae*). V posledních třech desetiletích se škody způsobené kteroukoliv čeledí nedají přirovnat ke kůrovcovitým (*Scolytidae*), kde evidované množství napadeného dříví dosahuje ročně nejméně statisíců až dvou milionů m³, neevidovaného dříví je pochopitelně také mnoho. Množství škod působených hmyzem je závislé na způsobu hospodaření a výsledky jsou vidět převážně na stavu lesů v českých horách.

Durch die Art der ausgeführten Schäden in den Waldbeständen sind den Bockkäfern Prachtkäfer (*Buprestidae*), Rüsselkäfer (*Curculionidae*) und Borkenkäfer (*Scolytidae*) am nächsten. Prachtkäfer (*Buprestidae*) verursachen weniger Schäden als Bockkäfer (*Cerambycidae*). In den letzten drei Jahrzehnten können die durch jedwelche Familie verursachte Schäden nicht den durch Borkenkäfer verursachten Schäden verglichen werden. Die Borkenkäferschäden erreichen jährlich wenigstens hundert Tausende bis zwei Millionen Festmeter und das in die statistischen Angaben nicht gezähltes Holz ist auch natürlich hoch. Die Schadenmenge durch Insekten hängt begreiflicherweise von der Wirtschaftsart ab und die Resultate sieht man überwiegend an dem Zustand der Wälder in den böhmischen Bergen.

V minulosti byla proti některým tesaříkům prováděna obranná opatření insekticidy, jedná se zejména o škůdce topolových (*Populus*) výsadeb a matečnicových (hlavových) školek druhu *Anaerea carcharias* a *Compsidia populnea*. Částečná opatření insekticidy byla prováděna také na ochranu cenných, zejména dýhárenských dubových (*Quercus*) a bukových (*Fagus*) sortimentů. Nejčastěji se však prováděla a stále provádějí opatření na ochranu staveb, ve kterých bylo použito dřevo. Přednostně se používají různé impregnační látky s kombinovanými účinky, ale často je nutné použití i samotných insekticidů, zvláště u starších staveb. Ošetření obvykle nezabrání pokračujícím žírům larev, ale aspoň uhynie část vylétávajících imág a zabrání se dalšímu napadení.

In der Vergangenheit wurden gegen einige Bockkäferarten Schutzmassnahmen mit Insektiziden getroffen. Es handelte sich vor allem um Pappelschädlinge in Pappelpflanzungen und Mutterquartieren durch Arten *Anaerea carcharias* und *Compsidia populnea*. Partielle Behandlung mit Insektiziden wurde auch zum Schutz der wertvollen, besonders Furniereichen (*Quercus*-) und Buchen (*Fagus*) sortimenten durchgeführt. Häufigst jedoch betreffen die Vorkehrungen den Schutz der Bauten, in denen man Holz anwandte. Vorzugsweise benutzt man unterschiedliche Impregnationsstoffe mit kombinierter Wirkung, aber oft ist es notwendig auch Insektizide besonders bei älteren Bauten anzuwenden. In der Regel die Behandlung verhindert nicht den Frassfortgang der Larven, aber es stirbt wenigstens ein Teil der ausfliegenden Imagines und der weitere Befall wird so verhindert.

12. Ochrana - Schutz

V této kapitole podávám svůj názor na potřebu a možnosti ochrany jednotlivých druhů, případně záchrany před jejich vyhynutím. Důvodem není určitá modernost této otázky, ale snaha dát do souladu zájem přírody se zájmy člověka s ohledem na budoucí generace. Tato problematika nebývá v entomologické literatuře zahrnuta, podle mého názoru by však měla být její nedílnou součástí.

In diesem Kapitel komme ich mit meiner Meinung an Bedarf und Möglichkeit des Schutzes individueller Arten, eventuell an ihre Rettung vor dem Aussterben. Der Grund ist nicht die Modernität dieser Frage, aber die Bestrebung die Interessen der Natur mit den Interessen des Menschen in Harmonie zu bringen hinsichtlich der zukünftigen Generationen. Diese Problematik wird in der entomologischen Literatur in der Regel nicht erwähnt. Sie sollte jedoch meiner Meinung nach ihr unteilbarer Bestandteil sein.

Základem, ze kterého bychom měli vycházet je skutečnost, že se zejména v České republice jedná o ochranu určitých druhů v prostředí po tisíciletí obývaném člověkem, ve kterém se také po staletí intenzivně hospodaří a kde není ani kousek neporušené původní přírody. Druhou skutečností je to, že místa s dosud poměrně zachovalým prostředím jsou relativně malá a z okolí ovlivňovaná. Nelze si tudíž brát vzor z rozsáhlých prostor Kanady, snažit se zakonzervovat současný stav, stejně jako není možné očekávat, že z uměle založených hospodářských lesů, ponechaných svému vývoji samovolně vzniknou původní porosty s původní florou i faunou. To je iluze, která může v našich podmínkách přispět k zániku řady hmyzích druhů. Snaha o ochranu a konzervaci současného stavu, možná i dobře míněná, protichůdně přispěla k vykácení lesů v Krkonoších, Jeseníkách a dalších horách. V rozporu s potřebami ochrany přírody se nyní zákonitě opakuje na Šumavě (Sláma 1997 - článek původně mnou nazvaný "Zvítězí na Šumavě holoseče, iluze nebo rozum ?" byl však někým za souhlasu redakce Lesnické práce a bez vědomí autora přejmenován a částečně upraven ve prospěch těžářských zájmů). Ochrana určitých území i jednotlivých druhů v podmínkách střední Evropy bude mít význam a bude možná jen tehdy, dojde-li k převážnému souladu všech zainteresovaných stran, k částečným kompromisům a bude-li nadále ovlivňována činností člověka. Je třeba vycházet ze zkušeností, kdy např. snaha chránit určité rostliny zákazem pastvy přispěla téměř nebo úplně k jejich zániku a samozřejmě i k zániku řady hmyzích druhů. Z uvedeného vyplývá, že pokud jde o ochranu jednotlivých

druhů tesaříků a nejen tesaříků, je nutné ji také podle druhů řešit. Je nutné chránit nejen biotop, ale případně pomoci vytvořit podmínky pro umožnění dalšího vývoje.

Der Grund, aus dem man herausgehen sollte ist die Tatsache, dass besonders in der Tschechischen Republik sich um Schutz bestimmter Arten handelt in einer Umwelt die Jahrtausende vom Menschen bewohnt wird und in der man Jahrhunderte intensiv wirtschaftet und wo nicht einmal ein Bodenstückchen intakte ursprüngliche Natur ist. Zum zweiten: Orte mit bisher relativ erhaltener Natur sind verhältnismässig klein und werden durch die Umgebung beeinflusst. Deshalb kann man kein Muster aus den umfangreichen Räumen in Kanada nehmen um den derzeitigen Stand zu konservieren versuchen. Man kann auch nicht erwarten, dass aus künstlich angelegten Wirtschaftswäldern, die ihrer Entwicklung belassen worden sind, spontan autochthone Bestände mit autochthoner Flora und Fauna entstehen. Dies ist eine Illusion, die in unseren Bedingungen zum Untergang einer Reihe von Insektenarten beitragen kann. Die Bestrebung um den Schutz und Konservierung des derzeitigen Standes, möglicherweise auch gut gemeint, trug gegensätzlich zur Wälderabholzung in dem Riesengebirge, Altvatergebirge und in weiteren Gebirgen bei. Im Widerspruch mit den Naturschutzbedürfnissen wird dies nun gesetzmässig im Böhmerwald wiederholt (Sláma, 1997 - der Artikel mit dem ursprünglichen Titel "Siegen im Böhmerwald Kahlschlag. Illusionen oder Verstand?" wurde jedoch in Übereinstimmung mit der Redaktion Lesnická práce von jemandem und ohne Wissen des Autors teilweise zu Gunsten der Holznutzerkreise geändert). Der Schutz von bestimmten Gebieten und einzelnen Arten in den mitteleuropäischen Bedingungen wird von Bedeutung und nur dann möglich sein, falls zu überwiegendem Einklang aller interessierten Seiten kommt, zu Teilkompromissen und falls er weiter von der Tätigkeit des Menschen beeinflusst sein wird. Man muss aus der Erfahrung herausgehen, wann z. B. die Bestrebung bestimmte Pflanzen durch den Weideverbot fast oder völlig zu ihrem Untergang und selbstverständlich auch zum Untergang einer Reihe von Insektenarten beitrug. Aus dem Angeführten folgt, dass soweit es sich um Schutz einzelner Bockkäferarten und nicht nur Bockkäferarten handelt, ist es nötig diesen Schutz auch nach den Arten zu lösen. Man muss nicht nur den Biotop schützen, aber eventuell Hilfe für die Bedingungen zur Ermöglichung weiterer Entwicklung leisten.

Zákaz sběru určitých druhů, až na určité dále uvedené výjimky, nemá na zachování druhu v přírodě žádný význam (Sláma 1976). Nevyratitelný základní podíl na faunistické prozkoumanosti naší přírody a znalostech bionomie většiny druhů mají amatérští sběratelé. Zákazy sběru hmyzu v určitých územích, nebo i často bezdůvodné vyhánění sběratelů z velkoplošných chráněných oblastí má za následek, že dnes mnohé můžeme považovat za neprozkoumané, nebo mající za poslední desetiletí neověřený současný stav, ačkoliv tam mezitím došlo k podstatným změnám přírody. V některých národních parcích nebo chráněných oblastech naopak místní personál vítá pomoc amatérů. Průzkum neprováděný specialisty pouze naznačí výskyt převážně běžných druhů. Za nejvíce prozkoumané území považují okolí Štúrova na Slovensku. Přesto však jenom díky dlouholeté intenzivní pozornosti stovek sběratelů zde bylo nalezeno několik jedinců významných druhů, které by jinak zcela jistě unikly pozornosti. Má to samozřejmě i zápornou stránku, že tu řada lidí prováděla masový odchyt určitých druhů. Při zákazu sběru může také dojít i k paradoxní situaci, kdy narůstající populace za určitých podmínek může způsobit také svůj zánik, stejně jako kdyby byl nekontrolovaný odchyt povolen. Platí to např. pro *Cerambyx cerdo*.

Der Verbot des Sammelns bestimmter Arten, bis auf weiter angeführte Ausnahmen, hat auf die Artenerhaltung in der Natur keine Bedeutung (Sláma, 1976). Unwiderleglicher Grundanteil an faunistischer Durchforschung unserer Natur und an Kenntnissen der Bionomie der meisten Arten erweisen die Hobby Sammler. Verbote des Insektsammelns in bestimmten Gebieten oder oft auch zeitlich unbegründete Ausjagen der Sammler aus den grossflächigen Schutzgebieten bringt die Folgerung, dass heute man vieles als unerforscht betrachten kann oder der derzeitige Stand in dem letzten Jahrzehnt wird als ungeprüft angesehen, da inzwischen es zu erheblichen Veränderungen der Natur gekommen ist. In einigen Nationalparks oder Schutzgebieten sieht das lokale Personal dagegen die Hilfe der Amateure als willkommen. Die Erforschung, die nicht durch Spezialisten durchgeführt wird, deutet nur das Vorkommen der überwiegend geläufigen Arten. Das am meisten erforschte Gebiet betrachte ich die Umgebung von Štúrovo in der Slowakei. Trotzdem allerdings jedoch dank der langjährigen intensiven Aufmerksamkeit von hunderten Sammlern fand man hier einige Individuen bedeutender Arten, die anders ganz bestimmt der Aufmerksamkeit entgingen. Es ist selbstverständlich auch von negativer Seite, dass hier eine Reihe von Menschen Massenabfangen von bestimmten Arten durchführte. Beim Verbot des Sammelns kann es auch zur paradoxalen Situation kommen, wann die aufwachsende Population unter bestimmten Bedingungen ihren eigenen Untergang verursachen kann, ähnlich wie der unkontrollierte Abfang bewilligt wäre. Das gilt z. B. für *Cerambyx cerdo*.

Při provádění ochranných opatření je však nutné počítat s rozdílnou mentalitou lidí. Kdysi jsem nalezl lokalitu *Xylotrechus pantherinus* v Revnicích. Po několika letech jsem hovořil o nález tohoto tehdy nesmírně vzácného druhu s lesním personálem a dal jsem ho do souvislosti s Mašínem (1974) navrhovanou zvýšenou ochranou lokality. Výsledkem bylo, že jsem při příští návštěvě nalezl sta pokácených (!) silných i slabých jív (*Salix caprea*) v širokém okolí a ani jednu ponechanou, prý aby měla zvěř co ohryzávat. Případné vyhlášené chráněné lokality bylo pro některé lidi zřejmě nežádoucí.

Es ist jedoch notwendig bei den Schutzmassnahmen mit unterschiedlicher Mentalität der Menschen zu rechnen. Einmal fand ich die Lokalität *Xylotrechus pantherinus* in Revnice. Nach einigen Jahren besprach ich den Fund der damals unermesslich seltenen Art mit dem Forstpersonal und verband ihn mit von Mašín (1974) entworfenem gesteigertem Schutz der Lokalität. Resultat war, dass ich bei dem nächsten Besuch der Lokalität Hunderte von gefällten (!) starken und schwachen Saalweiden (*Salix caprea*) in breiter Umgebung fand und sogar keine einzige Saalweide wurde belassen. Die Aktion geschah um dem Wild etwas zum Abbiss vorzulegen. Eventuelle Erklärung der Schutzlokalität wäre für einige Leute deutlich unerwünscht.

Názory na ochranu jednotlivých druhů uvádím v textu. Neberu-li v úvahu druhu nalezené pouze v několika kusech, považuji za akutně nejvíce ohrožené tesaříky v České republice dva z nejvzácnějších evropských druhů *Tragosoma deparium* a *Cornumutilla quadrivittata*. Přežití obou druhů je ohroženo především minulým i současným způsobem hospodařením v lesích Jeseníků a na Šumavě. Mezi další kriticky ohrožené bych zařadil *Exocentrus stierlini*, *Agapanthia kirbyi* a *Megopsis scabricornis*. Ve Slovenské republice je to zejména *Leptura thoracica*, ohrožená rovněž způsobem hospodaření, *Cerambyx welensi*, *Lioderina linearis*, *Vadonia steveni*, *Dorcadion cervae* aj. kriticky ohrožené velmi sporadickým lokálním výskytem.

Die Anschauungen zum Schutz der einzelnen Arten führe ich im Text an. Falls ich in Erwägung nicht die nur in einigen Stücken gefundenen Arten in Betracht nehme, betrachte ich als akut meist gefährdete Bockkäfer in der Tschechischen Republik zwei seltenste europäische Arten *Tragosoma deparium* und *Cornumutilla quadrivittata*. Das Überleben beider Arten wird vor allem durch vorherige aber auch die jetzige Wälderbewirtschaftung in Altwatergebirge und im Böhmerwald. Zu den kritisch gefährdeten Arten würde ich *Exocentrus stierlini*, *Agapanthia kirbyi* und *Megopsis scabricornis* einreihen. In der Slowakischen Republik ist dies vor allem *Leptura thoracica*, gleichfalls durch die Waldwirtschaftsmethode gefährdet, *Cerambyx welensi*, *Lioderina linearis*, *Vadonia steveni*, *Dorcadion cervae* und andere kritisch gefährdete durch sehr sporadisches lokales Vorkommen.

13. Druhy zjištěné v přilehlých oblastech okolních zemí - In den angrenzenden Gebieten der Nachbarländer gefundene Arten

Heyrovský (1955) předpokládal na území bývalého Československa možný výskyt na břize žijícího *Xylotrechus ibex* (Gebler, 1825), který je rozšířen od východní Sibíře po Berlín. V sousedním Polsku byl "v množství" nalezen již roku 1872 u Wroclawi a později na dalších místech. Také já se domnívám, že jeho výskyt na Moravě je možný, nejpravděpodobněji v pohraniční nížinné oblasti Opavska. Ze Sibíře až do Polska zasahují *Corymbia variicornis* (Dalman, 1817) a poměrně nedávno zjištěný druh *Acmaeops angusticollis* (Gebler, 1833). Podle starých dokladů ve sbírkách je nově uváděna též *Raphuma (Chlorophorus) gracilipes* (Faldermann, 1835). Tento druh je znám z Běloruska a v Polsku byl nalezen na dvou lokalitách Jaroslaw a Przemysl, což je asi 60 km od slovenských hranic. Do Dráždan byl na začátku století asi lodní dopravou zavlečen z USA druh *Parandra brunnea* (Fabricius, 1789), který tu zdomácněl a rozšířil se po parcích a alejích. Larvy se vyvíjejí v odumřelém dřevě kmenů i větví živých stromů, v místech po oděnění kůry nebo v dutinách. Nalezen byl na *Tilia*, méně často na *Populus*. Nevylučoval bych jeho zavlečení do Čech. U Frankfurtu n. M. byl nalezen jihoevropský druh *Penichroa fasciata* (Stephens, 1831), který sem byl prav-

děpodobně zavlečen. V Brně vchoval Stejskal z bambusu 5 ex.(1936) a Melichar 1 ex. *Chlorophorus annularis* Fabricius, 1787, který také působil značné škody v národopisných sbírkách Dr. Bauma v Praze a vyvíjel se v bambusových foukačkách dovezených z Pahangu (Malajsko) (+H 1933). V Německu byl nalezen na více místech (Schmidt, 1962) a zavlečen byl také do Finska a Anglie. *Chlorophorus pilosus* (Forster, 1771) byl nalézán v Německu ve větším množství jen v minulém století, stejně jako již dávno nebyl nalezen *Pseudosphegthes cinereus* (Cast. et Gory, 1836). Je málo pravděpodobné, že by v ČR byl tento poslední druh nalezen. Podle velmi starých nálezů se měla v Německu také vyskytovat *Phytoecia rubropunctata* (Goeze, 1777). V jižním Rakousku se v odumřelém přízemním dřevě *Corylus* vyskytuje *Xylosteus spinolae* Frivaldsky, 1838 a ve větvích *Pinus Acanthocinus henschi* Reitter, 1900. Rozšířením je velmi zajímavý druh *Asemum tenuicorne* Kraatz, 1879 popsáný z Krymu, byl kdysi uváděn také z Tyrol, ale správnost lokality byla popírána. Později byl nalezen na Kavkaze, v Sýrii, Turecku, u Švédska na ostrově Gotska Sandon a také na Peloponézu a v Itálii. Podle rozšíření není vyloučen výskyt v České nebo Slovenské republice. Z Vídeňského lesa je uváděn *Pogonocherus eugeniae* Ganglbauer, 1891, vyvíjející se v *Abies*, Heyrovským považovaný za možný i v bývalém Československu. Na jihu Rakouska a v Maďarsku byla nalezena *Oberea pedemontana* Chevrolat, 1856, žijící na *Rhamnus*. V Maďarsku byl častěji vypěstován tesařík *Glaphyra schmidtii* (Ganglbauer, 1883) (= *salicicola* Stiller, 1935), který by mohl být nalezen také na Slovensku. Z maďarských druhů považoval Heyrovský za možný nález na Slovensku *Phymatodes puncticollis* Mulsant, 1862 a *Phytoecia tigrina* (Mulsant, 1851). Ze Zakarpatské Ukrajiny uvádí Roubal (1936) poměrně překvapivý nález *Parmena pubescens* (Dalman, 1817) - 1 ex. 16. 6. 1934 z Mukačeva velmi spolehlivého sběratele Ješátka.

Heyrovský (1955) setzte auf dem Gebiete der ehemaligen Tschechoslowakischen Republik mögliches Vorkommen der an der Birke lebenden Art *Xylotrechus ibex* (Gebler, 1825) voraus, die von Ostsibirien bis Berlin verbreitet ist. Im Nachbarland Polen wurde sie schon 1872 bei Breslau "in Mehrzahl" gefunden und dann später an anderen Orten. Ich bin der Meinung, dass ihr Vorkommen in Mähren möglich ist, höchstwahrscheinlich in dem Grenztielfland von Opava. Aus Sibirien bis Polen dringen *Corymbia varicornis* (Dalman, 1817) und relativ unlangst gefundene Art *Acmaeops angusticollis* (Gebler, 1833) ein. Nach den alten Belegen in den Sammlungen wird neu die Art *Raphuma* (*Chlorophorus*) *gracilipes* (Faldermann, 1835) angeführt. Diese Art ist aus Weissrussland bekannt und man fand sie in Polen auf zwei Lokalitäten Jaroslaw und Przemysl, etwa 60 km von der slowakischen Grenze. Nach Dresden wurde am Anfang dieses Jahrhunderts etwa mit dem Schiffstransport aus den Vereinigten Staaten die Art *Parandra brunnea* (Fabricius, 1789) eingeschleppt, die hier heimisch wurde und sich in Parkanlagen und Alleen verbreitete. Die Larven entwickeln sich in dem abgestorbenen Holz der Stämme und Äste der lebenden Bäume, auf den Orten nach dem Rindenabreiben oder in den Hohlräumen. Die Art wurde an *Tilia*, seltener an *Populus* gefunden. Ich würde nicht ihre Verschleppung nach Böhmen ausschliessen. Bei Frankfurt am Main fand man südeuropäische Art *Penichroa fasciata* (Stephens, 1831), die dorthin wahrscheinlich eingeschleppt worden ist. Bei Brno erzog Stejskal aus Bambus 5 Exemplare (1936) und Melichar 1 Exemplar *Chlorophorus annularis* Fabricius, 1787, die auch erhebliche Schäden verursachte und zwar in ethnographischen Sammlungen vom Dr. Baum in Praha und entwickelte sich in Bambusblasröhren, die aus Pahang eingeführt worden waren (aus Malaysia) (+H 1933). Man fand sie in Deutschland auf mehreren Orten (Schmidt, 1962) und verschleppt wurde sie auch nach Finnland und England. *Chlorophorus pilosus* (Forster, 1771) wurde in Deutschland in grösserer Menge nur im vorigen Jahrhundert gefunden. Schon vor langer Zeit wurde die Art *Pseudosphegthes cinereus* (Cast. et Gory, 1836) nicht gefunden. Es ist wenig wahrscheinlich, dass diese Art in der Tschechischen Republik gefunden sein könnte. Nach sehr alten Funden sollte in Deutschland auch *Phytoecia rubropunctata* (Goeze, 1777) vorkommen. In Südösterreich kommt im abgestorbenen bodennahen Holz *Xylosteus spinolae* Frivaldsky, 1838 und in *Pinus* Ästen *Acanthocinus henschi* Reitter, 1900 vor. Durch ihre Verbreitung ist die aus der Krim beschriebene Art *Asemum tenuicorne* Kraatz, 1879 sehr interessant, die auch aus Tirol angeführt wurde, aber die Richtigkeit der Lokalität wurde bestritten. Man fand sie später in Kaukasus, Syrien, Türkei, und in Schweden auf der Insel Gotska Sandon und auch auf Pelopones und in Italien. Nach der Verbreitung ist das Vorkommen in der Tschechischen Republik und der Slowakischen Republik nicht ausgeschlossen. Aus dem Wienerwald wird die Art *Pogonocherus eugeniae* Ganglbauer, 1891 angeführt, die sich in *Abies* entwickelt und Heyrovský betrachtete sie als möglich in der ehemaligen Tschechoslowakischen Republik. In Südösterreich und in Ungarn wurde *Oberea pedemontana* Chevrolat, 1856, in *Rhamnus lebende* gefunden. In Ungarn wurde öfter der

Bockkáfer *Glaphyra schmidtii* (Ganglbauer, 1883) (= *salicicola* Stiller, 1935) gezüchtet, die auch in der Slowakei gefunden werden könnte. Aus den ungarischen Arten betrachtete Heyrovský den Fund der *Phymatodes puncticollis* Mulsant, 1862 und *Phytoecia tigrina* (Mulsant, 1851) in der Slowakei als möglich. Aus der Transkarpatischen Ukraine führt Roubal (1936) relativ überraschenden Fund von *Parmena pubescens* (Dalman, 1817) -1 ex. 16. 6. 1934 aus Mukačevo des sehr verlässlichen Sammlers Ješátko an.

14. Druhy zavlečené - Die eingeschleppten Arten

V posledních svých publikacích jsem zařadil do seznamu našich druhů dva zavlečené *Trichoferus griseus* (Fabricius, 1792) a *Monochamus urussovi* (Fischer, 1806), nyní jsem na základě starých nálezů zařadil také *Neoclytus acuminatus* (Motschulsky, 1775). Za další druhy pravděpodobně zavlečené, nebo rozšiřující se s nepůvodními dřevinami můžeme považovat *Gracilia minuta*, *Nathrius brevipennis*, *Hylotrupes bajulus*, *Phymatodes lividus*, *Phymatodes fasciatus*, *Lioderina linearis*, *Cortodera flavimana*, jako neurčité *Stenopterus ater*, *Dorcadion cervae*, *decipiens*, *holosericeum* a *Morinus funereus*, možný je i *Deilus fugax*.

In meinen letzten Publikationen reihte ich in das Verzeichnis unserer Arten zwei eingeschleppte Arten *Trichoferus griseus* (Fabricius, 1792) und *Monochamus urussovi* (Fischer, 1806) ein. Nun auf Grund der alten Funde führte ich auch *Neoclytus acuminatus* (Motschulsky, 1775) an. Als weitere wahrscheinlich eingeschleppte oder sich mit den nicht autochtonen Baumarten verbreitende Arten kann man *Gracilia minuta*, *Nathrius brevipennis*, *Hylotrupes bajulus*, *Phymatodes lividus*, *Phymatodes fasciatus*, *Lioderina linearis*, *Cortodera flavimana* betrachten, als unbestimmte *Stenopterus ater*, *Dorcadion cervae*, *decipiens*, *holosericeum* und *Morinus funereus*, möglich ist auch *Deilus fugax*.

Otázka původnosti výskytu je celkově problematická. Jednak velmi mnoho druhů bezesporu změnilo původní areál se změnou umělé porostní skladby a výsadby ovocných stromů a jednak k němu muselo docházet v posledních tisíciletích přesunem milionů m³ užitkového i palivového dřeva pozemní i lodní přepravou. Pochopitelně to nejvíce postihlo zejména oblast Středozemí. Stále se k nám ročně dováží, přes naše území převáží i od nás vyváží dříví v objemu statisíců m³. Při této příležitosti dochází k importu i exportu obrovského množství, zejména podkorního hmyzu v různých stadiích vývoje. Pro celní orgány není možné vše postihnout, zejména jde-li o počáteční vývojová stadia. Mnohokrát jsem se služebně zúčastnil jednání při dovozu tisíců m³ dovezených v minulých desetiletích na severomoravské pily z oblasti bývalého SSSR. Dříví bylo silně napadeno kůrovci i larvami tesaříků. Tyto dovozy považují také za nejpravděpodobnější příčinu obrovské kalamity způsobené lýkožrouty *Ips duplicatus* (Sahlberg, 1836) a *Ips typographus* (Linné, 1758) v osmdesátých a v počátku devadesátých let v této oblasti, při které bylo nutné ročně vykácet statisíce m³ smrkových porostů. Přičítám jim i nález *Monochamus urussovi* v Králíkách. Podobných jednání jsem se zúčastnil při dovozech výřezů cenných dřevin z různých oblastí do dýhárenských závodů. Největší množství dovezeného hmyzu, zejména brouků se v Čechách objevilo v době uzavření Suezského průplavu za Izraelsko - Egyptské války. Kvalitní výřezy naložené na lodích, které musely dlouhé měsíce obeplovat Afriku, přicházely k nám často již zcela rozežrané a to i při průměrech 80-100 cm. Převážně byly ve dřevě drobnější chodby, ale také několik cm široké od rodu *Batocera*. Především bylo dřevo napadeno vietnamskými druhy, ale cestou se přidala i část afrických. Nejčastěji se jednalo o více druhů čeledi *Bostrychidae*, ale částečně též *Cerambycidae* aj. Přestože zejména v zimních měsících docházelo k obrovskému úhynu larev, podařilo se více druhů dochovat nebo odchytit. Druhů prokazatelně zavlečených do bývalého Československa byla celá řada. Mnohé byly evidovány, ale většina je roztroušena po různých sbírkách a těžko je možné udělat souhrnnější přehled. K zavlečení může dojít i málokdy uvažovaným způsobem - zanesením větrem. Jako doklad uvádím dva

příklady mnou zjištěné. Prvním byl výskyt nezjistitelně velkého množství jedinců mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata* (Say, 1824) na skalnatých svazích Lomnického štítu ve Vysokých Tatrách a druhým byl nález živé mandelinky z podčeledi *Cassidinae* v tehdejších lesích na hřebenech Krušných hor, mnoho km od nejbližší silnice i vesnice. Podle J. Krále uvedená mandelinka pocházela ze střední Afriky. I tak by bylo možné vysvětlit výskyt některých jednotlivých nálezů tesafičků. Může-li k nám prokazatelně vítr zanášet saharský písek, není důvodů, proč by nemohlo dojít i k zanesení některých létajících druhů hmyzu. Považuji spíše za pravděpodobné, že ze zavlečených druhů se zjistí jen zcela nepatrná část.

Die Frage der Ursprünglichkeit des Vorkommens ist insgesamt problematisch. Einerseits sehr viele Arten wechselten ohne Zweifel das ursprüngliche Areal mit der Änderung der künstlichen Bestandeszusammensetzung und der Pflanzung der Fruchtbäume und andererseits war es die Folge der in den letzten Jahrtausenden durchgeführten Verschiebung von Millionen Festmeter des Nutz- und Brennholzes durch den Land- und Schiffstransport. Dies betraf meistens natürlich das Mittelmeergebiet. Ständig wird in unser Land, über unser Land und aus unserem Land Holz im Umfange von Hundert Tausenden Festmeter gefahren. Bei diesem Anlass erfolgt Import und Export einer riesigen Menge, besonders von Rindenbrütern in verschiedenen Entwicklungsstadien. Die Zollbehörden können nicht alles erfassen, besonders falls es sich um Anfangsentwicklungsstadien handelt. Vielmals nahm ich dienstlich an Verhandlungen bei der Einfuhr von Tausenden Festmetern, die in vorigen Jahrzehnten in nordmährische Sägewerke aus dem Gebiet der ehemaligen UdSSR importiert worden sind, teil. Das Holz war stark von Borkenkäfern und Bockkäferlarven befallen. Ich betrachte diese Importe auch als die wahrscheinlichste Ursache der riesigen durch Borkenkäfer *Ips duplicatus* (Sahlberg, 1836) und *Ips typographus* (Linné, 1758) verursachten Kalamität in den achtziger und am Anfang der neunziger Jahre in diesem Gebiet, bei der es notwendig war Hunderte Tausende Festmeter Nadelbestände zu fällen. Diesen Importen geht zu Lasten auch der Fund von *Monochamus urusovi* in Králíky. An ähnlichen Verhandlungen nahm ich teil bei den Importen von Sektionen wertvoller Baumarten aus unterschiedlichen Gebieten in Furnierwerke. Die grösste Zahl der importierten Insekten, besonders Käfer erschienen in Böhmen zur Zeit der Schliessung des Sueskanals während des israelitisch-ägyptischen Krieges. Qualitätsholz geladen in Schiffen, die lange Monate Afrika umschiften kam in unser Land schon völlig zerbissen auch bei den Durchmesser 80 bis 100 cm. Im Holz waren vorwiegend kleinere Gänge, aber auch einige Zentimeter breite von der Gattung *Batocera*. Das Holz wurde vor allem von vietnamesischen Arten befallen, aber während der Reise kam auch ein Teil der afrikanischen Arten dazu. Es handelte sich meistens um mehrere Arten der Familie *Bostrychidae*, aber teilweise auch um *Cerambycidae* und andere. Trotz der riesigen Mortalität der Larven besonders in Wintermonaten, gelang es mehrere Arten nachzuzüchten und zu fangen. Es war eine ganze Reihe der eingeschleppten Arten in der ehemaligen Tschechoslowakischen Republik. Man verzeichnete viele, aber die meisten sind in verschiedenen Sammlungen zerstreut und es ist schwer eine umfassendere Übersicht aufzustellen. Es kann zur Verschleppung auch durch selten erwogene Art - durch Windübertragung - kommen. Als Beleg führe ich zwei Beispiele welche ich festgestellt habe an. Einerseits das Vorkommen unfeststellbarer grosser Menge des Koloradokäfers (*Leptinotarsa decemlineata* (Say, 1824) an den Felsenhängen des Lomnický štít Berges in der Hohen Tatra Gebirge. Das zweite Beispiel war mein Fund des Blattkäfers aus der *Unterfamilie Cassidinae* in den damaligen Wäldern an Kaminen des Erzgebirges, viele Kilometer von der nächsten Strasse und von dem nächstliegenden Dorf und nach J. Král mit dem Ursprung aus Mittelafrika. Auch so wäre es möglich das Vorkommen einiger individuellen Funde der Bockkäfer zu erläutern. Falls in unser Land der Wind Saharasand verschleppen kann, ist kein Grund, warum einige fliegende Insektenarten nicht vom Wind eingeschleppt werden können. Ich betrachte es als wahrscheinlich, dass von den verschleppten Arten nur völlig unbedeutendes Teil festgestellt wird.

15. Počet zjištěných druhů - Zahl der festgestellten Arten

V České republice bylo zjištěno 209 druhů, z toho v Čechách 184, na Moravě a ve Slezsku 203. Na Slovensku bylo zjištěno 226 druhů.

Man fand in der Tschechischen Republik 209 Arten, davon in Böhmen 184, in Mähren und Schlesien 203. In der Slowakei fand man 226 Arten.

16. Sběr a chov - Sammlung und Zucht

Tesařici jsou oblíbenou čeledí mnohých sběratelů. Vyskytují se převážně v lesích, na okrajích lesů a lesních loukách, lesostepích i stepích, zahradách a s palivem se často dostávají i do domácností. Mezi tradiční způsoby sběru patří vyhledávání imág zrakem na ležícím dříví, nemocných stromech, v dutinách, štěrbinách, pařezech, na zemi ležících větvích, na zbytecích po těžbě a na květech. Z kvetoucích rostlin je to široká škála bylin, keřů i stromů. Denní druhy pobíhají po dříví, noční jsou na spodní straně a je nutné dřevo obracet. Mnoho druhů můžeme najít za stejných podmínek ve dne i v noci. Denní druhy se vyskytují převážně do poledních hodin, večerní a noční do půlnoci. Samozřejmě je vše ovlivněno počasím. Nejintenzivnější pohyb imág ve dne i v noci je obvykle před bouřkou. Ke sběru je výhodné použít pomůcek, jako jsou smýkadla nebo sklepávače. Smýkat je možné kvetoucí i nekvetoucí rostliny v lesích, na loukách i stepích. Pokud má sběratel zájem jen o určité druhy, není dobré nasmykány materiálu uschovávat k dodatečnému přetřídění, protože při tom zbytečně uhne mnoho dalšího hmyzu. Sklepávat je vhodnější brzy ráno, nebo když náhle zajde slunce nebo se ochladí, protože jinak padající brouci často odletí dříve, nežli dopadnou na sklepávač. Tato metoda je velmi výhodná a lze jí najít mnoho druhů jinak jen těžko postižitelných. Řada druhů se vyvíjí v bylinách. Buď je nalezneme na nich nebo je získáme smýkáním. Některé druhy se vyvíjejí v půdě a mnohé můžeme hledat v podstatě pouze očima na zemi. Dobrou metodou je také použití různých světelných zdrojů. Je možné hledat brouky po osvětlení kmenů, dutin, hromad dřeva, nebo použít osvětlené plátno stejně jako při chytání nočních motýlů. Není-li to dokonale zdůvodnitelné, neměl by se při tom používat odchyty do nádob, protože každý den dochází k poškození a úhynu mnoha set i tisíců kusů různého hmyzu. Za jeden večer v jižních Čechách se jich na světlo do podložené nádoby nacytalo přes 30 000 kusů! Protože jsem měl možnost zabývat se i služebně různými způsoby odchytu motýlů a seznámit se tak i s jinými metodami, jsem nepřitelem odchytu veškerého hmyzu, včetně tesaříků, do jakýchkoliv pastí. Jejich použití by mělo být zakázáno. Výjimku by mohlo činit jen krátkodobé použití maximálně několik dnů nebo odchyt do selektivních vyzkoušených lapačů na škůdce, např. na kůrovce, mnišku, obaleče apod. a při hubení hmyzu v domácnostech a hospodářských zařízeních. V jiných případech jde o masové vybíjení hmyzu.

Bockkäfer sind beliebte Familie vieler Sammler. Sie kommen vorwiegend in Wäldern vor, an Waldrändern und Waldwiesen, in Waldsteppen und Steppen, in Gärten und mit dem Brennholz kommen sie oft in Haushalte. Zu den traditionellen Sammlungsmethoden gehört das Ausschauen von Imagines mit den Augen am liegendem Holz, in den kranken Bäumen, in Hohlräumen, in Spalten, in Baumstöcken, in auf dem Boden liegenden Ästen, an Resten nach der Fällung und Blüten. Von den blühenden Pflanzen ist hier eine breite Skala von Kräutern, Sträuchern und Bäumen. Die Tagsarten laufen am Holz, die Nachtsarten befinden sich an der Unterseite und man muss das Holz wenden. Man kann viele Arten unter denselben Bedingungen am Tag und in der Nacht finden. Die Tagsarten kommen vorwiegend bis in Nachmittagsstunden, Abend- und Nachtsarten bis zur Mitternacht. Natürlich ist alles durch das Wetter beeinflusst. Die intensivste Bewegung von Imagines am Tag und in der Nacht ist gewöhnlich vor dem Gewitter. Es ist von Vorteil Hilfsmittel wie Ketscher oder Abklopfer anzuwenden. Man kann blühende und nicht blühende Pflanzen in Wäldern, auf den Wiesen und Steppen ketschen. Soweit der Sammler Inerese nur für bestimmte Arten hat, ist es nicht gut das geketscherte Material zur nachträglichen Aufsortierung aufzubewahren, da dabei viele weitere Insekten sterben. Die Abklopfung ist günstiger bald früh durchzuführen oder gleich nach dem plötzlichen Sonnenuntergang oder falls es plötzlich zur Abkühlung kommt, da anders die fallenden Käfer oft früher abfliegen bevor sie auf Abklopfer fallen. Diese Methode ist sehr vorteilhaft und ermöglicht viele anders schwer erfassbare Arten zu finden. Eine Reihe von Arten entwickelt sich an Kräutern, man findet sie an diesen Pflanzen oder erreicht sie durch Ketschern. Andere Arten entwickeln sich im Boden und viele kann man nur mit Augen auf dem Boden finden. Eine gute Methode ist auch die Anwendung von unterschiedlichen Lichtquellen. Man kann Käfer nach der Beleuchtung von Stämmen oder Hohlräumen, eventuell der Holzhaufen suchen. Man kann auch Quellen zur Beleuchtung von Leinwänden wie beim Abfangen von Nachtfaltern anwenden. Falls es nicht vollkommen begründet ist, sollte man nicht Gefässe zum Abfangen anwenden, weil so jeden Tag zum Schädigen und Absterben von vielen Hunderten aber auch Tausenden Individuen verschiedener Insektenarten kommt. In einem Abend in Südböhmen wurden auf Licht in ein Gefäss über

30 000 Stück gefangen. Da ich die Möglichkeit hatte auch dienstlich sich mit dem Abfangen von Faltern zu befassen und so machte ich mich mit anderen Methoden bekannt, bin ich der Feind des Abfangens aller Insekten, einschliesslich der Bockkäfer in jedwelche Fallen. Ich bin überzeugt, dass die Anwendung von Fallen verboten sein sollte. Eine Ausnahme könnte nur kurzfristige Anwendung maximal auf einige Tage oder das Abfangen in selektive geprüfte Schädlingsfallen wie z. B. das Abfangen von Borkenkäfern, Nonne, Wickler usw. und bei Insektenverteilung in dem Haushalt und in Wirtschaftseinrichtungen. In anderen Fällen handelt es sich um Insektenmassenschlachtung.

Je samozřejmě, že prakticky každý druh žije poněkud odlišným způsobem a seznámí se s ním je možné pomocí literatury, kolegů, nebo vlastními zkušenostmi.

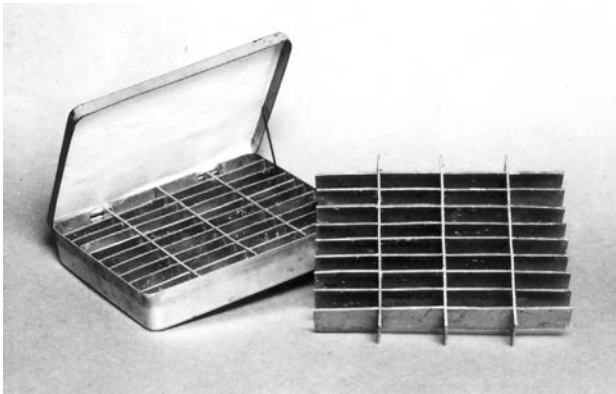
Es ist selbstverständlich, dass praktisch jede Art eine andere Lebensweise aufweist und ihr Kennenlernen ist mit der Literatur, Kollegenhilfe oder durch eigene Erfahrungen möglich.

Smrcení i preparace jsou stejné jako u ostatního hmyzu a byly popsány v řadě příruček. Pro úplnost je nutné dodat, že některé druhy při smrcení obvyklým způsobem octanem ethylnatým ztrácí barvu (např. některé druhy z rodů *Saperda*, *Phytoecia* a *Agapanthia*). Zde je nutné použít jiný způsob. Užívá se ethylether, jedovatý kyanid draselný, benzinové páry a další přípravky. Při delším ponechání v tomto prostředí však brouci tuhnou.

Die Tötung und Präparation sind dieselben wie bei übrigen Insekten und wurden in einer Reihe von Handbüchern beschrieben. Vollständigkeitshalber muss man beifügen, dass mehrere Arten bei der Tötung in gewöhnlicher Weise mit Ethylazetat Farbe verlieren (z. B. einige Arten aus den Gattungen *Saperda*, *Phytoecia* und *Agapanthia*). Hier muss man andere Methode anwenden. Man benutzt Ethylether, den giftigen Kaliumkyanid, Benzindämpfe und andere Präparate. Aber falls die Käfer längere Zeit in dieser Umwelt sind, erstarren sie.

Chov je způsob, jak získat řadu základních bionomických poznatků o tesařících, které jinak by zůstaly naprosto nepoznané a je možné takto najít také druhy, které bychom jinak v přírodě našli jen náhodně. Chovem je možné získat všechna vývojová stadia i zjistit řadu přirozených nepřátel. Touto metodou se můžeme zabývat po dobu celého roku. K chovu potřebujeme mít určitý prostor, nejlépe je mít speciální místnost s regulovatelnou teplotou a vlhkostí. Můžeme však provádět chovy i v obytných místnostech, sklepech i ve venkovním prostředí, pochopitelně s odlišnými výsledky. Chovný materiál můžeme ukládat podle velikosti a našich možností do větších lahví, skleněných válců, akvárií, utěsněných bedniček, chovných kójí, chovných klecí potažených pletivem aj. Základní podmínkou je oddělený chov podle lokalit i podle dřevin. Důležitá je častá kontrola, udržování potřebné vlhkosti, omezení rozvoje hub větráním nebo asanací fungicidy. Řada druhů prodělává diapauzu a larvy musejí projít obdobím chladu, jinak se nezakuklí, nebo vylhnutá imága se nebudou schopna dále rozmnožovat. Toto období můžeme uspíšit v chladničce. Dobrou péčí můžeme vývoj podstatně urychlit, stejně jako špatnou ho můžeme prodloužit i zlikvidovat. Měl jsem doma postavenou speciální místnost s elektrickým regulovatelným topením, venkovním i umělým osvětlením. Výborných výsledků jsem docíloval i při stálých teplotách přes 30° C. Další chovy jsem měl v kotelně, v obytné místnosti i ve venkovních podmínkách. Dochovávat imága můžeme z dovezeného napadeného materiálu získaného v přírodě, ale vychovaná imága můžeme dále pěstovat, když jim dodáme vhodný materiál k přerojení. Stejně tak lze k tomuto účelu imága odchytit v přírodě, ale může jít o vykladené samičky a výsledky nemusejí být úspěšné. Některá imága nemusejí přijímat potravu, jiná před kopulací provádějí zralostní žír (zejména *Lamiinae*), takže jim musíme dodávat čerstvé větvičky s kůrou, listí, jehličí a pod. Velmi důležitou je voda, ať již ve formě potravy, postřiku, nebo namočené vaty a pod. Obvyklou další potravou bývá různé ovoce, cukrová voda, sirup, med aj. Nejméně náročný je chov druhů, vyvíjejících se ve dřevě, i když toto pravidlo neplatí obecně. Řada dřevin velmi rychle podléhá hnilobám zejména v uzavřeném prostředí a snadno uhynie celý chov. Určité problémy jsou také s druhy v živých dřevinách. V laboratorních podmínkách je možné chovat také bylinné druhy (*Phytoecia*, *Agapanthia*). Chov je samozřejmě mnohem náročnější zejména na prostor a potřebu předem připravených rostlin.

Další možností je dochovávání imág z larev a kulek nalezených v přírodě. Zdokonalil jsem výše uvedenou Sekerovu metodu zápalkových krabiček tím, že jsem použil plechových plochých krabiček, ve kterých jsem udělal přehrádky z hliníkového nebo železného plechu - viz foto. Dno i víko bylo vyloženo nejlépe filtračním papírem s možností zvlhčování. Komůrky byly v různých velikostech, takže jsem tam mohl ukládat libovolně velké larvy i kukly. Do jedné krabičky bylo možno umístit až 40 kusů (Novák, Sláma 1967a). Není-li možné přepravovat dřevo, např. letadlem, jsou tyto krabičky výborné jako přepravky pro všechna vývojová stadia. Doma je nutné dovezené larvy urychleně přendat do vhodného chovného materiálu (dřeva, bylin) buďto pouhým navrtáním otvorů, nebo vyhloubením podkorních komůrek. Dospělé larvy a praepupy jsem ponechával dále v těchto krabičkách. Výborně se v nich líhli ze zátoček i paraziti. Důležitá byla častá kontrola vlhkosti, tvorby hub a odstraňování uhynulých jedinců. Počet uhynulých kusů nebo špatně vylíhlých imág byl podle druhů různý, největší u podčeledi *Prioninae* a *Lepturinae*, zcela beze ztrát a defektů byli *Necydalinae*. Dobře se líhly i bylinné druhy. Další možností je dochovávání v epruvetkách uzavřených vatou nebo u velkých druhů např. v kulatých krabičkách od léků vyložených filtračním papírem. Nevhodné jsou krabičky z umělých hmot, které larvy i imága často prokoušou, stejně jako želatinové kapsule.

Die Zucht ist eine Methode, wie man eine Reihe von fundamentalen bionomischen Erkenntnissen über Bockkäfer gewinnen kann, die anders absolut unbekannt blieben und es ist möglich auf diese Weise auch Arten zu finden, die man in der Natur nur zufälligerweise findet. Durch die Zucht kann man alle Entwicklungsstadien gewinnen und eine Reihe Naturfeinde feststellen. Diese Methode kann man das ganze Jahr lang anwenden. Man braucht zur Zucht einen bestimmten Raum, am besten ist es spezielles Zimmer mit regulierbarer Temperatur und Feuchtigkeit. Man kann jedoch auch Züchte in Wohnräumen, Kellern und auch in der Aussenumwelt durchführen, natürlich mit unterschiedlichen Resultaten. Das Zuchtmaterial kann man nach der Grösse und nach den Möglichkeiten in grössere Flaschen, Glaszylindern, Aquarien, abgedichtete Kisten, Zuchtkojen, in mit dem Geflecht gedeckten Zuchtkäfigen aufbewahren. Die Grundbedingung ist separate Zucht nach den Lokalitäten und nach den Baumarten. Wichtig ist häufige Kontrolle, Erhaltung notwendiger Feuchtigkeit, Einschränkung der Pilzenentwicklung durch die Ventilation oder durch die Assanation mit Fungiziden. Eine Reihe von Arten geht durch die Diapause und die Larven müssen die Kältezeit durchgehen, anders verpuppen sie sich nicht oder die geschlüpften Imagines werden nicht fähig sein sich zu vermehren. Diese Periode kann im Kühlschrank beschleunigt werden. Durch sorgfältige Pflege kann man die Entwicklung erheblich beschleunigen, ebenso wie mit schlechter Fürsorge kann die Entwicklung verlängert oder sogar liquidiert werden. Ich hatte zu Hause einen speziellen Raum, spezielles Zimmer mit elektrischer regulierbarer Heizung und der Aussen- und Kunstbeleuchtung. Vorzügliche Resultate erreichte ich auch bei ständigen Temperaturen über 30°C. Weitere Züchte hatte ich im Kesselraum, in einen Wohnzimmer und in den Aussenbedingungen. Die Nachzucht von Insekten kann man aus dem herbeigebrachten befallenen in der Natur gewonnenen Material durchführen. Die erzo-

nen Imagines kann man weiter züchten, falls man geeignetes Material zur Überschwärmung bietet. Zu diesem Zwecke kann man auch die Imagines in der Natur abfangen, aber es könnte sich um mit der Eiablage fertige Weibchen handeln und Resultate mussten nicht erfolgreich sein. Einige Imagines brauchen nicht die Nahrung einnehmen, andere Imagines vor der Kopulation führen den Reifefrass durch (besonders *Lamiinae*) und so muss man sie mit frischen Zweigen mit Rinde, Laub, Nadeln usw. beliefern. Sehr wichtig ist das Wasser, sei es in der Nahrungsform, in der Bespritzung oder der im Wasser eingetauchten Watte und andere. Weitere normale Nahrung sind verschiedene Fruchtarten, Zuckerwasser, Sirup, Honig und anderes. Minimale Ansprüche erweist die Zucht der Arten, die sich im Holz entwickeln, obwohl diese Regel nicht allgemein gilt. Eine Reihe von Baumarten unterliegt schnell den Fäulnissen besonders in der geschlossenen Umwelt und leicht stirbt die ganze Zucht. Bestimmte Probleme sind auch mit den Arten in lebenden Baumarten. In den Laborbedingungen kann man auch Kräuterarten züchten (*Phytoecia*, *Agapanthia*). Die Zucht ist natürlich viel anspruchsvoller besonders was den Raum und den Bedarf im voraus vorbereiteten Pflanzen betrifft. Weitere Möglichkeit ist die Nachzucht von Imagines aus in der Natur gefundenen Larven und Puppen. Ich verbesserte die obangeführte Sekera's Methode mit Zündholzschachteln so, dass ich flache Blechschächtelchen benutzte. In den Schächtelchen machte ich Fächer aus Aluminium- oder Eisenblech. Der Boden und der Deckel wurden am besten mit Filtrationspapier ausgelegt mit der Möglichkeit zur Befeuchtung. Die Kämmerchen waren unterschiedlich gross, so dass ich dort beliebige grosse Larven und Puppen lagern konnte. In ein Schächtelchen konnte ich bis 40 Stück einstellen (Novák, Sláma 1967a). Falls das Holz nicht transportiert werden kann, z. B. mit dem Flugzeug, sind diese Schächtelchen ausgezeichnet als Beförderungsmittel für alle Entwicklungsstadien. Zu Hause ist es notwendig die eingebrachten Larven wo möglichst schnell in geeignetes Zuchtmaterial (Holz, Kräuter) zu versetzen entweder nur bloss durch Bohrung der Löcher oder durch Aushöhlung der Kämmerchen unter der Rinde. Reife Larven und Präpuppen liess ich weiter in diesen Schächtelchen. In ihnen schlüpften aus den Kokons auch die Parasiten. Wichtig war auch häufige Kontrolle der Feuchtigkeit, Pilzenbildung und Beseitigung der abgestorbenen Individuen. Die Zahl der abgestorbenen Stücke oder der schlecht geschlüpften Imagines war nach den Arten unterschiedlich, die höchste Zahl fand man bei der Unterfamilien *Prioninae* und *Lepturinae*, ohne Verluste und Defekte waren *Necydalinae*. Gut schlüpften auch Kräuterarten. Weitere Möglichkeit ist die Nachzucht in mit der Watte geschlossenen Eprovetten oder grosser Arten in runden Schächtelchen von den Medikamenten, die mit dem Filtrationspapier ausgelegt waren. Ungeeignet sind Schächtelchen aus dem Kunststoff, die die Larven und Imagines oft verbeissen, dasselbe wie die Gelatinekapuseln.

Metoda chovů a dochovávání vývojových stadií má mnoho nepřátel, zejména z řad ochránců přírody. Pokud je dělána v rozumných mezích a materiál není získáván drastickým způsobem (např. ničeniím památných stromů na Třeboňsku a Břeclavsku), nemohou námítky obstát. Je-li materiál získáván např. při těžbách z kmenů i větví, jde naopak o záslužnou činnost, protože by převážně došlo k úhynu celé populace na pilách, nebo při spálení či seštěpkování větví před novou výsadbou. Výborné výsledky jsou i při dochování imág z palivového dřeva. Dalším chovem z rodičovských imág lze naopak získat u řady druhů velké množství jedinců, kteří by se v přírodě pro odpor prostředí nemohli v tomto množství vylíhnout a nepřímě tak dochází k záchraně dalších jinak odchytených kusů. Nebýt uvedené metody, byly by naše představy o rozšíření mnoha druhů a jejich bionomii zcela mlhavé.

Die Zucht- und Nachzuchtmethoden zur Entwicklungsstadien findet viele Gegner, besonders seitens der Naturschützer. Falls jedoch diese Methode in vernünftiger Weise angewandt und das Material nicht drastisch gewonnen wird (z. B. durch Zerstörung der historischen Bäume im Gebiet von Třeboň und Břeclav), halten die Einwände nicht stand. Falls das Material z. B. bei der Nutzung von Stämmen und Ästen gewonnen wird, handelt es sich im Gegensatz um eine verdienstvolle Tätigkeit, weil vorwiegend die ganzen Populationen auf Sägewerken oder bei Verbrennung oder Zerhackung der Äste vor neuer Pflanzung sterben würden. Hervorragende Resultate erreicht man auch bei der Nachzucht der Imagines aus dem Brennholz. Durch weitere Zucht aus den Elternimagines kann man bei einer Reihe von Arten grosse Zahl von einzelnen Käfern gewinnen, die in der Natur wegen des Umweltwiderstandes in solcher Zahl nicht geschlüpft werden könnten und so kommt es indirekt zur Rettung unserer anders abgefangenen Stücke. Falls man diese Methode nicht anwenden könnte, wären unsere Vorstellungen über die Verbreitung vieler Arten und über ihre Bionomie wahrlich dunkel.

Speciální část

CERAMBYCIDAE

PRIONINAE

ERGATES Audinet-Serville, 1832

Ergates faber (Linnaeus, 1767)

ssp. faber (Linnaeus, 1767)

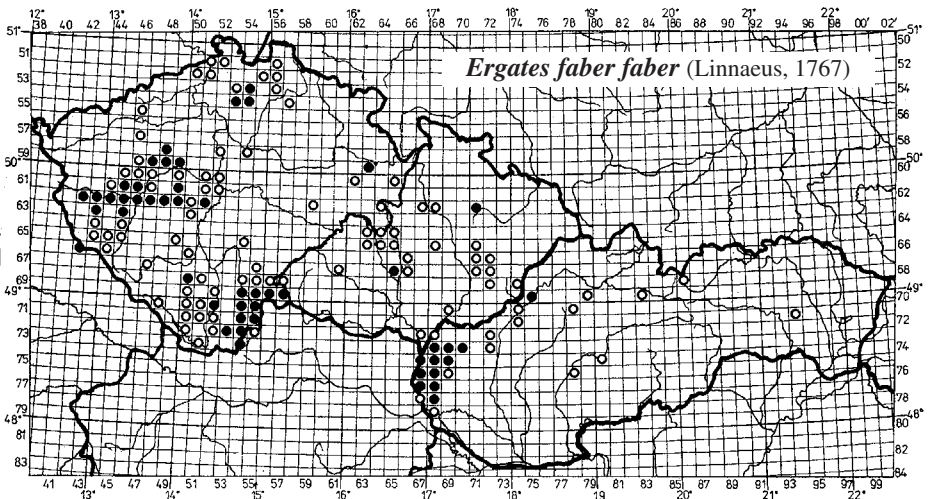
Tesařík zavalitý - fuzáč zavalitý

Česká republika. Vzácný druh, velmi rychle mizící z naší přírody. Vyskytuje se dosud zejména v jižních a západních Čechách, ve východní části Čech je výskyt velmi řídký a lokální. Z Moravy jsou známy převážně jen starší nálezy, hlavně ze střední části.

B: **Českomoravská vysočina** (?) (Volák) [HKR]; **Děčín Maxičky** (5151) (Kudla) [+Táborský 1986]; 29.7.1954 (Strejček J.) [*Bojčuk]; 29.7.1954 (Strejček J.); **Česká Kamenice** (5152) 1952 (Macháček) [HKR]; **Jizerské hory** (5156) (Michel) [+Michel 1911]; **Děčín a Sněžník** (5250-51) 19.7.1951 (Černý Z.); 8.1952 (Mikulecký) [+Pižl 1979]; (Pospíšil) [c.Sláma]; 8.1948 (Pospíšil) [c.Sláma]; 8.1948 (Pospíšil) [c.Kybal]; 29.7.1953 (Pospíšil K.) [*Pícek]; **Ještěd** (5255) (Michel) [+Michel 1911]; **Liberec** (5256) (Michel) [+Michel 1909]; **Polomené hory** (5353) (Kral) [+H]; **Mimoň** (5354) (Mikvas) [*Krása, ČLP]; 7.1949 (Podaný Č.) [*Čtvrtečka]; **Sychrov** (5356) (Roubal) [NMB]; **Doksy** (5453) 5.9.1976 (Honců); **Okna** (5453) (Mikvas) [ČLP]; **Staré Splavy** (5453) 21.7.1987 (Trmal A.); **Bezděz** (5454) [NMP]; 6.1955 (Brejcha) [BRN]; 7.1950 (Mikvas) [ČLP]; **Břehyně** (5454) 6.8.1981 (Všetečka) [*Odvárka]; **Doksy** (5454) 8.1990 (Kašpar) [*Říha]; **Polomené hory** (5454) (Buchberg) [+H]; (Kral) [+Kral 1915]; **Hrubá Skála** (5457) (Fabich) [NMP]; **Chomutov** (5546) [c.Kratochvíl]; (Krásenský) [*Odvárka]; (Lorenc J.); **Podbořany** (5746) (Roubal) [NMB]; **Rakovník** (58-5948) 7.1918 [*Čermák]; 8.1977 (Odvárka O.); 7.1914 (Procházka) [c.Sláma]; 7.1983 (Zeman V.) [*Mihal V.]; **Praha Dejvice** (5852) 20.7.1942 (Komárek J.) [c.Sláma]; **Praha Stromovka** (5852) 13.5.1914, 26.6.1917 (Zoufal) [NMP]; **Praha Troja** (5852) 12.8.1937 (Podaný Č.) [NMB]; **Čelákovice Jiřina** (5854) (Wadas) [NMP, HLU]; **Stará Boleslav** (5854) 30.8.1958 (Černý Z.); **Tis** (5946) (Šmelhaus) [+H]; **Zihle Velečín** (5946) 2.8.1967 (Týr V.); **Cistá** (5947) (?) [NMP]; **Šanov** (5947) 32.8.1981 (Moravec J.); **Městečko** (5949) 12.8.1907 [NMP]; **Nižbor** (5949) (Odvárka); **Choceň** (5963) 1960 (Laibner) [*Sobotka]; **Hodovíz** (6045) 26.7.1949 (Maidl) [NMB]; **Korýtka** (6045) (Maidl) [NMB]; **Manětín** (6045) 10.7.1949, 27.7.1949 (Brožík J.) [c.Sláma]; (Věženský) [+H]; **Plasy** (5946) [NMP]; **Liblín** (6047) 1914 [NMP]; **Hředle** (6049) (Proschek) [NMP]; **Nová Huť** (6049) 18.7.1920 [NMP]; **Karlštejn** (6051) (Heyrovský) [+H]; **Jílové** (6052) [+H]; **Nová Ves u Choceň** (6062) 10.7.1940 (Šimek E.) [*Poláček]; **Vysoké Mýto** (6062) (Šimek) [*Sobotka]; **Lanskroun** (6065) 18.8.1925 (Halde) [LIT]; **Lomnička** u Cebiv (6144) (Teřál I.); **Chotíkov** (6145) 1990 (Suchý J.); **Chotíkov okolí** (6145) [+Suchý 1990]; **Kůstí** (6145) 1986 (Teřál I.); **Horní Bříza** (6146) 1.8.1975 (Hájek) [*Benedikt]; **Roudnice u Rokycan** (6147) 6.9.1938 (Krchov) [*Říha]; **Brdy Felbarka** (6149) 25.8.1978 (Hron); **Mníšek p.Brdy** (6151) (Kavan) [NMP]; **Revnice** (60-6151) 25.7.1920 [*Říha]; 14.8.1921 (Skřivan V.) [*Pícek]; 8.1930 (Prokš K.) [c.Sláma]; (Táborský) [*Čtvrtečka]; 12.7.1915 [NMP]; 1910 (Pohnert) [NMP]; 15.8.1906 (Prokš) [BAR]; **Čisovice** (6152) 1871 [NMP]; **Bor u Tachova** (6242) (König) [c.Kybal]; **Výrov u Benešovic** (6243) 7.1978 (Doležal S.); **Nový Dvůr** (6244) (Teřál I.); **Stříbro** (6244) (Heyrovský) [NMP]; **Chotíkov** (6245) 23.8.1984 (Berkovec J.); [*Mlejnek]; 8.1984 (Benedikt V.); 18.7.1984 (Doležal S.); **Nýřany** (6245) (Roubal) [NMB]; **Plzeň** (6246) (Kamenský) [NMP]; **Plzeň Bolevec** (6246) 28.8.1986 (Berkovec J.);

Plzeň Bory (6246) (Odvárka); **Plzeň město sever** (6246) 8.1984 (Odvárka O.); [+Suchý 1990]; **Vysoká u Preštice** (6246) [NMP]; **Klabava u Rokycan** (6247) 6.8.1930 (Procházka J.) [*Hron]; **Nová Huť** (6247) (Teřál I.); **Rokycany** (6247) (Hron) [c.Trmal]; (Procházka) [+H]; **Hrádek u Rokycan** (6248) (Polák) [+H]; **Strašice** okolí (6248) [+Suchý 1990]; **Drahlín** (6249) (Mácha) [c.Plecháč]; **Jince** (6249) 7.1979 (Hron) [*Benedikt]; 1979 (Hron) [*Černý J., c.Kybal]; (Obenberger) [NMP]; 7.1955 (Pfeffer A.); **Hluboš** (6250) 15.7.1920 [NMP]; **Dobříš** (6251) 13.8.1961 (Sláma M.); **Tis u Světlé n.S.** (6259) (Heyrovský) [NMP]; **Výrov** okolí (6343) [+Suchý 1990]; **Sulkov** (6345) 1900 (Suchý J.); **Příbram** (6350) (Kouřil) [NMP]; **Horšovský Týn** (6443) 6.1952 (VURV Ruzyně) [*Kocourek]; **Preštice** (6445) [NMP]; **Domažlice** (6543) (Růžička) [HKR]; **Hadrovec** (6543) (Kraus B.) [+Kraus 1965]; **Kanice u Domažlic** (6544) (Kraus) [+H]; **Chudence** (6545) 7.1900 [NMP]; (Roubal) [NMB]; **Blatná** (6549) 8.1953 (Karban M.) [+Patera 1987]; **Tis u Blatné** (6549) [NMP]; (Keil A.) [c.Kratochvíl]; **Tábor** (6554) [NMP]; **Pec u Cechova** (6642) 1.8.1963 (Karas V.); **Kdyně** (6644) (Balthasar) [NMB]; **Písek** (6650) (Havlíček) [ČBU]; 1933 (Heyrovský) [NMP]; **Sušice** (6747) (Kopelent) [+H]; 16.8.1936 (Vavroušek) [*Hovorka]; **Višňová** (6755) 1948 [NMP]; **Bavorov** (6850) 7.1964 (Cermák R.); (Kybal M.); **Protivín** (6851) (Keil A.) [c.Kratochvíl]; **Vodňany** (6851) (Štěpán) [+H]; **Dražejov** u Strakonice (6854) [NMP]; **Veselí n.Lužn.** (6854) 2.8.1951 (Karas V.); **Roseč** (6855) [HKR]; **Jindřichův Hradec** (6856) 15.6.1952 [ČBU]; **Strmilov** (6857) [NMP]; **Prachatic** (6950) 7.1915 (Hoffer) [NMP]; (Klein) [+H]; **Strunkovice n.Bl.** (6950) (Kodym O.) [NMB]; **Hluboká** (6952) 1938 (Keil A.) [c.Kratochvíl]; **Třeboň** (6954-55) 8.1973 (Sláma M.); **Stráž n.Nežarkou** (6955) 7.1943 (Frühbauer Z.); **Čiměř** (6956) 1993 (Knížek M.); **Nová Bystrice** (6956) 8.1966 (Deneš K.); **Terezín u Kunžaku** (6957) 8.1969 (Sláma M.); **Boubín** (7048) (Keil A.); **Libín** (7050) 8.1914 [NMP]; **Křemže** (7051) (Havlíček) [ČBU]; **České Budějovice** (7052) 1964 (Kybal M.); **Domanín** (7054) 1967 (Sláma M.); **Chlum u Třeboně** (7055) 21.8.1965 (Bílý Sv.) [c.Sláma]; 1962 (Mikyška A.); 7.1949 (Niedl J.); 26.9.1972 (Sedlňák) [NMP]; 8.1964 (Sláma M.); **Klikov** (7055) (Fuka Z., Pechlát V.); **Kostky** (7055) 6.1962 (Sláma M.); **Majdalena** (7055) 25.7.1983 (Bečvář S.); 3.8.1967 (c.Čech J.) [ČBU]; 7.1969 (Deneš K.); 8.1962 (Deneš K.) [c.Sláma]; 7.1949 (Niedl J.); **Špičák** (7150) [NMP]; **Český Krumlov** (7151) 15.7.1938 (Kříž J.) [*Čtvrtečka]; (Zeman) [HKR]; **Kleť** (7151) (Seichert V.) [c.Seichert V.]; 1949 (Sláma M.); **Němá Strouha u Č.B** (7151) [NMP]; **Pozdřez** (7152) [NMP]; **Velesín** (7152) (Halde) [LIT]; **Petřkov** (7154) 5.8.1983 (Snižek) [*Bečvář]; **Těšínov** u N.H. (7154) 7.1948 (Sláma M.); **Suchdol n.Lužnic** (7155) 9.1958 (Mikyška A.); **Bližná** (7250) (Hais, Milnen) [+H]; **Hůrka** (7250) (Hais, Milnen) [+H]; **Kaplice** (7252) [OPA]; **Benešov n. Černou - Nové Hrady** (7253-54) 1967 (Sláma M.); 1.8.1987 (Janda J.) [*Kadlec]; (Keil A.) [ČBU]; **České Velenice** (7255) 5.8.1957 (Čech J.) [ČBU]; **Vyšší Brod** (7351) (Lášek); 20.8.1951 (Minář J.); **Novohradské hory** (7354) 1974 (Burda); **Žofín** (7354) 7.1966 (Deneš); 1967 (Sláma M.).

M: Svitavy (6264) (Seidl) [HKR]; **Jeřmaň** (6267) 20.7.1954 (Vavroušek) [*Komenda, *Řehoř]; 8.8.1954 (Vavroušek) [*Hovorka]; **Litovel** (6268) (Kouřil) [HKR]; **Libavá** (6271) 19.8.1962 (Čech J.) [ČBU]; **Bystrice n.P.** (6463) (Souček) [+H]; **Čtyři Dvory** (6464) (Lauterer) [BRN]; **Hodonín u Tišnova** (6464) (Fleischer) [HKR, NMP]; **Rozseč u Kunštátu** (6464) (Volák) [HKR]; **Svitávka** (6465) (Souček)

[HKR]; **Rožná** (6563) 1939 (Rosický) [BRN]; **Doubravník** (6564) (Fleischer) [NMP]; **Lomnice** (6564) 1952 (Zeman) [HKR]; (Volák) [HKR]; **Boskovice** (6565) (Kittner) [+H]; **Lhota Rapotín** (6565) 6.6.1943 (Prokš) [NMP]; **Prostějov** (6568) [+H]; **Bystrice p.Host.** (65-6671) 7.1946 (Zoufal) [NMP]; (Richter) [+H]; **Moravský Kras** (6666) (Gron) [NMB]; **Hostýnské hory** (6672) (Sekera) [+H]; **Třebíč** (6761) (Růžička) [HKR]; **Brno** (6765) (Formánek) [BRN]; (Kraus Z.); **Brno okolí** (6765) [HLU]; **Pozorice** (6766) (Volák) [HKR]; **Štípa** (6771) (Krejčárek) [+H]; **Zlín** (6772) (Krejčárek) [NMB]; **Luháčovice** (6872) (Vala) [+H]; **Horní Lideč** (6874) 26.7.1956 [OL]; 27.7.1957 (Hrbáček) [c.Černý]; **Valašské Klobouky** (6874) (Kodym) [NMB]; (Richter) [+H]; **Zenec** (7069) 1957 (Hrbáček) [+Černý 1996-97]; **Lanžhot** (7267) (Sekera) [+H].

Slovenská republika. V jihozápadní části Slovenska v širším okolí Malacek místy hojný. Na ostatním území vzácný až velmi vzácný, rovněž mizící druh.

S: Štrbské Pleso (6886) 31.7.1937 [OPA]; **Pruské** (6975) 27.7.1980 (Čermák R.); (Sekera) [NMP]; (Volák) [HKR]; **Martin** (6979) [NMP]; **Liptovský Mikuláš** (6983) [*Čtvrtečka]; **Piechov** (7074) (+Brancsík) [+Roubal]; **Trenčín** (70-7174) [c.Černý]; (Korbel) [+H]; **Kláštör p. Znievom** (7078) (+Csiki) [+Roubal]; **Herľany** (7194) (Štěrba) [NMP]; **Gbely** (7268) (Matějka) [NMP]; [+Černý]; **Čachtice** (7272) (Čepelák) [+Roubal]; **Nové Mesto n. Váhom** (7272) (Hajný) [+Roubal]; **Sašín** (7368) (+ Kelecsényi) [+Roubal]; **Borský Mikuláš** (7368-69) 15.7.1982 (Macek J.); **Hlboké u Senice** (7370) (Šprysl M.); **Senica** (7370) 7.1975 (Kocourek F.); **Piešťany** (7372) (Slanec) [+Roubal]; **Veľké Leváre** (7467) (Erben R.); [NMP]; **Studenka u Malacek** (7468) 5.7.1991 (Holeksa F.); 10.7.1986 (Nikodým M.); (*Kautman); **Lakšárska Nová Ves** (7469) (*Kautman); **Plavecký Mikuláš** (7469) 1984 [*Týr]; **Zvolen** (7480) (Macháček) [HKR]; **Malacky** (7567-68) 1930 (Fára) [*Řiha]; 10.8.1983 (Břach M.); 20.7.1984 (Čermák R.); 8.1980 (Deneš K.); 29.7.1984 (Dunay G.); 6.7.1990 (Franc V.); 6.1963 (Hladil J.) [*Míka]; 28.7.1983 (Hron); 29.7.1977 (Jeniš I.); 3.8.1990 (Kadlec J.); 10.7.1982 (Kautman V.) [*Týr]; 1951 (Kočenda B.) [*Mařík]; 11.8.1956 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; 31.7.1975 (Kubáň); 1984 (Mertlík J.) [*Mikát]; 21.7.1990 (Mihal V.); 6.8.1980 (Poláček K.); 5.8.1990 (Procházka J.) [*Luža]; (Samek) [*Jelínek]; 7.1986 (Sedláček A.); 1988 (Schles R.); 7.1980 (Vávra J.); 21.7.1990 (Zeman V.); 24.8.1989 (Züber M.); a řada dalších; **Plavecké Podhradie** (7569) (Thomas) [NMB]; **Žarnovica** (7578) 10.6.1935 (Prokš) [NMP]; **Plavecký Štvrtok** (7667-68) (Kavan) [NMP]; (Kavan) [+Barabás1976]; (Krlín, Pechlát V., Sobota J.); 10.8.1983 (Břach M.); (c.Čech J.) [CBU]; 25.7.1981 (Cernohorský J.) [*Zdrůbecký]; 25.7.1990 (Stránský V.); (*Kautman); **Lozorno** (7668) (7668) 1988 (Schles R.); (Sobota J.) [HKR]; (*Kautman); **Pernek** (7668) (Kudrna A.); **Malé Karpaty** (7767, 7767-68) (+Pfeffer) [+Roubal]; 1983 (Kuchyňa) [c.Seichert V.]; **Bratislava** (7868) 1936 [HKR]; **Jablonov** (?) [HKR]; **Smrekovica Sl.c.** (?) 27.7.1957 (Vavroušek) [*Poláček].

Bionomie. Druh původních, spíše neudržovaných lesů především se zastoupením borovice. Vyskytuje se u nás od nížin až do výšky cca 800 m n.m., Demelt (1966) udává v Alpách do výše 1000 m n.m. Dává přednost na zemi ležícím dřevu s potřebnou vlhkostí, často též v pařezech a kořenových náběžích, výjimečně v dolní části mrtvých stojících stromů do výše cca 1 m. Dříve býval i v neimpregnovaných telegrafních sloupech, plotových kůlech a podvalech na pilách. Je zajímavé, že si vybírá k vykladení jen určité pařezy i v případě stejně staré těžby. Samička klade vajíčka do štěrbin mrtvého dřeva v kůře i s opadanou kůrou. Larvy žerou pouze ve dřevě, často velmi hluboko. Doba vývoje víceletá, nejméně tříletá, silně ji ovlivňují podmínky vývoje. Z téměř dospělých larv, převezaných do domácího chovu, se vylíhla imága také až za 5 a 6 let. Z jednoho vykladení se mohou ze stejného dřeva dočovat imága až s třetím rozdílem. Často samičky z několika po sobě jdoucích pokolení kladou vajíčka do stejného dřeva. Mladé larvy žerou převážně v bělovém dřevě a teprve později vstupují do jádra. Druh přezimuje v larválním stadiu. Larva si před kuklením vyhlodá prostornou kukelní komůrku, obvykle nehluboko a šikmo k povrchu dřeva, někdy podélně a šikmá je jen výletová chodba. Nalezl jsem kukly také až 18 cm hluboko. Larva při vyhlodávání kukelní komůrky obvykle ponechává 1-3 mm silnou povrchovou vrstvu dřeva, někdy však vyhlodá i výletový otvor, který pak ucpe dlouhými třískami dřeva. Takto ucpané otvory jsou zvenku velmi dobře viditelné a jsou nejčastější, pokud je dřevo ještě pokryto kůrou. Večerní a noční druh přilétává i na světlo. Přes den jsou imága převážně schovaná, často i pod ležícím dřívím. Doba výskytu imág VII.-IX., nejčastěji od konce VII. do konce VIII.

Živné rostliny - převážně *Pinus* (v jižní Evropě různé druhy), ale i *Picea* (Novohradské hory, Žofín), *Abies* (Řecko, Turecko), *Cedrus atlantica* Manetti (Maroko, Alžír), *Larix* (Hellrigl 1967).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus imperator* (Kriechb.): Chlum u Třeboně, Niedl J. lgt., Šedivý J. det. Larvy jsou vyhledávány datlovitými ptáky a v hni-jícím, rozpadajícím se dřevě se stávají kořistí rejskovitých a drobných hlodavců, ev. i jezevců. Podle Demelta (1966) nepřítelem imág je také lelek a prase divoké. Na trvale vlhkých místech a v deštivých letech larvy velmi často hynou po napadení houbou *Bov-eria*. Larvy jsou napadány (např. na Třeboňsku) larvami roupců (*Asilidae*) a kovaříků (*Elateridae* - *Athous rufus* a další).

Hospodářský význam. V době, kdy se používaly neimpregnované sloupy a dřevěné podvaly, byl tento druh považován za škůdce. Dnešní hospodářský význam je téměř nulový. V jižní Evropě jsem zjistil vážnější škody působené žírem larev v přízemních trámech roubených staveb.

Ochrana. Oprávněně zákonem chráněný druh v obou státech, zařazený mezi silně a kriticky ohrožené druhy. Daří se mu nejlépe v původních starých lesních porostech. Je velmi náročný na vhodné prostředí, teplá, ale spíše stinná místa s přiměřenou vlhkostí. Na mnoha místech, kde dříve býval hojný, již nebyl nalezen dlouhá léta, nebo jen ojediněle. Příčinou je intenzivní lesní hospodaření, především těžba porostů v relativně mladším věku a odstraňování ležící silnější hmoty. V moderním lesním hospodářství nemá prakticky naději na přežití a ani v chráněných územích nelze zaručit jeho trvalý výskyt. K ochraně tohoto druhu by prospělo vytváření podmínek pro umožnění jeho vývoje. V prvé řadě ponechávání vyvrácených kmenů, při jejich nedostatku úmyslné pokácení jednotlivých silnějších stromů vždy po 2-3 letech na místech přímo neosluněných s dostatečnou vlhkostí, nebo i částečně slabě zahrnutých zeminou. Velmi se namnožil např. v okolí Malacek, kde se prováděla obnova lesního porostu po nákladném vytrhání pařezů a jejich nahmutí na hromady částečně zasypané zeminou.

MEGOPIS Audinet-Serville, 1832

Megopis scabricornis (Scopoli, 1763)

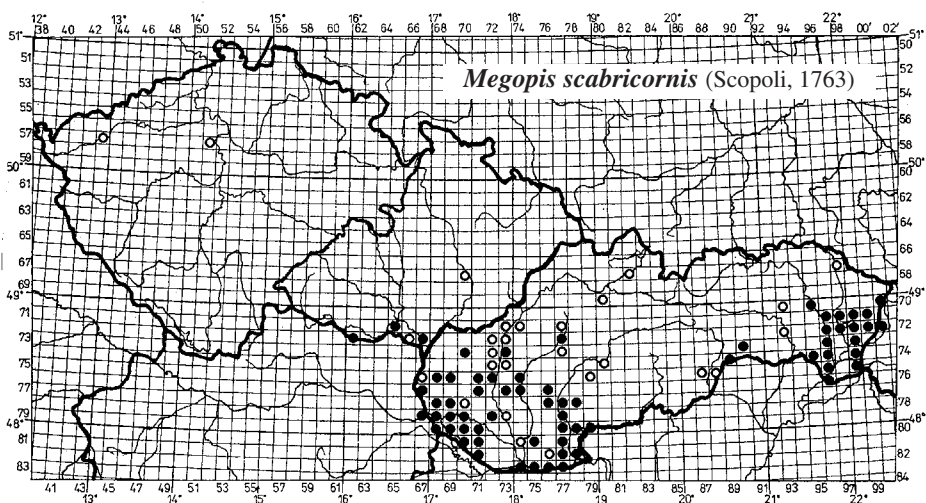
Česká republika. Nanejvýš vzácný druh. Pokud níže uvedené lokality byly správné, je nutné považovat tento druh v Čechách za vyhynulý, protože jde vesměs o velmi staré nálezy. Z jižní Moravy je uváděno jen několik ojedinělých kusů.

B: Bohemia (?) (Gabert) [HKR, HLU, +H]; **Karlovy Vary** (5743) 1918 (Reinhardt) [NMP, +H 1933]; **Kralupy** (dovezen z Iránu ?) (5751) [NMP].

M: Jižní Morava (?) [c.Sláma]; u rakouských hranic [+Fleischer 1927-30]; **Kroměříž** (6770) (Fiala O.) [NMB]; **Křivé jezero - Bulhary** (7165) 1965 (Černý, Rolčík) [+Černý 1996-97]; **Chvalovice** (7262) 2.8.1995 (Škorpík M.); **Lednice** (7266) 23.7.1936 (c.Černý Z.) [+Černý 1993]; **Břeclav** (7267) 1991 (Klícha J.); **Pohansko** (7267) 1964-65 (c.Krátký J.) [+Černý 1993, 1996-97], 1995, 1997 (Martinů, Bílý) [*Bílý].

Slovenská republika. Maximum rozšíření je v nížinách a lužních porostech jihozápadní a jihovýchodní části Slovenska. Zatím poměrně častý, ale velmi rychle mizící druh.

S: Malé Karpaty (?) [NMP]; **Orava** (6782) 2.8.1937 [OPA]; **Medzilaborce** (6797) [HLU]; (Frankl) [+H]; **Ulič** (70100) 1965 (Sláma M.); **Klák** (6980) (Albrecht) [+Roubal]; **Prešov** (7093) 7.1953 (Filip) [c.Černý Z.]; **Hlinné** (7095) 10.8.1975 (Kubáň); **Beckov** (7173) [+Brancsik 1906]; **Trenčín** (7174) (Kudla) [BRN]; **Nitranské Pravno** (7177) (Albrecht) [+Roubal]; **Vranov** (7196) (Thurnherr) [+Roubal]; (Hron); **Michalovce Horka** (7197) 20.7.1982 (Břach M.); **Strážské** (7197) (Lorenc J.); **Vihorlat** (7197) [*Mlejnek]; **Vinné** (7197) 27.7.1976 (Benedikt V.); ? (7197a) 7.1979 [*Týr]; **Jovsa** (7198) (Schneeberg) [+H]; **Kaluža** (Šírava (7198) 7.8.1975 (Hron); **Klokočov** (7198) (Plecháč); **Remetské Hámre** (7198) 30.7.1972 (Odvárka O.); (Šprysl M.); **Vihorlat** (7198) 7.1984 (Lorenc J.) [*Zúber]; 1965 (Sobota J.); **Hlivištia** (7199) 15.7.1984 (Odvárka O.); **Nové Mesto n.Váhom** (7272) (Hajný) [+H]; **Beckov** (7273) [+H]; **Bojnice** (7277) 28.7.1954 (Brtek) [+Vysoký 1985]; 7.7.1953 (Cíkl J.) [*Picček]; 7.7.1953 (Cíkl J.) [*Picček]; 16.7.1976 (Čermák R.); 7.1962 (Pfeffer A.); **Košice** (7293) (+ Rózsay E.) [+Roubal]; **Horovce n.Ondavou** (7296) 4.8.1938 (Kodym O.) [NMP]; 6.7.1979 (Macek J.); 26.7.1990 (Trmal A.); [*c.Franke]; 25.7.1990 (Gabzdil R.); (Matějka) [NMP]; **Michalovce** (7297) (Korbel) [+Roubal]; (Lorenc J.); **Zemplínská Šírava** (7298) 4.6.1976 (Benedikt V.); 7.1990 (Simandl J.); **Petrovce** (7299-100) 7.1955 (Niedl J.), 7.1963, 7.1966 (Daněk L., Gottwald) [+Žirovnický 1968]; 14.7.1984 (Jeniš I.); 7.1966 (Žirovnický J.); 5.8.1976 (Daněk); **Piešťany** (7372-73, 7472-73) (+ Fleischer) [+Roubal]; 1938 [c.Kratochvíl]; (Fleischer); (Kudla); (Hruška M.); [NMP]; 6.7.1976 (Doležal J.); **Ducové** (7373) (Doležal J.); **Moravany u Piešťan** (7373) (Pfleger) [+H]; **Bystričany** (7377) [+H]; **Zadiel** (7390) 15.7.1975 (Simandl J.); **Zadielské Dvorníky** (7390) ? (Smatana I.) [*Miko]; **Trebišov** (7396) 1984 (Dunay); **Trhovište u Michalan** (7396) (Šprysl M.); **Senica** (7370) (?) [NMB]; **Plavovce n. Uhom** (7398) 1984 (Dunay); **Neresnica** (7480) (Baumert) [NMP]; **Silická planina** (7489) 5.1975 (Brožík J.) [*Poláček]; **Veláty** (7495) 1985 (Dunay); 13.6.1985, 15.8.1983 (Smatana) [*Týr]; **Hraň** (7496) 10.9.1985 (Dunay G.); 1986 (Dunay G.); **Čičarovce** (7498) 1985 (Dunay); **Veľké Kapušany** (7498) 24.7.1973 (Strejček J.); **Malacky** (7567-68) 7.1978 (Hladil J.) [*Poláček]; (Sychra, Thurnher) [+H]; **Sološnica** (7568) 20.8.1936 (Kodym O., Matějka) [NMP]; **Plavecké Podhradie** (7569) (Jelínek J.); 1957 (Mikyška A.); **Bučany** (7571) 25.7.1977 (Vidlička) [*Holeksa]; **Hlohovec** (7572) [*Mlejnek]; [c.Deneš]; 28.7.1985 (Břach M.); 18.7.1981 (Černohorský J.) [*Zdrúbecký]; 7.1962 (Deneš K.); 22.7.1976 (Gubala) [c.Sláma]; (Hruška M.); (Kubáň); 20.07.1978 (Pekarovič P.) [c.Sláma]; 7.1973 (Valenčík M.); 26.6.1982 (Vidlička) [*Holeksa]; **Banská Štiavnica** (7579) 1955 [*Týr]; [*Čtvrtečka]; (Podaný) [NMB]; 6.1951 (Pospíšil J.) [*Poláček]; 10.7.1955 (Turček) [c.VÚLH B.Št.]; **Gemer** (7587) (+ Kuthy) [+Roubal]; **Domica** (7588) (Podaný) [NMB]; **Slov. Nové Mesto** (7596) 8.1978 (Jakeš J.) [*Vávra]; 19.7.1936 (Zavadil) [NMP]; **Zemlín** (7596) (+ Kuthy) [+Roubal]; **Malé Trakany** (7598) 20.7.1990 (Zúber M.); **Vysoká pri Morave** (7667) (*Kautman); **Trnava** (7671) 1950 [NMB]; 8.1972 (Valenčík M.); **Aleksiince** (7673) (Šiška); **Nitra** (75-7674) (Čepelák) [NMP]; [+Roubal]; (Čepelák) [NMP]; 7.1965 (Niedl J.); (Thurnher) [+H]; (Krumpál, Gajdoš); (Pfleger) [*Čtvrtečka]; 8.1980 (Šiška) [c.Sláma]; **Nitra Zobor** (7674) (Šiška); **Mlýňany** (7676) 20.7.1955 [NMP]; **Zlaté Moravce** (7676) 7.1982 (Rosenberg J.); (Růžička) [+Roubal]; **Bodrog** (7696) (Hladil); **Somotor** (7696) 7.1972 (Deneš K.); 0.7.1989 (Kadlec J.); 6.1959 (Kocourek) [HKR]; [*Čtvrtečka]; 30.7.1959 (Palásek) [OL]; **Streda n.B.** (7696) 1986 [*Týr]; 1983 (Dunay); **Marianka** (7768) 23.7.1989 (Stránský V.); **Svätý Jur** (7769)

1941 [NMB]; 1984 (Dunay); 1.8.1982 (Jeniš I.); (Korbel) [+H]; **Vajnory** (7769) (*Kautman); **Senec** (7770) (Ardo) [BRN]; **Nový Tekov** (7776) [*Mlejnek]; 1.8.1980 (Čermák R.); (Sobota J.); **Levice** (7777) [NMP]; 23.7.1982 (Gellenová) [*Holeksa]; 7.1984 (Holeksa); 1.6.1986 (Školník Ján) [*Holeksa]; **Brňlovec** (7778) 6.1984 (Strelcová) [*Holeksa]; **Bratislava** (7768, 7868-9, 7968) (Fritsch) [+H]; (Kavan) [+Roubal]; 20.07.1976 (Krlín) [c.Krlín]; (Raušer) [BRN]; 7.1989 (Sedláček A.) [*Sedláček]; (Volf) [LIT]; 9.7.1984 (Heidler P.) [*Heidler]; **Devín** (7867) (*Kautman); **Kvetoslavov** (7869) (*Kautman); **Verekne** (7869) [NMP]; **Králová pri Senci** (7870) 7.1985 (Vacík D.); **Galanta** (7872) (*Kautman); **Tešedíkovo** (7873) 1949 (Drexler) [NMB]; ? (7877) (Kučera E.); **Jur n.Hronom** (7877) 1987 (Teťal I.); **Rovinka** (7969) (*Kautman); **Kalínkovo** (7969) (*Kautman); **Tomášov** (7969) (*Kautman); **Šamorín** (7969) (*Kautman); **Hrušov** (7969) 11.7.1974 (Poláček K.); **Lehnice** (7970) (*Kautman); **Hubice** (7970) (*Kautman); **Miloslavov** (7969) (*Kautman); **Dunajská Streda** (79-8071) 30.7.1977 (Cernohorský J.) [*Zdrúbecký]; **Zeliezovce** (7977) 1980 (Sláma M.); **Kubáňovo** (7978) 1980 (Sláma M.); **Šahy** (7979) [+Roubal]; (Hron); 1983 (Sláma M.); **Báč** (8070) (*Kautman); **Kútники** (8071) 8.1986 (Holly F.); **Nové Zámky** (8074-75) 12.8.1962 [*Čermák]; (Pospíšil K.) [*Šprysl]; 16.8.1973 (Pospíšil K.) [c.Sláma]; 22.7.1967 (Svozil A.) [*Čtvrtečka, c.Kybal]; **Čata** (8077) (Šafanda); 6.7.1984 (Macek J.); **Gabčíkovo** (8171) [NMP]; **Medvedov** (8171) (*Kautman); **Vojnice** (8176) (Thurnher) [+H]; **Kamenný Most** (8177) 1982 [*Týr]; **Malá n. Hronom** (8178) 20.7.1986 (Kaláb J.) [*Putík]; (Nikodým M.); **Stúrovo** (8177-78) 8.7.1993 (Batelka J.); 4.8.1979 (Franc V.); (Hanousek) [*Zahradník]; (Hoffer) [+Roubal]; (Kudla) [+H]; (Lorenc J.); 2.7.1980 (Poláček K.); 7.1952, 7.1954 (Sláma M.); 5.7.1954 (Strejček) [c.Říha]; 18.8.1978 (Cernohorský J.) [*Zdrúbecký]; 1981 (Hron) [*Zúber]; 22.7.1982 (Karus) [*Čermák]; 6.1983 (Sláma M.); **Gbelce** (8178) (Švácha P.); **Kamenica n. Hr.** (8178) 7.7.1964 (Brožík J.) [*Doležal]; 22.7.1979 (Doležal S.); 14.8.1978 (Hron); 17.7.1963 (Laibner) [c.Černý Z.]; 26.7.1954 (Sláma M.); 7.1979 (Mařík M.); 12.8.1989 (Mihal V.); 15.7.1963 (Odvárka O.); 7.1963 (Pavlíček J.); 17.7.1964 (Poláček K.) [*Bojčuk]; 12.7.1961 (Poláček K.); 6.7.1953 (Pospíšil K.) [*Picík]; 7.1961 (Strejček J.); 7.1969 (Pucholt R.) [*Pucholt]; 5.1981 (Vávra J.); (Hruška M., Kraus Z., Nikodým M., Sobota J., Tomčík J.); **Komárno** (8274) 8.1946 (Havelka J.); 1972 (Sláma M.); **Iža** (8275) (Trmal); **Moča** (8276) 1974 (Sláma M.); **Cenkov** (8277) (Hron); 16.7.1984 (Mertlík J.); **Kravany** (8277) 10.7.1973 (Seichert V.) [*Deneš]; 1974 (Sláma M.); (Švácha P.).

Bionomie. Druh především břehových a lužních lesních porostů, starších parků a pastevních řídkých porostů. Nejčastěji probíhá vývoj v odumřelých částech dřeva živých stojících stromů s dostatečnou vlhkostí, např. v místech, kde kůra byla odřena ledy, nebo v odumřelém dřevě dutých stromů. Méně často se vyvíjí také v dolních částech silnějších mrtvých stromů. Neobvyklý vývoj asi 15 larev jsem zjistil v horní části kmene a v silnějších větvích odumřelého *Juglans regia* (Belianske kopce). Vývoj v pařezech (*Populus*, Řecko) a v ležícím dřevě je zcela výjimečný. Ve stejném dřevě se často vyvíjí více generací najednou. Před zakuklením larva vyhlodá výletový otvor, který uzavře vrstvou silných třísek, nebo ponechá slabou vrstvou povrchového dřeva k prokousání imága. Vývoj víceletý, převážně tříletý. Doba výskytu imág VI.-IX., maximum je od druhé dekadý VII. do poloviny VIII. Večerní a noční druh, imága jsou přes den skryta v dutinách, šterbinách apod.

Živné rostliny - Nejčastěji *Populus* a *Salix*, řidčeji *Ulmus*, *Juglans*, *Fagus*, v Řecku na *Fraxinus* a *Alnus*; *Pyrus*, *Quercus* a *Aesculus* (*Dunay G.); *Tilia*, *Acer* (*Šiška B.); *Carpinus* (*Bílý), *Ulmus*, *Pyrus*, *Armeniaca*, *Cerasus*, *Betula* (*Kautman); dále se udává *Platanus*, *Prunus*, *Castanea* aj.

Přirození nepřátelé - Především datlovití ptáci a houbové choroby. Mnoho imág zahyne na vodní hladině utopením při náletu na odražené světlo a také se stávají kořistí ryb.

Hospodářský význam. Urychluje pronikání dřevokazných hub a zeslabuje pevnost dřeva stojících stromů, které se v místě silnějšího napadení častěji lámou.

Ochrana. Patří v České republice k zákonem chráněným druhům a je oprávněně zařazen mezi kriticky ohrožené. Na Slovensku je zatím lokálně častým druhem, ale i zde se jeho četnost proti stavu v padesátých letech výrazně snížila. Z přírody mizí vlivem řady "civilizačních faktorů". Hlavním důvodem je postavení přehrad a zabránění velkým jarním povodním s plouvajícími ledy, které poškozovaly topoly a vrby v lužních porostech.

Dalšími důvody jsou odstraňování starých stromů, téměř úplné vyhnutí jilmů na grafiozu v lužních porostech a “konzervování” nátery starších a poraněných stromů v parcích. Do budoucna má tento druh malou naději na přežití.

PRIONUS Geoffroy, 1762

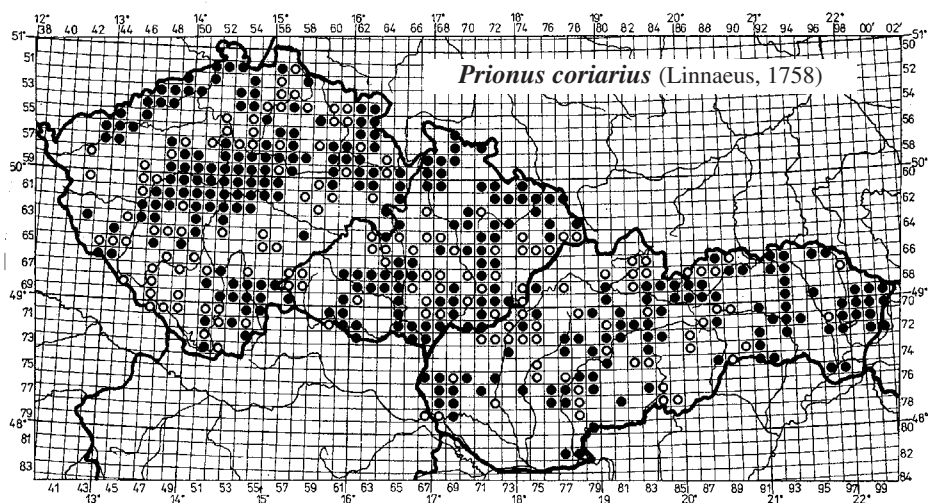
Prionus coriarius (Linnaeus, 1758)

Tesařík piluna - fuzáč hrubý (fuzáč kořenový)

Česká republika. Rozšířen téměř po celém území. Častý druh, ale nálezy imág jsou převážně ojedinělé.

Slovenská republika. Platí totéž co v Čechách, někdy se však vyskytuje velmi hojně, např. v roce 1965 probíhalo večer za soumraku v Remetských Hámrech za obcí v Querceto- Carpineto- Fagetu velmi silné rojení mnoha set imág.

Bionomie. Druh, se kterým se můžeme setkat především v listnatých a smíšených lesích, starších parcích, ale někdy i v jehličnatých monokulturách. Vývoj larev ve zcela odumřelém dřevě kořenových náběhů a v podzemních částech pařezů nebo stojících odumřelých stromů. Dřevo musí být již dříve odumřelé, nebo v určitém stadiu rozkladu. Vývoj víceletý, pravděpodobně tříletý. Přezimuje ve stadiu larvy. Kuklí se údajně v kokonech v humusu nebo v samotných kořenech, sám jsem našel pouze uhynulá imága v podzemních částech ztrouchnivělých pařezů. Bílý a Mehl (1989) udávají, že larva při nedostatku potravy je schopná se pohybovat také půdou k blízkým kořenům. Dospělé larvy opouštějí kořeny a kuklí se 2-3 cm pod povrchem půdy v oválných kokonech 3-5 cm dlouhých. - Imága (převážně samci) létají převážně večer a v noci, přilétají i na světlo. Přes den často sedávají samečci nehnutě na kmenech stromů

a samičky jsou zalezlé po stranách pařezů u země. Vyskytují se v VII.-IX., maximum od druhé poloviny VII. do poloviny VIII.

Živné rostliny - *Quercus*, *Fagus*, *Picea*, *Pinus*; *Tilia* (*Odvárka O.); *Acer pseudoplatanus*, *Ulmus* (Čerepanov 1979); uvádí se též *Castanea*, *Carpinus*, *Alnus*, *Corylus*, *Betula*, *Salix*, *Abies*.

Přirození nepřátelé - Převážně houbové choroby, zvláště v mokrých letech..

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

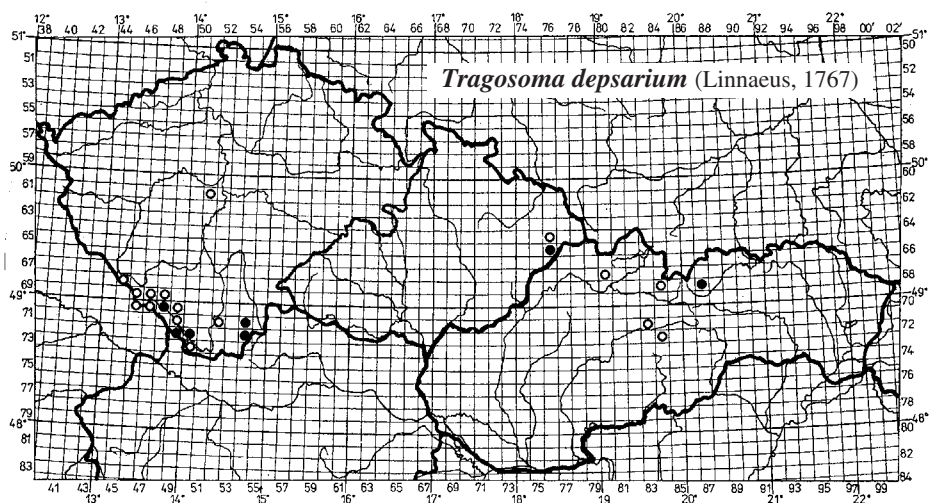
Ochrana. S intenzivním hospodařením v lesích tento druh sice ubývá, ale stále má dostatek možností k reprodukci populace v lesích i parcích.

TRAGOSOMA Audinet-Serville, 1832

Tragosoma depsarium (Linnaeus, 1767)

Česká republika. U nás nanejvýš vzácný, vymírající druh. Nalezen byl ve více kusech na Šumavě a v Novohradských horách. Na Moravě byl nalezen pouze v Beskydech..

B: Bohemia (?) (Zoufal) [BRN]; **Šumava** (?) [OPA]; 17.07.1900 (Maule, Roubal) [NMB]; **Chouzavá - Brdy** (6151) (Prokš) [+H 1930]; **Černé jezero** (6845) (Roubal) [+H]; **Plesná** (6845) 24.6.1928 (Steigerwald) [+H]; **Špičák** Šumava (6845) [NMP]; **Železná Ruda** (6845) 7.1935 (Seltenhoffer ?) [*Sobota J.]; **Javoří Pila** (6946) (Deworezky) [+H 1930]; **Kvilda** (6947) (Roubal) [+H]; **Medvědí potok u Vimperka** (6948) (Klein, 2 ex.) [+H]; **Roklan** (7046) (Roubal) [+H 1930]; **Bučina** (7047) 19.7.1937 (Bechyně) [c.Černý]; 18.07.1937 (Bechyně) [c.Kratochvíl]; 7.1946 (Bechyně, zbytky) [+H]; 7.1946 (Havelka) [+H]; **Lenora** (7048) 18.8.1973 (Fait J.) [OPA]; **Strážný** (7048) (Fleischer, 20 kusů) [+Fleischer 1927-30, +H 1930]; **Boubín** (7049) (Šípek, 1 ex.) [+H]; **Jelený** (7149) 1943 (Hirsch, 1 ex.) [+H 1930]; **Zlatá Koruna** (7152) 1943 (Hirsch, 1 ex.) [+H]; **Plešný** (7249) 7.1965 (Boček krovky) [*Píček]; **Trojmezná** (7249) 10.8.1898 (Deworezky) [c.Kratochvíl]; **Bližší Lhota** (7250) 7.1965 (Poštolková, 1ex) [+H]; **Hojná Voda** (7254) 3.7.1979 (Karas V.) [*Karas]; **Nové Hradý** (7254)

(Štěpán, zbytky) [+H]; **Dolní Vltavice** (7350) (Štěrbá, krovky) [+H]; **Žofín u Nových Hradů** (7354) 1948 (Havelka, 3 ex.) [*Havelka, +H]; 1966 (Deneš K., dochoval 2 ex) [*Deneš]; 1969 (Sláma M., požerky a zbytky).

M: Staré Hamry (64-6576) (Bláha, 3 ex.) [+H]; 7.1933 (Holinger, 1 ex.) [+H]; 1980 (Sláma M., 2 ex.).

Slovenská republika. Na Slovensku byl nalezen pouze ojedinele.

S: Vihorlat (?) (Podaný) [NMB]; **Zázrivá** (6780) 4.8.1954 (Moucha, 1 ex.) [+H 1965a]; **Liptovské hory** (6884) 1938 (Pekarský) [*Sobota J.]; **V.Tatry - Hrebienok** (6887) 12.7.1976 (Čermák R. 1ex.) [*Čermák]; 20.7.1976 (Čermák R. 1ex.) [*Čermák]; **V.Tatry - chata Kamzík** (6887) 11.7.1976 (Čermák R. 1ex.) [*Čermák]; **V.Tatry - Starý Smokovec** (6887) 7.7.1976 (Čermák R. 1ex.) [*Čermák]; **Dolná Lehota** (7183) 7.1957 (Jurin L.) [*Sobota J.]; **Cierny Balog** (7284) 7.1951 (Jurik, 1 ex.) [+H, NMP, +H 1965]; **Dobroč** (7284) 17.7.1952 (Kopecký, 1 ex.) [+H 1965a, *Čtvrtečka, LIB].

U tohoto druhu je nutné vzít v úvahu neověřitelnou spolehlivost nálezu. Ve sbírkách se mi nepodařilo najít více dříve nalezených imág. Z 20 kusů nalezených Fleischerem na Šumavě jsem ve sbírkách viděl pouze jedno imágo. O spolehlivosti údaje Vihorlat pochybuji, lokalita Dobroč připomíná známou rakouskou lokalitu Dobratsch.

Bionomie. Typický druh porostů pralesního typu, kde je dostatek mrtvých, vyvrácených, nebo zlomených stromů v různém stadiu rozkladu, nebo i uměle založených, ale neudržovaných lesů. Je zajímavé, že na lokalitě, kde je dostatek zdánlivě vhodného dřeva, napadá jen některé kusy a to i po více generací za sebou, zatímco další dřeva, zdánlivě též vhodná, zůstávají nenapadena. Vývoj larev probíhá především v bělové části dřeva, při víceletém žíru larvy vstupují až do jádra. Chodby jsou upěchované vyhlodanou drtí a delšími třískami s exkrementy. Šířka chodeb dosahuje 20 mm i více, při silnějším obsazení se chodby navzájem spojují. Vývoj víceletý, minimálně tříletý. Téměř dospělé larvy před zakuklením dochovávané doma žily ještě až dalších sedm let. Larvy mohou žít po nějakou dobu v sušším dřevě, ale jinak jsou velmi citlivé na vlhkost, která má vliv i na kuklení, špatné líhnutí i úhyn imág. Ve stejném dřevě bývá obvykle i více populací najeďnou. Dle Heyrovského byl vývoj zjištěn též v kolejevém pražci u Vimperka (Klein). Dle osobního sdělení Lundberga, po rekonstrukci dřevěného jezu ve Švédsku se stalo původní, ve vodě uložené velmi staré dřevo, ponechané na hromadě na břehu, místem vývoje většího množství imág. *Tragosoma depsarium* dává přednost na zemi ležícímu dřevu o průměru obvykle nad 20 cm, nebo dolním částem stojících stromů do výšky 1,2 m, ale nachází se občas i v pařezech. Kuklí se obvykle jen několik cm pod povrchem dřeva, ale někdy také až 16 cm hluboko. Pokud je na dřevě kůra, larva prožere výletový otvor až k povrchu dřeva a ucpé ho obvykle třískami dřeva dlouhými až 12 mm. Když kůra na dřevě již není, larva ponechává imágu k prokousání asi 1 mm silnou vrstvu dřeva. Z pařezů se imága prokousávají na bočních stranách i na horní ploše - řezu. Často se líhnou (i v přírodě) imága s pokroucenými, nebo děravými krovkami. Ve střední Evropě je *Tragosoma* druhem spíše vyšších poloh do 1000 m n.m., v Pyreneích jsem ho sbíral od 1000 do 1860 m n.m a v Přímořských Alpách do 1500 m n.m., v rakouských Alpách uvádí Demelt (1966) zpravidla ne pod 1000 m n.m. a až do 1700 m n.m. V severní Evropě jsem ho zjistil i v nížinách, v USA a Kanadě jsem tento druh nacházel od 1500 do 3400 m n. v. Imága se vyskytují od konce VI. do VIII., maximum v druhé polovině VII. Večerní a noční druh, přilétá i na světlo. - Imága jsou přes den nejčastěji skryta pod kůrou, pod ležícím dřívím apod. Bionomie je velmi podobná druhu *Ergates faber* a oba druhy se mohou vyskytovat společně (Alpy - Demelt, 1957b, 1966; Stöver, 1963).

Živné rostliny - Picea abies (L.) (pařezy *Picea* *Deneš, Sláma), *Pinus* (*Havelka); mimo naše území v *Pinus sylvestris* L.(Švédsko); *Pinus pyrenaica* (Francie), *Picea* (Francie); *Pinus ponderosa* Dougl., *contorta* Dougl., *flexilis* James, *lambertiana* Dougl., *jeffreyi*

Grew. & Balf., *longaeva* Bailey (dosud i v USA uváděna jako *aristata* Engelm.), *monophylla* & Torr. & Frém., (USA, CAN), *Abies grandis* (Dougl.) (USA) , *Pseudotsuga menziessi* (Mirb.) (USA), *Picea engelmanni* Parry, *glauca* (Moench) (USA, CAN). Demelt (1957b) uvádí přednostně v *Picea*, ale též v *Pinus* a *Abies*. Bývá udáván i *Larix* (Bílý a Mehl 1989, Bense 1995), *Pinus sibirica* (Čerepanov 1979). Podle mých pozorování je zcela jisté, že při výběru dřevin dává přednost *Pinus*, teprve při krajním nedostatku vhodného dřeva se samice vykladou i do jiných dřevin, kde se ovšem reprodukční potenciál stále snižuje, až může dojít k úplnému vyhynutí druhu na lokalitě.

Přirození nepřítelé - Největším nepřítelem jsou houby ze skupiny *Boveria*, které obalí larvu i kuklu, až zahynou (Francie, USA). Viděl jsem také larvu dosud živou, ale přes polovinu těla přerostlou touto houbou. Další (mně neznámá) houba způsobuje úhyn, pak zrůžovění a úplné ztuhnutí. Časté je též náhlé uhynutí, rychlé zčernání a úplné změknutí - bakterioza? Tyto uvedené příčiny hynutí larev a kukel zničí podle mého odhadu přes 60 % populace. Podíl rejskovitých, drobných hlodavců a ptáků na snížení populace je rovněž velmi vysoký. Nejčastěji jsou vyklována poslední vývojová stadia pod povrchem v kukelní komůrce. Ojedinele jsem našel rovněž larvy Elateridů (Pyreneje). Stöver (1963) uvádí jako masového nepřítel *Formica fusca*. V USA nejvíce larev sežerou larvy Tenebrionidů (sp. ?) a dřevní druhy Formicidů. Dalším velkým nepřítelem larev žijících v silněji ztrouchnivělém dřevě je tam také medvěd (*Ursus*).

Hospodářský význam. V našich podmínkách nemá žádný hospodářský význam.

Ochrana. Zákonem chráněný druh, zařazený mezi silně ohrožené. Tento druh vymírající v celé Evropě je možné chránit pouze důslednou ochranou biotopu, ve kterém byl zjištěn, eventuálně přípravou vhodného materiálu pro vykladení a vývoj. Je pravděpodobné, že na řadě lokalit, kde byl u nás dříve nalezen, se již vůbec nevyskytuje. Jedním z důvodů je zřejmě též dlouhodobá výsadba smrku ve výše položených oblastech na úkor borovice, která zde bývala též původní (např. Šumava). Je tudíž nutné říci, že i konzervace současného stavu v chráněných územích bude mít spíše záporný vliv na záchranu tohoto druhu. Velké nebezpečí pro tento druh představuje na Šumavě hynutí porostů po přemnožení kůrovce *Ips typographus* (L) a následné holosečné hospodaření. Druh *Tragosoma depsarium* je nutné považovat v Evropě za velmi významnou přírodní památku a za jeden z nejohroženějších hmyzích druhů vůbec.

S P O N D Y L I N A E

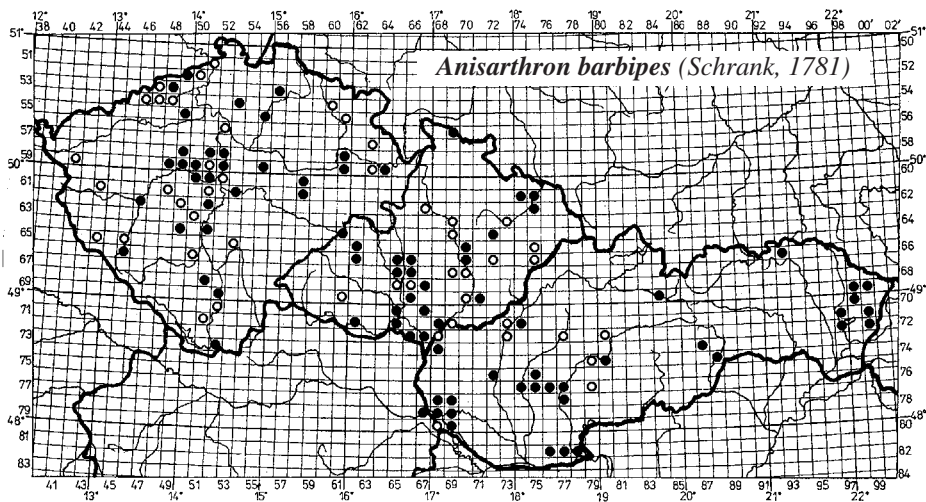
ANISARTHON Dejean, 1835

Anisarthron barbipes (Schrank, 1781)

Česká republika a Slovenská republika. Nepravidelně rozšířen spíše v níže položených oblastech. Poměrně častý druh unikající pozornosti, vyskytující se někdy hromadně.

Bionomie. Parky, aleje, zahrady, méně často lesy. Vyvíjí se v odumřelém dřevě převážně živých stromů na dříve poraněných místech bez kůry, pahýlech po ulomených větvích,

v dutinách apod. Dřevo již bývá poškozené hnilobou. Ve stejném dřevě se často larvy vyvíjejí řadu generací po sobě. Na povrchu dřeva pak prozrazují napadení malé oválné výletové otvory. Vychoval jsem několik imág také z konce dlouhé, zcela suché větve *Juglans regia* (Praha) o průměru cca 2 cm. Podle Demelta (1966) generace dvouletá. Typický druh parků, stromořadí, alejí kolem silnic a zahrad, řídkěji lesních porostů. - Imága se vyskytují v V.-VII., nejčastěji v VI. Denní i noční druh.

Živné rostliny - Nejčastěji se vyskytuje na *Aesculus* a *Ulmus*, méně často na *Acer*, *Juglans*, *Fraxinus*; *Betula*, *Sorbus*, *Populus nigra*, *Tilia* (*Vávra); *Fagus* (Teppner, 1965); *Populus*.

Přirození nepřátelé - Hym., Braconidae: *Ontsira imperator* (Hal.): Babice 1965, Hladil J. lgt., Čapek M. det.

Hospodářský význam. V rozporu s údaji Heyrovského (1955) o škodlivosti, nepřikládám mu podstatný význam. Jde zcela jasně o sekundární druh, napadající pouze odumřelé dřevo. Určité škody vznikají zeslabením pevnosti napadeného dřeva a urychlením hnilobných procesů.

Ochrana. Tomuto druhu nehrozí sice vyhubení, ale je zřejmé podstatné snížení celkového výskytu vzhledem k pokračujícímu kácení starých stromů, likvidaci alejí kolem silnic a konzervaci poškozených částí stromů v parcích.

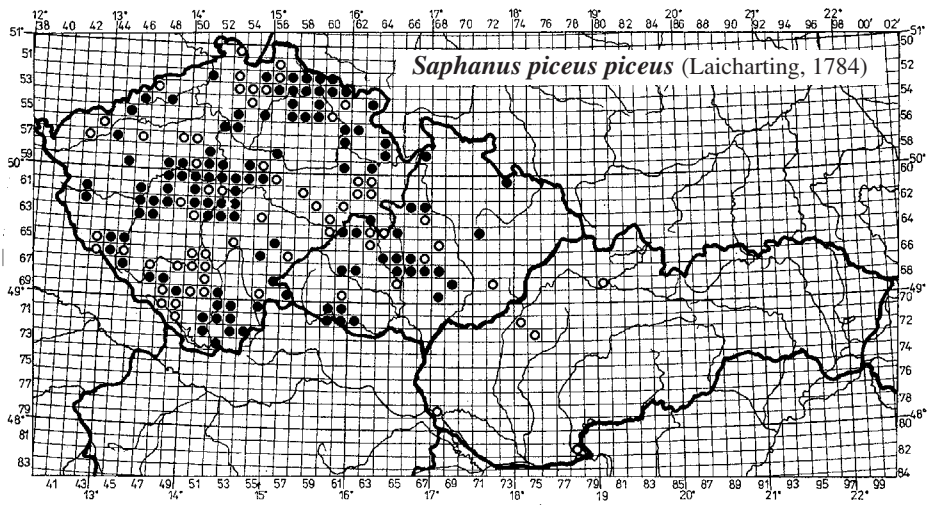
Saphanus piceus (Laicharting, 1784)
ssp. piceus (Laicharting, 1784)

Česká republika. Je široce rozšířen od nížin až vysoko do hor, velmi lokální je na severovýchodní Moravě. Imágo žije skrytě a většina nálezů je jen náhodných. Ve skutečnosti je tento druh mnohem častější, než je možné soudit podle četnosti nálezů.

M: Nálezy z východní okrajové oblasti výskytu. **Beskydy** (?) (Kamberský) [+H 1930]; **Hrubý Jeseník** (?) [+H 1930]; **Rychlebské hory** (?) (Hulata); **Slezsko** (?) [Volák]; **Luháčovice** (6872) (Vala) [+H 1930]; **Zdánice** (6968) 6.1976 (Hladil).

Slovenská republika. Podle evidovaných nálezů velmi lokální a nanejvýš vzácný.

S: **Kraľovany** (6880) 12.7.1959 (Fait J.) [OPA]; **Trenčín** (7174) (Korbel) [+H 1930]; **Bánovce n.Bebravou** (7275) (Korbel) [+H 1930, +Roubal 1936]; **Bratislava** (7868) (Fritsch) [+Roubal]; **Kamenica n.Hr.** (8178) (?) [OL]; **S?: Vajkov** (?) (Likovský) [c.Kratochvíl].

Bionomie. Listnaté a smíšené lesy, remízky. Vývoj v mrtvém dřevě pařezků, kořenových náběžích a kořenech, nebo v dolních i podzemních částech uhynulých stromů. Často je dřevo již velmi rozrušeno hnilobou. Vývoj tříletý. Přezimuje v larválním stadiu, kuklí se ve dřevě v místech vývoje v hloubce několika cm. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., nejčastěji koncem VI. a počátkem VII. Soumravný a noční druh. Přes den bývají imága ukryta např. na okraji půdy u pařezků, pod kůrou, dřívím, kameny apod. Často se nacházejí v pozemních pastích.

Živné rostliny - Nejčastěji v *Carpinus*, *Fagus*, *Alnus* a *Corylus*; *Betula*, *Quercus*, *Malus* (*Deneš); *Salix caprea* (*Vávra J.). Udává se též *Picea*, *Abies*. Našel jsem vícekrátě jednotlivá imága ve smrkovém lese pod dřevem, nikdy však ne larvy v těchto dřevinách, ale ve vzdálenosti 30-80 m byly vždy listnaté dřeviny.

Přírození nepřítel - *Hym., Braconidae: Histomerus mystacinus* Wesm.: Adamov 1972, Hladil J. Igt., Čapek M. det.; *Ichneumonidae: Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Adamov 1970, Hladil J. Igt., Šedivý J. det. V chodbách se často vyskytují larvy *Asilidů* a *Elateridů*.

Hospodářský význam. Sekundární druh, jako škůdce bezvýznamný.

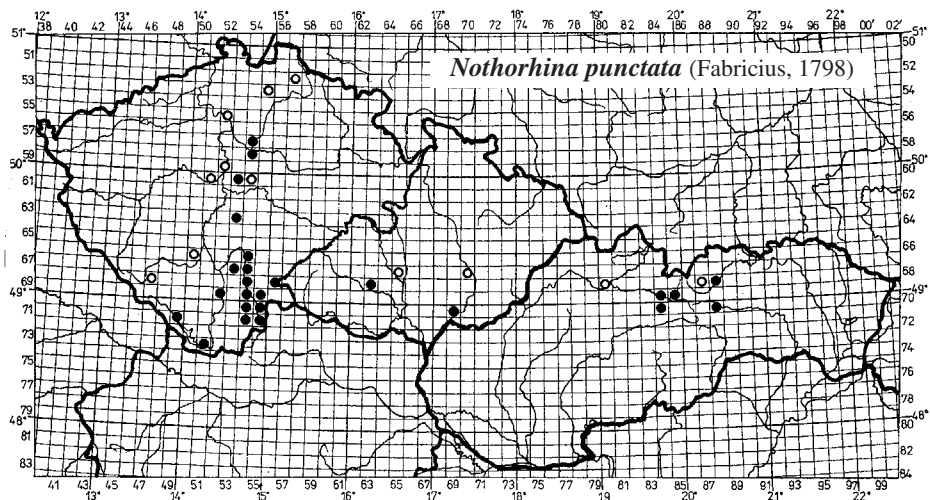
Ochrana. Tomuto druhu nehrozí vyhubení, ani snížení stavu v podmínkách intenzivního lesního hospodářství.

NOTHORHINA Redtenbacher, 1845

Nothorhina punctata (Fabricius, 1798)

Česká republika. Velmi vzácný, nanejvýš lokální, z přírody mizící druh, zatím byl zjištěn na několika lokalitách ve středních a jižních Čechách, starší údaje jsou také ze severních Čech. Na Moravě nalezen na čtyřech lokalitách.

B: Bohemia (?) [+Klíma]; **Jablonec n.Nisou** (5257) 7.1947 (Pěnkava M.); **Hamr na Jezeře** (5355) 5.6.1952 [HKR]; **Liběchov** (5552) (Sprenger) [+H]; **Benátky n.Jizerou** (5754) 7.1967 (Podaný) [+Zúber 1983]; **Stará Boleslav** (5754) 1962 (Sláma M.) [+Sláma 1966]; **Čelákovice** (5854) 7.6.1983 (Čermák R.) [*Čermák R.]; **Praha** (v bytě (5952) (Lokaj ml.) [+H]; **Karlštejn** (6051) (Lokaj st.) [+H]; **Horní Jirčany** (6053) 1963 (Sláma M.); **Jevany** (6054) 27.6.1940 (Pfeffer); 28.6.1951 (Štícha B.) [*Pícek]; 12.6.1941 (?) [HKR]; 8.7.1942 (Heyrovský) [NMP]; 30.6.1953, 29.6.1957 (Komárek J.) [*Hubert]; [+Hubert, Prokop 1990]; **Votice** (6353) 20.6.1989 (Kadlec J.) [*Kadlec]; **Vráž** (6650) (Lekesch E.) [+Havelka, Niedl]; **Planá n.Lužnicí** (6654) 21.6.1972 (Šprysl); ? (6753-54) (Kučera E.); **Blata u Soběslavi** (6753) 1986 (?) [PLZ]; **Borkovice** (6753) (Kudrna A.); **Kašperské Hory** (6847) 7.1936 (Podaný) [NMB]; **Vlkov n.Lužnicí** (6854) 28.6.1968 (Karas V.); [*c.Franke]; **Jindřichův Hradec** (6856) 7.1962 (Štícha) [+H 1965]; 6.7.1976 (Čech) [*Odvárka, c.Daněk]; 18.6.1976 (Čech 14 ex.) [ČBU]; 7.7.1988 (Kadlec J.); [*Odvárka]; **Hluboká n.Vltavou** (6952) 21.6.1991 (Vlasák J.); **Třeboň** (69-7054) (Sekera) [+H]; 6.1950 (Sekera) [*Bojčuk]; 5.1950 (Kohoušek) [PLZ]; (6954) 1981

(c.Kúdela) [*Týr]; 1977 (Švácha P.) [+Švácha 1987]; 5.1986 (Hála J.) [*Schles. *Týr]; (Jeniš); 7.1989 (Mikuda) [*Kantner]; 7.1992 (?) [*c.Franke]; **Jemčina** (6955) (Sekera) [+Havelka, Niedl]; 1964 (Sláma M.); **Domanín** (7054) 1968 (Sláma M.); **Chlum u Třeboně** (7055) 5.1950 (Havelka J.) [+Havelka, Niedl]; 6.1950-52 (Niedl J.) [c.Sláma, *Ctvrtečka, *Sobota, *Bojčuk]; 30.6. (Deneš) [*Šprysl]; 5.1950 (Sekera) [OL]; 1962 (Sláma M.); 1955 (Mikyška A.); 7.1972 (Halada) [c.Sláma]; 1977 (Švácha) [+Švácha 1987]; (7055) 7.1989 (Simandl J.); [*Odvárka]; **Kostky u Chlumu** (7055) (Švácha P.); **Lutová** (7055) (Niedl); **Majdalena** (7055) 7.1969 (Deneš); 1962 (Sláma M.); (Niedl J.) [*Niedl]; 20.6.1987 (Deneš) [*Poláček]; 20.7.1991 (Kadlec J.); 25.6.1968 (Škorpík M.); **Nová Reka** (7055) (Niedl); ? (Kudrna A.); **Staiňov** (7055) (Niedl); **Stožec** (7149) (Deneš K.); **Jilovice** (7154) (Kudrna A.); **Suchdol n.Luž.** (7155) (Niedl); 6.1982 (Deneš K.); 1964 (Sláma M.) [+Švácha 1987]; **Vyšší Brod** (7351) 7.1967 (Deneš K.); **Bernartice** (?) 4.7.1954 (Kastl) [+H 1965]; **Městečko** (?) 20.7.1909 (?) [NMP].

M: Brno (6765) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, NMP]; 29.6.1938 (Roubal); **Kroměříž** (6770) (Sekera) [+Havelka, Niedl]; **Mohelno** (6863) 6.1967 (Deneš K.); **Bzenec** (7069) 1954 (Sekera) [HKR]; 6.1958 (Sekera) [OL]; 1975 (Hála) [*Kubáň]; 23.6. (Kocourek) [*Břach]; 3.6. a 19.6.1993 (Míhal V.); 15.7.1994 (Vávra J.); 1997 (Sláma M., požerky); (Kybal) [+Černý 1996-97].

Slovenská republika. Velmi vzácný, nalezen pouze v horním Pováží, Slovenském raji a Vysokých Tatrách.

S: Nízke Tatry (?) 7.1978 (?) [*Macek J.]; **Srnie (Dúbrava)** (?) (Kardasch) [+Roubal]; **Velká Fatra** (?) (Lekes) [+Havelka, Niedl]; **Eubochna** (6880) 7.1952 (Podaný) [NMB]; **Vysoké Tatry** (6887) 12.7.1949 (Kohoušek) [OL]; (?) [c.Kratochvíl]; **Kežmarok** (6888) 25.7.1995 (*Kautman); **Liptovský Hrádok** (6984) 1936 (Jureček) [NMP]; 7.1937 (Prokš) [+H, +Roubal]; 7.1938 (Roubal) [+H], +Roubal]; 6.1937 (Všetečka) [+Roubal, c.Kratochvíl]; 26.6.1947 (Lekeš) [c.Kratochvíl]; 7.1984 (Odvárka O.); (*Kautman); **Vavrišovo** (6984) (*Kautman); **Čierny Váh** (6985) 6.1937 (Všetečka) [*Picek]; 29.6.1938 (Roubal) [NMB]; 28.6.1947 (Prokš) [NMP]; 7.1947 (Tesař) [OPA]; (*Kautman); **Malužiná** (7084) (*Kautman); **Hrabušice** (7088) (Lekeš) [+H]; **Slovenský raj** (7088) 3.7.1946 (Lekeš 13 ex.) [c.Kratochvíl]; **Čingov** (7088) (*Kautman).

Bionomie. Vývoj v kůře starých, osluněných, obvykle volně stojících borovic, někdy i zastíněných v porostu (Stará Boleslav), převážně do výšky 3 m. Napadené borovice jsou většinou staré, často přes sto let. Larvy žerou na rozhraní živé a odumřelé kůry, kuklí se v odumřelé borce. Nalezl jsem i larvy zavalené pryskyřicí. Chodby jsou upané jemnou drtí s exkrementy. Výletové otvory mají charakteristický oválný tvar. Při silnějším napadení jsou stromy často nápadně roněním pryskyřice. Při úhynu živného stromu může dojít i k úhynu celé populace. Nevím, zda je to ovlivněno nedostatkem vlhkosti, nebo jinými vlivy (totéž potvrzují Havelka & Niedl (1953). Nalezl jsem na jaře vždy pouze jedno vývojové stadium ke kuklení, proto usuzuji na jednoletý vývoj. Čerepanov (1979) uvádí dvouletý. Přezimuje v larválním stadiu. - Imága se vyskytují v VI. - VII., maximum v druhé polovině VI., podle Havelky & Niedla až na počátku VII. Zoufal (1906) i Havelka & Niedl uvádějí dobře slyšitelné stridulování, sám jsem je nepozoroval. Zoufal sbíral imága v Bosně od 15.VII. od 28.VIII. od 8,00 do 18,00 hodin za slunečného dne. Tato jsou schována ve štěrbinách borky a často i ve dne kopulují a přebíhají po kůře. Jde převážně o noční druh (podle Havelky a Niedla denní), sbíraný sice téměř vždy ve dne, ale většinou vykuřováním.

Živné rostliny - U nás zjištěn pouze v *Pinus sylvestris*, v Bosně na *Pinus nigra* (Zoufal, 1906), v Turecku *Pinus sp.*

Přirozený nepřítel - *Hym.*, *Ichneumonidae: Poemenia notata* Holmgren: Chlum u Třeboně 6.1952, Niedl J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides depressus* (Holmgr.): Chlum u Třeboně 6.1951, 1952, Niedl. J. lgt., Šedivý J. det. Podle Niedla (1953) největší množství populace zahubí larvy rodu *Raphidia* (*Neuroptera*), odhadem až 70 %. Ptáci vyklouvají obvykle jen povrchovou vrstvu kůry, stromy ronící pryskyřici však nebývají vyhledávané těmito ptáky..

Hospodářský význam. Může způsobovat určité oslabení napadených stromů, ale není mi znám ani jeden případ uhynutí stromu vlivem žíru larev. Vzhledem k velmi lokálnímu a řídkému výskytu jako škůdce nepřipadá v úvahu.

Ochrana. Jedná se o vymírající recentní druh, jehož příbuzné druhy jsou známé z jantaru. Významná přírodní památka, která z naší přírody velmi rychle mizí. Jak je pamětníkům známo, byl dříve tento druh u nás mnohem častější než dnes. Staré borovice byly na hrázích rybníků, na křižovatkách polních cest, ve stromořadích apod. Také na okrajích lesů a v polních remízích bývaly staré pokřivené borovice ponechávány, právě tak jako mnoho starších borových porostů. K prudké změně došlo v posledních desetiletích, kdy byly staré porosty vykáceny v rámci povinné akce älikvidace přestárých porostů. Další příčinou úbytku stromů je zatím ne zcela jasně vysvětlené odumírání borovic. Jedinou nadějí na záchranu tohoto druhu je ponechávání většího množství především soliterních starých borovic a borovic v osluněných porostních stěnách. Muselo by však jít o širší cílelou akci a ne o úmyslné ponechání několika náhodných stromů.

TETROPIUM Kirby, 1837

Isarthron Dejean, 1835 - Sláma (1993). (Na základě Samových (1991) nomenklatorických změn jsem použil toto jméno, když jsem byl předem dalšími předními odborníky ubezpečen o jeho správnosti. Podle pozdějšího písemného sdělení Samy by *Isarthron* bylo údajně správné jméno, ale platným bylo Mezinárodní komisí stanoveno *Tetropium*).

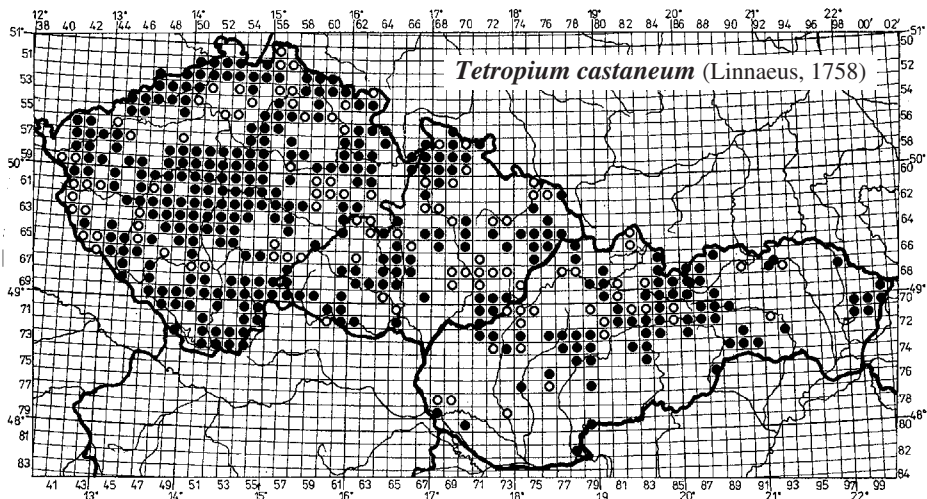
Tetropium castaneum (Linnaeus, 1758)

Tesařík smrkový - fuzáč smrkový (fuzáč gaštanový)

Česká republika a Slovenská republika. Velmi hojný druh po celém území ve smrkových porostech od nížin až vysoko do hor.

Bionomie. Vývoj pod kůrou oslabených stromů, vývratů, zlomů, v pokáceném dřevě apod. Na stojících stromech se napadení obvykle soustřeďuje do dolní části kmene se silnější kůrou. Ležící dřevo, zejména umístěné v zastíněném a vlhčím prostředí, napadá bez ohledu na sílu kůry. Larva vyžírá chodby pod kůrou a před zakuklením si vyhlodá ve dřevě v hloubce obvykle 2-4 cm hluboko chodbu hákovitého tvaru, která se na konci rozšiřuje v kukelní komůrku. Zde se larva otáčí a vylíhlé imágo vyleze stejnou chodbou ven a prokouše si pouze výletový otvor v kůře. Při silnější kůře si část larev udělá kukelní komůrku v kůře, méně často se kuklí mezi kůrou a dřevem. Kukelní komůrky bývají většinou 2-3 cm hluboko, někdy až 7 cm. Vývoj jednoletý, často i dvouletý, na severu Evropy dvouletý. Heyrovského (1955) převzatý údaj o líhnutí imág koncem léta a zakládání další generace považuji za jistý omyl. Přezimuje v larválním stadiu. - Imága se vyskytují od V. do VIII., maximum od konce V. do poloviny VI., na horách od konce VI. do poloviny VII. Především večerní a noční druh. Přes den je ukrytý např. pod dřívím, v rovaném dříví i na skládkách, pod šupinami kůry stojících stromů apod., ale občas pobíhá po dřevě, nebo i létá.

Živé rostliny - Vývoj jsem zjistil výhradně v *Picea*. V literatuře se udává jako živná dřevina též *Abies*, *Larix* a *Pinus*, ale v těchto jsem jej nikdy nenašel.

Přirození nepřátelé - Hym., Braconidae: *Doryctes mutillator* (Thunb.): Jíloviště 1959, Novák V. & Sláma M., Čapek M. det.; *Doryctes undulatus* Ratz.: Jíloviště 1959, Novák V. & Sláma M., Čapek M. det.; *Wroughtonia dentator* F.: Jíloviště 1959, Novák V. & Sláma M., Čapek M. det.; Hym., Ichneumonidae: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Chlum u Třeboně, Niedl J. lgt., Šedivý J. det. Velmi častým predátorem jsou larvy *Thanasimus formicarius* (Linnaeus), které požírají podkorní vývojová stadia. Na snižování populace se velmi silně podílejí datlovití ptáci.

Variabilita. Zbarvení imág je často velmi rozdílné. Krovky bývají černé i hnědé, nohy černé i červenohnědé. Zřídka bývají krovky pokryty hustšími a delšími chloupky. Výrazně hustě chloupkovaná forma (*vestitum* Plav.) se vyskytuje převážně v horách. Ostatní barevné formy se vyskytují obvykle společně.

Hospodářský význam. Z tesaříků patří k neškodlivějším druhům, především jako technický škůdce, způsobující poškození povrchové vrstvy dřeva. Může být považován i za fyziologického škůdce, protože urychluje, nebo i způsobuje odumírání stromů, oslabených z různých příčin, zejména po napadení václavkou (*Armillaria*), nebo po přisušku. Obvykle se proti tomuto druhu žádná opatření neprovádějí. Velmi jednoduchou obranou je včasné odkornění napadené hmoty před vstupem larev do dřeva, nebo její odvoz z lesa a následné zpracování. Chemická ochrana dřeva ošetřením insekticidy by měla význam jedině při prevenci před napadením.

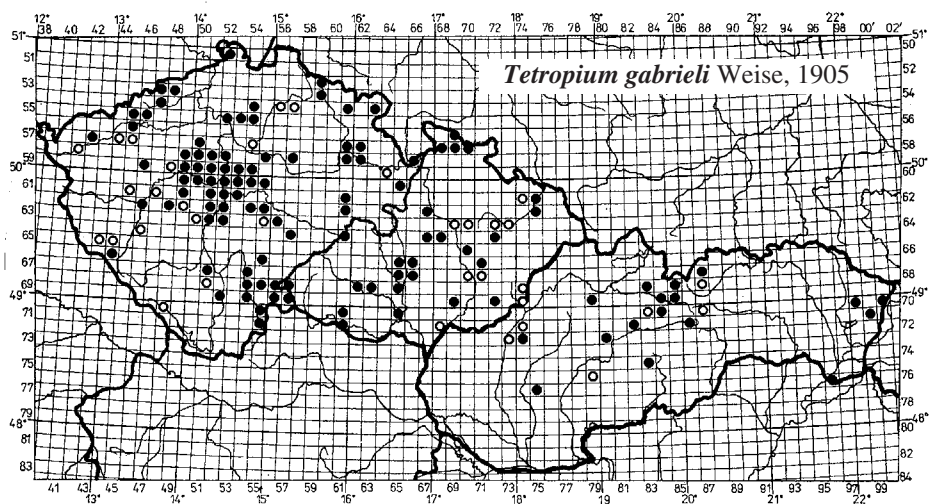
Ochrana. Není ohroženým druhem.

Tetropium gabrieli Weise, 1905

Tesařík modřínový

Česká republika a Slovenská republika. Neustále se rozšiřující častý druh, stávající se vážným škůdcem. Po výsadbě *Larix* i na lokalitách nepůvodního výskytu se dodatečně rozšířil pravděpodobně již po celém území.

Bionomie. Velmi podobná předchozímu druhu. Kukelní komůrky jsou pouze v běli a jsou uloženy méně hluboko ve dřevě a při silnější borce se v ní může i většina imág kuklit. Mají-li samičky při kladení vajíček možnost výběru, dávají přednost místům se silnější kůrou. Doba vývoje jeden rok. Údaj o dvojí generaci (Schimitschek, 1929; Duffy, 1953) za teplého počasí nemohu potvrdit ani v laboratorních chovech. Část larev se však kuklí někdy později a brouci se objevují až v létě. - Výskyt imág od V. do VII., nejčastěji od konce V. do druhé dekády VI. Rovněž převážně soumravný až noční druh.

Živé rostliny - Vývoj spolehlivě zjištěn pouze v *Larix*; údaj *Pinus* (např. Duffy, 1953) by podle mého bylo nutné potvrdit, zvláště vzhledem k určité podobnosti a časté záměně dříví těchto stromů. Pochybnosti mám i o výskytu na *Picea* a *Abies* (Bílý a Mehl, 1989).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes mutillator* Thunb.: Olbramkostel 1977, Chudolazy 1978, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Coelides forsteri* Haes.: Chudolazy 1978, Sláma M. lgt., Čapek M. det. (Doposud jej znám a i v literatuře je uváděn jen ze smoláků rodu *Pissodes* - Čapek M.); *Atanycolus initiator* Ns.: Doubek 1978, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Wroughtonia dentator* F.: Chudolazy 1978, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Rhimphoctona lucida* (Clément): Adamov 7.7.1964, Chudolazy 1978, Doubek 1978, Olbramkostel 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Rhimphoctona xoridiformis* (Holmgr.): Adamov 1978, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Chudolazy 1978, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus aciculatus* (Hellén): Adamov 5.1978, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus populneus* (Rtzb.): Doubek 1978, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.;

Ischenoceros caligatus (Grav.): Olbramkostel 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides brachylabis* (Kriechb.): Třeboň 1964, Chudolazy 1978, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides irrigator* F.: Olbramkostel 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides collaris* (Grav.): Olbramkostel 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Pyracmon lucidus* Clém.: Adamov 1964, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Vyskytují se formy podobné zbarvené jako u předchozího druhu, s krovkami černými i hnědými, nohy mohou být černé i červenohnědé. Nejčastěji se vyskytují brouci s černými krovkami a červenohnědýma nohama.

Hospodářský význam. Od druhé světové války se stále rychleji rozšiřuje po celém území. Kromě technických škod způsobuje urychlené napadání bělové části dřeva houbami (modráni). Jde zcela jistě přednostně o sekundárního škůdce, ale je také jisté, že se podílí i jako fyziologický škůdce na dalším oslabování a odumírání modřínů a zařazuje se tak nově mezi časté a vážné lesnické škůdce. Jako technický škůdce poškozuje téměř výhradně pouze bělové dřevo. Nejúčinnější obranou je včasné odklizení napadeného dřeva z lesa. Velmi jednoduchou a účinnou metodou redukce populace je usměrnění vyladení samic na lapáky - připravené poražené modříny, nebo jejich části.

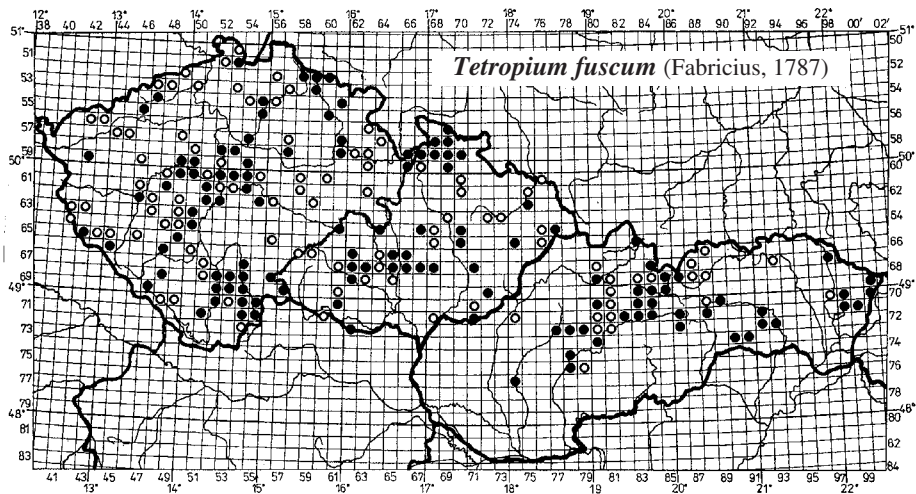
Ochrana. Nemí ohroženým druhem.

Tetropium fuscum (Fabricius, 1787)

Tesařík šedohnědý - fuzáč sivohnědý

Česká republika a Slovenská republika. Vyskytuje se po celém území ve smrkových porostech, zejména ve vyšších horských oblastech. Mnohem řidší než *T. castaneum*, na horách ale často převládá.

Bionomie. Vývoj je velmi podobný jako u *T. castaneum*, často oba druhy žijí společně. U stojících stromů napadá spíše dolní části s hrubou kůrou. Larvy žijí pod kůrou a kuklí se převážně v hákovitých komůrkách ve dřevě. V horských podmínkách vystupuje až po

stromovou hranici a dává přednost křivě rostoucím stromům, např. po deformaci sněhem apod., s hrubou silnější kůrou, ve které se pak často kuklí. V severní Evropě se vyskytuje až po hranici výskytu *Picea* společně s *T. castaneum* a *T. aquilonium* Plavilstshikov, 1940 (Finsko, Sláma lgt.). Vývoj jednoletý, v horách často dvouletý, na severu Evropy dvouletý. Údaje o dvojí generaci za rok jsou podle mne mylné a jednalo se zřejmě o opožděná imága (Schimitschek, 1929). - Výskyt imág v V.-VII., maximum v VI., na horách v VII. na stojících odumírajících stromech, dříví, pařezech apod. Převážně soumravný až noční druh.

Živné rostliny - Zjistil jsem vývoj výhradně v *Picea*; udává se též *Abies*, *Pinus* i *Larix*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Wroughtonia dentator* (F.): Slapy n.Vlt. 1973, Sláma M. lgt., Čapek M. det. Hanušovice 1947 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Rhimphoctona xoridoidea* (Strobl): Ledec n.Sázavou, Plíhal P. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides brachylabris* (Kriechb.): Třeboň 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Zřídka jsou krovky stejnoměrně chloupkované, nebo nohy a tělo jsou velmi vzácně zbarveny převážně červenožlutohnědě.

Hospodářský význam. Platí totéž co u *T. castaneum* především pro horské polohy, ale zde bývá často početnější než uvedený druh, v nížinách se vyskytuje mnohem řídkěji.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

ARHOPALUS Audinet-Serville, 1834

Criocephalus Mulsant, 1839 - Heyrovský (1955)

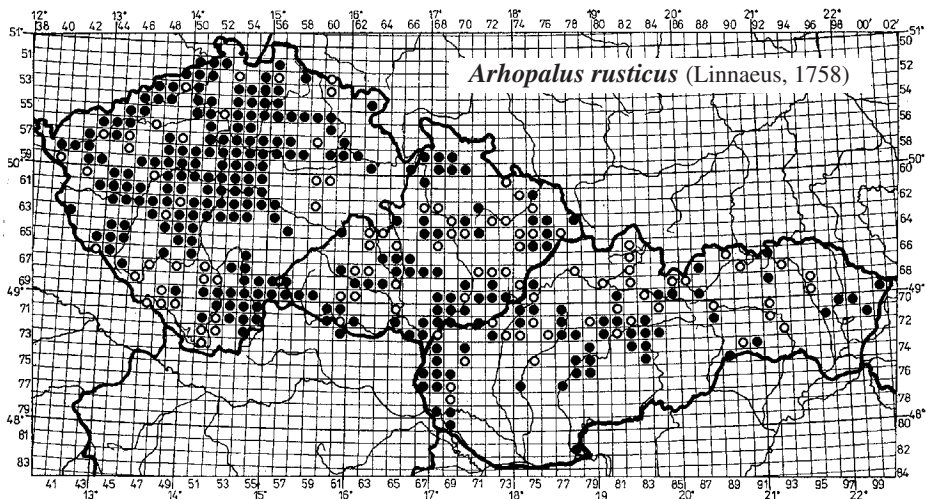
Arhopalus rusticus (Linnaeus, 1758)

Tesařík hnědý - fuzáč hnědý

Česká republika a Slovenská republika. Po celém území od nížin až do hor. Velmi hojný druh, ale vzhledem ke skrytému způsobu života unikající pozornosti.

Bionomie. Jehličnaté lesy všech typů. Larva žere ze začátku pod kůrou a pak vstupuje do dřeva, ale vyvíjí se často od vajíčka i ve dřevě bez kůry. Napadá přednostně dolní části stojících odumřelých stromů s dostatečnou vlhkostí a pařezy, proniká hluboko do jádra. Méně často tento druh můžeme najít v silnějším dřevě, ležícím na zemi. Zcela výjimečně jsem ho nalezl v odumřelém dřevě živých stromů po odření kůry. Přezimuje jako larva. Kuklí se ve vsilé komůrce obvykle daleko (někdy více než 20 cm) od výletového otvoru. Výletový otvor je obvykle předem připravený, ucpaný dlouhými třískami, často nápadně viditelný. Doba vývoje nejméně dvouletá. - Imága se vyskytují od VI. do IX., maximum výskytu je od druhé poloviny VII. do poloviny VIII. Večerní a noční druh, přilétá na světlo. Přes den ve štěrbinách kůry a pod dřívím.

Živné rostliny - Vývoj převážně v *Pinus* (různé druhy), dále v *Picea* a *Larix*, též v *Abies* (Turecko).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Odontocolon dentipes* (Gmelin): Malacky 6.1970, Hladil J. lgt., Tursko 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus imperator* (Kriechb.): Otradovice 6.1960, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dipt.*, *Calliphoridae*: *Onesia austriaca* Villen.: Terezín u Kunžaku 8.1974, Sláma M. lgt., Čepelák det. Datlovití ptáci, roupci a larvy Elateridů. Velkou část populace, zejména ve vlhkých letech zahubí houby, zejména *Boveria* sp.

Hospodářský význam. Bývá označován za škůdce, ale to bývalo spíše v době, kdy byly používány neimpregnované dřevěné telegrafní sloupky a sloupky do plotů. Často napadal vlhké dolní trámy roubených staveb. V dnešní době ho lze označit jako technického škůdce bazálních částí odumřelých stromů, především *Pinus*, ponechaných po odumření delší dobu v lese. Pokud napadá jiné dřevo v lese, je toto obvykle již v takovém stavu, že ho již není možné použít jako cennější užitkové dřevo.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Arhopalus ferus (Mulsant, 1839)

Criocephalus tristis (Fabricius, 1787) - Heyrovský (1955)

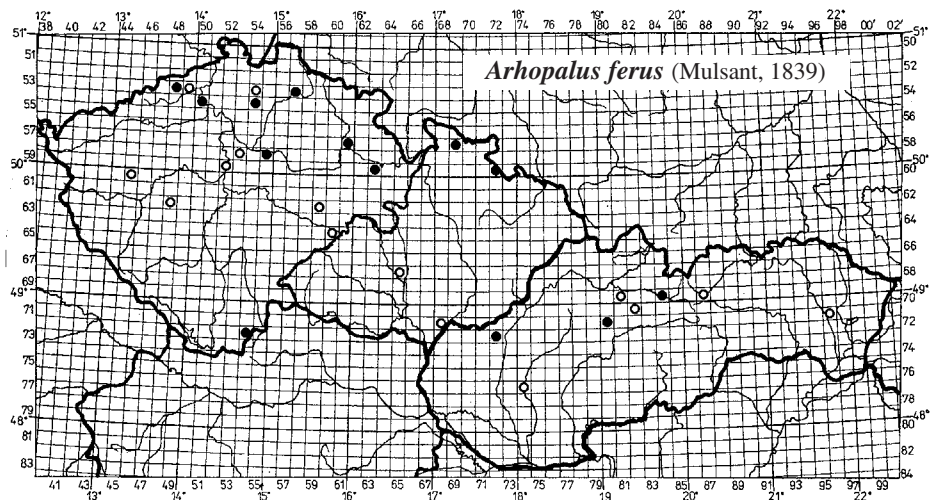
Česká republika. Velmi lokálně rozšířený, všude velmi vzácný druh. U nás sbírán vždy pouze náhodně. Často je chybně determinován.

B: **Krušné hory** (?) 1922? (Max Baume) [c.Sláma]; **severní Čechy** (?) [NMP]; **Duchcov** (5348) 1982 (Říha J.) [*Říha]; **Teplice** (5349) 1957 (Novotný J.) [*Říha J.]; **Mimoň** (5354) 20.7.1949 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; **Semily** (5357) 7.1986 (Vaněk P.); **Litoměřice** (5450) (Klieš V.) [*Odvárka]; **Pokratice** (5450) 7.1975 (Klieš) [*Odvárka]; **Bělá p.Bezdězem** (5454) 21.9.1987 (Zúber M.); **Hradec Králové** (5761) 12.7.1970, 11.7.1981 (Šprysl); **Satalice** (5853) 24.7.1959 (Černý); **Kostomlaty n.Labem** (5855) 20.7.1987 (Vitner J.) [BRL]; **Praha** (5952) (Roubal) [+H]; **Praha - Andělka** (5952) 9.1934 (Thomas) [NMB]; **Chlomek u Chocně** (5963) (Jelínek J.); **Choceň** (5963) (Ecler) [+H 1933]; **Manětín** (6045) 15.7.1945 (?) [c.Hrozinka]; **Rokycany** (6248) (Procházka) [c.Černý]; **Chotěboř** (6259) 14.7.1934 (Steigervald) [HKR]; **Příbyslav** (6460) (Kotlandová) [+H]; **Nové Hrady** (7254) 6.1960 (Keil) [NMB, +H 1962].

M: Moravia (?) (Formánek, 3 ex.) [BRN]; **Slezsko** (?) (Scholz) [c.Kratochvíl]; **Oderské vrchy** (?) 1.7.1961 (Černý); **Jeseník** (5769) 8.1.1991 (Jenišová); **Krnov** (5972) 8.1.1984 (Mituvová D.) [*Mikulenka]; **Brno** (6765) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H]; **Hodonín** (7168) (Fleischer) [c.Kratochvíl].

Slovenská republika. Velmi lokální, pouze z okolí Liptovského Hrádku je uváděno více kusů.

S: Ružomberok (6981) (Sekera) [+Roubal]; **Liptovský Hrádok** (6984) (Sekera) [+Roubal]; 24.6.1958 (Vichra) [c.Černý]; (Lekeš) [+H]; (Lorenc); 7.1973 (Odvárka O.); **Poprad** (6987) (?) [c.Kratochvíl]; **Železnô** (7082) (Sekera) [+Roubal]; **Staré Hory** (7180) 7.1983 (Valeník M.); **Vranov n.Topľou** (7196) (Steidl) [+Roubal]; **Nové Mesto n.Váhom** (7272) 12.7.1972 (Čech) [ČBU]; **Nitra** (7674) 6.1936 (Černý A.) [*Bečvár].

Bionomie. Vývoj je prakticky zcela shodný s *A. rusticus*, našel jsem mnohokrát larvy i imága v jižních zemích a nenašel jsem žádné rozdíly v porovnání s tímto druhem. Ve Francii jsem např. oba druhy nacházel i společně ve stejném dřevě. Výskyt imág od konce VI. do 21.IX. (*Zúber).

Živé rostliny - I když v literatuře bývají uvedeny různé jehličnaté dřeviny, našel jsem ho v okolí Středozemního moře vždy pouze v různých druzích *Pinus*.

Přirození nepřátelé - Jako u předchozího druhu jde zejména o datlovité ptáky a houby.

Hospodářský význam. Není u nás hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Jedná se sice o velmi vzácný druh, který ale má na celém území velmi mnoho možností k vývoji bez ohledu na způsoby hospodaření v lesích.

ASEMUM Eschscholtz, 1830

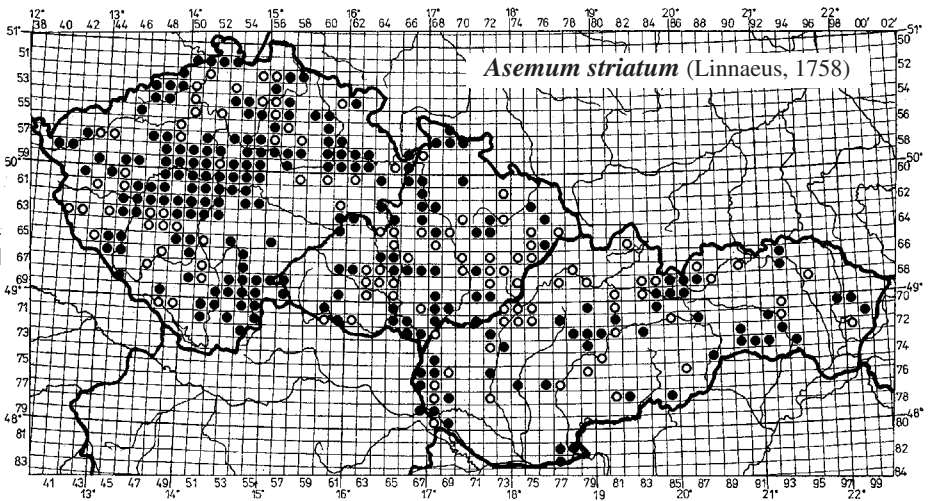
Asemum striatum (Linnaeus, 1758)

Tesařík pruhovaný - fuzáč pásikavý

Česká republika. Zejména v nižších a středních polohách v jehličnatých lesích častý druh.

Slovenská republika. Běžný druh, ale méně častý než v Čechách.

Bionomie. Jehličnaté lesy, paseky. Využívá se ve dřevě v pařezech, kořenových náběžích a dolních částech jehličnatých stromů. Samička klade vajíčka obvykle do zcela čerstvého dřeva. Larvy žijí zprvu pod kůrou a pak vstupují do dřeva. Larvální chodby vedou ve dřevě a často se vrací k jeho povrchu. Požerky jsou dosti podobné rodu *Arhopalus*, někdy žijí společně. Doba vývoje nejméně dvouletá. - Imága jsou převážně přes den skryta ve štěrbinách kůry pařezů i stojících stromů. Sedávají také na povrchu přízemní části v neobvyklé poloze hlavou dolů a s odkloněným zadečkem. - Imága se vyskytují od V. do VIII., maximum výskytu v nížinách je V.-VI., na horách VII. Soumračný druh, často však létá i ve dne.

Živné rostliny - *Picea*, *Pinus*, *Pinus nigra* (*Šiška B.), *Larix*, *Abies*, *Pseudotsuga taxifolia* (USA).

Variabilita. Obvykle mají brouci černé zbarvení, méně často hnědé krovky nebo i nohy.

Hospodářský význam. Bývá uváděn jako škůdce, ale skutečný význam je malý, protože se vyvíjí převážně v pařezech. K poškození cennějších sortimentů nedochází, přestože např. do skládek kulatiny často klade vajíčka. Je-li dřevo včas zpracováno nebo rozřezáno, larvy, které přežijí, za velmi krátkou dobu hynou.

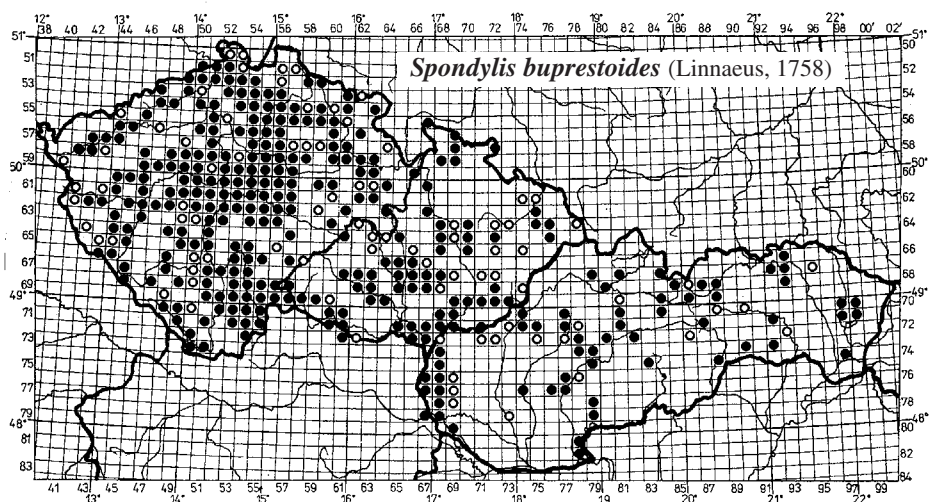
Ochrana. Není ohroženým druhem.

SPONDYLIS Fabricius, 1775

Spondylis buprestoides (Linnaeus, 1758)

Tesařík borový (hnilohlod krascovitý) - fuzáč borovicový (fuzáč krascovitý)

Česká republika a Slovenská republika. Téměř po celém území, zejména v nižších polohách, místy velmi hojný druh. Vystupuje až do výše cca 800 m n.m.

Bionomie. Vývoj především v pařezích a spodních částech mrtvých stojících stromů a jejich kořenových náběžích, a to i v podzemní části. Larva prožírá bělové a často i jádrové dřevo. Vývoj larev trvá nejméně dva roky. Přezimuje jako larva. Kuklí se často i velmi hluboko ve dřevě. - Imága se vyskytují v V.-VIII., maximum v VI., ve vyšších polohách v VII. Noční druh, přilétávající na světlo. Imága jsou přes den v úkrytech pod dřívím a pod, ale velmi často létají také ve dne, zejména v teplých dnech. Při použití barev s terpentínovým ředidlem imága naletují na čersvě natřené plochy.

Živé rostliny - Vývoj jsem zjistil pouze v *Pinus*, ale bývá uváděn také *Larix*, *Picea* a *Abies*.

Přirození nepřátelé - Silněji napadené pařezy bývají silně rozštípané od datlovitých ptáků. Larvy jsou často požírány larvami roupců (*Asilidae*). Při vlhčím počasí velmi mnoho larev je napadeno houbami, zejména typu *Boveria*.

Hospodářský význam. Sekundární druh, působí malé škody velmi omezeného rozsahu tím, že napadá v zemi zapuštěné části, např. borových plotových sloupků.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

CERAMBYCINAE

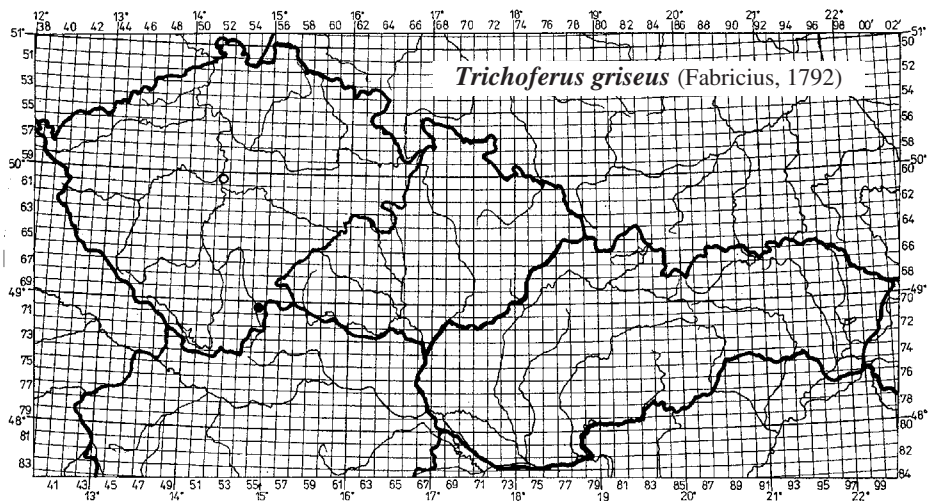
TRICHOFERUS Wollaston, 1854

Trichoferus griseus (Fabricius, 1792)

Česká republika. Zbraslav nad Vltavou 1959 (Sláma M. 1992). Vyvinul se v kořenu lékořice - *Glycyrrhiza glabra* L. dovezené do Prahy z Polska kolem roku 1930 ing. S. Kolubajivem. K vykladení a vývoji výše uvedeného druhu ve vzorku lékořice došlo však v Čechách až v padesátých letech. Je možné, nebo pravděpodobné, že rodičovská imága (nebo nejméně oplozená samička) byla zavlečena k nám odněkud z oblasti mediteránu, celý vývoj však proběhl v našem prostředí. Podle písemného sdělení Týra jsou ve sbírce Vlastivedného múzea v Hanušovicích n. Topľou 3 kusy z jižních Čech.

B: Zbraslav n.Vlt. (6052) 1959 (Sláma M., c.Lekeš) [+Sláma 1992]; **Majdalena** (7055) 20.6.1962, 3 ex. (Zubrický lgt.) [*Týr, coll. muzeum Hanušovce nad Topľou].

Slovenská republika. Nebyl zjištěn.

Bionomie. Uvádím podle výskytu v jižních zemích. Žír larev probíhá v odumřelých slabších kmenech, kmínkách i větvích pod kůrou i ve dřevě o průměru 2-18 cm. Obvykle se v jednom materiálu vyvíjí řada generací za sebou, až je dřevo zcela rozežrané. Zřídka larvy žerou také ve dřevě bez kůry. Přezimuje v larválním stadiu. Vývoj dvouletý až víceletý, podle vlhkosti dřeva. - Imága se líhnou v jižní Evropě koncem VI., nebo v VII. Noční druh žijící velmi skrytě, pod kůrou, ve štěrbinách dřeva apod. Nenavštěvuje květy, přilétá často na světlo.

Živné rostliny - Převážně ve *Ficus* (Řecko, Tunís, Alžír); obvykle v *Juglans regia* a řídce v *Quercus* (Kréta); vychoval jsem ho též z *Populus* (Alžír); *Glycyrrhiza glabra* L. (Čechy). Dále bývá uváděn z *Vitis*, *Morus*, *Pistacia*, *Ceratonia*, *Prunus*, *Pyrus*, *Lentiscus*, *Platanus*, *Rosa* aj., často je však zaměňován s jinými druhy rodu *Trichoferus*.

Přirození nepřátelé - *Opilo hladilorum* (Řecko, Kréta), *Denops albofasciatus* (Charp.). Velké množství larev, žijících zejména ve *Ficus*, zahyne ve vlhkém prostředí vlivem hub.

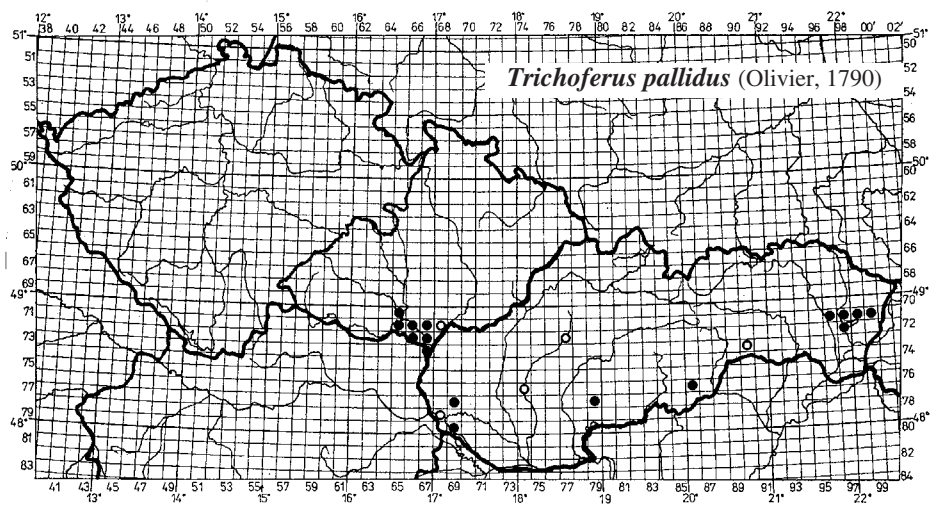
Hospodářský význam. V mediteránní oblasti lze tohoto tesařika považovat za škůdce zejména v zahradách, kde se pravděpodobně podílí na odumírání stromů přenášením chorob vyvolaných houbami. Silně napadené stojící dřevo rozežrané larvami se často láme jen působností větru. Napadá i dřevo opracované člověkem, na př plotové kůly, dřevěné stavby apod.

Ochrana. Pravděpodobně zavlečený druh, jehož výskyt případnou ochranou nelze ovlivnit. Patří k druhům, na jejichž širokém rozšíření v oblasti mediteránu se již od starověku zřejmě silně podílel člověk (převoz paliva na lodích apod.).

Trichoferus pallidus (Olivier, 1790)

Česká republika. Vyskytuje se pouze na jihovýchodní Moravě. Velmi lokální druh, který je možné v přírodě nalézt jen velmi zřídka, ale byl vypěstován ve větším množství a často též namnožen v laboratorních podmínkách. Lokality z okolí Břeclavi na sebe navzájem navazují a je možné, že stejné lokality jsou uváděny pod různými názvy.

M: Pouzdřany (7065) (Kocourek) [*Odvárka]; (Kubáň) [*Odvárka]; **Strachotín** (7065) 6.1964 (?) [*c.Franke]; **Vranovice** (7065) 1982 (Vávra J.); **Pavlovské kopce** (7165) 1983 (Hanousek) [*Benedikt]; **Mikulov Svatý Kopeček** (7165) (c.Matuška J.) [+Černý]; **Nové Mlýny** (7166) (Sobota J.); **Lednice** (71-7266) 1949 (Lauterer) [+Lauterer, Fleischer]; 7.1974 (Bláha); 20.7.1979 (Čechovský P.); 1980- atd. (Pacholátko, Hladil, Sláma, Jeniš, Švácha a mnoho jiných); **Podivín** (7167) 7.7.1980 (Macek J.); 1980 (Sláma M.); (Tomčík J.); **Hodonín** (7168) 7.1950 (Sekera) [+H 1951]; 7.1950 (Sekera) [NMP], **Valtice**

(7266) 1972 (Strejček) [+H]; (c.Hoskovec M., c.Rolčík J.) [+Černý]; 24.6.1980 (Klivaček J); 20.6.1986 (Lukeš) [*Kadlec]; 5. a 9.7.1988 (Mihal V.); 1987 (Tetál I.); 1988 (Zeman V.); (*Kautman); **Břeclav** (7267) 7.1962 (Hepner) [+H 1965]; (c.Čech J.) [ČBU]; (Hoskovec M., Rolčík J., Růžička T., Hanousek, Hron a mnoho dalších); **Pohansko** (7267) 1984 (Sláma M.); **Lanzhot** (7267) 6.1950 (Sekera); **Lanzhot** - oblast soutoku (7367) 1980 (Sláma M.).

Slovenská republika. Rovněž velmi lokální druh, pouze v teplejších oblastech. V okolí Vihorlatu byl nalezen častěji, jinde jen jednotlivě.

S: Vranov (7196) (Lorenc); **Humenné** jižně (7197) (Lorenc); **Porúbka** (7197) 1974 (Lorenc); **Strážské** (7197) (Lorenc J.); **Vinné** (7197) (Lorenc); (Bláha) [*Kubáň]; 25.6.1985 (Kantner); **Kaluža** (7198) (Hron, Hanousek); **Remetské Hámbre** (7199) 7.1976 (Lorenc) [*Niedl]; 8.1979 (Sekera) [*Karas]; (Hron, Hanousek); (Šprysl); 7.1971 (Lorenc) [c.Sláma, *Odvárka]; 5.8.1979 (Sekera J.) [*Poláček]; **Michalovce** (7297) 8.1980 (Lorenc) [*Břach]; 1981 (Sláma M.); **Lehota pod Vtáčníkom** (7277) 17.7.1983 (Arpáš) [+Vysoký 1985]; **Zadiel** (7390) 6.7.1987 (Karas V.); **Nitransko** (7674) (coll. Zoufal) [BRN, +Roubal 1937, +H 1951]; **Kurinec** (7686) 7.1978 (Sláma M.); **Vajnory** (7769) 1985, 1986, 29.7.1988, (*Kautman); **Dolné Rykinčice** (7779) 7.1960 (Lačík) [c.Virág - *Franc]; **Bratislava** (7868) (Kavan) [*Sobota J.]; **Rovinka** (7969) (*Kautman).

Bionomie. Oblasti původního výskytu dubových porostů. Vývoj pod kůrou a v kůře odumírajících stromů, zejména silných větví starších *Quercus*. Kuklí se v kůře i pod kůrou. Protože se *T. pallidus* vyskytuje ve starých *Quercus* často napadených také *Cerambyx cerdo*, bývala jeho bionomie dávána do přímé souvislosti s tímto druhem, což byl omyl. Doba vývoje 2 letá, v laboratorních podmínkách i jednoletá. - Imága se vyskytují u nás od konce VI. do VIII. Noční a večerní druh. Imága za tmy na kůře, často společně s *Plagionotus detritus* a *Cerambyx cerdo* (podle Demelta, 1966 jen mezi 21. - 23. hodinou).

Živné rostliny - Zjištěn převážně na *Quercus*; v Řecku na *Castanea sativa*; uvádí se též *Tilia* aj.

Přirození nepřátelé - *Hym., Ichneumonidae: Xorides filiformis* (Grav.): Břeclav 1976, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Břeclav 6.1977, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus dux* (Tschek): Břeclav 1980, Hladil J. lgt., Šedivý J. det. Datlovití ptáci.

Hospodářský význam. Nemá prakticky hospodářský význam.

Ochrana. Vzhledem k tomu, že se část známých lokalit na Moravě nalézá v chráněných územích, kde jsou omezeny úmyslné těžby, je pravděpodobné, že nebude výskyt ohrožen. Na Slovensku je situace jiná, ale zase je zde zastoupení dubů četnější. Zásadní nebezpečí snížení stavu nebo i lokální vyhynutí tohoto druhu v obou státech představuje v posledních letech hromadné odumírání dubů s tracheomykózními příznaky. To sice přineslo dobré podmínky pro současný častější výskyt, ale může v budoucnosti představovat i silně zredukované podmínky pro vývoj.

CERAMBYX Linnaeus, 1758

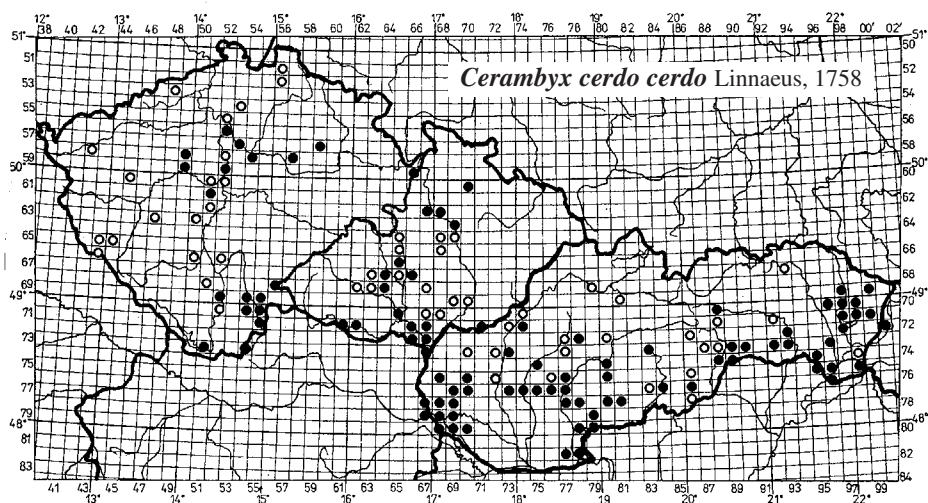
Cerambyx cerdo Linnaeus, 1758

ssp. *cerdo* Linnaeus, 1758

Tesařík obrovský (tesařík velký) - fuzáč velký (fuzáč obrovský)

Česká republika. V současné době se tento druh vyskytuje ve větším počtu pouze na omezených lokalitách v jižních Čechách a na jižní Moravě. Jinde již většinou vyhynul, nebo jsou nálezy pouze ojedinělé.

B: Jizerské hory (5156) (Michel) [+H]; **Liberec** (5256) (Michel) [+Michel 1911]; **Teplice** (5348) (?) [+H]; **Dubá** (5453) (?) [+H]; **Liběchov** (5552) (Loos) [+Loos 1909]; (Sprengr) [NMP]; **Upor** (5652) 1988 (Sláma M.); **Štěpánský most** (5753) 1974 (Sláma M.); **Zvíkov u Boharyně** (5759) (Sobota J.); **Loket** (5842) (Palliardi) [+H]; ? (5849) (Rébl K.) [*Rejzek]; **Lány** (5849) (?) [NMP]; 1986 (Dalihod J.); **Lány obora** (5849) 7.1968 (Uhlíř) [*Šilha]; **Praha Líbeň** (5852) 28.6.1906 (?) [HKR]; (?) [+H 1962]; (Král) [NMP]; **Praha Stromovka** (5852) (Zeman) [NMP, +H 1962]; **Praha Trója** (5852) (?) [+H 1962]; **Praha Cibulka** (5952) 1975 (Sláma M.); **Praha Krč** (5952) (?) [+H]; **Praha** (5952) 6.1953 (Faměra M.) [*Minář]; (Branžovský); **Brandýs n.L.** (5854) (?) [+H]; **Otradovice** (5854) 1960 (Sláma M.); **Choťovice** (5857) (Sobota J.); **Křivoklát** (5949) 1962 (Sláma M.); **Králíky** (5966) 23.6.1977 (Pavlu) [*Bujčuk]; **Hodovíz** (6045) 26.7.1949 (Maidl) [NMB]; **Všenory** (6051) (?) [NMP, +H 1962]; **Radotín** (6052) (?) [+H]; **Závist** (6052) (?) [+H]; **Mníšek p.Brdy** (6151) 1964 (Sláma M.); **Dobříš** (6251) (?) [+H]; **Dobříš Cihadla** (6251) 7.1908, 8.1910 (Borovička) [LIT]; **Štáhlavy** (6347) [PLZ]; **Příbram** (6350) (Šípek c.) [NMP]; **Domazlice** (6543) [PLZ]; **Kanice** (6544) (Kraus) [+H]; **Česká Kubice** (6643) (Kraus B.) [+Kraus 1965]; **Písek** (6650) (?) [+H]; **Bechyně** (6652) (Růžička) [NMP]; **Protivín** (6851) 1953 (Sláma M.); **Jindřichův Hradec** (6856) 15.6.1965 (Čech J.) [ČBU]; **Hluboká** (6952) [+H]; (Karas V.); **Stará řeka SPR** (6954) 30.6.1984 (Fuka Z.); **Třeboň** (69-7054) 22.6.1939 (Mrázek A.) [*Poláček]; 6.1939 (Všetečka) [*Pícek]; 7.1949, 4.6.1950 (Niedl J.) [*Poláček]; 7.1950, 7.1953 (Sláma M.); (Čech) [ČBU]; 8.1972 (Mařík M.); 1977 (Pavlík) [*Týr]; 17.6.1977 (Pavlík S.); 6.1977 (Pfeffer A.); 25.7.1978 (Herget J.); 8.1980 (Hájek M.) [*Tetál]; 26.6.1983 (Bečvář S.); 7.1984 (Deneš K.); 1987 (Kadlec J.); (Karas V. a řada dalších); **Lomnice n. Lužnicí** (6954?) (?) [+H]; **Nová řeka** (6955) 7.1949 (Niedl J.); 15.6.1968 (Karas V.); **České Budějovice** (7052) (okolí) [+H]; **Branná** (7054) 25.6.1977 (Kovařík M.); **Cep** (7054) 1990 (Sláma M.); **Chlum u Třeboně** (7055) (Fára); 6.1949 (Niedl J.); 1953 (Mikyška A.); 5.1951 (Niedl J.) [*Čtvrtečka]; 27.7.1974 (Sedloň M.); 1966, 1990 (Sláma M.); (Čech J.) [ČBU]; **Lutová** (7055) 7.1980 (Deneš K.) [*Deneš]; **Lužnice** (7055) 16.8.1956 (Čech J.) [ČBU];

(Kudrna A.); **Majdalena** (7055) 7.1964 (Deneš); (Čech J.) [ČBU]; 1985 (Nikodým M.); **Suchdol n. Lužnicí** (7155) 1966 (Sláma M.); **Frymburk** (7351) 18.7.1982 (Slunéčko V.) [*Poláček]; **Žofín** (7354) 1990 (Sláma M.); **Český les** (?) [NMP]; **Homole** (?) [+H]; **Tupadly** (?) (Šípek) [NMP].

M: Bruntál (6070) 1980 (Vysoký J.) [*Moravec J.]; **Moravičany** (6267) (Sobota J.); **Litovel** (6268) (Jeniš I.); **Olomouc** (6369) (Jeniš I.); **Svitávka** (6465) (Souček) [+H]; **Náměšť** (6468) (Hoffer) [+H]; **Olomouc** (6469) (Klug) [+H]; **Boskovice** (6565) (Kittner ?) [+H]; **Prostějov** (6568) (?) [+H]; **Adamov** (6665) (Hladil); **Vranov u Brna** (6665) (Trojan) [HKR]; **Velká Bíteš** (6763) 1953 (Volák) [HKR]; **Kývalka** (6764) 1936 (Rosický) [BRN]; **Brno** (6765-66) (Müller) [+H]; 7.1965 (Cernohorský J.) [*Zdrůbecký]; **Bílovice n.Svit.** (6766) (Gron) [NMB]; **Náměšť n.Oslavou** (6862) 1958 (Lauterer) [BRN]; (Hruška M.); **Mohelno** (6863) 1929 (Gregor) [BRN]; **Oslavany** (6863) (?) [+H]; **Zastávka Rosice** (6864) (Šprysl M.); **Slavkov u Brna** (6867) 1935 (Volák) [HKR]; **Orchov** (6969) (Vala ?) [+H]; **Uherské Hradiště** (6970) (Schlögel) [+H]; **Strachotín** (7065) 6.1986 (Sedláček A.); **Čejč** (7067) (Gregor) [BRN]; **Mutěnice** (7068) (Baumert) [BRN]; **Podmolí** (7161) (Vávra J.); **Havraník** (7162) 6.6.1996 (Škorpič M.); **Znojmo** (7162) 7.1938 (Pospíšil K.) [Sláma]; (?) [HKR]; (Ambrož) [+H]; (Čálek L.); (Fiedler) [NMP]; **Znojmo Hradiště** (7162) 15.6.1989 (Kraus Z.); 29.5.1989 (Škorpič M.); **Bulhary** (7166) (Kraus Z.); **Lednice** (71-7266) (Černý Z., Hoskovec M., Koleška Z., Kybal M., c.Mus.Mikulov, Vávra J. a velmi mnoho dalších); **Ladná** (7167) ? (c.Vávra J.) [+Černý]; (Hruška M., Jeniš I.); 23.7.1988 (Mihal V.); 28.5.1988 (Procházka J.) [*Lužaj]; **Velká n.Velichou** (7171) 21.7.1975 (Macek J.); **Valtice** (7266) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 1957 (Fajt) [*Číla]; 7.1984 (Holly F.); 4.7.1987 (Mihal V.); **Břeclav** (7267) (Černý Z., Hoskovec M., Koleška Z., c.Mus.Mikulov, Erben R. a velmi mnoho dalších); **Lanzhot** (7267) ? (+Bílý S.) [+Černý]; **Pohansko** (7267) (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 1968 (Sláma M.); **Poštorná** (7267) 10.6.1980 (Čermák R.); 6.1988 (Lendál) [*Urbánek]; **Lanzhot** soutok (7367) 1968 (Sláma M.).

Slovenská republika - Více rozšířený, ale rovněž velmi lokální druh. Dříve býval častý na obecních pastvinách se soliterními duby v celé oblasti jižního a východního Slovenska. Po zrušení těchto pastvin, vykácení starých dubů a umělem zalesnění na mnoha lokalitách již nebyl znovu nalezen.

S: Bankov (?) (Machulka [+Roubal]; **Bardejov** (6793) (Csiki) [+H]; **Velký Kriváň MF** (6879) 1934 (Fára) [c.Kratochvíl]; **Ružomberok** (6981) 21.7.1935 (?) [OPA]; **Košovce** (6997) 1989 (Jeník) [*Týr]; **Snina** (6999) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Bolešov** (7074) (?) [NMB]; (Laco) [+Roubal]; **Hrabůvka** (7088) 8.1985 (Lexa J.); **Markušovce** (7096) 4.6.1973 (Sláma M.); **Podčieva** (7096) 6.1966 (Sláma M.); **Topolovka** (7096) 6.1966 (Sláma M.); **Humenné** (7097) 5.7.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Snina** (7098) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Selec u Trenčína** (7173) (?) [NMB]; **Trenč. Jastrabie** (7174) (Zahradník P.); **Trenčín** (7174) (?) [+Brancsik 1906, +H, PLZ]; **Dobšín** (7188) (Vrzal) [+Roubal]; **Ružín** (7192) (Machulka) [NMP]; **Vinné** (7197) 28.7.1976 (Benedikt V.); **Kaluža** (7198) (Dunay G., Hron); **Remetské Hámre** (7198-99) 1963 (Sláma M.); (Šprysl M., Tomčík J., Trmal, Černý J., Hron); **Vinné** (7198) 15.7.1976 (Benedikt V.); **Hlivštica** (7199) 7.1963 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Petrovce** (72100) (Sobota J., Vosyka); **Prievidza** (7277) 6.1957 (+Korbel) [+Vysoký 1985]; (Albrecht) [+Roubal]; **Bojnice** (7278) 6.1957 (+Korbel) [+Vysoký 1985]; 6.1961 (Brtek) [+Vysoký 1985]; **Banská Bystrica** (7280) (Čejka) [c.Kratochvíl]; (VÚRV Ruzyně) [*Kocourek F.]; **Muráň** (7286) (Pospíšil pík.) [OPA]; **Črmeľ** (7293) 19.7.1972 (Míko L.); **Košice** (7293) (Heyrovský) [NMP, +Roubal]; (Hoffer) [+Roubal]; 28.7.1983 (Smatana) [*Týr]; (Dunay G.); **Košice Bankov** (7293) (?) [+Smatana, Lohaj 1986]; **Košice Ťahanovce** (7293) 20.7.1980 (Tkadlec E.); **Michalovce** (7297) (Lorenc J.); 1965 (Sláma M.); 6.6.1986 (Trmal A.); **Hlboké** (7370) 1938 (Fára) [c.Kratochvíl]; **Piešťany** (7372) 6.1955 (Daněk); [PLZ]; (Matějka) [NMP]; (Šlégel) [NMB]; **Moravany n. Váhom** (7373) (*Kautman); **Bystričany** (7377) (Sekera) [BRN]; **Lom nad Rimavicou** (7383) 1963 (Badura I.); **Jelšava** (7387) 7.1937 (Hradec) [*Říha]; **Plešivecká planina** (7388) (Hoffer) [NMP]; **Rožňava** (7389) (Vrzal) [+Roubal]; 1973 (Sláma M.); **Hrhov** (7390) (Sobota J.); **Zadiel** (7390) 7.1970 (Cernohorský J.) [*Zdrůbecký]; (Kraus Z.); 1986 (Nikodým M.); **Cestice** (7392) (Dunay G.); **Seleška** (7392) 1955 (Smetana) [NMP]; **Lorinčík** (7393) (Dunay G.); **Trebišov** (7396) (Dunay G.); **Bošany** (7475) 1983 (?) [*Týr]; **Krnčá** (7475) (?) [+Roubal]; **Zvolen** (7480) 9.7.1975 (Košal) [*Mertlík]; (Roubal) [+Roubal]; **Plešivec** (7488) (Hoffer) [+Roubal]; (Dunay G.); **Plešivecká planina** (7488) (Hoffer) [+H]; **Hrušov** (7489) (*Kautman); **Veláty** (7495) 1965 (Sláma M.); **Velké Kapušany** (7498) 5.1951 (Strejček J.); **Malacky** (7568) (*Kautman); **Dolné Orešany** (7570) (*Kautman); **Lošonec** (7570) (*Kautman); **Častá** (7570) (Velkoborský); **Hlohovec** (7572) 7.1950 (Valenčík M.); **Topolčianky** (7576) 7.1953 (Pfeffer A.); **Nová Baňa** (7577) (*Kautman); **Babiná** (7580) 12.7.1978 (Franc V.); **Velký Blh** (7586) (Roubal) [+Roubal]; **Trňa** (7595) 1965 (Sláma M.); **Cejkov** (7596) 1965 (Sláma M.); **Slov. Nové Mesto** (7596) 1965 (Sláma M.); **Viničky** (7596) 8085 (Dunay G.) [+Dunay 1985]; **Zemplin** (7596) 1965 (Sláma M.); **Leles** (7598) 1965 (Sláma M.); **Modra** (7669) (Hubek) [Trmal]; (Jeniš I.); **Modra - Harmónia** (7669) (*Kautman); **Pezinok** (7669) (Matějka) [NMP]; **Budmerice** (7670) (*Kautman); **Klačany** (7673) 1984, 1990 (?) [*Týr]; **Nitra** (7674) (?) [+H]; (Krumpál,Gajdoš) [+Krumpál, Gajdoš]; (Sobota J.); **Nitra**

Kynek (7674) (Šiška B.); **Nitra Zobor** (7674) (?) [NMB]; 6.1960 (Sláma M.); (Šiška B.); 7.1950 (Valeník M.); 5.1974 (Kubán V.); **Zobor** (7674) (Pfleger) [+H]; **Jelenc** (7675) (Šiška B.); 6.1983 (Pavlíček J.) [*Pavlíček]; **Zirany** (7675) (Šiška B.) [*Šiška]; **Zlaté Moravce** (7676) 6.1984 (Rosenberg J.); (Růžička) [HKR]; **Hronská Breznica** (7677) (Roubal) [NMB]; 1954 (Maidl) [NMB]; **Rybník n.Hronom** (7677) 25.5.1984 (Harmady) [*Holeksa]; **Tekovská Breznica** (7677) 26.5.1982 (Holeksa) [+Holeksa1985]; **Lučenec** (7683-84) (Thurnher) [+H, PLZ]; 11.6.1987 (Tetál I.); (*Kautman); **Ladov** (7684) (Roubal); **Kurinec** (7686) 7.1978 (Sláma M.) [Sláma]; **Rimavská Sobota** (7686) (Roubal) [+Roubal]; **Borša** (7696) (Zavadil) [+Roubal]; 1965 (Sláma); **Bratislava** (77-7968-69) (Krása B.) [*Krása]; (?) [NMB]; (Prokš, Roubal) [+Roubal]; Roland [NMB]; (Jeniš I.); 5.6.1985 (Chyba J.) [*Chyba]; 19.6.1967 (Krlín); 12.7.1975 (Farkaš) [*Miko]; 20.6.1982 (Virág) [*Franc]; **Malé Karpaty u Bratis.** (7768) (?) [NMB]; **Svätý Jur** (7769) (Laco) [NMB, NMP]; 5.6.1932 (Prokš) [*Ríha]; (Roubal) [NMB]; (*Kautman); **Limbach** (7769) (*Kautman); **Vajnory** (7769) (*Kautman); **Súr** (7769) (Krlín); **Levice** (7777) (Albrecht) [+Roubal]; 7.1975 (Kubán) [*Kubán]; **Bátovce** (7778) (Weiss) [+Roubal]; **Čabrad** (7780) 3.7.1991 (Franc V.); **Horné Plachtince** (7781) 1990 (Švácha); (*Kautman); **Modrý Kameň** (7781) 1978 (Sláma M.); **Pribelec** (7781) 10.7.1984 (Franc V.); **Jesenské** (7786) 12.6.1948 (Tichý) [c.Kratochvíl]; **Devín** (7867) (Šlégl) [NMB]; **Kamzík u Bratisl.** (7868) 26.6.1949 (Karas V.); (Sobota J.); Koliba (7868) (Fritsch) [+H]; **Plášťovce** (7879) 7.1947 (Pfeffer A.); 1986 (Nikodym M.); **Hubice** (7970) (*Kautman); **Sikenica** (7978) 27.5.1985 (Erben R.); **Šahy** (7979) (??) [+Holeksa, Smetana]; **Tešmak** (7979) 6.1981 (Březina B.); (7979) 8.7.1981 (Čermák R.); **Stúrovo** (8177-78) 24.6.1954 (Pospíšil K.) [*Picček]; (Roubal) [+Roubal]; (Hoffer, Lekeš, Doležal S., Jeniš I., Kazda a velmi mnoho dalších); **Kamenica n.Hr.** (8178) (Albrecht) [+Roubal]; 5.1968 (Černý J.); (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; (PLZ, Kraus Z., Pechlát V. a další); **Kováčov** (8178) (Balthasar) [NMB]; 5.7.1963 (Hanžlík J.) [*Míkal]; (Hoffer) [+Roubal]; 31.5.1936 (Kavan) [*Komenďa]; 20.6.1949 (VÚRV Ruzyně) [*Kocourek F.]; a mnoho dalších; **Chlába** (8178) 12.6.1972 (Kubán V.); [PLZ]; (Pechlát V.); **Svätý Jan** (?) (Prokš) [+Roubal].

Bionomie. Samičky při kladení vajíček dávají přednost spíše stromům na osluněných místech, ve stromových alejích, soliterním stromům na lukách nebo pastvinách, v prosvětlených porostech na svazích a v pařezinách. Vývoj larev pod kůrou a později i ve dřevě živých, přednostně velmi starých stromů, které již mají menší obranyschopnost. Napadány bývají jak dolní části stromů, tak i silné větve vysoko v korunách. Místa žíru larev se prozrazují výtokem, tmavými skvrnami na kůře, ev. sypaním drtin. Podle údajů v literatuře (např. Neumann, 1985) se larvy prvé dva roky vyvíjejí v lýku a běli, třetím rokem se zažívají hluboko do dřeva a vytvoří si hákovitou kukelní komůrku. Podle Schmidta (1963) je kukelní komůrka velká cca 8 cm a 25 mm široká. Po uzavření chodby se larvy zakuklí. Kukelní stadium trvá cca 4-6 týdnů. Brouci vylíhli do konce října přezimují a prozírají se ven příštím rokem. Celková doba vývoje se udává různě 3-5 let. Döhring (1955) ve své souhrnné práci uvádí podle jiných autorů, že v lednu nalézali ve dřevě brouky, kteří se vylíhli již na podzim, a larvy, které se zakuklily na jaře. - Imágo se vyskytuje vzácně od konce V., jinak od VI. do VIII., maximum výskytu od poloviny VI. do poloviny VII. Imágo sedává na stromech, často na vytékající míze, byla pozorována i na ovoci. Přestože bývají často pozorována i ve dne, jedná se o soumravný až noční druh. Brouk údajně žije téměř rok, ale po opuštění kukelní komůrky jen několik týdnů. Imágo samečka, nalezené v Markušovicích (7096) 4.6.1973 žilo v domácích podmínkách v plné svěžesti ještě počátkem října, později mu začaly odpadávat články na tykadlech a tarzech a uhynulo až v listopadu. *Deneš našel 1.12.1963 nepoškozené imágo ve dřevě *Quercus*, který byl vybagrován z hloubky několika metrů v původních naplaveninách řeky Lužnice u Majdaleny.

Živé rostliny - V naprosté převaze *Quercus*, vzácně *Ulmus*, *Juglans regia*, na jihu Evropy často v *Castanea*, uváděny jsou též *Fraxinus*, *Salix*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus imperator* (Kriechb.): Chlum u Třeboně 6.1951, Niedl J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Ve střední Evropě je nominální subspecie velmi konstantní, proto je výskyt Heyrovským popsán *m. laevicollis* s téměř hladkým štítem zcela mimořádný. Zatím byla nalezena pouze v jižních Čechách na Třeboňsku a to ve více kusech. Asi dvacet nepreparovaných kusů jsem dal kdysi entomologovi, který tuto formu neměl, a nyní jsem u něho ve sbírce viděl více kusů s lokalitou Štúrovo (Parkan) a s jeho jménem. Z několika set dalších kusů *Cerambyx cerdo* skutečně sbíraných v okolí Štúrova jsem však dosud neviděl ani jeden ex. této formy.

Hospodářský význam. Z jednostranného hlediska působení škod jde o značného fyziologického i technického škůdce. Posuzujeme-li však jeho celkový hospodářský význam v našich podmínkách, je nepodstatný, protože škody vznikají jen na velmi omezených lokalitách a navíc většinou v chráněných místech. Může však zahubit jednotlivé stromy i menší skupiny jinak chráněných starých stromů, což se již mnohokrát stalo. Slabé napadení stromů však ještě neznamená jejich samozřejmý úhyn. Po rozřezání dubových výřezů jsem několikrát viděl, že strom byl před desítkami let napaden tímto druhem, požerky časem zarostly a strom rostl dále. Velký význam jako hospodářský škůdce má v jižní Evropě a na Ukrajině, kde působí místy značné technické poškození dřeva, ale především vystupuje jako přenašeč chorob, způsobujících oslabení a úhyn živých stromů. Obrovské škody působí např. v jižní Evropě na *Castanea sativa*, které navíc ještě masově hynou na houbové onemocnění *Cryptonectria (Endothia) parasitica* (Murrill) Barr, takže v dnešní době přežívá proti minulosti již jen velmi malé procento těchto stromů.

Ochrana. *Cerambyx cerdo* je oprávněně chráněn zákonem v České republice i na Slovensku a zařazený mezi silně a kriticky ohrožené druhy. V současné době je však jeho ochrana poněkud problematická. V první řadě stále pokračuje "kácecí mánie" starých stromů a ubývá původních biotopů. Dalším problémem je, že stromy po napadení tímto tesaříkem jsou oslabené a jako takové jsou přednostně náchylné k onemocnění s tracheomykózními příznaky a tudíž k předčasnému odumření. Patří mezi druhy, které jsou pravděpodobnými přímými přenašeči této choroby. Čím četnější je populace, tím dříve dojde k úhynu vhodných živých stromů a tím dříve také dojde k zániku této populace samotné. Tuto skutečnost můžeme již dlouhá léta pozorovat na Třeboňsku, Lednicku, v rezervaci Kurinec, na Zemplínsku a dalších místech. Z hlediska záchrany biotopu tudíž může mít ochrana tohoto druhu pak také záporný význam.

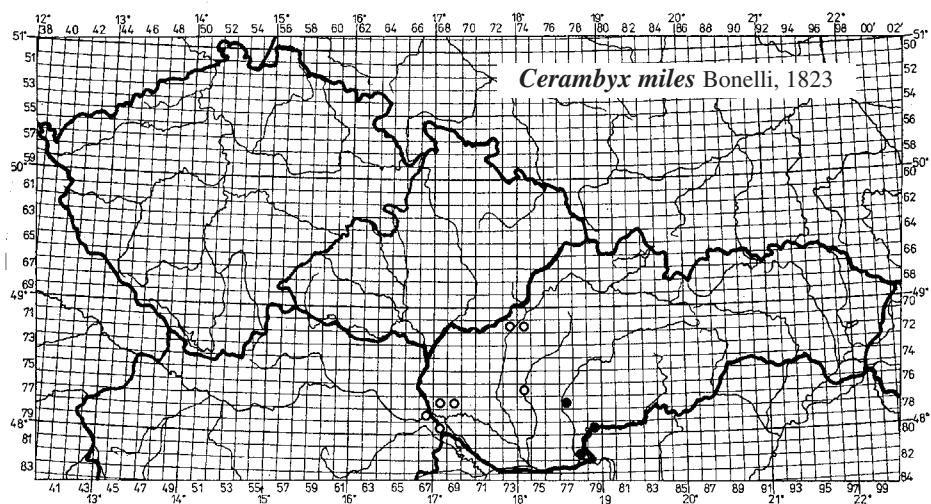
Cerambyx miles Bonelli, 1823

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Velmi lokální a vzácný druh, vyskytující se pouze na jihu Slovenska.

S: **Bošacká dolina u Trenčína** (7173) (Brancsik) [+Brancsik 1906, +H 1930]; **Trenčín** (7174) (Kočí) [+Fleischer 1927-30]; **Korytnica** (7181) 7.1932 (Podaný) pochybný údaj ! [NMB]; **Nitra** (7674) (Thurnher) [+H 1933]; **Zobor** (7674) 1932 (Heyrovský coll.) [c.Sláma]; 1932 (Pfleger) [+H]; (Thurnher) [+Roubal 1936]; **Rača** (7768) (Roland) [+Barabás1976]; **Svätý Jur** (7769) (Laco) [+Roubal 1936]; (Šlégl) [NMB, +H 1930]; (Sulc) [NMB]; **Čajkov** (7777) (Kocourek) [*Kubáň]; 7.1973 (Sobota J.) [*Sobota]; **Devín** (7867) (Šlégl) [+Barabás1976]; **Bratislava Petržalka** (7968) 21.5.1947 (Sobota A.) [PLZ]; **Sahy** (7979) 7.1972 (Krištof) [+H]; **Chlába** (8178) 12.6.1972 (?) [*Kubáň]; **Kamenica n.Hr.** (8178) (Jeniš I.) [*Jeniš]; 6.1958 (Sláma M.) [c.Sláma]; 6.1960 (Kocourek) [*Picék, *Šprysl]; (Kraus Z.) [*Kraus]; 22.6.1969, 7.7.1967 (Sobota J.) [*Sobota]; 7.7.1969 (Šprysl) [*Šprysl]; **Kováčov**

(8178) (Balthasar) [+H]; 6.1950 (Hanzlík) [+H]; 6.1953 (Sláma M.) [c.Sláma]; 15.7.1955 (Hrubant) [NMB]; 6.1960 (Kocourek) [*Píček]; 10.7.1964 (Laißner S.) [*Poláček]; 10.7.1964 (Poláček K.) [*Poláček]; 7.6.1967 (Pavlů) [HKR]; (Smetana) [+H]; **Štúrovo** (8178) 4.1947 (Balthasar) [NMB]; 2.7.1949 (Kvapil) [HKR]; 7.1963 (Lorenc) [c.Sláma]; 29.6.1957 (Čech) [ČBU]; 7.1961 (Mikvas) [ČLP]; 6.7.1970 (Čech) [ČBU]; 7. (Lorenc) [*Lorenc]; (Žirovnický) [Š, c.Černý].

Bionomie. Na Slovensku nalezen v prosvětlených dubových, především pařezinových porostech, stejně tak jsem ho našel ve Francii. V Řecku se nachází v lesostepních dubových porostech, břehových porostech různého složení i v zahradách. Vývoj pod kůrou a ve dřevě živých stromů. Samička klade vajíčka do kmenů, silnějších větví i kořenových náběhů. Larvy vyžirají chodby pod kůrou i poměrně hluboko ve dřevě. Napadená místa jsou často nápadná podle vyhazované drti z požerků. Obvykle se ve stejném stromě vyvíjí více generací. - Výskyt imág VI.-VII. Večerní a noční druh, ale imága se často i ve dne pohybují po kmenech, někdy i létají. Heyrovský uvádí výskyt imág často na květech *Sambucus racemosa*. V Evropě jsem tento druh na květech nikdy nenašel, ale na Blízkém východě jsem ho nacházel na květech *Sorbus*.

Živé rostliny - Vývoj v *Quercus*, udává se také *Prunus* sp., *Prunus avium*, *Malus*, *Crataegus*, *Carpinus*. V Turecku jsem zjistil vývoj v *Prunus insititia* (slivoň), *Armeniaca* a *Persica*; Sama & Schurmann (1982) uvádějí též *Juglans*, *Fraxinus*, *Castanea*.

Hospodářský význam. Pro velkou vzácnost je na Slovensku jeho význam jako škůdce zcela zanedbatelný. Zcela jiná situace je ale v některých jižních zemích, kde se dosud nepoužívají insekticidy k postřiku ovocných stromů a kde působí v sadech obrovské škody.

Ochrana. Významný druh pro Slovenskou republiku. Platí totéž co u předchozího druhu, měl by být rovněž zařazen mezi chráněné druhy. Je potřebná ochrana biotopu, ale na omezených lokalitách výskytu je možnost i vyhubení sběrem.

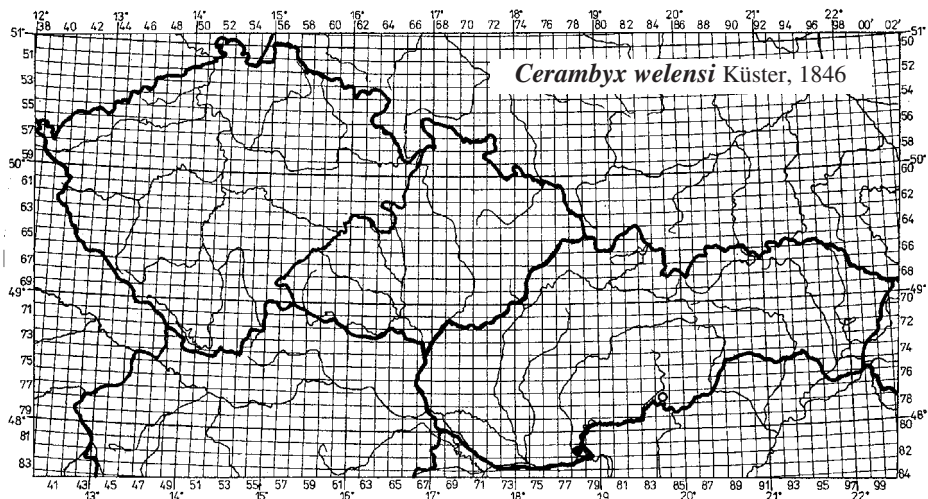
Cerambyx welensi Küster, 1846

velutinus Brullé, 1832 - Heyrovský (1955)

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Velmi lokální a velmi vzácný druh dosahující zde severní hranice výskytu. Významný druh pro Slovensko.

S: (?) (Kelecseny) [+Roubal 1936]; **Filakovo** (7784) 7.7.1954 (Procházka J.) [*Hron]; **Kamenica n.Hr. - Kováčov** (8178) 6.1950 (Eiba) [+H 1952]; 1.7.1951 (místní sběratel) [NMP]; 1.7.1951 (Wichra) [c.Heyrovský]; 6.1958 (Picka, Sláma) [c.Sláma]; 10.6.1960 (Sláma) [c.Sláma]; 1963 - 1964 (Hanzlík J.) [+Hanzlík1967]; 12.7.1964 (Poláček K.) [*Poláček]; 7.7.1969 (Šprysl) [*Šprysl]; 25.6.1970 (Sobota J.) [*Sobota]; 16.7.1973 (Poláček K.) [*Poláček]; 3.7.1975 (Pacholátko) [*Kubáň]; **Chlába** (8178) 3.7.1975 (Pacholátko) [*Kubáň].

Bionomie. Okraje dubových porostů, prosvětlené doubravy a lesostepi. Vývoj pod kůrou a ve dřevě živých kmenů nebo silnějších větví *Quercus*. Larvy prozírají chodby pod kůrou i vstupují hluboko do dřeva. Na Slovensku ve slabších kmenech “pařezin” o průměru 15-20 cm. V jižní Evropě obvykle též v mohutných prastarých dubech různých druhů *Quercus*. Podle Helrigla (1967) přezimují mladá imága v kukelních komůrkách. Noční a večerní druh. - Imága se vyskytují v VI.-VII., maximum výskytu od poloviny VI. do poloviny VII. Ve dne jsou imága často ukryta ve výletových chodbách, večer a v noci pobíhají po povrchu stromů. Přilétají i na světlo.

Živné rostliny - *Quercus* (různé druhy).

Hospodářský význam. Jde sice o jasného fyziologického škůdce, ale vzhledem k mimořádné vzácnosti nelze o škůdci hovořit. Navíc je tu okolnost, že na lokalitě v Kováčovských kopcích při omezeném výskytu dochází k zavalení pozerků na dubech a zacelení ran po žírech. Vážné škody však působí tento druh místy v jižní Evropě podobně jako *Cerambyx cerdo*.

Ochrana. Protože se jedná o zcela výjimečný nejsevernější výskyt na omezených lokalitách, zasluhoval by tento druh zvýšenou ochranu porostů v místech výskytu. Na Slovensku by měl být zařazen mezi kriticky ohrožené druhy. Je to jeden z mála druhů, u kterého je teoreticky možné vyhubení též sběrem imág.

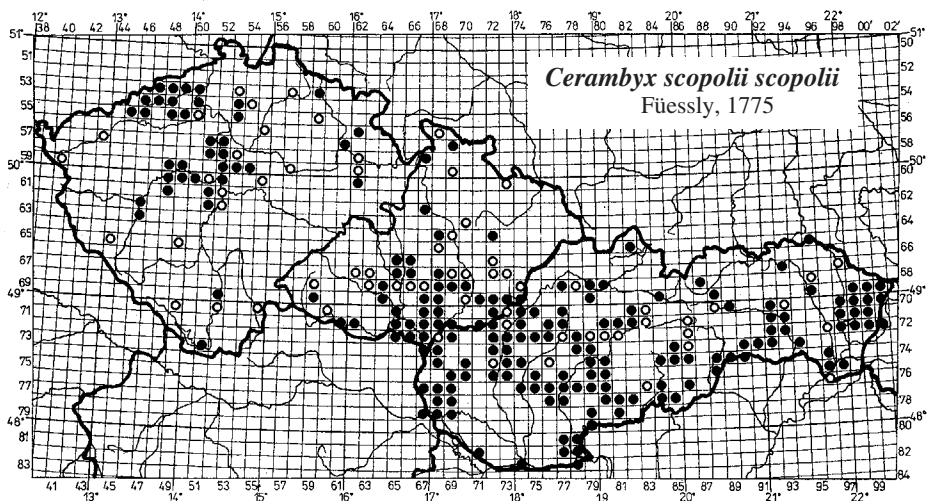
Cerambyx scopolii Füessly, 1775

ssp. *scopolii* Füessly, 1775

Tesařík bukový - fuzáč bukový

Česká republika. Všude ubývající druh, přestože je místy ve středních Čechách a na jižní Moravě dosud poměrně častý. Stav se pronikavě snížil po vykácení starších ovocných sadů a alejí kolem silnic v minulých desetiletích.

Slovenská republika. V teplejších oblastech je dosud častým a místy i hojným druhem, a to i v listnatých lesních porostech

Bionomie. Druh listnatých lesů, parků, zahrad, ovocných sadů. Samičky kladou vajíčka do oslabených stojících stromů i pokáceného dřeva, do kmenů i větví od průměru několika cm do neomezené tloušťky. Larvy zpočátku vyžirají chodby pod kůrou, později se zavrtávají do dřeva, kde pokračují v žíru, často se chodby vracejí k povrchu dřeva. Napadené dříví je obvykle možné poznat podle vyhazovaných pilin z chodeb. Vývoj se udává dvouletý, podle mého zjištění pravděpodobně i tříletý. Podle Krupky (1951) se brouci líhnou od VIII. do X. a přezimují v kukelní komůrce. Ven vyletují až v V. - Imága se vyskytují od V. do VII. na dříví i na různých květech, zejména za slunečného počasí.

Živé rostliny - *Cerasus*, *Quercus*, *Carpinus*, *Betula*, *Fagus*, *Pyrus*, *Prunus*, *Sorbus*, *Ulmus*, *Corylus*, *Juglans*; *Acer campestre*, *Malus* (Krupka 1951); *Castanea*.

Hospodářský význam. Ještě v nedávné minulosti patřival mezi velmi vážné fyziologické i technické škůdce ovocných sadů a stromořadí kolem silnic. V současné době jsou škody pouze lokálního významu a především na starších stromech.

Ochrana. Zatím nepatří mezi ohrožené druhy, i když se již zejména v Čechách v celých oblastech pravděpodobně nevyskytuje.

Rosalia alpina (Linnaeus, 1758)

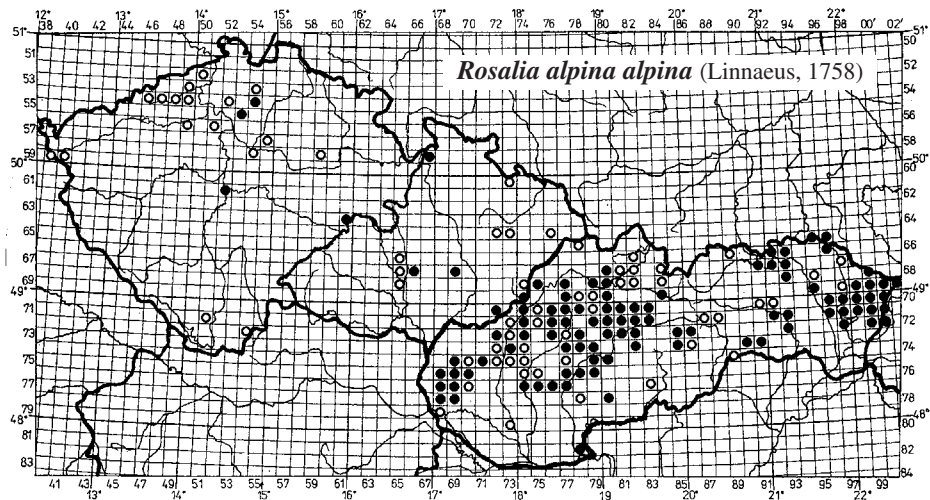
ssp. alpina (Linnaeus, 1758)

Tesařík alpský - fuzáč alpský (zamatovec vrchovský)

Česká republika. V České republice téměř vyhynulý druh, vyskytuje se již jen na několika posledních lokalitách. Trvalý výskyt je dosud na Bezdězu. Nález více kusů na Kralickém Sněžníku ohlásil písemně Štourač P., ale přesněji ho nedoložil. Podle nepotvrzených zpráv se vyskytuje také v lesích dříve nepřístupného vojenského prostoru Mimoň. Na Moravě podle písemného sdělení K. Kopečného byl chycen na Žákově hoře. Novější nálezy mi nejsou známy. V celé České republice patří k největším hmyzím raritám a nejohroženějším druhům. Celkový přehled o starších nálezech podávají Fassati & Poláček (1964). Podle nich v 18. a v 19. století byl druh sbírán na řadě míst severní poloviny Čech, v tomto století však nálezy nebyly opakovány. Byl sbírán na sklonku osmnáctého století v Chebu a v Krupech, v 19. století (také v roce 1879) Antonínem Novákem na Kopřivníku (Nesselstein) u Mikulova (Nickelsdorf). Přibližně ve stejné době byl sbírán vícekrát u Jezeří (Eisenberg), na Děčínském Sněžníku do r. 1869 Schönbachem a ještě před rokem 1956 (Seget, 1956). Měl být též v Krkonoších (Dostál 1954, Seget 1956). Různí autoři předkládají k úvaze výskyt na Řípu (Kliment 1899, Klapálek 1903, Chaloupecký 1919), zpochybňovaný kdysi Heyrovským (1930) a Obenbergerem (1933) a dokládají jeho pravděpodobnost. Podle mého názoru jeho dřívější výskyt na Řípu je zcela možný. O původním zalesnění Řípu není pochyb, avšak před několika sty lety byl odlesněn. Na počátku 19. století byl již jen pastvinou. To ovšem hovoří spíše pro hodnověrnost nálezu. Na pastvinách byly vždy ponechávány staré, často staleté a duté stromy, pod které se mohla pasoucí zvířata při vedru i dešti schovávat. Podle mého zjištění v takovýchto stromech na pastvinách přežívá *Rosalia alpina*, např. ve Francii, Řecku a na mnoha místech i na Slovensku. Fleischer (1927-30) uvádí na Valašsku místy dosti četný výskyt a úplné vymizení u Adamově, kde býval sbírán.

B: Bohemia (?) (Gabert [NMP]; **Brdy** ? (?) nedostatečně ověřený údaj, 12.7.1979 (Kraus V.) [*Hron]; **České Středohoří** (?) (+Ankert 1922) [+Fassati, Poláček 1964]; **Krušné hory** (?) (Rodt [NMP]; **Sněžník** (5250?) (+Seget) [+Fassati, Poláček 1964]; **Děčínský Sněžník** (5250) 1869 (Schönbach) [+Fassati, Poláček 1964]; (Lokaj) [+H 1930]; 1956 (+Seget) [+Fassati, Poláček 1964]; **Krupka** (5349) 17xx (?) [+Fassati, Poláček 1964]; **Ralsko** (5354) 1894 (Hrdlička J.) [+H 1965]; **Kopřivník u Mikulova** (5446) 1879 (Novák A.) [+Fassati, Poláček 1964, +H]; **Most okolí** (5447) 1886 (Patzelt) [+H 1930, +Fassati, Poláček 1964]; **Jezeří** (5448) (Zimmermann, každoročně) [+H]; (Metzger v 700 m n.m. sbíral každoročně) [+H 1930]; 1896 (Borovička) [LIT]; (*Sterneck) [+H 1933]; (? více ex.) [NMP]; 10.7.1932 (?) [NMP]; **Milešovka** (5449) (+Tesař 1926) [+Fassati, Poláček 1964]; **Sedlo** (5452) (+Tesař 1926) [+Fassati, Poláček 1964]; **Bělá p.Bezdězem** (5454) (Lokaj) [NMP]; 1894 (Havlíček) [CBU]; (Táborský) [NMP]; **Bezděz** (5454) 1894 (Havlíček) [CBU]; 7.1946 (Tichý coll.) [+H]; 7.1950 (Krupka více kusů) [+H 1930]; 10.8.1958 (Krůta) [NMP]; (Lokaj) [NMP]; 5.8.1985 (Zúber M.) [*Zúber]; 8.1986 (Mařík J.) [*Mařík]; **Malý Bezděz** (5454) 8.1961 (Sláma M.) [c.Sláma]; **Velký Bezděz** úpatí (5454) (Kral na starých bucích) [+Kral 1915, +H]; **Břehyně Pecopala** (5454) 7.1961 (Hrdlička J.) [+H 1965]; **Okna** u Doks (5454) 1953 (Pěnkava M.) [*Pěnkava]; **Bosyně** (5553) 1909 (Sprenger) [NMP]; **Vrátnská hora** u Mšně (5553) 7.1962 (Fára L.) [+H 1965]; **Peruc** (5649) 1988 (Prošek) [+H 1930, +Fassati, Poláček 1964]; **Říp** (5651) (+Kliment) [+H 1930]; **Milovice** (5755) 7.1948 (Havelka) [*Havelka]; **Čelákovice** (5854) (Tykač F.) [NMP]; **Dobřenice** (5859) 7.1953 (Říha J.) [HKR]; **Kralický Sněžník** (5867) 7.1985 (Štourač P. pozoroval více ex) [*Štourač]; **Pomezí n. Ohří** ? (Graben, Mühlbach) (5939?) [NMP]; **Cheb** (5940) (?) [+Fassati, Poláček 1964]; **Slapy n.Vltavou** (6152) 13.7.1962 (Fassati) [+Fassati, Poláček 1964]; **Klef** (7151) (Vondrášek, krovky) [+H 1930]; **Nové Hradý** (7254) 1920 (Keil) [+H 1930].

M: Valaško (?) (Fleischer) [+H]; **Barania** (?) [+Letzner 1891]; **Opava** (6073) [+Letzner 1891]; **Žákova hora** (6361) 1940 (Bechyně) [+H]; 1969 (Kopečný J.) [*Kopečný K.]; **Hranice** env. (6472) 1913 (Zikmunda lgt.) [*Moravec J.]; **Kunzov** u Hranic (6472?) 7.1986? 88? (Sanetřík Milan) [dle* Sedláčka a *Vacíka]; **Milotice** (asi n. Bečvou) (6473?) (Winter) [HKR 6 ex]; **Lysá hora**, (6476) [+Letzner 1891]; (Reitter) [+H 1930]; **Adamov** (6665) (?) [+H 1930]; **Brno okolí** (6765) 1925 (Fleischer) [+H 1930]; **Brno nádraží** (6865) 1.7.1957 (Dražba) [BRN]; **Babice** (6766) (Hladil zbytky) [*Hladil]; **Morkovice** (6769) 31.7.1960 (Churý) [+H]; **Valašské Klobouky** (6874) (Richter) [+H]; **Lopeník** (7072) (?) [*H]; 7.1976 (Baránek M.) [+Pospěch 1979].

Slovenská republika. Vyskytuje se nesouvisle různě na celém území v oblastech bučin, místy víceméně hojný, místy velmi vzácný, od nižších poloh až vysoko do hor. Na Slovensku od západu až po východ je stále velké množství starších bukových porostů, ale i zde dochází k podstatnému snižování stavu. Masové výskyty v padesátých letech patří však nenávratně minulosti. Tehdy by bylo možné na Vihorlatě v údolích, kam se svázelo čerstvé dřevo z okolních těžebních pralesů, chytit třeba 400 - 500 kusů za den.

S: okrajové nálezy - **Lučenec** (7683) 1935 (?) [PLZ]; **Čabrad u Krupiny** (7780) (Kult) [NMB]; (Roubal) [PLZ]; **Králov Brod** (7973) 7.1949 (Fritsch) [NMB]; **Štúrovo** (továrna na celulózu) (8178) (Pechlát V.); **Ipeľ** (SK? - HU?) (?) [NMP].

Bionomie. Především bukové lesy pralesního typu nebo málo udržované kulturní bučiny, pastviny se starými soliterními buky. Vývoj v odumřelém dřevě *Fagus*. Vyvíjí se nejčastěji v silnějších větvích stojících stromů, v odumřelém dřevě po odření kůry živých stromů, v povrchovém dřevě dutin. Poměrně méně často ve dřevě ležícím na zemi za příhodných vlhkostních podmínek. Bukové dřevo ležící na zemi obvykle za velmi krátkou dobu podlehne hnilobám (křenci), nebo zase naopak vyschne. V obou případech pak dochází k úhynu larev. Nikdy jsem nezjistil vývoj v nevyvrácených pařezech, zřejmě též proto, že v tomto případě je dřevo zprvu přesyceno vodou a pak rychle podléhá hnilobám. Na Vihorlatě jsem našel larvy i mnoho výletových otvorů v trámech starého roubeného domu postaveného z trámů *Fagus*, převážně však v dolních částech, kde byla větší vlhkost, kdežto horní sušší trámy byly silně napadeny *Isotomus speciosus* (Schn.). Podle toho, že jsem nacházel imága ve dřevě, pokáceném prokazatelně na jaře před třemi roky, je nejkratší vývoj 3 lety, je však pravděpodobný i delší. Přezimuje jako larva, kuklí

se koncem V. a v VI. Imága se vyskytují od počátku VI. do IX. Maximum je po polovině VII. Imága za slunného počasí létají a pobíhají nejčastěji po pokáceném i rovnaném dříví (“metrech”), nasedávají na stojící kmeny buků i pařezy. Často i na vytékající míze nejen *Fagus*, ale též *Alnus* a *Ulmus*. Demelt (1966) uvádí výskyt do 1500 m n. m.

Živné rostliny - V Čechách i na Slovensku byl zjištěn vývoj pouze ve *Fagus*. Viděl jsem kladení vajíček i do kmene *Alnus*, ale vývoj jsem v nich nikdy nezjistil. *Fagus* je hlavní živnou dřevinou i jinde (Francie, Rakousko). V Řecku u Leptokarie pod Olympem jsem našel larvy ve stojícím mrtvém *Fraxinus* několik desítek metrů od břehu moře a vychoval asi 7 imág společně s *Megopsis scabricornis* a *Morinus funereus*. V literatuře bývají uváděny i jiné dřeviny, jako *Carpinus*, *Juglans*, *Castanea*, *Quercus*.

Přirození nepřátelé - Na Vihorlatě jsme v šedesátých letech za slunného počasí pozorovali různé větší i menší ještěrky (*Lacerta* sp.), které požíraly desítky kusů *Rosalia alpina*. Během léta muselo jít o tisíce kusů. Imága se též často stávala kořistí různých ptáků. Vývojová stadia ve dřevě jsou vyhledávána datlovitými ptáky.

Variabilita. Často jsou redukovány zejména zadní a pak středové černé skvrny. Méně často se černé zbarvení rozšiřuje zvláště v zadní polovině krovek. Velmi vzácné jsou formy velmi světle nebo černě zbarvené.

Hospodářský význam. Jako škůdce nepřipadá v úvahu. Pokud dojde k poškození dřeva larvami, tak je to již stejně dřevo převážně znehodnocené houbami. Dříve docházelo na Slovensku ke škodám na roubených stavbách.

Ochrana. Oprávněně zákonem chráněný druh, zařazený mezi kriticky ohrožené. Pokud nejde o malou omezenou lokalitu, jako je např. Bezděz, chytání imág nemá na výskyt prakticky žádný vliv. Není pravdivý údaj Roubalův (1936), že tento druh byl např. na Inovci vyčtán k obchodním účelům, stejně jako řada dalších podobných dříve uváděných teorií. Příčiny vymizení v Českých zemích, na Slovensku i jinde v Evropě jsou zcela jiné a publikoval jsem je již v r. 1967. Částečnou příčinou je, že po vytěžení starých bučin se další desítky let nemají larvy kde vyvíjet a pak to byly rozsáhlé změny skladby porostů z bukových na jehličnaté. Podle poznatků, které mám ze Slovenska, je ale hlavní příčinou vymizení nebo podstatného snížení stavu skutečnost, že buková kůlatura se vytěží v zimě a na jaře a palivo nebo vláknina zůstává v lese do léta. Do rozpraskaných čel dřeva pak samičky přednostně kladou vajíčka, a to i v případě, že v blízkosti jsou staré původní porosty s dostatkem vhodného dřeva k vývoji. Dřevo i s vajíčky je pak vyváženo z lesa ven a je tak zničena většina populace. Jsou-li v těchto porostech ještě odstraňovány souše a zlomy, dochází prakticky k postupné likvidaci tohoto druhu. Další příčinou úbytku byla pro lesní personál povinnost, stanovená dokonce zákonem, odstraňovat “choré” stromy. Spolu s vývojovými stadii Rosalií byla často zničena i hnízda ptáků s mláďaty v dutinách, v jednom případě v Hlivištích po pádu takového stromu i kořata kočky divoké (*Felis silvestris* Schreber). Samozřejmě obrovský význam měla i nesmyslná akce “likvidace přestárých porostů”.

PURPURICENUS Germar, 1824

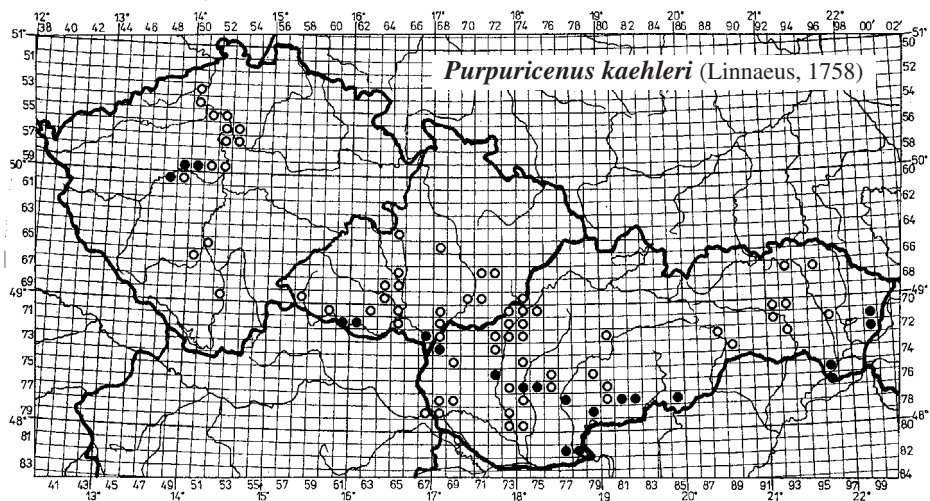
Purpuricenus kaehleri (Linnaeus, 1758)

Tesařík broskvoňový

Česká republika. V Čechách i na Moravě již téměř vymřelý druh. Kdysi se vyskytoval poměrně často v ovocných sadech, uvádí též Fleischer (1927-30). Ubývá od počátku tohoto století, ale hlavním přelomem výskytu je konec 40. a začátek 50. let, zřejmě vlivem zavedení insekticidů a asi též likvidací velkých soukromých sadů. Od té doby jsou pravděpodobně jediné lokality výskytu původní listnaté porosty na Křivoklátsku a v Podýjí. V současné době se jedná o nanejvýš vzácný druh, nalézáný pouze v jednotlivých exemplářích.

B: Bohemia (?) (Štěpán) [ČBU]; **Ústí n.Labem** (5350) 11.6.1924 (Baume) [+Vysoký 1991]; **Litoměřice** (5450) (Wanka) [HLU]; **Lovosice** (5450) 1930 (?) [c.Kratochvíl]; **Roudnice n. Labem** (5551) (?) [c.Sláma]; **Liběchov** (5552) (Sprenger) [NMP]; [+H 1929]; **Mělník** (5652) 1935 (?) [OL]; 1937 (?) [c.Kratochvíl]; 1955 (Černý Z.) [c.Černý]; **Mlázice** (5652) (?) [+H]; **Zelčín** (5652) (?) [+H]; **Liblice** (5653) (Rambousek) [NMP]; **Veltrusy** (5752) (?) [+H]; **Záboří u Mělníka** (5753) (?) [+H]; **Zbečno** (5949) 1961 (Sláma M.) [c.Sláma]; **Nižbor Dřevíč** (5949) 7.1979 (Sláma, Berger) [Sláma]; **Nižbor** (5950) 7.7.1957 (Prokš) [NMP]; 6.1968 (Berger) [c.Berger]; 7.1973 (Moravec) [*Odvárka]; 20.6.1981 (Burda); 13.7.1982 (Pavlíček J.) [c.Kybal]; 4.8.1984 (Kybal) [c.Kybal]; 1989 (Klícha J.); 1991 (Hron); **Nižbor Suchá Mlý** (5950) 18.7.1971 (Caldř K.), 11.7.1970 (Černý Z.) [*Černý]; **Pavlov u Unhoště** (5951) (?) [+H]; **Praha** (5952) 1948 (Podaný) [NMB]; **Skrýje** (6048) 6.1979 (Pavlíček J.) [*Pavlíček]; **Týřov** (6048) 16.7.1983 (Černý Z.) [*Černý]; 6.1979 (Pavlíček); **Nová Huť** (6049) 29.6.1930 (Pohnert) [NMP, +H 1933]; (Vajs) [+H]; **Zvíkov** (6551) 1948 (Podaný) [NMB]; **Písek** (6650) (Podaný) [NMB]; **Hluboká Ohrada** (6952) 25.6.1900 (Havlíček) [ČBU].

M: Moravia (?) [BRN, ČBU, HKR]; (Formánek) [BRN]; (Reitter); **Sebranice** (6465) (Volák) [HKR]; **Prostějov** (6568) (?) [+H]; **Brno a okolí** (67-6865) (Formánek) [BRN, +H]; 1913 (Tuschl) [+H]; **Otrokovice** (6771) (Vala) [+H]; **Slušovice** (6772) (Krejčárek) [c.Sláma]; **Střelice** (6765) (Formánek) [BRN, +H]; **Dačice** (6958) (?) [NMP]; **Silůvky u Brna** (6964) 1932 (?) [*Škorpík]; **Kostelany n.Moravou** (6970) (Krejčárek) [+H]; **Uherské Hradiště** (6970) 1938 (Krejčárek) [NMP, *Havelka, *Niedl, c.Sláma, c.Kratochvíl, *Picsek, +H 1939]; (Schlögel) [+H]; **Uherský Brod** okolí (6971) (Wanka) [HLU]; (Procházka) [NMP]; **Cornštejn** (7060) 24.7.1952 (Ergens) [BRN]; **Hostěradice** (7063) (Senc) [+H]; **Pouzdrány** (7065) 7.6.1951, 17.6.1951 (Lauterer) [BRN]; (Volák) [HKR]; **Mutěnice** (7068) 3.7.1940 (Hoffer) [NMP]; **Podmolí** (7161) 3.7.1995 (Kraus Z.) [*Škorpík M.]; **Nový Hrádek u Bítova**

(7161) (Soldát) [+H]; **Znojmo** (7162) 1896 (Borovička 2x) [LIT]; **Znojmo Hradiště** (7162) 1994 (Škorpík M.); (7162) (Vávra J.) [*Vávra J.]; **Břeží** (7165) 1911 (Wymetal) [BRN]; **Hodonín** (7168) (Baumert) [NMP, +H]; **Břeclav** (7267) 6.1958 (? 4 ex) [OL]; **Lanžhot** (7267) (Hladil).

Slovenská republika. Platí totéž co pro České země s tím rozdílem, že zde došlo k používání insekticidů a likvidaci sadů později. Např. likvidace starých sadů (zejména *Prunus avium*, *cerasus*, *domestica*, *Cydonia oblonga*) se na Zemplínsku uskutečnila až na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let. Na stromech *Cydonia* vyvrácených buldozery jsem nalezl velmi mnoho požerků a larev *P. kaehleri*. Dnes se tento druh na Slovensku nachází jen velmi vzácně a rovněž pouze v jednotlivých exemplářích.

S: **Bardejov** (6793) (Csiki) [+H]; **Stropkov - Vranov** (6795) 7.1915 (?) [NMP]; **Krivoklát** (6974) (?) [+H]; **Zlatovce** (7073) (Lekeš coll.) [+H]; **Bolešov** (7074) (Laco) [NMB, +Brancsik 1906, +Roubal 1936, +H]; **Trenčianske Teplice** (7075) (Fritsch) [NMB]; **Brežany** (7092) (Endrödi) [NMP]; **Margecany** (7092) (?) [OPA]; (Heyrovský) [+H]; **Prešov** (7093) (Kuthy) [+H]; **Beckov** (7173) [+Brancsik 1906]; **Bošácká dol.** (7173) (Kuthy) [+H]; [+Brancsik 1906]; **Selec u Trenčína** (7173) (Kočí) [NMB]; **Trenčín** (7174) (Korbel) [+H]; **Margecany** (7192) (Kudla) [+H]; **Vranov n. Topľou** (7196) 7.1915 (?) ; **Remetské Hámre** (7199) (Šprysl); **Gbely** (7268) 6.1934 (Matějka) [NMP, +Roubal 1936, +H]; **Holič** (7268) (Baumert) [c. Daněk]; **Kopčany** (7268) (Baumert) [BRN]; **Nové Mesto n. Váhom** (7272) (?) [NMP]; **Vadovce** (7272) (Frič) [NMP]; **Beckov** (7273) 13.6.1932 (Prokš) [NMP, +Roubal 1936, +H]; **Inovec** (7274) (?) [+H]; **Banská Bystrica** (7280) (Kuthy) [+H]; **Betliar** (7288) (Pfeffer) [+H]; **Košice** (7293) (Kuthy) [+H]; (Machulka) [+Roubal 1936]; **Sobrance** (7299) 29.6. (Šprysl); **Kúty** (7368) 20.7.1974, 24.7.1976 (*Kautman); **Vrbové** (7372) (Fára) [+H]; (Kočí) [NMB]; **Rožňava** (7389) (?) [+H 1955]; **Plavecký Sv. Mikuláš** (7469) 1935 (Kodym) [c. Kratochvíl]; **Tovarníky** (7474) (?) [+H]; **Hlohovec** (7572) (Varkonyi) [c. Kratochvíl]; 5.1974 (Valenčík P.); **Topolčianky** (7576) (?) [+Roubal 1936]; **Antol** (7579) (Günther) [+H]; **Zemplín** (7596) 1980 (Sláma M.); **Viničky** (7596) 20.6.1983 (Dunay); **Zbehy** (7673) (?) [NMB]; **Nitra** (76-7774) (Duchon, Pflieger) [c. Kratochvíl]; (Spitzer) [+Roubal 1936]; (Thurnher) [+H]; (?) [BRN]; **Zobor** (7674) (Thurnher) [+Roubal 1936]; (Pflieger) [+H]; (Barabás) [*Šiška]; **Nitra Žibrica** (7675) 6.1980 (Valenčík P.); **Zlaté Moravce** (7676) (Růžička) [HKR, +Roubal 1936]; **Krupina** (7680) (?) [c. Kratochvíl]; **Malý Kamenec** (7696) 6.1981 (Deneš K.); 3.7.1983 (Dunay); **Streda n. Bodrogom** (7696) 6.1964 (Veselý R.) [c. Sláma]; **Svätý Jur** (7769) (Depta) [NMB]; **Vinosady** (7769) 6.1982 (Valenčík P.); **Mojmírovce** (7774) 1929 (?) [NMP]; (Pflieger) [+H]; **Levice** (7777) (Albrecht) [+Roubal 1936, +H]; (Šprysl); **Čabradský Vrbovok** (7780) 6.1947 (Kult) [NMB, *Havelka]; **Horné Plachtince** (7781) 1990 (Švácha P.); **Velký Krτίš** (7782) 1989 (Sedláček A.); **Hajnáčka** (7785) (Vávra J.); **Bratislava** (7768, 7867-68) (Kuthy) [+H]; 1926 (Sukdol) [ČBU]; (Zoufal V.) [HKR]; **Šála** (7873) (Drexler) [NMB]; [+H]; **Tešedíkovo** (7873) (Drexler) [NMB, OPA, HKR, NMP, +H 1931]; **Plášťovce** (7879) 7.1947 (Pfeffer) [NMB, +H]; 6.1989 (Pavlíček J.); **Vičany** (7973) (Drexler) [NMB]; **Palárikovo** (7974) (Albrecht) [+Roubal 1936]; **Štúrovo** (8177) (Obenberger) [NMP]; 6.1952 (Brejcha) [BRN]; 6.1958 (Pavlu) [*Bojčuk]; 5.1964 (Novotná) [LIT]; 7.1964 (Lorenc); 6.7.1955 (Poláček K.); (Sobota J.); 3.7.1969 (Dupáč V.); **Bajtava** (8178) (Švácha); **Kamenica n. Hr.** (8178) 1986 (Jeniš); (Sobota J.); **Kováčov** (8178) 3.6.1952 (Hanzlík) [ČBU]; (Hozák) [HKR]; (Kraus Z.); (Palásek) [+H]; 4.6.1950 (Reháček) [NMB]; 2.7.1980 (Hron); **Chlába** (8178) (Sobota J.).

Bionomie. Listnaté lesy s převahou dubu, lesostepi, staré ovocné sady. Bionomie tohoto druhu se dá zhruba rozlišit do dvou různých typů - vývoj v živém a v odumřelém dřevě. U Zbečna jsem nalezl požerky s larvou pod kůrou dřeva silného cca 30-40 cm, pocházejícího z *Quercus* přes 100 let starého. Z larvy se mi podařilo doma dochovat krásné imágo samice *P. kaehleri*. Společně s touto větší larvou bylo i více menších larev *Clytus tropicus*. Za obdobných podmínek jsem nalézal imága *P. kaehleri* též v jižní Francii pod kůrou již dávno odumřelých doubků (i stojícího zlomu) o průměru cca 10 cm. V severním Řecku v okolí Greveny jsem zjistil vývoj tohoto druhu v poražených *Quercus* v obrovském množství. Dubové větve i slabší kmínky o průměru 2 až 10 ev. 15 cm byly pod kůrou a částečně i ve dřevě zcela rozežrané. Vzhledem k rozsahu napadení bych neváhal zde tento druh označit jako sekundárního škůdce. Podobný způsob vývoje jsem nalezl na Slovensku v okolí Zemplína na stromech *Cydonia oblonga* vyvrácených buldozery. Nedokončené požerky byly pod kůrou. Zcela jiný způsob vývoje jsem zjistil opět v Řecku pod Olympem v okolí Leptokarie. Nalezl jsem zde menší strom *Acer campestre* částečně s odumírajícími větvemi se zavadlým zeleným listím, nebo již zcela

odumřelými slabými větvemi. Ve všech případech jsem našel larvy a kukly *Purpuricenus kaehleri*. Zde se jednalo jednoznačně o primární škody působené tímto druhem. Silnější žír larev přerušil vodivé cesty pod kůrou *Acer*. Síla větví byla 2-3 ev. 4 cm. Tento způsob vývoje také více odpovídá údajům v literatuře. Čerepanov (1982) uvádí vývoj jak v usychajících, tak i v rostoucích dřevinách. *Vávra vychoval 2 ex. ze suchých středně silných větví *Quercus*, požerok udává obdobný jako u *P. budensis*. Všude jsem zjistil pouze dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují od konce V. do VII. na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Rubus*, na jihu Evropy *Spartium*, a na stromech. Rozdílnost bionomie tohoto druhu pro mne zůstává záhadou, je tak odlišná, že připomíná dva zcela různé druhy. Nejedná se ale v rodu *Purpuricenus* o nic mimořádného. Podobně dvojí zcela odlišný způsob vývoje jsem zjistil u jižních druhů *Purpuricenus barbarus* Lucas, 1949 (Alžír a Maroko) a *Purpuricenus desfontainei* (Fabricius, 1792) (Řecko a Tunis). Šlo též o vývoj v živém dřevě slabých větviček a na druhé straně ve zcela suchém, již dlouho odumřelém dřevě silnějších průměrů, vždy však jiných druhů dřevin.

Živé rostliny - *Quercus* (Čechy, Francie, Řecko, Makedonie), *Cydonia* (Slovensko), *Acer campestre* (Řecko); *Quercus* (*Vávra); v literatuře se udává ještě *Prunus*, *Robinia*, *Castanea*, *Ulmus*, *Paliurus spina-christi*, *Fagus*, *Pyrus*, *Salix*, *Populus*.

Přirození nepřátelé - Největším nepřítelem v jižní Evropě (Řecko, Francie) jsou pro larvy datlovití ptáci a pro imága ůhýk (*Lanius* sp.). Nacházeli jsme mnoho imág napíchnutých na trnech různých křovin.

Variabilita. Barevně variabilní jsou krovky a štít. Krovky jsou obvykle červené s větší nebo menší černou oválnou skvrnou uprostřed, která se může rozšiřovat až ke štítku, nebo ke konci krovek. Štít obvykle černý nebo s červenými skvrnami, až téměř červený.

Hospodářský význam. Přesto, že je někdy primárním škůdcem, vzhledem k jeho velké vzácnosti u nás vůbec nelze hovořit o škodách. Škody v jižní Evropě viz výše.

Ochrana. V České republice je tento druh oprávněně zařazený mezi kriticky ohrožené. Všude ve střední Evropě mizící druh, místy již desítky let znovu nenalezen. Jedinou možnou ochranou na lokalitách výskytu je zachování listnatých porostů pokud možno v původní druhové skladbě. Ve střední Evropě mizící druh, evidované nálezy jsou převážně velmi starého data.

Purpuricenus globulicollis Mulsant, 1839 *ssp. globulicollis* Mulsant, 1839

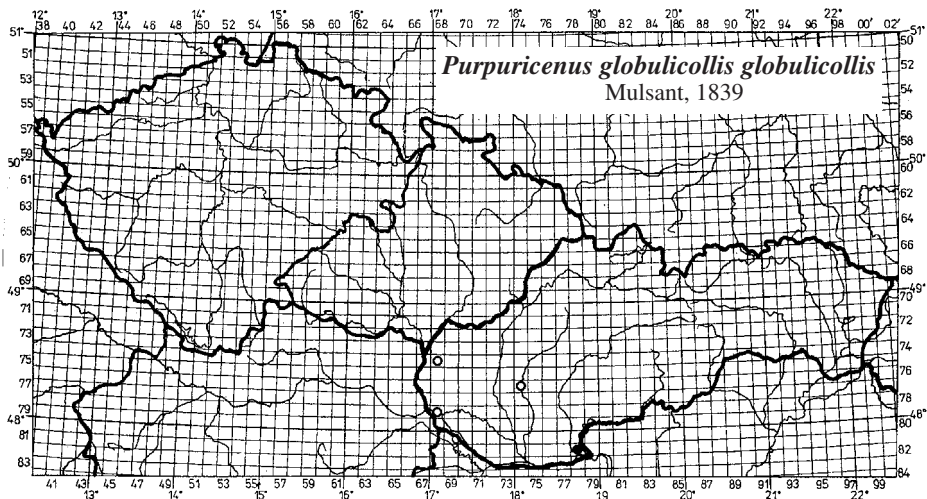
Česká republika. Ve sbírce Volákové je jeden kus s lokalitou Moravia. Nález považuji za možný a pravděpodobný, stejně jako rakouský nález od Vídně.

M: Moravia (?) (Volák coll.) [HKR];

Slovenská republika. Nanejvýš vzácný, nalezeno jen několik kusů.

S: Železná Studienka (7468) 1953 (Dostál) [+H 1955]; **Nitra** (7674) (Staudinger coll.) [+H 1955]; **Kamzík u Bratislavy** (7868) (Fritsch) [NMB, +H 1955, +Roubal 1936]; **Štúrovo** (8178) 3.7.1961 (Montag) [c.Hladil].

Bionomie. Není známa, údaje jsou založeny převážně na dohadách. - Výskyt imág VI. – VII. Imága jsem nacházel většinou společně s jinými druhy, např. v Řecku při silném rojení desítek kusů čtyř místních druhů nad jedinou samičkou *P. desfontainei* (Fabricius).

Živé rostliny - Nejsou mi známy. Všechny mnou nalezené kusy byly v blízkém okolí *Quercet* za přítomnosti celé řady dalších, zejména podrostních dřevin.

Variabilita. Proměnlivý je tvar černé skvrny na krovkách a červeného a černého zbarvení štítu.

Hospodářský význam. Nepatří mezi hospodářsky významné druhy.

Ochrana. Vzhledem k neznámé bionomii nelze výskyt nijak ovlivnit.

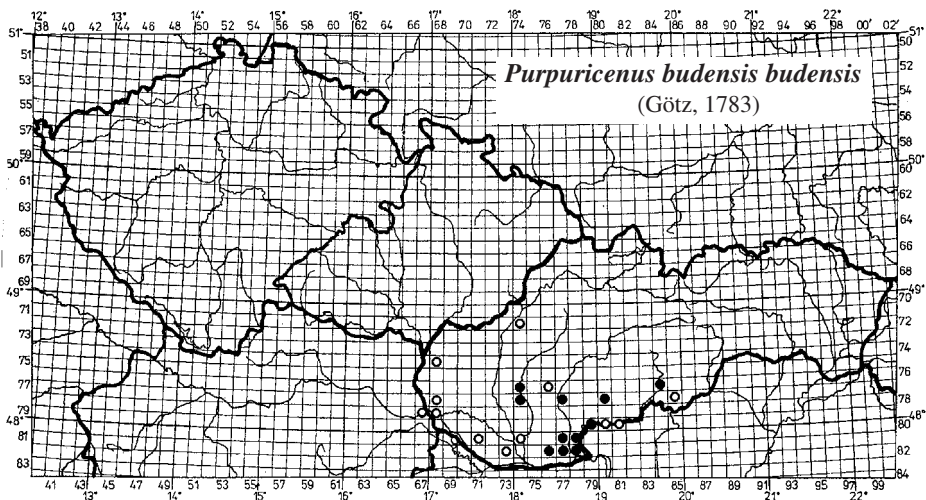
***Purpuricenus budensis* (Götz, 1783)
ssp. *budensis* (Götz, 1783)**

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. V teplých jižních oblastech západního a středního Slovenska, obvykle jen jednotlivě a vzácně.

S: **Trenčín** (7174) (Čepelák) [c.Stuttgart]; **Železná Studienka** (7468) 10.7.1928 (Kavan) [NMP]; **Nitra** (7674) (Krumpál,Gajdoš) [+Krumpál, Gajdoš]; **Mlýňany** (7676) 7.1958 (?) [NMP]; **Buzitka** (7684) (*Kautman); **Krškany** (7774) (Gajdoš P.) [*Šiška]; **Levice** (7777) (Váňgel J.) [+Roubal]; (Tichý) [+H]; 1990 (?) [*Týr]; (?) [+Hoľeksa, Smetana]; **Čabravský Vrbovok** (7780) 30.6.1983 (Bečvář); **Filakovo** (7785) (?) [LIT]; 1952 (Řeháček) [NMB]; **Bratislava** (77-7868) (Podaný) [NMB]; 6.1947 (Valenčík M.); **Devín** (7867) (Kouřil V.) [+Roubal]; 1919 (Štusák) [NMP]; **Kamzík u Bratislavy** (7868) (Černý) [+H]; (Kavan) [+H]; **Šahy** (7979) 25.6.1948 (Prokš) [NMP]; (?) [+Hoľeksa, Smetana]; 6.7.1981 (Čermák R.); 7.7.1987 (Černý); **Ipelské Predmostie** (7980) 14.7.1958 (?) [NMP]; **Slovenské Ďarmoty** (7981) 7.1955 (Marek O.) [+H, *Poláček]; **Mad** (8071) (Csiki) [+H]; **Nové Zámky** (8074) (Čejka J.) [+Roubal]; **Čata** (8077) 1975; **Pastovce** (8078) 9.5.1978; **Zalaba** (8078) (?) [+Hoľeksa, Smetana]; **Balvany** (8173) (Valenta) [+H]; **Batorove Kosihy** (8176) (Thurnher) [+Roubal 1936]; **Búč** (8176) (Thurnher) [+H]; **Nová Vieska** (8176) 25.6.1960 (Zeman,Hozák) [HKR]; **Belianske kopce** (8177) 8.6.1960 (Pospíšil K.) [c.Sláma]; 5.7.1963 (Poláček K.); 27.6.1961 (Sláma M.); 2.7.1972 (Sláma M.); 4.7.1975 (Kubáň) [*Kubáň]; 9.6.1986 (Trmal A.); 1988 (Vávra J.); **Gbelce** (8177) ? (Balthasar) [NMB]; (Hoffer) [+H]; 7.1955 (Marek) [*Bojčuk]; 12.7.1962 (Marek O.) [*Poláček]; (Poláček) [HKR]; (Švácha); (Trávník) [+H 1931]; **Kamenín** (8177) 6.1978 (Březina); (Švácha) [+Švácha 1987];

Kamenný Most (8177) 26.6.1983 (Štěpánek P.); **Kováčov** (8177) 26.7.1954 (Sláma M.); 17.7.1964 (Poláček K.); (Pechlát V.); **Stúrovo** (8177-78) 6.1937 (Brožík); 15.6.1950 (Eiba) [c.Sláma]; 15.6.1950 (Sláma M.); 7.1963 (Heyrovský); 5.8.1984 (Břach T.) [*Doležal]; 20.7.1974 (Doležal J.) [*Pádr]; 9.6.1986 (Trmal A.); 25.7.1978 (Mikát M.); 15.6.1981 (Karas V.); 20.7.1964 (Kocourek F.); 14.7.1982 (Macek J.); a další; **Belá** (8178) (Roubal) [NMB]; **Kamenica n.Hr.** (8178) ? (Albrecht) [+H]; 22.6.1990 (Mihal V.); (8178) 18.7.1964 (Poláček K.); (8178) ? (Reháček) [NMB]; (8178) 7.1952 (Sláma); (8178) 3.7.1954 (Strejček J.); a další; **Kováčov** (8178) (Heyrovský) [+H]; 6.1967 (Marek) [*Kováčov]; **Kováčovské kopce** (8178) 29.6.1983 (Bečvář); 9.8.1984 (Hošek P.); **Chlába** (8178) 6.1972 (Kubáň); **Torisa** (?) [+Roubal cit. Laco, +H]; **Slovakia orient** (?) 1921 (Smetana) [NMP].

Bionomie. Okraje dubových lesních a lesostepních porostů, pastevní lesy, zahrady. Vychoval jsem několik imág z dolní části kmínku čerstvě uhynulého (dosud se zvadlými listy) mladého *Quercus* o průměru 3-4 cm, vysokého cca 150 cm (Novi Dojran). Larvy prožíraly nepravidelně dřevo od kůry až po středovou část. Vývoj v domácích podmínkách byl tříletý. *Vávra vychoval 1 ex. ze suchého výmladku *Corylus avellana*, larvální chodba byla ve středové části. - Imága se na Slovensku vyskytují od poloviny VI. do poloviny VIII. V jižní Evropě již od konce V. Denní druh, za slunečného počasí imága nalétávají na různé květy např. *Rubus*, *Apiaceae*, *Carduus*, v jižních zemích také *Centaurea*, *Onopordum*, *Allium cepa*, *Spartium* a mnohé další.

Živné rostliny - *Quercus* sp. (hládkokorý druh, Makedonie); *Corylus avellana* (*Vávra), *Prunus* (Švácha, 1987), *Pistacia lentiscus* (Richoux, Allemand, Pupier, Delaunay, 1986).

Variabilita. Slabě variabilní je černá skvrna na krovkách, silně variabilní je červené a černé zbarvení štítu.

Hospodářský význam. Podle způsobu úhynu výše uvedeného mladého stromku *Quercus*, bych soudil na primárního škůdce. Prvotní příčina úhynu však mohla být též jiná. Jako hospodářský škůdce na Slovensku bezvýznamný.

Ochrana. Přes poměrně omezený řídký výskyt bych tento druh neřadil mezi přímo ohrožené druhy.

AROMIA Audinet-Serville, 1833

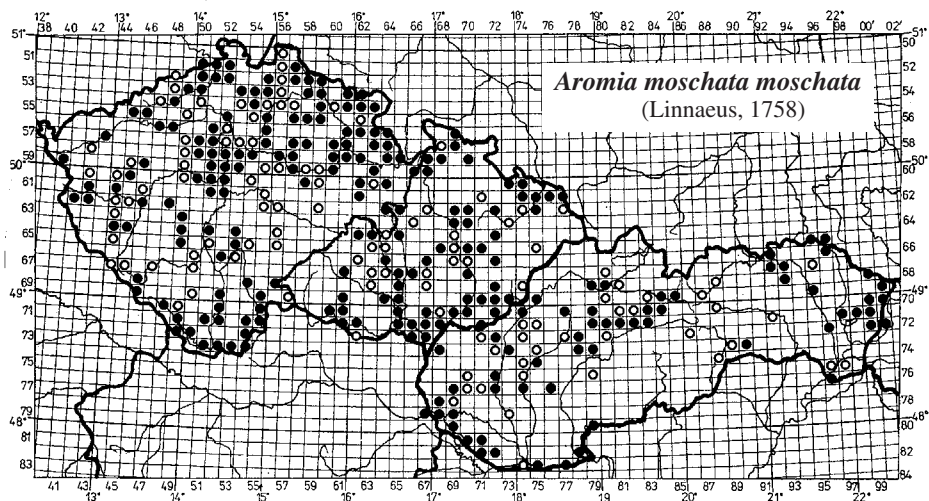
Aromia moschata (Linnaeus, 1758)

ssp. *moschata* (Linnaeus, 1758)

Tesařík pižmový - fuzáč pižmový (pižmovec vrbový)

Česká republika. Nerovnoměrně rozšířen téměř po celém území od nížin až vysoko do hor. Ubývá společně se starými vrby, přestože je místy ještě častým druhem. Výskyt je však zcela nesrovnatelný s poválečnými lety, kdy byl kolem toků na starých vrbach na mnoha místech velmi hojný.

Slovenská republika. Dosud poměrně častý druh. V nížinách je hojnější v západní části Slovenska, jinak jeho výskyt převažuje v horských údolích.

Bionomie. Vrbové břehové porosty a lužní pastviny, lesy s vysokým zastoupením *Salix caprea*. Vývoj přednostně ve starých vrbach, dříve se převážně vyskytoval na stromech, u kterých byly často seřezávané větve. Larvy se vyvíjejí pod kůrou a ve zdravém, nebo zdánlivě zdravém dřevě silnějších kmenů stromů i slabých větví od tloušťky 2 cm (v tomto případě zejména *Salix caprea*). Podkorní chodby zasahují do povrchové vrstvy bělí. Dává přednost stromům oslabeným po technickém poškození, např. seřezáváním větví, opakovaném napadení apod. Vývoj víceletý, pravděpodobně tříletý. Imága se vyskytují od VI. do XI., nejčastěji VII.-VIII. *Šprysl uvádí velmi silné rojení v Hradci Králové 25.9.1977, *Bojčuk každoroční výskyt v Králíkách až do 10.XI., Vavroušek (1978b) v Krkonoších do 13.X. Většinou jsou imága na stromech, ze kterých se líhnou a kam opět kladou vajíčka, na kůře kmenů, na větvích i na listech. Uvádí se také na květech, ale na nich je tento výskyt podle mne velmi vzácný. Imága jsou cítit pronikavou vůní, při početnějším výskytu se kolem napadených stromů šíří příjemná vůně na mnoho metrů daleko a často prozradí přítomné brouky ještě před jejich spatřením.

Živné rostliny - Různé druhy *Salix* a *Salix caprea*. Uvádí se též *Alnus* a *Populus*.

Variabilita. Štít bývá na vrchní ploše hladký a lesklý, krovky jsou převážně zelené, méně často modré, modrofialové až černofialové, nebo měděně červené.

Hospodářský význam. Převážně nenapadá hospodářsky důležité stromy, takže se nedá považovat za příliš vážného škůdce. Jinak při víceletém opakovaném žíru může způsobit úhyn celých stromů. Působené škody jsou jak fyziologického, tak i technického charakteru.

Ochrana. Přestože v posledních desetiletích vlivem kácení starších stromů se výskyt tohoto druhu radikálně snížil, nelze ho zatím považovat za ohrožený druh.

AXINOPALPIS Dejean, 1835

Axinopalpis gracilis (Krynicky, 1832)

ssp. *gracilis* (Krynicky, 1832)

Česká republika. Velmi vzácný lokální druh, nalezený jednotlivě ve středních a východních Čechách, častější je na jihovýchodní Moravě.

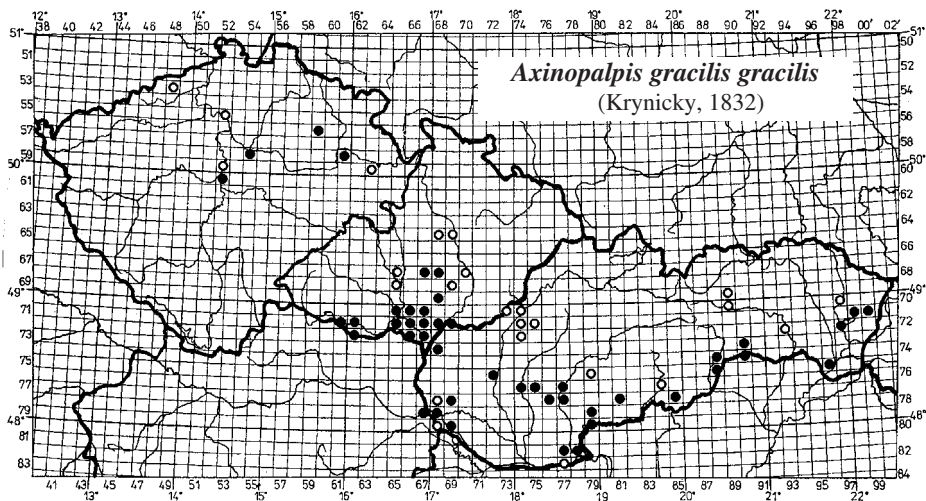
B: Teplice (5348) (Weissenstein) [+H 1930]; **Liběchov** (5552) (Loos) [+Loos 1909]; **Vojice** (5659) 7.1973 (Šímeček) [HKR]; **Stará Boleslav** (5854) 6. (Hála) [*Břach]; **Hradec Králové** (5861) (Sobota J.); 7.1974 (Šímeček) [HKR]; **Praha Havl. sady** (5952) (Baudyš) [+H 1930]; **Praha XII.** (5952) 5.1911 (?) [NMP]; **Skořenice** (5963) 17.7.1952 (Poláček K.); **Zbraslav Závist** (6052) 5.6.1980 (Ričl P.) [+Ričl 1985].

M: Morava (?) (Formánek) [+H 1942]; **Kosíř n.H.** (6468) (Kudla) [OL]; **Slatinky** (6468) 1944 (Palásek) [+H]; **Olomouc** (6469) 10.7.1941 (Kudla) [+H 1942]; **Brno okolí** (6765) (?) [+Fleischer 1927-30, +H]; **Vyškov** (6767-68) 1913 (Růžička) [+H]; (Volák) [HKR]; 1975 (Kubáň); (6767) 7.1984 (Hála) [*Břach]; **Kroměříž** (6770) (Fiala) [+H 1942]; **Brno** (6865) 27.5.1948 (Volák) [HKR]; **Chřibý** (6869) (Fiala) [+H 1942]; **Kyjov Chrástí** (6968) 3.6.1974 (Luža O.); **Pouzdrany** (7065) 2.6.1961 (Daněk); 6.1983 (Sláma M.); 15.6.1986 (Nikodým M.); **Horní Bojanovice** (7066) 14.6.1963 (Lauterer) [BRN]; **Strachotín** (7066) 6.7.1973 (Šustek Z.) [+Šustek 1974]; **Bořetice** (7067) 13.6.1975 (Němec J.) [*Škorpič]; (*Kautman); **Kobyly** (7067) (Černý); **Podmolí** (7161) 2.7.1994 (Škorpič M.); (Vávra J.); **Popice** (7162) 1974 (Kubáň); **Znojmo** (7162) (Roubal) [NMB]; **Mikulov** (7165) 24.6.1962 (Pospíšil); 6.1962 (Sláma M.); (Vaňhara J., Matuška) [+Černý]; **Pavlov** (7165) (?) [*Mlejnek]; **Perná** (7165) 1986 (Nikodým M.); **Mušov** (7165) ? (Hruška m.); **Lednice Janův hrad** (7166) (Jelínek J.); **Milovice** (7166) (Jelínek J.); **Pavlovské vrchy** (7166) 1977 (Hron); **Ladná** (7167) 1984 (Jeniš); **Hodonín** (7168) 1.6.1947 (Olexa) [+H]; **Moravská Nová Ves** (7168) 1.7.1987 (Klváček J.); **Rohatec** (7169) (Hladil); **Dyjákovický** (7262) 20.6.1995 (Škorpič M.); **Lednice** (7266) 6.1962 (Sláma M.); 24.6.1962 (Pospíšil K.) [*Píček]; 16.6.1976 (Pucholt R.); (c.Černý Z.) [+Černý]; **Valtice Boří les** (7266) 13.7.1962 (Strejček J.); **Břeclav** (7267) (Hála) [*Břach]; 8.6.1983 (Kybal); **Pohansko** (7267) (c.Vávra J.) [+Černý].

Slovenská republika. Vzácný v teplejších oblastech jižního Slovenska.

S: Levoča (6989) (Csiki) [+Roubal]; **Záblatie** (7073) (?) [+H]; **Bolešov** (7074) 7.1955 (?) [OPA]; **Trenčín** (7074) [+Brancsik 1906]; (Čepelák, Korbel) [+Roubal]; **Spíšská Nová Ves** (7089) 7.1935 (Role coll.) [+H]; 1933 (Valenčík M.); **Humenné** (7097) (Kodym) [+H 1942]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [BRN, +H]; 6.1968 (Kybal M.) [*Čermák R.]; **Motěšice** (7175) 22.6. (Roubal) [+Roubal, NMB]; **Remetské Hámre** (7198) 14.7.1955 (?) [HKR]; 7.1955 (Dvořák M.) [+Havelka1964]; 26.6.1971 (Šprysl) [*Macek]; **Hlivštie** (7199) 10.7.1972 (Černý); **Inovec** (7274) (Čepelák) [NMP]; **Košice** (7293) (+Rószay E.) [+Roubal]; **Míchalovce** (7297) 6. (Lorenc); **Saštín - Stráže** (7368) 4.7.1991 (Juřena D.) [+Šigt 1996]; **Zadiel** (7390) 15.6.1975 (Karas V.); **Plešivec** (7488) 7.7.1985 (Mikát M.); **Jablonov** (7490) 11.6.1966 (Sobota A.) [PLZ]; **Hlohovec** (7572) 24.6.1962 (Čepelák) [c.Kratochvíl]; 27.6.1964 (Gubala) [c.Daněk]; (?) [NMP, c.Kratochvíl]; 1962 (Pacholátko) [*Zúber]; **Banská Štiavnica** (7579) 9.1957 (?) [LVÚ Banská Štiavnica]; **Domica** (7588) 23.6.1976 (Maidl) [NMB]; **Kečovo** (7588) 5.1976 (Borůvka) [OPA]; **Viničky** (7596) 17.7.1980 (Mertlík J.); **Zemplín** (7596) 1978 (Sláma M.); **Nitra** (7674) 5.1985 (Šiška) [*Deneš]; **Nitra Zobor** (7674) (Šiška) [*Hruška]; (Švácha P.); **Žirany** (7675)

(Šiška B.); **Hronský Beňadik** (7677) 1990 (Kúdela [*Týr]; **Ladov** (7684) (Roubal) [NMB]; **Bratislava** (7768) (Krása B.); **Malé Karpaty** (7768) (Kavan) [+H 1942, c.Kratochvíl]; **Svätý Jur** (7769) (Šlégl) [NMB, +H 1931, +Roubal]; 5.1984 (Dunay); (*Kautman); **Vinosady** (7769) (Barabás L.); 1990 (Švácha P.); **Miloslavov** (7969) 9.7.1991 (*Kautman); **Cifáre** (7776) 19.5.1986 (Holeksa); **Levice** (7777) (Roubal) [+H]; 7.1976 (Hála) [*Odvárka, *Benedikt]; **Horné Plachtince** (7781) 1990 (Švácha P.); **Hajnáčka** (7785) 3.7.1985 (Mikát M.); 19.6.1987 (Teťal I.); (?) [*Mlejnek]; (Vávra J.); **Bratislava Kobyla** (7867) 13.6.1925, 12.6.1932 (Roubal) [PLZ, NMB]; (Roubal, Kavan, Prokš, Vrzal) [+Roubal]; (Barabás L.) [+Barabás1976, +Jendek 1978]; **Devín** (7867) 2.6.1935 (Roubal) [NMB, Roubal]; **Bratislava** (7868) (Fritsch) [+Roubal]; 4.6.1952 (Prokš) [NMP]; (*Kautman); **Petržalka** (7968) (Vrzal) [NMP]; **Miloslavov** (7969) 9.7.1991 (*Kautman); **Plášťovce** (7879) 27.5.1986 (Šafanda); (Tomčík J.); **Sáhy** (7979) (Černý); **Belianske kopce** (8177) (Tomčík J.); **Štúrovo** (8178) 23.5.1934 (Roubal) [OPA, NMB]; 23.6.1948 (Prokš) [NMP]; (Král) [+H 1942]; 1965 (Picka J.) [+Picka 1969]; 21.6.1966 (Picka) [+H]; 6.1970 (Černý J.); 27.5.1990 (Kadlec J.); (Lorenc, Sobota J.); 1990 (Švácha P.); **Kamenica n.Hr.** (8178) 15.6.1948 (Sobota A.) [PLZ]; 28.5.1975 (Škorpík M.); 13.6.1981 (Mertlík J.); **Kováčov** (8178) 6.1961 (?) [*c.Franke]; (Kudla, Matějka) [+H]; (Roubal) [NMB]; (Sobota) [+H]; **Kováčovské kopce** (8178) 7.1984 (Valeník M.); 13.6.1986 (Vacík D.); **Mužla** (8277) (Roubal) [+Roubal].

Bionomie. Druh listnatých lesů, parků a starších zahrad. Vývoj ve slabých odumřelých větvičkách listnatých dřevin. Jde zřejmě o přelížený večerní a noční druh, přilétávající často na světlo. Podle Demelta (1966) má asi dvouletý vývoj. - Imága pobíhají za tmy po větvích keřů i starých stromů, za dne sedávají nehnutě na spodní straně větviček a dají se i sklepávat. Výskyt imág V. - VII., nejčastěji konec V. a počátek VI.

Živné rostliny - *Quercus*, *Cydonia oblonga*, *Morus*, *Ulmus*; *Euonymus*, *Juglans* (*Kubáň); *Persica* (*Šiška B.); *Aesculus* (*Vávra); *Prunus domestica*; v již. Evropě *Amygdalus* (Řecko); *Juglans regia* a *Rosa* (Demelt 1966), dále *Castanea*.

Hospodářský význam. Nepatří mezi hospodářsky významné druhy.

Ochrana. Není přímo ohroženým druhem a také výskyt nelze dost dobře ochranou druhu ovlivnit.

GRACILIA Audinet-Serville, 1834

Gracilia minuta (Fabricius, 1781)

= *albanica* Csiki, 1931 - Sláma (1965)

Tesařík drobný

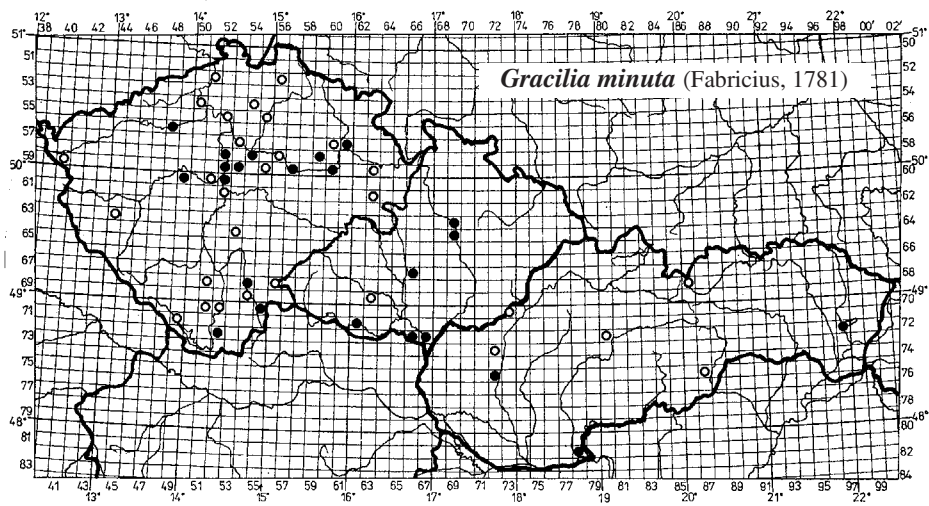
Česká republika. Velmi lokální a řídký druh, převážně nalezený v blízkosti lidských obydlí, ve skladech, na půdách apod., na výrobcích z vrbového proutí, pak obvyčejně hromadně. V přírodě se u nás zřejmě vůbec nevyskytuje, nebo jen náhodně.

B: Krušné hory (?) 10.8.1930 (?) [+Vysoký 1991]; **Úpice u Pardubic** (?) [NMP]; **Děčín** (5251) 8.1955 (Mikulecký) [+Pižl 1979]; **Liberec** (5256) (Podaný) [NMB]; **Sebuzín** (5450) 11.7.1927 (?) [+Vysoký 1991]; **Polomé hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915]; **Liběchov** (5552) 1931 (Zborník) [NMP]; **Bakov** (5555) (?) [+H]; **Málnice u Loun** (5648) 1980-81 (Knížek) [*Zbuzek, c.Šafanda, *Břach, Kybal aj.]; **Neratovice** (5753) 5.7.1941 (Novotný J.) [*Ríha]; **Hradec Králové** (5760-61) 1941 (Přivora) [*Kocourek F.]; (Hála) [*Sobota]; **Praha** (58-6052, 5953) (Šárka, Trója, Kobyličky, Modřany, Kunratice, Žižkov, Spálená ul., Dubeč; (Podaný) [NMB]; (Fait) [OPA]; 18.6.1915 (Láznička) [*Holeksa, *Skorpík, ČBU, PLZ]; 16.10.1949 (Záhora) [*Pádr]; 1948 (Všetečka) [*Zúber]; (Fassati) [+H]; 1962, 1975 (Sláma M.); 5.1960 (Skřivan J.) [*Hron]; **Čelákovice** (5854) 6.1975 (Sláma M.); **Nymburk** (5856) (?) [NMP]; **Dobřenice** (5859) (Sobota J.); **Chebsko** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Nižbor** (6049) 6.1976 (Sláma M.) [*Bojčuk]; **Český Brod** (5955) (?) [NMP]; **Kolín** (5957) (Černý); **Pardubice** (5960) (*Kautman); **Choceň** (5963) 15.6.1957 (Poláček K.); **Všenory** (6051) (Rupič) [+H]; **Vrané n.Vltavou** (6052) 6.1983 (Ričl) [*Cermák R.]; **Zbraslav Strnady** (6052) 20.5.1957 (Sláma M.); **Štěchovice** (6152) (Roubal) [NMB]; **Litomyšl** (6163) (?) [NMP]; **Stod** (6344) (Thurnher) [NMP, +H]; **Sedlec Prčice** (6453) (?) [+H]; **Vodňany** (6851) (?) [+H]; **Veselí n.Luž.** (6854) 14.4.1968 (Karas V.) [*Karas]; **Jindřichův Hradec** (6856) 5.1955 (Stícha) [NMP, ČBU, *Bojčuk, *Havelka]; **Třeboň** (6954) (Heyrovský) [NMP]; **Křemže** (7051) (Haylíček) [ČBU, HLU]; **České Budějovice** (7052) (Mičan) [+H]; **Majdalena** (7055) 6.1968 (Deneš K.); **Želnavá** (7149) [+Hennevogl]; [+H]; **Kaplice** (7252) 6.1965 (Pils) [*Deneš].

M: Olomouc (63-6469) 1989 (?) [*Týr]; 10.7.1987 (Kovářík J.) [*Kadlec]; **Brno Tuřany** (6766) (Tesař P.); **Moravský Krumlov** (6963) (Podaný coll.) [NMB]; **Hrozenkov** (7073) (Vadas) [c.Kratochvíl]; **Znojmo** (7162) 1972 (Štraus P.) [+Štraus 1976]; (Hladil); **Lednice** (7266) 6.1981 (Hladil J.) [*Píček]; **Břeclav** (7267) 6.1983 (Hála) [*Odvárka, c.Trmal, *Týr].

Slovenská republika. Za stejných podmínek, ale pouze ojedinělý lokální výskyt.

S: Vyšné Hágy (6886) (?) [NMP]; **Banská Bystrica** (7280) [+Roubal cit. Petricský J.]; **Michalovce** (7297) (Lorenc); **Vrbové** (7372) (Kočí) [NMB]; **Hlohovec** (7572) (Valenčík M.); **Gemer** (7587) (Dvořák) [NMB]; (Reitter) [OPA]; **Stúrovo** (8178) 7.1971 (Lorenc) [*Odvárka]; (Novotná) [LIT].

Bionomie. Vývoj larev pod kůrou slabých větviček od průměru cca 3 mm. Vůbec není rozhodující, kolik let je dřevo (proutí) staré a zda je uloženo i v suchém prostředí. Na konci vývoje se larvy zavrtávají do dřeva, kde si vyhloubí krátkou kukelní komůrku rovnoběžnou s osou dřeva. Stejně dřevo je napadáno řadou generací dlouhá léta za sebou. Vývoj jsem zjistil dvouletý (Sláma, 1965), možná ve velmi suchém prostředí ještě delší, bývá však uváděn i jednoletý. Po víceletém opakovaném žíru se pozerky spojují, až nastane úplné zničení dřeva. - Imága se vyskytují podle podmínek, v jakých je napadený materiál uložený, obvykle od V. do VII, podle Demelta až do IX. Maximum výskytu je VI. - VII. Imaga sedí přitisknuta k napadenému proutí. Večerní a noční druh, přilétá i na světlo.

Živé rostliny - U nás zjištěn výhradně na *Salix*; *Ceratonia*, *Castanea* a *Quercus* (Sama, Schurmann, 1982), udává se též *Rubus*, *Rosa*, *Betula*, *Salix*, *Quercus*, *Crataegus*, *Rhamnus* (Bílý a Mehl, 1989).

Hospodářský význam. V minulosti býval velmi vážným škůdcem výrobků z neloupaného vrbového proutí, jako byly košíky a proutěné obaly na skleněné nádoby (demižony), ve kterých se přepravovaly tekutiny včetně kyselin, žiravin, vín apod. Po utržení držadel nebo dna obalů docházelo k rozbití nádob a dalším škodám. Pokud došlo k napadení uvedených košíků a obalů, během několika let mohly larvy zcela zničit napadený materiál. Pevnost byla snížena zejména vytvářením kukelních komůrek v jádru proutí. Napadení je možné snadno identifikovat podle vypadávající jemné drtě, která vytváří hromádky. Dnes jsou škody spíše zvláštností, protože se neloupané proutí velmi málo používá,

Ochrana. Do střední Evropy zavlečený druh. Nepatří mezi druhy, které by měly být chráněny a také výskyt nelze ochranou ovlivnit.

DEILUS Audinet-Serville, 1834

Deilus fugax (Olivier, 1790)

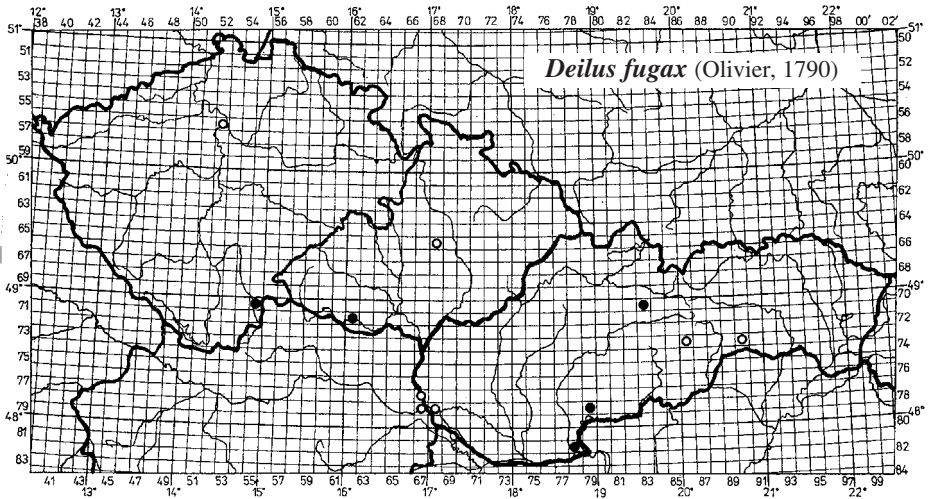
Česká republika. Celkově velmi vzácný a lokální. Pouze jednou byl nalezen v jižních Čechách, možná též ve středních Čechách. Na Moravě z okolí Znojna byl vypěstován ve velkém množství.

B: Klikov (7055) 6.1984 (Zumr V.) [*Deneš]. Heyrovský má v kartotéce uvedený nález také z Čech, který však neuveřejnil - **Zelčín** (5652) (Zavřel).

M: Prostějov (6568) (Kouřil) [NMP, +H]; **Havraníky** (7162) 12.6.1975 (Stehlík); **Popice** (7162) (Jeniš, Bláha, Čálek L., Zeman V., Procházka J. a řada dalších); **Znojmo** (7162) (Kubáň, Štraus, Sláma, Hladil a mnoho dalších); **Konice** (7162) 1981 (Nikodým M.) [*Nikodým].

Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální v teplých oblastech.

S: Malé Karpaty (?) (Kavan) [NMP]; **Kláštorská** (7083) 31.5.1978 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; **Revúca** (7386) 3.6.1933 (Hajný) [+H]; **Zadiel** (7390) 9.5.1950 (Stehlík) [BRN, +H]; **Kobyly** (7767) (Kavan, Roubal) [+H]; **Devín** (7867) 2.4.1935 (Roubal) [*Krása, NMB]; **Bratislava** (7868) (Fritsch) [+Roubal]; **Plášťovce** (7879) 21.5.1984 (Franc V.); **Štúrovo** (8178) (Hron) [*Hron].

Bionomie. Vývoj larev probíhá pod kůrou slabých větviček (1-2 cm), později vstupují do dřeva, kde si vyhlodají kukelní komůrku. Vstupní a zároveň výletový otvor larvy ucívají drtí. Podle Hrona & Hanouska (1985) je vývoj dvouletý, bývá však uváděn jednoletý až tříletý. Imága se vyskytují v V.-VI. na různých květech, nebo na živných rostlinách.

Živné rostliny - *Sarothamnus scoparius*; *Spartium junceum* (Francie); *Cytisus capitatus* (Teppner, 1965); *Calytocolpa spinosa*, *Genista*, *Laburnum*.

Hospodářský význam. Je málo pravděpodobné, že by tento druh byl také primárním škůdcem. Podílí se však na odumírání rostlin, oslabených přísuškem a zimními mrazy. Hospodářský význam je velmi malý. *Sarothamnus* byl uměle vysazován a rozšiřován jako rostlina vhodná pro zimní okus zajíců.

Ochrana. Převážně jižní druh, který však nepatří mezi ohrožené druhy. Otázka původnosti tohoto druhu u nás, zejména v Čechách a na Moravě, je stejná jako u živné rostliny.

OBRIMUM Dejean, 1821

Obrium cantharinum (Linnaeus, 1767)

Česká republika. Podle zjištěných lokalit nelze posuzovat celkové rozšíření u nás, protože je zřejmě rozšířen mnohem více. Je nočním druhem, unikajícím pozornosti. Je považován za vzácného, ale je možné ho obvykle vychovat ve velkém množství.

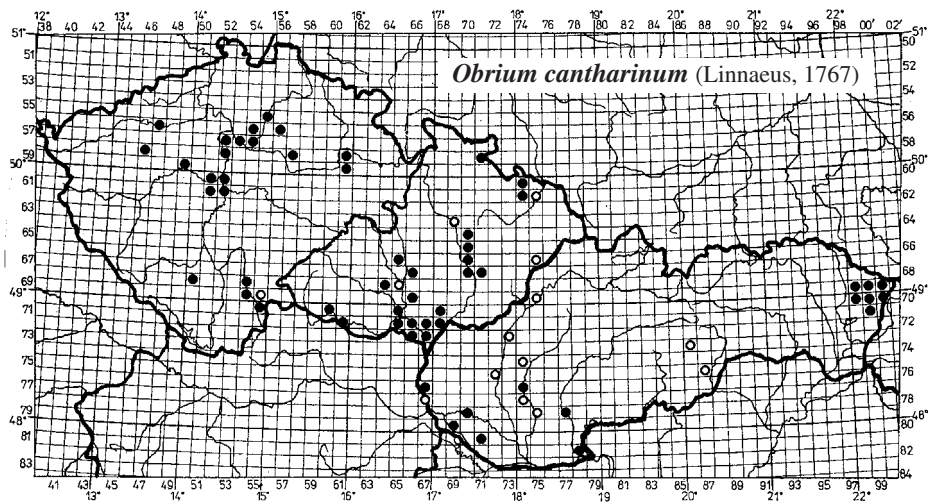
B: **Kosmonosy** (5555) (König) [+Zúber 1983]; **Stroupeč** u Žatce (5647) 2.7.1983 (Karas V.); **Řepín** (5654) 1975 (Sláma M.); **Dolánky** u Března (5656) 8.1984 (Krejčíř M.); **Ujkovice** (5656) (?) [c.Kratochvíl]; **Neratovice** (5752-53) 1964 (Sláma M.) [+Sláma 1966]; **Nový Vestec** (5754) (Sláma M.); **Hradec Králové** (57-5861) 8.1977 (Zeman) [*Holeksa]; 14.7.1985 (Mikát M.); (Sobota J.); **Petrohrad** (5846) 28.6.1964 (Sobota) [PLZ]; **Sedlec Líbeznice** (5852) 1976 (Sláma M.); **Zehuň Báh** (5857) (Zahradník P.); **Křivoklát** (5949) 1971 (Sláma M.); **Zbečno** (5949) 14.6.1993 (Hoskovec) [*Rejzek]; **Revnice** (60-6151) 1964 (Sláma M.) [+Sláma 1966]; 1977 (Švácha) [+Švácha 1987]; **Davle** (6052) 6.1970 (Sláma M.); **Ště-**

chovice (6152) 6.1970 (Sláma M.); **Ražice** (6750) 1994 (Sláma M.); ? (6754) (Kučera E.); **Bavorov** (6850) 1994 (Sláma M.); **Hamr n.Než.** (6854) 17.6.1970 (Karas V.); **Veselí n.Luž.** (6854) 29.6.1970 (Karas V.); **Hluboká N.Vlt.** (6952) 5.6.1975 (Karas V.); 1990 (Simandl J., Vlasák J.); **Třeboň** (6954) 1971 (Deneš); **Stráž n.Nežárkou** (6955) 6.1950 (Dostál) [+H 1951]; **Chlum u Třeboně** (7055) (Niedl) [+H]; **Lutová** (7055) (Niedl J.) [*Niedl]; **Majdalena** (7055) 6.1976 (Deneš K.); **Nová řeka** (7055) (Halada);

M: Město Albrechtice (5871) 1994 (Sláma M.); **Chuchelná** (6074) 1994 (Sláma M.); **Hrabyně** (6174) 1994 (Sláma M.); **Ostrava** (6175) (?) [NMP]; **Olomouc** (6369) (Sekera); **Grygrov Království** (6470) (Kudla) [+Kudla 1966]; **Brodek u Přerov** (6570) 1959 (Urbášek); **Troubky** (6570) 6.1953 (Sekera) [*Deneš]; 1986 (Jeníš); (Sekera) [PLZ]; **Adamov** (6665) 1970 (Hladil J.) [*Píček]; **Chropyně** (6670) 6.1951 (Sekera) [*Bojčuk]; 1990 (Zeman V.); **Kroměříž** (66-6770) ? (Cálek L.); 6.1953 (Sekera) [*Deneš]; 1959 (Pavlíček J.); 5.1960 (Sekera); **Velké Karlovice** (6675) 25.6.1944 (?) [NMB]; **Bílovice** (6766) 25.6.1966 (Kocourek F.); **Otrokovice** (6771) 26.7.1980 (Černohorský J.); 1980 (Skopal) [*Říha]; **Zastávka** (Rosice) (6864) 6.7. (Šprysl); **Brno** okolí (6865) (Fleischer) [+H]; **Měnin** (6966) 29.6.1982 (Nikodým M.); **Bitov** (7060) 4.6.1994 (Škorpík M.); **Pouzďřany** (7065) 1971 (Sláma M.); 6.1978 (Hladil J.) [*Odvárka]; 1988 (Kovařík J.) [*Poláček]; (Hoskovec) [+Černý]; **Vranovice** (7065) 11.6.1987 (Martini I.) [*Poláček]; (Hoskovec) [+Černý]; **Mutěnice** (7068) 6. (Kocourek) [*Břachl]; **Lukov** (7161) 16.5.1994 (Škorpík M.); **Dolní Věstonice** (7165) (Hladil J.) [BRN]; **Šakvice** (7166) (Sekera) [NMP]; **Ladná** (7167) (+Bílý S., Hruška M., Vávra J.); **Hodonín** (7168) 6.1970 (Hladil), (Klvaček J., Tesař P., Tomčík J. a další); **Lednice** (7266) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 1977 (Švácha) [+Švácha 1987]; 1983 (Sláma M.); **Břeclav** (7267) 6.1953 (Sekera) [*Deneš]; [NMB]; (Lorenc, Sobota J., Tesař P.).

Slovenská republika. V okolí Vihorlatu veľmi častý a pro jeho celkový výskyt platí to, co bylo uvedeno výše.

S: Malé Karpaty (?) (Kavan) [NMP]; **Ulič** (69-70100) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Beluša** (6975) (Zoufal) [+H]; **Snina** (69-7098-99) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Remetské Hámre** (7199) 1989 (Kadlec J.) [*Kadlec]; **Beckov** (7273) (Brancsik) [+Brancsik 1906, +Roubal, +H]; **Revúca** (7386) 1934 (Hajný) [+H, +Roubal]; (Machulka) [NMP]; **Topoľčany** (7474) (Kelecsényi) [+Roubal]; (Rappesberger) [+H 1933]; **Hlohovec** (7572) 6.1982 (Valenčík M.); **Gemer** (7587) (?) [+H]; **Plavecký Štvrtok** (7667) 17.6.1980 (Čermák R.); **Nitra** (7674) (Gajdoš P., Šiška B.); **Nitransko** (7774) (Zoufal) [+H]; **Dúbravka** u Bratislavy (7767) 6.1936 (Purkyně) [+H]; **Komjatice** (7875) 1937 (Denihelka) [+H]; ? (7877) (Kučera E.); **Horné Janíky** (7870) 21.6.1993 (*Kautman); **Eliášovce** (7870) (*Kautman); **Miloslavov** (7969) 1990 (*Kautman); **Vrakun** (8071) (*Kautman); **Malá n.Hronom** (8178) 1979 (Říha J.).

Bionomie. Listnaté a smíšené lesy, remízy, místa s poškozovaným a samovolně obnovovaným lesním porostem, např. okraje lomů apod. Vývoj ve větvích nebo slabších kmíncích odumírajícího a odumřelého dřeva o průměru 0,5-17 cm. Larva vyžírá pod

kůrou a v povrchové vrstvě bělí chodbičky převážně podélného směru a pro kuklení si vyhlodává nehlubokou (do 10-15 mm) slabě hákovitou, často jen podpovrchovou komůrku, zřídka se kuklí i v silnější kůře. Doba vývoje se udává od jednoho roku do tří let. Spolehlivě jsem zjistil vývoj roční i dvouletý. Prvým rokem přezimuje obvykle larva pod kůrou nebo již v kukelní komůrce, druhý rok pouze v komůrce. Ze stejného kusu dřeva se v domácích podmínkách mohou líhnout imága i v dalších letech, protože se snadno vykladou zpět a pak již není možné zjistit přesnou dobu vývoje podle brouků vylézajících ze dřeva. Imága se vyskytují od konce V. do VII. Aktivní jsou převážně v noci a často přilétají na světlo. Pokud je mi známo, v našich podmínkách nenavštěvují květy.

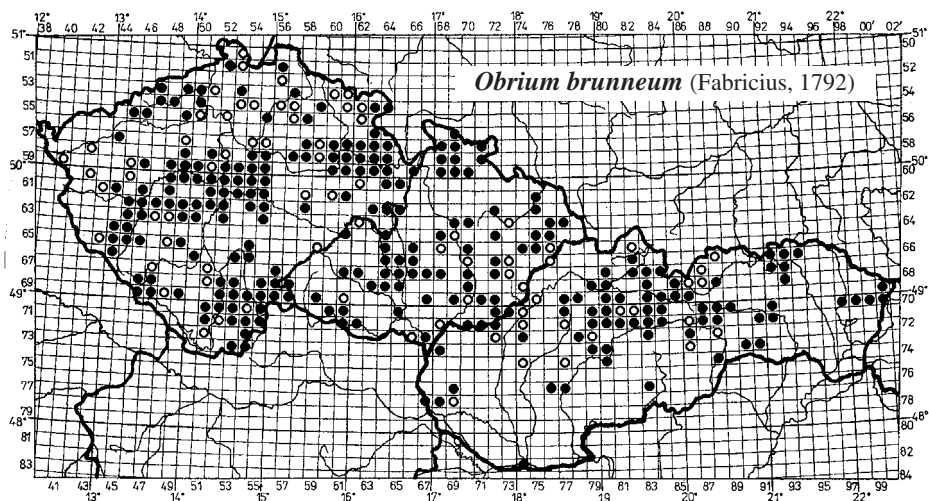
Živé rostliny - Pevážně *Populus tremula*, potom v *Populus alba* a méně často i v *Populus nigra* a dalších *Populus*. Dále se uvádějí dřeviny *Quercus*, *Pyrus*, *Rosa*, *Betula*, *Malus*.

Přirození nepřátelé - Především ptáci, kteří vyklouvo mnoho larev. *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus maximus* (Szépl.): Hodonín 1973, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Taphaeus rugosus* Thoms.: Hodonín 1969, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides praecatorius* (F.): Řevnice 1964, Sláma M. lgt., Hodonín 1971, 1973 Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides gracilicornis* (Grav.): Hodonín 1973, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Poemenia hectica* (Grav.): Řevnice 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Vyskytují se imága s tmavými i světlými nohama.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Obrium brunneum (Fabricius, 1792)

Česká republika a Slovenská republika. Prakticky na celém území, kde jsou zastoupeny jehličnaté stromy od nižších poloh až do hor.

Bionomie. Vývoj ve slabých odumírajících větvích a větvíčkách jehličnatých stromů. Larva žere pod kůrou a kuklí se v komůrce mělce pod povrchem dřeva. Doba vývoje pravděpodobně 1-2 letá. - Imága se vyskytují od V. do VIII., maximum výskytu je konec VI. a počátek VII. na květech, např. *Apiaceae*, *Aruncus*, *Filipendula* aj.

Živné rostliny - Především *Picea* a *Abies*. Je udáván i z *Pinus* a *Larix*.

Hospodářský význam. Urychluje odumírání zastíněných spodních větví jehličnatých stromů, společně s dalšími druhy brouků napadá i větve a špičky oslabených stromů, např. po přisušku. Jako škůdce nemá velký význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

STENHOMALUS White, 1855

Obrium Curtis, 1835 - Heyrovský (1955)

Obriopsis G. Müller, 1948 - Sláma (1993)

Stenhomalus bicolor (Kraatz, 1862)

Česká republika. Nebyl zjištěn.

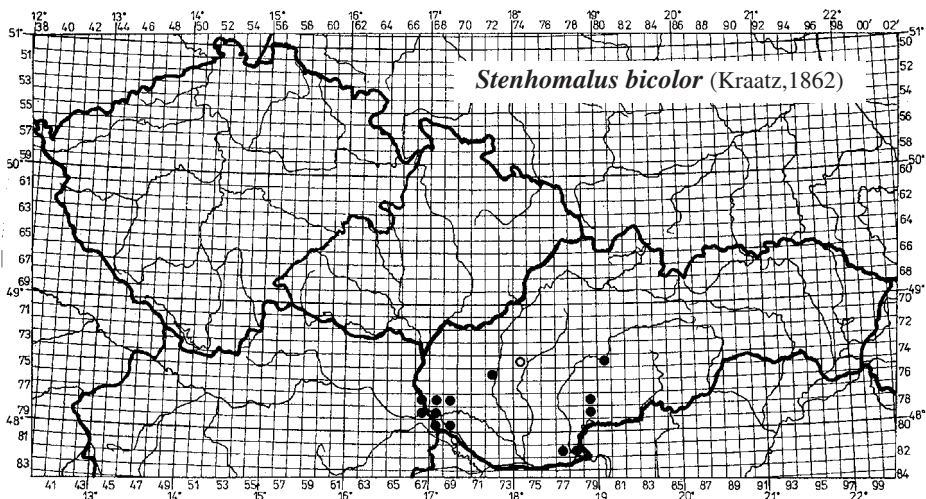
Slovenská republika. Velmi vzácný lokální jižní druh. Znám je dosud převážně z jižních svahů Malých Karpat a okolí Štúrova. Přehlížený druh, který byl z okolí Bratislavy vypěstován ve velkém množství.

S: **Tovarníky** (7474) (Kelecsényi) [+H 1951, +Roubal]; **Topolčany** (7474) (Kelecsényi) [NMB]; **Zvolen** (7480) 15.11.1985 (?) [LVÚ Zvolen]; (Roubal); **Hlohovec** (7572) ? (Pekarovič) [*Hruška]; **Devín, Devínská Kobyla** (77-7867) (Barabás) [+Barabás1976, +Jendek 1978]; 9.5.1975 (Kalúz St.) [*Hron]; 3.6.1980 (Karas V.); (Krlín, Kubán, Macek J. a další); (*Kautman); **Bratislava** (77-7968-69) 5.1933 (Kavan) [+Roubal]; [+H 1951]; (Kubán, Jendek E., Hála a další); **Svätý Jur** (7769) 6.1981 (Šiška B.) [*Odvárka]; 5.1984 (Dunay); (Krlín, Macek a další); (*Kautman); **Vajnory** (7769) (Krlín); **Vinosady** (7769) (Barabás) [+Barabás1976]; 5.1983 (Valenčík M.); **Hontianske Nemce** (7779) 10.5.1986 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; **Plášťovec** (7879) 5.1990 (Sedláček A.); (*Kautman); **Dolné Rykinčice** (7879) (*Kautman); **Rovinka** (7969) (*Kautman); **Belianske kopce** (8177) 5.1965 (Svozil) [+H]; 5.1973 (Ptáčník) [+H]; (Tomčík J.); **Štúrovo** (8177-78) (Sobota J.); (Kučera E.); (Kraus Z.); 8.5.1987 (Šafanda); 5.1991 (Viktora P.) [*Kadlec]; (*Kautman); **Kamenica n.Hr.** (8178) 2.5.1986 (Kovařík M.); (Pekarovič) [*Hruška]; (Sobota J.) [*Kubán]; (*Kautman);.

Bionomie. Lesostepi, okraje prosvětlených, převážně dubových porostů s keřovým podrostem. Podle *Kubáně a dalších vývoj larev probíhá ve slabých větvíčkách oslabených, dosud stojících dřevin o průměru cca 10 mm. Podle *Kautmana jsou imága vylíhla již na podzim, při časných zimách až na jaře. - Imága se vyskytují od V. do počátku VI. též na květech, zejména *Crataegus*.

Živné rostliny - *Euonymus*; dále se uvádí např. *Rhamnus*, *Crataegus*, *Ficus*, *Morus*, *Juglans*.

Variabilita. Barva nohou od hnědočerné až po žlutou.

Hospodářský význam. Pravděpodobně urychluje odumírání oslabených tenkých větví, hospodářský význam je však velmi malý.

Ochrana. Druh, který na jižním Slovensku dosahuje nejsevernější oblasti výskytu, nepatří však mezi ohrožené druhy.

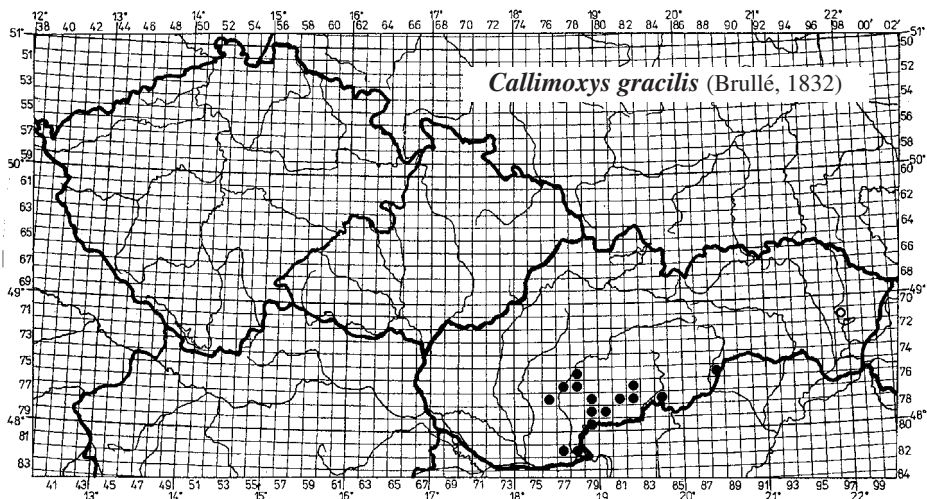
CALLIMOXYIS Kraatz, 1863

Callimoxys gracilis (Brullé, 1832)

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Vzácný druh pronikající z jihu, zejména podél řeky Ipel'. Většinou jednotlivě, v okolí Plášťovců někdy hojný.

S: **Strážské** (7197) 5.1937 (Kodym O.) [+H 1951, NMP]; **Žarnovica** (7578) 13.6.1972 (Seichert V.); **Kečovo** (7588) 5.1976 (Borůvka) [OPA]; **Hronský Beňadik** (7677) 5.6.1987 (Klíma) [*Týr]; **Bohunice** (7678) 12.5.1986 (Holeksa); **Velký Lom** (7682) 31.5.1980 (Macek J.) [*Macek, *Čermák R.]; **Cířare** (7776) 19.5.1986 (Holeksa); **Domaniky** (7779) 6.1989 (Pavlíček J.); **Medovarce** (7779) 16.5.1983 (Sláma M.); **Horné Plachtince** (7781) 14.5.1991 (?) [+Cunev, Majzlan, Okáli]; **Koprovnic** (7782) 31.6.1980 (Černý); 5.1980 (Kybal); 29.5.1980 (Vaněk P.); **Velký Krtíš** (7782) (Klekner) [*Hron]; **Filákov** (7784) 24.5. (Šprysl); **Plášťovce** (7879) 7.1952 (?) [NMP, c.Kratochvíl]; 6.1953 (Günther) [+H]; 5.1978 (Dunay); 14.6.1980 (Burda) [*Benedikt]; 1.6.1980 (Sláma M.); 29.4.1989 (*Kautman); **Dolné Rykynčice** (7879) 16.5.1983 (Sláma M.); 29.4.1989 (*Kautman); **Ipel'ské Ulány** (7880) 5.1978 (Dunay); 5.1980 (Kovařík M.); 29.5.1980 (Miko L.); 15.5.1983 (Sláma M.); (Šiška B.) [*Šiška]; **Kleňany** (7880) 16.5.1983 (Sláma M.); **Velké Turovce** 15.5.1983 (Sláma M.); **Ipel'ské Predmostie** 15.5.1983 (Sláma M.); **Šahy** (7979) 1936 (Prokš K.); 31.5.1980 (Moravec J.); 15.5.1983 (Sláma M.); (Číla P.) [*Číla]; 15.5.1988 (Holeksa F.); 6.1989 (Pavlíček J.); **Kamenica n. Hr.** (8178) 5.1953 (Strejček J.); 6.1983 (Hruška M.) [*Vávra]; 31.5.1991 (Pavlík S.); (8178) 6.5. (Šprysl); (*Kautman); **Kováčov** (8178) 15.5.1947 (Lekeš) [+H 1947]; 10.5.1974 (Maňousek) [*Kubáň]; **Burda** (8178) 15.5.1987 (Dalihod) [*Týr]; **Kováčovské kopce** (8178) (Odvárka O.); 6.1983 (Valeník M.); **Štúrovo** (8177-78) 15.5.1947, 26.6.1955 (Lekeš) [c.Kratochvíl]; 5.1952 (Tichý) [+H]; 5.1979 (Sláma M.); 5.1976 (Hála J.) [*Šilha]; 7.6.1982 (Kraus) [*Čermák R.]; 5.1979 (Odvárka) [c.Sláma]; (Sobota J.) **Chlába** (8178) (Hrozinka I.); 14.5.1976 (Černý); (Kliešť) [c.Kratochvíl, c.Honců]; 5.1976 (Odvárka O.); 10.5.1976 (Říha J.); 13.5.1976 (Zvarič) [*Břach].

Bionomie. Lesostepi, pastevní lesy a okraje listnatých porostů. Způsob vývoje larev mi není znám. Podle Šváchy (1987) žijí larvy v suchých větvích. Vývoj v tenkých větvičkách (*Kautman). - Imága se vyskytují od počátku V. (29.4.1989 *Kautman) do poloviny VI., maximum kolem poloviny V., na květech, zejména *Crataegus*, méně často *Swida sanguinea*, *Apiaceae*, *Leucanthemum*.

Živné rostliny - *Acer* (*Kautman); *Paliurus spina-christi* (Bulharsko) a *Prunus* (SU) - podle Šváchy (1987).

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Přes poměrnou celkovou vzácnost nepatří mezi ohrožené druhy.

STENOPTERUS Illiger, 1804

Stenopterus flavicornis Küster, 1846

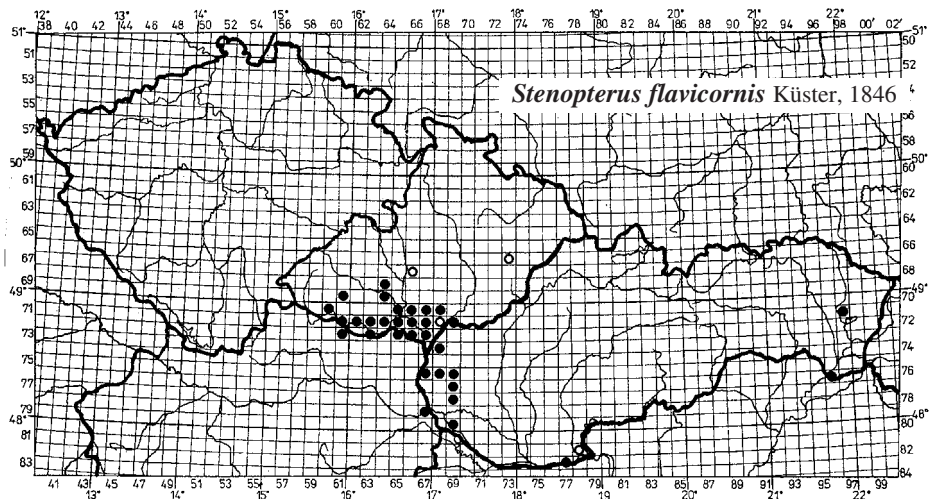
Česká republika. Pouze na jihovýchodní Moravě, tam je poměrně hojným druhem.

M: **Vsetín** (6673) 1922 (Depta) [+H]; **Bílovice** (6766) (Formánek) [+H 1942, BRN]; **Nová Ves u Oslavan** (6864) 1.9.1977 (Stehlík) [BRN]; **Blížkovice** (6961) 1991 (Vláčil V.); **Silůvky** (6964) 26.6.1976 (Škorpík M.); **Vranov n. Dyjí** (7060) (?) [PLZ]; **Pouzďřany** (7065) 17.6.1934 (Hoffer) [+H 1942]; 6.1963 (Pfeffer, Sláma M.); 15.8.1984 (Stehlík) [BRN]; (Čechovský, Jelínek J., Klícha J., Mlejnek R. a moho dalších); **Vranovice** (7065) 6.1986 (Vávra J.); **Popice** (7065) (Růžička) [+Černý]; **Velké Pavlovice** (7066) 6.1974 (Paylíček J.); **Bořetice** (7067) 22.6.1977 (Luža O.); **Brumovice** (7067) 25.6.1941 (Zavadiš) [NMP]; **Cejč** (7067) 4.7.1976 (Kubáň); 7.1975 (Odvárka O.); (*Kautman); **Kobylí** (7067) 7.1958 (Baumert) [*Deneš]; Balthasar) [+H]; 1980 (Kubáň); (Odvárka O.) a další; **Němčičky** (7067) (Bechyně) [NMP, +H]; **Milotice** (7068) 7.7.1984 (Luža O.); **Mutěnice** (7068) (Bechyně) [+H]; [c.Sláma]; **Šardice** (7068) 6.7.1988 (Luža O.); **Čížov** (7161) 1991 (Vláčil V.); **Mašovice** (7161) 19.7.1995 (Škorpík M.); **Podmolí** (7161) 10.7.1988 (Škorpík M.); (Vávra J.); **Popice** (7162) 18.8.1978 (Kocourek) [*Chyba]; **Znojmo** (7162) 22.8.1991 (Škorpík M.); **Znojmo Hradiště** (7162) ? (Jelínek J.); **Lechovice** (7163) 6.1970 (Sláma); **Břežany** (7164) (Plecháč); 1976 (Zvarič) [*Říha]; 6.1970 (Zvarič) [c.Sláma]; 1969 (Zvarič) [c.Honců]; **Děvín** (7165) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Dolní Věstonice**

(7165) 13.6.1983 (Snižek M.) [*Bečvář]; **Klentnice** (7165) (?) [NMB, BRN]; **Mikulov** (7165) 28.7.1932 (Hoffer) [+H 1951]; [+Černý]; **Pavlov** (7165) 24.6.1959 (?) [c.Honců; (Tomčík J.); **Pavlovské vrchy** (7165-66) 13.6.1934 (Kodym) [+H 1942]; 6.1963 (Havelka); (Novák B.) [+H 1942]; (Odvárka O., Kraus Z. a další); **Turold** (7165) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Bulhary** (7166) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Milovice** (7166) 4.7.1974 (Mus.Brno); **Ladná** (7167) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; (Hruška M., Jeniš I., Vávra J. aj.); **Hodonín** (7168) (Baumert) [+H 1942]; **Hnanice** (7261) 1.7.1995 (Škorpič M.); **Valtovice** (7263) 7.7.1982 (Lukáš J.) [*Bečvář]; **Mikulov** (7265) (?) [c.Mus.Mikulov, PLZ]; [+Černý]; (Daněk [c.Sláma]; 1.7.1965 (Šprysl M.); **Břeclav** (7266) 7.1982 (Nikodým M.); (Šimeček [HKR]; 19.6.1988 (Zúber M.); **Lednice** (7266) 3.7.1982 (Břach) [*Břach]; (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; (Mlejnek R., Šimandl J., Sláma M. aj.); **Sedlec** (7266) 1.7.1991 (Stánský V.); **Valtice** (7266) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 9.8.1988 (Mihal V.); 5.7.1991 (Zeman V.); **Břeclav** (7267) 10.6.1989 (Mihal V.); 7.1975 (Odvárka O.); **Charvátská Nová Ves** (7267) 12.7.1987 (Mihal V.); **Pohansko** (7267) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Poštorná** (7267) 4.7.1981 (Mihal V.).

Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální, zatím je známo pouze několik ojedinělých nálezů.

S: Skalica (7169) 17.7.1982 (Stránský V.); **Vinné** (7197) ? (Vávra J.); **Kúty** (7368) (Pechlát V.); **Šaštín - Stráže** (7368) 7.1991 (Šigut R.); **Malacky** (7567-68) 27.6.1969 (Sobota A.) [PLZ]; 23.6.1977 (Jeniš); **Sološnica** (7569) (*Kautman); **Píla - Častá** (7669) 18.7.1995 (*Kautman); **Somotor** (7696) 8.6.1982 (Plecháč); **Pezinok** (7769) 11.7.1969 (Krása) [+H 1972]; **Devín** (7867) (*Kautman); **Bratislava Kopáč** (7969) 5.1983 (Dunay); **Miloslavov** (7969) 28.6.1988 (*Kautman); **Štúrovo** (8178) 7.1949 (?) [PLZ]; **Cenkov** (8277) (*Kautman). Údaj Štúrovo 23.VII.1984, který jsem uvedl 1992 není platný, dle dodatečného sdělení R. Erbena šlo o chybnou determinaci.

Bionomie. Okolí původních dubových porostů, lesostepi. Podle literatury a sdělení entomologů probíhá vývoj larev v odumřelém dřevě listnatých stromů. Bližší podrobnosti mi nejsou známy. - Imága se vyskytují v VI. - VIII., maximum od druhé poloviny VI. do první dekády VII. (poslední nález - Znojmo 22.8.1991, Škorpič lgt.). Za slunných dnů na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Asteraceae* aj.

Živné rostliny - Vypěstován z větve *Ulmus* (*Vávra J.); z *Quercus* spolu s *Isotomus* (*Kubáň); *Celtis australis* (Švácha, 1987- Bulharsko); *Gleditsia*.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

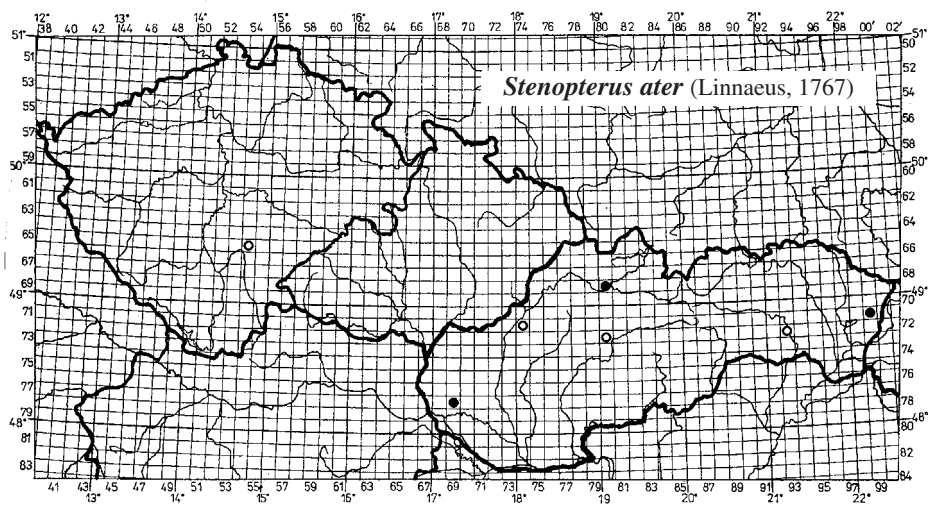
Stenopterus ater (Linnaeus, 1767)

Česká republika. Výskyt není zaručen. Věrohodnost uvedených nálezů nedokáží posoudit. Nálezů ze střední i jihovýchodní Evropy je známo více z různých zemí, ale většinou nejsou publikovány. Převážně jsou považovány za omyl, nebo nespolehlivé. Bylo by vhodné prověřit všechny nálezy a teprve potom zaujmout stanovisko.

B: Čechy (?) [+ Reitter 1912]; viděl jsem pouze jeden kus od Tábora (6554) 6.1939 (coll. Fára, nyní Kratochvíl).

Slovenská republika. Ve sbírkách je uloženo několik kusů z různých lokalit. Výskyt na Slovensku byl spolehlivě zjištěn. Otázkou stále zůstává, zda jde o autochtonní výskyt, nebo zda byl tento druh jen zavlečen, nebo zdomácněl. Jedná se zřejmě o široce polyfágní druh a jsou možné všechny tři varianty.

S: Kralovany (6880) 7.1969 (Sláma M. 1 ex.) [+Sláma 1992]; **Trenčín** (7174) 6.1959 (Podaný Č.) [*Picek]; **Remetské Hámre** (7199) 7.1969 (Sláma M. 1 ex.) [+Sláma 1992]; **Košice** (7293) 1928 (Machulka) [*Sobota, +Sláma 1992]; **Banská Bystrica** (7280) (Čejka) [*Kocourek F., +Sláma 1992]; **Pezinok** (7769) 11.7.1969 (Krása 1 pár) [*Krása, +H 1972].

Bionomie. Vývoj v čerstvě odumřelém i zcela starém, již trouchnivějícím dřevě. Napadené dřevo *Punica* mělo po vykladení vajíček ještě uvadající listy, kdežto dřevo *Ceratonia* bylo již více let odumřelé, poškozené hnilobou a dospělé larvy tam byly společně s dospělými larvami *Purpuricenus desfontainei* (F.). Dřevo *Quercus* bylo odumřelé po požáru asi 3 roky a bylo též silně poškozené hnilobou. Žír larev probíhá částečně pod kůrou, převážně pak ve dřevě větví a slabších kmínků o průměru 2-10 cm (*Ceratonia* cca 20 cm). Při silnějším napadení larvy dřevo téměř rozežerou. Vývoj nejméně dvouletý. - Imága byla u nás nalezena v VI. - VII. Vyskytují se za slunečného počasí na celé řadě různých květů, na Slovensku jsme imága chytili na *Apiaceae*.

Živné rostliny - Vychoval jsem imága ze dřeva *Ficus carica* (Tunis), *Punica granatum*, *Ceratonia siliqua* (Tunis, Alžír), *Prunus* (Alžír), *Quercus* (Španělsko) a mně neznámých křovin (Alžír, Maroko). Uvádí se též *Ostrya*, *Carpinus*, *Ulmus*, *Robinia*, *Acacia*.

Variabilita. V barvě krovek i nohou velmi variabilní druh, zejména v severní Africe.

U nás nalezená imága mají hnědé nebo černé krovky.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

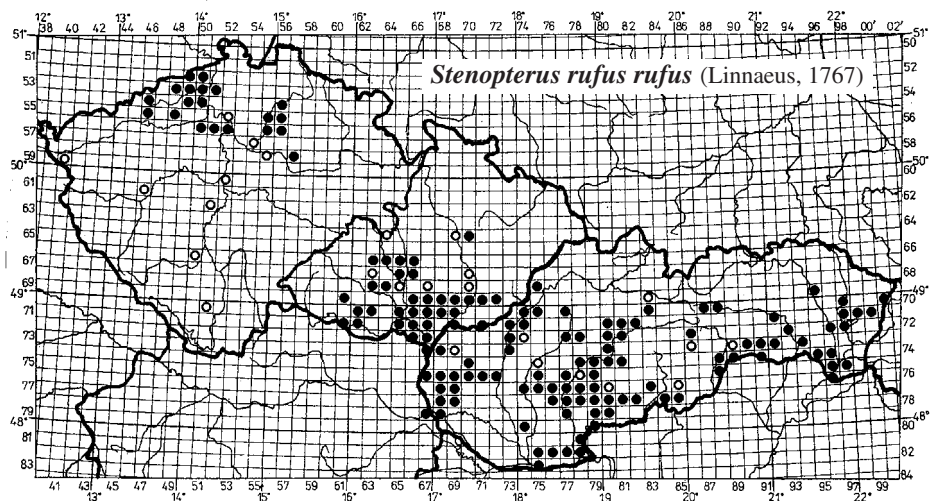
Ochrana. Výskyt nelze ovlivnit.

Stenopterus rufus (Linnaeus, 1767)

ssp. rufus (Linnaeus, 1767)

Česká republika. Vyskytuje se řídce až vzácně v teplejších oblastech převážně severních Čech, hojný je na jihovýchodní Moravě.

B: Průčelské údolí (?) (Vysoký); **Špičák** (?) [NMP]; **Tučepy** (?) (Tymer) [LIT]; **Telnice** (5249) (Novotný) [+Vysoký 1991]; **Blansko** (5250) 15.11.1982 (Vysoký V.); **Žandov** (5250) (Vysoký); **Dubí** (5348) 7.6.1953 (Láska) [NMB]; 6.1963 (Šimek) [+Táborský 1986]; 7.1983 (Tymer) [+Táborský 1986]; **Hlíňany** (5349) (Vysoký); **Košťov** (5349) (Kubišta) [+Vysoký 1991]; **Rač u Habří** (5349) 7.1972 (Honců) [+Táborský 1979]; **Rovný** (5349) 8.1977 (Táborský I.); **Stadice** (5349) (Strejček) [+Vysoký 1991]; **Sučá** (5349) (Strejček) [+Vysoký 1991]; 6.1975 [ÚL]; **Brná** (5350) (Novotný) [LIT, +Vysoký 1991]; **Březí** (5350) (Vysoký); **Budov** (5350) (Vysoký); **Chvalov** (5350) 1965 (?) [LIT]; **Kojetice** (5350) (Vysoký); **Němč** (5350) (?) [+Vysoký 1991]; **Ryjiče** (5350) (Vysoký); **Střekov** (5350) (Kubišta) [+Vysoký 1991]; **Ústí n.Labem** (5350) (Strejček) [+Vysoký 1991]; **Lhota pod Pannou** (5351) (Vysoký); **Červený Hrádek** (5446) (Král) [*H]; **Jirkov** (5446) 6.1972 (Odvárka O.); **Milešovka** (5449) (Krupka) [+H]; **Oparno** (5449) (Vysoký) [LIT]; **Radejčín** (5449) (Láska) [+Vysoký 1991]; **Deblík** (5450) 7.1983 (Táborský I.); **Kundratice** (5450) 8.7.1928 (?) [NMP]; **Litoměřice** (5450) 7.1974 (Hrozinka); **Litoměřice** (5450) (Lekeš) [+H]; **Lovoš** (5450) 12.6.1967 (Mikvas) [CLP]; **Sebuzín** (5450) 15.7.1984 (Táborský I.); (Tymer) [LIT, +Vysoký 1991]; 22.8.1984 (Břach); **Strážistě u Zernosek** (5450) (Bouček) [NMP]; **Trabice** (5450) 22.7.1984 (Táborský I.); **Nová Ves u Branžeže** (5456) 11.7.1978 (Krejčíř M.); **Chomutov** (5546) (Lorenz J.); 6.1968 (Odvárka O.); **Milá** (5548) 1977 (Říha J.) [*Říha]; **Liběchov** (5552) 24.6.1919 (?) [NMP]; 6.1957 (Starý) [*H]; **Chudoplesy rez. Baba** (5555) 22.6.1982 (Zúber M.); **Mladá Boleslav** (5555) (Mikvas) [CLP]; **Dolní Bousov** (5556) 7.1980 (Vaněk P.); **Brníkov** (5650) (Krásenský) [*Odvárka]; **Roudnice n.L.** (5651) (Odvárka O.); **Mělník** (5652) (Šedivý) [*Kocourek F.]; **Jemníky** (5655) (Kunst) [+Zúber 1983]; **Syčina** (5655) 23.6.1945 (Veselý) [+H, +Zúber 1983]; **Ctiměřice** (5656) 7.1984 (Krejčíř M.); **Otradovice** (5754) (Štícha) [+H]; **Vestec** (5754) 18.6.1946 (Lekeš 5 ex.) [+H, c.Kratochvíl]; **Kostomlaty** (5855) (Obenberger) [+H]; (Tichý) [+H]; **Chotovice** (5857) 10.7.1972 (Sobota J.); **Chebsko** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Závist** (6052) (Lokaj) [+H]; **Obora u Kaznějova** (6146) 1947 (Polák) [PLZ]; **Dobříš** (6251) (?) c.Podaný [NMB]; **Písek** (6650) (Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Křemže** (7051) (Havlíček) [CBU].

Slovenská republika. V teplých oblastech Slovenska je široce rozšířen, často velmi hojný.

Bionomie. Listnaté lesy nižších a středních poloh, okraje porostů, lesostepi, zahrady. Vývoj larev v odumřelém, suchém, dosud stojícím dřevě listnatých dřevin. Dřevo v době vylétu imág může být již i zbavené kůry. Podle Demelta také v odumřelých větvích i spadlých na zem. - Imága se vyskytují od V. do VIII. Vysoký (1984) uvádí výskyt imág na květech ještě v X.-XI., poslední kus 15.11.1982. Na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Asteraceae* aj.

Živné rostliny - *Quercus* (Francie); *Juglans*, *Paliurus spina-christi* (Švácha, 1987); *Carpinus*, *Prunus*, *Salix*, *Castanea*, *Ostrya*, *Robinia*, *Pistacia*, *Ficus* aj.

Variabilita. Variabilní je červenohnědé a černé zbarvení stehen a tykadel.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

CALLIMUS Mulsant, 1846

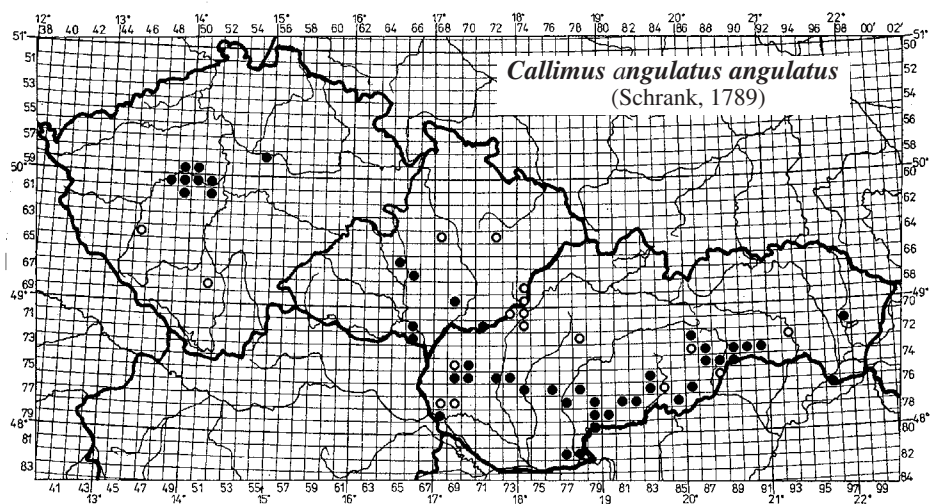
Callimellum Strand, 1928 - Heyrovský (1955), Sláma (1993)

Callimus angulatus (Schrank, 1789)

ssp. angulatus (Schrank, 1789)

Česká republika. V Českých zemích velmi vzácný a lokální, ale vypěstován byl ve větším množství, zejména z Křivoklátska.

B: Křešice u Kerska (5855) 27.5.1979 (Staněk) [c.Kybal]; **Křivoklát** (5949) 6.1955 (? Fára coll.) [c.Kratochvíl]; 27.5.1979 (Pucholt R.); **Nižbor** (59-6049-50) 29.5.1979 (Burda A.) [+Burda 1984]; 6.1984 (Odvárka O.); 1985 (Dalihod J.); 29.5.1979 (Burda); **Zbečno** (5949) 30.5.1979 (Burda A.)

[+Burda 1984]; **Chýňava** (5950) 5.6.1955 (Lekeš E.) [*Picek]; **Broumy Úpoř** (6048) 31.5.1993 (Hoskovec) [*Rejzek]; 28.5.1993 (Rejzek); **Karlova Ves** (6048) (Kastl) [+H]; 1990 (Pavlíček); 17.5.1989 (Rébl K.) [*Rejzek]; **Skryje** (6048) (Lekeš) [+H]; 8.6.1994 (Zýka M.); **Týřovice** (6048) 7.6.1980 (Rébl K.) [*Odvárka]; **Týřovské skály** (6048) 8.6.1987 (Jelínek) [NMP]; **V. a M. Pleš** (6048) 1990 (Pavlíček) [*Rejzek]; **Broumy** (6049) 17.6.1980 (Burda A.) [+Burda 1984]; 6.1990 (Pavlíček); (Odvárka O.); **Revnice** (6051) (Herrmann) [+H]; **Žebrák** (6149) 27.5.1987 (Herget); **Revnice Hřebený** (6151) 1972 (Pradáč) [+H, +Sláma 1980]; **Kbel u Přeštice** (6446) 30.5.1943 (Maidl) [NMB]; **Těšínov** u Protivína (6851) 25.5.1944 (Keil) [+H, NMP].

M: **Slatinky** (6468) (Palásek) [+H]; **Hranice** (6472) (Dienelt) [NMP, HKR]; **Adamov** (6665) (Hladil, Tesar); [NMB]; **Babice** (6766) (Tesar P.); **Valašské Klobouky** (6874) (Keil) [NMP]; **Osvětimany** (6969) (Hlissnikovsky) [NMP]; **Vřesovice** (6969) 24.5.1992 (Luža O.); **Vlára** (6974) (Richter) [+H]; **Velká n. Vel.** (7171) 21.6.1975 (Macek J.); **Lednice** (71-7266) (Bláha) [*Jelínek]; 12.5.1994 (Černý Z.) [+Černý].

Slovenská republika. V teplých oblastech je poměrně častým druhem.

Bionomie. Dubové a dubo-bukové lesy nižších poloh. Vývoj v čerstvě odumřelém dřevě slabších větví o průměru cca 2-8 cm. Larva začíná žít pod kůrou a pak pokračuje v žíru ve dřevě. Podle domácích chovů doba vývoje 1-2 roky. Při silnějším napadení se prožrané větve větrem lámou. Podle Demelta (1966) se larvy kuklí v pozdním létě nebo na podzim a po několika týdnech se líhnou imága, která přezimují ve dřevě. - Vyskytují se z jara od konce IV. do VI., maximum druhá polovina V. a počátek VI., na živných dřevinách a květech, zejména *Crataegus*, *Rosa*, *Apiaceae* apod.

Živné rostliny - *Quercus*, *Fagus*, *Loranthus*; *Juglans* (*Kubáň); *Carpinus* (*Vávra); dále se uvádí *Cytisus*, *Sarothamnus*, *Spartium*, *Crataegus* aj.

Variabilita. Mírně variabilní je kovově zelené zbarvení krovek do modra.

Hospodářský význam - Pravděpodobně fyziologický škůdce, urychlující odumírání oslabených větví, celkově jako škůdce bezvýznamný.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

NATHRIUS Brethes, 1916

Nathrius brevipennis (Mulsant, 1839)

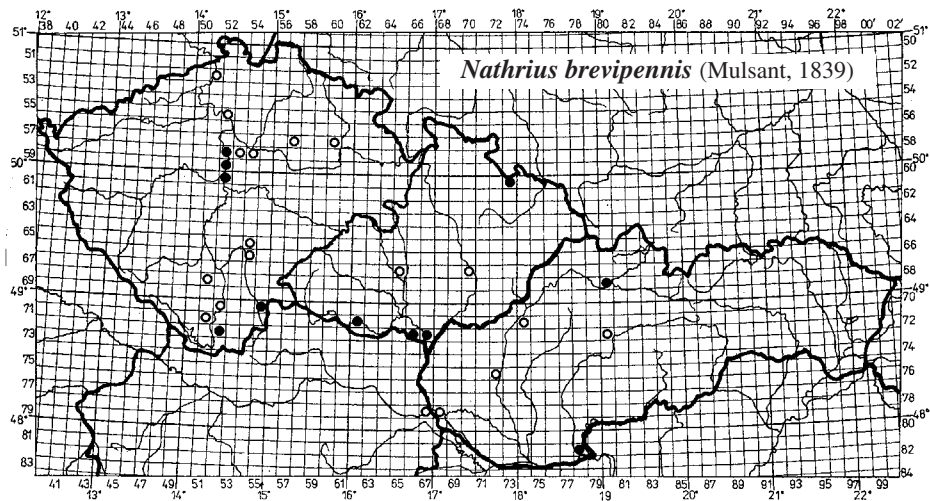
Česká republika. Zřejmě pouze druh zavlečený s vrbovými obaly a koši, vyskytující se v blízkosti lidských příbytků, ve skladech apod., pak se vyskytuje obvykle hromadně. S ubýváním těchto obalů se nálezy stávají stále vzácnějšími. Často společně s *Gracilia minuta* (Fabricius), někdy hromadně.

B: **Bohemia** (?) (Láznicka) [*Benedikt]; **Děčín** (5251) 7.1956 (?) [LIT]; **Liběchov** (5552) (Zborník) [+H]; **Dymokury** (5757) 8.1912 (Heyrovský) [NMP]; **Hradec Králové** (5760) 1942 (VÚRV Ruzyně) [*Kocourek F.]; 1943, 8.1949 (Přívora) [*Kocourek F., NMB, NMP]; **Praha** (58-5952) (?) [+H]; [ČBU]; 1927 (Obenberger) [PLZ]; 17.5.1922 (?) [c.Sláma]; 15.6.1940 (Hulata); (Prokš) [NMP]; Spálená ul. 1962 (Sláma M.); Troja 5.1971 (Olexa A.) [*Macek]; 4.5.1975 (Šprysl); **Satalice** (5853) 23.6.1958 (Černý); **Jirny** (5854) (Uzel) [+H]; **Klánovice** (5854) 1938 (Uzel) [*Tetál]; **Vrané n. Vlt.** (6052) (Krása) [+H]; **Zbraslav** (6052) 1967 (Sláma M.); **Tábor** (6554) (Novák) [+Fleischer, +H, NMB]; **Planá n. Lužnicí** (6654) (?) [+H]; **Vodňany** (6851) (Heyrovský) [OPA, c.Sláma]; **České Budějovice** (7052) (Tuschl) [+H]; **Majdalena** (7055) 6.1968, 17.7.1983 (Deneš K.) [*Kadlec]; **Kleř** (7151) (?) [+H]; **Kaplice** (7252) 6.1965 (Pils) [*Deneš].

M: **Opava** (6073) 5.1992 (Paikert F.); **Brno** (6765) (Novák) [+Fleischer, +H, NMP]; **Kroměříž** (6770) (Fiala) [BRN]; **Znojmo** (7162) 1972 (Štraus P.) [+Štraus 1972]; 23.7.1972 (Štraus) [*Odvárka, Kybal aj.]; **Valtice** (7266) 6.1964 (Minář J.); **Břeclav** (7267) 6.1984 (Hála) [*Břach].

Slovenská republika. Platí totéž co pro Českou republiku, velmi lokální druh nalezený pouze v několika exemplářích na několika místech.

S: Eubochna (6880) 7.1973 (Podaný) [NMB]; **Trenčín** (7174) (?) [+H]; (Brancsik) [+Brancsik 1906, +Fleischer 1927-30]; **Banská Bystrica** (7280) 24.6.1921 (Roubal) [+Roubal 1926, NMB]; **Hlohovec** (7572) 6.1937 (Valeník M.); **Bratislava** (7867-68) (Laco) [c.NMB]; 5.1940 (?) [PLZ]; (Kavan) [+Roubal]; [+H]; (Hála) [c.Trmal]; **Stúrovo** (8178) 16.5.1969 (Brokeš J.) [*Kocourek F.]; 5.1984 (Hála) [*Brach].

Bionomie. Vývoj v našich podmínkách pouze v neloupaných vrbových obalech, koších apod. Síla napadených větviček je obvykle 5-10 mm. Vývoj probíhá opakovaně mnoho let ve stejném prouť. Po víceletém žíru je prouť již tak rozežraná, že se při manipulaci rozpadá. Demelt (1966) uvádí asi dvouletou generaci, Štraus (1976) jednoletou. Mně se jednotlivá imága doma líhla již po roce. Druhým rokem se vylíhlo imág vždy podstatně více, ale nevím, zda se nejednalo též o imága z vajíček, vykladených minulou generací. - Imága se vyskytují u nás od počátku V. do konce VII., ve dne jsou přitisknuta ke kůře větviček, výjimečně pobíhají. Nejdou na květy.

Živné rostliny - U nás pouze v *Salix*, v Středozeří ve *Ficus*, *Ceratonia* (Řecko, Tunis); Čerepanov (1981) uvádí též *Alnus*, *Fraxinus*, *Pyrus*; dále se uvádí *Castanea*, *Juglans regia*, *Corylus*, *Quercus*, *Rosa*, *Morus*, *Cornus* aj.

Hospodářský význam. Býval významným škůdcem obalů vyrobených z neloupaného proutí. Citelné škody bývaly zejména u demizonů, kde záleželo na pevnosti držadel. Dnes se tyto materiály pro přepravu zboží již téměř nepoužívají.

Ochrana. Do střední Evropy zavlečený druh. Výskyt tohoto druhu ochranou nelze ovlivnit.

MOLORCHUS Fabricius, 1792

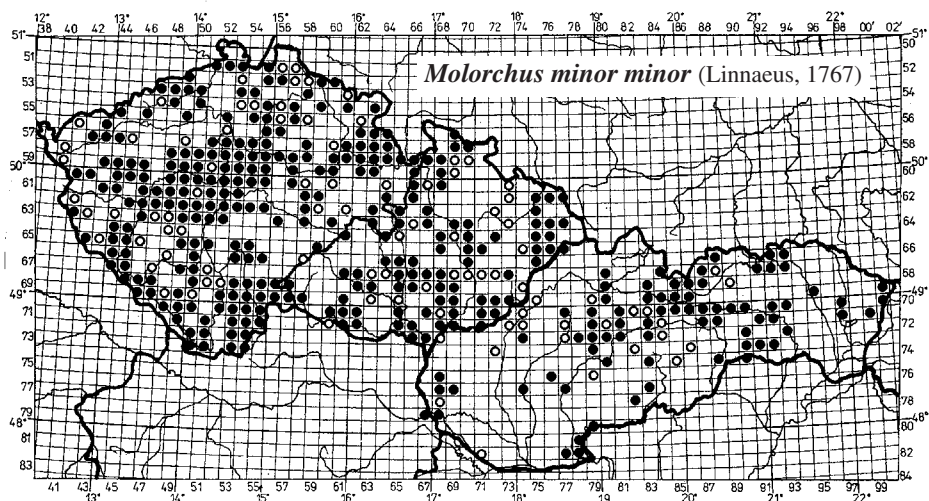
Molorchus minor (Linnaeus, 1767)

ssp. minor (Linnaeus, 1767)

Tesařík polokrový - fuzáč polokrovkový

Česká republika a Slovenská republika. Po celém území, kde se vyskytují jehličnaté dřeviny, zejména *Picea*, velmi hojný.

Bionomie. Vývoj pod kůrou odumírajících a pokácených jehličnatých dřevin slabších dimenzí, většinou 3-12 cm, méně často silnějších. Před zakuklením si larva vyhlodá kukelní komůrku v hloubce 1-4 cm, u slabých průměrů často přímo v jádru. Imága bývají hotová již na podzim a přezimují ve dřevě. Často přezimují i jako larvy. Generace jednoletá, ale udává se i dvouletá. - Imága se vyskytují v přírodě od V. do VII., na horách i v VIII. Na větvích, rovném dříví a velmi často na různých květech. Druh, který je nejčastěji s palivem zavlékán do domácností.

Živé rostliny - *Picea*, *Abies*, udává se i *Pinus* a *Larix*; Duffy (1953) uvádí též *Betula*.

Přírození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Atanycolus neesii* Marsh.: Chlum u Třeboně 1960, Novák & Sláma lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides niger* Pfeffer: Babice 10.50.1961, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides varipes* (Holmgr.): Nižbor 1979, Hrozinka I. lgt., Šedivý J. det.; *Brachycentrus brachycentrus* Grav.: Kopanina u Smečna 1936, Pfeffer a Syrovátka lgt. (det. Kolubajiv, 1938); *Dolichomitus brevicornis* Tschek.: Znojmo 4.1974 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982).

Variabilita. Vzácne je celé tělo včetně tykadel a nohou červenohnědé.

Hospodářský význam. Patří mezi škodlivé druhy jako technický škůdce tím, že oslabuje pevnost dřeva a dřevěných výrobků ponechaných v kůře (sloupky, plotovky apod.).

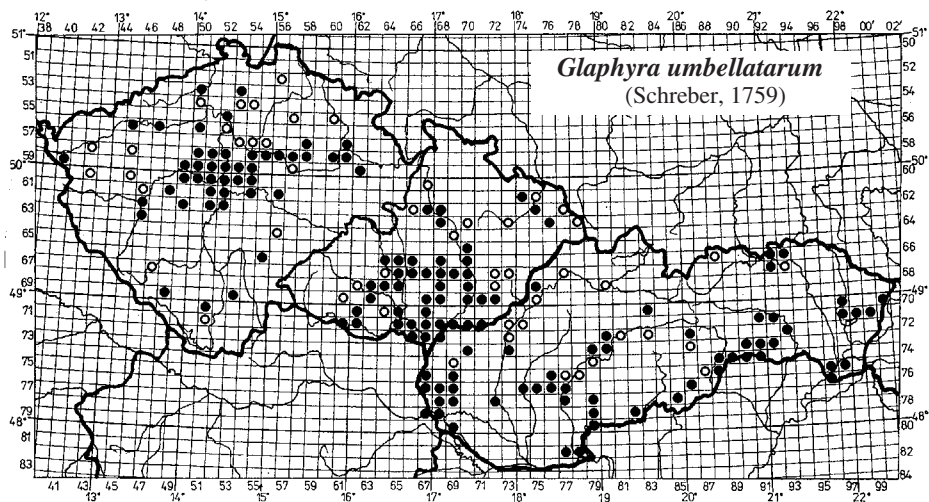
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

GLAPHYRA Newman, 1840

Molorchus Fabricius, 1792 - Heyrovský (1955)

Glaphyra umbellatarum (Schreber, 1759)

Česká republika a Slovenská republika. V teplejších oblastech dosti rozšířený druh, v Čechách je mnohem méně častý. V přírodě se dá nalézt poměrně zřídka, ale vychovat ho je možné ve velkém množství.

Bionomie. Vývoj nejdříve pod kůrou a později ve dřevě slabých větvíček uhynulých různých listnatých keřů. Při silnějším napadení již i mladší larvy požirají dřevo. Kuklí se ve dřevě. Podle Demelta nepřezimují brouci, ale larvy nebo kukly, většinou se kuklí na jaře, generace dvouletá. Podle Čerepanova (1981) přezimují larvy v kukelních komůrkách a generaci udává rovněž dvouletou. - Imága se vyskytují od V. do VII., maximum konec V.-VI. na živých dřevinách a různých květech.

Živné rostliny - *Cornus*, *Euonymus*, *Prunus*, *Rosa*, *Sorbus*, *Cydonia*; *Viburnum lantana* L. (*Deneš), *Malus* (*Vávra J.), Demelt (1966) uvádí také *Viburnum opulus*, *Rubus*; *Amelanchier ovalis*, *Viburnum* (Teppner 1961), *Castanea*, *Malus* (Švácha 1987)

Přírození nepřátelé - Hym., *Ichneumonidae*: *Rhimphoctona ruficoxalis* (Clément): Milovice 1975, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; Hym., *Braconidae*: *Diospilus molorchicola* Fi.: Dolní Věstonice 1971, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Ipoobracon megapterus* Wesm.: Adamov 1971 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982). *Cleridae*: *Opilo taeniatus* Klug.: Milovice 1975, Sláma M. lgt., Kodýtek det. (1976) - vypěstován ještě společně s *Pogonocherus hispidulus* (Pill.).

Hospodářský význam. Protože napadá jen slabé větvičky hospodářsky nevýznamných dřevin, nelze ho považovat za škůdce.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Glaphyra kiesenwetteri (Mulsant et Rey, 1861)

ssp. *kiesenwetteri* (Mulsant et Rey, 1861)

Česká republika. Velmi vzácný a velmi lokální druh.

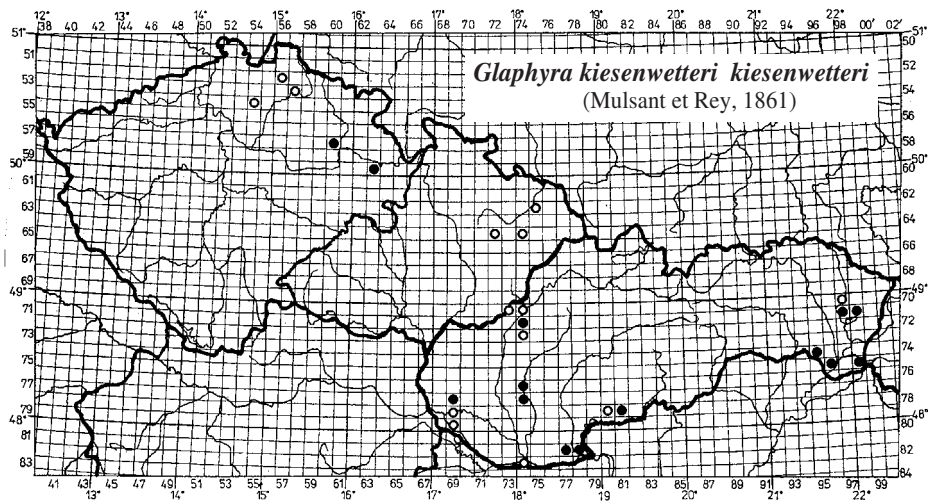
B: Bohemia (?) (Volák coll.) [HKR]; **Liberec** (5256) 18.6.1950 (Podaný) [+H, NMB, NMP]; **Koberovy** (5357) 1940 (Pěnkava M.); **Polomé hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915]; **Hradec Králové** (5760) (Hála) [*Břach]; **Choceň** (5963) 21.6.1972 (Laibner) [*Sobota J.].

M: Morava (?) [OPA]; (Formánek) [BRN]; [+H]; (Reitter) [+H]; (Zoufal) [BRN]; **Paskov** (6275) (Reitter) [+H]; **Hranice** (6472) (Zoufal) [BRN]; (?) [HLU]; (?) [+H]; **Nový Jičín** (6474) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H].

Slovenská republika. V teplých oblastech rovněž vzácný druh. Zdá se, že v minulosti byl nalézán mnohem častěji. Příčinou je zřejmě použití pesticidů v zahradách, odstraňování starších stromů a zejména se již dnes nedělají proutěné ploty z větví různých dřevin.

S: Zlatovec (7073) (Čepelák) [c.Kratochvíl]; (Kavan) [NMP]; [+H]; (Čepelák, Hajný, Prokš, Roubal) [+Roubal]; (?) [*Švácha]; **Trenčín** (70-7174) [+Brancsik 1906]; (Zoufal) [BRN]; (Čepelák) [NMP, *Odvárka, *Pícek]; (Sekera, Lorenc); (Polentz G.) [+Roubal]; 6.1950 (Čepelák) [c.Sláma]; (Roubal) [NMB]; (Sekera) [c.Hladil]; (?) [*Škorpík]; 17.6.1971 (Čermák R.); **Humenné** (7097) (Kuthy) [+H]; **Vihorlat** (7198) 17.6.1970 (Šprysl); **Strážské** (7197) 23.6.1938 (Štícha) [+H, NMP, c.Kybal, c.Kratochvíl aj.]; 20.6.1971 (Čermák R.); **Inovec** (7274) (Čepelák) [c.Daněk, OL]; **Velaty** (7495) (Černý); **Zemplín** (7596) 1982 (Sláma M.); **Cierna n. Tisou** (7598) 21.5.1965 (Daněk); **Nitra** (7674) (Barabás) [*Šiška]; **Zobor** (7674) 6.1960 (Mikvas) [CLP]; **Vinosady** (7769) (Barabás L.) [+Barabás1976]; 3.6.1984 (Macek J.); 10.5.1986 (Nikodým M.); 5.1986 (Šafanda); **Svätý Jur** (7769) 15.5.1994 (*Kautman); **Vajnory** (7769) (*Kautman); **Nitra** (7774) 4.6. (Šprysl); **Vrakuňa** (7869) (Roland) [CLP]; **Ipěské Ulány** (7880) (Laco) [NMB]; **Horné Pribelce** (7881) (*Kautman); **Samorín** (7969) 6.1933 (Pfeffer A.); (Kavan) [+H, +Roubal]; **Belianske kopce** (8177) 6.1957 (Havelka); **Štúrovo** (8178) 18.5.1949 (Štusák) [c.Sláma]; 5.1951 (Strejček) [*Čtvrtečka]; 1.6.1963 [c.Kybal]; [OL]; 17.5.1948 (Palásek) [*Niedl]; 9.6.1965 (Kočenda) [NMB]; 5.1981 (Hála) [*Odvárka]; (Heyrovský) [+H]; 6.1985 (Valeník M.); 1984 (Bláha) [*Týr]; 5.1977 (Černohorský J.) [*Zdrůbecký]; (Lorenc); (Roubal) [+Roubal]; (Tomčík J.); **Kováčov** (8178) 6.1931 (Pfeffer A.); 1959 (Strejček J.) [*Švácha]; 17.6.1984 (Jeniš); **Chlába** (8178) 20.5.1974 (Bláha) [*Zúber]; **Komárno** (8274) 4.1947 (Havelka J.) [+H].

Bionomie. Druh zahrád a člověkem zemědělsky obhospodařovaných oblastí. Vývoj ve slabých, čerstvě odumírajících větvkách listnatých dřevin o průměru do 1 cm. Vychoval

jsem ho jak z odumřelých větví odebraných z dospělých živých stromů, tak z větví stromů pokácených. Vývoj jednoletý. - Imága V.-VI. na větvích, není mi znám nález na květech. Býval nalézán nejčastěji na proutěných plotech z čerstvých spletených větví listnatých dřevin.

Živné rostliny - *Persica*, *Cydonia oblonga*, *Morus*; *Persica* (*Barabáš dle Šišky); *Amygdalus* (Švácha 1987, Hála); *Rosa* (*Kautman); *Prunus*, *Malus*, *Crataegus*.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. U nás pravděpodobně nepůvodní druh. Podle mého názoru nepatří zatím mezi ohrožené druhy a jeho výskyt dost dobře není možné ovlivnit.

Glaphyra marmottani (Brisout, 1863)

ssp. marmottani (Brisout, 1863)

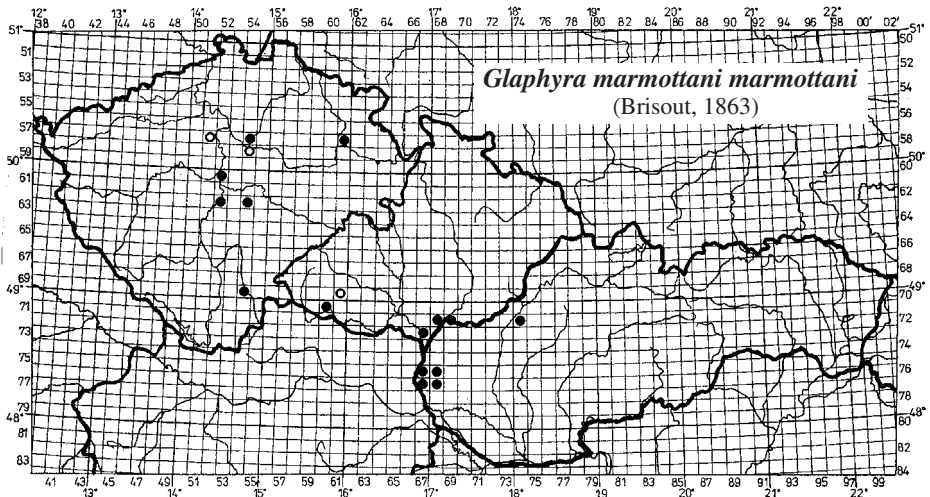
Česká republika. Velmi vzácný lokální druh. V poslední době byl několikrát ve více kusech vypěstován.

B: Čechy (?) (Klíma lit.) [+H]; (Reitter lit.) [+H]; **Kralupy n. Vlt.** (5751) 6.1931 (Hájek) [+H 1942]; **Stará Boleslav** (5754) 6.1984 (Hála J.) [*Schles, *Kadlec, 5.1992, 6.1987 (?) [c.Franke]; **Hradec Králové** (5760) 6.1984 (Hála J.) [*Kadlec, *Schles, *Týr]; **Brandýs n. L.** (5854) (Skalitzky) [NMB]; **Zbraslav** (6052) (Hrdý I.) [*Švácha]; **Poličany** (6252) (Švácha); **Benešov** (6254) 1983 (Švácha) [+Švácha 1987]; **Třeboň** (6954) 5.1981 (Deneš K.).

M: Hostim (6961) (Senc) [+H 1942]; **Vranov n. Dyjí** (7060) 1991 (Jeníš I.); 1991, 1993 (Škorpík M.); (Vávra J.); **Hodonín** (7168) (Hladil); 26.6.1988 (*Kautman); **Rohatec** (7169) 8.6.1976 (Hladil); **Břeclav** (7267) 1977 (Hladil).

Slovenská republika. Velmi vzácný, zjištěn dosud pouze při západní hranici.

S: Trenčín (7174) 10.6.1981 (Čermák R. 2 ex.); **Jakubov** (7567) 20.5.1996 (*Kautman); **Malacky** (7567-68) 5.1966 (?) [*c.Franke]; (Hladil, Tomčík, Kučera E.); (*Kautman); **Láb** (7667) 23.5.1996 (*Kautman); **Plavecký Štvrtok** (7668) 3.6.1971 (Krlín K.); 16.6.1985 (Dunay G.); 16.6.1985 (Šauša, Štrba) [*Dunay].

Bionomie. Vývoj ve slabších větvičkách. Doba vývoje v dovezené větvičce ze Španělska tříletá (Sláma). *Vávra ho vychoval z osluněných tenkých větviček, vývoj udává 1 až 2letý. - Imága se vyskytují ve Francii V. - VII. (Schaefer, 1961). Dají se sklepat ze suchých i živých větví (Francie). V literatuře bývá uváděn výskyt na květech, ale není mi znám ani jeden nález.

Živné rostliny - Různé druhy *Pinus* (*Deneš, *Vávra, *Škorpík, Sláma); *Pinus salzmanni* Dunal (Schaefer 1961).

Hospodářský význam. Nevýznamný druh.

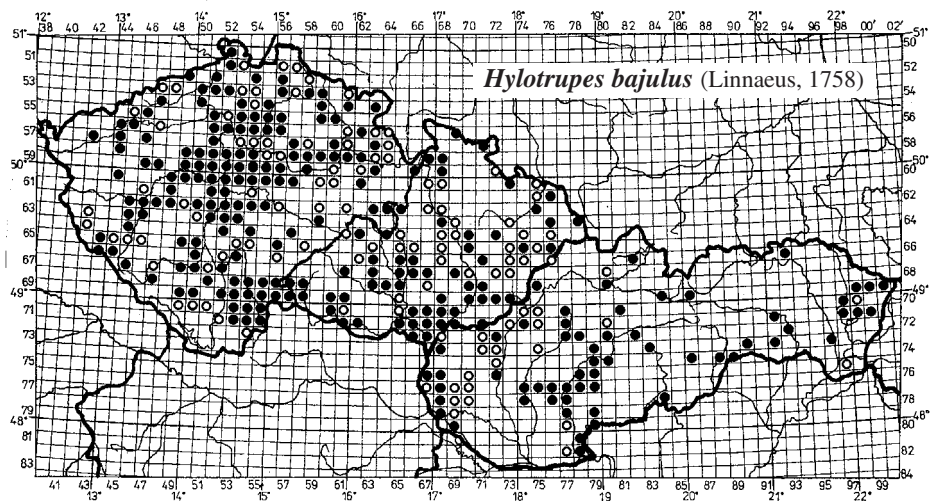
Ochrana. Přes svou velkou vzácnost nepatří mezi ohrožené druhy.

HYLOTRUPES Audinet-Serville, 1834

Hylotrupes bajulus (Linnaeus, 1758)

Tesařík krovový - fuzáč krovový

Česká republika a Slovenská republika. Od nížin až do hor velmi hojný. Téměř výhradně se vyvíjí ve dřevě opracovaném člověkem. Nálezy vývoje v přírodě jsou u nás velmi vzácné, navíc pouze na *Pinus nigra*, která zde není původní dřevinou. Dnes je tento druh rozšířen prakticky po celé Evropě a dost dobře není možno zjistit jeho původní výskyt. Do střední Evropy byl téměř jistě zavlečen.

Bionomie. Vývoj ve zcela odumřelém zpracovaném dřevě jehličnatých dřevin bez kůry (Heyrovského údaj 1955, na str. 59 se týká *Callidium violaceum*). Larvy prožirají dřevo do velké hloubky, u *Pinus* a *Larix* přednostně rozežirají bělovou vrstvu. Samičky kladou vajíčka do stejného dřeva i desítky let za sebou. Larvy rozežerou po opakovaném napadení dřevo téměř úplně na prach. Vývoj víceletý, obvykle tříletý, často až desetiletý, jsou ale udávány případy i patnáctiletého vývoje. O bionomii tohoto druhu pojednává

velmi rozsáhlá literatura. - Imága se vyskytují od VI. do IX., nejčastěji konec VII. - VIII. Večerní a noční druh. Imága jsou přes den skryta ve štěrbinách, nebo v mezerách mezi dřevy. Nejdou na květy ani na čerstvé pokácené dřevo.

Živné rostliny - Zpracované dřevo především *Pinus*, dále *Picea*, *Abies*, *Larix*, v přírodě *Pinus nigra* - Zobor (Sláma), Nitra Ivánka (*Šiška), Pavlovské vrchy (*Škorpík), *Pinus* sp. - Malacky (*Kubáň), *Abies* - Hoverla (*Pfeffer), *Pinus* sp. - Taygetos (Řecko Sláma), Demelt (1966) v pohoří Taurus v Malé Asii na kmenu *Pinus* sp.

Variabilita. Druh velmi variabilní ve velikosti zvláště samců, méně i samic. Tato variabilita je ovlivněna zřejmě hlavně vlhkostí a kvalitou potravy. Lokálně se vyskytují jedinci se světlými do žluta zbarvenými krovkami.

Hospodářský význam. Z evropských tesaříků neškodlivější druh a jeden z neškodlivějších brouků vůbec, který stále patří mezi velmi obávané škůdce. Napadá zejména krovky, stropní trámy, ale také zárubně dveří i oken, nábytek, podlahy, obložení a prakticky všechny další výrobky ze dřeva, kde má možný vývoj. Typickým ukazatelem napadení jsou prohnuté hřebeny střech. Napadení je možné zabránit impregnací dřeva, nebo nátěry. Často si však imága prokoušou výletový otvor i z natřeného nábytku, nebo oken. V minulosti byl kritickým škůdcem venkovských neimpregnovaných dřevěných staveb, telegrafních sloupů, dřevěných studní, plotových kůlů apod. Škody působené ročně po celé oblasti výskytu jsou obrovské po finanční stránce a navíc jsou působeny částkami za preventivní opatření proti působeným škodám.

Ochrana. Není žádoucí.

ROPALOPUS Mulsant, 1839

Ropalopus ungaricus (Herbst, 1784)

Tesařík javorový

Česká republika. Opakovaně spolehlivě zjištěn pouze na Šumavě, Jizerských horách, Krkonoších a Jeseníkách. Všude velmi vzácný.

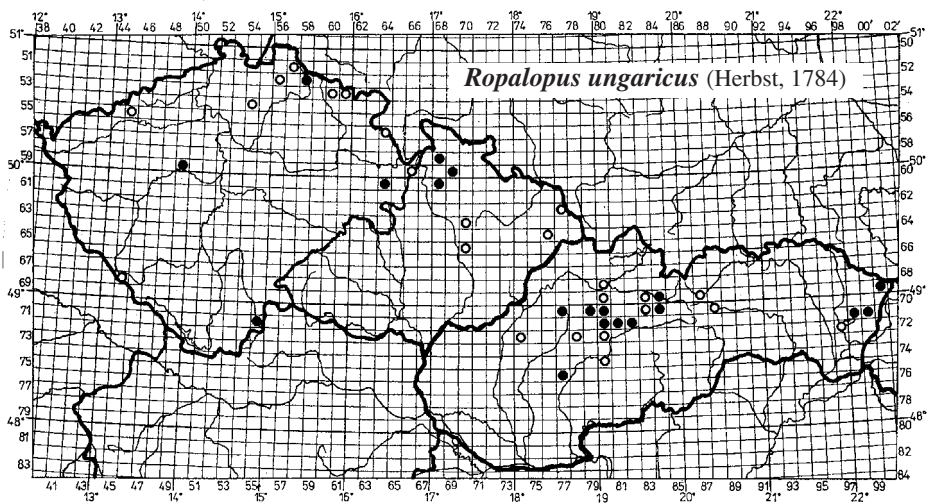
B: Jizerské hory (5157) (Zoufal coll.) [+H 1955]; **Liberec** (5256) (Podaný) [+H]; **Liberec a okolí** (5256) 1881 (Michel 2 ex.)F [+Michel]; [+H]; **Dolní Rokytnice** (5258) 7.1954 (Macek) [OPA]; **Harrachov** (5258) (Čermák, Pospíšil) [+Čermák, Pospíšil 1977]; 16.7.1950 (Pucholt R.); (Tomčík J.); **Kořenov** (5258) (+Čermák, Pospíšil 1977) [+Čermák, Pospíšil]; (Lorenc); (Žirovnický) [+H 1965]; **Janské Lázně** (5360) (Baumert) [+H]; **Svoboda** u Trutnova (5360) (Jureček) [+H 1930]; **Horní Albeřice** (5361) 1948, 1950, 7.1954 (Pecina) [c.Sláma, +H]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915]; **Výsluní** u Chomutova (5545) (Lorenc) [+H 1965]; **Deštné v Orlických horách** (5664) (Bosák) [+H 1930]; 1924 (?) [NMP]; **Křivoklát Klíčava** (5949) 6.1964 (Skýpala) [+H]; **Kralupy** (5966) (Lokaj) [+H 1930]; 27.7.1936 (Pavlu) [HKR, +H]; **Ústí n. Orlicí** (6064) (Korbel ml.) [+H]; **Železná Ruda** (6845) 14.6.1946, 1946 více ex. (Prokš K.) [+H, PLZ, *Sobota, *Krása, *Deneš, *Niedl, *Kadlec, *Čtvrtečka, *Břach]; **Rapšach** (7155) (Picka) [*Šprysl, c.Šafanda].

M: Červenohorské Sedlo (5868) (?) [c.Šafanda]; **Kouty n. Desnou** (5868) (Pfeffer) [+H]; 7.1951 (Niedl); (?) [*Sobota]; (Baudyš) [+H 1930]; 7.1970 (Malec B.); **Praděd** (5969) 7.1976 (Pfeffer A.); **Skřítek** (6068) (Malec) [*Kubáň]; **Těšínko** (6277) (Reitter) [+H]; **Hrubá Voda** (6370) 7.8.1956 (Kudla) [+Kudla 1966]; **Lysá hora** (6476) (Letzner) [+Letzner 1891, +H 1930]; **Prerov** (6570) (Hudeček) [+H 1955]; **jižní Morava** (?) [+Fleischer 1927-30].

Slovenská republika. Na Slovensku bylo nalezeno nejvíce kusů, ale i zde je vzácným druhem. Nejčastěji byl nalezen v horách středního Slovenska.

S: Nízke Tatry (?) (Roubal) [+H]; **Slovenska c.** (?) 7.1930 (Reitter coll.) [*Poláček]; **Slovenská republika** (?) 20.7.1964 (Lenart B.) [*Ríha]; **Kralovany** (6880) 24.6.1957 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; **Lubochňa**

(6880) (Prokš) [+Roubal]; **Salatín** (6980) 22.7.1933 (?) [c.Kratochvíl]; **Demänová** (6983) (Csiki, Reitter, 7.1934 (Čejka J.) [+Roubal]; (?) [+H]; 14.7.1947 (Zelný J.) [NMB, PLZ, *Odvárka, *Čtvrtečka]; 6.7.1950 (Řeháček) [NMB]; **Liptovský Mikuláš** (6983) 1950 (Polák) [PLZ]; **Jánská dolina** (69-7084) 1962 (Sláma M.); 1983 (Hron); (Kavan) [+Roubal]; 7.7.1973 (*Kautman); **Liptovský Hrádok** (69-7084) (Jureček) [+H]; 6.1962 (Sláma M.); 26.6.1947 (Lekeš) [c.Sláma]; 6.1947 (Prokš K.) [+H, *Deneš]; (Všetečka) [+H]; **Poprad** (6987) 7.1934 (Čejka J.) [+Roubal]; (Lorenc); **Nová Sedlica** (69100) 20.7.1967 (Daněk); 3.7.1988 (Schles R.); **Klačno** (7077) 1964 (Sláma M.); **Studená dolina** (7077) 6.1957 (+Korbel) [+Vysoký 1985]; **Blatnická dolina** (7079) 7.1966 (Pucholt R.); **Dedošová** (7080) 7.1974 (Valenčík M.); **Demänovská dolina** (7083) 23.7.1951 (Polák) [PLZ]; **Smrekovica** (7084) (?) [c.Kratochvíl]; **Hrabušice** (7088) 7.1939 (Pfeffer A.); **Harmanec** (7180) (?) [+H]; (Csiki) [+Roubal]; (Krupka) [c.Kratochvíl]; 20.7.1973 (Sobota J.); 16.7.1978 (Virág) [*Franc]; **Staré Hory** (7180) 6.1993 (?) [*c.Franke]; **Donovaly** (7181) 7.1931 (Roubal) [+Roubal, NMB]; 1989 (Brutovský) [*Týr]; **Moštenica** (7181) (Mitterpach) [+Roubal]; **Moštenica Kyslá Voda** (7181) (?) [c.Hladil]; 7.1973 (Sobota J.); **Zvolen vrch NT** (7181) (Roubal) [c.NMB, c.Kratochvíl]; **Jasenie** (7182) 1.7.1989 (Kučera) [*Karas]; **Remetské Hámre** (7198-99) 1.7. (Šprysl); 7.1949 (Moucha) [+H]; 7.1972 (Sobota J.); **Vihorlat** (7198) (Csiki) [+H, +Roubal]; 31.7.1949 (Moucha) [S, c.NMP]; **Inovec** (7274) 1931 (Čepelák) [+H, +Roubal, NMP]; **Remata** (7278) (Komárek J.) [+H]; **Banská Bystrica** (7280) [+Roubal cit. Csiki, Petricskó J.]; (Čejka) [c.Sláma]; (?) [+H]; **Michalovce** (7297) (Korbel, Sekera) [+Roubal]; **Zvolen** (7480) 14.8.1935 (Roubal) [*Bojčuk]; 1989 (Brutovský) [*Týr]; **Pohronský Inovec** (7577) 4.6.1983 (Čermák R.).

Bionomie. Okraje lesů s přimíšeným javorem, prosluněné horské, především ochranné lesy, stromořadí. Vývoj ve dřevě živých *Acer*. Larva prožírá chodby pod kůrou i ve dřevě slabších stromků nebo větví. V místě žíru vznikají více nebo méně viditelné zduřeniny. Při pokročilejším žíru se na povrchu kůry objevují nekrotické skvrny, ve kterých jsou otvory, kterými larvy vyhazují část drtě ven. Při kladení vajíček dává samička přednost sice živým stromům, ale poněkud již oslabeným, takže s oblibou vyhledává stromy, které jsou již tímto druhem poškozeny. Když se provádělo pravidelné seřezávání a tvarování korun stromů v obcích a alejích, docházelo k přednostnímu napadání těchto stromů (podobně jako *R. insubricus* (Germar, 1824)). Celková doba vývoje asi dva roky. - Imága se vyskytují od konce VI. do VIII. Za tepleho počasí poletují a nasedají na osluněná místa listů, na květech jsem je nikdy nenašel. Horský druh, vyskytující se do výše cca 1200 m n.m.

Živné rostliny - Spolehlivě byl zjištěn pouze v *Acer pseudoplatanus* L. (ČR, SR, Francie).

Není mi znám ani jeden spolehlivý nález vývoje v jiných uváděných dřevinách - *Acer campestre*, *Salix* sp., *Salix caprea*, *Populus tremula*, *Alnus*, *Fraxinus*, *Sycomorus*, *Ficus*. Podle uvedených dřevin je pravděpodobné, že jde u některých údajů o hrubý omyl, u jiných zcela jistě o záměnu s *R. insubricus* (Germar, 1824).

Hospodářský význam. Jde o fyziologického a částečně i technického škůdce. Napadené stromky nebo větve se v místech poškození často lámou. Javor má velkou regenerační schopnost, takže většinu larválních chodeb časem přeroste nové dřevo, část nad požerkem odumírá spíše výjimečně. Je-li požerků větší počet, může však dojít i k větším škodám, zejména u alejových stromů. Pro velkou vzácnost v lesním hospodářství bezvýznamný druh.

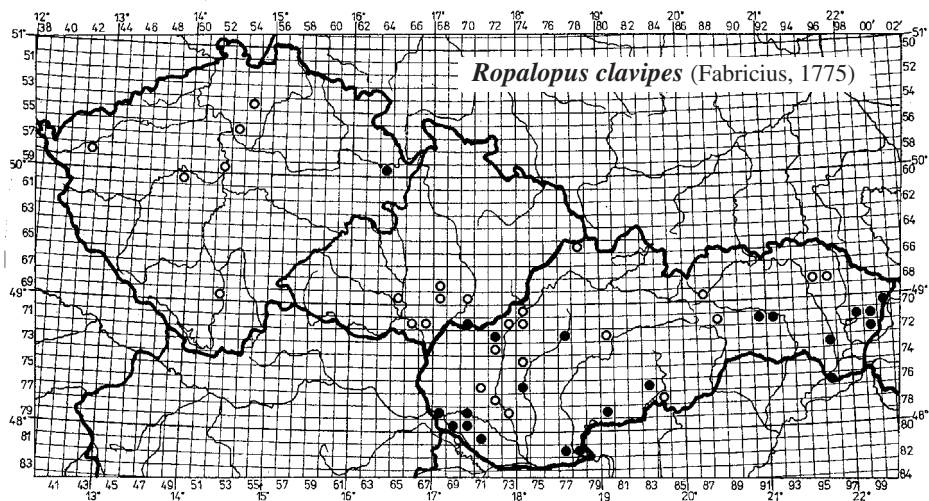
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy. Jde o velmi vzácný druh, který potřebuje ke svému vývoji dostatek volně rostoucích *Acer pseudoplatanus* a takovýchto lokalit je na Slovensku v horských chráněných územích dostatek, v Českých zemích je tomu spíše naopak.

Ropalopus clavipes (Fabricius, 1775)

Česká republika. Kromě nálezu u Žamberka jsou mi známy pouze staré nálezy. Patří mezi druhy, u kterých je potřebné udělat revizi spolehlivosti nálezů.

B: Bohemia (?) (Frič V.) [NMP, HKR]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915]; **Záboří** (5653) (Kliment) [+H 1930]; **Loket** (5842) (Lokaj) [+H 1930]; **Praha Bubny** (5952) (Žežula) [NMB]; **Praha Modřany** (5952) 10.8.1901 (Černý J. 2 ex.) [NMP]; 1942 (Podaný) [NMB]; **Praha okolí** (5952) (Lokaj) [+H 1930]; **Žamberk** (5964) 8.1974 (Břach coll.); **Nový Jáchymov** (6049) (Průša) [+H]; **Hluboká n.Vltavou** (6952) 1899 (Havlíček) [ČBU].

M: Moravia (?) (2 ex.) [NMP]; **Černovice** (?) (Formánek) [BRN, +H]; **Bučovice** okolí (6868) (Volák) [HKR]; **Rajhrad** (6965) (?) [NMP]; **Ždánice** (6968) 25.5.1956 (Hladil) [HKR]; **Uherské Hradiště** (6970) (Krejčárek) [+H]; 6.1950 (Pucholt R.) [*Pucholt]; **Šakvice** (7166) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30 dosti četně na hruškách, +H 1930, HKR]; **Podivín** (7167) (?) [BRN].

Slovenská republika. Nových nálezů je podstatně více, ale i zde platí potřeba celkové revize nálezů. Často je zaměňován s *Ropalopus macropus* (Germar).

S: Čadca (6578) (Laco) [+H 1931]; **Giraltovce** (6895) (Depta) [NMB]; **Ruská Poruba** (6896) 1956 (Smetana) [NMB]; **Poprad** (6987) (Drexler) [c.Sláma]; **Ublá** (70100) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Hrabovka** (7074) (Korbel) [+Roubal]; **Bošáca** (7173) (??) [+Holeksa, Smetana]; **Selec** u Trenčína (7173) (Kočič) [NMB]; **Trenčín** (7174) [+Brancsik 1906]; 6.1936 (Wagner) [PLZ]; (Korbel) [+Roubal, +H]; 14.7.1979 (Vacek P.) [*Kadlec]; **Dobšiná** (7188) (Váňgel J.) [+Roubal, +H]; **Margecany** (7191-92) 6.1961 (Čermák) [*Deneš]; (Kudla) [+H]; (Sobota J.); **Vihorlat** (7198) 1980 (?) [c.Franke]; **Remetské Hámre** (7199) (Kostečka) [+H]; (Sobota J., Sprysl); **Čachtice** (7272) (Korbel) [+Roubal]; **Nové Mesto n.V.** (7272) 7.1971 (Daněk); 6.7.1971 (Karas V.); **Prievidza Dlížn** (7277) 22.6.1983 (Arpáš) [+Vysoký 1985]; **Banská Bystrica** (7280) [+Roubal cit. Petricskó J.]; **Petrovce** (7299) (Sobota J.); **Sobrance** (7299) (Sprysl); **Piešťany** (7372) (Slanec) [+Roubal]; **Trebišov** (7396) 1980 (Dunay 2 ex.); **Tovarníky** (7474) (?) [+H]; **Trnava** (7671) (Čejka J.coll.) [+Roubal]; **Dražovce** (7674) (Šiška); **Zobor** (7674) (Šiška); **Tomášovce** (7683) 7.1980 (Kizek) [*Franc]; **Borša** (7696) (Havlík O.) [*Frühbauer]; **Somotr** (7696) 7.7.1970 (Deneš); **Sered** (7772) (Depta) [+H]; **Filakovo** (7784) 6.8.1954 (Procházka J.) [*Hron]; **Bratislava** (7868) (Krása B.); (Borovička 5 ex) [LIT]; (Kautman); **Eliášovce** ((7870) 6.1997 (Kautman); **Tešedíkovo** (7873) (?) [+H]; (Drexler) [NMB, c.Sláma]; **Šala** (7873) (Drexler) [NMB, +H]; **Ipelské Úľany** (7880) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Miloslavov, Rovinka** (7969) (Kautman); **Horné Janíky** (7970 2.7.1993 (Kautman); **Vrakuň** (8071) (Kautman); **Kamenica n.Hr.** (8178) 1988 (Klícha J.); (Tomčík J.); **Kováčov** (8178) 6. (Bieber) [*Kubáň]; **Štúrovo** (8177-78) 5.6.1962 (Čermák P.) [*Picek]; 7.1976 (Resl K.); **Nový Svet** (?) (Kleinert Ján) [+Kleinert J.].

Bionomie. Lesostepi, ovocné sady, okraje lesních porostů. Vývoj larev pod kůrou slabších větví a stromků o průměru 2-14 cm. Dřevo musí být částečně oslabené, např. nedostatkem vláhy, nebo odřezané. Larvy vyžírají široké ploché chodby, při silnějším napadení se navzájem protínající. Před zavrtáním do dřeva se chodby rozšiřují do plošek až 4x9 cm velkých. Larvy po vytvoření mírně šikmého širokého zavrtového otvoru pokračují ve dřevě v žíru do hloubky několika cm a vyhlodávají kukelní komůrky. Vývoj jsem zjistil pouze jednoletý, udáván bývá dvouletý. - Imága se vyskytují převážně v VI. do VII. V jižní Evropě od poloviny V. Za teplého počasí se nacházejí nejvíce na mnoha různých květech (*Rubus*, *Carduus*, *Apiaceae*, *Allium cepa* atd.), na dříví a naletují i na stojící stromy.

Živné rostliny - Napadá nejvíce ovocné stromy *Malus*, *Amygdalus*, *Persica*, *Armeniaca* (vše Řecko), ale i *Quercus* (Makedonie, Řecko), *Ulmus* (Creta), *Salix* (Slovensko). Udávané jsou ještě *Fagus*, *Acer*, *Alnus*, *Castanea*, *Corylus*, *Prunus*, *Pyrus*, *Tilia*, *Rhamnus*, *Juglans*, *Paliurus*, *Pistacia*, *Populus*, *Crataegus*, *Salix caprea*, *Prunus spinosa*, *Carpinus*, *Vitis*.

Hospodářský význam - V jižní Evropě patří místy mezi vážné škůdce ovocných sadů, škody v lesním hospodářství jsou minimální.

Ochrana. Patří sice ve střední Evropě mezi ohrožené druhy, ale pro jeho ochranu lze těžko něco udělat.

Ropalopus spinicornis (Abeille de Perin, 1869)

Česká republika. V minulosti patřil k nejuzácnějším druhům tesaříků. Lokální druh v místech původních doubrav.

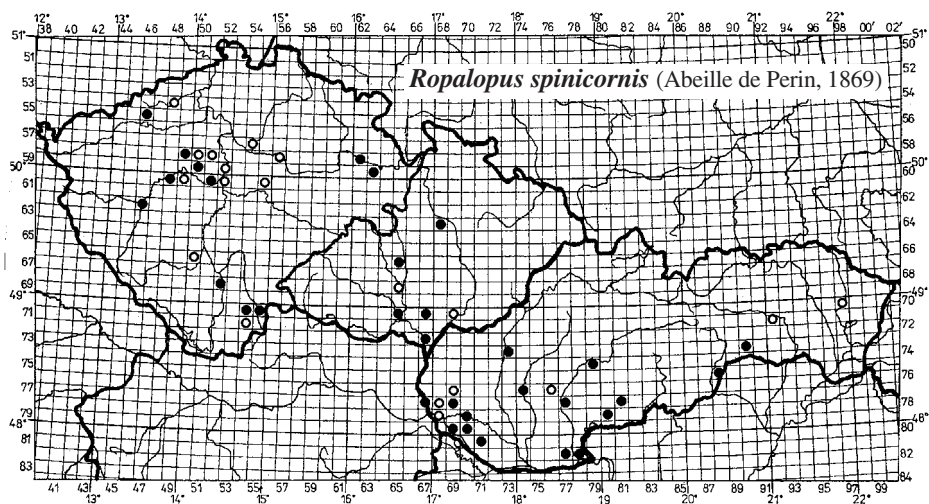
B: **Bílina** (5448) 25.7.1948 (Hašek) [+H]; **Údlice** (5546) 6. (Lorenc); **Nový Vestec** (5754) 12. a 19.6.1946 (Lekes) [c.Kratochvíl, +H]; **Lány** (5849) 10.6.1988 (Rěbl K.) [*Rejzek]; **Kladno** (5850) (Voříšek) [+H]; **Nebošice** (5851) (Kelemen) [+H]; **Poděbrady** (5856) 6.1938 (Pohnert) [+H]; **Týniště n. Orlicí** (5862) ? (Voda J.); **Nižbor** (5950) 1975 (Škorpík M.); **Praha Krč** (5952) 12.6. (Zeman) [+H 1933]; **Choceň-Peliny** (5963) (Laibner) [*Sobota]; **Karlova Ves** (6048) 27.6.1987 (Rěbl K.) [*Rejzek]; **Vlastec** (6048) 2.6.1979 (Herget); **Nová Huť** (6049) 19.6.1894 (?) [NMP]; **Karlické údolí** (6051)

(Všetečka) [+H]; **Radotín** (6051) 13.6.1907 (Holík) [+H 1933]; 4.6.1949 (Sláma M.) [+Sláma 1966]; **Roblín** (6051) 17.5.1979 (Kotnoch) [*Macek J.]; **Závist** (6052) (Schiffner) [+H 1933]; 10.6.1951 (Dohnal) [+H, c.Kratochvíl]; 3.6.1945 (Veselý R.) [+H]; **Kostelec n. Černými lesy** (6055) 1933 (Syrovátka) [+H 1933]; **Plzeň Božkov** (6246) 16.6.1972 (Doležal J.); **Písek** (6650) 1933 (Dombrovský) [+H]; 14.7.1948 (Madar st.) [+H]; **Poněsice** N. Obora (6852) 3.7.1960 (Karas V.); **Cep** (7054) 1980 (Pils K.) [*Deneš]; **Chlum u Třeboně** (7055) 14.5.1986 (Mikyška A.); **Těšnov** u N.Hradů (7154) 7.1933 (Heyrovský) [+H].

M: Moravia (?) (Formánek coll.) [BRN]; **Strěň** (6368) (Kudla) [+H]; 6.1973 (Kratochvíl); **Adamov** (6665) 7.6.1976 (Hladil); **Černovice** (6865) (Fleischer J.) [+Fleischer 1927-30, +H]; **Střelice** (6865) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H]; **Pouzdrány** (7065) 23.5.1992 (Zeman V.) [*Mihal V.]; **Vranovice** (7065) (Melichar) [+H 1933]; **Cejč** (7067) 7.1940 (Baumert) [+H]; **Kobylí** (7067) 8.7.1965 (Kocourek) [*Picek]; **Bzenec** (7069) (?) [*Šprysl]; **Břeclav** (7267) 16.6.1938 (Baumert) [+H]; 14.6.1975 (Fuka); 4.6.1976 (Šimeček J.) [*Šprysl]; 13.6.1980 (Čermák R.); 19.6.1986 (Jeniš); 12.6.1978, 20.6.1980 (Nikodým M.); 23.5.1985 (Ríha J.); **Tvrdonice** "Rynava" (7267) 22.5.1986 (Stehlík) [BRN].

Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální. Přestože byl již vícekrát nalezen nebo vypěstován, patří stále velmi vzácné druhy.

S: Humenné (7097) (Csiki) [+Roubal, +H]; **Margecany** (7192) (Kudla) [+H]; 12.6.1948 (Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Luka pri Piešť.** (7373) (Jeniš); **Zadiel** (7390) (Král) [+H]; **Sášovské Podhradie** (7479) 1990 (Kádek ?) [*Týr]; **Safárikovo** (7588) 5.7.1985 (Mikát M.); **Pezinok** (7669) (Roland) [+H]; **Zobor** (7674) (Šiška); **Zlaté Moravce** (7676) (Olexa) [+H]; **Kobyla** (7767) (Černý) [+Barabás 1976]; **Rača** (7768) 7.1935 (Černý) [+H]; **Limbach** (7769) 12.6.1972 (*Kautman); **Čajkov** (7777) 5.1974 (Kocourek) [*Šprysl]; **Levice** (7777) (Bláha) [*Kubáň]; **Horné Plachtince** (7781) ? (Pavlíček J.); 1990 (Švácha P.); **Príbelce** (7781) 4.6.1992 (?) [+Cunev, Majzlán, Okáli]; **Bratislava** (7868) 5.1951, 6.1952 (Dostál) [c.Sláma]; (*Kautman); **Kamzíkov u Brat.** (7868) 3.6.1934 (Kavan) [+H]; **Hrušov** (7880) 23.6.1984 (Mertlík J.); **Eliášovce** (7870) 6.1997 (*Kautman); **Rovinka** (7969) (*Kautman); **Horné Janíky** (7970) 2.7.1993, 6.1996 (*Kautman); **Miloslavov** (7969) 1991 (*Kautman); **Vrakuň** (8071) (*Kautman); **Kamenica n. Hronom** (8178) 5.1949 (Brožík) [+Hayelka 1964]; **Kováčov** (8178) 6.1951 (Roubal) [NMB]; (Kocourek) [*Kubáň]; (Lekeš, Reškořík) [+H]; **Štúrovo** (8177-78) 14.5.1949 (Maidl) [NMB]; 5.1951 (Lekeš, Palásek) [+H]; 5.1975 (Kybal); 1984 (Kubáň V.) [+Švácha 1987]; **Malé Karpaty** (?) 25.6.1936 (Biener) [NMB]; (Roland) [+Fleischer 1927-30].

Bionomie. Dubové porosty nízkých poloh, lesostepi. O bionomii tohoto druhu bylo velmi málo známo, ačkoliv byla objevena již dávno. Ve větším počtu vychoval Schurmann imága z *Quercus* z Jugoslávie. Já jsem je chytil a vychoval ze dřeva rovněž převážně z jihu Evropy. Vývoj larev probíhá pod kůrou a ve dřevě slabších větví o průměru

1 – 2 cm, převážně v korunách stromů, méně často mladých stromků. Při silnějším větru dochází ke zlomu v místě požerku a úhynu larev i kukel. Pravděpodobně napadá ještě živé větve. Doba vývoje dvouletá. - Imága se vyskytují v VI., na jihu Evropy již koncem V. Zdržují se převážně v korunách stromů, a proto byla většina sbírána sklepáváním nebo na trávě po dešti. Spolehlivý nález na květech mi není znám.

Živé rostliny - Vývoj jsem zjistil pouze v *Quercus* (ČR, Makadonie, Řecko), stejně jako někteří další entomologové, a není mi známo, že by na jiné dřevině byl spolehlivě zjištěn.

Hospodářský význam. Přestože způsobuje odumírání slabších větví, je pro svůj řídký výskyt hospodářsky bezvýznamný.

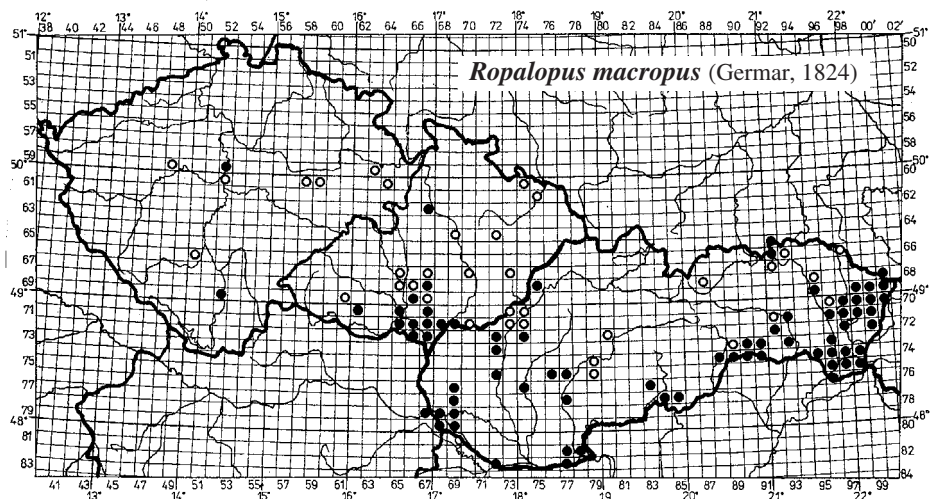
Ochrana. Přes poměrně velkou vzácnost a lokální výskyt nepatří mezi ohrožené druhy.

Ropalopus macropus (Germar, 1824)

Česká republika. Kromě jihovýchodní Moravy velmi vzácný a lokální. Na jih od Brna místy hojný.

B: Bohemia (?) (Gabert) [NMP]; **Luh** (?) (Bočková V.) [NMP]; **Rakovník** (5948) (3x) [NMP]; (Fleischer) [NMP]; **Praha** (5952) 5.1979 (Žirovnický) [c.Kybal]; **Praha Smíchov** (5952) 11.6.1947 (Prokůš) [NMP]; **Choceň** (5963) (Ecler) [+H 1952]; **Radotín** (6052) 20.7.1905 (?) [NMP]; **Čáslav** (6058) 6.1951 (Welz) [c.Sláma]; **Podhořany** (6059) 30.6.1949 (Welz) [c.Sláma]; **Ústí n. Orlicí** (6064) 8.1940 (Marek) [+H 1952]; **Písek** (6650) 7.1944 (Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Hluboká n. Vlt.** (6952) 27.5.1978 (Karas V.).

M: Slezsko (?) (Kliment) [+H]; **Beskydy** (?) [NMP]; **Kobeřice** (6074) (Volák) [HKR, +H]; **Ostrava** (6175) (Kliment) [+H]; (?) [+H 1955]; **Moravičany** (6267) 6.1977 (Sekera J.) [*Poláček]; **Olomouc** (6469) (Podaný) [NMB]; **Hranice** (6472) (?) [NMP]; **Brno** (67-6865) (Fleischer) [+H, NMB, HKR, NMP]; (Stejskal) [+H]; **Vyškov** (6767) (Heyr. coll.) [c.NMP]; 20.6.1954 (Daněk); (Kubáň) [*Kubáň]; **Kroměříž** (6770) (Fiala) [+H]; **Neubuz** (6773) (Krejčárek) [+H]; **Černovice** (6865) (Formánek) [+H, NMB, BRN]; **Holásky** (6866) (Formánek) [+H, BRN]; **Chrlice** (6866) (Trojan) [+H, NMB, c.Sláma]; **Rašovice** (6867) (Volák) [+H, HKR]; **Slavkov** (6867) (Volák) [+H, NMB, HKR]; (Hrabovský) [c.Trmal]; **Hostim** (6961) (Senc) [+H]; **Vevčice** (7062) (Vávra J.).

Slovenská republika. Široce rozšířený, v teplejších oblastech místy hojný.

Bionomie. Okraje listnatých porostů, pastviny, zahrady aj. Vývoj pod kůrou odumírajících a odumřelých listnatých dřevin slabších průměrů, cca 3-10 cm. Samička klade vajíčka do různého materiálu - slabších stromků, větví na stromech i na zemi ležících, plotovek z listnatého dřeva apod. Larvální chodby ploché a mělké, připomínající chodby Buprestidů. Někdy napadá stejné dřevo i druhým rokem. Kuklení převážně jen v mělké šikmé komůrce nehluboko ve dřevě (0,3 - 1,5 cm). Jednoletý vývoj. - Imága se vyskytují od V. do VII., maximum v VI., na dříví, větvích apod. Nenašel jsem je nikdy na květech.

Živné rostliny - *Fagus*, *Quercus*, *Morus*, *Pyrus*, *Cerasus*, *Cydonia oblonga*, *Persica*, *Betula*; *Salix* (*Dunay G.), *Juglans* (*Kubán), *Rosa*, *Corylus*, *Cornus* (*Vávra); *Ulmus*, *Corylus*, *Populus* (*Kautman); uváděny jsou dále *Castanea*, *Juglans*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Snina 1965, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides securicornis* (Holmgr.): Stakcím 1965, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides filiformis* (Grav.): Rohatec 1971, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides praecatorius* (F.): Adamov 1972, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides gravenhorsti* Curtis: Zemplín 1978, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

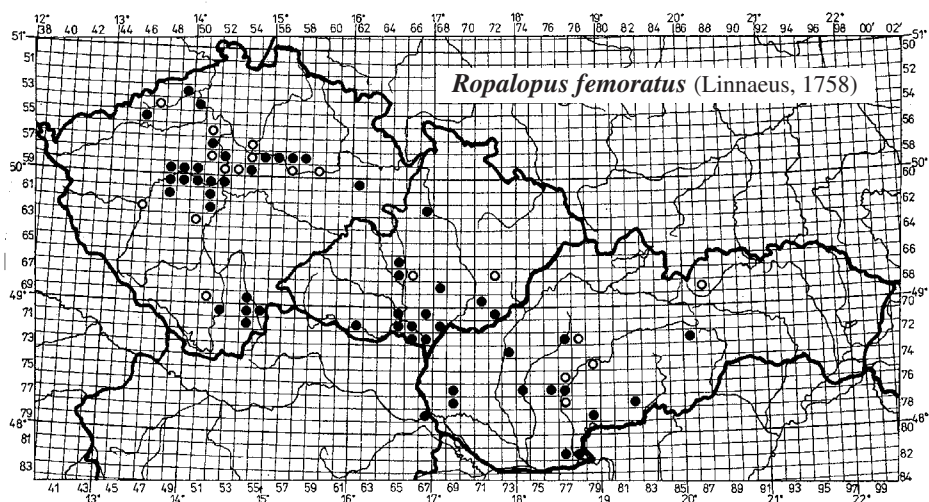
Hospodářský význam. Jako technický škůdce především odpadového dřeva je hospodářsky nevýznamný.

Ochrana. Na jižní Moravě a ve Slovenské republice nepatří mezi ohrožené druhy.

Ropalopus femoratus (Linnaeus, 1758)

Česká republika a Slovenská republika. Poměrně vzácný druh rozšířený ponejvíce v místech původních *Quercet*. Většinou jednotlivě.

Bionomie. Listnaté a smíšené lesy nižších poloh. Vývoj larev v oslabených větvíčkách a slabých větvích od 7 mm, zcela výjimečně do 6 cm. Larva vyžírá v lýku a povrchově

vrstvě dřeva hlubší chodby, takže dochází často k odlomení koncových větví. Ke kuklení larva vstupuje do dřeva, kde si vyhloubí kukelní komůrku. Přezimuje jako larva. Dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují od konce V. do VII., maximum prvá polovina VI., přednostně na schnoucích větvích, dále na dříví a někdy též na květech, např. *Crataegus*.

Živé rostliny - *Quercus*, *Populus tremula*; *Rosa canina* (Mehl, 1989); uvádí se také *Rosaceae*, *Alnus*, *Juglans*, *Castanea*, *Corylus*, *Pyrus*.

Přírození nepřítelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides filiformis* (Grav.); Adamov 1972, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Hospodářský význam. Hospodářsky nevýznamný druh, který se podílí na odumírání slabších větví.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

PRONOCERA Motschulsky, 1859

Pronocera angusta (Kriechbaum, 1844)

Česká republika. Maximum výskytu je ve středních, jižních a částečně východních Čechách. Na Moravě je více nálezů jen na jihozápadě. Patřil k nejvzácnějším tesaříkům, ale v poválečných letech se rozmnožil, zejména vlivem změny hospodaření v lesích. Pokles zájmu o palivové dříví způsobil víceleté ponechávání kůrovcových souší v lesích a rozšíření tohoto druhu i do oblastí zcela nepůvodního výskytu *Picea*. Většina známých imág byla vypěstována ze dřeva, nálezy imág v přírodě jsou převážně ojedinělé a vzácné. Z Čech pochází nejméně nalezených imág.

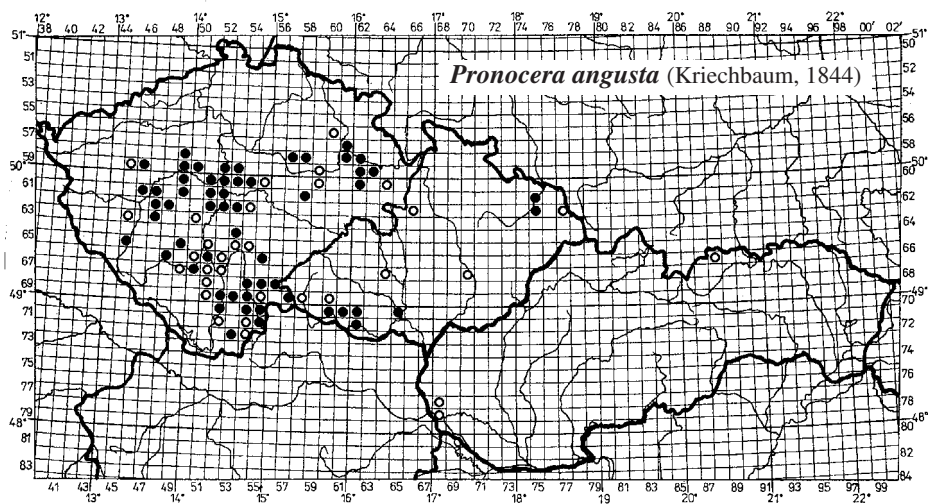
B: Čechy (?) (Reitter) [+H]; **Velký Vřestov** (5660) 12.8.1956 (Bouček) [+H 1965.NMP]; **Hradec Králové** (57-5861) 6.1964 (?) [c.Franke]; 15.7.1978 (Mikát M.); (Sobota J.); (5760) (?) [*Mlejnek]; 1986 (?) [*Týr]; 6.1986 (Schles R.); 1981 (Hála) [*Břach, c.Kratochvíl]; **Třebochovice** (5761) 1.7.1979 (Deneš) [NMB]; **Lánská obora** (5849) 1993 (Rejzek); **Chofovice** (5857-58) 13.7.1978 (Sobota, Kraus V.) [*Hladil]; 1980 (?) [c.Franke]; **Chlumec n. Cidl.** (5858) (Kraus Z.); (Sobota) [*Hladil]; (Sobota J.); **Vysoké Chvojno** (5861) (Sobota J.); **Týniště n. Orlicí** (5862) (Voda J.); **Vladař** (5945) 1946 (Brožík jun.) [+H]; **Zihle** (5946) 30.5.1993 (Týr V.); **Klíčava** (5949) 1992 (Hoskovec) [*Rejzek]; **Nižbor** (5950) 1972 (Sláma M.); **Praha Krč** (5952) 1987 (Kraus L., Mička J.) [+Mička 1990]; **Praha Hostivař** (5953) 28.6.1960 (Strejček J.); **Lipolte** u Přel. (5959) (Kodym) [+H]; **Borohrádek** (58-5962) 1948 (Syrovátko) [+H]; (Čejka) [+H]; (5862) (Sobota J.); **Holice** (5962) (Sobota J.); **Jaroslav** (5962) 31.7.1978 (Poláček K.); **Lodrant** (5962) 31.7.1978 (Poláček); **Chocně** (5963) (Sobota J.); **Broumy** (6049) 1985 (Rejzek); **Jiloviště** (6051) 1973 (Sláma M.); **Srbsko** u Berouna (6051) 1936 (Šachovskoj) [+H]; **Praha Modřany** (6052) (?) [+H 1955]; **Vrané n.Vlt.** (6052) (Krása B.); 1.8.1980 (Ričl P.) [+Ričl 1985]; **Zbraslav n. Vlt.** (6052) 1972 (Sláma M.); 1.8.1980 (Ričl P.); **Ričany** (6053) 26.7.1953 (Komárek J.); **Ričany - Vojkov** (6053) 10.6.1979 (Dupač V.); **Jevany** (6054) (Krása B.); **Louňovice** (6054) 1987 (Hubert J.) [+Hubert, Prokop 1990]; **Kostelec n. Černými Lesy** (6055) 1939, 1950 (Pfeffer A.); **Zelezné hory** (6059) (Kodym) [+H]; **Nová Ves u Chocně** (6062) 10.7.1976, 22.7.1976 (Poláček K.); **Skuhrov** (6064) (Syrovátko) [*Pfeffer]; **Kaznějov** (6146) 14.6.1953 (Maidl) [NMB]; **Obora u Plzně** (6146) 29.6.1979 (Steininger); **Hlohovice** (6147) 5.7.1973 (Herget); **Felbabka** (6149) 16.6.1983 (Hron) [*Hron]; **Revnice** (6151) 1971 (Sláma M.) [+Sláma 1980]; **Slapy n.Vlt.** (6152) 19.6.1953 (Sláma M.) [+Sláma 1966]; 1960-67 (Sláma M.); [+Švácha 1987]; **Stěchovice** (6152) 1972 (Sláma M.); **Zbýšov** u Čásl. (6158) (Marek L.) [+H]; **Nová Huť** (6247) 15.7.1978 (Steininger); **Holoubkov** (6248) 15.7.1974 (Herget); **Dobříš** (6251) 23.6. (Šprysl); **Hrazany** (6252) 7.1973 (Heyrovský) [+H]; **Poličany** (6252) (Švácha); **Neveklov** (6253) 1980 (Švácha) [+Švácha 1987]; **Benešov** (6254) 7.1949 (Praděč) [+H]; 17.6.1951 (Pečírka) [NMP]; 7.6.1951 (?) [HKR]; 3.6.1951 (?) [c.Kratochvíl]; **Chotěšov** (6345) 21.6.1951 (Kostečka) [+H]; **Nezvěstice** (6347) 7.7.1976 (Steininger); **Stěžov** (6350) 6.8.1954 (Prokůš) [+H 1965]; **Sudoměřice** (6453) 1975 (Sláma M.); **Běleč** (6545) 7.1980

(Kantner); **Blatná** (6549) 31.7.1981 (Patera P.) [+Patera 1987]; 29.7.1982 (Simandl J.); **Zvíkov** (6551) (Kraus) [PLZ, c.Sláma]; 20.6.1939, 6.1940 (Purkyně) [+H]; 5.1950 (Záhora) [*Doležal J.]; 5.1950 (Kraus); **Dražice** (6553) 2.7.1959 (Fára); **Měšice u Tábora** (6554) 23.7.1949 (Fára) [+H]; 20.7.1949 (Fára) [c.Kratochvíl]; **Pole u Blatné** (6648) (Pechlát V.); **Písek** (6650) (Mařan) [+H]; 6.1943 (Purkyně) [+H]; (?) [c.Kratochvíl]; **Chřešovice** (6651) (Pechlát V.); **Bechyně** (6652) 25.7.1935 (Hulata) [+H 1939]; **Kajetín** (6655) 17.7.1982 (Neuschl F.); **Strakonice** (6749) (Jedlička) [+H]; **Putím** (6750) 18.6.1974 (Simandl J.); **Ražice** (6750) 8.7.1937 (Keil) [+H 1939]; **Všeteč** (6751) 10.8.1936 (Keil) [ČBU, +H]; **Údraž** (6752) 19.7.1921 (Dada) [NMP]; (Pečírka) [+H]; **Týn n.Vltavou** (6752) (Zevl. ?) [+H]; **Libějovice** (6851) 3.7.1954 (Keilová) [ČBU]; **Protivín** (6851) 6.1949 (Keil) [+H]; **Protivín Zadní Bor** (6851) 5.6.1948 (Keil) [ČBU]; **Hamr n.Než.** (6854) 15.7.1971 (Karas V.) [*Karas]; **Veselí n. Lužnicí** (6854) (Čech) [c.Kybal]; (Kudrna A.); **Děbolín** (6855) 1972 (Sláma M.); **Jindřichův Hradec** (6856) 6.7.1952 - 24.7.1954 (Štícha) [*Šprysl, *Niedl, *Bojčuk, PLZ, +H]; 7.1977 (Čech) [*Hron]; **Netolice** (6951) (Keil A.) [+H]; **Hluboká n. Vlt.** (6952) 6.6.1982 (Karas V.); (Kudrna A.); 1982 (Pfeffer A.); 1991 (Vlasák J.); 6.1977 (Zumr) [c.Kratochvíl]; 7.1980 (Zumr) [*Simandl]; **Chotýčany** (6953) 18.5.1969 (Karas V.); **Třeboň** (69-7054) 3.7.1933 (Heyrovský) [+H]; (Roubal) [NMB]; (Čejka, Roubal) [+H]; 17.7.1939 (Kašpárek J.) [+H 1942]; 16.7.1981 (Cermák R.); (Kašpárek) [NMP]; 6.1977 (Deneš K.); ? (7055) (Kučera E.); **Nová řeka** (6955) (Dvořák) [+H]; **Terezín** u Kunžaku (6957) 5.8.1973 (Sláma M.); **České Budějovice** (7052) 24.6.1990 (Kantner F.); (Kudrna A.); **Němá Strouha** u Č.B. (7152) (Štěpán) [+H]; **Majdalena** (7054) 1963 (Sláma); 6.1971 (Deneš K.); 19.7.1972 (Niedl); 22.7.1988 (Kadlec J.); 1987 (Poláček K.); (Sedloň M.) [*Fuka]; **Suchdol n.L.** (70-7155) 1963 (Sláma M.); 23.7.1974 (Fuka); **Chlum u Třeboně** (7055) 6.1964 (Deneš K.); 1965 (Sláma M.); 1988 (Mikyška A.); 6.8.1972 (Sedloň M.); 27.7.1975 (Sedloň M.); 7.1990 (Simandl J.); **Těšínov** (7154) (Keil) [+H]; **Besednice** (7253) (?) [+H]; (Kudrna A.); **Nové Hradky** (7254) 21.6.1928 (Keil) [ČBU, NMB]; **Castoň (?)** 14.6.1937 (Hanzlík J.) [+H]; **Radošovice (?)** 1946 (Pecina).

M: Slezsko (?) (Váca) [+H]; **Ostrava** (6175) ? (Tomčík); (Váca) [NMP]; **Ostrava Poruba** (6175) 1991 (Mihal V.); 1992 (Sedláček A.); 1991 (Zeman V.); **Moravská Třebová** (6266) (Walazza) [+Fleischer 1926, +H]; **Ostrava Vřesina** (6275) 1990 (Klaváček J.); **Paskov** (6275) (Reitter) [+Fleischer 1927-30, +H]; (Vávra) [*Jelínek]; (Vávra J.); **Těšín** (6277) (Wanka) [+H]; **Veverí** (6764) (VŠZ kat.ochr.) [*Kubáň]; **Kroměříž** (6770) (Sekera) [+H 1939]; **Dačice** (6958) (Zoufal) [+Fleischer 1927-30, +H]; **Hostim** (6960) (Senc) [+H]; **Moravské Budějovice** (6960) (Štěpán) [+Fleischer 1927-30]; **Bítov** (7060) 28.7.1962 (Palásek) [NMB, +H]; **Olbramkostel** (7061-62) 1979 (Sláma M.); 1984 (Jeniš); (Vávra J.); **Vranovice** (7065) (Kocourek) [*Kubáň]; **Znojmo** (7162) (Kraus Z).

Slovenská republika. Nanejvýš vzácný a lokální, zatím pouze ojedinele.

S: Pieniny (6688) 7.1907 (Szombathy K.) [+H]; **Koliba** (7768) 5.1957 (Kuchár) [+H]; **Bratislava** (7868) 1952 (Dostál) [+H 1955]

Bionomie. Smrkové lesy, nejčastěji na lokalitách, kde byl smrk uměle vysazen. Vyvíjí se ve slabších větvích a špičkách stojících smrků, převážně o průměru 3-6 cm. Přednostně klade vajíčka do smrků, napadených kůrovcem *Polygraphus poligraphus* (Linnaeus) a houbou václavkou smrkovou *Armillaria ostoyae* (Romagn.) Herink. Zcela zřídka jsem nacházel larvy ve větvích smrků (*Picea*) napadených lýkožroutem smrkovým *Ips typographus* (Linnaeus), kůrovcem *Pityokteines spinidens* (Reitter), který žije obvykle na jedlích (Sláma 1966) a v přirozeně odumírajících spodních větvích starších stromů. Larva žere pod kůrou a před zakuklením si vyhlodává kukelní komůrku ve dřevě v hloubce 1-3 cm. Larva se otočí a vylíhlé imágo vylézá vstupním otvorem ven. Požerak je pro tento druh typický, podobný *Leioderus kollari* Redtb. Vstupní otvor larvální chodby do dřeva je po bočních stranách výrazně širší, než u ostatních smrkových tesaříků, miskovitě plochý, nálevkovitý. Vývoj larev je dvouletý. - Imága se vyskytují od poloviny VI. do VIII., maximum na počátku VII. Je převážně nočním druhem, i když někdy imága létají i ve dne, nenavštěvuje květy, výjimečně se nachází na dříví. Většina imág setrvává v korunách stromů, proto také nejvíce kusů bylo odchyceno při sklepávání živých větví smrků. Přestože jsem vychoval mnoho set kusů, nikdy se mi nepodařilo po přidání čerstvého dříví do chovu přímé přerojení. Imága nacházející se na živých větvích stromů tam zřejmě provádějí zralostní žír. Pro tento názor hovoří i žír imág na větvičkách, daných do chovu. V této skupině Cerambycidů je to dosti neobvyklé.

Živné rostliny - Tento druh jsem vychoval vždy pouze z *Picea*. Bense (1995) uvádí též *Abies* a *Larix*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus agnoscendus* (Roman): Jíloviště 1974, Sláma M. lgt., Šedivý J. det. Predátory jsou *Thanasimus formicarius* (Linnaeus) a *femoralis* (Zetterstedt) Slapy n. Vlt. a Jíloviště (Sláma M. lgt.).

Hospodářský význam. Jde plně o sekundárního škůdce, nemajícího žádný praktický hospodářský význam.

Ochrana. Tento druh je schopný přežívat ve smrkových lesích při jakémkoliv způsobu hospodaření.

LEIODERUS Redtenbacher, 1845

Leioderus kollari Redtenbacher, 1849

Česká republika. Rozšířen lokálně v nižších a středních polohách v oblasti původních Quercet. Býval považován za velmi vzácný druh. Nálezy imág v přírodě jsou vzácné a převážně ojedinelé, ale byl vychován a dále pěstován ve větším množství.

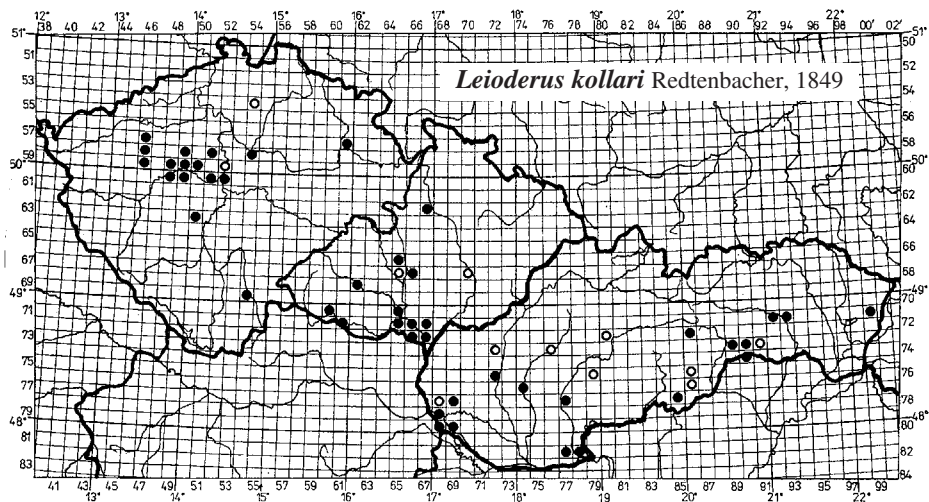
B: Čechy (?) (Klíma, Reitter) [+H]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915, +H]; **Krásný Dvůr** (Podbořany (5746) 1969 (Tyner) [*Ríha]; **Hradec Králové** (5761) 21.6. (Šimeček) [*Šprysl]; **Petrohrad - Jesenice** (58-5946) 1980 (Krošlák I.) [*Týr]; 1983 (Doležal) [*Kantner, *Kadlec]; 6.1983 (Sýkora) [*Deneš]; 1986 (Teřál I.); 7.1982 (Brožík) [*Odvárka, *Hron]; 1983 (Suchý, Benedikt); **Lánská obora** (5849) 1991 (Rejzek, Hoskovec); **Tursko** (5851) 1976 (Sláma M.); **Jirny** (5854) 1975 (Sláma M.); **Městečko u Křiv.** (5949) 1992 (Rosenbaum J.); Klíčava (5949) 6.6.1993 (Rejzek); **Křivoklátsko** (5948-49) 5.1954 (Prokš) [+H]; (Lekeš) [c.Kratochvíl]; 1961 (Sláma M.) [+Sláma 1966]; **Nižbor** (5949-

50, 6049) 1954 (Prokš) [NMP, PLZ, OPA, *Bečvář]; 1965-68 (Sláma M.); (Lekes, Odvárka O.); 10.6.1979 (Burda A.) [+Burda 1984]; **Zbečno** (5949) 1962 (Sláma M.); 1991 (Pavlíček J.); 6.6.1993 (Rejzek); **Zloukovice** (5949) (Moravec J.) [*Odvárka]; **Praha Petřín** (5952) (Lokaj) [+H]; **Skryje Strážov** (6048) 8.1988 (Pavlíček); **Týřov** (6048) 1991 (Hoskovec); **Velká Pleš** (6048) 1993 (Rejzek); **Broumy** (6049) 17.6.1979 (Burda A.) [+Burda 1984]; 1991-2 (Rejzek); **Karlova Ves** (6049) 1993 (Rejzek); **Leontýn** (6049) 1975 (Sláma M.); **Řevnice** (6051) 1966 (Sláma M.); **Zbraslav** (6052) 1967 (Sláma M.); **Příbram** (6350) 7.6.1968 (Pospíšil K.) [*Píček]; 6.1972 (Pospíšil K.) [*Hron]; 1967 (Kocourek) [c.Kratochvíl]; **Třeboň** (6954) 6.1968 (Sekera) [*Deneš].

M: Morava (?) (Reitter) [+H]; **Moravičany** (6267) (Jeniš); **Adamov** (6665) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H]; 6.1971 (Hladil) [*Benedíkt]; 20.5.1978 (Hladil) [*Hron]; 1977 (Hála); 2.7.1977 (Kocourek M.) [*Poláček]; 1974 (Kubáň); (Tesař P.); **Brno** (6765) (?) [+H]; **Babice** (6766) (?) [*Mlejnek]; 6.1978 (Kocourek) [*Píček]; **Kroměříž** (6770) (Sekera) [NMB]; **Náměšť n. Oslavou** (6862) (Hruška M., Vávra J.); **Vranov n. Dyjí** (7060) 12.6.1991 (Škorpík M.); **Pouzdřany** (7065) 5.1970 (Lorenc) [*Břach]; **Lukov** (7161) 14.5.1991 (Škorpík M.); **Dolní Věstonice** (7165) (Hladil) [BRN]; **Pavlov** (7166) 5.1981 (Hála) [*Břach]; **Břeclav** (7267) 15.5.1969 (Hepner) [OL]; **Břeclav, Ladná, Lednice, Podivín** (7166-67, 7266-67) 1967-1991 (Herrmann, Jeniš, Nikodým M., Týr V. a mnoho dalších); **Lanzhot** (7267) 1989 (Klváček J.); **Pohansko** (7267) ? (c.Hoskovec M) [+Černý].

Slovenská republika. Platí totéž co pro Českou republiku. Vyskytuje se spíše na jižních a k jihu obrácených lokalitách.

S: Malé Karpaty (?) (Kavan) [+Barabás1976]; **Margecany** (7192) (Pospíšil) [+H]; 6.1964 (Sláma M.); 1971 (Šimeček) [HKR]; **Velká Lodina** (7192) 5.6.1975 (Miko L.); **Malá Lodina** (7193) 12.6.1977 (Dunay); **Remetské Hámre** (7199) 24.6. (Šprysl); **Banská Bystrica** (7280) (Čejka J.) [+Roubal 1937]; **Muraň** (7286) 17.6.1986 (Jeniš); **Piešťany** (7372) 5.1948 (Matějka) [+H, NMP]; **Revúca** (7376) (Hajný) [+H 1939]; **Rožňava** (7389) 16.6.1980 (Karas V.); **Jablonov** (7490) 6.1980 (Dunay); 7.7.1980 (Miko L.); **Zádiel** (7390-91) (Hajný) [+Roubal 1937]; 10.6.1937 (Kavan) [+H 1939, NMP]; **Hlohovec** (7572) (Čepelák) [+H]; 7.5.1983 (Valenčík M.) [*Bečvář]; 6.1983 (Valenčík M.); **Banská Štiavnica** (7579) 1956 (?) [LVÚ Banská Štiavnica]; **Velký Blh** (7586) 7.1930 (Roubal) [NMB]; **Zobor** (7674) (Šiška B.); **Rimavská dolina** (7686) (Roubal) [+Roubal, +H 1939]; **Bratislava Koliba** (7768) 5.1950 (Dostál) [+H]; **Bratislava Vajnory** (7769) 1983 (Švácha) [+Švácha 1987]; (Kautman); **Svätý Jur** (7769) (Jeniš); 1984 (Dunay); 1982 (Štrba M.) [*Odvárka]; **Čajkov** (7777) (Kocourek) [OL, c.Šafanda]; **Levice** (7777) 1.7.1976 (Čermák R.); 1963 (Kocourek) [c.Kratochvíl]; (Kocourek) [+H 1965, OL]; **Hajnáčka** (7785) (Tomčík J., Vávra J.); **Kamzík MK** (7868) 10.5.1954 (Kavan) [NMP]; **Bratislava** (7668) 1982 (Šiška B.) [*Hron]; **Bratislava Rusovce** (7968) (Kautman); **Samorin, Miloslavov, Tomašov** (7969) (Kautman); **Belianske kopce** (8177) 5.5.1990 (Mihal V.); **Kováčov** (8178) 4.5.1949 (Kavan) [NMP]; 5.1949 (Palásek) [+H]; **Štúrovo** (8178) 4.5.1990 (Procházka J.) [*Luža].

Bionomie. Smíšené listnaté porosty nižších a středních poloh. Vývoj larev pod kůrou větví i slabších kmenů odumírajících stromů o průměru 3-20 cm, výjimečně silnějších. Stromy mohou být i silně zastíněné v porostu (Sláma 1966). Larvy vyhlodávají ploché chodby široké až 5-7 mm, ukončené před vstupem do dřeva obvykle širší vyhlodanou ploškou. Vstupní otvor do dřeva má velmi typický, miskovitě plochý, nálevkovitý tvar, pokračující šikmou chodbou do dřeva a nehlubokou kukelní komůrkou. Požerky bývají většinou jednotlivě rozmístěny, našel jsem však také 14 závrťů do dřeva na 1 dm². Doba vývoje je obvykle dvouletá, méně často jednoletá. Přezimuje jako larva. - Imága se vyskytují od V. do poloviny VII. Maximum konec V.-VI. Je nočním druhem, ale imága se občas nacházejí i ve dne na květech, např. *Crataegus*, *Rosa*.

Živné rostliny - Vývoj jsem zjistil vždy pouze v *Acer pseudoplatanus*, larvy jsem úspěšně dochovával též v *Acer platanoides*. *Acer campestre* (uvádějí *Kubáň, *Rejzek, *Jeniš, *Šiška), *Ulmus* (*Vávra J., *Kubáň), *Acer opulifolium* Vill. (Berger 1981); bývají uváděny také dřeviny *Carpinus*, *Corylus*, *Ostrya*, *Quercus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes heydenii* Reinh.: Adamov 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Helcon tardator* Ns.: Adamov 1965, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Blacus exilis* Ns.: Křivoklát, 1965, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Křivoklát, 1965, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus albitarsus* Grav.: Křivoklát, 1963, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides filiformis* (Grav.): Křivoklát, 1962, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides gracilicornis* (Grav.): Adamov 1968, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides nitens* (Grav.), Křivoklát, 1962-63, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Rhimphoctona megacephala* (Grav.): Adamov 1968, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dipt*: *Acalyptata* (?): Křivoklát 1974, Sláma M. lgt., Čepelák det.

Hospodářský význam. Bezvýznamný druh, nenapadá cennější sortimenty dřeva.

Ochrana. V listnatých porostech, kde se skladba blíží původnímu složení, není ohroženým druhem.

CALLIDIUM Fabricius, 1775

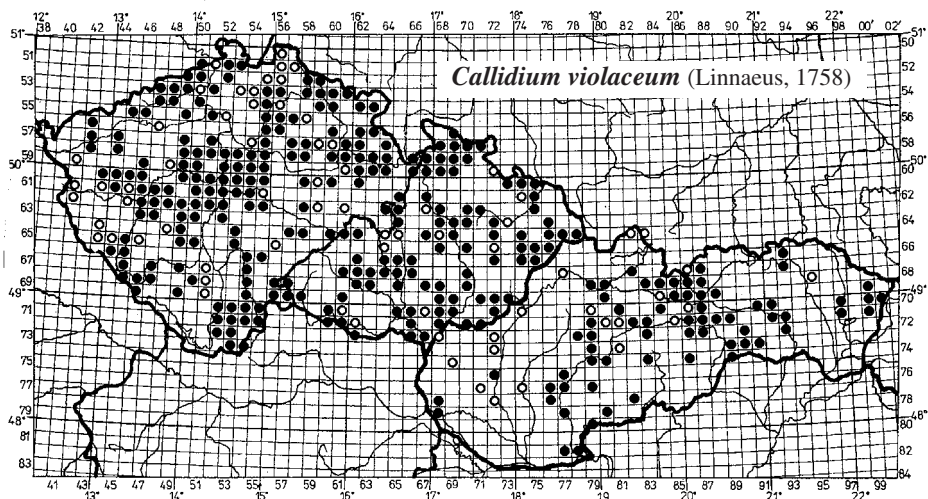
Callidium violaceum (Linnaeus, 1758)

Tesařík fialový - fuzáč fialový

Česká republika a Slovenská republika. Hojný druh v jehličnatých lesích nížin, méně často vystupuje i do hor.

Bionomie. Jehličnaté lesní porosty, remízy i místa s dřevem opracovaným člověkem, krovky a jehličnaté palivo. Obvyklý vývoj pod kůrou odumřelých jehličnatých dřevin, před zakuklením si larva vyhlodá ve dřevě kukelní komůrku. V případě nouze kladou samičky vajíčka do stejného materiálu po dlouhou řadu let, dokud je na něm kůra nebo jen její spodní blána, třeba i nepevně držící. Larvy pak žerou hned ve dřevě, které při opakovaném žíru mohou rozežrat tak, že vnitřní část dřeva obsahuje jen jemné drtiny se slabými děravými vrstvičkami dřeva. Rozežrané dřevo pak vzhledem připomíná žíru po

Hylotrupes bajulus (L.) a často za něj podle požerků bývá tento druh zaměňován. Při opakovaném napadení neodkorněných prken bývá zejména bělová část zcela rozežraná a zůstane jen slabounká povrchová vrstvička dřeva. Vývoj za normálních podmínek v lese jednoletý, při napadení suchého dřeva (např. krovů, střešních prken) i tříletý (možná i víceletý), udává se obvykle dvouletý. Přezimuje jako larva, podle Kudly (1966b) též jako kukla. - Imága se vyskytují od V.do VII. Spíše noční druh, poletující občas i ve dne. Na rovném dříví i na oslabených stromech, často v domácnostech na palivovém dříví.

Živné rostliny - Jehličnaté dřeviny *Pinus*, *Picea*, *Abies*, *Larix*; Demelt (1966) udává též *Quercus*, *Fagus*, *Alnus*, *Salix* a ovocné stromy. *Černý Z. udává nález cca 10 ks v starém polenu *Cerasus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes mutillator* Thunb.: Zbraslav-Strnady 1960, Sláma M. lgt., Čapek M. det.

Variabilita. Často jsou krovky nazelenalé nebo až tmavě modrofialové. Nohy jsou někdy světleji zbarvené do červena.

Hospodářský význam. Po *Hylotrupes bajulus* nejvýznamnější škůdce dřevěných částí staveb, krovů, dřevěných obkladů, podbití střech apod. Stačí ponechání kousků kůry nebo jen blány a larvy během více roků dokážou dřevo v blízkém okolí vykladení zcela zničit. Jako obrana stačí dokonalé odkornění dřeva. Škody působené na plotech apod. nejsou podstatné.

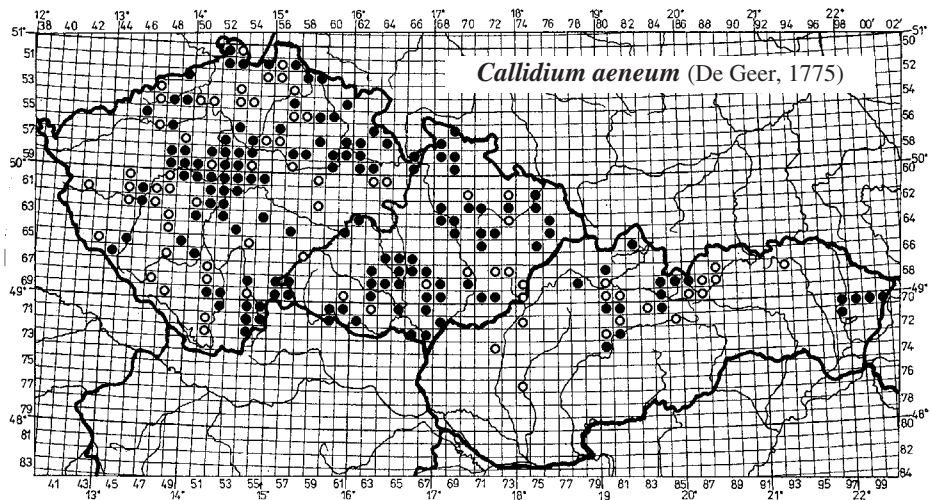
Ochrana. Nebyla by žádoucí.

Callidium aeneum (De Geer, 1775)

Tesařík kovový

Česká republika. Bývá považován za řídký až vzácný druh, ale podle mne je běžným druhem jehličnatých porostů od nížin až vysoko do hor po stromovou hranici.

Slovenská republika. Vyskytuje se řídkěji, ale též ho nelze považovat za vzácný druh.

Bionomie. Jehličnaté lesy i na nepůvodních stanovištích. Vývoj pod kůrou větvi i slabších kmenů oslabených nebo odumírajících jehličnatých dřevin. Průměr dřeva obvykle 3–10 cm, zřídka bývá dřevo slabší nebo silnější. Před vstupem do dřeva larva vyhlodá typický široký plochý požerek. Kuklí se ve dřevě v hloubce cca do 30 mm. Vývoj jsem zjistil jednoletý, uváděn bývá dvouletý. Při nedostatku vhodného dřeva se do stejného materiálu vylíhlé samičky vykládou opět. - Imága se vyskytují v V.-VI., na horách až do VIII. na dříví nebo na odumírajících větvích. Spíše noční druh, poletující občas i ve dne.

Živé rostliny - *Picea*, *Abies*, *Pinus*, *Larix*; podle Demelta (1966) též v *Juniperus* (?) Udávají se též listnaté dřeviny *Acer*, *Fagus*, *Quercus*, ale není mi znám ani jeden spolehlivý nález.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes mutillator* (Thunb.): Křivoklát 1964, 1977, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Helcon redactor* (Thunb.): Křivoklát 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Helcon tardator* Ns.: Adamov 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Helcostizus restaurator* (F.): Krasnohorské Podhradie 1960, Čapek M. lgt., Křivoklát 1964, 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Helcostizus albator* (Thunb.): Krasnohorské Podhradie 1960, Čapek M. lgt.; Křivoklát 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Křivoklát 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Rhimphoctona megacephala* (Grav.): Adamov 1970, Hladil J. lgt., Křivoklát 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides ater* (Grav.): Křivoklát 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides gracilicornis* (Grav.): Křivoklát 1977, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides*

collaris (Grav.): Křivoklát 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides varipes* (Holmgr.): Křivoklát 1977, Sláma M. lgt., Nižbor 1979, Hrozinka I. lgt., Šedivý J. det. Častým predátorem je *Thanasimus formicarius* (Linnaeus), méně často také *T. femoralis* (Zetterstedt).

Variabilita. Řídké je odlišné kovové zbarvení krovek do modrofialova apod., nebo nohy světlé.

Hospodářský význam. Technický škůdce povrchových vrstev dřeva slabších průměrů, hospodářsky nevýznamný druh.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

PALAEOCALLIDIUM Plavilsthikov, 1940

Palaeocallidium coriaceum (Paykull, 1800)

Česká republika. Velmi vzácný druh vyskytující se lokálně, převážně v severních a jižních Čechách a na severní Moravě.

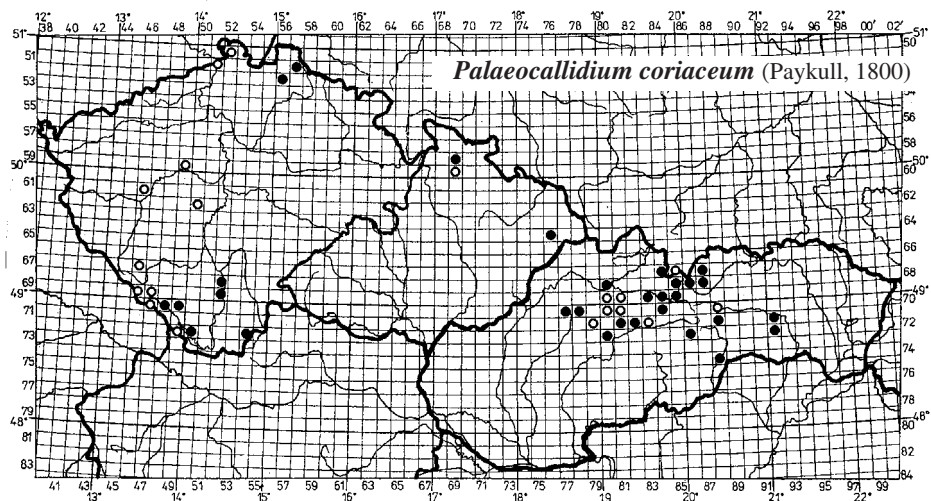
B: Bohemia (?) [HKR]; **Krkonoše** (?) (Schönbach) [+Fleischer 1927-30]; **Vlčí hora** (5052) (Marschner) [*Odvárka]; **Mezní Louka** (5151) (Lokaj) [+H 1930]; **Smédava** (5157) 1992 (Sláma M.); **Bedřichov** (5256) 1991 (Sláma M.); **Křivoklát** (5949) (?) [+H 1930]; **Obora u Plzně** (6146) (Purkyně) [+H 1930]; **Příbram** (6250) 2.6.1916 (Šípek) [NMP]; **Svatobor u Sušice** (6746) (Kopelent) [+H]; **Purkarec** (6852) 7.1977 (Zumr V.); **Šumava** (6946) (Pfeffer) [NMB]; **Modrava** (6947) 6.1931 (Pfeffer A.) [+H, NMP]; **Vydra** (6947?) (Pečírka) [+H 1930]; 6.1978 (Secký) [*Deneš]; **Hluboká n.Vlt.** (6952) 20.6.1982 (Karas V.); 1977 (Zumr V.) [*Pfeffer]; (Kudrna A.); 1990 (Vlasák J.); **Šumava** (7047) 1932 (Prokš) [c.Sláma]; **Horní Vltavice** (7048) 7.1973 (Král) [c.Seichert V.]; **Lenora** (7048) 1978 (Švácha) [+Švácha 1987]; **Volary** (7049) (Kudrna A.); **Plešné jezero** (7249) (Klein) [+H]; **Horní Planá** (7250) (Kudrna A.); **Hojná Voda** (7254) 3.8.1991 (Sláma M.).

M: Silesia (?) [HKR]; **Malý Děd** (5869) 11.7.1966 (Sláma M.); **Praděd** (pohoří 5969) (Letzner) [+Letzner 1891, +H 1930]; **Lysá hora** (6476) (Tomčík J.); **Smrk** v Beskydech (6476) 1991-2 (Vávra J.).

Slovenská republika. Vzácný, v horách středního Slovenska častěji nacházený druh.

S: Velká Fatra (?) (Prokš) [+H, c.Kratochvíl]; **Roháče** (6784) 27.8.1987 (Košovský) [*Týr]; **Tichá Dolina** (6785) (Prokš) [NMP]; **Bielovodská dolina** (6787) 7.1931 (Pfeffer A.); **Javorina** (6787) 1947 (Tesař) [OPA]; **Protiežka** (6787) 1975 (Láska) [*Říha]; **Tatranská Kotlina** (6787) (Kavan) [NMP]; 11.7.1957 (Poláček K.); **Vysoké Tatry** (67-6887) 7.1952 (Lekeš) [OL, c.Kratochvíl]; 9.5.1967 (Maidl) [NMB]; **Javorina** (6787) 10.8.1938 (Proschek) [NMP]; **Kraľovany** (6880) (Sekera, Korbel) [+Roubal]; 16.6.1983 (Dunay); **Bystrička** (6880) (Procházka J.) [*Kautman]; **Eubochna** (6880) (Prokš) [NMP, +H, +Roubal]; (Kodým O.) [NMP]; **Križna** (6885) (Prokš) [NMP, +H]; **Podbanské - Pribylina** (67-6885) (Brožik) [*Šprysl]; 4.8.1978 (Němec J.) [*Škorpík]; 7.1984 (Hála) [*Břach]; 14.8.1985 (Jeniš); (Kraus Z.); (Lorenc) [*Šprysl]; 8.1982 (Odvárka O.); 29.7.1978 (Škorpík M.); **Kamenistá dolina** (6885) 7.1983 (Kizek T.) [Franc]; **Tichá dolina** (6885) (Sobota J.); **Vyšné Hágy** (6886) 7. (Lorenc); **Matliare** (6887) (Kavan) [NMP]; 6.1972 (Sekera) [NMB]; **Smokovec** (6887) (Csiki) [+Roubal, +H]; **Tatranská Polianka** (6887) (Pohner) [+H]; **Čiernavy** (6980) (Prokš) [NMP]; **Eubochna** (6980) 1933 (Prokš); **Ružomberok** (6981) (Kudla, Sekera) [+Roubal, +H]; **Osnica** (6981) 23.8.1933 (Prokš) [OPA, NMP, c.Kratochvíl]; **Demänovská dolina** (6983) 14.7.1988 (Schles R.); **Liptovský Mikuláš** (6983) (Pfeffer) [+Roubal]; **Kraľova Lehota** (6984) (Šlégl) [NMB, +H 1931]; (Švácha); (Kautman); **Liptovská Porúbka** (6984) 1978 (Seichert V.); **Liptovský Hrádok** (69-7084) (Roland) [+H 1931]; 30.6.1934 (Prokš) [OL]; 9.7.1938 (Prokš) [c.Kratochvíl]; 1962 (Sláma); 1977 (Švácha) [+Švácha 1987]; 7.1980 (Zúber M.) a další; **Čierny Vah** (6985) 20.7.1934 (Prokš) [OL]; 28.6.1947 (Prokš) [NMB]; (Kautman); **Východná** (6985) (Kautman); **Svarín** (6985) (Šlégl) [+H 1931]; 1986 (Břach); 7. (Lorenc); 7.1971 (Odvárka O.); 1980 (Ptáčník) [*Říha]; 8.1980 (Ptáčník) [*Šilha]; 17.7.1985 (Hanousek) [*Hron]; 7.1991 (?) [c.Franke]; (Kautman); **Klačno - Vrcko** (7077-78) 7.8.1980 (Nikodým M.); **Perušín** (7080) (Prokš) [NMP, *Sobota]; **Korytnica** (7081) (Heyrovský) [NMP, +H]; 1932

(Podaný) [NMB]; **Smrekovica** (7084) (Prokš) [NMP, * Sobota]; 1962 (Sláma M.); (Lorenc); **Malužiná** (7084) 29.7.1990 (Mikyška A.); (Kautman); **Nižná Boca** (7084) 23.8.1989 (Kautman); **Hrabušice** (7088) 8.1939 (Pfeffer) [c.Kratochvíl]; 7.1956 (Havelka) [+Havelka1964]; **Blatnica** (7179) (Prokš) [*Sobota]; **Donovaly** (7181) (Roubal) [+Roubal]; 30.6.1974 (Kubáň); **Hiadel** (7181) (Sobota J.); **Prašivá** (7181) 18.8.1979 (Franc,Kubinec) [*Franc]; **Zvolen NT** (7181) 30.7.1932 (Roubal) [NMB, NMP]; **Dolina Jasenie** (7182) 25.7.1980 (Škorpík M.); **Brezno** (7183) 14.7.1952 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; **Dedinky** (7188) (Kraus Z.); **Geravy** (7188) (Sobota J.); **Margecany** (7192) (Kudla) [PLZ]; 17.7.1976 (Čermák R.); **Uľanka u B.B.** (7280) 7.1990 (Sedláček A.); **Muráň** (7286) 7.1964 (Lorenc) [c.Sláma]; (Profant J.) [*Kautman]; **Opátka** (7292) 6.1977 (Dunay); **Plešivecká planina** (7488) 20.6.1976 (Maidl) [NMB].

Bionomie. Jehličnaté, převážně smrkové porosty na místech původního výskytu *Picea*. Larvy se vyvíjejí pod kůrou silnějších větví, nebo kmenů odumřelých jehličnatých stromů, zlomů, nebo ve zbytcích po těžbě. Před zavrtáním do dřeva larva vyžere různě velký plochý požerek. Ke kuklení si larva vyhlodá kukelní komůrku nehluboko ve dřevě, cca do 2-3 cm. Doba vývoje se udává dvouletá, podle mnou dochovaných imág je pravděpodobně i jednoletá. - Imága se vyskytují od konce VI. do konce VIII., maximum je v VII. (podle Gutowského (1983) mezi 20. a 30.VI.). Vyskytují se na odumírajících stromech, větvích i na rovném dříví. Nejdou na květy. Pevně noční druh, ve dne občas přebíhající po dříví.

Živé rostliny - Jehličnaté dřeviny: *Picea*; udává se též *Abies*, *Pinus*, *Larix*.

Variabilita. Velmi variabilní je barva krovek, zejména kovový lesk s nádechem do zelena, modra a měděna, méně často jsou krovky světlé. Vzácně se vyskytují jedinci se světlými (červenými) stehny.

Hospodářský význam. Jako škůdce jehličnatého dřeva se dostal tento druh i do některých učebnic, ale není mi známo, že by někde ve střední Evropě způsoboval významné škody.

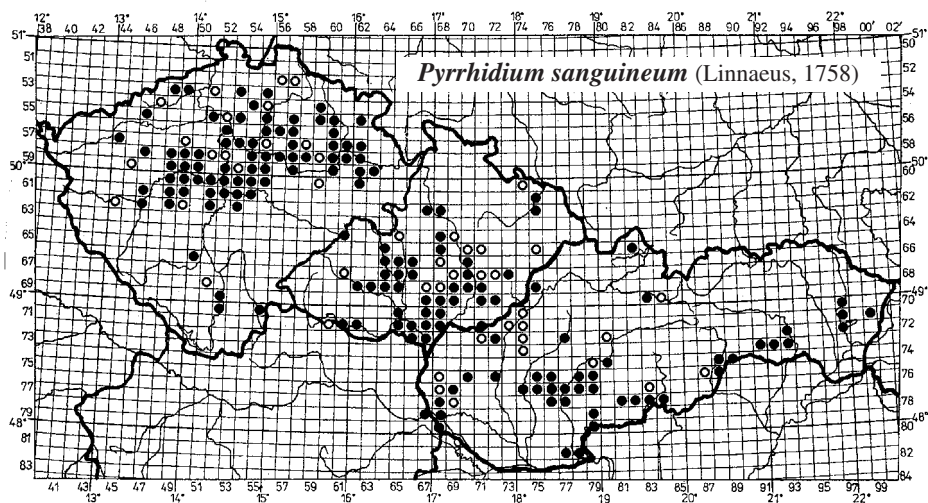
Ochrana. V přirozených i uměle založených lesích má dostatek možností k reprodukci populace.

PYRRHIDIUM Fairmaire, 1864

Pyrrhidium sanguineum (Linnaeus, 1758)

Tesařík rudý - fuzáč červený (ohnivec krvavý)

Česká republika a Slovenská republika. V oblastech Quercet téměř všude hojný až velmi hojný druh.

Bionomie. Listnaté, převážně dubové porosty různých věkových tříd. Vývoj pod kůrou větví i kmenů čerstvě odumřelých nebo pokácených listnatých dřevin. Napadá stojící i ležící především osluněný materiál různých dimenzí od 4 cm do značné tloušťky. Larva vyžírá pod kůrou nepravidelné chodby a ke kuklení si vyhlodá plochou širokou komůrku mělce v bělové vrstvě dřeva, s krátkou výletovou chodbou. Při silnější kůře se kuklí v ní, zřídka mezi kůrou a dřevem. Doba vývoje se udává dvouletá, ale mám mnohokrát ověřený pouze jednoletý vývoj na více lokalitách u nás. Přezimuje v larválním i kukelním stadiu, vzácně při velmi teplých podzimech se mohou vylíhnout nová imága již před zimou. Imága se převážně líhnou na jaře a patří k prvním jarním druhům. Za slunečného počasí a teplých večerů pobíhají po kůře. Výskyt III. (Gajdoš & Krumpál, 1982), IV. až vzácně VI. - VII. (5.7.1953 Slapy, Sláma), maximum konec IV. až počátek V.

Živné rostliny - Nalezl jsem ho pouze na *Quercus*, ale udává se také *Fagus*, *Carpinus*, *Ulmus*, *Castanea*, ovocné stromy.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus carinator* Ns.: Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides brachylabis* (Kriechb.): Čelákovice 3.3.1965, Novotný A. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides filiformis* (Grav.): Karlštejn 5.1941, Komárek J. lgt., Kolubajiv S. det., Čelákovice 10.3.1965 Novotný A. lgt., Nižbor 1969, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Rhinphoctona megacephala* (Grav.): Adamov 1970, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus terebrans* (Rtzb.): Břeclav 5, 1971, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Hym.*, *Ophioninae*: *Pyracmon melanurus* Holmgr.:

Stará Boleslav 1965, Zbraslav 1965, Čelákovice 1965, Novotný A. lgt., Šedivý J. det.; *Hym., Chalcididae: Dibrachys bouchéanus* Ratzb. (hyperparazit *Phryxe vulgaris*): Malacky, Pfeffer A. lgt. (Kolubajiv S. det., 1934); *Diptera: Phryxe vulgaris* Fall.: Malacky, Pfeffer A. lgt. (Kolubajiv S. det., 1934).

Hospodářský význam. Je považován za škůdce jak v lesích, tak ve skladištích, ale škody jsou často zaměňovány s druhem *Phymatodes testaceus* (L.), protože *P. sanguineum* neklade vajíčka do starého suchého dřeva. Je sekundárním technickým škůdcem nepodstatného významu, protože působí poškození pouze povrchové vrstvy dřeva, která téměř vždy přichází do odpadu.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

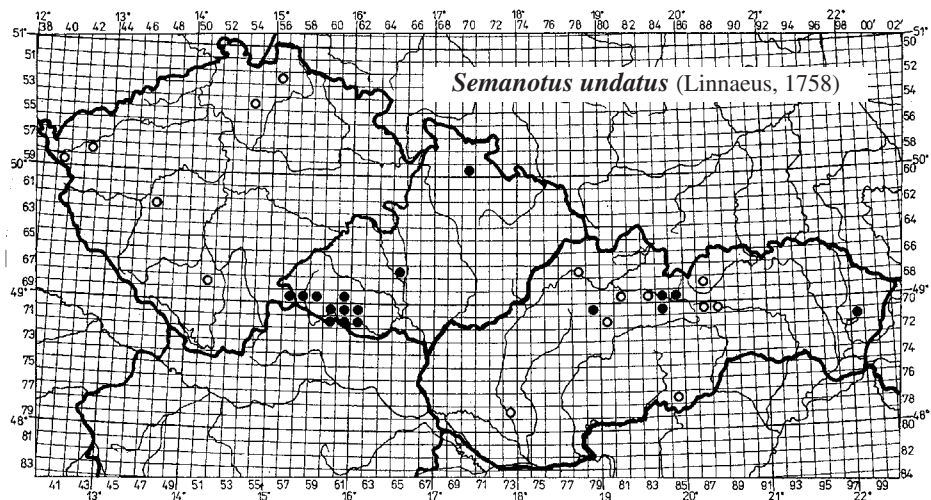
SEMANOTUS Mulsant, 1839

Semanotus undatus (Linnaeus, 1758)

Česká republika. Velmi vzácný a velmi lokální, pouze na Znojemsku hojný. Imága volně v přírodě pouze ojediněle, častěji vypěstovány.

B: Čechy (?) (Haber, Klíma, Reitter) [+H]; **Ritina** (?) 26.6.1919 (?) [+Vysoký 1991]; **Liberec** (5256) (?) [NMB]; **Polomé hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915]; **Loket** (5842) (Palliardi) [+H]; **Podhrad** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Rokycany** (6247) 7.1949 (Procházka) [+H]; 10.4.1954 (Procházka J.) [*Hron]; 7.4.1986 (Hron); **Protivín** (6851) 9.1936 (Keil) [+H]; **Terezín u Kunžaku** (6957) 1974 (Sláma).

M: Beskydy (?) [NMP, +H]; **Pocheň u Bruntálu** (5970) (Pechlát V.); **Brno Sadová** (6765) 24.3.1988 (Čížek L.) [*Hauck D.]; **Dačice** (6958) 1974 (Sláma M.); **Jemnice** (6959) 1974 (Sláma M.); **Blížkovice** (6961) 1991 (Škorpík M.); **Zálesí** (7060) 1974 (Sláma M.); **Dešov** (7061) 1974 (Sláma M.); **Kravsko** (7061) 1974 (Sláma M.); 1979 (Deneš K.); **Štítary** (7061) 1974 (Sláma M.); **Šumná** (7061) 1974 (Sláma M.); **Olbramkostel** (7061-62) 1974 (Sláma M.); 1976 (Svozil) [*Bečvář]; 1984 (Jeniš); (Vávra, Hruška M., (Nikodým M. a další); **Únanov** (7062) 1994 (Škorpík M.); **Safov** (7160) 20.6.1980 (Macek J.); **Lukov** (7161) 1994 (Škorpík M.); **Znojmo** (7162) 1973 (Straus) [+Podaný 1975]; 7.1980 (Hanousek, Hron); 7.1975 (Hladil); (Kantner F., Kraus Z., Sedláček A., Zahradník a řada dalších).

Slovenská republika. Téměř výhradně v horách středního Slovenska, velmi vzácný, častěji vysekán nebo vychován ze dřeva.

S: **Nízké Tatry** (?) (Prokš) [+H]; **Tatry** (?) (Bodemayer) [OPA]; **Velká Fatra** (?) 1.5.1949 (Cengel) [c.Daněk]; **Žilina** (6778) (Borovička) [LIT]; **Vysoké Tatry** (6887) (Lekes) [OL]; **Bílý potok** (6981?) 20.6.1937 (? Fára coll.) [c.Kratochvíl]; **Liptovský Mikuláš** (6983) (Polák) [PLZ]; **Kráľova Lehota** (6984) (Švácha); (Kautman); **Liptovská Porúbka** (6984) 1982 (Nikodým M.); **Svarín** (6985) (Kautman); **Tlstá VF** (7079) 6.1979 (Valeník M.); **Liptovský Hrádok** (7084) 1948 (Prokš) [+H]; 1962 (Sláma M.); (Lorenc, Seichert V., Švácha aj.); **Brdkovic** (7084) 1965 (Sláma M.); (Kocourek) [*Kubáň]; **Smrekovica** (7084) 1962 (Sláma M.); **Malužiná** (7084) (Kautman); **Vernár** (7087) 17.7.1937 (Prokš) [*Bojčuk, OPA, NMB, NMP, +Podaný 1950]; **Slovenský raj** (7088) 1.5.1937 (Wadas) [+Roubal 1937]; 7.1940 (?) [PLZ]; (?) [c.Kratochvíl]; **Spišské Tomášovce** (7088) (Wadas) [+H]; **Harmanec** (7180) 7.1935 (Roubal) [NMB]; (Wünsch) [+H, +Roubal 1939]; **Vihorlat** (7198) 24.6.1971 (Šprysl) [HKR]; **Camovce** (7785) (?) [*Mlejnek]; **Tešedítkovo** (=Pered) (7873) (Drexler) [+H].

Bionomie. Napadá především oslabené stromy, silnější větve a kmeny od 4 cm cca do 25 cm. Larva vyžírá pod kůrou poměrně široké chodby, ke kuklení vstupuje do dřeva a kuklí se v hákovité komůrce převážně 10-30 mm hluboko. Na Znojmsku a zřídka na Slovensku jsem zjistil vývoje na normálně rostlých stromech, na Nízkých Tatrách přednostně na horských pokroucených, svalovitých a smolných větvích a kmenech. Koncem léta se larvy zakuklují a líhnou se imága, která prezimují v komůrkách. Dobu vývoje jsem zjistil jedno i dvouletou. Hron & Hanousek (1986) udávají podle domácího chovu jedno až tříletou, převážně dvouletou. - Imága vylétají údajně brzy na jaře, venku jsem imágo nikdy nenašel a podle údajů na lokalitních štítcích nelze zjistit dobu venkovního výskytu. V literatuře se udává IV.-VI.

Živné rostliny - Jehličnaté dřeviny *Picea*, uváděny jsou také *Abies* a *Pinus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes mutillator* (Thunb): Znojmo 1977, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Neoxorides collaris* (Grav.): Kravsko 1978, Sláma M. lgt., Znojmo, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Variabilní bývá tvar světlých pásek na krovkách, méně často jsou pásy redukovány.

Hospodářský význam. Je technickým škůdcem dřeva, znehodnocuje povrchovou část, ale hospodářsky nevýznamný. Podle napadených stromů se domnívám, že za určitých okolností může být i fyziologickým škůdcem, a potvrzují to i údaje v literatuře.

Ochrana. Přes svůj lokální výskyt a poměrnou vzácnost nepatří mezi ohrožené druhy.

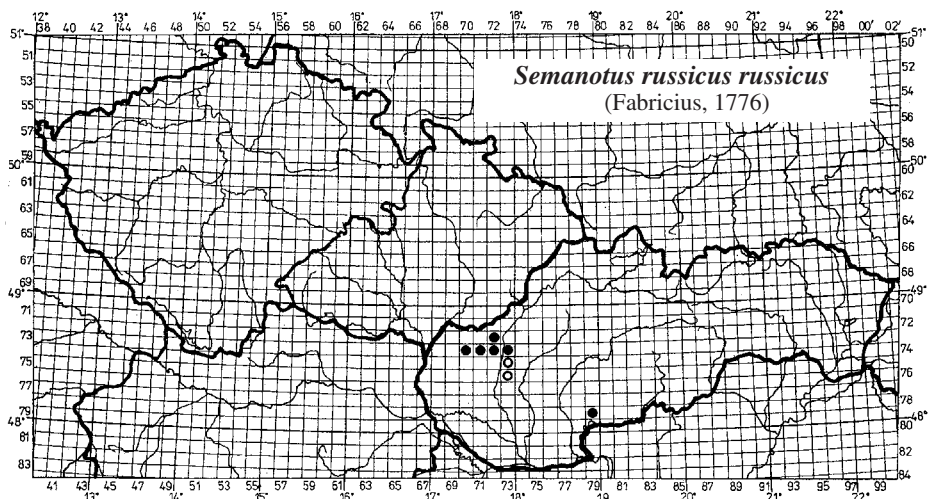
Semanotus ruscicus (Fabricius, 1776)

ssp. ruscicus (Fabricius, 1776)

Česká republika. Nebyl zjištěn.

Slovenská republika. Velmi lokální jižní druh, který na Slovensku dosahuje nejsevernější hranice rozšíření. Nalezen byl dosud pouze v širším okolí Čachtic a v Plášťovcích. Imága byla volně v přírodě nalezena jen velmi vzácně a ojedinele, ale tento druh byl často vychován a snadno namnožen v laboratorních chovech.

S: **Bzince pod Javorinou** (7272) 1966 (Sláma M.); **Čachtice** (7272) 20.5.1927 (Hajný) [+H 1930, +Roubal 1936]; 1935 (Kichter) [+H]; (Kohoušek, Sekera a velmi mnoho dalších); **Nové Mesto n.Váhom** (7272) 1964 (Sláma M.); 1981 (Deneš K.); (Sobota J.); **Višňové** (7272) 1981 (Šiška) [*Poláček]; **Hradiště p.Vrátnom** (7370) 1983 (Resl K.); **Brezová p.Bradlom** (7371) (Šiška B.); **Piešťany** (7372) 1935 (Sekera) [+H]; (Sláma 1964); **Ducové u Piešťan** (7373) 1936 (Čepelák) [+H]; 20.4.1936 (Sekera, Čepelák) [+H]; **Lúka** (7373) 1982 (Jeniš); **Temätín** (7373) 1982 (Valeník M.); **Vozokany** (7473) (Matějka) [+H]; **Horné Otrokovce** (7573) 6.5.1948 (Matějka) [NMP]; **Plášťovce** (7879) 1980 (vypěstováno více ex. Sláma M.).

Bionomie. Bývalé lesostepní pastviny na vápencových podkladech, kde *Juniperus* byl téměř jedinou dřevinou, která se zde sama zmlazovala. Larvy se vyvíjejí pod kůrou silnějších větví a kmínků (3-7 cm, max. 14 cm). Často napadá i dolní části kmínků, takže vývoj larev pak probíhá také pod kůrou podzemní části i kořenů. Larvy vyžirají poměrně široké chodby v bělí a kůře, které se při silnějším napadení postupně spojují, až kůra odpadává. Chodby jsou široké 7-10 mm, ucpané drtí s exkrementy. Kuklí se v hákovité komůrce různě hluboko ve dřevě. Doba vývoje podle domácích chovů jeden rok, ale podle přezimujících larev, zjištěných v přírodě i v domácím chovu je zřejmě i dvouletá. Hron & Hanousek (1986) a Sobota (1979) udávají rovněž v domácím chovu dvou až tříletou dobu vývoje. Samičky kladou vajíčka přednostně do oslabených větví, ale často i do zcela živých. Nalezl jsem vícekrát na živých větvích již dobře rozvinuté nedokončené požerky zavalené rostoucím dřevem. Tentýž poznatek měl i Sobota. Kuklí se koncem léta a také se líhnou nová imága, která přezimují ve dřevě. - Venkovní výskyt imág se udává již od III. (na Slovensku zřejmě IV.-V.). Imága nenavštěvují květy.

Živné rostliny - Zjištěn pouze v *Juniperus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes mutillator* (Thunb.): Nové Mesto n.V., Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Ephialtes manifestator* (L.): Čachtice 1972, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides corcyrensis* (Kriechb.): Nové Mesto n.V., Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Hospodářský význam. Jako primární i sekundární škůdce urychluje, nebo i způsobuje úhyn jalovcových keřů. Jako technický škůdce hospodářsky nevýznamný.

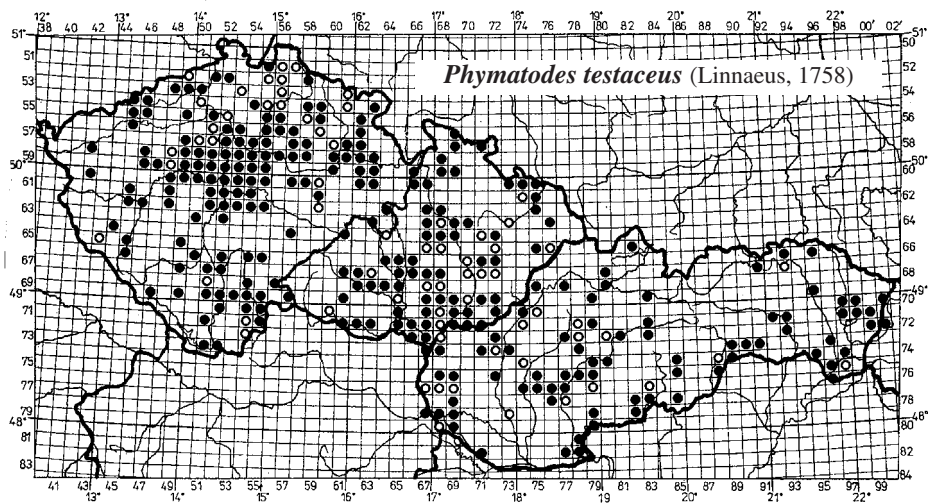
Ochrana. Na Slovensku byl tento druh zařazen oprávněně mezi kriticky ohrožené druhy. Jeho výskyt je ohrožen z více důvodů. Je to vyřezávání napadeného dřeva pro získání paliva (používané zejména na uzení masa), méně již pro sběratelské účely. Dále jsou to požáry a zejména je to následný postupný úbytek jalovců na zalesňovaných plochách. Tento poslední důvod je zvláště varovný. Účinná ochrana je možná jedině podobným způsobem hospodaření, jaký byl v době, kdy se na těchto lokalitách pásala domácí zvířata, což znamená odstraňovat nevhodné dřeviny a umožnit růst a zmlazování nových jalovců na lokalitách s výskytem tohoto druhu.

PHYMATODES Mulsant, 1839

Phymatodes testaceus (Linnaeus, 1758)

Tesařík skladištní

Česká republika a Slovenská republika. V listnatých porostech velmi hojný druh jdoucí od nížin až do podhorských oblastí.

Bionomie. Listnaté lesy všech typů, sklady kulatiny a neodkorněného řeziva, palivo v domácnostech. Vývoj pod kůrou a v kůře čerstvě i před léty odumřelých listnatých dřevin. Kuklí se v hákovité komůrce ve dřevě, vzácně pod kůrou nebo v kůře. Napadá větve i kmeny libovolných průměrů. Skladovaný suchý materiál, pokud na něm drží kůra, napadá i řadu let za sebou. Doba vývoje dva roky, udává se i jednoletá. Přezimuje jako larva. - Imága se vyskytují od konce V. do VII., vzácně VIII. Maximum prvá polovina VI. Noční druh, často přilétá na světlo. Přes den je ukrytý ve šterbinách, pod dřívím, pod odchlípnutou kůrou apod., nenavštěvuje květy.

Živné rostliny - Především *Quercus*, dále *Fagus*, *Carpinus*, *Ulmus*, *Prunus*, *Pyrus*, *Sorbus torminalis*, *Acer*, dále *Crataegus* a *Castanea* (Recko), udává se také *Corylus*, *Salix*, *Fraxinus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Spathius curvicaudis* Ratz. Křivoklát 1962, Neratovice 1964, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Aspicolpus carinator* (Ns.): Otradovice 1960, Novák & Sláma lgt., Čapek M. det.; *Helcon tardator* Ns.: Otradovice 1960, Novák V. & Sláma M., Čapek M. det. Chlum u Třeboně 1951, Břeclav 1975 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides praecatorius* (F.): Chlum u Třeboně 1951, Niedl J. lgt., Nižbor 1963, Sláma M. lgt., Hodonín 1967, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides fuliformis* (Grav.): Chlum u Třeboně 1951, 1952, Niedl J. lgt., Křivoklát 1962, Sláma M. lgt., Adamov 1970, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides brachilabris* (Kriechb.): Břeclav 1976, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides gracilicornis* (Grav.):

Adamov 1967, 1968, Hladil J. lgt., Šedivý J. det. Hodonín 1967 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Neoxorides nitens* (Grav.): Chlum u Třeboně 1951, Niedl J. lgt., Křivoklát 1962, 1963, Nižbor 1963, Sláma M. lgt., Břeclav 1972, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides collaris* Grav.: Neratovice 1964, Křivoklát 1962, Nižbor 1963, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Ephialtes manifestator* (L.): Břeclav 1977, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Barevně velmi variabilní druh. Ve střední Evropě se vyskytují převážně formy s modrými krovkami a červeným nebo tmavým štítem, nebo se žlutohnědými krovkami s tmavým koncem a červeným štítem, nohy od světlých po tmavé. Typická forma s celými světlými krovkami je tu nanejvýš vzácná, ale je častá v jižní Evropě.

Hospodářský význam. Hospodářsky významný druh jako technický škůdce. Největší škody způsobuje opakovaným žírem ve skladech neodkorněného listnatého řeziva uloženého po více let. V lesním hospodářství může být přenašečem (sekundárním) tra-cheomykózního onemocnění dubů.

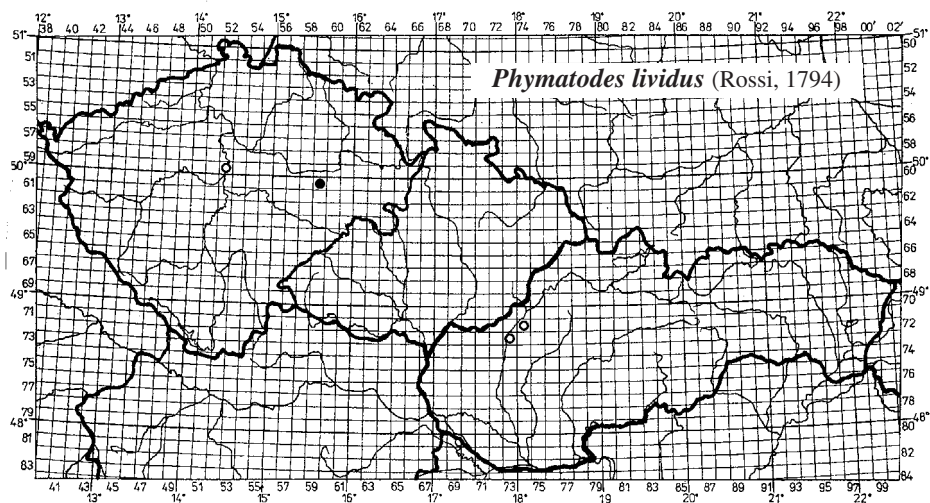
Ochrana. Není žádoucí.

Phymatodes lividus (Rossi, 1794)

Česká republika a Slovenská republika. Stálý výskyt tohoto druhu nebyl přesně zjištěn, spíše byl vždy zavlečen.

B: Praha (5952) 3.4.1939 2 ex. (Rupič) [+H 1955]; **Heřmanův Městec** (6059) (? - "chycen v autě z Heřmanova Městce do Prahy") [*Frühbauer].

S: Trenčín (7174) (Brancsik) [+Brancsik 1906, +H 1930, +Roubal 1936]; **Beckov** (7273) (Laco) [+Roubal 1936, +H 1955].

Bionomie. Vývoj podobný jako u *Phymatodes testaceus*. Sám jsem ho zjistil jen v odumřelých větvích slabších průměrů 2-6 cm u stojících stromů. Larvy vyžírají pozerky pod kůrou a kuklí se v hákovité komůrce nehluboko ve dřevě. Samička při

nedostaku jiného vhodného materiálu klade vajíčka do stejného dřeva, takže ve stejném dřevě se může vyvíjet i více generací za sebou. Napadení může být tak silné, že larvy dřeva zcela rozežerou (Francie). Podle sdělení P. Bergera žije ve větvích, které odumřely po napadení *Coroebus florentinus* (Herbst). - Výskyt imág se udává od IV. do VII. Noční druh.

Živné rostliny - *Quercus* (Francie), dále je uváděn *Ulmus*, *Fagus*, *Aesculus*, *Castanea*, *Salix*.

Hospodářský význam. U nás nepatří mezi škodlivé druhy.

Ochrana. Vzhledem k nejasnému výskytu nelze se vyjádřit.

Phymatodes pusillus (Fabricius, 1787)

ssp. *pusillus* (Fabricius, 1787)

ssp. *barbipes* Küster, 1847

(Plavilščíkov, 1940 zařadil taxon *humeralis* Comolli, 1837 mezi synonyma k nominální formě)

Pro informaci uvádím celkové rozšíření - (sensu lato) Španělsko, Francie, Belgie, Švýcarsko, Německo, Rakousko, Itálie, Švédsko, Polsko, Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Chorvatsko, Bosna, Rumunsko, Bulharsko, Ukrajina, Krym, jižní Rusko, Kavkaz, Zakavkazí, Irán. *P. pusillus pusillus* (Fabricius, 1787) - Španělsko, Francie, Belgie, Německo, jižní Švédsko, Polsko, Čechy, dále?, *P. pusillus barbipes* Küster, 1847 - se vyskytuje na jižní Moravě, Slovensku, Maďarsku, Recku, dále? (po prohlédnutí velkého množství materiálu jsem došel k názoru, že se nejedná u formy se světlými rameny o pouhou barevnou odchylku, ale o subspecii). *P. pusillus rufipennis* Stark, 1889 se vyskytuje na Krymu, Kavkaze, Zakavkazí a v Iránu. Pro uvedení přesného rozšíření subspecií nemám dostatek materiálu a podle údajů v literatuře je nelze zjistit. Je možné, že uváděné poddruhy nepatří pod jeden druh.

Česká republika. V Čechách se vyskytuje nominální forma *P. pusillus pusillus* (Fabricius), velmi vzácně a velmi lokálně. Zatím byla zjištěna pouze na Křivoklátsku, často ve více kusech a velmi často vychována ze dřeva. Na jihovýchodní Moravě se rovněž velmi vzácně vyskytuje poddruh *P. pusillus barbipes* Küster.

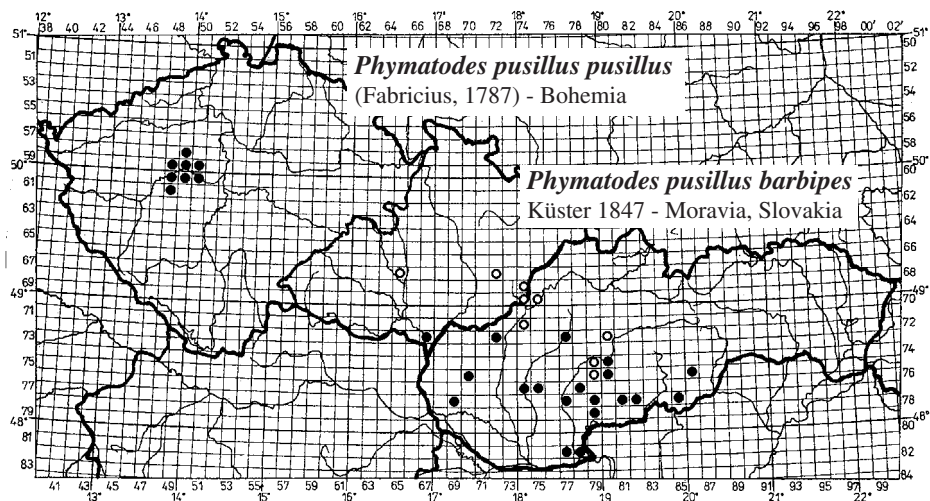
B: = *P. pusillus pusillus* (Fabricius) - **Lánská obora** (5849) 1992 (Rejzek); **Lhota, Ploskov** (5849) 14.5.1992 (Januš J.) [*Rejzek]; **Křivokládk** (5948-49) 1969 (Sláma M.); 25.5.1987 (Zahradník P.); **Rakovník** (5948) 5. (Lorenc); **Nižbor** (59-6049-50) 6.1952-53 (Prokš) [+H]; 1953 (Pavlíček J.); 1964-9 (Sláma M.); 1.5.1975 (Škorpík) [*Bojčuk]; 1975 (Hrozinka I.); 4.6.1978 (Burda A.) [+Burda 1984]; a mnoho dalších; **Skryje** (6048) 1964 (Sláma M.); (Bílý, Pavlíček J., Vávra J. aj.); **Vlastec** (6048) 5.1975 (Pavlíček); 15.6.1978 (Herget); **Broumy** (6049) 1991 (Rejzek); **Karlova Ves** (6049) 1993 (Rejzek); **Suchá Mlý** (6049) 1.5.1976 (Černý Z.) [*Kadlec]; **Beroun** (6050) 30.5.1970 (Burda A.) [+Burda 1984]; 6.1983 (Nikodým M.); **Beroun Děd** (6050) 5.1989 (Pavlíček J.); **Zbiroh - Kohoutov** (6148) 5.1985 (Pavlíček) [*Rejzek].

M: = *P. pusillus barbipes* Küster - **Brno** (6765) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H, NMP]; **Řečkovice u Brna** (6765) (Němec) [+H]; **Slušovice** (6772) (Krejčárek) [+H, c.Sláma]; **Valašské Klobouky** (6874) (Richter) [NMP]; **Vlářský průsmyk** (6974) 5.1930 (Richter) [+H]; **Břeclav** (7267) 6.1984 (Hála) [*Züber].

Slovenská republika. V dubových porostech středního Slovenska je *P. pusillus barbipes* Küster. Není mi známo, že by některý z nalezených kusů odpovídal nominální formě, proto uvádím vše pod tímto taxonem. Tento poddruh je zde rozšířen na větším území, ale rovněž vzácně a lokálně, často byl též vychován.

S: = *P. pusillus barbipes* Küster - **Sedmerovce** (6974) (Sekera) [+H]; **Vlára** (6974) 29.4.1934 (Korbel) [c.Kratochvíl]; (Richter) [+Roubal]; (6974) (?) [NMP]; **Pruské** (6975) 1936 (Roubal) [NMB]; 1936 (Sekera) [PLZ]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [NMP]; (Korbel) [+H]; **Čachtice** (7272) (Bláha); **Prievidza** (7277) 20.1.1984 (Arpáš) [+Vysoký 1985]; **Banská Bystrica** (7280) (Roubal) [+Kolubajiv 1934, c.Sláma]; **Hronská Breznica** (7479) (Roubal) [NMB]; **Zvolen** (7480) 1.6.1932 (Roubal) [+H, +Roubal, c.Sláma]; 1985 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; 22.7.1989 (Týr V.); (Čepelák) [NMP]; **Dolné Orešany**

(7570) 12.5.1994 (*Kautman); **Banská Štiavnica** (7579) (Podaný) [NMB]; **Babiná u Krupině** (7580) 6.5.1984 (Mertlík J.); **Padarůvce** (7586) 28.4.1984 (Jeniš); [c.Sláma, *Týr]; **Zobor** (7674) (Barabáš) [*Šiška]; (Kaděra) [NMB]; **Žirany** (7675) (Šabík [c.Kybal]); **Gondovo** (7678) (Hála) [*Kubáň]; **Svatý Jur** (7769) (*Kautman); **Čajkov** (7777) 5.1961, 5.1969 (Kocourek) [*Šprysl, c.Sláma]; 1967 (Kocourek) [c.Sláma, c.Daněk, NMP, c.Kratochvíl]; (*Kautman); **Levice** (7777) 16.5.1975 (Hála) [*Brach]; (Kocourek) [NMP]; **Hontianske Nemce** (7779) 10.5.1986 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; **Horné Plachtince** (7781) 1990 (Švácha P.); **Modrý Kameň** (7782) 1989 (?) [c.Franke]; 29.5.1980 (Benedikt); **Hajnáčka** (7785) (Tomčík J.); (Vávra J.); **Plášťovce** (7879) 4.1985 (Dunay); 28.4.1988 (Zahradník P.); **Štúrovo** (8177-78) 4.1926 (Roubal) [+Roubal 1926]; (Kudla) [+H]; 22.4.1962 (Pospíšil K.) [*Pícek]; (Štícha) [+H]; (?) [*Mlejnek]; 20.5.1975 (Bláha) [*Brach]; 5.1982 (Hála) [*Zúber]; (Rektořík [c.Honců]; 1963 (Vysoký) [NMB]; (?) [ČBU]; 15.5. (Kocourek) [*Šprysl]; **Kamenica n.H.** (8178) (Urbášek) [OL]; (8178) 1985 (Jeniš); **Kováčov** (8178) (Heyrovský) [NMP]; 6.1931 (Pfeffer A.); (Kudla) [c.Sláma, [OL]; 1979 (Hron); Kováčovské kopce (8178) (Tomčík J.); **Podunají** (?) (Roubal) [+H]; **Pohroní** (?) (Roubal) [+H].

Bionomie. Původní dubové porosty, lesostepi. Vývoj ve slabších větvích o průměru 2–6 cm stojících odumírajících dubů. Často napadá větve odumírající vlivem žíru jiných brouků, zejména *Coraeus*. Larva vyžírá chodbičky pod kůrou, které zasahují více nebo méně hluboko také do povrchové vrstvy běle. Ke kuklení se zavrtává do dřeva, kde si vyhlodá mělkou kukelní komůrku. Ta může být hákovitá, šikmá ke středu i pouze povrchová blízko pod kůrou. Přezimování jsem zjistil pouze ve stadiu larvy. Kuklení a líhnutí imág brzy na jaře. Výletové otvory jsou protáhle oválné. Demelt (1966) uvádí přezimování ve stadiu kukly nebo imága. Doba vývoje u brouků chovaných doma (ssp. *pusillus*) 1 rok (Sláma 1966), v přírodě i dva roky. U ssp. *barbipes* dovezené z Řecka dva roky. - Imága se venku vyskytují od V. do poloviny VI., (22.4.1962 Štúrovo, Pospíšil lgt.; 22.7.1989 Zvolen, Týr lgt.), na větvích oslabených stromů a klestu.

Živné rostliny - Spolehlivě zjištěn pouze v *Quercus*, udává se též *Castanea*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes mutillator* (Thunb.); Banská Bystrica, Roubal J. lgt. (Kolubajiv S. det., 1934); *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus agnoscentus* (Roman); Nížbor 1972, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.); Nížbor 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Nominální ssp. *pusillus* až na slabé odstíny tmavého vybarvení není variabilní. Ssp. *barbipes* mívá někdy krovky světlejší, až zcela světle jednobarevně žlutavé, ramenní skvrna bývá proměnlivé velikosti, někdy velmi málo znatelná.

Hospodářský význam. Nelze ho považovat za hospodářského škůdce.

Ochrana. Vzhledem k bionomii a místům výskytu nepatří mezi ohrožené druhy.

Phymatodes glabratus (Charpentier, 1825) ssp. *glabratus* (Charpentier, 1825)

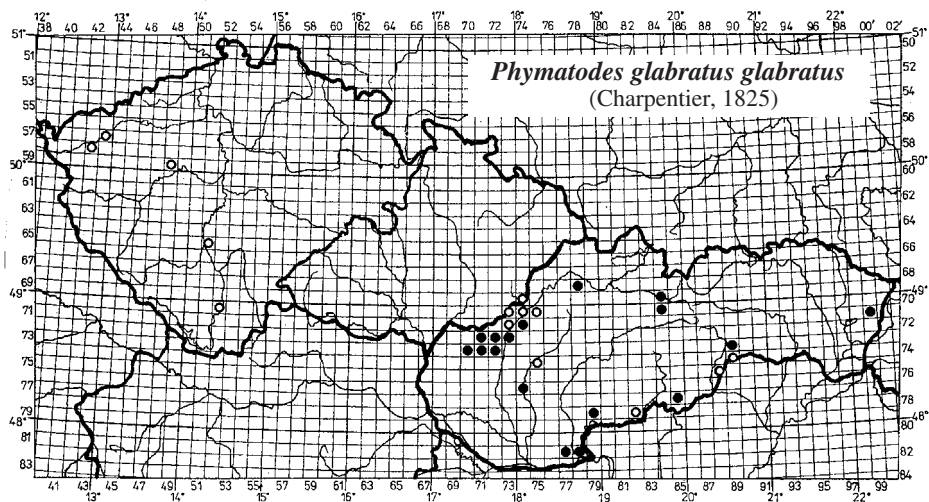
Česká republika. Velmi vzácný a lokální, převážně staré nálezy.

B: Karlovy Vary (5743) (Kafka) [+Fleischer 1927-30, +H 1930, NMP]; **Loket** okolí (5842) (Lokaj) [+H 1930]; **Rakovník** (5948) (Duchoně) [NMP, +H 1929]; **Zvíkov** (6551) 1939 (Podaný) [NMB]; **Ceské Budějovice** (7052) (Tuschl) [+H 1930].

M: Slezsko (?) (Formánek 2 ex.) [+H, BRN].

Slovenská republika. Vzácný druh, ve větším množství byl však vypěstován.

S: Višňové (6878) 9.4.1985 (Procházka J.) [*Luža]; **Vlára** (6974) (Richter) [+H]; **Malužiná** (6984) (*Kautman); **Liptovský Hrádok** (6984) 4.1933 (Prokš) [c.Kratochvíl, +H, HKR]; **Porúbka** (6984) 4.1933 (Prokš) [c.Kratochvíl, ČBU, OL, NMP]; **Zlatovce** (7073) (Čepelák) [+Roubal]; **Bolešov** (7074) (Laco) [NMB]; (Kočí) [NMB]; **Trenčianske Teplice** (7075) 19.5.1929 (Roubal) [+Roubal, NMB]; **Liptovský Hrádok** (7084) (Lorenc); 1954 (Sekera); **Selec** u Trenč. (7173) (?) [NMB]; **Trenčín** (7174) (Brancsik, Čepelák) [+H]; (Sekera) [*Šprysl]; (?) [c.Kratochvíl]; **Hlivístia** (7199) 1977 (Sláma M.); **Krajné** (7271) (*Kautman); **Čachtice** (7272) 1951 (Kohoušek) [*Niedl, PLZ, OPA aj.]; (Prokš, Sekera a mnoho dalších); **Nové Město n.Váhom** (7272) 1964 (Sláma M.) [+Švácha 1987]; 1982 (Deneš K.); (Tomčík J.); (*Kautman); **Hôrka nad Váhom** (7273) (Kudrna A.); **Hradište p.Vrátnom** (7370) 1986 (Resl K.); **Brezová p. Bradlom** (7371) (Šiška B.); **Piešťany** (7372) (Sekera) [c.Daněk]; **Krásná Horka** (7389) 1977 (Sláma M.); **Solčany** (7475) (Kelecsényi) [+H]; **Silická planina** (7489) (Pfeffer) [+H]; **Domica** (7588) 1934 (Pfeffer A.); **Nitra** (7674) 1.6.1983 (Čermák R.); **Nitransko** (7674) (Zoufal coll.) [+H]; **Zobor** (7674) 29.5.1979 (Černý Z.) [+Černý 1993]; **Hajnáčka** (7785) (Vávra J.); **Plášťovce** (7879) 1980 (Sláma M.); **Kiarov** (7882) 7.4.1928 (Roubal, NMB); **Belianske kopce** (8177) 1973 (Černý Z.); **Štúrovo** (8177) (Košál) [*Brách]; **Kováčov** (8178) (Kavan) [NMP]; 1975 (Kubán).

Bionomie. Převážně bývalé i nyníější pastviny, na kterých se *Juniperus* přirozeně zmlazuje, méně často lesní porosty. Samička klade vajíčka do oslabených odumírajících větví nebo kmínků *Juniperus*. Vývoj larev pod kůrou, kuklí se ve dřevě. Přezimování jsem zjistil výhradně ve stadiu larvy (Demelt uvádí většinou jako kukly). Vývoj v domácích chovech byl jednoletý. Sobota (1979) uvádí vývoj dvouletý a přezimování ve stadiu imág i larev. - Doba venkovního výskytu imág IV.-V.

Živé rostliny - Vypěstován a uváděn téměř výhradně z *Juniperus*. Plaviščíkov (1940) uvádí též *Pinus pumilio* (kleč), Sama (1988) uvádí ještě *Cupressus* a o správnosti obou údajů pochybuje. Na jaře v roce 1977 jsem na lesní loučce nad obcí Hlivištia (Vihorlat) vyřízl ze suché spodní větve (o průměru 2 cm) živého soliterního *Quercus* tři malé larvy, ze kterých se mi podařilo dochovat jedno imágo *Phymatodes glabratus* ! Na uvedené větvi byly pouze tři navzájem podobné požerky s larvami. Omyl nebo záměna dřeviny vyloučena.

Přirození nepřítelé - *Hym., Ichneumonidae: Ephialtes manifestator* (L.); Čachtice 1975, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Hospodářský význam. Jako škůdce nevýznamný.

Ochrana. Nepatří nyní mezi ohrožené druhy, ale jeho výskyt s úbytkem jalovců se bude pravděpodobně stále snižovat.

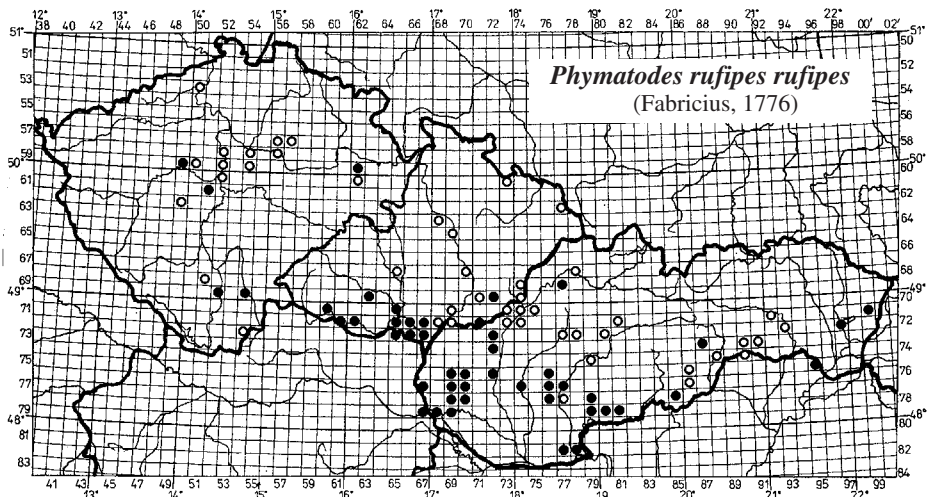
Phymatodes rufipes (Fabricius, 1776) *ssp. rufipes* (Fabricius, 1776)

Česká republika. V rozsahu původních Quercet lokální a vzácný, na jižní Moravě častý.

B: **Ústí n.Labem** (5350) (Gabert) [+H]; **Křinec** (5756) (Roubal) [NMB]; **Rožďalovice** (5757) 5.1945 (Daněk); **Beckov u Prahy** (5852) (Prokš) [NMP]; **Zdíby** (5852) (?) [+H]; **Čelakovice** (5854) (?) [NMP, +H]; **Poděbrady** (5856) (?) [+H]; **Nižbor** (5949-50) (?) [NMP]; 5.1983 (Odvárka O.); **Praha Krč** (5952) (?) [+H, NMP]; **Klánovice** (5954) (Pfleger) [+Havelka]; **Jaroslav** (5962) 20.5.1962 (Poláček K.); **Vrané** (6052) (?) [+H]; **Závist** (6052) (Prokš) [NMP]; (Heyrovský) [NMP]; 14.5.1943 (Hulata) [*Čtvrtečka]; 2.5.1955 (?) [HKR]; (?) [+H, NMP]; **Uhersko** (6062) (?) [+H]; **Řevnice** (6151) 6.1964 (Sláma); **Příbram Rejkovice** (6249) (Roubal) [NMB]; **Libějovice** (6851) (Keil) [+H]; **Protivín** (6851) (Keil) [+H, ČBU]; 7.1950 (Sláma M.); **Vodňany** (6851) 8.5.1951 (Keil) [c.Sláma, NMP, ČBU]; **Hluboká n. Vltavou** (6952) (Havlíček) [ČBU, +H]; 5.6.1976 (Karas V.); 1987 (Vlasák J.); **Lužnice** (6954) 24.6.1980 (Karas V.); **Třeboň** (6954) 20.5.1985 (Karas V.); 12.6.1970 (Strejček); **Třeboň Velký Tisý** (6954) 12.6.1970 (Strejček); **Nové Hrady** (7254) (Keil) [ČBU, +H]; **Komárov** (?) (Roubal) [NMB].

M: **Opava** (6073) (Letzner) [+H]; **Těšín** (6277) (Letzner) [+H]; **Náměšť na Hané** (6368) (Kudla) [OL]; **Grygov** (6469) (Kudla) [OL]; **Brno** (6765) (Formánek) [+H]; **Kroměříž** (6770) (Richter) [+H]; **Valašské Klobouky** (6874) (Richter) [NMP, +H]; **Moravský Krumlov** (6963) 10.5.1986 (Mikát M.); **Uherský Brod** (6971) (?) [NMP]; **Maršov** (6972) 1974 (Pospěch) [+Pospěch1979]; **Vranov n. Dyjí** (7060) 12.5.1994 (Škorpič M.); **Pouzďřany** (7065) (Jeniš); **Vracov** (7069) 5.1954 (Sláma M.); **Podyjí** (7161) 8.6.1991 (Zbuzek B.); **Havraníky** (7162) (Vávra J.); **Mušov** (7165) ? (Hruška M.); **Pavlovské vrchy** (7165) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Věstonice** (7165) (Hladil); **Bulhary** (7166) 20.5.1984 (Kovařík M.); **Ladná** (7167) (Jeniš); 16.5.1989 (Klváček J.); 1992 (Schles R.); 5.1984 (Vávra J.); 20.5.1989 (Zeman V.); **Podivín** (7167) 17.5.1981 (Macek J.); (Šafanda); **Hodonín** (7168) 5.1954 (Sláma M.); **Velká n. Veličkou** (7171) 1.6.1981 (Macek J.); **Mikulov** (7265) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Lednice** (7266) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 17.5.1981 (Čechovský P) [*Hron]; (Hladil, Jelínek Jar., Sedláček A.); **Břeclav** (7267) 16.5.1986 (Benedikt); (Kraus Z.); 6.5.1989 (Zuber M.); **Pohansko** (7267) [+Černý].

Slovenská republika. V teplejších oblastech řídký, místy hojný druh.

Bionomie. Dle Demelta (1966) vývoj v odumřelých větvích podobně jako *P. pusillus*, generace asi jednoletá. *Vávra ho vychoval ze suché koncové větvičky *Corylus*. - Výskyt imág V.-VI., max. v V. Zdržují se v korunách vysokých stromů i nízkých keřů. Při chemickém ošetřování dubových porostů (starých 60-100 let) insekticidy na Hodonínsku (1957) jsem našel mnoho uhynulých imág opadáných z vysokých korun na kontrolní trusníky. Imága za slunečného počasí pobíhají také po větvích *Crataegus*, na dubovém klestu apod.

Živné rostliny - *Pyrus* (Pospěch 1979); *Corylus* (*Vávra); Demelt (1966) uvádí *Crataegus* a *Prunus spinosa*; Sama (1988) cituje *Prunus* a *Rubus* (Müller); *Quercus pubescens* (Sturani); *Juglans*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides filiformis* (Grav.); Dolní Věstonice 1972, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides gracilicornis* (Grav.); Dolní Věstonice, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Phymatodes fasciatus (Villers, 1789)

Fuzáč viničný

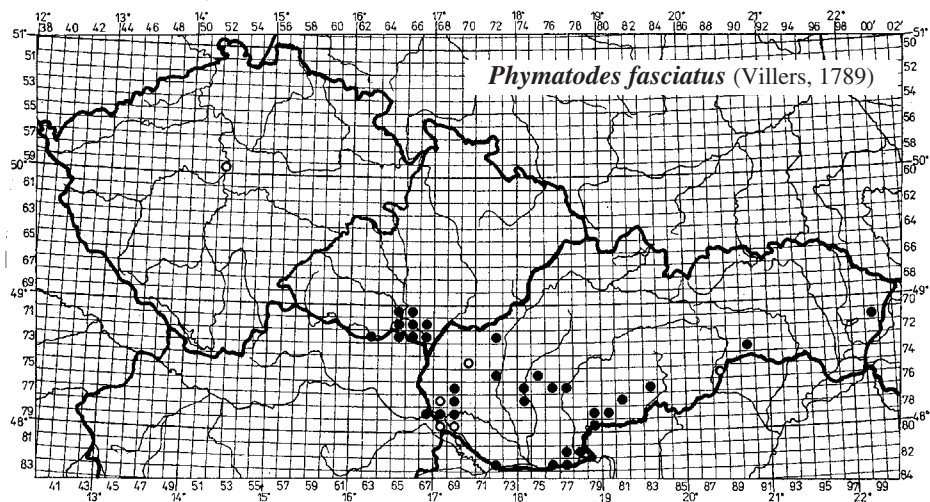
Česká republika. V Čechách nalezen jen jednou, zřejmě zavlečen do Prahy. Na jižní Moravě byl dlouho neznámý. Poprvé nalezen zřejmě již r. 1963 (Kočenda), ale teprve 1974 byl zjištěn ve větším množství (Sláma, 1992) u Mikulova. Od té doby se na Břeclavsku velmi rozšířil.

B: Praha Havlíčkovy sady (5952) 1927 (Černý coll.) [+H 1929].

M: Poudřany (7065) 30.5.1981 (Karas V.); 1982 (Vávra J.); 1983 (Sieber); a další: **Kobyly** (7067) 24.5.1985 (Trmal); (Říha J., Čálek L. aj.); (Černý Z.); **Mikulov** (71-7265) 5.1974 (Sláma M., Seichert V., Švácha P.); 1984 (Nikodým M.); **Perná** u Mikulova (7165) 31.5.1981 (Kovařík M.); 20.5.1984 (John); 20.5.1984 (Kovařík M.); **Lednice** (7166) 1980 (Říha J.); **Přítulky** (7166) 1985 (Pakosta J.); **Rakvice** (7166) (Jeniš); (Grulich) [+Černý]; **Cejkovice** (7167) 17.6.1980 (Macek J.); **Valtovice** (7263) 10.6.1982 (Lukáš J.); **Sedlec** (7266) (Jeniš); **Valtice** (7266) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 1964 (Kočenda) [NMB]; **Břeclav** (7267) (Jeniš); ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 21.5.1983 (Kybal); **Poštorná** (7267) 24.5.1963 (Kočenda) [NMB].

Slovenská republika. V oblastech vinic zjištěn na celé řadě míst a obyčejně ve větším množství.

S: Remetské Hámre (7199) (Šprysl M.); **Čachtice** (7272) 1984 (Hála) [*Břach]; **Zadiel** (7390) 15.6.1975 (Karas V.); **Smolenice** (7470) (?) [NMB]; **Hlohovec** Soroš (7572) 5.1976 (Valeník M.); **Nitra** Plietka (7575) 6.1978 (Valeník M.); **Domica** (7588) (Podaný) [NMB]; **Modra** (7669) 1963 (Sláma); **Nitra Zobor** (7674) (Šiška B.); **Nitra** (7774) [+Kruppál, Gajdoš]; **Zlaté Moravce** (7676) (Růžička) [HKR]; 6.1984 (Rosenberg J.); **Hronský Beňadik** (7677) (Volák) [HKR]; **Tekovská Breznica** (7677) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Lučenec** (7683) (Lorenc J.); **Rača** (7768) (Kavan) [NMB]; **Svätý Jur** (7769) (Richter) [+Roubal]; 9.6.1941 (Korbel) [+H]; (*Kautman); **Vinosady** (7769) 3.6.1984 (Macek J.); **Myslenice** (=Grinava) (7769) (Laco) [NMB, +Roubal]; **Horné Plachtince** (7781) 1990 (?) [+Cuney, Majzlan, Okáli]; **Devinská Kobyla** (7867) (Barabás) [+Jendek 1978]; 28.5.1982 (Luža O.); **Bratislava** (77-7968-69) (Fritsch, Prokš, Roland, Rambousek) [+Roubal]; (Krlín) [PLZ]; Fritsch [+H]; (a další); **Plášťovce** (7879) 21.5.1982 (Macek J.); (Pavlíček J., Safanda); **Ipeľské Uľany** (7880) 31.5.1980 (Benedikt V., Franc V., Miko L.); **Sahy** (7979); **Malá n.Hronom** (8078) 26.5.1955 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; **Kamenný Most** (8177) 27.5.1967 (?) [Sláma]; 1967 (?) [*Miškyša]; **Stúrovo, Belianske kopce, Kamenný Most, Kamenica n.Hr., Kovačov, Chlába** (8177-78) (mnoho sběratelů); **Čičov** (8272) (Majzlan O.) [+Majzlan Q.]; **Moča** (8276) 5.1976 (Odvárka O.); 1976 (Říha J.); **Radvaň n.Dunajom** (8276) (Hoffer) [+Roubal]; **Čenkov** (8277) 16.5.1961 (Stehlík) [BRN]; **Malé Karpaty** (?) (Kavan) [+H].

Bionomie. Pouze částečně obhospodařované vinice, na kterých se výhonky vinné révy odřezávají a ponechávají se na hromadách nespálené. Vývoj ve větévkách *Vitis*. Samičky kladou vajíčka do odřezaných větévek, které se obvykle vyhazují na hromady, nebo jsou vázány do otepí. Larvy žerou pod kůrou i ve dřevě, kuklí se ve dřevě. Doba vývoje jeden rok. Výskyt imág V. do poloviny VI.

Živé rostliny - Ve střední Evropě je znám pouze z *Vitis*. Demelt (1966) uvádí z jižní Evropy též *Quercus*, Allenspach (1973) podle Planeta též *Parthenocissus quinquefolia*.

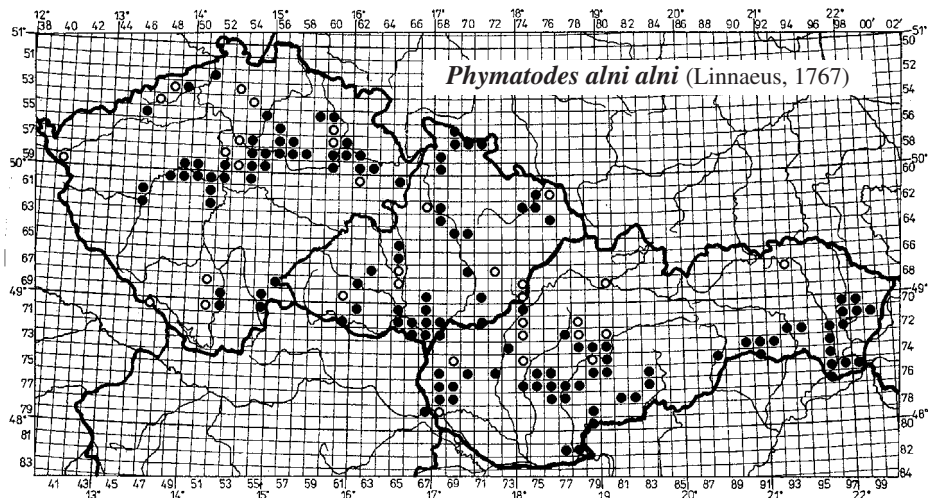
Hospodářský význam. Hospodářsky nevýznamný, napadá prakticky pouze větvičky, které po odřezání jsou již odpadem.

Ochrana. Jde zřejmě o zavlečený druh. Přestože se napadené větvičky převážně pálí, nepatří mezi ohrožené druhy.

Phymatodes alni (Linnaeus, 1767)

ssp. alni (Linnaeus, 1767)

Česká republika a Slovenská republika. V oblastech Quercet téměř všude hojný druh.

Bionomie. Listnaté lesy nižších a středních poloh. Vývoj pod kůrou slabých větví oslabených, usychajících nebo pokácených stromů, v odřezaných větvích po těžbě. Larva vyžírá pod kůrou a v povrchové vrstvě dřeva převážně podélné chodby a ke kuklení šikmou, hákovitou komůrku mělce ve dřevě. Napadá větve o průměru 1-3 cm, vzácně silnější. Přezimuje jako larva. Jednoletý vývoj. - Imága se vyskytují od V. do VI. na usychajících i ležících větvích a slabším rovnaném dříví, zřídka na květech na př. *Crataegus*.

Živné rostliny - Nejčastěji *Quercus*, dále *Tilia*; *Alnus*, *Ulmus*, *Fraxinus*, *Acer*, *Castanea*, *Rosa*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Dendrosoter protuberans* Ns.: Hodonín 1967 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Spathius rubidus* (Rossi): Hodonín 1962, Adamov 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.

Hospodářský význam. Sekundární druh, hospodářsky nevýznamný.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

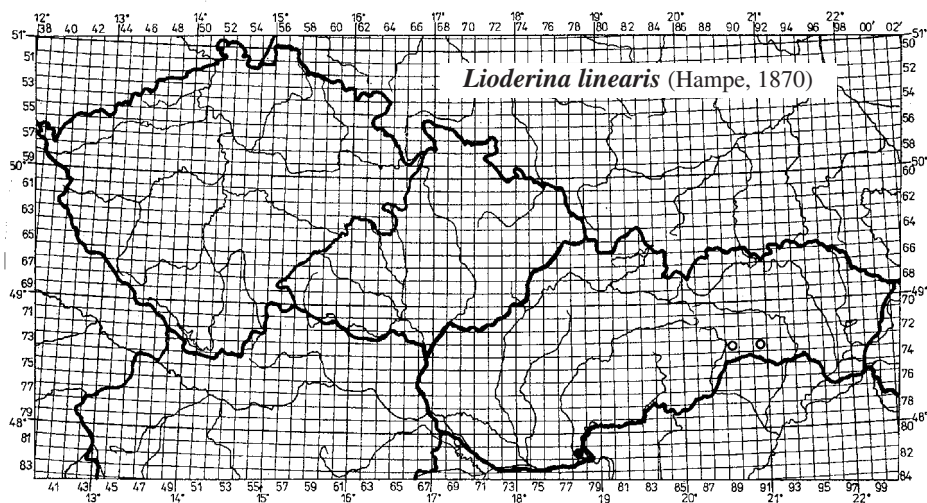
LIODERINA Ganglbauer, 1885

Lioderina linearis (Hampe, 1870)

Česká republika. Nebyl zjištěn.

Slovenská republika. Nanejvýš vzácný a lokální druh, dosud chyceno jen několik kusů v okolí Štúrova a Rožňavy. Jižní druh, dosahující na Slovensku severní hranice.

S: Rožňava (7389) 16.6.1980 (Karas V.) [*Karas]; **Turna n.Bodvou** (7391) (Deutsche Ent. Inst. Berlin) [+Schmidt 1941, +H 1950]; **Kamenica n.Hr.** (8178) 15.6.1948 (Sobota A., coll.Heyrovský) [NMP]; 4.5.1949 (Kavan) [+H]; 3.8.1970 (Poláček K.) [c.Kratochvíl]; (Hanzlík) [*Sobota J.]; 2.7.1974 (Šprysl); 6.1985 (Bláha R.) [*Kadlec]; **Kováčov** (8178) 7.1961 (Hanzlík) [+H 1965]; **Štúrovo** (8178) 195? (Eidkum F.) [ústní sdělení sběratele].

Bionomie. Staré ovocné sady, zahrady. Vývoj larev v slabých větvičkách *Amygdalus*. Údaje o datech odchytu na Slovensku se velice liší - od 4.V. do 3.VIII., maximum VI. Večerní a noční druh, přilétá na světlo.

Živné rostliny - Bezpečně zjištěn pouze v *Amygdalus communis* L. (Řecko, Maďarsko, Bulharsko, Jugoslávie). Údaje o jiných listnatých dřevinách jsou založeny pouze na dohaděch. Údaj o vývoji v *Abies cephalonica* (Řecko) se opírá o jedince, vychované vynikajícím specialistou na čeleď Scolitidae Pfeffrem. Údaje tohoto entomologa jsou jinak zcela spolehlivé. Údaj nevylučují, nicméně je otázkou, zda se mezi dovezené větvičky jedle omylem nedostala větvička *Amygdalus*. Dovezl jsem ze stejné lokality opakovaně větší množství větví z *Abies*, ale kromě jiných druhů Coleopter jsem dochoval jen větší počet vzhledově poněkud podobných *Obrium brunneum* (Fabricius).

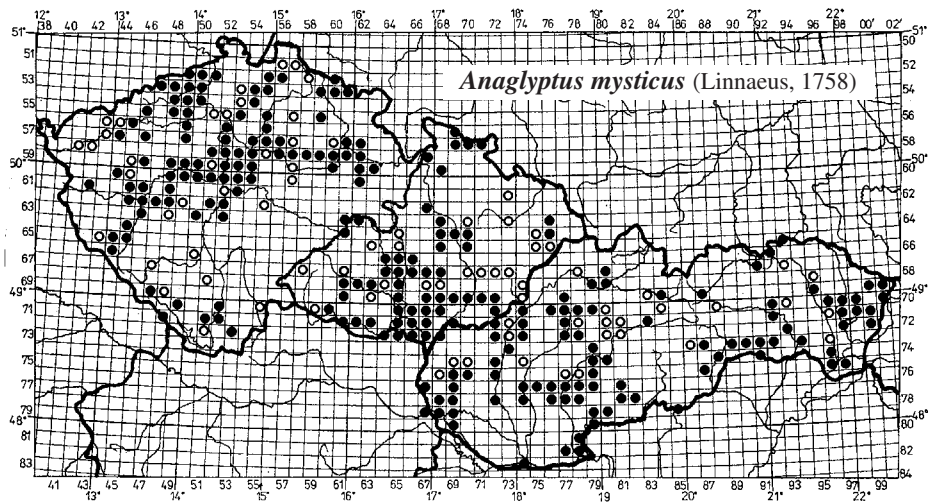
Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Je velmi problematická a tento druh by měl být zařazen mezi kriticky ohrožené druhy na Slovensku. Pokud je *Lioderina linearis* skutečně vázána jen na *Amygdalus communis* a nikoliv též *A. nana* Stokes, je její budoucnost ve fauně Slovenska velmi nejistá. Důvodem je likvidace většiny mandloňových sadů i jednotlivých mandloňů v minulých desetiletích.

ANAGLYPTUS Mulsant, 1839

Anaglyptus mysticus (Linnaeus, 1758)

Česká republika a Slovenská republika. Zvláště v teplejších oblastech častý, místy hojný druh.

Bionomie. Listnaté lesy, ovocné sady, zahrady, parky. Vývoj larev i kuklení probíhá v odumřelém dřevě různých listnatých dřevin. V pahýlech po odlomených větvích, na kmenech v odřených místech bez kůry, v souších apod. Ve stejném dřevě se vyvíjejí larvy různých generací po celou řadu let, až je dřevo téměř úplně rozežrané. Kurir (1959) uvádí dobu vývoje v *Alnus* šest let, ovšem za nepřírodných podmínek. Podle larev, které jsem našel a podle chovů, bych usuzoval na dva, maximálně tři roky. Podle *Kubáně jsou imága vylíhla před zimou, totéž uvádějí Bílý & Mehl (1989). Mně se líhla imága z dovezeného dřeva na jaře, stejně jako jsem dochoval v individuálních chovech imága z larev. Je však možné, že tato imága by v přírodě zůstala ve dřevě do příštího roku. - Imága se venku vyskytují od V. do VII., maximum druhá polovina V. - poč. VI. Za teplého počasí naletují na různé květy, nejčastěji *Crataegus*, *Cornus*, *Viburnum*, na vytěžené dříví, klest apod.

Živné rostliny - *Crataegus*, *Prunus*, *Pyrus*, *Malus*, *Ulmus*, *Acer*, *Carpinus*, *Fagus*, *Quercus*; další dřeviny *Fraxinus* (*Kubáň), *Alnus* (*Kubáň, *Šiška), *Corylus*, *Tilia* (*Vávra J.), dále se uvádí *Euonymus*, *Betula*, *Robinia*, *Sambucus racemosa*.

Přírození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Rhimphoctona megacephala* (Grav.): Adamov 1968, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Vedle základní formy s červenou bazální částí krovek jsou časté celé černé formy.

Hospodářský význam. Urychluje rozpad dřeva a usnadňuje možnost šíření dřevokazných hub, což není vítané, zejména v ovocných sadech.

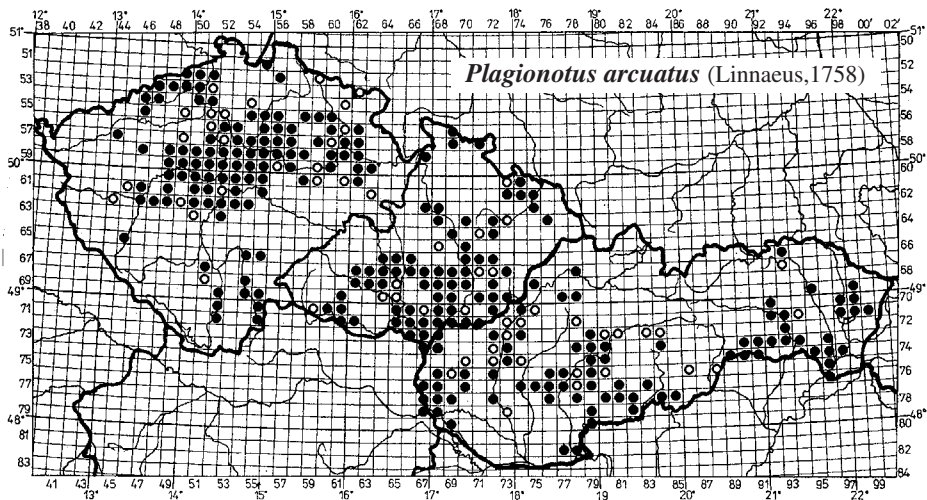
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

PLAGIONOTUS Mulsant, 1842

Plagionotus arcuatus (Linnaeus, 1758)

Tesařík dubový - fuzáč dubový

Česká republika a Slovenská republika. V oblastech listnatých lesů téměř všude hojný druh.

Bionomie. Listnaté porosty, staré ovocné sady. Napadá odumírající a čerstvě vytěžené dřevo, slabé větve od 2 cm až po kmeny silné přes 100 cm.. Larva se vyvíjí pod kůrou a pro kuklení si vyhlodá hákovitou komůrku. Téměř vždy vstupní chodba je shodná s výletovou. Na *Sorbus torminalis* jsem našel vedle ucpané vstupní chodby většinu samostatných výletových chodeb. Kukelní komůrka je obvykle v hloubce 2-4 cm, vzácně 6-8 cm. Výjimečně se kuklí v silné kůře, nebo pod kůrou. Zimuje jako larva. Vývoj jsem zjistil téměř výhradně jednoletý, velmi malý počet malých a slabých larev pokračuje v žíru a kuklí se až druhým rokem. - Imága se líhnou často již koncem IV. Venku se vyskytují V.-VII (koncem IV. jsem chytil více vyrojených imág na *Pyrus* - Praha Vypich). Maximum druhá polovina V. až počátek VI. Imága na dříví, za teplého počasí pobíhají po kůře, část imág je skryta ve šterbinách, nebo pod dřívím. Nejde na květy.

Živé rostliny - Převážně *Quercus*, nalezl jsem ho i v *Pyrus* a *Sorbus torminalis* Sr., v Řecku na *Castanea*; *Populus* (+Kudla 1951, *Vávra), *Robinia* (*Šprysl), *Betula* (*Vávra J.), dále se udává *Carpinus*, *Fagus*, *Salix caprea*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus carinator* (Ns.): Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Čapek M. det. Hodonín 1971 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Helcon redactor* Ns.: Otradovice 1960, Novák & Sláma lgt., Čapek M. det.; *Helcon tardator* Ns.: Řevnice 6.1974, Sláma M. lgt., Čapek M. det. Otradovice Novák & Sláma lgt., Lednice 1973 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Chlumec n.Cidlinou 1934, ? lgt., Kolubajiv S. det., Břeclav 1970, Hladil J. lgt., Otradovice 1959, Nižbor 1964, Řevnice 1974, Sláma M. lgt., Šedivý J. det., Pouzdřany 1971 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Dolichomitus manifestator* L.:

Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Rhimphoctona fulvipes* Holmgr.: Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides filiformis* (Grav.): Nižbor 1964, Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides ater* (Grav.): Nižbor 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides praecatorius* (F.): Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides corcyrensis* (Kriechb.): Břeclav 1972, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Cryptus laborator* Thunb.: Nižbor 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides nitens* (Grav.): Čelákovice, Pfeffer A. lgt. (Kolubajiv det, 1934), Nižbor 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Časté jsou formy s mírně redukovanými žlutými pásky, velmi vzácně se žlutá barva rozšiřuje a pásky jsou víceméně spojené.

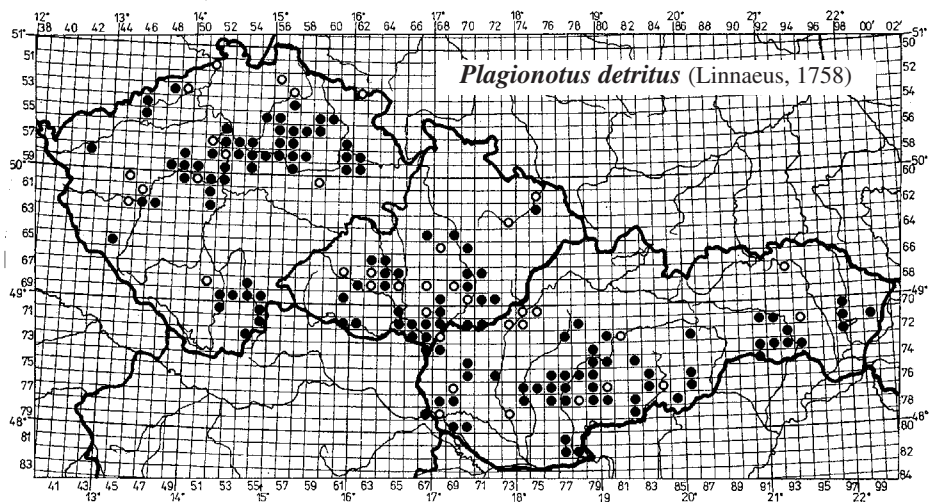
Hospodářský význam. Patří mezi nejčastější technické škůdce dubového dřeva. Protože kukelní komůrky zasahují často i do jádrového dřeva, dochází ke značným finančním ztrátám. Protože cennější dřevo před napadením není možné odkomňovat (popraskání při vysychání), je možné ho chránit preventivně chemickými postřiky. Dodatečný postřik po napadení nemá význam, protože nezabrání technickému poškození. Tento druh může být i sekundárním přenašečem tracheomykózního onemocnění dubů.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Plagionotus detritus (Linnaeus, 1758)

Tesařík dubinový

Česká republika a Slovenská republika. V oblastech původních Quercet řídký, místy i častý druh.

Bionomie. Listnaté lesy, stromořadí kolem cest a na hrázcích starých rybníků, staré pastevní lesy. Vývoj larev pod kůrou kmenů i silných větví odumírajících, nebo čerstvě pokácených stromů. Dává přednost starým mohutným stromům se silnou hrubou kůrou. Larvy

vyžírají chodby mezi kůrou a dřevem, před zakuklením si vyhlodávají hákovitou kukelní komůrku ve dřevě. Když je kůra silná, kuklí se v ní, zřídka přímo pod kůrou. Vývoj jednoletý, některé menší larvy se na jaře nekuklí a předrží do dalšího roku. To odpovídá částečně Demeltovi (1966), který uvádí dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují v VI. - VIII., maximum konec VI. a počátek VII. Převážně je možné je najít na spodní straně složeného dřeva, méně často pobíhající po dřevě. Tippmann (1952) pozoroval za tmy silné rojení imág, tento jev je častý i v našich zemích (Třeboňsko, Štúrovo). Imága nejdou na květy.

Živné rostliny - Zejména *Quercus*, též *Castanea* (Řecko). Demelt (1966) zjistil velmi silné napadení *Betula*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus carinator* (Ns.): Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Helcon tardator* Ns.: Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Třeboň 1964, Sláma M. lgt., Břeclav 1970, 1976, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus tuberculatus* (Geoffroy in Fourcroun): Chlum u Třeboně, Niedl J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus aciculatus* (Hellén): Adamov 1978, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus nitens* (Grav.): Břeclav 1970, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides filiformis* (Grav.): Břeclav 1970, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Základní tmavé zbarvení nebo žluté tomentování bývá částečně redukované, zřídka bývá toment šedivý.

Hospodářský význam. Hospodářský význam podobný jako u *P. arcuatus*, ale *P. detritus* je mnohem méně častý, napadá přednostně dřevo se silnou kůrou a pak nevstupuje tak často do dřeva.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

ECHINOCERUS Mulsant, 1863 (?)

Plagionotus Mulsant, 1842 - Heyrovský (1955)

(Podle autorů Burakowski, Mroczkowski a Stefańska (1989) "*Echinocerus* Mulsant, 1862b je młodszym homonimiem nazwy *Echinocerus* White, 1848 (*Crustacea*): nie może być wiecej stosowana i musi być zastapiona inna nazwa".)

Echinocerus floralis (Pallas, 1773)

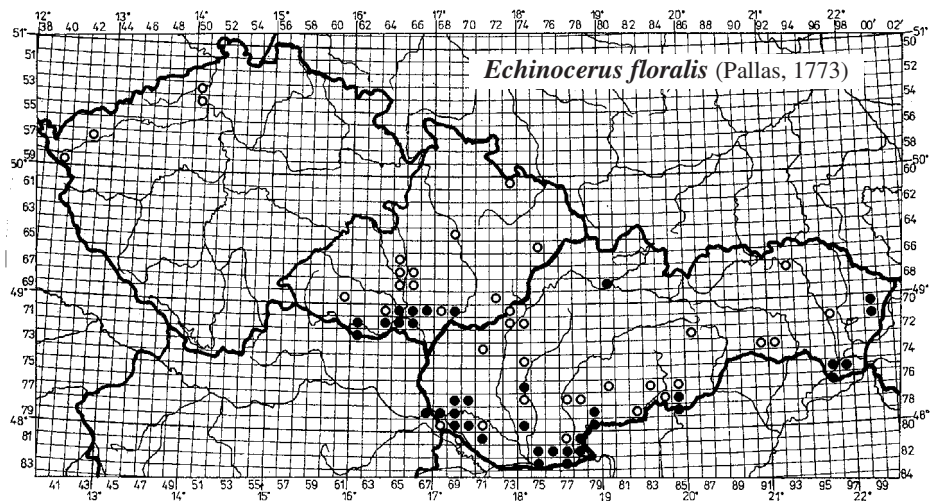
Česká republika. V současné době výskyt zjištěn pouze na jižní Moravě, kde je řídký až vzácný. Spolehlivost starších nálezů z ostatního území nelze ověřit.

B: Čechy (?) (+Reitter) [+H]; **Ústí n.Labem** (5350) (Kupka) [NMP]; **Deblík** (5450) 6.7.1908 (?) [+Vysoký 1991]; **Karlovy Vary** (5742) 6.7.1939 (Stieler) [Nüssler 1982]; **Cheb** (5940) 5.7.1939 (Stieler) [Nüssler 1982]; **Buzdrany** (?) (Gabert) [NMP].

M: Morava jižní (?) (Reitter) [+H]; **Opava** (6073) (Reitter) [+H]; **Olomouc** (6469) (?) [+H]; **Tanečnicka** (?) Mor.sept (6575) (Bechyně) [c.Kratochvíl]; **Adamov** (6665) (Formánek) [+H]; **Rečkovice** (6765) (Formánek) [+H]; **Bílovice** (6766) (Maidl); **Střelice** (6865) (Formánek) [+H, BRN]; **Holásky** (6866) (?) [c.Kratochvíl]; (Formánek) [+H]; **Hostim** (6961) (Senc) [+H]; **Luhačovice** (6972) (Volák coll.) [HKR]; **Braňšovice** (7064) (Fleischer) [BRN]; **Pouzdrány** (7065) (Fleischer, Hoffer a další); **Horní Bojanovice** (7066) (Pospíšilová) [BRN]; **Velké Pavlovice** (7066) (Štícha) [+H]; 7.1974 (Pavlíček J.); **Bořetice** (7067) (Hoffer, Heyrovský a další); **Čejč** (7067) (?) [NMP]; 6.1963 (Pfeffer); **Kobylí** (7067) 1.7.1940 (Prokš); (Balthasar, Bechyně a další); **Němčičky** (7067) (?) [NMP]; (Bechyně) [+H]; (Prokš)

[HLU]; **Mutěnice** (7068) (?); **Moravský Písek** (7069) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Tasovice** (7162) (Mus.Brno); **Znojmo** (7162) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H]; 13.6.1936 (Šmůla) [PLZ]; 6.7.1995 (Škorpík M.); **Hrušovany** (7164) (?) [BRN]; **Mušov** (7165) (?) [BRN]; **Pavlovské vrchy** (7165-66) 29.6.1957 (Niedl J.); **Věstonice** (7165) 19.6.1950 (Pavlu) [HKR, *Bojčuk]; **Mikulov** (7165) (?) [+Holeksa Smetana]; **Šatov** (7262) 14.6.1948 (Hermann); 7.1970 (Herrmann).

Slovenská republika. Zejména v teplých oblastech řídký až hojný.

Bionomie. Stepi a lesostepi, neobhospodařované plochy, bývalé pastviny apod. Jeden z mála našich Clytinů, který se nevyvíjí v nadzemních částech dřevin. Znalosti bionomie jsou zatím velmi nedostatečné. Podle Čerepanova (1982) samičky kladou vajíčka do půdy k živným rostlinám. Mladé larvy se do nich zavrtávají, zpočátku žijí pod povrchem, potom pronikají do jadra a pokračují chodbou dolů do kořene. Délka chodby je cca 15 cm. Podle Plavilščíkova (1940) jednoletý vývoj. - Imága se vyskytují v V. - VI. na různých květech, zejména *Achillea*, *Dorycnium*, *Tithymalus* (*Euphorbia*), *Rosa*, *Apiaceae*, *Rubus* aj.

Živné rostliny - Podle Demelta (1966) byla larva nalezena v *Euphorbia gerardiana*, podle Plavilščíkova (1940) žije ve vojtěšce - *Medicago sativa*. Domnívám se, že pravděpodobně žije také v *Dorycnium*, na kterém jsem ho sbíral v Řecku ve velkém počtu společně s *Chlorophorus hungaricus*.

Variabilita. Převážně se projevuje jen ve tvaru, nebo přerušení žlutých příčných pásků na krovkách. Občas se nacházejí imága, která jsou více nebo méně nápadná rozšířeným žlutým tomentem na štítě i krovkách, který překrývá původní kresbu.

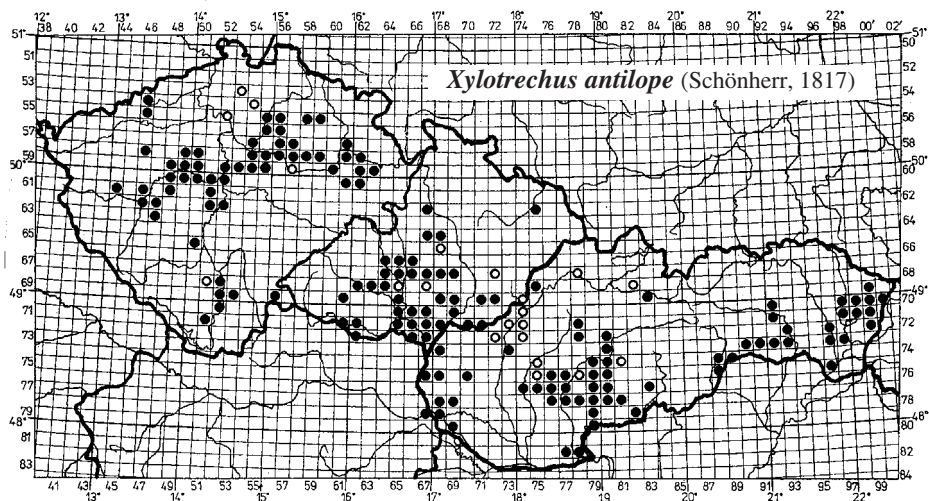
Hospodářský význam. V literatuře se udává, že může být i škůdcem, je to možnost spíše teoretická. Není mi znám ani jeden případ, kdy by škody mohly být významnějšího charakteru.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

XYLOTRECHUS Chevrolat, 1860

Xylotrechus antilope (Schönherr, 1817)

Česká republika a Slovenská republika. Přibližně do roku 1960 bylo možné považovat tento druh za vzácný na celém území. Příčinou namnožení byla zejména změna technologie těžeb ve státních a zestátněných lesích - ponechávání nezpracovaných těžebních zbytků a opožděné zpracovávání odumřelých stromů v porostech. V současné době na většině území v oblastech *Quercet* většinou hojný druh.

Bionomie. V současné době dubové porosty různých typů a poloh. Vývoj převážně ve větvích, nebo slabších kmenech čerstvě odumřelého nebo pokáceného dřeva, zejména ve zbytecích po těžbě o průměru cca 3-15 cm. Larvy žerou převážně pod kůrou, později vstupují do dřeva, kde pokračují v žíru v bělí a tam se i kuklí. Kukelní komůrka a výletová chodba jsou pokračováním larvální chodby. Na Křivokláte jsem zjistil na živém buku (*Fagus*) o průměru cca 50 cm v místě mnoho let odumřelého dřeva bez kůry (lysině) zcela mimořádný vývoj. V povrchové vrstvě dřeva do hloubky 2 cm jsem našel cca 10 larev, kulek a čerstvých imág. Dobu vývoje jsem zjistil vždy pouze jednoletou. - Imága se vyskytují od konce V. do počátku VII., maximum VI. Denní druh, imága pobíhají po dřevě a nenavštěvují květy.

Živé rostliny - Téměř výhradně v různých druzích *Quercus* včetně *Quercus suber* (Francie, Tunis), zcela výjimečně *Fagus* (viz výše). Ve Stakčíně jsem zjistil pouze jednu vývoj v kmínku *Betula* o průměru cca 8 cm (3 imága), který probíhal zcela stejně jako v *Quercus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus carinator* (Ns.): Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Helcon tardator* Ns.: Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides gracilicornis* (Grav.): Hodonín 1967, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides hedwigi* (Clément): Hodonín 1967, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides filiformis* (Grav.): Nižbor 1964, Otradovice 1959, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Žluté pásy bývají přerušovány, velmi vzácně spojeny, barva pásek vzácně šedavá. Nohy mohou být červenohnědé.

Hospodářský význam. Druhotný škůdce, způsobující pouze povrchové poškození dřeva hospodářsky podřadných sortimentů.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Xylotrechus arvicola (Olivier, 1795)

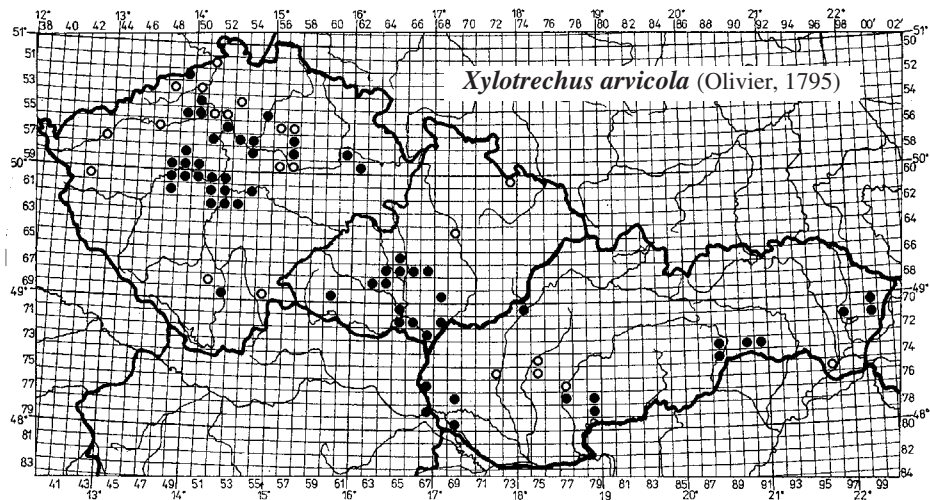
Česká republika. Rozšířen je nejvíce v teplých oblastech středních a severních Čech a jižní Moravy. Býval velmi vzácný, ale vzhledem k poměrně snadnému pěstování a ponechávání nezpracovaného nekvalitního dřeva v lesích a zahradách v minulých desetiletích, se stal místy relativně častějším druhem.

B: **Ritina** (?) 9.7.1926 (?) [+Vysoký 1991]; **Varvažov** (5249) (Prokš) [+H]; **Mezní Louka** (5151) (Lokaj) [+H]; **Dubí** v KH (5348) 7.1951 (Šimek) [+Táborský 86, LIT]; **Teplice** (5348) (Lokaj, Pulc) [+H]; **Němčí** (5350) 7.6.1921 (?) [+Vysoký 1991]; **Litoměřice** (5450) (?) [NMP]; 7.1936 (Kybal); 1884 (Švehla) [+H]; **Velké Žernoseky** (5450) 1963 (Sláma M.); **Dubá** (5453) (Sprenger) [+H]; **Třebeň** (5549) 21.6.1960 (Marjanko) [+Táborský 86, LIT]; **Haznburk** (5550) 6.1963 (Sláma M.); **Hrdly** u Lovosic (5551) 7.1945 (Pfeffer A.); **Liběchov** (5552) (Sprenger) [NMP]; **Chudoplessy** (5555) 29.5.1981 (Zúber M.); **Kosmonosy** (5555) 31.5.1981 (Zúber M.) [+Zúber 1983]; **Žatec** (5647) (Lokaj) [+H]; **Mělník** (5652) 12.7.1985 (Zbuzek B.); **Mlazice** (5652) (Havlíček) [+H]; **Seletice** (5656) (Kulhánek) [NMB]; **Rožďalovice** (5657) 1895 (?) [NMB]; (Gottwald) [+H]; **Rybáře** (5743) (Šulc) [+H]; **Kralupy n. Vlt.** (5751) (?) [*Mlejnek]; 12.7.1985 (Štěpánek P.); **Dřísy** (5753) 8.1977 (Rektořík) [*Odvárka]; 7.1967 (Rektořík) [*Kalivoda, NMB]; **Sojovice** (5754) 10.6.1993 (Novák V.) [BRL]; 29.5.1993 (Vitner J.) [BRL]; **Dymokury** (5757) 1987 (Sláma), **Klánovice** (5854) 20.5.1967 (Dupač V.); 20.6.1981 (Čermák R.); **Chofovice** (5857) (Sobota J.); **Velký Osek** (5857) (Steigerwald) [+H]; **Hoděšovice** (5861) (Sobota J.); **Lánská obora** (5849) 1991 (Rejzek); **Křivoklátsko** 5948-50, 6048-50, 6148 (Purkyně, Stícha, Prokš, Klička, Sláma a mnoho dalších); **Pečky** (5956) (Štěrbá) [H, NMP]; **Němčice** u Kolína (5957) (Heyrovský, Štěrbá) [+H, NMP]; **Lodrant** (5962) (Sobota J.); **Mariánské Lázně** (6042) (Moeller) [+H]; **Beroun** (6050) 6.1982 (Pavlíček J.); **Karlštejn** (6051) 1976 (Kubáň); **Řevnice** (60-6151) 1964 (Sláma M.) [+Sláma 1980]; 1983 (?) [*Týr]; **Všenory** (6051) (?) Všenory (6051) (Láznička) [+H]; [NMP]; **Závist** (6052) 20.7.1963 (Čermák P.) [c.Kybal]; (Hulata) [+H]; 7.1980 (Sláma M.); (Zeman) [NMP]; **Zbraslav n.V.** (6052) 18.8.1980 (Sláma M.); **Luka pod Medníkem** (6152) 14.7.1941 (Roubal) [NMB, +H]; **Slapy n.V.** (6152) 1962 (Sláma M.); **Stěchovice** (6152) (Prokš) [+H]; **Senohraby** (6154) 1982 (Šafanda); **Dobříš** (6251) 20.6.1959 (Pádr); 1.7.1968 (Doležal J.) [*Pádr]; (Šprysl); 21.7.1986 (Trmal A.); (Krupka) [NMP]; **Cholín** (6251) 7.1962 (Krupka) [*Deneš, +H]; **Nový Knín** (6251) (Krupka) [c.Kratochvíl]; **Poličany** (6252) (Seichert V., Švácha P.); **Neveklov** (6253) (Švácha); **Protivín** (6851) (Keil) [ČBU, NMP, +H]; (Kavan) [NMP]; **Hluboká n. Vlt.** (6952) 5.6.1976 (Karas V.); **Stráž n. Nežárkou** (6955) (Dostál) [+H].

M: **Beskydy** (?) (Dayrem, Zoufal) [BRN, +H]; **Opava** (6073) (Letzner) [+Letzner 1891, +H]; **Olomouc** (6469) (Reitter) [+H]; **Adamov** (6665) (Hála) [*Odvárka]; **Veverská Bítýška** (6764) (Kraus Z.); **Brno** (6765) (Kraus Z.); **Brno okolí** (6765) (Reitter) [+H]; **Babice** (6766) 7.1972 (?) [HKR]; (Kocourek) [*Šprysl]; **Rousínov** (6767) (?) [BRN]; **Ketkovice** (6863) 18.7.1978 (Fischer O.); **Senorady** (6863) (Matoušek) [BRN]; **Ivančice** (6864) 1986 (Škorpík M.); **Chvalatice** (6960) 1995 (Škorpík M.); **Zdánice** (6968) 23.5.1982 (Fischer O.); (Hladil); **Příbice** (7065) 5.7.1948 (Kot) [*Niedl]; **Pouzdřany** (7065) (Vávra J., Sláma M., Hladil a další); **Děvín** (7165) ? (c.Vávra J.) [+Černý]; **Dolní Věstonice** (7165) (Schwarz) [+H]; **Klentnice** (7165) ? (Hruška M.); **Mušov** (7165) 6.1979 (Vávra J.) [*Mušov]; **Pavlovské kopce** (7165-66) (Fleischer) [HKR]; 8.1984 (?) [c.Franke]; 7.1986 (Lukeš P.) [*Vávra]; 22.8.1987 (Vávra J.); **Mikulov** (7165) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Lednice** (7166) 1980 (?) [*Týr]; **Hodonin** (7168) (Hladil); 26.7.1973 (Kocourek) [*Pícek]; **Břeclav** (7267) (Hladil); (Hron J.) [*Pícek].

Slovenská republika. V teplých oblastech v místech původního výskytu dubu vzácný, až velmi vzácný druh.

S: Bolešov (7074) [+Roubal cit. Petricskó J.]; **Kubra** u Trenč. (7074) 30.6.1960 (Lukas) [c.Daněk]; **Ladomírov** (7099) 6.8.1973 (Kubáň); (Tomčík J.); **Vinné** (7197) 25.6.1985 (Kantner); **Remetské Hámre** (7199) 9.7. (Šprysl); **Plešivecká planina** (73-7488) 6.1980 (Březina); 1993 (?) [c.Franke]; (Dunay); 1989 (Sedláček A.); **Zádiel** (7390-91) (Dunay); 7.1959 (Hrubant) [NMB]; **Dobogov** (7391) 19.6.1976 (Miko L.); **Solčany** (7475) (Kelecsényi K.) [+Roubal, +H]; **Hlohovec** (7572) 6.1947 (Valeník M.); **Tribeč** (7575) (?) [c.Kratochvíl]; **Slov. Nové Mesto** (7596) (Csiki) [+Roubal]; (Kuthy) [+H]; **Vysoká pri Morave** (7667) (*Kautman); **Hronský Benadik** (7677) 6.1938 (Pfeffer A.); **Limbach** (7769) (*Kautman); **Levice** (7777) 7.1972 (Svozil A.) [*Poláček]; 6.1976 (Kubáň V.) [*Odvárka]; **Dolné Rykinčice** (7779) 1989 (*Kautman); **Devínska Kobyla** (7867) (Jendek E.) [+Jendek 1978]; (Sobota J.); (*Kautman); **Plášťovce** (7879) 30.5.1988 (Franc V.); **Miloslavov** (7969) 1989 (*Kautman).

Bionomie. Prosvětlené listnaté lesy, pastviny, staré ovocné sady, parky. Vývoj larev probíhá v odumřelém dřevě různých listnatých stromů, kmenů i větví, nízko i vysoko nad zemí, silných obvykle od 8 do 20 cm, nalezl jsem ho ale i ve slabých větvích o průměru 3 cm a stojícím zbytku zlomeného *Fagus* o průměru 45 cm. Napadá i odumírající větve po žíru *Coraeus* sp. V porostě *Quercus* u Nižboru, starém cca 40-50 let, jsem našel desítky stromů, na kterých se vyskytoval vždy pouze do výše 30 cm od země. Horní části byly napadeny především *Phymatodes testaceus* a *Clytus tropicus*. Pokud je na dřevě kůra (což není podmínkou), začátek žíru probíhá pod kůrou, ale brzy larvy vstupují do dřeva, kde vyhlodávají zcela nepravidelné chodby, sahající 3-5 až 10 cm do hloubky. Dávají přednost žíru v bělové části dřeva, často však vstupují i do jádra. Do stejného dřeva mohou samičky klást vajíčka i řadu let po sobě, až dojde téměř k úplnému rozežrání dřeva. Doba vývoje je dvouletá, zřídka tříletá, v laboratorních podmínkách i jeden rok. Při nepříznivých podmínkách v suchém dřevě se vylíhla imága až po pěti letech. Přezimuje jako larva, kuklí se ve dřevě obvykle do hloubky cca 3 cm. Výletový otvor ze dřeva si prokouše imágo samo, nebo pokud je na dřevě kůra, je již připraven larvou a je ucpan drtinami. V našich podmínkách jsem nacházel tento druh od nejnižších poloh do cca

600 m n. m. V jižní Evropě se nachází již od úrovně moře. - Imága se vyskytují od počátku VI. do VIII., maximum VII. Za teplého slunného počasí naletují na dříví, nalezl jsem je však i v noci. Nevyskytují se na květech.

Živé rostliny - Nejčastěji v *Quercus*, *Carpinus*, *Crataegus*, *Fagus*, *Cerasus avium avium* a *C. avium vulgaris*, *Prunus domestica*, *Acer*, *Betula*; *Prunus* (*Vávra J.); *Ostrya* (Teppner 1965). Udává se též *Castanea*, *Pyrus*, *Populus*, *Tilia*, *Cydonia*, *Morus*, *Sorbus* aj.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus carinator* Ns.: Nižbor 8.1974, 1975, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides praecatorius* (Fabricius): Nižbor 7.1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides propinquus* Tschek.: Nižbor 1979, Hrozinka I. lgt., Šedivý J. det.; *Hym.*, *Aulacidae*: *Aulacostethus schlettereri* Kief.: Nižbor, 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Pristaulacus obcuripennis* (Westw.): Nižbor 7.1964, 1975, Sláma M. lgt., Šedivý J. det. Množství parazitovaných požerků v Nižboru a okolí nepřesáhlo 4 %. Velkou část populace však zničí dřevokazné houby, zejména na *Carpinus*, u některých stromů ve vlhčím prostředí až 100 %.

Variabilita. Často báze krovek nebývá černá.

Hospodářský význam. Protože napadá většinou jen dřevo kvality paliva, nedá se o škodách, až na ojedinělé výjimky, hovořit.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy. Největší četnost imág je v porostech a zahradách, kde zůstává delší dobu hodně nezpracovaných stojících uhynulých stromů. Naopak nejméně častý je v hospodářských, pravidelně udržovaných lesích.

Xylotrechus capricornis (Gebler, 1830)

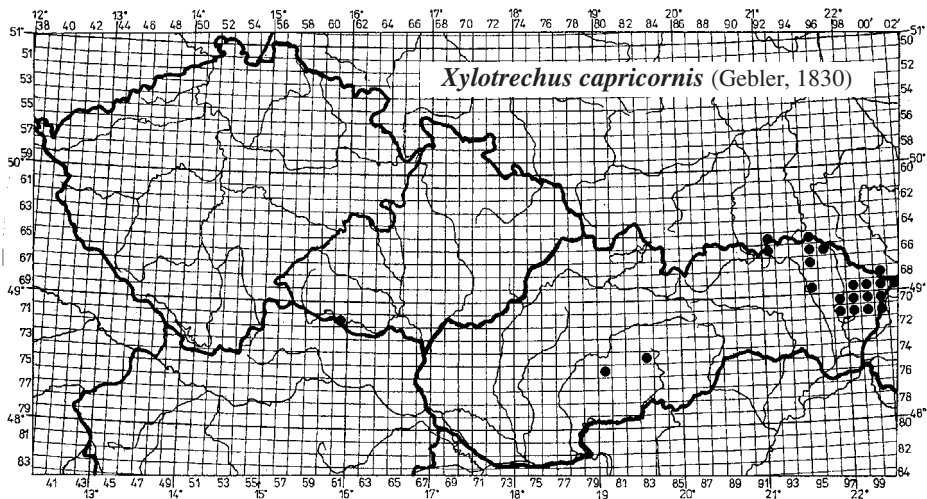
Česká republika. Zjištěn pouze jednou na jižní Moravě v okolí Znojma M. Škorpíkem.

M: Lukov - Galíš u Znojma (7161) 7.1995 (2 ex ze dřeva vychoval Škorpík M.) [*Škorpík, +Sláma & Gutowski 1997].

Slovenská republika. Velmi lokální a vzácný druh, podle nálezů rozšířený téměř výhradně jen na severovýchodním Slovensku. Na příhodných omezených lokalitách může být na jednotlivých stromech i četněji zastoupen. Četnost velmi proměnlivá podle suchých a vlhkých roků. Podle nálezu u Zvolena je pravděpodobné, že rozšíření na Slovensku je širší. Je ovšem též možné, že ke Zvolenu i Znojmu byl tento druh zavlečen s dřevem, které bylo kolem těchto měst dlouhá léta převáženo v tisících m³ (včetně paliva) z východního Slovenska do Rakouska a Itálie. Na východním Slovensku (Sláma 1967) se tento druh vyskytuje od 200-800 m n.m. jak v pralesních formacích, tak v kulturních lesích. Nejčastější výskyt byl v 60. letech před "socializací" v devastovaných obecních pastvinách, na jižních i severních svazích, v dolinách i na hřebenech. Na těchto lokalitách pastevcí osekávali pruhy kůry u živých stromů, účelem byl úhyn stromů a rozšíření pastvin. V hustějších lesních porostech jsou napadány pouze prosvětlené koruny, plně osluněné stromy bývají obvykle napadeny od země až do koruny.

S: Cigelka (65-6692) 6.1986 (Sláma M.); Dukla (65-6695, 6696) 1969 (Sláma M.); Svidník (6695) 1969 (Sláma M.); Stropkov (6795) 1969 (Sláma M.); Runina (68100) 7.1967 (Sláma M.); Zboj (69100) Lorenc; Nová Sedlica (69100-101) 7.1964 (Žirovnický) [+H 1969]; 7.-8.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; (?) [*Mlejnek]; 7.1973 (Hladil) [*Bojčuk]; 11.7.1970 (Pucholt R.); (Vávra J.); Domaša (6995) 6.1983 (Dunay); Snina (69-7098-99) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; Kalná Rastoka (6999) 14.7.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; 7.1968 (Lorenc); Stakčín (6999) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967,

+Švácha 1987]; (Kraus Z.); 6.1968 (Lorenc J.) [*Niedl]; 1976 (Kubáň) [*Říha]; (Sobota J.); **Ublá** (70100) 1965 (Sláma M.); (Břach) [*Odvárka, *Týr]; **Ulič** (70100) 7.-8.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; (Lorenc) [*Lorenc]; **Humenné** (7097) 1969 (Sláma M.) [c.Sláma]; **Ladomírov** (7099-100) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; 1974 (Bláha) [*Zúber]; 29.7.1977 (Hron); 5.8.1973 (Kubáň); (Lorenc); (Pospíšil) [*Šprysl, *Picek]; 14.7.1984 (Břach); 18.7.1989 (Kadlec J.); (Sobota J.); (Tomčík J.); 1987 (?) [*Týr]; **Ublá** (71100) 1965 (Sláma M.); **Humenné** (7197) 1969 (Sláma M.); **Poruba pod Vih.** (7198) 5.6.1983 (Holtman) [BAR]; **Vihorlat** (7198) 7.1986 (?) [*c.Franke]; **Remetské Hámyre** (7198-99) 7.1956 (Olexa) [+H 1965]; 1970 (Sláma M.); (Hron) [*Čermák R.]; 1972 (Svozil) [*Niedl]; 1972 (Svozil) [*Schles]; (Mlejnek R.); 15.7.1985 (Říha J.); (Sobota J.); (Šprysl); **Vrchdobroč** (7483) 1995 (*Kautman); **Dobrá Niva u Zvolena** (7580) 13.6.1986 (Jeniš); 7.1990 (Sedláček A.); (Vávra J.); 1992-95 (*Kautman).

Bionomie. Především pastviny s převahou *Betula*, smíšené řídké listnaté porosty. Vývoj pod kůrou a v odumřelém, nebo oslabeném dřevě *Betula* (Sláma 1967, Sláma & Gutowski 1997). Larvy žerou zprvu pod kůrou (20-90 mm), pak vstupují do dřeva a pokračují v nepravidelném žíru. Samička klade vajíčka do štěrbin kůry nebo dřeva kmenů i větví o síle 5 - 35 cm. Larvy prožirají dřevo do hloubky až 7 - 8 cm, chodby o průměru 8 - 12 mm za sebou ucpávají drtí. Na podzim před výletem imág (řidčeji až na jaře) vyhlodá larva kukelní komůrku 3-55 mm hluboko od povrchu dřeva. Ve stojících stromech jsou kukly obvykle obráceny hlavou směrem vzhůru, u ležících směrem ke koruně, méně často opačně. Kukelní komůrka eliptického tvaru přechází pozvolna ve výstupní chodbu. Je-li dřevo pokryto slabou kůrou, larva ji obvykle ucpává drtí. Je-li pokryto silnou kůrou (v dolních částech), vyhlodá larva chodbu touto kůrou a ponechá 2 - 5 mm silnou vrstvu na povrchu. V tomto případě nebývá obvykle chodba drtinami ucpána. Výletový otvor v kůře je téměř kruhový, po odstranění kůry oválnější o průměru 2,5 - 4,8 mm. Doba vývoje larev trvá dva roky, pouze malá část předrží do třetího roku. Vývoj dva roky po sobě ve stejném dřevě jsem zjistil zcela ojediněle. V laboratorních podmínkách se mi podařilo zkrátit dobu vývoje dokonce na jeden rok. Larvy se kuklí v V. - VI. až na nepatrné výjimky ve dřevě, velmi zřídka mezi kůrou a dřevem. Vylíhlá imága zůstávají v kukelních komůrkách velmi krátkou dobu. Hlavní rojení probíhá koncem VI. - počátkem VII., jednotlivé kusy se nacházejí ještě v druhé polovině VIII. Imága je možné v přírodě nalézt velmi zřídka jen v nejteplejších dnech a jsou velmi rychlá. Naletují pouze na dřevo, nikoliv na květy.

Živné rostliny - *Betula*; zdá se být zcela monofágním druhem.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus carrinator* (Ns.): Stakčín, Snina, Ulič 1965-66, Ubľa 1967, Sláma M. lgt., Čapek M. det. Nejhojnější druh (78 ex.), parazitováno bylo 13,7 % sledované populace. Nová Sedica 1970, Vihorlat 1974 (Hladil lgt., Šedivý 1982); *Rhoptrocentrus piceus* Marsh.: Ubľa 1975, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Histeromerus mystacinus* Wesm.: Ubľa 1975, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Wroughtonia ruspator* (L.): Vihorlat 1973, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Stakčín 1965, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus terebrans* (Rtzb.): Stakčín 1965, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus imperator* (Kriechb.): Vihorlat 7.1973, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides sepulchralis* (Holmgr.): Ubľa 1971, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Odontocolon thomsoni* Clément: Ubľa 1975, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Hym.*, *Stephanidae*: *Stephanus serrator* F.: Stakčín, 7.1965, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Hym.*, *Aulacidae*: *Aulacus striatus* Jurine: Ulič 7.1965, 7.1973, Sláma M. lgt., Šedivý J. det. Vihorlat 1973, Nová Sedlica 1974 (Hladil lgt., Šedivý 1982). *Hym.*: 3 druhy se nepodařilo determinovat: Stakčín 1965, Sláma M. lgt.; Col.: *Tenebroides mauritanicus* (L.): 1 imágo vyžírало kuklu (Stakčín 6.1965); *Elateridae* sp.: 8 larev při požírání larev a kulek (Stakčín 6.1965). Nezdařilo se mi žádnou dochovat. Ptáci podle odhadu zničí cca 5-10 % populace. Celkem řídce jsem nacházel uhynulé larvy vlivem bakteriálních (?) onemocnění. Nejčastější příčinou úhynu jsou však houby, které se nepodařilo determinovat. Procento úhynu v deštivém roce 1965 bylo velmi rozdílné, od 0 do 90 %, v průměru nejméně 40 %, přičemž jsou počítány jen dokončené požerky, takže pozornosti unikly všechny larvy, které nemohly požerky dokončit. Březové dřevo v kůře velmi rychle podléhá rozkladu houbami, zvláště v deštivém počasí.

Variabilita. Žlutě tomentované skvrny na štítu často chybějí, pásy na krovkách mohou být přerušené, barva nohou je zřídka červenožlutá.

Hospodářský význam. Protože se odumřelé březové dřevo v současné době zpracovává převážně jen na palivo, nepřipadá jako technický škůdce v úvahu, nehledě k velké vzácnosti tohoto druhu.

Ochrana. Pro Slovensko velmi významný a v jiných zemích velmi vzácný druh. Na východním Slovensku nepatří mezi ohrožené, ale bylo by vhodné zachování současného zastoupení břízy v mimolesních i lesních porostech.

Xylotrechus pantherinus (Savenius, 1825)

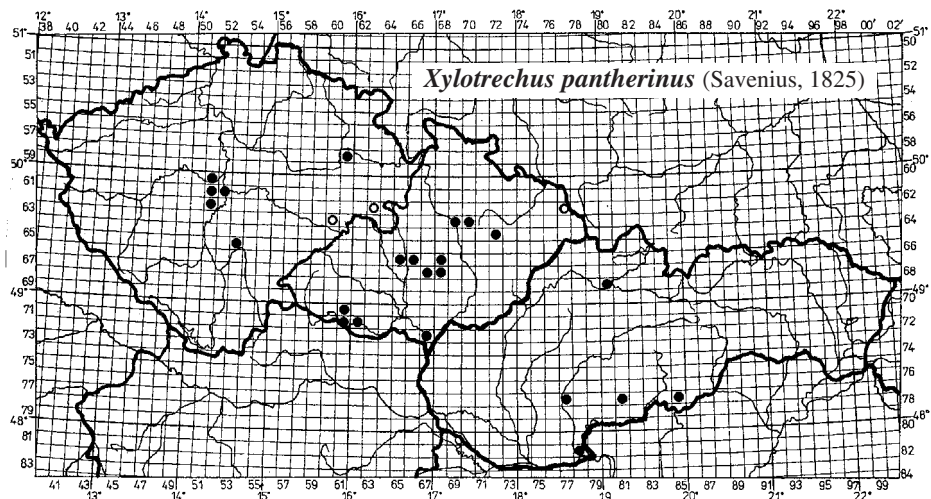
Česká republika i Slovenská republika. Převážně přehlížený druh, zjištěný jen velmi lokálně. Téměř všechna známá imága byla dochována ze dřeva, volně v přírodě byla nalezena jen mimořádně vzácně.

B: Hradec Králové (5861) (Sobota J.); **Řevnice** (60-6151) 1961, 18.6.1962 aj. (Sláma M.) [+H 1965, +Sláma 1966]; 7.1962 (Lekes) [c.Kratochvíl]; (Švácha); **Slapy n.Vlt.** (6152) 1961 (Sláma M.) [+Sláma 1966, +H]; **Dobříš** (6251) 2.6.1967 (Šprysl M.) [*Hron]; **Polička** (6263) (Fleischer det.) [+Fleischer 1927-30, +H 1930, NMP]; **Račín - Polnička** (6360) 23.6.1931 (Steigerwald) [+H, PLZ s lokalitou **Račín Chotěboř**]; **Košín** u Tábora (6553) 1968 (Sláma M.).

M: Těšín (6277) (Fleischer) [+H 1930, 1955]; **Olomouc** (6369) 5.7.1979 (Sekera) [*Niedl]; (Tomčík J.); **Hlubočky** (6370) 6.6.1948 (Kudla) [OL]; **Mrsklesy** (Hlubočky) (6370) 16.6.1964 (Daněk); **Olomouc** okolí (6370) 6.1946 (Kudla) [+H]; **Hranice** n. Mor. (6472) 1991 (Sedláček A.); **Adamov** (6665) 1960 (Hladil); **Křtiny** (6666) (Tesař P.); **Pustiměř** (6668) (?) [*Kubáň]; ? (6767) (Kučera E.); **Luleč** (6767)

1966 (Bláha [c.Kybal]; 1975 (Kubáň); **Vyškov** (6767-68) 6.1962 (Sekera) [*Deneš]; 5.1962 (Kocourek) [*Niedl]; 1972 (Kocourek) [+ H 1965, *Bojčuk, c.Deneš, *Šprysl aj.]; (Bláha [c.Sláma, *Tyr, c.Hladil aj.]; 7.1984 (Hála) [*Břach]; (Kraus Z.); 7.1975 (Odvárka) [*Zúber]; (?) [*Mlejnek]; 2.7.1985 (Bláha R.) [*Schles]; (Hruška M.); (*Kautman); **Olbramkostel** (7061) (?) [*Kubáň]; **Znojmo** k Vranovu (7161) 1960 (Hladil); **Konice - Popice** (7162) (?) [*Kubáň]; **Břeclav** (7267) 10.8.1983 (Čermák R.).

S: Kraňovany (6880) 2.8.1932 (Sekera) [+H, +Roubal, +Sekera 1947, NMP]; 7.1975 (Valenčík M.) [*Valenčík]; 15.7.1981 (Sekera) [*Karas V.]; **Levice** (7777) 1961 (Kocourek) [+H 1965]; **Riečky** (7781) 1987 (Vávra J.); **Hajnáčka** (7785) 1995 (Vávra J.); **Štúrovo** (8178) 22.5.1982 (Doubek L.) [*Schles R.].

Bionomie. Okraje lesních porostů, elektrovody, neudržované plochy bývalé zemědělské půdy, okolí lomů atd. Vývoj v živém dřevě *Salix caprea*. Dává přednost částečně oslabeným stromům, poškozovaným např. žírem *Saperda similis*, *Aromia moschata*, stromům mechanicky poškozeným na okrajích lomů, nebo olamováním větví ("kočiček") apod. Napadá především větve o průměru 2 - 6 cm, výjimečně silnější do 10 cm. Samička přednostně klade na místech s odřenou kůrou. Larva žere od lýka až do středové části. Před kuklením si vyhlodá výletový otvor krytý kůrou, nebo v místech bez kůry krytý jen slabou vrstvou dřeva. Dvouletý vývoj, při horších podmínkách i tříletý. Ve stejném dřevě se může vyvíjet i několik generací. Dojde-li delší čas před dokončením vývoje k pokácení jív a tím k odumření dřeva, dochází u malých larev převážně k úhynu, u větších larev dojde k dokončení vývoje, ale imága bývají menší velikosti. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., maximum konec VI. až počátek VII. Prvé imágo mimo dřevo jsem chytil 18.6. Za teplého počasí pobíhají po kůře, nenavštěvují květy.

Živé rostliny - Monofágní druh, vývoj výhradně v *Salix caprea*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Spathius curvicaudis* Ratz.: Řevnice 1962, Sláma Igt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Neoxorides nitens* (Grav.): Řevnice 1974, Sláma M. Igt., Šedivý J. det.; *Neoxorides collaris* (Grav.): Řevnice 1974, Sláma M. Igt., Šedivý J. det.

Variabilita. Světlé skvrny a pásy na krovkách bývají redukovány nebo chybějí, nebo naopak se světlá barva rozšiřuje a pásy jsou různé spojené.

Hospodářský význam. Bylo by možné ho označit za fyziologického i technického škůdce, ale vzhledem k napadanému sortimentu a druhu dřeva je bezvýznamný.

Ochrana. Ačkoliv patří mezi tzv. nejvzácnější druhy vzhledem k skrytému způsobu života a výskytu živné dřeviny, nepatří mezi ohrožené.

Xylotrechus rusticus (Linnaeus, 1758)

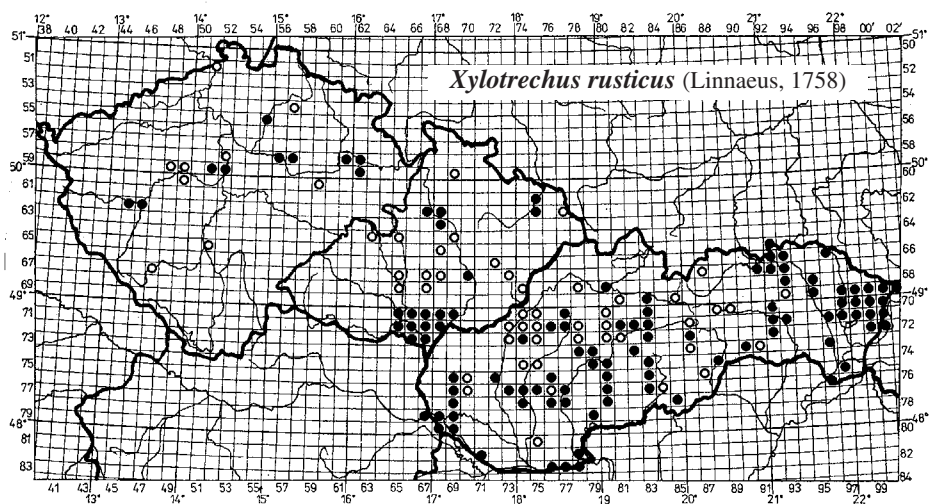
Tesařík pestrý - fuzáč pestrý

Česká republika. V Českých zemích velmi lokální a převážně vzácný, na jižní Moravě místy hojný.

B: Mezní Louka (5151) (Lokaj) [+H]; **Hrubá Skála** (5457) 6.1936 (Fabich) [NMP]; **Baba SPR** (5555) 20.6.1986 (Zúber M.); **Chudoplesy** (5555) 7.1983 (Mikvas, Karvaj) [+Zúber 1986]; **Hradec Králové** (5861) (Sobota J.); **Praha 8.** (5852) 10.6.1948 (Pečírka) [c.Sláma]; **Písty** u Nymburka (5856) 6.1974 (Daněk) [+Daněk 1978]; **Choťovice** (5857) (Sobota J.); **Velký Osek** Pětiduby (5857) (?) [HKR]; **Týniště n. Orlicí** (5862) ? (Voda J.); **Rakovník** (5948) (?) [NMP, +H]; **Křivoklát** (5949) 6.1970 (Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Praha** (5952) (Hanš) [+H]; **Praha Jinonice** (5951) 23.6.1970 (Dupač V.); (Pechlát V.); **Jaroslav** (5962) (Sobota J.); **Nová Huť** (6049) (Klička) [+H]; **Choltice** (6059) (Rule) [+H]; **Plzeň** (6245-46) 25.6.1977 (Doležal J.); 19.5.1986 (Těšál I.); **Zvíkov** (6551) (Podaný) [NMB]; **Sušice** (6747) (Kopelent) [*H, NMP].

M: Praděd (5969) 7.1949 (Pfeffer A.); **Ostrava Přívoz** (6175) (Vávra J.); **Moravičany** (6267) (?) [HKR]; (Jeniš I., Sobota J.); **Králová** (6268) (Jeniš I.); **Litovel** (6268) (?) [NMP]; **Mladeč** (6268) (Jeniš I.); **Nová Bělá** (6275) (Vávra J.); **Těšín** (6277) () [+H]; **Střeň** (6368) (?) [OPA]; **Písečné** (6463) (?) [NMP]; **Svitávka** (6465) (Souček) [+H]; **Olomouc** (6469) (?) [+H]; **Prostějov** (6568) (Borovička) [LIT, +H]; **Hostýn** (6672) (?) [+H]; **Brno** (6765) (?) [+H, HKR]; **Brno Pisárky** (6865) (Formánek) [*H]; **Vyškov** (6767-68) 20.6.1954 (Daněk); **Tlumačov** (6770) 11.6.1982 (Klváček); **Vizovice** (6773) (?) [BRN]; **Střelice** (6865) (Hoffer) [*H]; **Heršpice** u Slavkova (6867) (Volák) [HKR, +H]; **Nížkovice** (6867) (Volák) [HKR]; **Valašské Klobouky** (6874) (Richter) [*H].

Slovenská republika. Převážně hojný až velmi hojný.

Bionomie. Lužní lesy, břehové porosty, bukové lesy zejména na Slovensku, sklady kulatiny a rovnaneho dřeva. Napadá stojící odumírající stromy, kmeny i větve, vývraty i pokácené dřevo od 3 cm do neomezené tloušťky. Tvar požerku se dosti liší zejména podle dřevin, ale často jsou požerky rozdílné i ve stejném dřevě. Při vývoji ve *Fagus* larvy vyžirají nepravidelné chodby mezi kůrou a bělí a do dřeva dělají převážně jen kratší chodbu, která pokračuje kukelní komůrkou a výletovou chodbou. Kukelní komůrka je různě tvarovaná, rovnoběžná s osou stromu, šikmá k povrchu apod. V měkkých dřevnách jsou délky chodeb ve dřevě před zakuklením značné, často se larvy při žíru vrací zpět k lýku a opět do dřeva. U *Fagus* se larva zavrtává do hloubky cca 3 - 4 (až 9) cm, v *Populus* až 10 - 15 cm. Kuklí se převážně ve dřevě, kuklení pod kůrou je spíše výjimečné. Vývoj jsem zjistil jednoletý, stejně jako Daněk (1978). Švácha (1987) uvádí dvouletý, Bílý & Mehl (1989) dvou až tříletý. Imága se vyskytují od konce V. do VIII., maximum VI., na horách VII. Imága ve dne pobíhají po kůře, nebo sedí nehybně na spodní straně ležícího dřeva. Je částečně večerním, nebo i nočním druhem.

Živé rostliny - *Fagus*, *Betula*, *Populus alba*, *Populus tremula*; udává se též *Salix*, *Quercus*, *Tilia*, *Ulmus*, *Sorbus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus carinator* Ns.: Ulič 1966, Ublá 1977, Sláma M. lgt., Čapek M. det. Hodonín 1965 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Helcon claviventris* Wesm.: Hodonín 1967, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus terebrans* (Rtzb.): Hodonín 1974, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides praecatorius* (F.): Hodonín 1973, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Světlá kresba krovek je velmi variabilní. Barva nohou je zřídka červenohnědá.

Hospodářský význam. Patří mezi technické škůdce dřeva, které může značně znehodnotit. Citelné škody mohou vzniknout zejména u cenných dýhárenských a sirkárenských sortimentů dřeva.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

CHLOROPHORUS Chevrolat, 1863

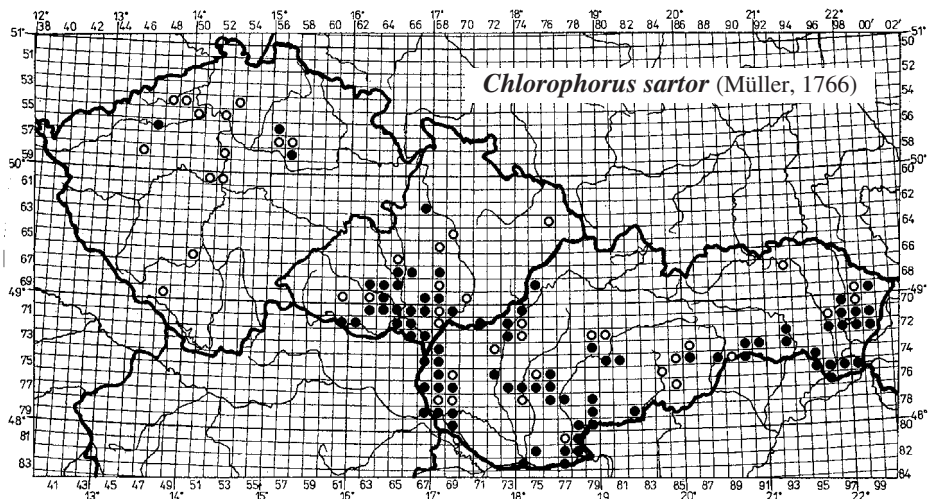
Chlorophorus sartor (Müller, 1766)

Česká republika. V Čechách velmi lokální, vzácný až velmi vzácný, na Moravě na jih od Brna častý.

B: Bořeň (5448) (Fabich) [NMP]; **Milešovka** (5449) 1909 (Roubal) [NMB]; **Dubá** (5453) (?) [+H]; **Libochovice** (5550) (?) [+H]; (Král Josef) [+H]; **Liběchov** (5552) (Loos) [+Loos 1909, +H]; 15.7.1931 (Zborník) [+Táborský 1986, LIT]; **Stroupeč** (5647) 17.7.1975 (Strejček J.); **Jabkenice** (5656) 1975 (Mikyška A.); **Loučeň** (5756) (Kulhánek) [NMB]; **Rožďalovice** (5757) (?) [+H]; **Vroutek** (5846) (Heyrovský) [+H]; **Roztoky** (5852) 22.5.1912 (?) [NMP]; **Choňovice** (5857) (Adámek) 19.7.1964 (Hozák) [+Sobota 1974, HKR]; 28.7.1968 (Sobota J.); (Mlejnek R.); **Karlík** (6051) (Všetečka) [+H]; **Černošice** (6052) (Všetečka) [+H]; **Vrané n.Vlt.** (6052) (Krása B.); **Závist** (6052) (Lokaj) [+H]; 2.6.1927 (?) ; (?) [NMP]; **Písek** (6650) (Havlíček) [ČBU]; **Lípka na Šumavě** (6948) (Havlíček) [ČBU].

M: Uherská Ves (?) () [NMP]; **Mohelnice** (6267) (?) [+H]; **Moravičany** (6267) (Pavlu) [*Bojčuk, HKR]; **Baška** (6376) (?) [NMP]; **Olomouc** (6469) (?) [+H]; **Prostějov** (6568) (Borovička) [LIT, +H].

Slovenská republika. V teplejších oblastech místy hojný.

Bionomie. Okraje listnatých lesů, lesostepi, staré zahrady, ladem ležící půdy. O bionomii je velmi málo známo. Několik imág jsem vychoval z časově různě odumřelých větví a nemohu proto blíže popsat kvalitu napadeného dřeva. V literatuře se obecně udává vývoj v odumřelém dřevě. - Imága se u nás vyskytují od VI. do VIII., maximum VII. (výjimečně konec V., nebo IX. (Gajdoš & Krumpál, 1982). Za slunečného počasí se vyskytují na různých květech, především *Apiaceae* a *Asteraceae*.

Živné rostliny - *Quercus* (také *Šiška, *Vávra J.); Švácha (1987) uvádí z Bulharska také *Ulmus*, *Crataegus* a *Paliurus*.

Variabilita. Často dochází k mírné redukci a přerušení šedobílých pásek na krovkách.

Hospodářský význam. Není významným druhem.

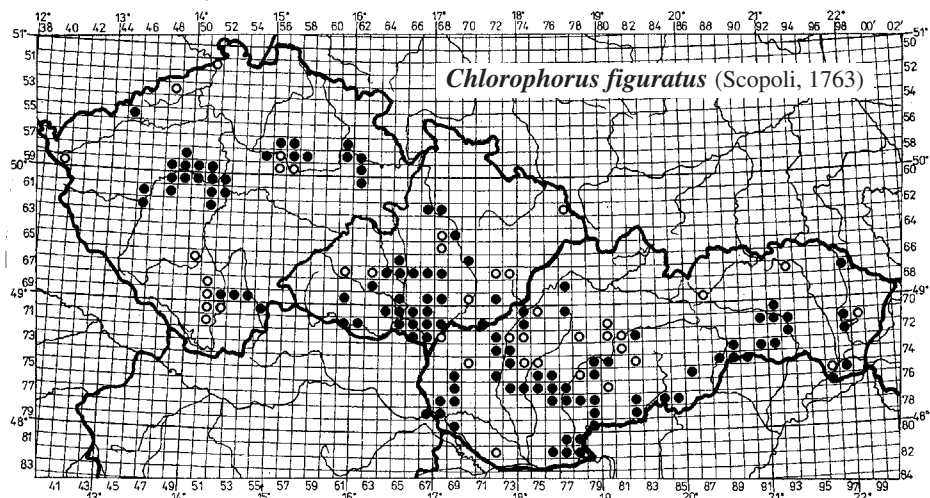
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Chlorophorus figuratus (Scopoli, 1763)

Česká republika a Slovenská republika. Zejména v teplých oblastech častý, na jižní Moravě a Slovensku hojný.

Bionomie. Listnaté lesy spíše nižších poloh. Vývoj larev v odumřelém dřevě listnatých dřevin, ve větvích nebo slabších kmíncích i v odumřelém dřevě živých stromů na místech po odřené kůře a pahýlech po ulomených větvích. Ve stejném dřevě se může vyvíjet i více generací najednou. Vývoj larev dvouletý. Dle Demelta (1966) se ve dřevě o slabém průměru 2 - 4 cm larvy kuklí ve dřeni. - Imága se vyskytují v VI. - VII., maximum VI. Za slunečných dnů na různých květech, např. *Crataegus*, *Apiaceae*.

Živné rostliny - *Quercus*; *Vitis vinifera* (*Šiška); *Populus* (*Kubáň); *Robinia*, *Fagus* (Teppner, 1961); dále se uvádí *Ulmus*, *Castanea*, *Betula*, *Populus*, *Salix*.

Variabilita. Světlé pásy na krovkách bývají přerušené.

Hospodářský význam. Nenapadá cennější sortimenty dřeva, takže nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Chlorophorus varius (Müller, 1766)

ssp. varius (Müller, 1766)

Česká republika. V Čechách a na severní Moravě velmi vzácný, jedná se převážně o staré uložky. Na jižní Moravě častý až hojný.

B: Bohemia (?) (?), Roubal coll.) [NMB]; **Hradec Králové** (5761) (Wintr) [HKR]; **Rabštejn n. Střelou** (5945) 30.6.1935 (Sobota A.) [PLZ]; **Nučice** (5951) 6.1951 (Krupka) [c.Kratochvíl]; **Řevnice** (6051) 6.1962 (Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Osnice** (6053?) 1939 (Fabich) [NMP]; **Medník** (6152) 6.1941 (Fabich) [NMP]; **Jince** (6249) () [HKR]; **Dobříš - Chotobuš** (6251) 7.1935 (Borovička) [LIT]; **Benešov** (6254?) 8.7.1936 (?) [HKR]; 8.7.1936 (zřejmě jiný sběratel 3 ex.) [HKR]; **Studený** (6356?) 6.1947 (Fabich) [NMP]; **Klet** (7151) (Štěpán) [+H].

M: **Kobeřice** (6074) (?) [HKR]; **Kyjovice** (6174) (?) [BRN]; **Olomouc** (6369) (?) [PLZ]; **Radešín** (6462) (?) [BRN]; **Olomouc** (6469) (?) [+H]; **Prostějov** (6568) (?) [+H, NMP]; **Prerov** (6570) (?) [HKR]; **Adamov** (6665) (?) [BRN]; (Hladil); **Ivanovice** (6668) (?) [BRN]; **Třebíč** (6761) (?) [HKR]; (Růžička) [+H]; (Volák) [HKR]; **Řečkovice** (6765) (?) [HKR]; **Zabovřesky** (6765) (?) [HKR]; **Kroměříž** (6770) (Sekera) [c.Deneš]; **Neubuz** (6773) (Krejčárek) [+H]; **Hostim** (6961) (Senc) [+H].

Slovenská republika. Na jižním a východním Slovensku hojný až velmi hojný.

Bionomie. Okraje smíšených listnatých porostů, lesostepi, staré zahrady, ladem ležící půdy. Vývoj v odumřelém dřevě listnatých dřevin o různých průměrech od několika cm po více dm. Při neodkorněném dřevě žije larva ze začátku pod kůrou, při odkorněném vstupuje přímo do dřeva. Často se ve stejném dřevě vyvíjí řada generací za sebou, až je dřevo zcela rozežrané. Přezimuje jako larva. Dle Demelta (1966) 2-3 letý vývoj, což

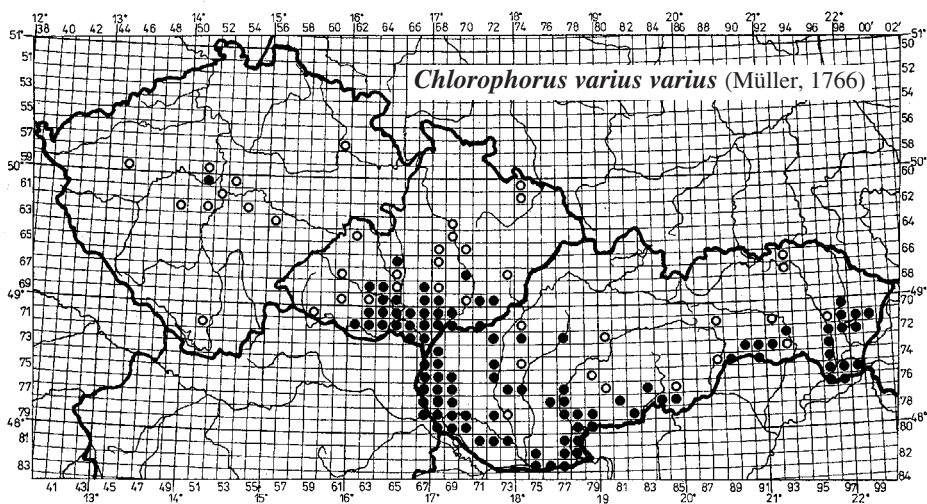
odpovídá i mým poznatkům. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., (IX. Gajdoš, Krumpál, 1982), maximum VII. až poč. VIII. na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Rubus*, *Achilea* atd.

Živné rostliny - *Juglans* (též *Doležal) a *Salix*; *Robinia* (Maďarsko); *Populus tremula*, kořeny a kmen *Juniperus communis* (*Vávra); dále se udává *Acer*, *Alnus*, *Castanea*, *Fraxinus*, *Morus*, *Crataegus*, *Prunus*, *Spartium*, *Ulmus*, *Vitis*.

Variabilita. Na jižním Slovensku se nacházejí často i jasně šedá imága. Variabilní bývá žlutá i černá kresba na krovkách.

Hospodářský význam. Nevýznamný druh, poškozované dřevo patří téměř výhradně mezi odpadové a používá se jen jako palivo. Výjimku tvoří jednoduché venkovské dřevěné stavby s vyšší vlhkostí, např. stropy vinných sklípků, které může žír larev silně poškodit až zcela zničit.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

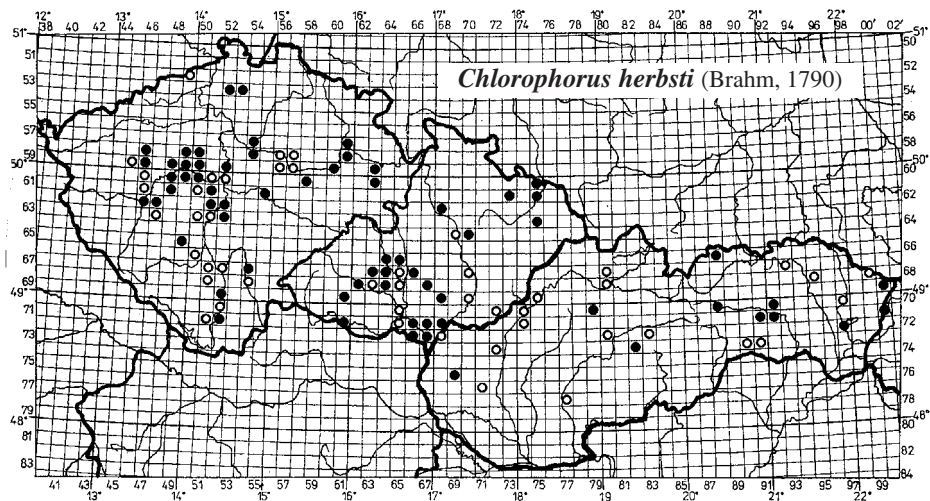
Chlorophorus herbsti (Brahm, 1790)

Česká republika. Převážně řídký druh, místy vzácný, rozšířený spíše v nižších polohách.

Slovenská republika. Lokální a celkem vzácný. Mnohem méně častý než v České republice.

S: **Pieniny** (6688) 1947 (Pavelčík) [*Číla, OPA]; **Lesnica** (6688) 14.8.1995 (*Kautman); **Vrátná** (6780) (Kuthy) [+H]; **Bardejov** (6793) (Csiki) [+H, +Roubal]; **Ruské** (6899) (Kuthy) [+H]; **Kraľovany** (6880) (Kudla) [+Roubal]; (Sekera) [+H]; **Giraltovce** (6895) (Depta) [+H]; **Nová Sedlica** (69100) 15.6.1983 (Břach); 10.8.1974 (Kubáň); 7. (Lorenc); 7.1972 (Odvárka O.); 6.7.1990 (Snížek) [*Kantner]; (Tomčík J.); **Beluša** (6975) (Zoufal) [+H]; **Bolešov** (7074) (Laco) [NMB]; **Selenecká dolina** (7079) 6.1975 (Valenčík M.); 6.8.1974 (Valenčík) [c.Honců]; **Čingov** (7088) 10.7.1979 (Štourač) [*Kantner];

Klástorisko (7088) (Wadas [c.Kratochvíl]; **Velký Sokol** (7088) 7.1975 (Trávníček) [*Benedikt]; **Humenné** (7097) (Kuthy) [+H]; **Důbrava** (71100) 14.7.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Trenčín** (7174) (Brancsik) [+H]; (Korbel) [+Roubal]; (?) [+HKR]; **Gelnica** (7191) 6.7. (Šprysl M.); **Margecany** (70-7192, 7191) (Kudla) [+Roubal]; (Sekera) [+H]; 6.1962 (Sláma M.); 6.1960 (Brožík) [*Deneš]; 25.6.1957 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; 7.7.1982 (Kovářík M.); (Lorenc); 7.1979 (Odvárka O.); (Šprysl M.); **Banská Bystrica** (7280) (Čejka J., Roubal) [+Roubal]; **Poľana** (7283) (Hoffer); **Michalovce** (7297) (Lorenc); **Vrbové** (7372) (Kočí) [NMB]; **Poľana** (7382) (+Hoffer) [BRN]; **Zadiel** (7390-91) (Balthasar) [NMB]; (Lorenc); 11.7.1952 (Poláček K.); **Plavecké Podhradie** (7569) (Petr) [+H]; **Trnava** (7671) (Čejka J.) [+Roubal]; **Levice** (7777) (+Hajný) [+H].

Bionomie. Smíšené listnaté lesy nižších a středních poloh, lipová stromořadí, parky. Vývoj larev pod kůrou a ve dřevě oslabených, nebo čerstvě odumřelých větví a kmenů o různém průměru (5-35 cm). Larvy vyžirají nepravidelné chodbičky, které často střídavě jdou do dřeva a vystupují pod kůru. Před zakuklením si larva vyhlodá výletový otvor, který bývá uzavřen slabou vrstvičkou neprokousaného dřeva, nebo je ucpáný drtinami, někdy je otevřený až pod kůru. Imága se často kuklí blízko povrchu dřeva. Zimuje jako larva. Vývoj larev dvouletý. - Imága se vyskytují v VI.-VII. převážně na dříví, méně často na květech, zejména *Aruncus*.

Živné rostliny - Nejčastěji *Tilia*, méně často *Carpinus*; *Corylus* (*Vávra J.); *Quercus* (*Černý Z.). Čerepanov (1982) udává z Jižního Uralu též *Padus*, *Betula*. Uvádí se též *Ulmus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Deuterxorides albitarsus* (Grav.): Stará Boleslav 1976, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Poměrně řídké se rozšiřuje žlutý toment na krovkách tak, že redukuje černé skvmy. Nalezl jsem též jedno imágo celé jasně šedě tomentované.

Hospodářský význam. Nepoškozuje hospodářsky významné sortimenty dřeva.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

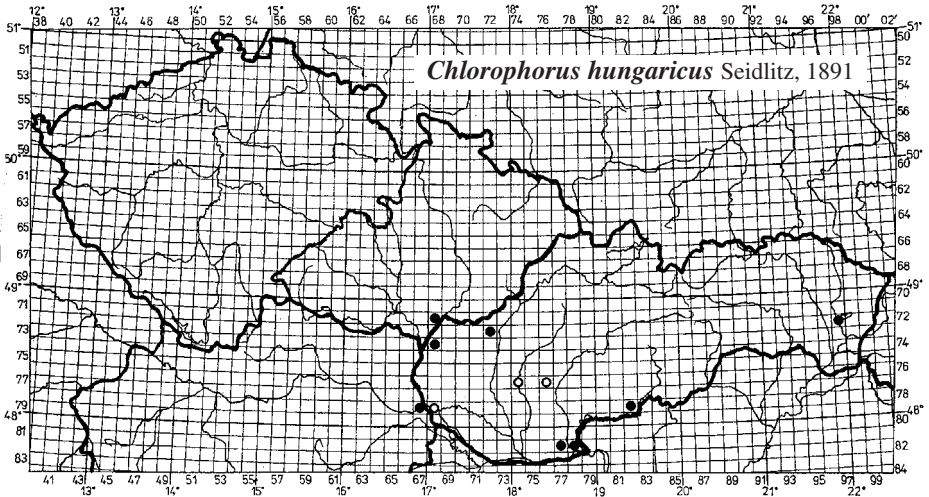
Chlorophorus hungaricus (Seidlitz, 1891)

Česká republika. Nanejvýš vzácný a lokální, dosud zjištěn pouze na jižní Moravě u Mutěnic.

M: Mutěnice (7168) (Bechyně) [+H 1942]; 5.7.1981 (Macek J.).

Slovenská republika. Velmi lokální a velmi vzácný, v okolí Štúrova místy hojný.

S: Nové Mesto n.Váhom (7272) 6.1975 (Šiška) [*Deneš]; Michalovce (7297) (Lorenc); Kúty (7368) 9.6.1964 (Šprysl); Nitra (7674) 22.6.1948 (Zavadil) [NMB]; Tesáre n.Žitavou (7676) (Laco) [+Roubal]; Devinská Kobyla (7867) 30.6.1935 (Kavan) [+H 1942]; 20.6.1959 (?) [c.Honců]; (Barabás L.) [+Barabás 1976, +Jendek 1978]; 5.7.1972 (Strejček J.); Bratislava (7868) (Roubal) [c.Kratochvíl]; Kiarov u Lučence (7882) (Schwarz) [+H 1942]; 28.6.1989 (Franc V.); Belianske kopce (8177) (Heyrovský); 8.7.1962 (Poláček K.); (Kondler J.) [*Schles]; 1.7.1974 (Sláma M.); a další; Štúrovo (8177) 19.6.1934 (Štícha); [+H, +Roubal, HKR]; (Brožík, Hoffer, Heyrovský, Prokš a velmi mnoho dalších); Bajtava (8178) (Švácha, Seichert V.); Gbelce (8178) (Hoffer) [+H 1942]; 7.1933 (Heyrovský) [NMP]; Kamenica n. Hr. (8178) 24.6.1952 (Pospíšil K.) [*Píček]; 1.7.1953 (Strejček J.); (Poláček, Jeniš a další); Kováčov (8178) 22.6.1934 (Štícha) [+H]; 6.1946 (Balthasar) [NMB]; 7.1958 (Niedl J.); 6.1978 (Odvárka O.); (Pechlát V.).

Bionomie. Neobhospodařované plochy, lesostepi, teplá sušší místa spíše stepního charakteru. Je dalším druhem našich Clytinů, který se nevyvíjí v nadzemních částech dřevin. Švácha (1987) zjistil vývoj larev v kořenech *Dorycnium*. Uvádí také dvouletý vývoj. - Imága VI. - VIII. maximum výskytu je v druhé polovině VI. Za slunného počasí na *Dorycnium* (taktéž na Balkáně), na jiných květech jsem ho dosud nenašel.

Živné rostliny - *Dorycnium* (Švácha, 1987). Demelt (1966) uvádí vývoj v *Ononis*, ale neuvádí, zda je to jeho vlastní zjištění, nebo zda je to převzatý údaj. Vývoj v *Ononis* je totiž uváděn u podobného druhu *Chlorophorus trifasciatus* (Fabricius).

Hospodářský význam. Neení hospodářsky významným druhem.

Ochrana. V současné době nepatří mezi ohrožené druhy. Jinou otázkou je budoucnost některých stepních lokalit s místy výskytu a s tím spojené možnosti přežití tohoto druhu.

Isotomus speciosus (Schneider, 1787)

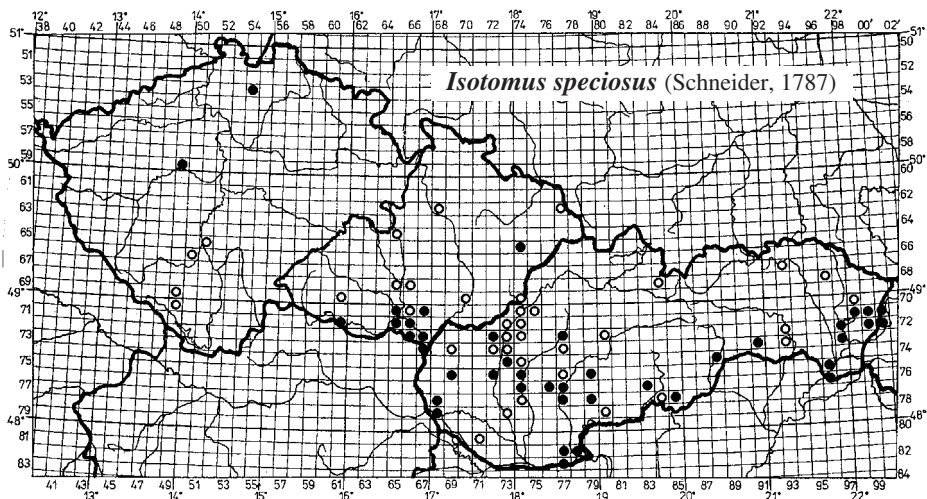
Česká republika. V Českých zemích velmi lokální a vzácný, kromě jihovýchodní Moravy, kde je výskyt možno označit za řídký.

B: Bohemia (?) (Štěpán) [ČBU]; **Ralsko** (5354) 1970 (Mikvas) [+H]; **Nižbor** (5949) 1985 (Hron, Hanousek) [* Hron]; **Zvíkov** (6551) 1939 (Podaný) [NMB]; **Písek** (6650) (Tyl) [NMP]; **Oseký** (6949) (Štěpán) [+H 1930]; **Bobík** u Volar (7049) (Tyl) [+H 1930].

M: Morava (?) (Formánek) [+H]; **Moravské Beskydy** (?) (Veleba) [+H]; **Litovel** (6268) 1949 (Sekera) [NMB]; **Těšín** (6277) (?) [+H]; **Svitávka** (6465) (Souček) [HKR, +H]; **Rožnov p. Radhoštěm** (6574) (Šimeček) [* Sobota]; **Brno** (6865) (?) [+H]; **Milešovice** (6866) 1912 (Hradecká) [NMB]; **Hostim** (6961) (Senc) [+H]; **Uherské Hradiště** (6970) (?) [+H]; **Pouzdřany** (7065) (Borovička) [LIT]; (Fleischer) [HKR]; **Velké Pavlovice** (7066) 3.8.1954 (Volák) [HKR]; **Čejč** (7067) 1940 (Gregor) [BRN]; (Heyrovský) [NMP]; **Hovorany** (7067) (Hoffer) [+H]; **Kobylí** (7067) (Kocourek, Deneš K., Karas V., Macek J.); **Lukov** (7161) 1995 (Škorpík M.); **Mikulov** (7165) 7.1927 (Hoffer) [BRN, NMP, +H]; **Pavlovské vrchy** (7165-66) (Hladil, Lukeš, Štys, Vávra aj.); **Bulhary** (7166) 20.7.1933 (Dernický) [BRN]; **Valtice** (7266) ? (c.Mus. Mikulov) [+Černý]; **Lednice - Břeclav** (7266-67) (Nikodým M., Hrožinka I., Matuška J. a řada dalších); **soutok Dyje a Moravy** (7367) ? (c.Mus. Mikulov) [+Černý].

Slovenská republika. Řídký až vzácný v teplejších oblastech.

S: Malé Karpaty (?) (Kavan) [+Barabás1976]; **Chust** (?) (Láska) [+H]; **Bardejov** (6793) (?) (Csiki) [+Roubal, +H]; **Liptovské hole** (6884) (Reitter) [OPA]; **Ruská Poruba** (6896) 30.7.1956 (Smetana) [NMB]; **Krivoklát** (6974) (?) [+H]; **Bolešov** (7074) (Laco) [NMB, +H]; **Trenč. Teplice** (7075) (Kočí) [NMB]; **Snina** (7098) (Marek) [+H]; **Beňatina** (71100) 1981 (Říha J.) [* Říha]; **Selec u Trenč.** (7173) (Kočí) [NMB]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [NMB, NMP, +Roubal]; **Kaluža** (7198) (Hron); **Remetské Hámré - Vihorlat** (7198-100) (Olexa) [+H]; 8.1948 (Pfleger) [+H]; (Kosteča, Lorenc, Šprysl, Karpaš, Záborský P. a řada dalších); **Hlivštitia** (7199) 8.8.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Výšná Rybnica** (7199) 15.7.1985 (Brách); **Petrovce** (7299-100) (Sobota J.); (Korbel) [+Roubal]; (Hron); 29.7.1984 (Jeniš); **Čachtice** (7272) 20.7.1982 (Stránský V.); **Vadovce** (7272) (Fritsch) [NMB, Fritsch] [+H 1931]; **Beckov** (7273) (?) [+H]; **Inovec** (7274) (Růžička) [+H]; **Prievidza** (7277) 7.7.1983 (Arpáš) [+Vysoký 1985]; **Banská Bystrica** (7280) [+Roubal cit. Petricský J.]; 1950 (Sláma M.); **Košice** (72-7393) (Rószay E.) [+Roubal]; 1949 (?) [c.Seichert V.]; **Michalovce** (7297) (Lorenc); **Petrovce** (7299) (Fečík) [+H]; (Lorenc); 1955 (Niedl J.) [+Žirovnický 1968]; **Borský Mikuláš** (7369) (?) [BRN]; **Vrbové** (7372) (Kočí) [NMB]; **Piestany** (7373) (Hoffer) [NMP, +H]; (Slanec) [+Roubal]; **Bystričany** (7377) (Sekera) [+Roubal]; **Debrad' u Košic** (7391) (?) [*Švácha]; **Sliepkovce** (7397) 1968 (Hermann) [c.Hladil]; **Radošina** (7473) 7.1973 (Valenčík M.); **Topoľčany** (7474) (Thurnher) [+H]; **Tovarníky** (7474) (?) [+H]; **Plešivec** (7488) 6.7.1931 (Hoffer) [+H]; 7.1959 (Hrubant) [NMB]; 22.7.1948 (Šnoflák) [BRN]; (Dunay); **Borsuk** (7569) (Dunay G.) [+Dunay 1985]; **Malá Bara** (7569) (Dunay G.) [+Dunay 1985]; **Hlohovec** (7572) (?) [c.Kratochvíl]; **Šurianky** (7574) 4.7.1974 (?); (Šiška B.); **Velký Inovec** (7577) (Růžička) [HKR]; **Banská Štiavnica** (7579) 7.1963 (Hrozinka I.) [*Černý J.]; **Veľka Trňa** (7596) 1979 (Sláma M.); **Slov. Nové Mesto** (7596) (Kuthy) [+H]; **Zemplín** (7596) 1979 (Sláma M.); **Nitra** (7674) (?) [BRN]; 10.7.1980 (Brách) [* Brách]; [+Kruppál, Gajdoš]; **Nitra okoli** (7674) (Ptaček) [HKR]; **Zobor** (7674) 1932 (?) [NMP]; (Pfleger) [+H]; (Šiška B.); **Zlaté Moravce** (7676) (Růžička) [HKR, +Roubal]; 8.7.1981 (Šabík) [c.Kybal, c.Safanda, c.Cerný]; **Tekovská Breznica** (7677) (Holeksa) [+Holeksa1985]; **Lučenec** (7683) 27.7.1923 (?) [NMP]; (Láznička) [+H]; **Tomášovce** (7683) 8.1980 (Kizek) [*Franc]; **Borša** (7696) 1.8.1985 (Jaszay T.) [BAR]; (Dunay); **Rača** (7768) (?) [+H]; (Fritsch, Kavan) [+Barabás1976, NMB]; **Stupava** (7768) 1989 (?) [*Týr]; **Nitra** (7774) (Pfeffer) [NMP]; **Selce** (7774) (?) [+H]; **Levice** (7777) (Hajný) [+H]; Herrmann a další; **Ladzany** u Krup. (7779) 6.1960 (Karč) [c.Daněk]; **Filakovo** (7784) 6.8.1956 (Procházka J.) [*Hron]; **Hajnáčka** (7785) (Tomčík J.); **Kamzík** u Bratisl. (7868) (Sobota J.); **Tešedíkovo** (7873) (Drexler) [NMB]; **Ipelské Úľany** (7880) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Mad** (8071) (?) [+H]; **Štúrovo** (8177) 5.7.1978 (Hlaváček) [*Říha]; 14.7.1971 (Poláček K.); **Kamenica n.Hr.** (8178) 23.7.1979 (Poláček); (Pavlí) [HKR]; (8178) (Sobota J.); **Kováčov** (8178) (Hladil); 7.1975 (Hřivna) [NMB]; 7.1975 (Hřivna J.) [*Pícek]; **Čenkov** (8277) 20.5.1988 (Holeksa F.).

Bionomie. Vývoj v odumřelém dřevě listnatých dřevin, ve větvích na stojících stromech i v odřezaných větvích po těžbě, ve vrcholech stromů i slabších kmenech, plotových kůlech, sloupech, ve dřevě použitém ve stavbách, krovech i trámech, v roubených stavbách. Napadá dřevo o průměru od 3 do 35 cm zcela odkorněné i v kůře, nebo s jejími zbytky. Larvy se vyvíjejí zprvu v povrchové vrstvě a pak vstupují i velmi hluboko do dřeva. Samičky kladou vyjíčka často řadu let do stejného materiálu, takže dřevo je pak zcela rozežráno podobně jako u *Hylotrupes bajulus* na jehličnatých dřevinách. Vývoj víceletý, nejméně dvouletý. Doba vývoje je ovlivněna vlhkostí dřeva. Zimuje jako larva. - Patří mezi pozdní druhy tesaříků, imága se vyskytují od VI. do VIII., nejčastěji koncem VII. a počátkem VIII. Je denním i nočním druhem. Za parných dnů pobíhají imága po dříví, jiná jsou ukryta ve štěrbinách a pod dřívím, stejně tak jako za teplých nocí je možné spatřit rojení imág. Na květech jsem nikdy nenašel žádná imága rodu *Isotomus*.

Živné rostliny - *Fagus*, *Quercus*, *Carpinus*; *Crataegus* (*Vávra); dále se uvádí *Castanea*, *Ulmus*.

Variabilita. Někdy jsou krovky řídké až velmi hustě pokryty běložlutým tomentem. Na Zemplínsku jsem takto řídké bíle tomentovaná nalezl téměř všechna imága. Souvisle hustě světle tomentovaná imága jsou častá v Jugoslávii a jednotlivě byla nalezena i na Slovensku.

Hospodářský význam. V minulosti patřil mezi vážné škůdce zejména na Slovensku, kde se v listnatých oblastech tyto dřeviny používaly i jako stavební dřevo na krovky. Byl výrazným škůdcem roubených bukových staveb a bukových sloupů. V dnešní době je jako škůdce již málo významný.

Ochrana. Ve Slovenské republice nepatří mezi ohrožené druhy, i když je znatelný úbytek nálezů vzhledem k tomu, že se bukové dřevo jako stavební a plotové již téměř nepoužívá. Zcela jiná situace je v České republice (kromě jihovýchodní Moravy), kde je velká pravděpodobnost vyhynutí tohoto druhu.

CYRTOCLYTUS Ganglbauer, 1882

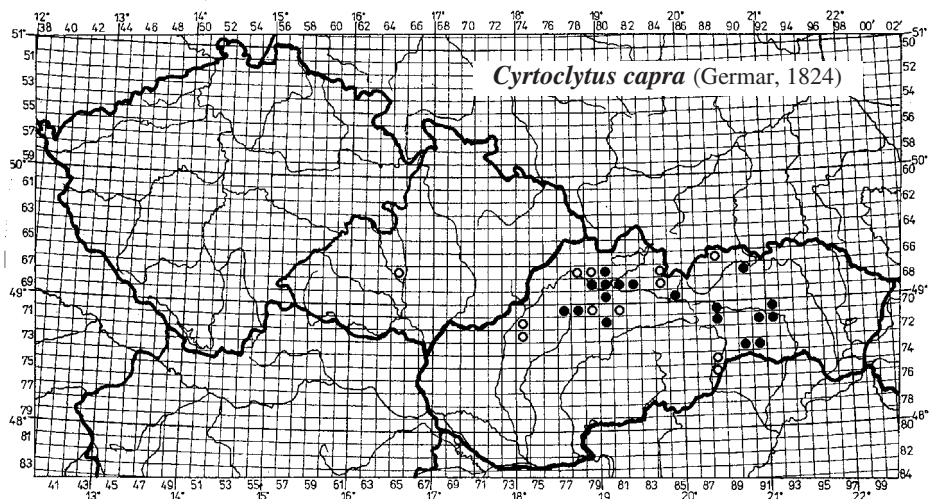
Cyrtoclytus capra (Germar, 1824)

Česká republika. V Čechách nebyl zjištěn, na Moravě velmi vzácný, dosud jen jednotlivě a nejasně staré nálezy. Je otázkou, zda nálezy "Slezsko" pocházejí z našeho území.

M: Morava (?) (Reitter) [+H 1930]; **Slezsko** (?) (Formánek) [+H, BRN]; (Reitter) [+H 1930, NMP]; **Brno okolí** (6765) (Reitter) [+H 1930].

Slovenská republika. Velmi lokální a vzácný, na některých lokalitách (např. Margecany, M. a V. Fatra) byl však nalezen ve větším počtu.

S: Fatra (?) (Čepelák) [+H]; **Malá Fatra** (?) (Kudla) [+Roubal]; **Velká Fatra** (?) 20.7.1950 (Bojčuk); **Vysoké Tatry** (?) (Formánek) [+H]; **Pieniny** (6688) 7.1935 (Roubal) [+Roubal 1937, +H, NMB]; **Žilina** (6778) (Reitter) [NMB]; **Varín** (6779) (Matějka) [NMP]; **Vrátna** (6780) (Brancsik K.) [+Roubal]; (Csiki) [+H]; (Čepelák) [NMP, +H]; (Korbel, Richtrová) [+Roubal]; (Šprysl); **Lubovňa** (6790) 2.7.1981 (Bláha) [*Benedikt]; **Kriváň** u Žiliny (6879) (Čepelák) [+Roubal 1926, +H]; **Malý Kriváň** (6879) (Čepelák) [+Roubal]; **Strečno** (6879) 7.1983 (Nikodým M.); **Kraľovany** (6880) (Heyrovský) [+H]; (Korbel) [+Roubal]; 1963 (Svozil) [*Ríha]; 8.1986 (Holly); 8.6.1984 (Jeniš); 6.1976 (Miko L.) ; (Richtrová) [+Roubal]; 7.1936 (Sekera) [+Sekera 1947]; 7.1971 (Sláma M.); (Švácha); 6.1976 (Zubrický jnr.) [*Miko] a další; **Šútovská dol.** MF (6880) 5.8.1986 (Benedikt); **Ružomberok** (6881) 4.7.1986 (Břach) [*Schles]; **Prosiek** (6882) 2.8.1988 (Holeksa F.); 19.7.1986 (Kadlec J.); 5.8.1974 (Mikvas) [ČLP]; **Liptovské Hole** (67-6884) (Sekera) [+H]; (?) [NMP]; **Liptov** (?) (Kudla) [+Roubal]; **Jasenská Dolina** (6980) (Vávra J.); **Lubochňa** (68-6980) 15.8.1933 (Prokš) [*Škorpík]; (Prokš) [+Roubal]; 17.7.1986 (Bláha) [*Týr]; (Hahn) [+Roubal]; 24.7.1982 (Kunst) [*Břach]; 1975 (Kunst) [*Ríha]; (Lorenc, Niedl, Odvárka O., Sláma M. a další); **Velká dolina** VF (6980) (Tomčík J.); **Čierny Váh** (6985) 7. (Lorenc); 19.7.1992 (*Kautman); **Svarín** (6985) 16.7.1992 (*Kautman); **Klačno Čičmany** (7077) 7.1980 (Nikodým M.); **Selenecká dol.** VF (7078) 7.1975 (Valenčík M.); **Blatnica** (7079) 6.8.1933 (Prokš) [NMP]; **Korytnica** (7081) 3.7.1932 (Proschek) [NMP]; **Hrabušice** (7088) 8.1939 (Pfeffer A.); **Margecany** (70-7192, 7191) 22.6.1937 (Sekera) [+Sekera 1947]; (Sláma M., Šprysl, Kopecký J., Kot, Kudla a řada jiných); **Trenčín** (7174) (Čepelák) [*Čtvrtečka]; **Harmanec** (7180) 29.7.1962 (Štekl) [c.Krlín]; 24.7.1971 (Lacik) [c.Honců]; **Dedinky** (7188) 26.8.1979 (Macek J.); **Geravy** (7188) 11.7.1974 (Kalandra) [*Doležal]; **Gelnica** (7191) 4.7. (Šprysl); **Bujanov-Šaryš** (7192) 4.7.1961 (Prokš) [c.Šafanda]; **Rolova Huta** (7192) 10.6.1946 (Palásek) [c.Hladil]; 13.6.1956 (Palásek) [OL]; **Ružín** (7192) 14.7.1980 (Kraus V.) [*Hron]; 7.1978 (Odvárka O.); **Inovec** (7274) (?) [c.Sláma]; **Zadiel** (7390-91) (Lorenc); (Sobota J.); **Plešivec** (7488) 7.1959 (Hrubant) [NMB].

Bionomie. Smíšené porosty na místech původních přírodně bohatých listnatých lesů. Podle Demelta (1966) vývoj v 3 - 5 cm silných kmínkách stromů na jižně exponovaných svazích. Larvy žijí ve dřevě blízko u země s nutnou vlhkostí, kde se také kuklí. Vývoj dvouletý. Podle Čerepanova (1982) žijí larvy nejprve pod kůrou, po prvním zimování vstupují hlouběji do dřeva a po druhém zimování se kuklí v povrchové vrstvě dřeva. Vývoj udává též dvouletý. - Imága se vyskytují v VI.-VIII., maximum VII. Za slunečného počasí imága na různých květech, *Rosa*, *Rubus*, *Apiaceae* aj.

Živné rostliny - Dle Demelta (1966) *Acer platanoides* (Demelt, Schurmann); *Alnus*, *Carpinus*, *Quercus*, *Ulmus*, *Salix caprea*, *Padus*, *Fraxinus*, *Pyrus* (Čerepanov, 1982) aj.

Variabilita. Žluté pásy na krovkách bývají přerušené, nebo naopak se žlutý toment mírně rozšiřuje.

Hospodářský význam. Jako škůdce nevýznamný.

Ochrana. Ve Slovenské republice nepatří mezi ohrožené druhy.

CLYTUS Laicharting, 1784

Clytus tropicus (Panzer, 1795)

Česká republika. Dříve vzácný druh, který se v posledních desetiletích namnožil na dubech, odumírajících na tracheomykózní onemocnění. Vyskytuje se převážně v lužních porostech a dubinách nižších a středních poloh středních a jižních Čech a jižní Moravy.

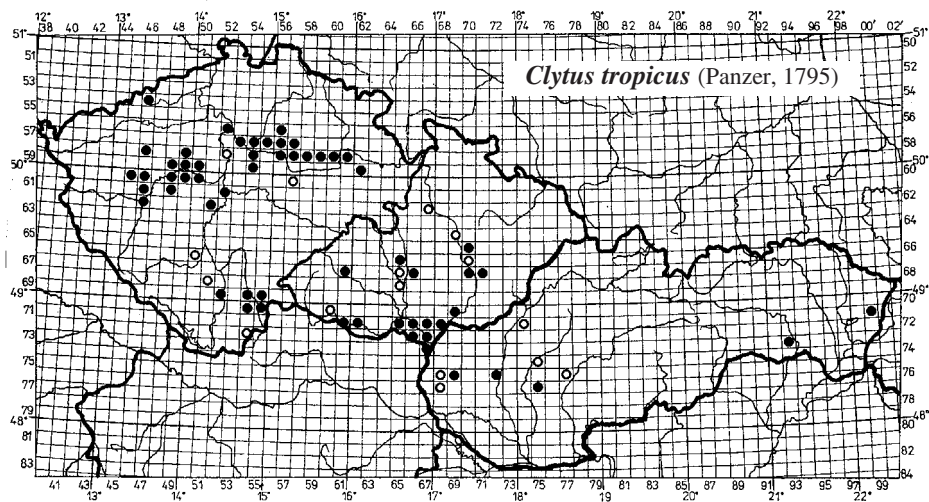
B: **Jirkov** (5446) 6.1966 (Lorenc) [* Břach]; **Úpor** (5652) 1977 (Sláma M.); **Jabkenice** (5656) 6.1988 (Sláma M.); **Neratovice** (5753) 1976 (Sláma M.); **Nový Vestec** (5754) 8.6.1952 (Sláma M.); 26.6.1955 (Hanzlík) [*Týr]; **Otradovice** (5754) (Prokš) [NMP, +H]; 23.6.1943 (Proschek) [*Bojčuk]; 12.6.1932 (Proschek) [*Riha]; 1962 (Sláma M.); **Stará Boleslav** (5754) (Prokš) [NMP]; 1962 (Sláma M.); (Štícha) [+H]; **Dražice** n. Jiz. (5755) 7.6.1984 (Havelka); **Loučeň** (5756) 6.1988 (Sláma M.); **Sadská** (5756) 6.1972 (Sláma M.); **Dymokury** (5757) 6.1987 (Sláma M.); **Rožďalovice** (5757) 6.1987 (Sláma M.); **Petrohrad** (5846) 1986 (Doležal J.); **Praha Stromovka** (5852) (Haber) [+H]; **Čelakovice** (5854) (Heyrovský) [+H]; 1962 (Sláma M.); 7.5.1983 (Čermák R.); **Káraný** (5854) (Šprysl); **Klánovice** (58-5954) 17.6.1951 (Skřivan J.) [PLZ]; (Pechlát V.); (Sobota J.); **Stará Boleslav** (5854) (Fára, Prokš) [+H]; 1964 (Sláma M.) [+Švácha 1987]; **Nymburk** (5856) (Sobota J.); **Poděbrady** (5856) (Sobota J.); (Štícha) [NMP, +H]; **Chofovice** (5857) 6.7.1975 (Mertlík J.); 1980 (?) [*Týr]; 1979 (?) [c.Franke]; (Sobota J.); **Chlumec n.Cidlinou** (5858) 22.6.1985 (Zúber M.); (Sobota J.); **Lišice** (5858) (Sobota J.); **Klamoš** (5859) (Sobota J.); **Hradec Králové** (5860-61) (Sobota J.); (Uzel) [NMP]; **Křivoklátsko** (5849, 5948-50, 6048-50) 1961 (Prokš, Jedliška, Sláma, Rejzek, Hoskovec, Černý Z. a další); **Jaroslav** (5962) 20.6.1966 (Poláček K.); **Lodrant** (5962) (Sobota J.); **Manětín** (6045) 1994 (Sláma M.); **Plasy** (6046) 1994 (Sláma M.); **Kutná Hora** (6057) (Čepelák) [c.Kratochvíl]; **Kaznějov** (6146) (Sobota J.); (Tatar) [+H]; **Kohoutov** (6148) 1993 (Hoskovec) [*Rejzek]; **Zbiroh** (6148) 1993 (Hoskovec) [*Rejzek]; **Nová Rabyně** (6152) 15.6.1984 (Chyba J.) [* Chyba]; **Plzeň-Zábělá** (6246) 1956 (Roubal) [c.Pecina]; 6.1977 (Steininger); 30.6.1977 (Steininger) [*Benedikt]; **Dobříš** (6251) (Hron) [* Hron]; (Šprysl); **Písek** (6650) (Hanš) [+H]; (Honc) [NMP]; **Čičenice** (6851) 6.1944 (Keil) [+H, ČBU]; **Libějovice** (6851) (Heyrovský) [+H]; (Keil) [+H]; **Vodňany** (6851) 6.1950 (Keil) [+H 1951, ČBU, NMP]; **Hluboká n.Vitavou** (6952) (Lokay) [NMP]; 25.5.1986 (Fuka Z.); **Opatovice** (6952) 1991 (Vlasák J.); **Lužnice** (6954) (Kudrna A.); **Třeboň, Majdalena, Chlum u Třeboňe** (6954-55, 7054-55) (Heyrovský, Simandl, Karas, Deneš, Mlýška, Sláma, Niedl a další); **Nové Hradce** (7254) (Keil) [ČBU].

M: **Slezsko** (?) (?) [NMP]; **Beskydy** (?) (Zoufal) [BRN]; **Moravičany** (6267) 21.6.1952 (Pavlu) [HKR]; **Grygov** (6469) (Kudlla, Sekera, Urbáček aj.); **Troubky** (6570) 1986 (Jeniš); **Adamov** (6665) (Hladil); **Třebíč** okolí (6761) 6.1963 (Kybal); **Brno** (6765) (Formánek) [BRN]; **Babice** (6766) (Tešaf P.); **Bílovice** (6766) (Tešaf P.); **Kroměříž** (66-6770) (Sekera) [+H, PLZ, HKR, NMP, *Bojčuk]; (Čálek L.); (Podaný) [NMB]; **Zlín** (6771) 14.6.1964 (Klácel) [OL]; **Střelice** (6865) (Formánek) [+H]; **Bitov** (7060)

(Soldát) [+H]; **Bzenec** (7069) 5.1950 (Kohoušek) [OPA]; (Sekera) [+H, NMP]; 1988 (Zeman V.); 6.1969 (Krejčířek) [NMB]; **Strážnice** (7069) 6.1952 (Sekera) [PLZ]; **Lukov** (7161) 2.6.1994 (Škorpík M.); **Znojmo** (7162) (Čálek L.); 1990 (Čálek L.) [*Škorpík M.]; 26.5.1984 (Sitek T.); (Vávra J.); **Pavlovské vrchy** (7165) ? (c.Hoskovec M.) [+Černý]; **Šakvice** (7166) 19.6.1980 (Macek J.); **Lednice, Podivín, Břeclav** (71-7266-67) (Sláma, Doležal J., Tomčík J., Řiha J., Plecháč a řada dalších); **Hodonín** (7168) (Hladil); **Mikulov** (7165) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 6.1974 (Pradáč) [+H]; **Pohansko** (7267) 1984 (Sláma M.); 1994 (*Kautman); **Lanzhot** (7267) (Sekera) [+H]; (7268) 1984 (Sláma).

Slovenská republika. Velmi lokální a velmi vzácný druh, pravděpodobně však dosti přehlížený.

S: Trenčín (7174) (Čepelák) [c.Kratochvíl, +H 1955]; **Remetské Hámre** (7199) (Šprysl); **Lorinčík** (7393) (Dunay); **Solčany** (7475) (Kelecsényi) [+H 1930]; **Malacky** (7568) (Wagner) [+H 1930]; **Malá Bara** (7569) (Dunay) [+Dunay 1985]; **Hlohovec** (7572) 6.1967 (Valenčík M.); **Velký Inovec** (7577) (Höinig, Růžička [HKR]); **Plavecký Štvrtok** (7668) (Kavan) [NMP]; **Jelenec** (7675) 5.8.1983 (Chyba J.); ? (8178) (Kučera E.).

Bionomie. Zachovalé, přírodně bohaté listnaté lesy. Samička klade vajíčka do kmenů a větví oslabených, nebo čerstvě odumírajících stojících stromů, nikdy jsem nezjistil napadení pokáceného ležícího dřeva. Larvy si vyhlodávají dlouhé, převážně přímější nespletité chodby na rozhraní kůry a bělové části dřeva. Délka chodeb pod kůrou dosahuje 50 - 80 cm. Ke konci vývoje vstupují pozvolna do dřeva, kde si po žíru cca 10 - 25 cm vyhloubí kukelní komůrku a připraví výletový otvor, který je v povrchové vrstvě dřeva upcán jemnými pilinami. Při silnější kůře nemusí larva vstupovat do dřeva a může dojít ke kuklení v kůře nebo pod kůrou. U starších stromů jsou napadány především větve, u mladších i kmeny a to již nízko nad zemí. Samička klade vajíčka pouze do stojících, čerstvě odumírajících nebo oslabených stromů na slunci i ve stínu v hustě zapojených porostech. Převážně dvouletý vývoj jsem zjistil ve dřevě silném 15-25 cm, ale také až přes 100 cm. Přezimuje jako larva. - Imága se vyskytují od V. do VII., maximum v polovině VI. Spíše soumravný a noční druh, imága jsou přes den ukryta ve šterbinách kůry apod., výjimečně pobíhají po kůře nebo létají. Nejdou na květy.

Živné rostliny - Vývoj jsem zjistil pouze v *Quercus*, bývají udávány ještě *Pyrus* a *Prunus*.

Přírození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus carinator* (Ns.): Chlum u Třeboně 1951, Niedl J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus imperator* (Kriechb.): Chlum u Třeboně 5.1952, Niedl J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides filiformis* (Grav.): Chlum u Třeboně 5.1951, 1953, Niedl J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Žluté skvrny na štítu a pásy na krovkách bývají redukovány, méně často jsou pásy v zadní polovině krovek spojeny.

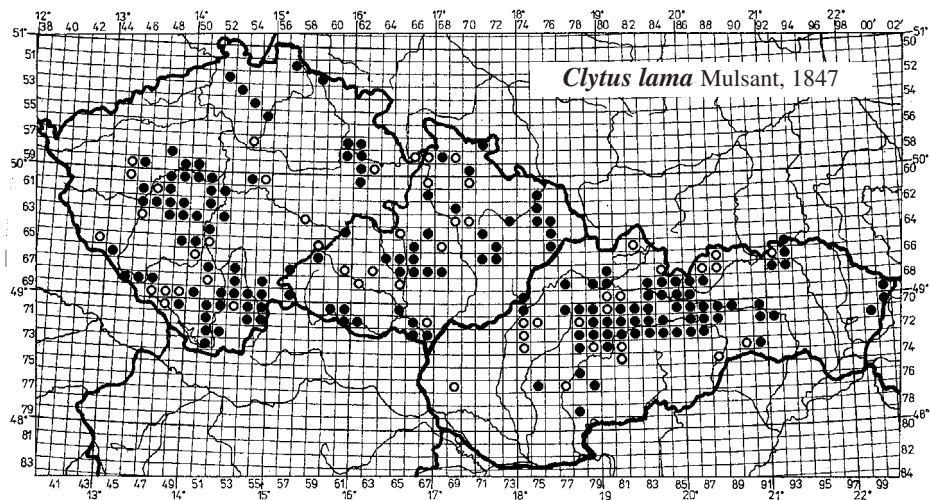
Hospodářský význam. Jako technický škůdce nemá význam, způsobuje nejvýše poškození bělového dřeva. Může se podílet na odumírání oslabených stromů, avšak vždy společně s řadou dalších druhů hmyzu.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Clytus lama Mulsant, 1847

Česká republika. Řídký druh, vyskytující se především v horských a podhorských lesích v oblastech dřívějšího výskytu *Abiet*, který se omezeně šíří i do nepůvodních výsadeb *Picea*.

Slovenská republika. V horských lesích častý druh.

Bionomie. Jehličnaté lesy, paseky. Vývoj zprvu pod kůrou a později ve dřevě odumírajících jehličnatých dřevin. Napadá především stojící stromy o průměru 10 - 25 cm do hloubky 2 cm, zřídka až 5 cm. Není mi známo napadení pokáceného dřeva. Larva vyhlodává pod kůrou nepravidelné i poměrně přímé chodby a pak vstupuje do dřeva, kde pokračuje v žíru do hloubky 2-3 cm. Výstupní otvor z kukelní komůrky je ucpaný jemnými pilinami. Přezimuje jako larva. Vývoj se uvádí jednoletý i dvouletý, já jsem zjistil nejméně dvouletý. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., maximum VII. na dříví a různých květech, zejména *Apiaceae*.

Živné rostliny - Přednostně *Abies*, dále *Picea*, zřídka *Pinus*. *Larix* (*Vávra);

Přírození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Helcon tardator* Ns.: Adamov 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Stephanidae*: *Stephanus coronatus* Pz.: Adamov 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.

Variabilita. Zřídka dochází k redukci žlutých pásek na krovkách. Často zaměňován s *C. arietis*.

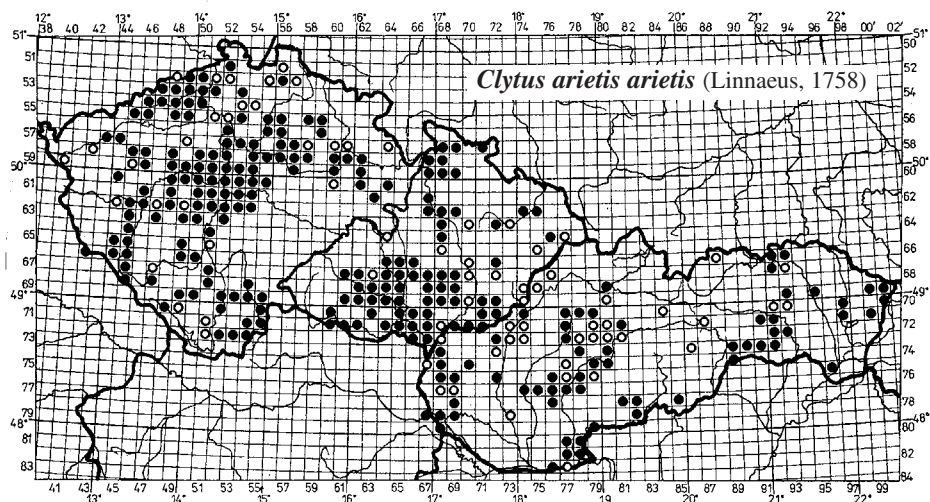
Hospodářský význam. Bývá uváděn jako lesní škůdce, škody jsou pouze technického charakteru. V celkovém množství těženeho dřeva souší je podíl škod proti jiným škodlivým činitelům zanedbatelný. Schimitschek (1928) uvádí větší škody působené tímto druhem v Rakousku, v našich podmínkách nebyly zaznamenány.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Clytus arietis (Linnaeus, 1758)

ssp. arietis (Linnaeus, 1758)

Česká republika a Slovenská republika. Častý až hojný druh v oblastech listnatých lesů.

Bionomie. Listnaté lesy, parky, zahrady. Vývoj larev pod kůrou odumřelého dřeva různých listnatých stromů. Ve větvích od průměru 2 cm a v kmínkách, nalezl jsem ho i v plotě, vyrobeném z neodkorněných topolových prkének. Často i v odumírajících větvích napadených krasci rodu *Coraebus* sp. Larva žije zpočátku pod kůrou a později vstupuje do dřeva, kde pokračuje v žíru a kde se také kuklí. Připravený výletový otvor je ucpaný jemnou drtí. Přezimuje jako larva. Demelt (1966) uvádí hloubku poškození dřeva až 10 cm a dvouletý vývoj. Já jsem zjistil dvouletý i tříletý a za nevhodných podmínek v suchém dřevu až pětiletý vývoj. - Imága se vyskytují od V. do VIII. na dříví, na zemi ležících větvích a různých květech, např. *Crataegus*, *Apiaceae* aj.

Živné rostliny - *Quercus*, *Fagus*, *Carpinus*, *Robinia pseudoakacia* (Zbraslav n.Vlt.), *Salix*, *Salix caprea*, *Ulmus*, *Prunus*, *Malus*, *Populus*, *Vitis*; *Cornus mas* (*Vávra J.); *Juglans*, *Sarothamnus* (*Kubáň), dále *Betula*, *Castanea*, *Pyrus*, *Euonymus*, *Tilia*, *Acer*, *Crataegus*. Bílý & Mehl (1989) citují též *Juniperus communis* a Mehl vychoval z *Picea abies*.

Variabilita. Často zaměňován s *C. lama*. Žluté pásy na krovkách bývají přerušené nebo se žlutý toment rozšiřuje a dochází i k širokému spojení pásek, zejména v zadní polovině krovek.

Hospodářský význam. Jde sice o celkem běžný druh, ale protože nenapadá cenné sortimenty, jsou škody způsobované larvami podřadné.

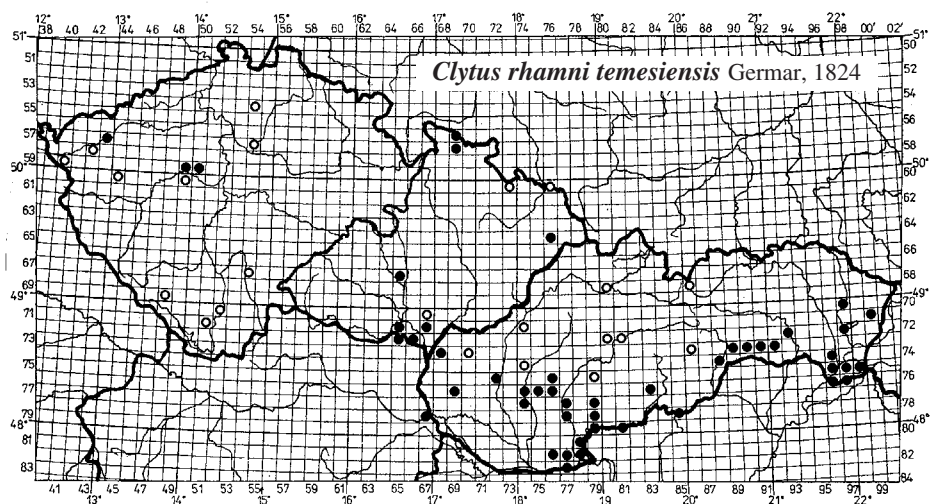
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Clytus rhamni Germar, 1817
ssp. temesiensis Germar, 1824

Česká republika. V Čechách a na Moravě velmi vzácný a lokální. Velmi často bývá tento druh špatně determinován.

B: Praha okolí (?) (?) [c.Kratochvíl]; (?) (Prokš) [+H]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915, H]; **Andělská Hora** (5743) 6.1986 (Holly); **Karlovy Vary** (5743) (Kutschera) [+H]; **Olšová Vrata** (5743) (Holly F.); **Benátky n.Jizerou** (5754) (Podaný) [+Zúber 1983]; **Loket okolí** (5842) (?) [+H]; **Cheb** okolí (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Nižbor** (5949-50) 16.6.1978 (Burda) [*Rejzek]; 1985 (Dalihod J.); 16.6.1978 (Burda) [+Burda 1984]; 1975 (Černý J.); **Žloutkovice** (5949) 1985 (Dalihod J.); **Úterý** (6044) 15.6.1954 (Wagner 2ex) [PLZ, +H]; **Karlova Ves** (6049) 6.1942 (Tesař) [c.Kratochvíl]; **Šoběslav** (6754) (Štěpán) [ČBU]; **Vimperk** okolí (6948) (Klein) [+H]; **České Budějovice** okolí (7052) (?) [+H]; **Kleč** (7151) (?) [+H]; **Choboty** (?) (Kunst) [+Zúber 1983].

M: Oderské vrchy (?) [+Letzner 1891]; **Mikulovice** (5669) 6.1969 (Vavroušek J.); **Česká Ves** (5769) 6.1973 (Vavroušek J.); **Písečná** (5769) 6.1973 (Vavroušek J.); **Opava** (6073) (?) [+H]; **Lutyně** (6076) [+Letzner 1891]; **Bohumín** (6076) (?) [+H]; **Ostravice** (6476) 1986 (Klusáček J.); **Brno Bystrc** (6765) 7.1975 (Kalivoda V.); **Čejč** (7067) (?) [BRN]; **Klentnice** (7165) 8.5.1969 (?) [NMB]; **Podivín** (7167) (c.Černý Z., c.Kybal M.) [+Černý]; **Mikulov** (7265) [+Holeksa, Smetana]; **Lednice** (7266) (c.Černý Z., c.Kybal M.) [+Černý]; 22.5.1985 (Plecháč).

Slovenská republika. V teplých oblastech Slovenska častý, místy hojný druh.

S: **Lubochňa** (6880) (Podaný) [NMB]; **Vyšné Hágy** (6886) [c.Kratochvíl]; **Trenčín** (7174) (Kudla) [OL]; (Lorenc J.); **Šaštín** (7368) 4.6.1969 (Malec); **Hradiště MK** (7370) (Volák) [HKR]; **Hlohovec** (7572) 6.1978 (Valenčík M.); **Modra** (7669) 1963 (Sláma M.).

Bionomie. Listnaté smíšené porosty, lesostepi, ovocné sady, teplá místa spíše stepního charakteru. Vývoj v odumřelém dřevě různých listnatých dřevin. Obvykle byl vychován náhodou, a proto je o jeho vývoji málo známo. - Imága se vyskytují poměrně dlouhou dobu na stejných lokalitách, od prvé poloviny V. do poloviny VII., maximum VI., na různých květech, zejména *Achillea*, *Apiaceae*, *Rosa* apod.

Živné rostliny - *Quercus*, *Vitis*, *Loranthus*; udává se též *Prunus*, *Robinia*, *Ulmus*, *Castanea*, *Crataegus*, *Cytisus*, *Ficus*, *Fraxinus ornus* aj.

Variabilita. Především podle černého až světlého zbarvení nohou se odlišují jednotlivé poddruhy. Často chybí žlutá skvrna za bází krovek, vzácně dochází k redukci dalších žlutých pásek.

Hospodářský význam. Jako škůdce bezvýznamný.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

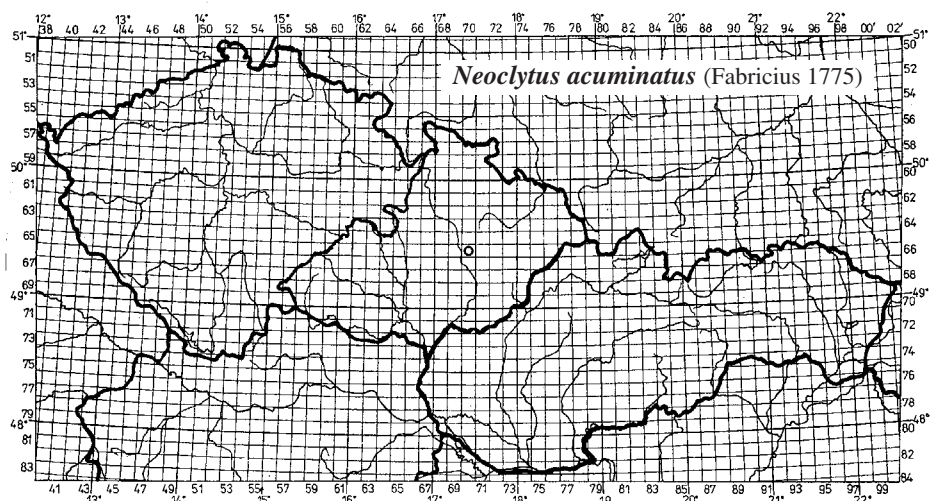
NEOCLYTUS Thomson, 1860

Neoclytus acuminatus (Fabricius, 1775)

Česká republika. Do Evropy z USA zavlečený druh, který byl nalezen již v řadě zemí (Anglie, Francie, Itálie, Švýcarsko, Německo, Slovinsko, Chorvatsko, Dalmácie, Černá Hora). Uvádím ho z toho důvodu, že jde o druh, který se šíří, byl u nás nalezen a měl by být zařazen stejně jako tomu bylo u jiných zavlečených druhů, které se na našem území vylíhly po importu rodičovských brouků. Je pravděpodobný jeho opětovný nález.

M: Přerov (6570) byl nalézán Hudečkem v blízkosti Weiglovy továrny na kočárky [+H, +H 1951, 1955].

Slovenská republika. Nebyl zjištěn.

Bionomie. Duffý (1953), Demelt (1956) a jiní uvádějí vývoj larev pod kůrou a později v bělí mrtvého nebo odumírajícího dřeva, které zcela rozežere. Kuklí se v hloubce cca 2-3 cm v povrchové vrstvě. Doba vývoje jeden rok, v extrémních teplých podmínkách jihu USA může být údajně i tři měsíce. - Imága se vyskytují od V.-VI. do - VIII.

Živné rostliny - V Evropě se uvádí *Ulmus*, *Populus*, *Morus*, *Castanea*, *Fraxinus*, *Robinia*, *Corylus*, *Vitis*, *Quercus*, *Rosaceae*, *Tilia*, *Salix*, *Carpinus*, aj. Sama 1988 uvádí též *Abies* sp.

Variabilita. Velmi variabilní druh v temné nebo světlejší základní barvě krovek.

Hospodářský význam. Napadán je pouze neodkorněný materiál. V USA je např. udáván jako vážný technický škůdce několika desítek tisíc m³ výřezů *Fraxinus*, jehož dřevo dokázal zcela zničit. Škody se často projeví až na zpracovaném dřevě.

NECYDALINAE

NECYDALIS Linnaeus, 1758

Necydalis ulmi Chevrolat, 1838

Česká republika. Velmi lokální a velmi vzácný. Vyskytuje se ve zbytcích starších zachovalých původních lesů.

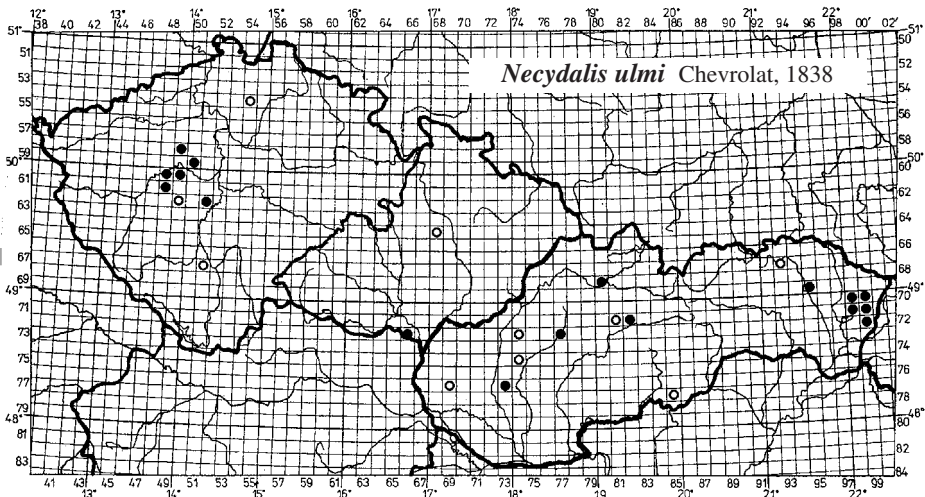
B: **Bělá p. Bezdězem** (5454) (Lokaj) [NMP, +H 1930]; (Kavan) [* Sobota]; **Bezděz** (5454) (Štícha) [+H 1930]; 20.7.1950 (Krupka) [+H]; (Malý V.); **Lány** (5849) 1978 (Rébl K.) [*Rejzek]; **Nížbor** (5950) 7.1974 (Sláma M.); **Týřov** (6048) 16.7.1983 (Černý Z.); **Broumy** (6049) 1991 (Rejzek); **Zbiroh** Strážov (6148) 7.1990 (Pavlíček J.); **Jince** (6249) 7.1921 (Pfeffer A.) [+H 1930]; **Dobříš** (6251) 9.7. (Pádr) [*Šprysl]; (Švácha P.); **Vysoký Kamýk** u Protivína (6751) 4.7.1946 (Heyrovský) [+H 1949].

M: **Drahanská vysočina** (?) (Krupka) [+H 1955]; **Náměšť** (6468) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H 1930]; **Valtice** (7266) (Sedláček A.) [+Černý]; (Tomčík J.larvy) [*Vávra J.]; 1996 (*Janeček J.); **V. Kunčice** (?) (Jureček) [+H 1930].

Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální především ve starých zachovalých bukových porostech.

S: **Bardejov** (6793) (Csiki) [+H]; (Kuthy) [+Roubal 1936]; **Šútovská dolina** (6880) (Lorenc) [+H 1965]; **Valkov** (6995) 1971 (Weisz) [BAR]; **Zemplínské Hámre** (7098) 7.7.1976 (Moravec) [*Odvárka]; **Strihovce** (7099) 27.7.1985 (Mlejnek R.) [*Mlejnek]; **Moštenica** (7181-82) 7.1932 (Mitterpach) [+Roubal 1936]; 29.7.1970 (Sobota J.); **Vihorlat** (7198) 15.7.1986 (Bláha R.) [*Poláček]; 7.1983 (Lorenc) [*Brach]; (Lukáš) [+H]; **Hlivistia** (7199) 8.1983 (Odvárka O.); **Remetské Hámre** (7099) 1965- (Sláma M.); (7198-99) 7.1951 (Kostečka) [+H]; 1951 (Bláha) [c.Kybal]; 1961 (Sláma M.); 5.7.1971 (Vichra) [c.Černý]; 7.1973 (Sobota J.); 7.1984 (Hála J.) [*Kadlec]; 1985 (?) [c.Kybal]; 18.7.1982 (Vaněk P.); (Lorenc, Šprysl); **Petrovce** (7299) 7. (Lorenc); **Inovec** (7274) 7.1930 (Čepelák), [OL, NMP, +Roubal 1936, +H 1955, c.Kratochvíl]; 7.1935, 7.1937 (Heyrovský) [NMP]; **Prievidza** Dlížín (7277) 17.7.1983 (Arpáš) [+Vysoký 1985]; **Tovarníky** (7474) (Kelecsény) [+H 1955]; **Modra** (7669) (Fritsch) [*Škorpík]; **Velké Zálužie** (7673) (Kalúz S.) [*Šiška]; **Hajnáčka** (7785) 1959 (Čepelák) [+H].

M? S? Polsko?: **Beskydy** ? (Bscydi) (?) 1959 (Duchon 2 ex.) [NMP].

Bionomie. Téměř shodná s *Necydalis maior*. Vývoj larev v odumřelém dřevě živých stromů ať již v odřených místech bez kůry na kmenech, v dutinách, odumřelých větvích, nebo i v stojících souších s kůrou. Doba vývoje asi tříletá. Přezimuje jako larva. Imága se vyskytují v VII. - VIII. na poškozených stromech, především na větvích, v letu kolem nich, zřejmě zcela výjimečně na květech *Tilia* (Francie).

Živé rostliny - *Fagus*, *Carpinus*; *Quercus*, *Tilia* (Francie); *Carpinus* (*Pfeffer A.), Uvádí se též *Ulmus* a *Celtis australis*.

Přirození nepřátelé - Především datlovní ptáci a vyschnutí dřeva při nedostatku srážek.

Hospodářský význam. Vzhledem k velké vzácnosti a vývoji larev spíše v levných sortimentech bezvýznamný druh.

Ochrana. Patří mezi velmi vzácné druhy, k ochraně by prospělo ponechávání starších živých stromů s odřenu kůrou, nebo s dutinami. Výskyt lze velmi těžko ovlivnit. V lesích hospodářského charakteru, kde se odstraňují poraněné a nemocné stromy, má jen malou naději na přežití. Záporný význam na výskyt mělo v minulosti kácení "přestárých" listnatých porostů a povinné odstraňování "chorých" i listnatých stromů z porostů.

Necydalis maior Linnaeus, 1758

Česká republika. V Čechách ubývající řídký druh v zachovalých lesích, břehových porostech, alejích, starých zahradách i parcích. Dříve býval častějším, ale přehlíženým druhem. Na Moravě mnohem vzácnější a lokální.

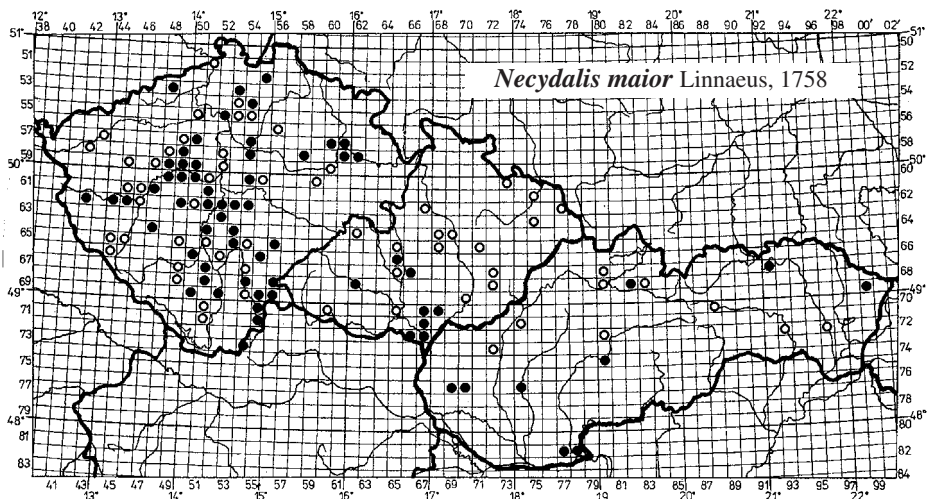
B: **Mezní louka** (5151) 1959 (?) [+H, NMP]; 29.7.1951 (Gut) [+H]; **Vysoká Lípa** (5151) 11.7.1955 (Gut) [+H]; **Frauenberg** (5255) (Michel) [+Michel 1911]; **Panenská Hůrka** (5255) 20.6.1993 (Brázda) [*Čtvrtečka]; **Dubí** v KH (5348) 19.8.1973 (Šimek) [LIT, Tábořský 86]; **Duchcov** (5348) 1979 (Ríha J.); **Zahrádky** (5353) 26.7.1977 (Honců); **Dubá** (5453) (?) [+H]; **Bělá p. Bezdězem** (54-5554) (?) [+H, PLZ]; (Krůta) [LIT, OPA, NMP]; (Lokay) [*Ríha]; 2.7.1922 (Štícha) [*Krása]; (Štícha) [NMB]; 7.1962 (Sláma M.); **Bezděz** (5454) 1909 (?) [c.Hladil]; (Balthasar) [NMB]; 1930 (Jerman) [OPA]; **Doksy** (5454) 26.6.1981 (Čermák R.); **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915]; **Libochovice** (5550) (Springer) [NMP]; **Liběchov** (5552) 1975 (Sláma M.); (?) [+H]; **Mšeno** (5553) (Fára) [c.Kratochvíl]; **Dolánky** (5656) (?) [+H]; **Karlovy Vary** (5743) (Kutschera) [+H]; **Klobuky** (5749) (?) [+H]; **Kobylníky** (5749) 13.7.1913 (Procházka) [NMB, NMP]; **Slaný** (5750) (Hron, Hanousek) [* Hron];

Stará Boleslav (57-5854) 6.1964 (Sláma M.); (?) [+H]; 27.6.1954 (?) [c.Kybal]; **Vestec** (5754) (Veselý) [+H]; **Hradec Králové** (5760-61, 5861) (Sobota J.); (Mikát) [HKR]; (Uzel) [+H]; (Šimeček J.); (Sprysl); **Loket** okolí (5842) (Palliardi) [+H]; **Krušovice** (5848) (Proschek) [NMP]; **Rakovník** (5848) 1914 (Procházka) [OPA]; **Lánská obora** (5849) 1992 (Rejzek, Sabol); **Lány** (5849) 8.1965 (Trávníček) [*Šilha]; **Praha** (5852) (Weiden) [NMP]; **Čelákovice** (5854) 5.6.1948 (Veselý) [OPA, *Čtvrtečka]; **Nový Vestec** (5854) 10.7.1955 (Bojčuk L.); 1961 (Sláma M.); **Chlumec n. Cidl.** (5858) (Sobota J.); **Bělč n. Orlicí** (5861) (Sobota J.); **Týniště n. Orlicí** (5862) ? (Voda J.); **Rabštejn** (5945) 15.7.1949 (Maidl) [NMB]; **Čistá** (5947) (Fára) [+H]; **Rakovník** (5948) 26.6.1914 (Procházka) [NMB]; **Křivoklátsko** (5849, 59-6048-50) (Prokš, Sláma, Burda, Rejzek aj.); **Krč** (5952) (?) [+H]; **Mořany** (5952) (Zeman) [NMP, +H]; **Pardubice** (5960) 1896 (?) [NMP]; (Hulata) [+H]; (*Kautman); **Černošice** (6051) (Zeman) [HKR]; **Jevany** (6054) (Pfeffer) [+H]; **Louňovice** (6054) 5.7.1976 (Komárek J.) [+Hubert, Prokop 1990]; **Kostelec n.C.l.** (6055) 7.1949 (Pfeffer A.); **Chotčice** (6059) (Rule) [+H]; **Nevřeň u Plzně** (6145) (Štusák) [+H, NMP, NMB, OLO aj.]; **Obora u Kaznějova** (6146) (?) [PLZ]; **Rokycany Březina** (6147) 16.9.1983 (Hanousek) [* Suchý,Hron]; **Řevnice** (6151) 1974 (Sláma M.) [+Sláma 1980]; **Bor u Tachova** (6242) 1978-82 (Kubáň, Hanousek,Hron); **Vysočany u Tach** (6242) (Hron,Hanousek) [kaš-tan]; **Plzeň Dobronice** (6244) 4.7.1967 (Brožík); **Plzeň okolí** (6245) (Brožík) [+H]; **Plzeň Touškov** (6245) (Brožík, Doležal J., Maidl, Tetál I.); **Zábělá** (6246) (?) [PLZ]; **Jince Čenkov** (6249) (Hron,Hanousek); **Příbram** (6250) 6.1911 (Roubal) [NMB]; **Dobříš** (6251) (Hron,Hanousek); (Jelínek) [NMB]; 14.7. (Sprysl); **Polčany** (6252) (Švácha P.); **Neveklov** (6253) 29.6.1978 (Řehoř L.); 28.6.1973 (Čech) [ČBU]; 1964 (Mikyška A.); 1980 (Sláma M.); **Konopiště** (6254) 1985 (Sláma M.); (Švácha P.); **Dublovice** (6352) 6.1983 (Sláma M.); **Šedlčany** (6352) (Trmal); **Vysoký Chlumec** (6352) 7.1949 (Prokš) [HLU, OPA, NMP]; **Rokycany Žďár** (6447) (Hron, Hanousek); **Klenovice** (6451) 18.6.1971 (Kovařík M.); **Mezno** (6453) 1972 (Sláma M.); **Vrchotice** (6453) 27.7.1944 (Maidl) [NMB]; **Netřeb** (6544) (Kraus B.) [+Kraus 1945]; **Chudenice** (6545) (Roubal) [+H]; **Blatná** (6549) (Čochner) [+H]; (Karban M.) [+Patera 1987]; **Zyčkov** (6551) (Lekeš) [+H]; **Borotín** (6553) 1974 (Sláma M.); **Tábor** (6554) (Hliseníkovský) [NMP]; **Čížkov** (6556) (Seichert V.); **Pacov** (6556) 6.8.1919 (Roubal) [NMB]; **Kádně** (6644) (Kraus B.) [+Kraus 1945]; **Písek** (6650) (?) [+H, NMP, NMP]; (Madar) [c.Kratochvíl]; (Sukdol) [NMP]; **Vráž u Písku** (6650) (?) [PLZ]; 7.1978 (Kletečka) [*Benedikt]; **Bechyně** (6652) 7.1938 (Heyrovský) [+H]; **Dobronice** (6652) (?) [PLZ]; **Kajetín** (6655) 10.6.1980 (Neuschl F.); **Mutěnice u Strakonice** (6749) 1959 (?) [NMP]; **Paseky** (6751) (Madar) [+H]; **Protivín** (67-6851) (Keil A.) [c.Šafanda, +H]; 2.7.1950, 1957 (Sláma M.); **Tučapy** (6754) 1959 (Heyrovský) [NMP]; (Madar) [+H 1942]; **Volyně** (6849) 7.1934 (Pavelčík) [OPA]; **Hamr n. Nežarkov** (6854) (Kudrna A.); 18.6.1979 (Karas V.); **Veselí n. Luž.** (6854) 24.6.1983 (Karas V.); **Jindřichův Hradec** (6856) 6.1976 (Čech); **Prachatic** (6950) (Halada) [c.Hladil]; **Hluboká n. Vlt.** (6952) (Havlíček) [ČBU]; 25.6.1950 (Keil) [ČBU, +H]; (Kudrna A.); 1991 (Vlasák J.); **Třeboň** (6954) 7.1953 (Seichert V.); **Jemčina** (6955) (Sekera) [c.Kratochvíl]; 4.7.1989 (Kadlec J.); **Nový Vojtřov** (6956) 7.1991 (Sláma M.); **Křemže** (7051) 1908 (Havlíček) [ČBU]; **Chlum u Třeboně** (7055) (Niedl) [+H]; (Chatt M., Halada, Mikyška A.); **Majdalena** (7055) 7.1967 (Deneš K.); 9.7.1969 (Klička) [*Týr]; Niedl J., Švácha P.; **Nová řeka** (7055) (Niedl J.); (Kudrna A.); **Český Krumlov** (7151) (? Fára coll.) [c.Kratochvíl]; **Rapsach** (7155) 7.1984 (Nikodým M.); **Suchdol n. L** (7155) (Seichert V.); 1975 (Sláma M.); **Žofín** (7354) 7.1990 (Sláma M.).

M: Beskydy (?) [NMP]; (Jureček) [NMP]; **Opava** (6073) (?) [+H]; **Ostrava** (6175) (Zoufal) [BRN]; **Moravčany** (6267) (Pavlu) [HKR]; **Tešín** (6277) (?) [+H, NMP]; **Frýdek** (6375) 24.6.1929 (Hájek) [NMP]; **Staré Město** (6462) (?) [+H]; **Náměšť** - obora (6468) (Volák) [HKR]; **Olomouc okolí** (6469) (?) [+H]; **Boskovice** (6565) (Kittner) [+H]; **Prostějov** (6568) 1959 (Kouřil) [NMP]; (Volák) [HKR]; **Haná** (6571) (?) [NMP]; **Adamov** (6665) (Hladil, Kraus Z., Tesar P. aj.); **Blansko** (6665) 7.1948 (Matoušek) [BRN]; **Brno okolí** (6765) (?) [+H]; **Babice** (6766) (Tesar P.); **Fryšták** (6772) (?) [+H]; **Náměšť n. Osl.** (6862) (Fleischer jun.) [+H, NMP]; 15.8.1942 (Obrtel) [BRN]; (Hruška M., Vávra J.); **Luháčovice** (6872) (Vala) [+H]; **Uherské Hradiště** (6970) (Schlögl) [+H]; **Vranov** (7060) (Pazourek) [+H]; **Vranovice** (7065) (Hoffer) [+H]; **Cejč** (7067) 1941 (Bechyně) [+H]; 7.1940 (Prokš) [+H]; 17.6.1980 (Macek J.); **Mutěnice** (7068) (Prokš) [NMP]; **Ladná, Lednice, Břeclav, Pohansko** (7167, 7266-67) (Kaláb, Hanáček, Míhal a řada dalších).

Slovenská republika. Velmi lokální a mnohem vzácnější než v Čechách.

S: Vratná (6780) (Sekera) [+Roubal]; (Danihelka) [c.Kratochvíl]; **Lukov** (6792) 1971 (Weisz) [BAR]; **Kralovany** (6880) (? Roubal det.) [+Roubal]; **Prosiek** (6882) 6.1974 (Naimik) [*Dunay]; **Pavlova Ves** (6883) (Váňgel J.) [+Roubal, +H]; **Stakčín** (6999) 8.7.1972 (Seichert V.); **Hrabušice** (7088) 7.1939 (Pfeffer A.); (Wadas) [+H]; **Trenčín** (7174) (?) [+H]; (Borovička) [LIT]; **Banská Bystrica** (7280) (Čejka); **Košice** (7293) (?) [+H]; (Machulka) [NMP, +H]; 6.1949 (Olexa) [+Olexa 1950]; **Horovce n. Ond.** (7296) (Kodym O.) [NMP]; 1959 (Matějka) [NMP]; 17.7.1938 (Matějka) [*Píček]; **Vrbové** (7372) (Koč) [NMB]; **Budča** (7480) ? (Vávra J.); **Pezinok** (7669) (c.Čech J.) [ČBU]; **Budmerice** (7670) (*Kautman); **Zobor** (7674) 25.5. (Barabas) [*Holeksal]; **Štúrovo** (8177-78) (Lorenc) (Sobota J.); **Kamenica n. Hr.** (8178) 23.6.1948 (Palásek J.) [OL]; 17.6.1951 (Brožík) [c.Černý]; 6.1954 (Brejcha) [BRN]; 6.1956 (Gottwald) [BRN]; (8178) 24.5.1977 (Odvárka O.); **Kováčov** (8178) (Heyrovský) [+H]; (Palásek) [+H].

Bionomie. Vývoj v odumřelém dřevě, mohou to být dutiny stromů, místa s odřenou kůrou na živých stromech, suché vrcholy stromů (až 20-30 m vysoko), pahýly po ulomených větvích, suché stromy s kůrou i bez kůry. Larva vyžírá poměrně široké chodby hluboko do dřeva, které je již obvykle narušeno činností hub. Ve dřevě *Tilia* a *Populus tremula* i ve zcela zdravém odumřelém dřevě. Kukelní komůrky, široké někdy až 15 mm, jsou obvykle rovnoběžné s osou kmene, dohromady s výstupní chodbou dlouhé až 25 cm, někdy až 10 cm hluboko od povrchu dřeva. Larva ponechává imágu k prokousání povrchovou vrstvičku dřeva nebo kůry. Přezimuje ve stadiu larvy. Po prokousání mají výletové otvory okrouhlý tvar. Doba vývoje larev cca tříletá. Ve stejném dřevě se často vyskytuje více generací. - Imága se vyskytují od VI. do VII., převážně v druhé polovině VI. Poletují za slunečných dnů kolem stromů a v jejich korunách a sedají na větve a poškozená místa.

Živé rostliny - *Aesculus*, *Alnus*, *Tilia*, *Cerasus avium* a *vulgaris*, *Acer*, *Carpinus*, *Fagus*, *Prunus*, *Quercus*, *Salix*, *Ulmus*; *Populus tremula* (Francie); *Abies* (*Pfeffer A.); *Betula* (Palm, 1951) a *Malus* (Demelt 1966); *Salix caprea*, *Pyrus*, *Malus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides alpestris* Habermehl: Chlum u Třeboně 6.1952, Niedl J. lgt., Stará Boleslav 1976, Sláma M. lgt., Šedivý J. det. Pravděpodobným predátorem jsou larvy *Denticollis borealis* (Paykull), jehož imágo jsem vychoval z *Carpinus* společně s imágy *Necydalis maior* (Nižbor).

Hospodářský význam. Žír larev působí zeslabování pevnosti napadeného odumřelého dřeva a v těchto místech dochází také k častějším zlomům při větru nebo sněhu. Pro poměrnou vzácnost však jde o nevýznamný druh.

Ochrana. Ubývající druh, ale zatím nepatří mezi ohrožené druhy. Výskyt je ovlivněn především ubýváním starších stromů v ovocných sadech a stromových alejích a odstraňováním prosychajících stromů v parcích a lesích.

LEPTURINAE

RHAMNUSIUM Latreille, 1829

Rhamnusium bicolor (Schrank, 1781)

ssp. *bicolor* (Schrank, 1781)

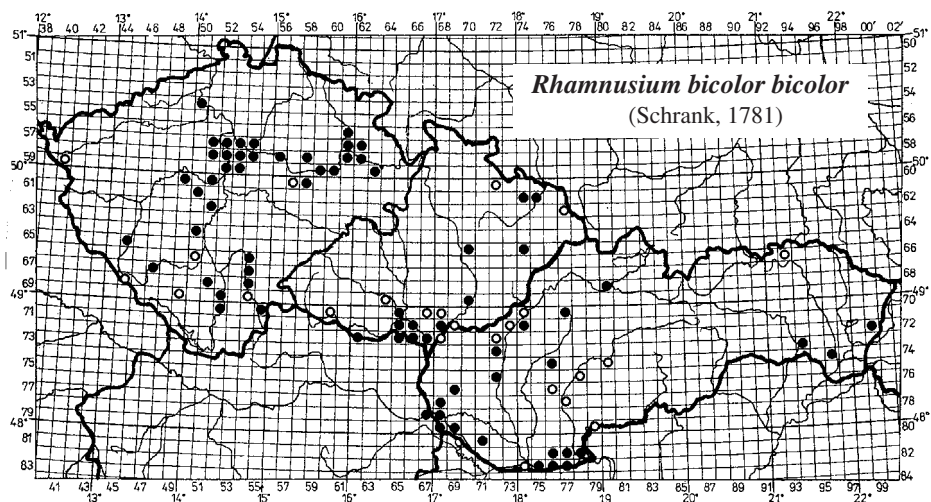
Česká republika i Slovenská republika. Velmi lokální řídký druh postupně mizící z naší přírody. Na místech výskytu často ve větším počtu.

B: Libochovany (5450) (?) [+Vysoký]; **Černožice** (5661) (Sobota J.); **Smiřice** (5661) (Sobota J.); **Kralupy n. Vlt.** (5751) (Hájek) [+H]; **Tursko** (5751) 1976 (Sláma M.); **Velvary** (5751) 4.6.1943 (?) [OPA]; **Sedlec - Líbeznice** (5752) 1971 (Sláma); **Měšice** (5753) 1976 (Sláma M.); **Čihadla** (5754) (Kunst) [*Plecháč]; 10.6.1986 (Šťastný) [*Benedikt]; **Hradec Králové** (57-5861) (Sobota J.); 17.5.1986 (Mertlík J.); 10.5.1974 (Mikát M.); **Třebechovice p. Orebem** (5762) (Sobota J.); **Horoměřice** (5851) (Fára, Heyrovský, Sláma a další); **Tuchoměřice** (5851) 1976 (Sláma M.); **Roztoky** (5852) 6.1963 (Sláma M.); 10.6.1989 (Lukáš P.) [*Poláček]; **Praha** (5852) 6.1951 (Štícha B.) [*Odvárka, *Píček]; **Praha Stromovka** (5852) (?) [OPA]; 6.1940 (Pfeffer A.); 1965 (Sláma M.); **Praha Troja** (5852) (Prokš) [+H]; 31.5.1950 (Sláma M.); 6.1958 (Dostál J.) [*Schles]; 1952 (Kybal M. a další); **Praha Modřany** (5952) 27.5.1982 (Čermák R.); **Kbely** (5853) (?) [c.Kratochvíl]; **Vinoř** (5853) 5.6.1978 (Sláma M.); **Čelákovice** (5854) 7.5.1983 (Čermák R.); **Nymburk** (5856) 23.6.1909 (?) [NMP]; (Kracík, Podaný) [ČBU, NMB aj.]; **Chlumec n. Cidl.** (5858) 6.1984 (Sobota J.); **Týniště n. Orl.** (5862) (Sobota J.); **Satalice** (5953) 5.6.1978 (Sláma M.); **Přelouč** (5959) (Sobota J.); **Lázně Bohdaneč** (5960) (Mlejnek R.); **Pardubice** (5960) (Sobota J.); **Choceň** (5963) 7.1984 (Sobota J.) [*Zúber]; **Chebsko** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Broumy** (6049) 1993 (Rejzek); **Dobřichovice** (6051) [NMP]; **Kutná Hora** (6057) (Čepelák) [+H]; **Kačina** (6058) 29.6.1984 (Mlejnek) [*Odvárka]; 1985 (Matějček) [*Říha]; **Dobříš** a okolí (6150, 6251) 20.6.1959 (Pádr Z.); 22.6.1968 (Pucholt R.); 17.6.1971 (Šprysl); 1.7.1986 (Týr V.); **Lety** (6450) 1972 (Sláma M.); **Klatovy** (6545) 22.6.1986 (Sieber) [*Kantner]; **Písek** (6650) (Madar) [+H]; **Planá n. Lužnicí** (6654) 19.6.1967 (Šprysl); 6.1969 (Sláma M.); **Sušice** (6747) 1989 (Mihal V.); **Soběslav** (6754) 3.7.1979 (Karas V.); **Železná Ruda** (6845) (?) [OPA]; **Čelčice** (6851) (Švácha P.); **Protivín** (6851) 6.1950 (Sláma M.); (Seichert V., Švácha P.); **Veselí n. Luž.** (6854) 10.6.1980 (Macek J.); **Strakonice** (6949) (?) [NMP]; **Hluboká n. Vlt.** (6952) 1940 (Bláha, Trávníček, Mjčan) [+H]; 1954 (Sláma M.); 5.1984 (Nikodým M.); 13.6.1990 (Vlasák J.); **Třeboň** (6954) (?) [NMP]; **České Budějovice** (69-7052) (Keil) [ČBU]; 15.5.1946 (Mičan) [ČBU]; 27.5.1986 (Simandl J.); (Kadlec J.); **České Vrbné** (7052) (Heyrovský, Keil, Mičan aj.) [NMP, ČBU]; **Hamr u Chlumu u Tř.** (7055) 6.1954 (Niedl); **Chlum u Třeboně** (7055) 6.1953 (Niedl); 1956 (Mikyška A.); 9.6.1977 (Čermák R.).

M: Opava (6072) [+Letzner 1891]; **Hrabyně** (6174) (Vávra J.); **Ostrava** (6175) (Vávra J.); **Těšín** (6277) (Fleischer A.) [+Letzner, +H]; **Přerov** (6570) 20.6.1919 (?) [NMP]; 8.6.1989 (Klváček J.); 27.6.1991 (Zeman V.); **Rožnov p. Radhoštěm** (6574) (Vávra J.); **Dolní Kounice** (6964) (Kvapil) [HKR]; **Uherské Hradiště** (6970) 30.5.1989 (Mihal V.); (*Kautman); **Bitov** (7060) (?) [c.Kratochvíl]; **Pouzdrány** (7065) 1987 (?) [*Týr]; **Čejč** (7067) (Fleischer J., Heyrovský, Pfeffer aj.) [+H]; **Mutěnice** (7068) (Baumert) [+H]; **Dyje** (7165) (Fleischer) [HKR]; **Pavlov** (7165) 1980 (Hron); **Pavlovské vrchy** (7166) (Kubán V.); **Lednice** (7166) 18.6.1984 (Čermák R.); 4.7.1986 (Sedláček A.); 6.1991 (Sedláček A.); **Hodonín** (7168) 6.6.1990 (Klváček J.); (Kocourek) [HKR]; (Kraus Z.); **Mutěnice** (7168) (Balthasar) [NMB]; 1944 (Kocourek) [BRN]; **Rohatec** (7169) (?) [BRN]; (Mařan) [+H]; **Šatov** (7262) 28.5.1971 (Urbánek F.); **Mikulov** (7265) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Břeclav** (7267) (Jeniš); **Valtice** (7266) 6.1986 (Nikodým M.).

S: Bardejov (6693) (Csiki) [+Roubal, +H]; **Turany** (6880) 25.7.1986 (Seichert V.); **Euborča** (7074) (Kardasch G.) [+Kardasch 1939]; **V. Kubra** (7074) (?) [c.Kratochvíl]; **Studená dolina** (7077) 7.1983 (Vysoký V.); **Trenčín a okolí** (7173-74) (Richter, Roubal Korbel aj.) [+H, +Roubal]; 9.6.1979 (Menc L.) [*Poláček]; **Holíč** (7268) (Baumert) [+H]; **Nové Mesto n. Váhom** (7272) (Sekera) [+H]; **Petrovce** (7299) (Jeniš); **Piešťany** (7372) 20.6.1974 (Daněk); **Slanec** (7394) 6.1981 (Deneš K.); **Skýcov** (7476) (Dudich) [*Šiška]; **Kováčová** (7480) (Albrecht) [+Roubal]; **Hraň** (7496) 1986 (Dunay); **Hlohovec** (7572) 9.7.1980 (Jendek) [*Odvárka]; 10.6.1987 (Pekarovič P.) [*Poláček]; 3.6.1982 (Spevár) [*Odvárka]; **Voznica n. Hronom** (7578) 7.6.1953 (Pfeffer A.); **Modra** (7669) 1964 (?) [NMB]; **Zlaté Moravce** (7676) (Růžička) [HKR]; **Levice** (7777) (Albrecht) [+Roubal]; **Devín** (7867) (Rychlík) [+Barabás 1976]; (*Kautman); **Bratislava** (77-7868, 7869, 7968) (Prokš) [+H, +Roubal]; 15.6.1985

(Dunaj); (Štrba M.) [* Vávra]; 6.1983 (Jeňdek) [* Odvárka]; (*Kautman); Šamorín (7969) (*Kautman); Miloslavov (7969) (*Kautman); Šahy (7979) (Thurnher) [+Roubal]; Dunajská Streda (8071) 10.6.1991 (*Kautman); Vojnice u Štúrova (8176) (Švácha P.); Štúrovo a okolí (8177-78) 4.6.1951 (Brožík J.) 5.1950 (Strejček) a řada dalších; Komárno (8274) (Roubal) [NMB]; Chotín (8275) 6.1960 (Sláma M.); Radvaň n. Dunajom (8276) 1974 (Sláma M.); (*Kautman); Kravany n. Dunajom (8277) (Seichert V. V.); 1974 (Sláma M.).

Bionomie. Výskyt tohoto druhu je nejčastější v starších poškozených stromech alejí, parků, břehových porostů apod. Vývoj ve zcela odumřelém dřevě téměř výhradně ještě živých stromů, v odumřelém dřevě dutin, místech na kmenech zbavených před léty kůry (“lysinách”) apod., spíše umístěných v dolní části stromů do 2 - 4 m, řidčeji výše. U *R. bicolor graecum* jsem zjistil vývoj larev ve velkém počtu též v pařezu (Peloponés). Dřevo musí mít značnou vlhkost, na pohled vypadá zřetelně mokré. Po odumření celého kmene, nebo po jeho pokácení strom vysychá a larvy hynou. Vývoj larev pravděpodobně tříletý. Larvy si před zakuklením udělají kukelní komůrku vystlanou trískami dřeva. Často larva vyhlodá i kulatý výletový otvor, který ucpe rovněž těmito trískami. - Imága se vyskytují na Slovensku již v druhé polovině V., v Českých zemích od počátku VI. Maximum výskytu je v Čechách kolem poloviny VI. Začátkem VII. se nacházejí brouci již pouze výjimečně. Imága jsou přes den skryta v dutinách, nebo při okrajích “lysin” na kmenech a vylézají teprve k večeru. Na květech jsem je nikdy nenalezl.

Živné rostliny - Nejčastěji *Populus*, *Ulmus*, *Aesculus*, dále *Salix*, *Juglans*, *Tilia*; *Fagus* (*Deneš, *Rejzek); udává se též *Acer*, *Prunus*, *Castanea*, *Quercus*.

Variabilita. Variabilní druh. V našich podmínkách je barva těla a nohou převážně červenožlutá, hlava na vrchní straně bývá černě zbarvená, tykadla převážně černá nebo červenožlutá. Krovky jsou u samečků na některých lokalitách výhradně červenožluté, někdy lokálně početně převažují samečci s modrými krovkami. Samičky mají krovky modré, vzácně se světle zbarvenými rameny.

Hospodářský význam. Nepatří mezi hospodářské škůdce.

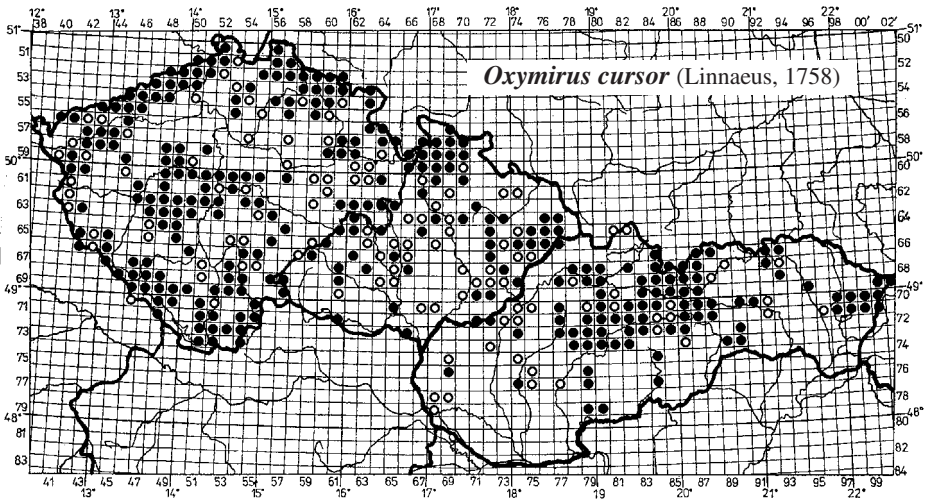
Ochrana. Vzhledem k ubývání starých dutých stromů, ev. jejich konzervaci v parcích, úbytku ledy poškozených břehových porostů a stálému kácení alejí kolem silnic postupně ubývají možnosti pro vývoj tohoto druhu. Přesto ale zatím nepatří mezi vyložené ohrožené druhy.

OXYMIRUS Mulsant, 1863

Toxotus Zetterstedt, 1828 - Heyrovský (1955)

Oxymirus cursor (Linnaeus, 1758)

Česká republika a Slovenská republika. Zejména v podhorských a horských jehličnatých lesích hojný až velmi hojný druh, který však vzhledem ke skrytému způsobu života uniká pozornosti. K značnému nárůstu početního stavu populace došlo v minulých desetiletích tím, že zejména v horských lesích bylo ponecháváno na zemi velké množství nezpracovaného dřeva i zbytků po těžbě.

Bionomie. Larvy se vyvíjejí v mrtvém dřevě s vysokou vlhkostí, často již hodně zetlelém, v pařezcích, kořenových náběžcích, kořenech, ve dřevě ležícím v porostech na zemi většinou již částečně zapuštěném v hrabance apod. Tloušťka dřeva není příliš důležitá, rozhodující je vlhkost a umístění dřeva ve stínu, často na místech s porosty mečů. Při dlouhotrvajícím suchu larvy hynou. Kuklí se v půdě pod dřevem, nebo v jeho blízkosti, ale našel jsem kuklu také pod kamenem 1,5 m od nejbližšího dřeva. Doba vývoje nejméně dvouletá. - Imága se vyskytují podle nadmořské výšky od V. do VIII., maximum podle n. m. v. VI.-VII. Ve dne sedávají na pařezcích, dříví apod., často však i létají. Za soumraku jsou aktivnější a přilétávají i na světlo. Velmi často se nacházejí v nárazových feromonových lapačích na kůrovce, kde takto hynou ročně tisíce, možná i desetitisíce imág. Na květech jsem tento druh nikdy nenašel, ale při letu nasedává náhodně na různé rostliny.

Živné rostliny - Jehličnaté dřeviny *Picea*, *Abies*; *Pinus*, *Abies*; *Fagus* (*Pakosta J.); *Corylus avellana* (Teppner, 1965); *Alnus*, *Sorbus*, *Betula*, *Quercus*, *Salix*.

Přirození nepřátelé - Často více zetlelé dřevo vyhledávají a rozryjí divoká prasata (*Sus scrofa* L.) a vybírají larvy, právě tak jako různá stadia v půdě.

Variabilita. Sameček je obvykle černý, někdy s podélnou různě tvarovanou světlou skvrnou. Samička má obvykle na krovkách podélné žlutohnědé a černé pásy, zřídka jsou celé krovky černé nebo žlutohnědé. Někdy je celé imágo žlutohnědé.

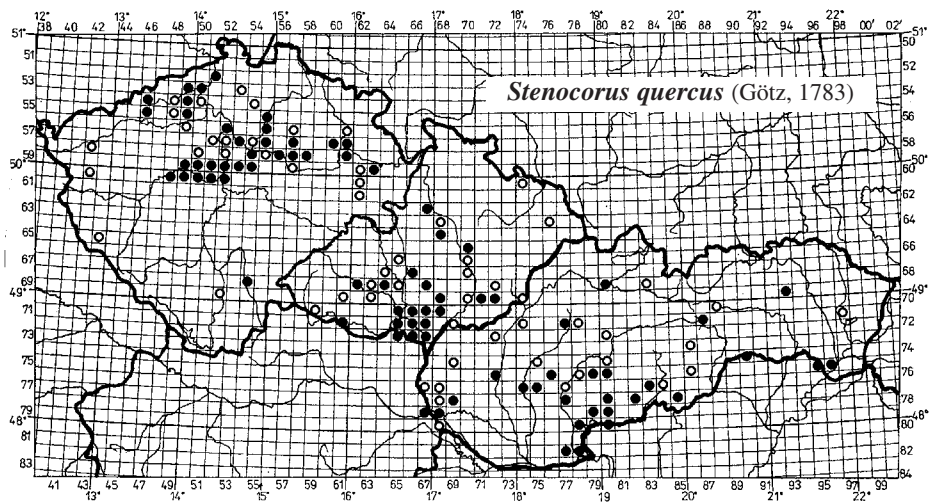
Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Není ohroženým druhem. Zdá se, že početný úhyn imág v lapačích na kůrovce, nemá na snížení početního stavu podstatný vliv.

STENOCORUS Fabricius, 1775

Stenocorus quercus (Götz, 1783)

Česká republika a Slovenská republika. V oblastech výskytu Quercet řídký až vzácný druh.

Bionomie. V nižších polohách v listnatých lesích často společně s předchozím druhem.. Spíše teplomilný druh. Švácha (1988), který uvádí podobný způsob života jako u předchozího druhu. Nalezl více kulek v listopadu a jednu v dubnu a usuzuje, že přezimuje v půdě ve stadiu kulek. - Imága se vyskytují V. - VIII., maximum druhá polovina V. až VI. Za teplého počasí poletují v korunách stromů a nasedají na listy, velmi často na květech, zejména *Swida sanguinea*.

Živné rostliny - Podle Šváchy (1988) *Quercus*, *Acer campestre*.

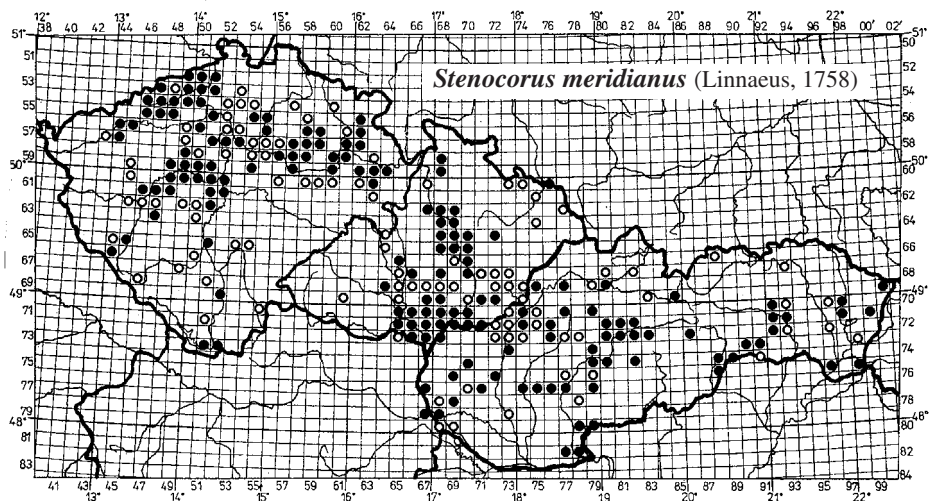
Variabilita. Obvykle jsou krovky u samečka tmavě s červenými rameny, u samičky hnědožluté. Mohou však být u samečka až celé světlé, stejně jako u samičky až celé černé. Obě pohlaví jsou velmi odlišná. Sameček v našich podmínkách je barevně stálý, vzácně se na krovkách rozšiřuje červené zbarvení. Samička má převážně krovky žlutohnědé nebo s tmavou skvrnou, často jsou též celé černé.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Stenocorus meridianus (Linnaeus, 1758)

Česká republika a Slovenská republika. Zejména v oblastech původního výskytu
Quercet řídký, místy až hojný druh.

Bionomie. Listnaté lesy nižších a středních poloh. Podle názoru Duffyho (1953) jsou larvy v kořenech a kuklení probíhá v zemi. Podle Demelta Palm našel fragmenty ve dřevě v kořenu *Quercus*. Palm (1960) uvádí vývoj ve slabých kořenech o průměru 0,5 - 2 cm a larva se kuklí v kokoncích podél kořenů. Dle Čerepanova (1979) a Šváchy (1988) larva žije v zemi v mrtvém dřevě kořenů, často dost daleko od kmene, pod kůrou, později i ve dřevě. Doba vývoje se udává pravděpodobně dvou až tříletá. - Imága se vyskytují V. - VII., maximum konec V. - VI. Za slunečného počasí poletují v korunách stromů a okrajích porostů, nasedají na listy. Často na květech, zejména *Swida sanguinea*.

Živné rostliny - Dle Šváchy (1988) *Quercus*, *Ulmus*, *Acer*?, *Fraxinus*; udává se též *Fagus*, *Malus*, *Populus*, *Salix* aj. Bílý a Mehl (1989) uvádějí, že preferovanou rostlinou je *Populus nigra*.

Variabilita. Barevně velmi variabilní druh. Krovky mohou být hnědožluté, částečně černé až celé černé, nohy žluté až celé černé, břišní články mohou být rovněž světlé až černé.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

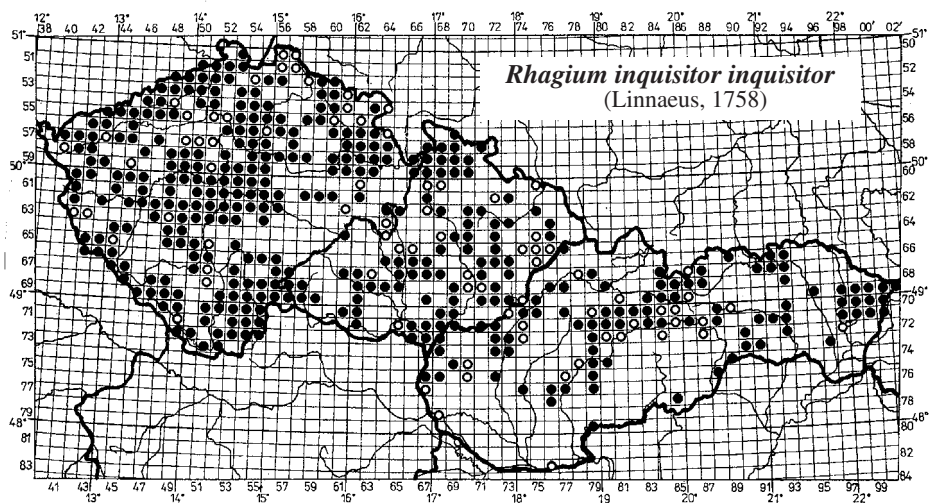
RHAGIUM Fabricius, 1775

Rhagium inquisitor (Linnaeus, 1758)

ssp. inquisitor (Linnaeus, 1758)

Tesařík korový - fuzáč kôrový (fuzáč borovicový)

Česká republika a Slovenská republika. V jehličnatých lesích od nížin vysoko do hor, v celém území hojný až velmi hojný.

Bionomie. Vývoj larev pod kůrou jehličnatých dřevin všech typů porostů. Napadá dřevo bez ohledu na to, zda jde o pokácené na zemi ležící kmeny, vývraty i stojící odumírající stromy. Dává přednost silnější kůře v nadzemní výšce do několika metrů, ale často jsou napadány zejména u silných *Abies* kmeny i ve výšce 10 - 15 m. Samička klade vajíčka do dříví, které před nedávnem uhynulo, nebo bylo pokáceno. Zřídka klade do stejného dřeva ještě příštím rokem. Larvy vyžírají poměrně široké ploché chodby mezi kůrou a dřevem. Před zakuklením si larva vyhlodá plochou komůrku a obloží ji typickým věnečkem třísek vykoušaných ze dřeva. Vývoj obvykle dvouletý. Poprvé zimují larvy, které se na konci dalšího léta zakuklí a druhou zimu přezimují již imága. Na konci zimy 1996 jsem nalezl v jižních Čechách v n.m. výšce 670 m pod kůrou smrkových oddenkových výřezů odříznutých z čerstvě pokácených zdravých stromů v dubnu 1995 mezi 150 larvami též 12 zimujících kukel a 6 imág. Z kukel se vylíhlo jen 7 imág, ostatní kukly uhynuly. Tím byl spolehlivě zjištěn též neobvyklý roční vývoj společně s dvouletým z jednoho vykladení. *Rhagium inquisitor* je jedním z prvních jarních brouků, který po několika teplých jarních dnech si prokouše výletový otvor, kterým vyleze ven. - Venkovní výskyt imág IV. - VII., maximum V. Údaje o pozdně letním výskytu jsou ovlivněny pravděpodobně již brouky další generace, kteří se dostali z různých příčin z pod kůry ven. Imága na pařezech, pokáceném dříví, vývratech apod. za teplých dnů hromadně létají zejména na čerstvých pasekách. Často se nacházejí v nárazových feromonových lapačích na kůrovce. Vyskytuje se v nížinách i vysoko v horách.

Živné rostliny - *Picea*, *Pinus*, *Abies*, *Larix*; udávají se i listnaté dřeviny *Betula*, *Fagus*, *Quercus*.

Přírození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Ischnoceros caligatus* (Grav.): Adamov 5.1979, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; Slov.: Teplá, Čapek M. lgt., Šedivý J. det.; *Helcostizus restaurator* (F.): Jablůnov n.Tur., Čapek M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Tvar šedých a černých skvrnek na krovkách je velmi variabilní.

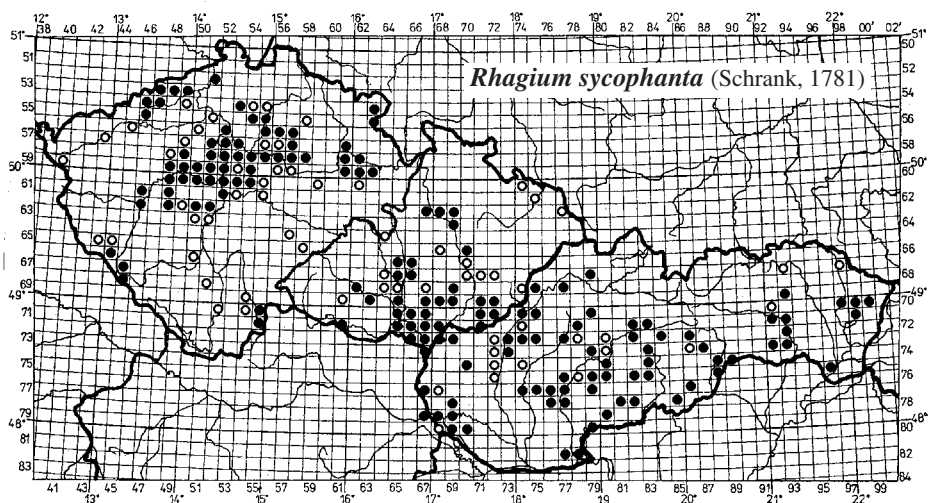
Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

Rhagium sycophanta (Schrank, 1781)

Fuzáč žltoškvrný (fuzáč pásikavý)

Česká republika a Slovenská republika. V oblastech Quercet řídký, někdy hromadně.

Bionomie. Vývoj larev pod kůrou pařezů nebo ležících kmenů se silnější kůrou, s větší vlhkostí, též částečně zasahujících pod zem. Dle Šváchy (1988) je většina larev v podzemní části, kuklení někdy v půdě. Bílý a Mehl (1989) uvádějí 2-3 letou dobu vývoje. - Imága se vyskytují od V. do VII., maximum v V., ev. počátkem VI. Nejčastěji na kůře pařezů ze zimní a jarní těžby. Za teplého počasí často létají. Heyrovský (1955) uvádí často na květech, zejména *Crataegus*, *Černý na květech *Sambucus nigra*. Sám jsem imága na květech dosud nenašel.

Živné rostliny - zpravidla *Quercus*, zřídka *Betula*, *Alnus*, uvádí se též *Fagus*, *Acer*, *Tilia*, *Castanea*.

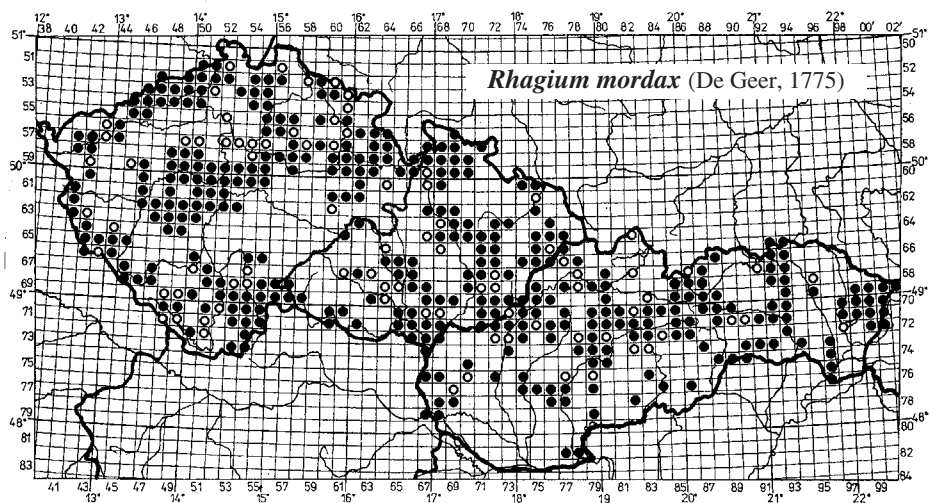
Variabilita. Nanejvýš zřídka se rozšiřuje žlutá barva příčných pásek, nebo jsou spolu spojeny.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

Rhagium mordax (De Geer, 1775)

Česká republika a Slovenská republika. V listnatých a někdy i jehličnatých lesích od nížin až vysoko do hor řídký až velmi hojný.

Bionomie. Druh listnatých, převážně bukových, ale často i jehličnatých porostů. Vývoj mezi kůrou a dřevem celé řady dřevin. Napadá čerstvě pokácené, nebo uhynulé dřevo, pařezy, zbytky po těžbě apod., kuklí se pod kůrou v typických kruhových komůrkách z vykousaných třísek. Vývoj dvouletý. Druhou zimu přezimuje jako imágo. - Imága se vyskytují jak na dříví, tak na květech, zejména *Sorbus*, *Viburnum*, *Sambucus*, *Aruncus*, *Apiaceae* atd. V. - VIII., maximum V. - VI.

Živné rostliny - Zejména na listnatých stromech *Fagus*, *Alnus*, *Acer*, *Carpinus*, *Quercus*, *Salix*, *Salix caprea*, *Sorbus*, *Tilia*, *Betula*, *Populus tremula*, *Ulmus*; *Fraxinus*, *Pirus*, *Castanea*, ale také na jehličnatých *Abies* a *Picea*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Řevnice 1962, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Imága nalezená pod kůrou buku jsou často šedivější barvy než z ostatních dřevin a to i na stejné lokalitě. Toto pravidlo platí zejména pro Vihorlat, ale neplatí obecně pro mnohá jiná místa, kde se i na bucích nalézají "nešedivé" formy. Variabilita příčných pásek na krovkách je vzácná.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

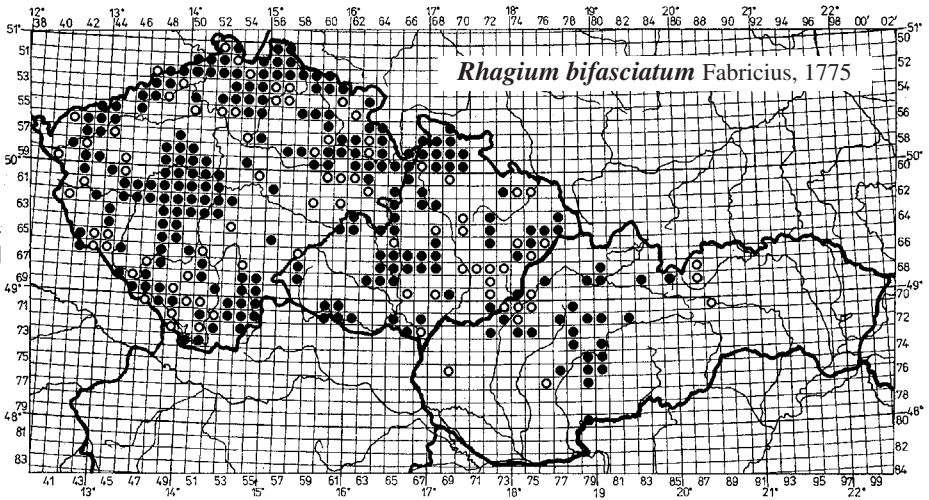
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Rhagium bifasciatum Fabricius, 1775

Česká republika. Zejména v jehličnatých porostech od nížin až vysoko do hor převážně hojný.

Slovenská republika. Je znám pouze ze západní a částečně střední části Slovenska. Řídký, někdy hromadně.

S: **Malá Fatra** (Kodym), 21.6.1936 (Prokůš) [+H]; **Velký Větrník** (?) [+Holeksa, Smetana]; **Rozsutec** (6780) [NMP]; **Vrátna dolina** (6780) [HKR]; **Matliare** (6787) (Čepelák) [NMP]; **Povážská Bystrica** (6876) 17.9.1981 (Macek J.); **Suchý MF** (6879) 25.5.1972 (Luža O.); **Kraľovany** (6880) [HKR], (Kodym, Matějka, Prokůš) [+H, +Roubal], (Švácha); **Turany** (6880) (Tomčík J.); **Suchá dolina** (6883) 18.8.1982 (Mikula P.); **Podbanské** (6885) 6.1982 (Nikodým M.), 6.1976 (Odvárka O.); **Matliary** (6887) (Čepelák); **Vršatec** (6974) 5.1967 (Urbánek); **Lednické Rovne** (6975) [NMP]; **Bolešov** (7074) [NMB]; **Trenčianske Teplice** (7075) [NMB]; **Selenecká dolina** (7078) 8.1975 (Valenčík M.); **Slovenský raj** (7088) (Lekes) [c.Kratochvíl]; **Bošáca** (7173) [+Holeksa, Smetana]; **Selec u Trenčína** (7173) [NMB]; **Inovec** (7174) [HKR]; **Trenčín** (7174) [BRN], (Heyrovský) [NMP]; **Dubnica** (7177) 14.2.1982 (Sobota A.) [+Vysoký]; **Šturec** (7179) 18.8.1982 (Mikula P.); **Harmanec** (7180) (Jeniš); **Predajná** (7182) 1983 [*Týr]; **Nové Mesto n. Váhom** (7272) (Čech J.) [ČBU]; **Povážský Inovec** (7274) 4.1972 (Deneš); **Bánovce n. Bebr.** (7275) 9.6.1980 (Mihal V.); **Handlová** (7278) 6.1980 (Deneš K.); **Lovčica** (7378) 1990 [*Týr]; **Sielnica pri Zvol.** (7380) 5.1982 (Rosenberg J.); **Hronská Dúbrava** (7479) 5.1982 (Rosenberg J.); **Sásovské Podhradie** (7479) 1988 [*Týr]; **Zvolen** (7480) 1983 [*Týr], 20.6.1976 (Mikvas) [CLP]; **Budča** (7480) (*Kautman); **Sološnica** (7569) [BRN]; **Nová Baňa** (7577) [c.Kratochvíl]; **Velký Inovec** (7577) (Švácha); **Banská Štiavnica** (7579) 5.1984 (Rosenberg J.); **Dobrá Niva** (7580) 1985 (Franc V.); **Zlaté Moravce** (7676) [HKR]; **Počúvadlo** (7679) 16.6.1986 (Škorpiak M.); **Sahy** (7979) [+Holeksa, Smetana].

Bionomie. Vyskytuje se v jehličnatých a smíšených porostech od nížin do vysokých hor až po stromovou hranici. Vývoj larev v dřívě odumřelém neporušeném i zahnívajícím vlhčím dřívě, pařezech i ležícím dřívě ve stínu. Ve stejném dřívě se vyvíjí obvykle více generací. Doba vývoje dvouletá. Kukelní komůrky jsou ve dřívě, někdy přímo při povrchu, někdy až 15-20 cm hluboko ve dřívě. Chodby jsou ucpány dřív s exkrementy, později i s delšími třískami dřeva dlouhými až 10 mm. Výstupní chodba z kukelní komůrky je rovněž ucpána třískami. Druhou zimu přezimují ve dřívě již imága, která na jaře si vyhlodávají výletové otvory a opouštějí dřívě. - Imága se vyskytují od V., na horách někdy ještě v VIII., jak na dříví, tak na různých květech, zejména *Sorbus*

a *Crataegus*. Společně s *Oxymirus cursor* patří mezi nejčastější tesaříky, kteří padají do nárazových feromonových lapačů na kůrovce.

Živé rostliny - Vyskytuje se především na jehličnatých dřevinách *Pinus*, *Picea*, *Larix*, *Abies*, ale je znám i z celé řady listnatých dřevin *Alnus*, *Quercus*; *Fagus* (*Pakosta J.), uvádí se též *Corylus*, *Betula*, *Fraxinus*, *Carpinus*, *Populus*, *Pirus*, *Sarothamnus aj*. V *Quercus* (Řevnice) jsem tento druh našel pouze jednou pod kůrou pařezu, kde imágo mělo jako kukelní komůrku vyhlodanou jen plochou mělkou jamku do bělového dřeva a celý požerok byl pouze pod kůrou.

Variabilita. Často se černé zbarvení krovek mírně rozšiřuje, nebo je redukováno. Méně častá je variabilita žlutých příčných pásek, nebo pásy chybějí. Vzácně mohou být navzájem spojeny, nebo se žluté zbarvení pásek silněji rozšiřuje.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy. Přestože mnoho imág uhynie ve výše uvedených lapačích na lýkožrouty, nemá to zřejmě praktický vliv na snížení početního stavu.

AKIMERUS Audinet-Serville, 1835

Akimerus schaefferi (Laicharting, 1784)

Česká republika. V současné době je kromě Břeclavska, kde byl v minulých letech někdy i častým druhem, na celém území velmi vzácný. Velmi lokální druh, ubývající z přírody i v jiných zemích. Má zřejmě dlouhodobé periody výskytu. Častěji byl nalezen ve 40. a 50. letech, pak téměř úplně vymizel a objevil se opět častěji koncem 70. let a zejména pak v 80. letech. Podobný výskyt byl i v Rakousku, Francii a Španělsku. Jeho zvýšený výskyt je též zřejmě v přímé souvislosti s hromadným odumíráním dubů na tracheomykózní onemocnění. Pravděpodobně mají velký význam pro vývoj též období sucha a záplav. Např. silné namnožení tohoto druhu na Břeclavsku je zřejmě v přímé souvislosti s odvodněním lužních porostů a zamezením každoročních, často i delší dobu trvajících záplav.

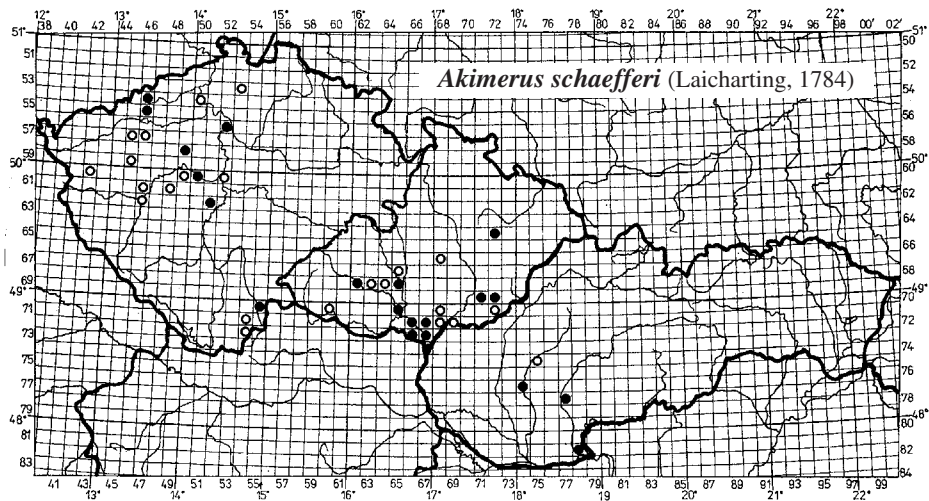
B: Bohemia (?) (Reitter) [BRN]; **Zahrádky u Č. Lípy** (5353) (Hirsch) [+H]; **Jirkov** (5446) (Lorenc); **Deblík** (5450) [+Vysoký]; **Chomutov** (5546) 1925 [NMP], (Lorenc); **Údlice u Chomutova** (5546) (Kohout) [+H], 4.7.1977, 27.7.1980 (Odvárka O.); **Obříství Úpor** (5652) 27.7.1987 (Sláma M.); **Sedlec u Doupova** (5745) 7.1958 [NMP], (Kohout) [+H]; **Podbořany** (5746) (Dörr) [+H]; **Lány** (5849) (Olexa A.), 25.7.1988, 9.8.1991 (Rébl.K.); **Střela** (5945) 1946 (Brožík) [+H]; **Mariánské Lázně** (6042) (Ahrbeck) [+H]; **Nová Huť** (6049) (Nickerl) [+H]; **Beroun** (6050) 17.7.1980 (Burda); **Závist** (6052) 1903 (Krása) [NMP]; **Obořa u Plzně** (6146) (Purkyně) [+H]; **Zbiroh** (6148) (Preissler) [+H]; **Plzeň Bolevec** (6246) (Brožík) [c.Kratochvíl]; 1.8.1947 (Brožík) [+H]; (Sobotka A.); **Plzeň Borek** (6246) 7.7.1953 (Altmann) [*Říha]; 28.7.1951 (Brožík) [*Niedl]; 28.7.1951 (Brožík) [c.Sláma]; (Brožík) [c.Kratochvíl]; 27.7.1953 (Brožík J.) [*Píček]; 7.1954, 8.6.1951 (Brožík J.) [*Čtvrtečka]; **Plzeň Zábělá** (6246) (Patejdl) [+H]; **Plzeňsko** (6246) [TEP]; **Dobříš** (6251) (Jelínek) [+H]; 10.7.1962 (Šprysl) [HKR]; **Majdalena** (7055) 21.6.1970 (Deneš); **Těšínov u N. Hradů** (7154) (Keil, Heyrovský, Klička, Pflieger, Pohner) [+H]; 7.7.1931 (Čejka) [NMB, c.Kratochvíl]; (Roubal) [NMB]; **Nové Hrdy** (7254) (Keil) [ČBU, NMP].

M: Silesia (?) (Volák) [HKR]; **Hranice n.Mor.** (6472) 1985 (Sedláček A.); **Ivanovice** (6668) [c.Kratochvíl]; **Brno okolí** (6765) (Fleischer) [+H]; (Reitter) [+H]; **Dalešice** (6862) (Bechyně) [OL, c.Kratochvíl]; **Náměštl. n. Oslavou** (6862) (Lukeš) [*Hruška]; 9.8.1987 (Vávra J.); **N. Ves u Ivančic** (6863) 1940 (Matoušek) [BRN]; 27.6.1946 (Baumert); Přeborov) [BRN]; Roubal) [NMB]; 7.1940 (Matoušek) [BRN]; 1941 (Prokš) [+H]; **Oslavany** (6863) 6.7.1941 (Prokš) [NMP]; **Ivančice** (6864) (Prokš) [NMP]; **Brno Modřice** (6865) 6.1979 (Černý D.) [*Vávra]; **Popovice** (6865) (Hruška M.); **Střelice** (6865) (Fleischer A.); 7.7.1941 (Prokš) [+H, NMP, OPA, c.Kratochvíl, *Říha]; (Hladil); 1948 (Lauterer) [BRN]; **Uherský Brod** (6971) 4.7.1967 (Kopeček) [*Urbánek]; (Laibner) [*Sobotka];

(Resl K.); **Rubaniska u Uherského Brodu** (6972) (Laibner S.), (Pospěch L.), 7.1977 (Resl K.) [vše *Resl]; **Bitov** (7060) 1903 (Bechyně) [+H, c.Kratochvíl]; **Pouzdrany** (7065) (Fleischer) [HKR]; 18.6.1950, 7.1954 (Lauterer) [BRN, c.Daněk]; 6.1974 (Sláma M.); 6.7.1974 (Pils) [*Niedl]; 1.7.1973 (Čech) [c.Deneš]; (Tesař P.); 1978 (Černohorský J.) [*Zdrůbecký]; (Hála J.) [*Říha]; 7.1978 (Herrmann) [*Odvárka]; 10.7.1980 (Sekera) [NMB]; 2.7.1985 (Hovorka O.); 7.7.1985 (Bečvář S.); **Mutěnice** (7068) (Bechyně) [c.Kratochvíl]; **Strání pod Javořinou** (7072) 1922 (Král) [+H]; **Ladná** (7167) 8.1982 (Lukeš) [*Škorpík]; 24.6.1983 (Lukeš P.) [*Deneš]; 3.7.1983 (Brach) [c.Kratochvíl]; 7.7.1984 (Jiříček V.) [*Hron]; 13.7.1984 (Kovařík) [*Šilha] a řada dalších; **Lednice** (71-7266) 17.7.1977 (Karas V.); 6.1979 (Kovařík I.) [*Zúber]; 6.1979 (Březina I.) [*Schles]; 1982 (Hladil) [*Mikyška]; 24.6.1983 (Bečvář S.); 4.7.1984 (Škorpík M.) a mnoho dalších; **Podivín** (7167) 6.7.1985 (Bečvář S.); (c.Černý Z.); (Kubáň); 18.6.1989 (Zahradník P.); **Hodonín** (7168) (Baumert) [BRN]; 6.1941 (Bechyně) [+H]; **Moravská Nová Ves** (7168) 27.6.1946 (Baumert) [c.Sláma, *Deneš]; **Břeclav** (7267) 8.7.1976 (Tesař P.) [*Poláček]; 24.6.1977 (Jeniš I.); c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 7.1979 (Hrabovský M.) [*Zúber]; 20.7.1980 (Sláma M.); .7.1981 (Tesař) [*Benedikt]; 19.7.1985 (Strejček J.); 2.6.1990 (Klváček J.) a mnoho dalších; **Pohansko** (7267) 5.7.1991 (Zeman V.); (*Kautman); **Lanžhot** (7367) 7.1980 (Sláma); 2.7.1994 (*Kautman).

Slovenská republika. Velmi vzácný, více kusů nalezeno v 50. letech, od té doby v poslední době jen několik jedinců. Rovněž mizějící druh.

S: Skalica (7169) 14.7.1958 (Baumert) [c.Sláma, +H]; **Solčany** (7475) (Kelecsény) [+H 1930]; **Nitra** (7674) (?) [+H 1955]; (Čepelák coll.) [+Roubal]; (Obenberger) [+H]; 20.6. (Šprysl); **Zobor** (7674) 1948 (Obenberger) [+H]; **Čajkov** (7777) 17.7.1986; 15.7.1991 (Holeksa); **Kamenica n. Hr.** (8178) (Sobota J.); **Kováčov** (8178) 6.1951 (Balthasar) [NMB]; 22.6.1951 (Brožík) [c.Sláma]; 30.6.1951 (Brožík) [c.Sláma]; 1951 (Brožík) [+Havelka]; 16.6.1952 (Keil) [více kusů +H]; 5.1954 (Reicha) [BRN]; (Smetana) [c.Kratochvíl]; 8.7.1959 (Hozák) [HKR]; (Sobota J.); **Stúrovo** (8178) 6.1948 (Kudla), (Tichý) [+H]; 6.1951 [*c.Franke]; (Brožík) [*Krása]; 22.6.1951 (Brožík J.) [*Čtvrtečka]; 7.1955 (Reicha) [BRN]; **Tatra** (?) (Linke 2 ex.) [NMB].

Bionomie. Výskyt tohoto druhu je vždy v závislosti na přítomnosti velmi starých *Quercus*, nebo *Quercet* pařežinového původu. V pěstovaných dubinách kulturních lesů po výsadbách snad dosud nebyl nalezen. Dle Šváchy (1988) je larva vždy v hlubokých kořenech pod zemí. Larvy nalezl v mrtvých nebo odumírajících kořenech starých stromů. Vývoj nejméně tříletý. Přezimuje zřejmě jako larva. - Imága se vyskytují v VI. - VII., jednotlivě do poloviny VIII., maximum konec VI. a počátek VII. Za teplého počasí poletují kolem korun a v korunách stromů. Nasedají na listy, často i na rostliny pod stromy, méně často na květech, např. *Daucaceae*.

Živné rostliny - *Quercus* (Švácha, 1988), udává se též *Carpinus*, *Ulmus*.

Přírození nepřítel - Zdá se, že největším nepřítelem je studené a mokré počasí a záplavy.

Při delším podmáčení půdy dochází zřejmě k úhynu vývojových stadií.

Variabilita. Velmi vzácné jsou krovky samiček tmavě až černě zbarvené.

Hospodářský význam. Není mi známo, zda se larvy podílejí na odumírání kořenů, spíše však jde o sekundární druh bez hospodářského významu.

Ochrana. Významný druh jako přírodní památka, o jehož ochraně by se mělo uvažovat v souvislosti s ochranou biotopů. V řadě případů po vykácení porostu, skupin nebo soliterních stromů, (případně jejich odumření), tento druh vymizel. V případě výskytu na omezeném biotopu může mít i sběr imág zásadní vliv na pokles populace.

PACHYTA Dejean, 1821

Pachyta lamed (Linnaeus, 1758)

ssp. lamed (Linnaeus, 1758)

Česká republika. V Čechách velmi vzácný a velmi lokální, pouze na Šumavě nalezen častěji. Na Moravě nověji nenalezen.

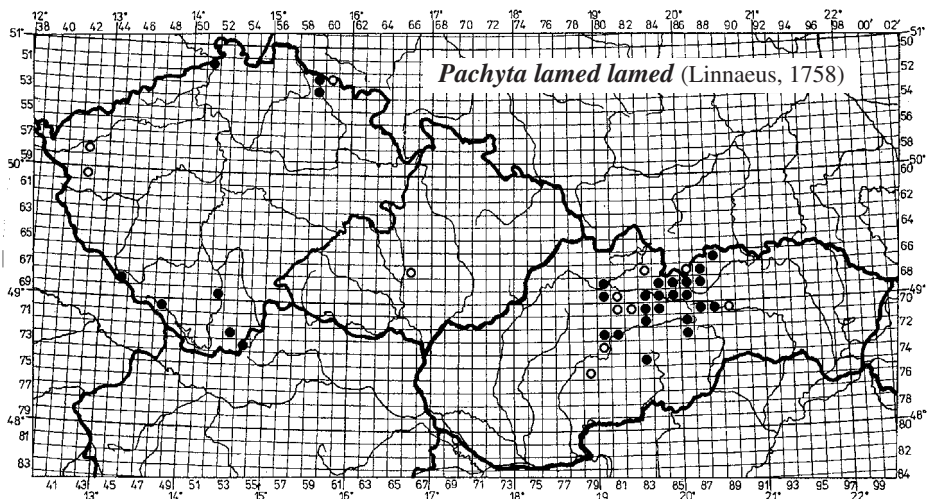
B: **Hřensko** (5151) 1973 (Novotný J.) [*Říha]; **Mezní Louka** (5151) 7.1974 (Novotný J.) [+Nüssler1976]; **Krkonose Vysoké Kolo** (5259) 8.1972 (Kment M.) [*Píček]; **Špindlerův Mlýn** (5259) (Rod K.) [+H]; (Rod K. 2 ex.) [+Špaček K.]; **Obrí Důl** (5260) 7.1951 (c.Heyrovský) [c.Sláma]; 7.1959 (Tykač) [+H]; 6.7.1967 (Karas V.); **Hanapetr. paseka** (5359) 7.1970 (Březina) [*Březina]; **Loket** (5842) (Lokaj) [+H]; **Mariánské Lázně** (6042) (Lokaj) [+H]; 6.7.1947 (Brožík) [+H]; 7.1953 (Sláma M., Záruba); **Špičák** (6845) 8.1922 (Všetěčka) [+H, *Píček]; **Železná Ruda Pancíř** (6845) 7.1980 (Polanský L.); **Hluboká n.Vlt.** (6952) (Zumr V.) [*Pfeffer]; **Boubín** (7048) (Hirsch) [+H]; **Lenora** (7048) 23.7.1975 (Seichert V.); (Švácha P.); **Soumarský Most** (7048) (Šticha) [+H]; **Beněšov n. Černou** (7253) 7.1976 (Pils); **Žofín** (7354) (Deneš) [+H]; 7.1976 (Pils K.) [*Deneš]; **Šumava** [+Fleischer 1927-30].

M: **Sudety** (?) [NMP, OPA, NMB, Roubal, c.Kratochvíl]; **Beskydy** (?) [+Fleischer 1927-30, +H]; **Bílovice** (6766) (Formánek) [BRN, +H].

Slovenská republika. Pouze v horách středního Slovenska, vzácný, na některých lokalitách Vysokých Tater někdy častý až hojný.

S: **Jezerko** (6688) (Volák) [HKR]; **Zuberec** (6783) (Trávník) [NMB, +H]; **Belanské Tatry** (6786) (Zborník) [+H, +Roubal]; **Bělovod. dolina** (6787) 7.1931 (Pfeffer A.); **Kežmarské Žľaby** (6787) 6.1947 (Heyrovský) [+H]; 6.1947 (Kudla) [+H]; 21.6.1947 (Sekera) [+H]; **Matliare** (6787) (Čepelák, Heyrovský) [NMP]; (Roubal) [NMB]; (Kodym, Matějka, Richter) [+Roubal]; (Krása B.); (Sekera) [c.Sláma]; (Wadas) [+H]; **Šalvej. pram.** (6787) [OPA]; **Tatranská Kotlina** (6787) (Kodym) [+H]; 10.7.1957 (Poláček K.); (Sobota J.); **Sučany** (6880) 1962 (Lorenc) [*Říha]; **Liptovské Tatry** (6884) (Hladil); (Brožík) [*Šprysl]; (Karč) [c.Daněk]; (Sobota J.) [*Kadlec J.]; (Brožík) [*Švácha]; **Račková dolina** (6884) 27.7.1975 (Němec J.) [*Škorpič]; 6.8.1985 (Jeniš L.); **Bílý potok** (6885) (Korbel) [+H]; **Koprová dolina** (6885) (Hron); **Podbanské** (6885) (Prokš) [NMP, +Roubal]; (Hrozinka) [c.Sláma]; 22.7.1983 (Břach); 8.1965 [*c.Franke]; 28.7.1990 (Trmal A.) a mnoho dalších; **Tichá dolina** (6885) (Prokš) [NMP, +H, +Roubal]; 1974 (Maňousek) [*Kubáň]; 28.7.1977 (Brožík) [*Macek]; 4.8.1977 (Benedikt); Sobota J.); **Podkriváň** (6886) (Prokš) [NMP]; **Štrbské Pleso** (6886) [HKR]; **V.Tatry Terryho chata** (6886) 8.1978 (Čermák R.); **Vyšné Hágy** (6886) [OPA]; (Heyrovský) [NMP]; (Tichý, Wadas) [+H]; **Zelené pleso** (6886) 6.1959 (Daněk); **Smokovec** (6887) (Jureček) [+H]; **Tatranská Lomnica** (6887) [OPA]; 16.8.1974 (Erben R.); (Veselý) [+H]; **V.Tatry Hrebienok, chata Kamzík** (6887) 14.8.1976 (Čermák R.); **Vysoké Tatry** (6887) 1973 (c.Kúdela) [*Týr]; 17.7.1957 (Čepelák) [+H, *Čtvrtěčka]; 6.7.1978 (Herget); 25.7.1978 (Hrozinka) [*Týr]; (Kodym) [+H]; (Kraus, Kudla, Machulka, Pape, Pfeffer, Machulka, Pietsch) [+Roubal]; **Belá** (6980) (Sekera) [+Roubal]; **Ružomberok** (6981) [NMP]; **Demänová dolina** NT (6983) 7.1986 (Sedláček A.); **Liptovský Ján** (6983) (Kraus Z.); **Jánská**

dolina (6984) 27.8.1972 (Hanousek, Hron); **Malužiná** (6984) 17.7.1978 (Kautman) [c.Krlín]; (*Kautman); **Porúbka** (6984) 6.7.1989 (Veisz) [*Kantner]; **Svarín** (6985) (*Kautman); **Čierny Váh** (6985) 24.7.1994 (*Kautman); **Tatranská Štrba** (6986) (Čejka) [c.Kratochvíl]; (Sobota J.); 1975 (Vaneš) [*Ríha]; **Korytnica** (7081) (Kuthy) [+Roubal]; **Železnô** (7082) (Sekera) [+H, +Roubal]; **Dumbier** (7083) (Šlégl) [+H, +Roubal]; **Chopok** (7083) (Kadlec J.); **Nizké Tatry** (7084) 7.1972 (Svozil A.) [*Ríha, NMB]; **Nižná Boca** (7084) 20.8.1984 (Kautman) [*Zahradník]; **Svidovské sedlo** NT (7084) 6.8.1976 (Brožík) [*Macek]; **Velký Sokol** (7087) 13.8.1978 (Březina I.) [*Schles R.]; **Kláštorskô** (7088) (Kavan) [Pechlát]; **Slovenský raj** (7088) (Kudla) [+Roubal]; **Spišská Nová Ves** (7089) [NMP]; **Brezno** (7183) (Thurnher) [+H]; **Bystrá dolina** NT (7183) (Sobota J.); **Dolná Lehota** (7183) 9.8.1970 (Hozák) [HKR]; **Vajsková** (7183) (Hozák) [OPA]; **Vajskovská dol.** NT (7183) (Sobota J.); **Červená Skala** (7186) [+H]; (Kraus Z.); (Štúcha) [+Roubal]; **Banská Bystrica** (72-7380) (Čejka) [c.Kratochvíl]; [+Roubal cit. Petricskô J.]; **Uľanka** (7280) 8.1983 (Jurčíček J.) [*Nikodým]; **Slovenská Lupča** (7281) 8.1983 (Jurčíček J.) [*Nikodým]; **Muráň** (7286) 9.7.1962 [c.Honcú]; 20.7.1979 (Benedikt); **Hriňová** (7483) 7.1985 (Rosenberg J.); **Banská Štiavnica** (7579) [*Čtvrtečka]; (Podaný) [NMB].

Bionomie. Lesy převážně vyšších poloh v místech původního výskytu smrku. Podle Palma (1957b) a Demelta (1966) se tento druh vyvíjí nejčastěji v kořenech pouze silných a starých stojících stromů. Stromy musejí být krátce uhynulé, kůra na kořenových náběžích musí být ještě čerstvá. Při kladení dávají samičky přednost volně stojícím stromům s vyvinutými náběhy, rostoucím na půdě pokryté mechem, s dostatkem humusu. Larvy jsou na kořenových náběžích a povrchových kořenech až do průměru 3 – 4 cm. Na jednom stromě může být až cca 50 larev. Larvy žijí mezi kůrou a dřevem a vyžírají velké plochy, zřídka jdou do dřeva. Vývoj larev víceletý, nejméně tříletý. Kukly v humusu u stromu, ve kterém se vyvíjely. Podobně vývoj uvádí též Čerepanov (1979). - Imága se vyskytují od konce VI. do VIII., maximum VII. Nacházejí se většinou za slunečného počasí v letu kolem stromů, ve kterých se vyvíjejí i okolních zdravých, při náletu na dříví apod. Samice často na skládkách dříví. Nenavštěvuje květy.

Živné rostliny - Spolehlivě zjištěn v *Picea*, Bílý a Mehl (1989) uvádějí též *Pinus*.

Variabilita. Sameček má krovky zbarvené červenohnědě, méně často černě, velmi vzácně se skvrnami jako samička. Černé skvrny na krovkách samiček jsou někdy redukovány, častěji se skvrny rozšiřují, navzájem spojují, až mohou být velmi vzácně krovky zcela černé.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

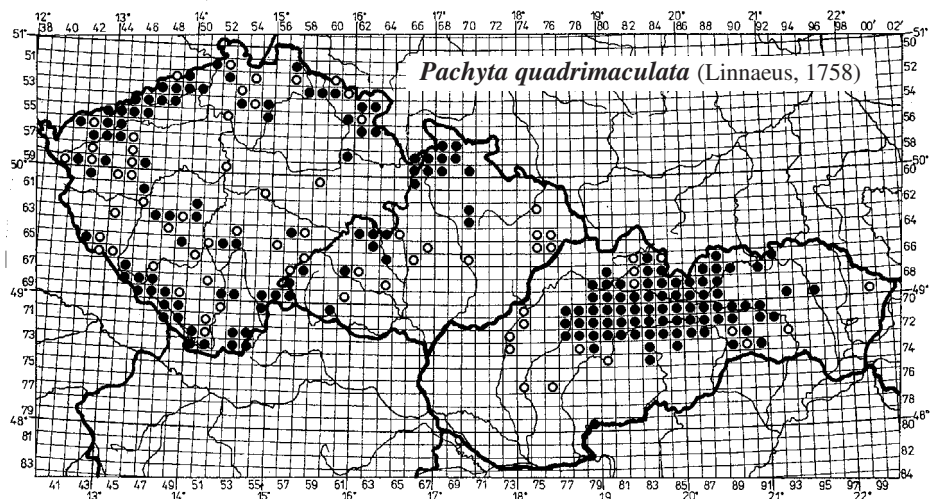
Ochrana. Na Slovensku je tento druh zařazený mezi kriticky ohrožené. V chráněných územích, kde se s citem k přírodě hospodaří a jsou ponechávány podmínky k vývoji, je tento druh přirozeně chráněn. V lesích s plánovaným intenzivním hospodařením samozřejmě patří mezi ohrožené.

Pachyta quadrimaculata (Linnaeus, 1758)

Česká republika. V horských oblastech častý až hojný, v pahorkatinách lokální a vzácný.

Slovenská republika. V horách středního Slovenska velmi hojný, v ostatních horách řídký až vzácný.

S: Šahy (7979) (?) 2 ex. [+Holeksa, Smetana].

Bionomie. Jehličnaté lesy souvislejšího charakteru. Podle Čerepanova (1979) samičky kladou vajíčka do půdy na kořeny vzdálené od kmene usychajících a suchých silnějších stromů. Larvy žerou nejprve pod kůrou a pak vstupují do dřeva. Využívají se i ve slabých kořenech. Kuklení ve vrchní vrstvě půdy. Vývoj tříletý. - Imága se u nás vyskytují od VI. do VIII., maximum VII. ponejvíce na květech např. *Apiaceae*, *Knautia*, *Spirea*, *Sambucus* aj.

Živé rostliny - Podle Čerepanova (1979) je na Sibíři vázán na *Pinus*, u nás se bude vyvíjet asi také v jiných dřevinách, protože bývá hojný především v *Picetech*. Podle písemného sdělení též v *Betula* (*Pfeffer A.).

Variabilita. Vzácně některé černé skvrny na krovkách chybí, jsou částečně redukovány, nebo navzájem spojeny.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

BRACHYTA Fairmaire, 1864

Evodinus Le Conte, 1850 - Heyrovský (1955)

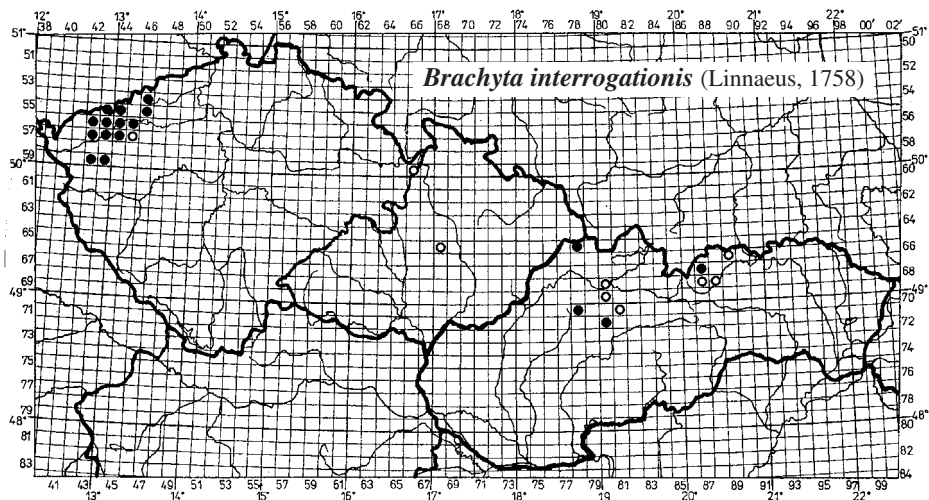
Brachyta interrogationis (Linnaeus, 1758)

Česká republika. Velmi lokální a celkově velmi vzácný. V Doupovských horách a západní části Krušných hor na příhodných lokalitách někdy hojný. Z Moravy jsem viděl jediný doklad z Prostějova (tmavá forma), nálež by bylo vhodné ověřit.

B: Weigersdorf (?) [+H 1930]; **Lesná** (5446) - forma typ. 6.1965 (Voraček) [+H]; **Boží Dar** (5543) 6.1934 (Hänel) [+H]; 17.6.1964 (Maidl) [* Skála]; 25.6.1978 (Sláma M.); **Kovářská** (5544) 25.6.1979, 26.7.1986 (Břach); 7.1978 (Filip) [* Mertlík]; (Lorenc J.); 9.7.1984, 25.6.1972 (Odvárka O.); 22.6.1985 (Pakosta J.); **Vejprty** (5544) (Odvárka) [* Švácha]; **Mědělec** (5544) 13.6.1996 (*Kautman); **Chomutov** (5546) (Lorenc); 6.1976, 26.7.1980 (Odvárka) [* Benedikt, *Mertlík]; **Abertamy** (5642) 25.6.1978 (Sláma M.); **Pstruží** (5642) (Nickerl coll.) [+H]; **Plešivce** v KH 900m (5642) 6.1956 (Kult) [+H]; **Horní Blatná** (5642) [* Mlejnek]; 6.1969 (Čermák P.) [* Číla]; **Nejdek** (5642) 29.5.1979, 1985, 11.6.1982 (Pávek) [*Tefál, *Benedikt, *Říha]; **Nové Hamry** (5642) 7-8.1986 (Holly F.) [* Holly]; 8.6.1981 (Miko L.); **Horní Blatná** (5643) 21.6.1970 (Čermák) [c.Černý]; **Jáchymov** (5643) 6.1969, 10.7.1976 (*Čermák R.) [* Číla]; 1.6.1970 (Čermák P.) [* Mikát, ČLP]; 1970 (Kybal) [* Říha]; (Lekes) [* Pádr]; 7.1989 (Pavliček J.); **Klínovec** (55-5643) (Čermák P.); 6.1969 (Deneš); 25.6.1978 (Sláma M.); (Mikvas) [ČLP]; **Ostrov n. Ohří** (5643) 6.1983, 7.1986 (Holly F.); 30.5.1968 (Čermák P.); 9.6.1984 (Kocourek F.); [* Mlejnek]; **Zlatý kopec** KH (5643) (Hladil); **Mýtinka** (5644) 25.6.1978 (Sláma M.); **Stráž n. Ohří** (5644) 1959 (Břach) [*Týr]; (Krupka) [NMB, HKR, *Čtvrtečka]; **Kláštepec n. Ohří** (5645) (Krupka) [+H]; **Nová Role** (5742) 7.1991, 6.1973 (Schles R.); **Smolné Pece** (5742) 5.1973 (Březina I.) [* Schles]; **Andělská Hora** (5743) 6.1986 (Holly F.); **Doupov** (5744) 1919, 5.1920, 1946 (Heyrovský) [+H]; (Roubal) [NMB]; (Štícha, Krejčárek) [*Čtvrtečka]; 1946 (Kavan, Frankenberger) [+H]; 6.1949 (Podaný) [* Mikyška]; [* Říha, *Čtvrtečka]; 5.1951 (Podaný Č.) [* Niedl]; (Komárek, Fára) [+H, * Krása]; 6.1955 [Macek]; 6.1958 (Kohoušek J.) [* Vonička]; **Doupovské hory** (5744-45) 25.5.1937 (Baeckmann) [+H]; (Kadlec J.); (Skřivan) [* Šprysl]; **Dubina** (5744) 6.1985 (Holly); **Hradiště** (5744) 8.6.1978 (Míka P.); **Kyselka** (5744) 7.6.1991 (Holly F.); **Bečov n. Teplou** (5942-43) 16.5.1986, 19.6.1992 (Schles P.); **Lichkov** (5966 ?) 22.5.1946 (Proschek) [NMP]; **Krušné hory** (?) 6.1964 (Filip) [+Táborský]; 6.1972 (Sekera) [*Kalivoda]; 6.1964 (Lorenc) [+Táborský].

M: Prostějov (6568) (Zoufal) [BRN].

Slovenská republika. Velmi lokální a velmi vzácný. Většina nálezů byla učiněna před 2. světovou válkou.

S: **Vysoké Tatry** (?) (Csiki) [+H]; **Čadca** (6578) 30.7.1963 (Musil) [HKR]; **Jarabina** (6689) 5.7.1933 (Prokš) [NMP]; **Belanské Tatry** (6787) (Hladil); **Matliare** (6787) 1936 (Podaný Č.) [*Skála]; **Salvějový pramen** (6787) (Maňousek) [*Kubáň]; **Šmokovec** (6887) (Csiki) [+Roubal]; **Vysoké Tatry** (6887) (Reitter) [BRN]; **Kežmarok** (6888) (Csiki) [+H], +Roubal]; 1932 (Vrzal) [+Roubal]; **Eubochnia** (68-6980) 6.1932, 7.1933 (Pfeffer A.); 6.1933 (Heyrovský); 6.1933 (Kodym O.) [NMP, +H, +Roubal]; (Prokš, Roubal) [+H, +Roubal]; (Schwarz) [+H]; **Selenecká dolina** (7078) 6.1971 (Valeník M.); **Korytnica** (7081) 7.1932 (Podaný) [+H]; **Starohorské vrchy** (7180) (*Kautman).

Bionomie. Horské louky, okraje porostů, porostní světliny apod. Podle Čerepanova (1979) samičky kladou vajíčka do půdy kolem kořenů živých rostlin. Vylíhlé larvičky vyžírají kořeny, na jednom kořenu nalezl až 27 larev. Na jaře si larvy udělají v půdě kukelní komůrky. Podle Šváchy (1988) Vincent a Gilot uvádějí, že ve Francii se kuklí na podzim a dospělci přezimují v půdě. Dobu vývoje udává od jednoho do dvou let. V Čechách zjistil *Odvárka vývoj jednoletý. - Výskyt imág od druhé poloviny V. do VIII., maximum v Čechách VI. až počátek VII. Na horských lukách na různých květech, především *Geranium*, dále *Persicaria* (*Polygonum*), *Plantago*. Demelt (1966) uvádí výskyt až nad stromovou hranici do výše 2000 m n. m.

Živé rostliny - *Geranium silvaticum* (*Odvárka O. a též podle Šváchy (1988) ve Francii také Vincent R.); Čerepanov (1979) uvádí ze Sibiře hlavně *Paeonia anomala*, méně *Euphorbia pilosa* a *Trolius asiaticus*..

Variabilita. Velmi variabilní druh. Světlé i tmavé skvrny na krovkách jsou velmi proměnlivé. Z mnoha set kusů chytaných v Čechách jsem viděl pouze tmavé formy s malými žlutými skvrnkami až celé černé. Jedinou světlou (f.typ.) má v záznamech Heyrovský z Lesné (Voráček lgt.). Na Slovensku byly nalezeny jak světlejší formy (z okruhu typické formy), tak i převážně černé.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Přes lokální výskyt a vzácnost není ohroženým druhem.

EVODINUS Leconte, 1850

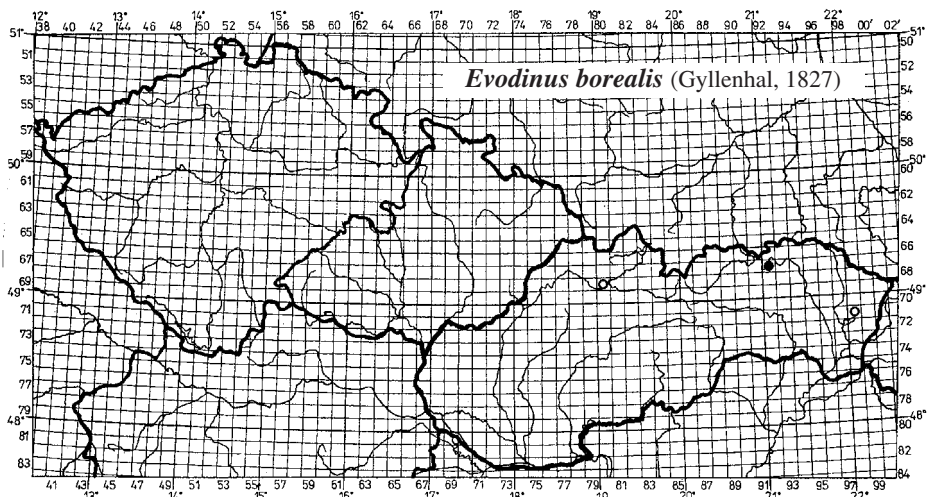
Evodinus borealis (Gyllenhal, 1827)

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Nanejvýš vzácný a lokální. Je uváděn ze tří výše položených lokalit.

S: **Lívov** (6792) 6.6.1986 (Sláma M. 2 ex.) [+Sláma 1987]; **Eubochnia** (6880) (Kaszab) [+Kaszab 1971]; **Vihorlat** (7198) 7.1951 (Podaný Č.) [NMB]. Byl nalezen též v Zakarpatské Ukrajině: Černa Hora [+H 1951, +Roubal det.]; dle Hlisenkovského v Zakarpatské Ukrajině tento druh sbírali též maďarští sběratelé [+H 1951].

Bionomie. Podle Čerepanova (1979) vývoj larev pod kůrou suchých stromů. Šířka chodeb v dospělosti larev dosahuje cca 8 mm. Larva pak vykouše v kůře oválný otvor, kterým vyleze po prvním zimování v VII. až VIII. ven a zaleze do povrchové vrstvy humusu, kde si udělá kukelní komůrku, v které se zakuklí. Některé larvy zimují pod kůrou ještě druhým rokem a opouští ji ke kuklení na jaře následujícího roku. V Polsku byly nalezeny larvy pod kůrou větví vyvrácené *Picea*. Větve byly blíže k vrcholku, kůra již byla lehce shnilá, dřevo suché (Gutowski & Karas, 1992). - Imága se líhnou na jaře a půdu opouštějí v V. - VII., maximum v VI. Vyskytují se na různých květech.

Živné rostliny - *Abies*, *Pinus sibirica*, *Picea*, *Pinus* (Čerepanov 1979), *Picea* (Gutowski & Karas, 1992).

Přírození nepřátelé - V Polsku byl vypěstován *Helcostizus restaurator* (Fabr.), det. Sawoniewicz.

Variabilita. Značně variabilní druh. Od typického černého zbarvení se světlými skvrnami, až po převážně světlé krovky.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Vzhledem k malému počtu nálezů na velmi vzdálených lokalitách je ochrana problematická.

Evodinus clathratus (Fabricius, 1792)

Česká republika. Téměř výhradně jen v pohraničních horách, řídký až hojný.

Slovenská republika. V horách středního a severního Slovenska převážně hojný. Nebyl zjištěn v horách jižní části. Na východě Slovenska místy převládá forma, která má nohy černé a krovky převážně světlejší.

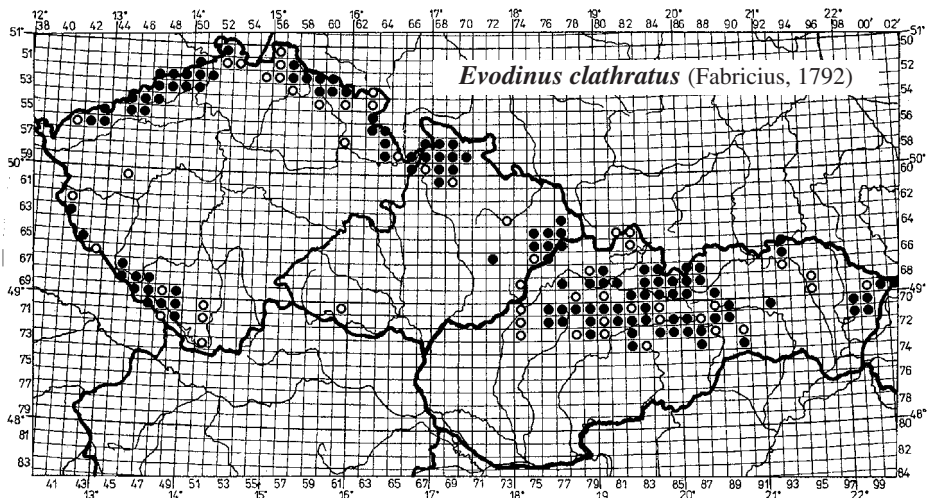
Bionomie. Horské louky při okrajích porostů, okraje cest apod. Podle Šváchy (1988) larvy žijí pod odchlíplou kůrou mrtvých větví nebo kmenů. Před druhým přezimováním vypadnou na zem, kuklí se v zemi a v kukelním stadiu přezimují. Pravděpodobně dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují V.-VIII., maximum počátků VII. na různých květech, např. *Spirae*, *Plantago*, *Apiaceae*.

Živné rostliny - Dle Šváchy (1988) *Picea*, *Fagus*, *Salix*.

Variabilita. *Evodinus clathratus* tvoří dvě barevně velmi odlišné formy, které někdy sběratelé považují i za dva druhy. Základní forma má červené nohy a převážně černé krovky s více nebo méně jasnými mřížkovitými světlými páskami. Druhá forma má černé nohy, na krovkách převažuje světlé až žluté zbarvení s černou kresbou.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

CARILIA Mulsant, 1863

Gaurotes J. Le Conte, 1850 - Heyrovský (1955)

Carilia virginea (Linnaeus, 1758)

Tento druh jsem v předcházejících publikacích dělil podle prací ruských autorů (např. Lobanov, Danilevskij, Murzin 1981) na dvě subspecie (barevně odlišné). Byl jsem si vědom toho, že v Evropě toto rozdělení na subspecie není zcela přesné, ačkoliv jisté oprávnění je však i zde. Podle početných materiálů, které jsem měl možnost prověřit, se i zde obě barevně odlišné formy vyskytují charakteristicky tím, že jedna vždy velmi silně převažuje a tato převažující má i určitý geografický charakter. Přesné rozšíření nemám možnost odlišit, protože v literatuře jsou převážně obě formy uváděny pod jménem *C. virginea*.

Forma *virginea* (Linnaeus, 1758)

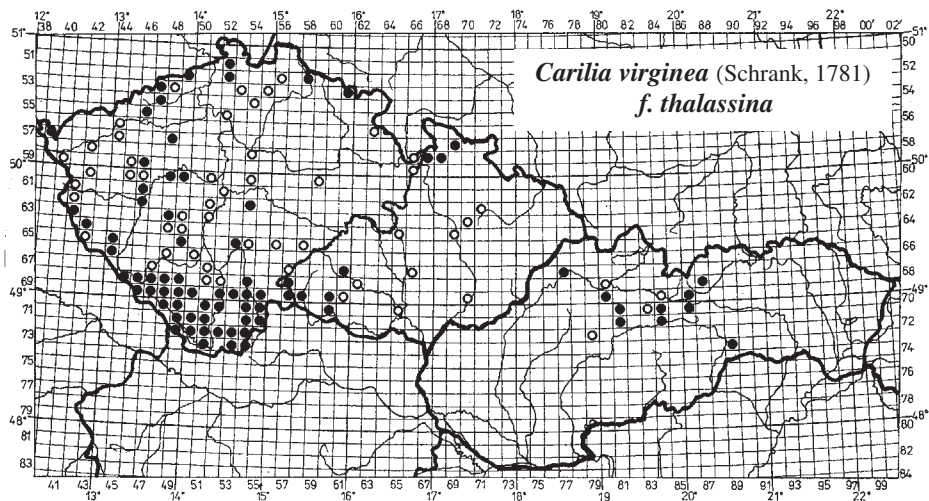
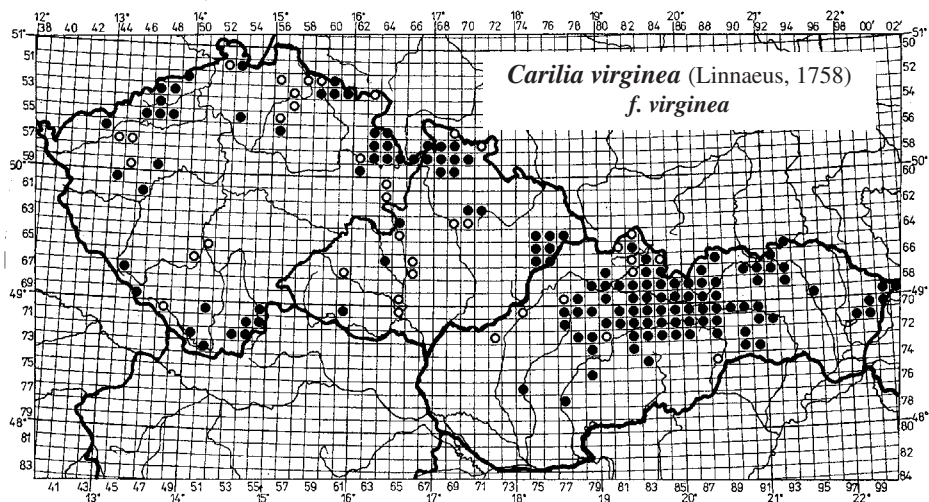
Rozšíření - Střední, severní a jihovýchodní Evropa k Uralu, v západní Sibiři velmi řídký, místy společně s následující formou..

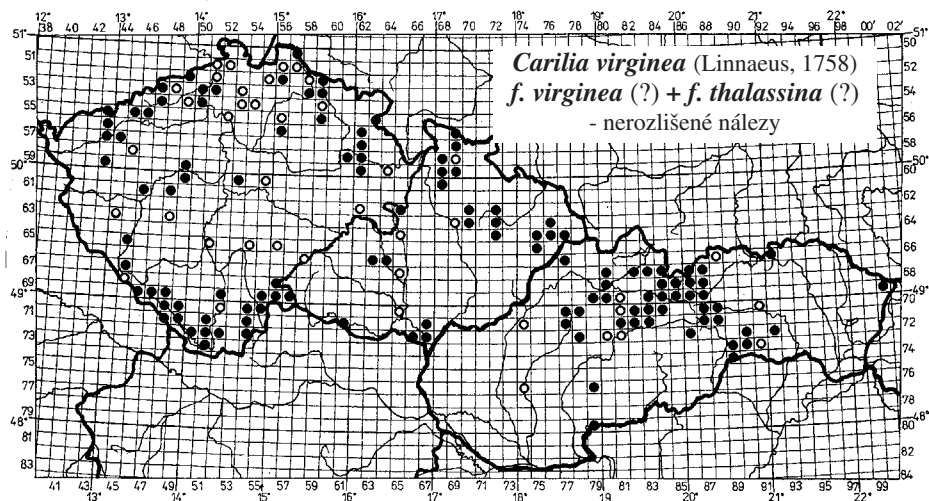
Forma *thalassina* (Schrank, 1781)

Rozšíření - V západní Sibiři navazuje na předcházející formu a je rozšířena až po Kazachstán, Mongolsko, severní Čínu, Koreu, Sachalin a má hodnotu geograficky odlišné subspecie. V Evropě se vyskytuje společně s nominální formou, většinou však mnohem řídkěji a netvoří zde přesně vyhraněnou subspecii. V jižní Francii, Itálii, na Balkáně (Slovinsku, Chorvatsku, Bosně, Srbsku a Bulharsku) podle neúplných údajů zřejmě zcela převažuje. Bývá udáváno, že tato forma je nížinná, což podle mne neplatí. Na Slovensku se nominální forma vyskytuje i pod 200 m n.m., kdežto *f. thalassina* na Šumavě i kolem 1000 m n. m. a v jižní Francii i ve výškách 1500 m n.m.

Česká republika. Zde se vyskytují obě formy. Forma *virginea* (s černým štítem) převážně na severu Čech i Moravy, forma *thalassina* (s červeným štítem) převážně ve středních, západních a jižních Čechách a na jihozápadě Moravy. Příležitostně se na stejné lokalitě najdou imága se štíty obou barev, ale téměř vždy je početní poměr několik desítek až set kusů jedné barvy k jednotlivým kusům druhé barvy. V nížinách lokální druh, řídký až vzácný, v pahorkatinách a horách hojný až velmi hojný.

Slovenská republika. Téměř výhradně forma *virginea*, imága s červeným štítem se vyskytují většinou jednotlivě v poměru k více desítkám až několika stům (i tisícům) s černě zbarvenými štíty.

Bionomie. Především oblasti jehličnatých lesů středních a vysokých poloh, lesní louky, povodí potoků apod. Podle Palma, Demelta a Čerepanova samičky kladou vajíčka do štěrbin kůry kmenů i větví schnoucích stromů stojících i ležících. Larvy vyžirají chodby pod kůrou na osluněných místech. Před druhým zimováním larvy vykoušou otvor, kterým vylezou ven a spadnou na zem. Kuklí se mělce pod povrchem do 5 cm hloubky v kukelní komůrce. Vývoj dvouletý. - Imága se vyskytují od konce V. (maximum v pahorkatinách VI.) do VIII. (maximum v horách VII.) na různých květech, zejména *Aruncus*, *Filipendula*, *Apiaceae* (zvláště *Herakleum*), *Knautia*, *Plantago*.

Živé rostliny - *Picea* a *Pinus* (Palm, 1956), Palm našel kuklu také pod *Quercus* v humusu; *Picea sibirica*, *Picea*, *Larix*, *Abies*, *Pinus* Čerepanov (1979); *Picea* (Švácha, 1988).

Variabilita. Jak již bylo uvedeno, je variabilní černé až červené zbarvení štítu a dále též kovové zbarvení krovek do zelena, fialova až černá.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

PSEUDOGAUROTINA Plavilsthikov, 1958

Gaurotes J. Le Conte, 1850 - Heyrovský (1955)

Pseudogaurotina excellens (Brancsik, 1874)

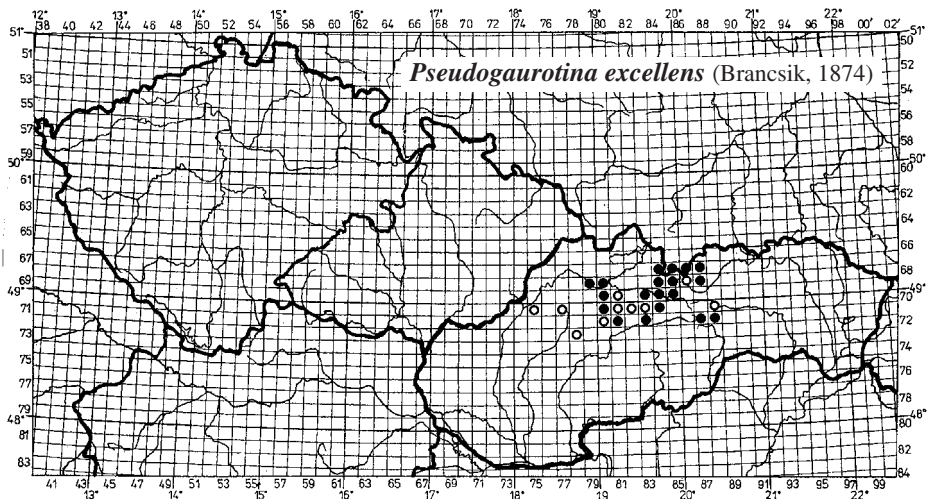
Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. I když byl tento druh nalezen ve více kusech, je nutné ho stále považovat za velmi vzácný. Karpatský endemit, vyskytující se pouze v horských oblastech. Ze Slovenska pochází nejvíce nalezených kusů.

S: Vrátna dolina (?) TYPUS (Brancsik) [+Brancsik 1906, +Roubal 1936, +H 1930, +Fleischer 1927-30 u Deménové ?]; **Nízké Tatry** (?) (Roubal); **Slov. Rudohorie** (?) (Fleischer J.) [+H, +Roubal]; **Tatry** (?) (Šnajdr) [+H]; **Velká Fatra** (?) (Čepelák, Prokůš) [+Roubal]; **Medzihořská dol** (?) 6.6.1971 [NMB];

Podslemen 29.6.1948 (Prokš) [NMP, HLU]; **Látaná dolina** (6784) 21.6.1942 (Sekera) [*Karas]; [BRN]; 9.7.1991 (Schles R.); **Roháčská dolina** (6784) 7.1984 (Vávra J.); 7.1954 (Vosyka) [+H]; **Tichá dolina** (67-6885) 27.6.1975 (Brožík J.) [*Macek]; 15.7.1977 (Brožík J.) [*Niedl]; (c.Čech J.) [ČBU]; 7.7.1980 (Hron); (Sobota J.); 6.7.1977 (Škorpík M.); **Javorina** (6786-87) (Lorenc); **Belanské Tatry** (6787) 1974 (Maňousek) [*Kubáň]; 10.7.1955 (Poláček K.); **Bielovodská dolina** (6787) 7.1931 (Pfeffer A.); **Javorina** (6787) 7.1938 (Pfeffer) [+H]; 7.1982 (Lorenc); **Kežmarské Žľaby** (6787) 7.1935, 6.1947 (Heyrovský); (Kohoušek) [OL]; 7.1935 (Korbel) [+H]; **Matiare** (6787) 7.1932 (Čepelák) [+H]; 1933 (Richter) [+H]; (Heyrovský) [NMP, *Krása]; 4.7.1947 (Kohoušek) [OPA]; (Krása B.); (Laibner) [*Sobota]; (Lorenc); 20.6.1942 (Sekera) [BRN]; 6.1946 (Sekera); (Sekera) [*Švácha]; 10.6.1980 (Sekera) [*Karas]; 7.1973 (Černý J.); **Kralovany** (6880) 28.6.1974 (Dunay G.); (Sekera); **Strečno MF** (6879) (Lorenc); **Bystrička u Kralovan** (6880) 12.6.1975 (Miko L.); (*Kautman); **Ľubochňa** (68-6980) 1933 (Prokš) [+H]; 1933 (Kodym) [+H]; 1933 (Pfeffer) [+H]; 6.1932 (Schwarz) [c.Černý]; (Odvárka O.); **Liptovské Tatry** (6884-5) (Biener) [BRN]; 1936 (Pekarski) [NMP]; 16.6. (Brožík) [*Šprysl, c.Hladil, c.Seichert V.]; 7.1962 [*c.Franke]; 1.7.1969 (Hozák, Sobota) [HKR]; **Podbanské** (6885) 1931 (Pfeffer) [+H]; 1931 (Pfeffer) [+Kotulubajiv]; 18.6.1932 (Prokš) [OPA]; 1947 (Prokš) [*Bojčuk]; 7.1991 [*c.Franke]; 3.7.1976 (Bláha) [*Šilha]; 10.7.1982 (Brožík) [*Benedikt, *Šprysl]; 25.7.1982 (Břach); 1.7.1986 (Břach) [*Týr]; 7.1978 (Černý J.); 17.7.1982 (Jeniš); (Kraus Z.); (Kybal); 7.1983 (Lorenc) [*Zúber]; 13.7.1991 (Mihal V.); 4.7.1989 (Mikyška A.); 7.1983 (Nikodým M.); (Odvárka) [*Říha]; 7.1970 (Odvárka O.); 7.1987 (Pavlíček J.); 21.7.1990 (Trmal A.); 13.7.1991 (Zeman V.); 6.7.1994 (*Kautman); **Koprová dolina** (6885) 13.7.1972 (Černý); (Sobota J.); 8.7.1980 (Hron); **Tichá Dolina** (6885) 1931 (Pfeffer, Prokš) [+H]; 25.7.1978 (Benedikt); 27.6.1975 (Brožík) [c.Černý]; 16.7.1977 (Doležal J.); **Kamenistá dolina** (6885) 1974 (Bláha, Kocourek) [*Kubáň]; **Tri Studničky** (6885) 6.1937 (Všetečka) [NMB]; **Štrbské Pleso** (6886) [NMB]; **Smokovec** (6887) (Jureček) [+H]; **Starý Smokovec** (6887) 17.7.1976 (Čermák R.); **Stud. potok VT** (6887) 6.7.1954 (Pičman) [*Havelka]; **Tatranská Lomnica** (6887) 12.7.1931 (Čepelák) [+H]; 6.1957 (Sekera) [*Deneš]; **Vysoké Tatry** (67-6885-87) (Čepelák, Korbel, Pfeffer, Richter, Roubal, Sekera, Šnajdr, Polentz) [+Roubal]; 1933 (Čepelák) [+H]; 7.1965 (Lorenc); 1933 (Müller) [+H]; 6.1932 (Prokš) [+H]; 3.7.1946 (Sekera) [BRN]; (Lekeš); V. **Tatry chata Kamzík** (6887) 16.7.1976 (Čermák R.); V. **Tatry Slavkovský štít** (6887) 20.7.1976 (Čermák R.); **Bílý potok** (6981) (Wadas) [c.Kratochvíl]; **Ružomberok** (6981) (Heyrovský) [NMP]; (Kudlička) [c.Daněk]; (Roubal); 2.7.1933 (Sekera) [NMB, +H]; 2.7.1933 (Sekera) [NMP]; **Hanovská dol.** (6983) 25.6.1938 (Veselý R.) [c.Černý]; 30.6.1960 (Veselý R.) [NMB]; **Liptovský Mikuláš** (6983) (Vodák) [+Roubal]; **Jánská dolina** (6984) (Korbel, Sekera) [+H]; 10.7.1984 (Brožík J.) [*Hron]; **Liptovský Hrádok** (69-7084) 1936 (Jureček) [NMP]; 7.1936 (Prokš) [NMB, OL]; 6.1962, 7.1965 (Sláma M.); 7.1986 (Lorenc J.) [*Schles]; (Kadlec J.) [*Kadlec]; 26.6.1947 (Lekeš E.) [*Čtvrtečka]; **Poludnica** (6984) 10.7.1932 (Volák) [+H]; **Malužiná** (6984) (*Kautman); **Cierny Váh** (6985) (Lorenc); 7.1982 (Lorenc); 7.1989 (Pavlíček J.); (*Kautman); **Vážec** (6985) (*Kautman); **Svarín** (6985) 18.6.1947 (Baumert) [NMP]; 6.1976 (Odvárka O.); 26.6.1989 (*Kautman); **Východná** (6985) 1932, 1933 (Prokš) [NMB, NMP, OPA, +Roubal]; (*Kautman); **Horná Poruba** (7075) (Csíki) [+H, +Roubal]; **Klačno** (Gaidel) (7077) [NMP]; **Suchá hora VF** (7080) 6.1933 (Prokš) [NMP]; 26.6.1962 (Rýdl) [c.Deneš]; **Korytnica** (70-7181) (Csíki) [+Roubal]; (Korbel) [+H]; 7.1932 (Proschek) [+H]; (Csíki) [+H]; 1932 (Podaný) [NMB]; (Sekera) [+H]; **Železnô** (7082) (Jureček) [+H]; 3.7.1933 (Sekera) [NMP]; **Bystrá dolina NT** (7083) 7.1951 (Brejcha) [BRN]; (Sobota J.); **Brdkovica NT** (7084) 17.7.1978 (Mertlík J.); **Smrekovica** (7084) 7.1947 (Tesař) [BRN]; (Lorenc); 16.6.1971 (Maidl) [NMB]; **Tomašovec** (7088) 10.6.1936 (Wadas) [+H]; (Wadas) [c.Kratochvíl]; **Staré Hory** (7180) (Csíki) [+H, +Roubal]; (Frivaldszky J., Neubebler) [+Roubal]; **Donovaly** (7181) 4.8.1978 (Čech) [ČBU]; **Krivá VF** (7181) 28.6.1933 (Prokš) [NMP]; **Kyslá Voda** (7181) 12.6.1934 (Roubal) [NMB]; **Tále** (7183) (Lorenc); **Dedinky** (7188) (Kraus Z.) [*Kraus]; **Dobšiná** (7187-88) (Fleischer) [NMP, HKR]; 24.5.1968 (Kaděra) [NMB]; (Kraus Z.); 7.1973 (Pils) [*Deneš]; 2.7.1935 (Fleischer) [*Deneš]; (Vávra J.); **Remata** (7278) 7.1958 (Havelka) [+Vysoký 1985]; 7.1956 (Brožík) [+Havelka1964]; 3.-5.7.1956 (Pulc) [LIT, +Vysoký, *Říha, +Havelka].

Bionomie. Horské louky, pastviny, okraje prosvětlených porostů. Vývoj larev v kmínkách a kořenech živých keřů *Lonicera*. Larva žere ve dřevě i pod kůrou. Kuklí se obvykle nehluboko pod povrchem. Samička při kladení dává přednost keřům, které jsou poškozeny, např. pastvou dobytka, nebo kde již probíhal vývoj tohoto druhu. Napadené kmínky nebo větve bývají nápadně tím, že na povrchu jsou viditelné zduřeniny po kalusech v místech žírů a výletových otvorů. Ve zdravých silných keřích, které tvoří často celé porosty, je vývoj výjimečný. Vývoj se udává dvouletý až tříletý. Způsob vývoje tohoto druhu zjistili poprvé Pfeffer a Prokš, kteří dochovali i imága. - Imága se vyskytují VI. – VII., maximum konec VI. a počátek VII. Sedávají obvykle nehnutě na kmínkách a listech *Lonicera*, zvláště za pěkného počasí, ale často i za deště, zřídka je možné je spatřit v letu. Nenavštěvují květy.

Živé rostliny - Výhradně v *Lonicera nigra* L.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Vysoké Tatry 1931, 7.1937, Pfeiffer A. lgt., (Kolubajiv S. det., 1934); *Xorides praecatorius* (F.): Podbansko 1932, Pfeiffer A. lgt., (Kolubajiv S. det., 1934). Demelt (1966) uvádí *Ephialtes tuberculatus* Fourc., *E. gaurotii* Gregor.

Varabilita. Variabilní je pouze modré kovové zbarvení krovek do fialova nebo zelena, vzácně až do černa.

Hospodářský význam. Je sice fyziologickým škůdcem zimolezů, ale hospodářsky nevýznamným.

Ochrana. Pro Slovensko jeden z nejvýznamnějších živočišných druhů, oprávněně chráněný a zařazený mezi kriticky ohrožené. Je ohrožený zejména změnou biotopů a jako jeden z mála druhů též sběrem. Intenzitu výskytu negativně ovlivnil zákaz pastvy hovězího dobytka na horských loukách.

ACMAEOPS Leconte, 1850

Acmaeops septentrionis (Thomson, 1866)

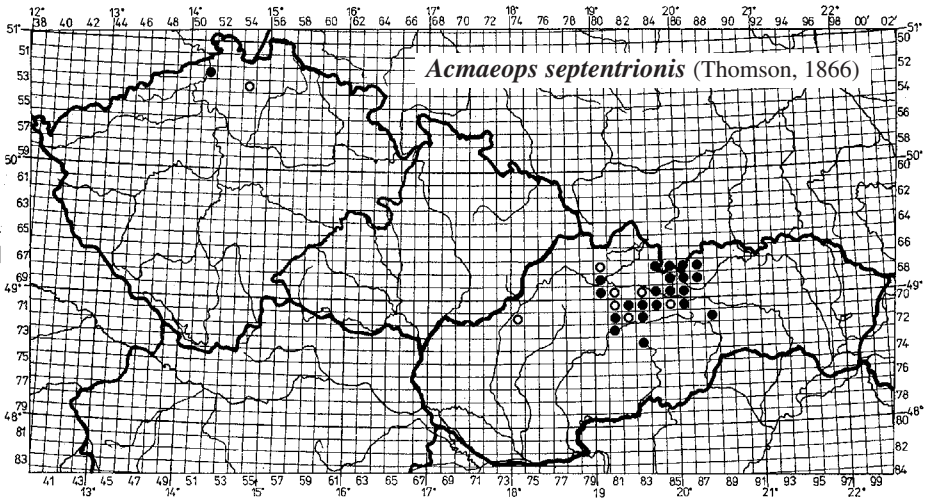
Česká republika. Nanejvýš vzácný a lokální, dosud spolehlivě zjištěn jen na severu Čech. Je pravděpodobné, že je též přehlížen. Na německé straně Krušných hor (Tharandter Forst) a Saského Švýcarska (Elbsandsteingebirge) bylo nalezeno více desítek kusů (Nüssler 1976, 1984).

B: Čechy (?) [+Klíma, +Reitter 1912]; **Děčín** (5251) 24.7.1980 (Ryjáček V.) [* Říha coll.]; (c.Caldr, Tryzna) [*Černý]; **Polomé hory** (5354 ?) [+Kral 1915].

Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální. Vícekrát byl sbírán jen v oblasti Tater.

S: Nizké Tatry (?) 1971 (c.Čech J.) [ČBU]; **Vrátna** (6780) (Čepelák) [OL]; (Korbel) [+Roubal]; (Sekera) [+H]; **Roháč Osobitá** (6784) 5.8.1962 (Hanzlík) [c.Sláma, *Kadlec]; **Javorina** (6786-87) 7., 11.8.,

21.8., 28.8.1938 (Prokš) [+H, HKR, c.Kratochvíl]; **Javorová dolina** (6786) (Březina B.); **Belanské Tatry** (6787) (Filip) [c.Deneš]; **Kežmarské Žľaby** (6787) (Heyrovský); 7.1947 (Kohoušek) [OL]; (Kudla) [+H]; **Tatranská Kotlina** (6787) 25.6.1936 (Kavan) [NMP]; **Matliare** (6787) (Lorenc); 7.1947 (Smetana) [*Havelka]; **Lubochňa** (68-6980) (Odvárka O.); (Prokš) [+Roubal]; (Wobořil) [+H]; **Koprová dolina** (6885) 1949 (Smetana) [NMP]; **Podbanské** (6885) 7.1967 (Sláma M.); 7.1967 [*c.Franke]; 2.7. (Brožík) [*Šprysl]; 7.1976 (Černý J.); 7.1981 (Filip); (Hála) [Hladil]; 18.8.1984 (Jeniš); (Lorenc); 20.7.1982 (Nikodým M.); 7.1970 (Odvárka O.); 24.7.1970 (Pucholt R.); (Sobota J.); **Tichá dolina** (67-6885) 26.7.1976 (Brožík) [*Macek]; (Prokš) [NMP]; 25.7.1976 (Hron); **Koprová dolina** (6886) (Přivora) [NMP]; **Štrbské Pleso** (6886) (Štěrba) [+H]; **Matliare** (6887) 6.1947 (Heyrovský) [NMP]; 6.7.1966 (Karas V.) [*Karas]; (Kudla) [OPA]; **Tatranská Lomnica** (6887) [c.Kratochvíl]; (Wadas) [+H]; **Vysoké Tatry** (67-6885-87) (Csiki) [+H, +Roubal]; (Čepelák) [+H]; 8.5.1967, 26.6.1968 (Maidl) [NMB]; 7.1931 (Pohnert) [+H]; 8.7.1934 (Korbel); 1933 (Čepelák) [NMP]; (Lekeš) [c.Sláma]; 7.1957 (Lekeš) [*Picek]; **Ružomberok** (6981) (Kudla) [+H, +Roubal]; **Liptovský Mikuláš** (6983) (Pfeffer) [+Roubal]; **Liptovský Hrádok** (6984) [NMP]; (Jureček) [c.Kratochvíl]; (Jureček) [Hladil]; 1938 (Jureček) [NMP]; (Matějka) [NMP]; 6.7.1936 (Prokš) [c.Kratochvíl]; **Čierny Váh** (6984) 23.7.1992, 26.6.1994 (*Kautman); **Malužiná** (6984) (Švácha); (*Kautman); **Svarín** (6985) 7.1991 [*c.Franke]; 7.1973 (Odvárka O.); 12.7.1971 (Pospíšil K.) [*Picek]; (*Kautman); **Čierny Váh** (6985-6) 7.1934 (Prokš) [OL]; 25.7.1934 (Prokš) [OPA]; (Lorenc); (*Kautman); **Suchá VF** (7081) 4.7.1936 (Prokš) [NMP]; **Lomníská dolina** NT (7082) 10.7.1970 (Hozák) [HKR]; **Jasná** (7083) 15.8.1987 (Prokop); **Smrekovica** (7084) 6.1969 [NMP]; **Nižná a Vyšná Boca** (7084) 5.8.1936 (Prokš) [NMP]; (*Kautman); **Veľká Vápenica** (7085) 19.7.1934 (Prokš); c.Kratochvíl, NMP, ČBU; **Čertovica** (7086) (*Kautman); **Vernár** (7087) (Vávra J.); **Trenčín** (7174) (Čepelák) [NMP]; **Donovaly** (7181) (Švácha); **Hiadľ** (7181) (Sobota J.); **Moštenica** (7181) (Sobota J.); **Lopej** (7182) (?) [NMP]; **Bystrá** NT (7183) 7.1951 (Brejcha) [BRN]; **Vajskovská dolina** (7183) (Sobota J.); 9.7.1970 (Hozák) [HKR]; **Dedinky** (7188) 7.1981 (Odvárka O.); (Kraus Z.); **Stratená** (7188) 6.7.1986 (Dunay G.); **Slovenská Lupča** (7281) (Jurčíček J.) [*Nikodým]; **Vrchslatina** (7383) 26.6.1994 (*Kautman).

Bionomie. Jehličnaté porosty horských poloh. Podle Palma (1957) larva žije především v ohněm poškozených suchých stromech. Vajíčka jsou nakladena do kůry, kde se také vyvíjejí larvy. Kuklení v půdě, nebo vzácně v kůře. Vývoj asi dvouletý. Podle Čerepanova (1979) většina larev před druhou zimou opouští požerky, vypadáva do půdy, kde si vytvoří kukelní komůrku. Některé larvy opouštějí hostitelskou rostlinu teprve příští jaro. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., maximum VII. především na rovném dříví i kulatině na skládkách.

Živné rostliny - *Picea* (Palm, 1957; Švácha, 1988); *Pinus* a *Larix* (Čerepanov, 1979).

Přirození nepřítel - Palm uvádí pro Švédsko vysokou parazitaci (cca 70 %).

Variabilita. Černé krovky mohou mít žluté okraje, případně jsou celé žlutohnědé.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Jde sice o velmi vzácný druh, opatření k ochraně tohoto druhu by však byla dosti problematická. Tento druh klade vajíčka často do kůry zpracovaného dřeva na skládkách, které je pak i s vajíčky odváženo a dochází tak ke značnému snižování populace. K ochraně by přispělo, kdyby v době výskytu nebylo na lokaltách s výskytem tohoto druhu v lese těženo a ponecháváno dříví.

Acmaeops marginatus (Fabricius, 1781)

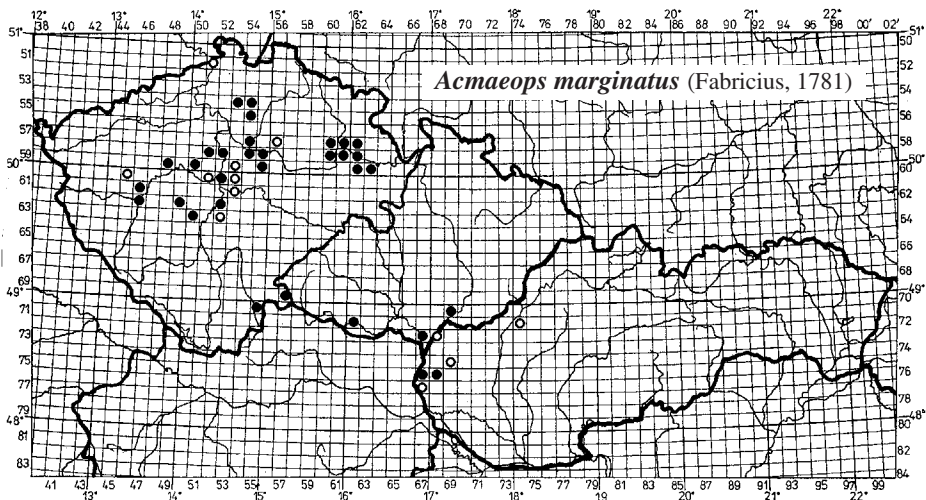
Česká republika. V Čechách lokální a vzácný druh v borech (Pinetech) spíše teplejších oblastí, někdy nalezen ve více kusech. Byl nalezen i v nepůvodních porostech introdukované *Pinus nigra* (Kybal, Sláma). Nebyl dosud zjištěn v řadě původních borových porostů, zřejmě jde o přehlížený druh.

B: Hřensko (5151) (Strejček) [+H]; **Dubá** (5453) 5.6.1971 (Švácha) [c.Seichert V.]; **Břehyně** (5454) 22.7.1965 (Honců); 4.6.1962 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; **Nosálov** (5554) (Seichert V.); **Otradovice** (5754) 24.5.1931 (Purkyně) [+H]; 29.5.1932 (Heyrovský); 9.5.1932 (Prokš) [+H]; [ČBU]; 29.5.1932 (Klička) [+H]; 18.5.1932 (Proschek) [*Bojčuk]; 22.5.1932 (Proschek) [+H]; 22.5.1932 (Štícha) [+H]; 22.5.1932 (Purkyně) [+H]; 28.5.1935 [c.Kratochvíl]; 18.5.1936 (Rektořík) [*Havelka]; 11.5.1971 (Hermann, Černý, Kybal) [*Černý]; **Stará Boleslav** (5754) 8.6.1930 (Prokš) [+H]; 18.5.1932 (Prokš) [NMP]; (Heyrovský) [+H]; 5.1947 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; 13.6.1947 (Prokš) [c.Sláma]; 24.5.1947 (Prokš) [*Niedl]; (Proschek) [+H]; (Purkyně) [+H]; **Loučín** (5756) 1934 (Heyrovský) [c.Kybal]; 1934 (Vávra) [+H]; **Hradec Králové** (57-5860-61) 15.7.1978 (Sobota J.) [*Bojčuk]; 5.1979 (?) [*c.Franke]; 2.6.1978 (Sobota J.) [*Odvárka]; (Šimeček J.); 21.5. (Šprysl); **Nová Ves** (5762) 29.5.1974, 23.6.1973 (Poláček) [*Šilha]; [c.Hladil]; 7.6.1977 (Poláček) [*Týr]; (Sobota J.); **Tursko** (5851) 1978, 6.1983 (Sláma M.); **Praha Bohnice** (5852) 5.1967 (Kybal); 6.1967 (Sláma M.); **Praha Drahaňská rokle** (5854) 1966 (Kybal); **Brandýs n. L.** (5854) 5.1967 (Švihla) [*Odvárka]; **Čelákovice** (5854) 24.5.1931 (Proschek) [+H]; 15.6.1933 (Štícha) [*Havelka]; 30.5.1937 (Skřivan) [*Pícek]; (Hermann) [c.Hladil]; 16.5.1937 (Hodek O.) [*Pícek]; 19.5.1946 [c.Kratochvíl]; (Šafránek, Olexa, Štícha) [+H]; 6.1970 (Švehla) [+H]; 5.1971 (Kybal); **Káraný** (5854) (Láznička) [+H]; 20.5. (Šprysl) [*Šprysl]; **Nový Vestec** (5854) 10.5.1951 (Černý); **Jirna** (5854) 9.6.1923, 1948 (Láznička) [NMP]; **Kersko** (5855) 15.6.1922 [NMP]; 15.6.1922 (Šterba) [+H]; **Poříčany** (5855) 5.1982 (Nikodým M.); **Vysoká n. L.** (5860) (Sobota J.); 29.6.1987 (Balada) [*Mikát]; **Hoděšovice** (5861) (Sobota J.); **Borohrádek** (5862) (Sobota J.); **Týniště n. Orlicí** (5862) (Voda J.); **Rakovník** (5948) (Lorenc); **Čeperka** (5950) (Sobota J.); **Úvaly** (5953) (Láznička) [+H]; **Český Brod** (5955) 23.5.1982 (Nikodým); [c.Šafanda]; **Čermná n. Orli.** (5962) (Sobota J.); **Jaroslav** (5962) 16.6.1978 (Poláček); **Lodrant** (5962) 31.7.1978 (Poláček); (Sobota J.); **Chlomek u Chocně** (5963) (Jelínek Jar.); **Nečtiny** (6045) 6.1956 (Heyrovský); **Všenory** (6051) (Rupič) [+H]; **Černošice** (6052) 6.1947 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; **Károvske údolí** (6052) 23.5.1948 (Rýdl) [+H]; **Zbraslav** (6052) (Švácha); **Ríčany** (6053) (Láznička) [+H]; **Zruč u Plzně** (6146) 12.7.1977 (Benedikt) [*Benedikt]; **Jílové** (6153) 9.6.1913 (Láznička) [NMP]; **Plzeň Bolevec** (6246) 10.6.1979 (Steininger) [*Benedikt]; **Plzeň Košutka** (6246) (Steininger); **Příbram Drahlín** (6249) 9.7.1982 (Plecháč); **Polčany** (6252) (Švácha); **Suchdol u Sedlčan** (6252) 6.6.1977 (Trmal); **Příbram** (6350) 6.1980 (Plecháč) [*Odvárka]; **Vysoký Chlumec** (6352) (Prokš) [+H]; **Terežín u Kunžaku** (6957) 12.-18.6.1997 (Sláma M.); **Majdalena** (7055) 6.1984 (Deneš).

M: Morava (?) (Reitter) [+H 1930]; **Silesia** (?) [HKR]; **Bzenec** (7069) 5.1948 [OL]; (Kocourek) [c.Černý, c.Kratochvíl]; 5.1948 (Krejčárek) [*Niedl]; 20.5.1980 (Macek J.); (Tomčík J.); **Havraníky** (7162) 3.6.1986 (Mikát M.) [HKR]; **Břeclav** (7267) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý].

Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální, dosud zjištěn pouze v západní části Slovenska.

S: Trenčín (7174) [NMP]; (Čepelák) [+H 1955]; **Gbely** (7268) 6.1933 (Matějka) [NMP]; **Plavecký Mikuláš** (7469) 5.1935 (Matějka) [NMP]; **Malacky** (7567-68) 15.6.1980 (Karas V.); (Sobota J.); **Plavecký Štvrtok** (7667) (Roland) [+Roubal 1936, +H 1955].

Bionomie. V borových porostech souvislejšího charakteru, menších nepůvodních porostech i lesících remízového typu. Především Demelt (1966) uvádí výskyt larev v *Pinus* na bazi kmene v silné kůře, hlavně tam, kde pevně nepřiléhá. Koncem 2. roku zalézá do vrchních vrstev půdy k zakuklení, vývoj dvouletý. Čerepanov (1979) uvádí výskyt larev obvykle pod tenkou kůrou. Dle Šváchy (1988) larvy jsou také v silnějších mrtvých větvích živých stromů. Nalezl tento druh obvykle s dorůstajícími subcortikálními houbami, ale téměř nikdy na spodní části kmene se silnou kůrou. - Imága se vyskytují od poloviny V. do VII., maximum konec V. a počátek VI. na rovnáném dříví i skládkách, osluněných kmenech a větvích. Není mi znám žádný nález na květech, ačkoliv Čerepanov tento výskyt uvádí ze Sibíře.

Živné rostliny - *Pinus* (Čerepanov, 1979; Švácha, 1988), zřídka *Picea*.

Variabilita. Krovky téměř až zcela černé, nebo celé hnědé.

Hospodářský význam. Nepatří mezi hospodářsky významné druhy.

Ochrana. Není přímo ohroženým druhem, ale o snižování výskytu platí totéž co bylo řečeno u *Acmaeops septentrionis*. V širokém areálu rozšíření však tato opatření nelze aplikovat.

GNATHACMAEOPS Linsley et Chemsak, 1972

Acmaeops Leconte, 1850 - Heyrovský (1955)

Gnathacmaeops pratensis (Laicharting, 1784)

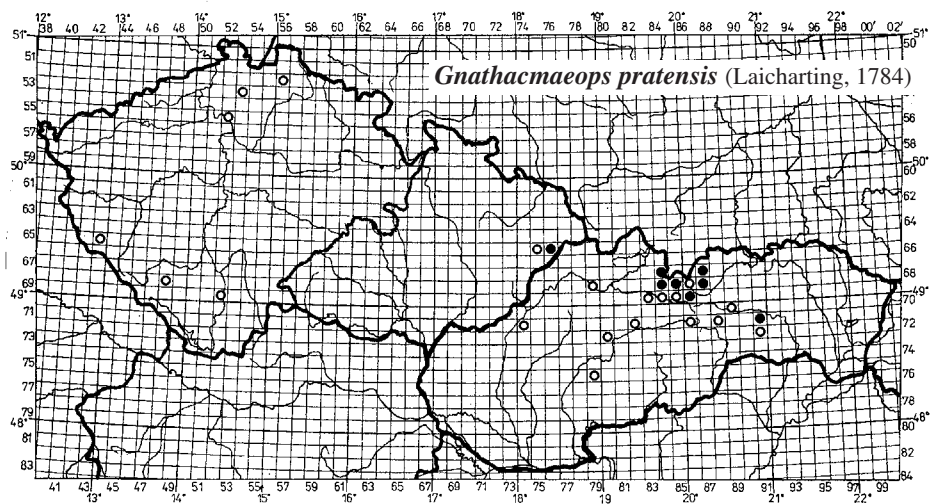
Česká republika. Velmi vzácný a lokální druh. Z Čech byl hlášen kromě Šumavy (podle Fleischera dosti hojný) z několika lokalit, ale spolehlivost některých těchto nálezů je podle mne sporná. Na Moravě pouze v Beskydech.

B: Bohemia (?) [NMP]; **Šumava** (?) 1912 (?) [*Sobota J.]; (Fleischer) [+H 1930]; **Drhly, Radouč a Baba** (?) (Mikvas) [+Kunst, Mikvas, Podaný 1969]; **Liberec** (5256) (Podaný) [NMB]; **Polomé hory** (5353) (Kral) [+Kral 1915]; **Liběchov** (5552) (Loos) [+Loos 1909, +H 1930]; **Domažlice** (6543) (Růžička) [HKR]; **Ckyně** (6848) (Havlíček) [+H 1930]; **Hluboká n. V.** (6952) 17.5.1901, 25.5.1903 (Havlíček) [ČBU].

M: Radhošť (6575) (Fleischer) [HKR]; **Bílá v Beskydech** (6576) 13.6.1960 (Karas V.), **Barani** (?) (Reitter) [+H 1930].

Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální, v oblasti Vysokých Tater vzácný, většina nálezů je staršího data.

S: Slovakia bor. (?) 7.1937 (Bečka F.coll.) [*Poláček]; **Nízké Tatry** (?) 8.7.1971 (Čech) [ČBU]; (Čuta J.) [c.Kratochvíl]; **Roháče** skanzen (6784) 9.7.1983 (Heidler); **Bělovod. dolina** (6787) 7.1931 (Pfeffer A.); **Kežmarské Žláby** (6787) (Korbel, Sekera) [+H]; **Matliare** (6787) 1934 [BRN]; (Sobota); **Kriváň** (6879) 7. 1927 (Čepelák) [*Deneš]; **Roháče-Račková d.** (6884) (Sobota J.); **Koprová dol.** (6885) 23.7.1951 (Řeháček) [NMB]; **Podbanské** (6885) 20.5.1932 (Prokš) [NMB]; 20.6.1932 (Prokš) [OPA, NMP, +Roubal]; 7.1948 (Havelka); 7. (Lorenc); 7.1970 (Odvárka O.); (Sobota J.); (Tomčík J.); 29.7.1978 (Němec J.) [*Škorpík]; 7.1980 [*c.Franke]; **Podkriváň** (6886) 13.7.1928 (Prokš) [c.Kratochvíl]; **Popradské pleso** (6886) 7.1952 (Daněk); **Štrbské Pleso** (6886) 8.1933 (Matějka) [NMP]; 8.1931 (Štěrba) [*Brách]; **Smokovec** (6887) (Csiki) [+Roubal]; **Tatr. Lomnica** (6887) 3.7.1935 (Roubal) [NMB]; **Vysoké Tatry** (6787, 6884-7) 7.1934 (Heyrovský, Matějka) [NMP]; [ČBU]; (Korbel) [c.Kratochvíl, +Roubal]; 6.7.1937 (Ješátko K.) [*Pícek]; 1958 (Čermák) [c.Kybal]; (Hoffer, Pape, Sekera) [+Roubal]; 5.7.1954 (Lekeš) [OL]; (Lorenc) [c.Hladil]; 9.7.1967 (Maidl) [NMB]; 23.7.1951 (Řeháček J.) [*Pícek]; 17.7.1958 (Urban) [NMP, *Pícek, *Čtvrtečka]; **Vyšné Hágy** (6887) [c.Kratochvíl]; **Liptovský Mikuláš** (6983) (Heyrovský) [NMP]; (Wichra) [+H]; **Porúbka NT** (6984) (Prokš) [NMP]; **Východná** (6985) 7.1929 (NMP); 7.6.1937 (Prokš) [OL]; (Prokš, Korbel, Sekera) [+Roubal]; **Štrba** (6986) (Sobota J.); **Slovenský raj** (7089) 2.7.1946 (Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [OL]; **Medveďov NT** (7182) (Prokš) [NMP]; **Červená Skala** (7186) 9.7.1927 (Prokš) [NMB]; (Štícha) [+Roubal]; **Šumiac** (7186) (Pfeffer, Štícha) [+Roubal]; **Dobšiná** (7188) (Štícha) [+H, BRN]; **Gelnica** (7191) 4.7.1972 (Šprysl); **Banská Bystrica** (7280) (Čejka) [c.Kratochvíl]; **Tri Studné VT** (7291) 7.1928 (Prokš) [NMP]; **Banská Štiavnica** (7579) [c.Sláma, *Čtvrtečka].

Bionomie. Převážně v horských oblastech s jehličnatými lesy. Podle Palma (1956) larvy žijí pod kůrou podobně jako larvy *Malachius* a *Thanasimus*. Využívají chodeb jiných druhů podkorního hmyzu (podle Čerepanova, 1979, dělají chodby pod kůrou a ucpávají je drtí z kůry, ev. dřeva). Pod různě silnou kůrou stromů v lese, v kořenech i plotech. Nečiní jim potíže pohyb i na hladkých plochách, např. na odkorněném dřevu. Není přesně známo, z čeho žijí. Jsou odolné vůči teplu a suchu. Palm viděl larvy požírat suchou nebo schnoucí vnitřní kůru. Larvy by mohly být i dravé, také by mohly požírat odpad po jiném hmyzu, skutečnost může být ale jiná. Na místech žíru zůstávají jemné dlouhé třísky. Ke konci vývoje larvy vylézají z požerků a zalézají nehluboko do půdy, převážně do hrabanky, kde se také kuklí. Doba vývoje pravděpodobně dvouletá. - Imága se vyskytují VI. - VII., maximum VII. na různých květech, např. *Apiaceae*, *Rosa*, *Achillea*.

Živné rostliny - Podle Palma (1956) dává přednost *Picea* a *Pinus*; *Pinus sibirica* (Črepanov, 1979).

Variabilita. Barva krovek žlutohnědá s více nebo méně rozšířeným černým zbarvením.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

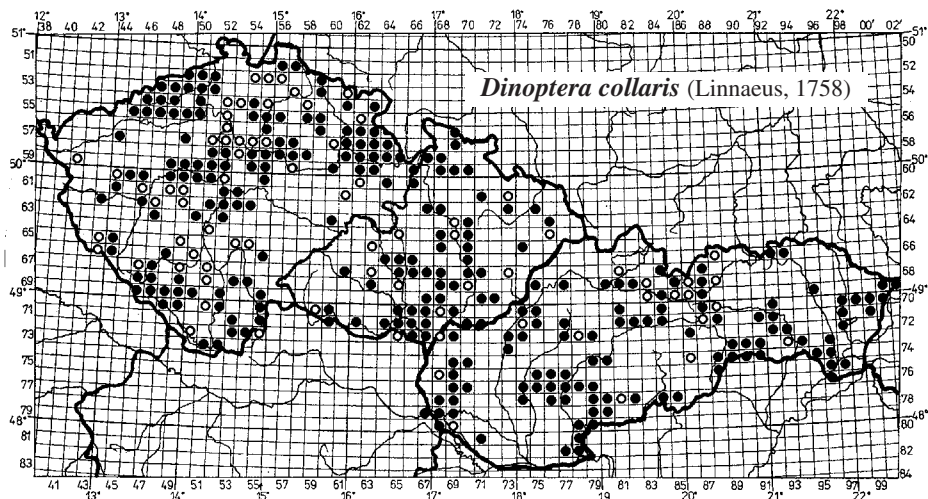
Ochrana. Podle starších a převážně ojedinělých nálezů je zřejmé, že jde v Čechách i na Moravě o vymírající druh. Na Slovensku je situace lepší jen v oblasti Vysokých Tater. Opatření k záchraně tohoto druhu by však byla velmi problematická.

DINOPTERA Mulsant, 1863

Acmaeops Le Conte, 1850 - Heyrovský (1955)

Dinoptera collaris (Linnaeus, 1758)

Česká republika i Slovenská republika. Převážně častý až hojný druh, který se však pravděpodobně nevyskytuje všude.

Bionomie. Lesní louky, okraje, zahrady, parky apod. Podle nejednotného názoru různých autorů (Kemner, 1922 aj.) larvy žijí pod nepevně držící kůrou odumřelých dřevin, větví, kmínků, povrchových kořenů i vyžírají dírtí ucané chodby. Mohou se volně pohybovat po povrchu. Před druhým přezimováním larvy vstupují do půdy, kde přezimují ve vytvořených kukelních komůrkách, a na jaře se kuklí. - Imága se vyskytují V. - VII., maximum V. - VI. na různých květech.

Živné rostliny - Udává se celá řada listnatých dřevin, např. *Populus tremula*, *Quercus*, *Acer*, *Fraxinus*, *Populus*, *Cornus*, *Euonymus*, *Malus*, *Pyrus*.

Variabilita. Štít je téměř vždy červený, zřídka, zejména na jižním Slovensku černý.

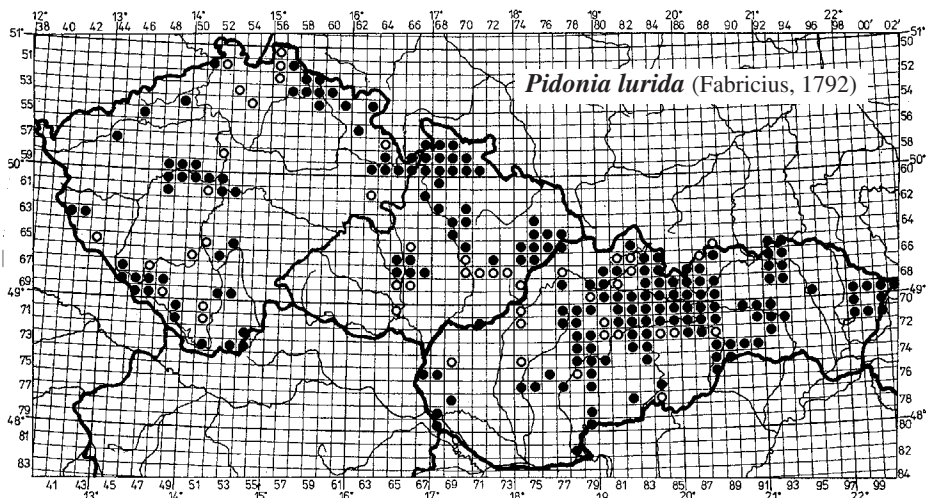
Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

PIDONIA Mulsant, 1863

Pidonia lurida (Fabricius, 1792)

Česká republika a Slovenská republika. Zejména v Českých zemích nerovnoměrně rozšířený druh, často hojný, na horách Slovenska často velmi hojný.

Bionomie. Okraje lesních porostů především podhorských a horských poloh. Podle Šváchy (1988) jsou larvy obvykle pod kůrou na mrtvých mělkých kořenech, zřídka nad úrovní země. Dvě larvy byly výjimečně pod kůrou velmi mohutného *Fagus*. Dospělé larvy přezimují v půdě, kuklení na jaře. Teppner (1965) našel na okraji porostu *Alnus incana* u 5-7 cm silných kmínků jednu larvu v půdě. Pravděpodobně dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují od VI. do VIII. na různých květech, zejména *Aruncus*, *Apiaceae*, *Spiraea*.

Živé rostliny - *Fagus* (Teppner, 1965), *Picea*, *Fagus* (Švácha, 1988).

Variabilita. Zpravidla je barevně variabilní hlavně štít od žlutohnědé do černé barvy.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

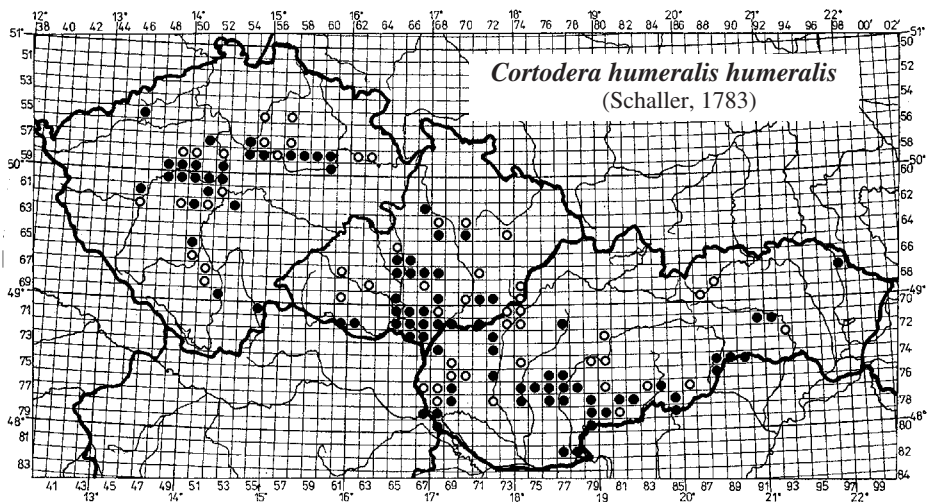
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

CORTODERA Mulsant, 1863

Cortodera humeralis (Schaller, 1783)

ssp. humeralis (Schaller, 1783)

Česká republika i Slovenská republika. V oblastech původních Quercet převážně hojný.

Bionomie. Kudla (1950) 20.4.1949 nalezl larvy a kukly v půdě. Dle Šváchy (1988) larvy žijí na povrchu půdy a živí se zbytky větviček a mělkých kořenů v humózní vrstvě. Jedna larva byla nalezena ve starém žaludu. Larvy obvykle mění několikrát krmný objekt. Kulkelní komůrky vytvářejí na podzim v půdě, kuklení probíhá velmi časně z jara. Pravděpodobně jednoletý vývoj. - Imága se vyskytují v V. - VI. na *Quercus* a různých květech, např. *Crataegus*.

Živné rostliny - *Quercus* a *Prunus spinosa* (Švácha 1988).

Variabilita. Vyskytují se dvě velmi odlišné barevné formy. Základní s černými krovkami se zelenavým leskem a obvykle se dvěma žlutými skvmami u báze krovek a druhá se žlutými, nebo téměř žlutými krovkami.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Cortodera femorata (Fabricius, 1787)

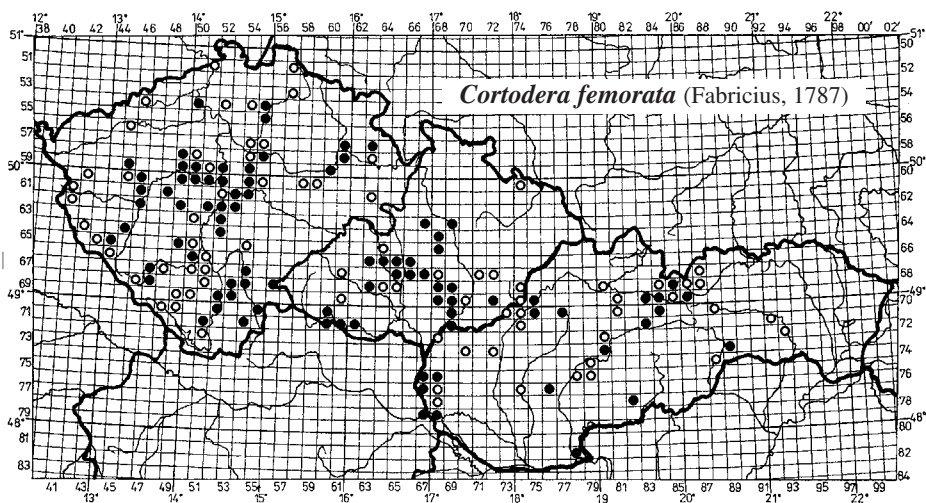
Determinace některých jedinců z rodu *Cortodera* (týká se i druhů *C. humeralis* a *femorata*, nejen z našeho území) je velmi složitá a někdy ji ani není možné běžným způsobem spolehlivě provést.

Česká republika. Řídký až vzácný druh, lokální, ale pravděpodobně spíše unikající pozornosti.

Slovenská republika. Velmi lokální, vzácný až velmi vzácný druh vystupující zde poměrně vysoko do hor. Často zaměňována s *C. villosa*, zejména z okolí Štúrova a Nitry.

S: **Tatranská Kotlina** (6787) 16.6.1948 (Dvořák M.) [HKR]; **Kralovany** (6880) 12.7.1959 (Fait) [OPA]; **Liptovské Hole** (6884) (Reitter) [+H]; **Podbanské** (68-6985) 20.6. (Brožík) [*Šprysl]; 14.7.1963 (Čermák) [c.Kybal]; 7. (Lorenc); (Prokš) [+H, +Roubal]; **Štrbské Pleso** (6886) (Matějka) [NMP]; **Vyšné Hágy** (6886) (Prokš) [+H]; **Tatranská Lomnica** (6887) [NMP]; (Brejcha) [BRN]; (Urbásek) [OL]; (Veselý) [+H 1949]; **Vysoké Tatry** (6887) [NMP]; **Vlára** (7868) (Richter) [+Roubal, +H]; **Lednické Rovne** (6975) 23.6.1975 (Majling) [*Franc]; **Bílý Potok** (6981) 6.1937 (Madar) [c.Kratochvíl]; **Liptovský Ján** (6983) 7. (Lorenc); **Kráľova Lehota** (6984) 1.7.1987 (*Kautman); **Liptovský Hrádok**

(6984) 6.1946 (Pfeffer A.); **Štola** (6986) (Tichý) [+H 1949]; **Štrba** (6986) (Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Tatranský Lieskovec** (6986) 2.7.1987 (Schles R.); **Zlatovce** (7073) (Čepelák) [+Roubal]; **Dubnica** (7075) 13.5.1983 (Zachar) [+Vysoký 1985]; **Dubnica** (7075) 13.5.1983 (Zachar) [+Vysoký 1985]; **Čičmany** (7077) 16.5.1982 (Zachar) [+Vysoký 1985]; **Korytnica** (7081) (Podaný) [NMB]; **Maluziná** (7084) 30.6.1976, 13.7.1991 (*Kautman); **Hrabušice** (7088) (Heyrovský) [NMP, +H]; **Skalica** (7169) (Matějka) [NMP]; **Trenčín** (70-7174) (Čepelák) [NMB, NMP, +H 1949, +Roubal]; (Kardasch, Kudla) [+H 1949, +Roubal]; (Sekera) [NMB]; **Dolná Lehota** (7183) (Hozák) [HKR]; **Tale** (7183) (Tomčík J.); **Margecany** (7192) (Heyrovský); **Gbely** (7268) (Matějka) [+H 1949]; **Holíč** (7268) (Matějka) [NMP]; **Banská Bystrica** (7280) (Roubal); **Košice** (7293) (Machulka) [+H 1949]; (Roubal); **Bor u Hlboke** (7370) (Stehlík) [BRN]; **Vrbové** (7372) (Kočič) [NMB, NMP]; **Badín** (7380) 3.6.1982 (Jeniš); **Rožnava** (7389) [NMB]; **Hronská Breznica** (7479) (Roubal); (Těťál I.); **Plešivec** (7488) (Roubal); **Jakubov** (7567) 5.1989 [*c.Franke]; 4.5.1989 (Martinů) [*Týr]; **Malacky** (7567-68) (Roubal); (Jelínek J.); (Fornúsek) [*Odvárka]; 17.5.1987 (Jelínek J.) [*Poláček]; 9.5.1990 (Klvaček J.); (Sobota J.); 9.5.1990 (Zeman V.); **Voznica n.Hr.** (7578) 7.1952 (Pfeffer A.); **Banská Štiavnica** (7579) 1949 [*Týr]; **Plavecký Štvrtok** (7667-68) (Roubal); 17.5.1982 (Jeniš); **Láb** (7667) 22.5.1996 (*Kautman); **Nitra** (7674) (Thurnher) [+H]; **Zobor** (7674) (Thurnher) [+Roubal, +H 1949]; **Zlaté Moravce** (7676) 6.1982 (Rosenberg J.); **Rača** (7768) (Kavan) [NMB]; **Horné Strháre** (7782) (Vávra J.); **Velký Krtíš** (7782) 5.1990 (Sedláček A.); **Bratislava** (7867-8) (Krlín); (Roubal); **Kamzík** (7868) (Rambousek) [NMP]; (Rambousek) [+Barabás 1976]; **Kamenica n. Hr.** (8178) (Poláček det.Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Kováčov** (8178) (Roubal det.Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Stúrovo** (8178) (Roubal) [+Roubal]; (Kudrna A.).

Bionomie. Jehličnaté, spíše smrkové porosty převážně od nížin do středních poloh. Podle Šváchy (1998) byl způsob života poprvé zjištěn Ehnströmem a Lundbergem. Jediným potravním materiálem jsou smrkové šišky. Larvy vrtají v centrálním řapíku a příležitostně také na bázi starých spadlých šišek, nejčastěji těch, které jsou částečně zahrabané v humusu ze spadlého listí. Podle *Kautmana žijí v šíškách ponořených v jehličí na jižně exponovaných místech. - Imága se vyskytují v V. – VII., maximum konec V. – počátek VI. Imága jsem nacházel ponejvíce na okrajových větvích jehličnatých stromů, sedící na trávě, v letu apod. Demelt (1966) našel imága často na kvetoucích *Pinus* a také na kvetoucím *Crataegus*, *Černý na kvetoucí *Picea*. Spolehlivý nález na jiných květech mi není znám, ale výskyt bývá uváděn.

Živé rostliny - V šíškách *Picea* (Ehnström & Lundberg, Švácha, 1988). *Kautman nalezl samičky kladoucí vajíčka do borových (*Pinus*) šišek.

Variabilita. Převážně krovky černé se zelenavým leskem, imága se žlutými krovkami jsou velmi vzácná.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Cortodera flavimana (Waltl, 1838)

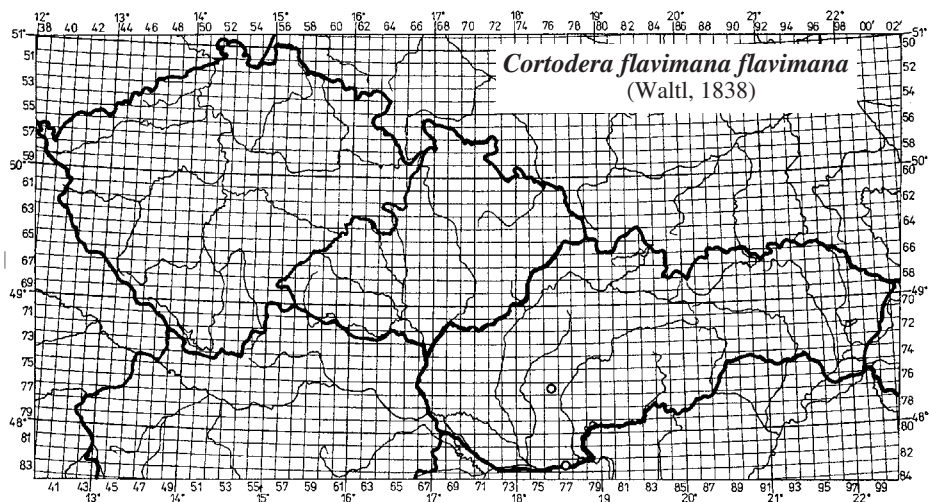
ssp. flavimana (Waltl, 1838)

Taxonomie tohoto druhu je celkově rovněž velmi složitá a není dořešena, takže determinace, ani obvykle uváděné rozšíření nejsou spolehlivé. Druh je buď morfologicky velmi variabilní, nebo obsahuje více taxonů.

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Jižní druh, spolehlivě zjištěný několikrát v jihovýchodním Maďarsku. Skutečný výskyt na Slovensku by bylo potřebné spolehlivě prověřit, je i možné, že byl na Slovensko zavlečen. Uváděn je ze dvou lokalit. Ze Zlatých Moravců, Růžička lgt. (Heyrovský, 1951d) (v. brachialis Ganglbauer, která má mít krovky černé), tento kus jsm neviděl. Ve Volákově sbírce v muzeu v Hradci Králové je uloženo imágo rovněž ze Zlatých Moravců (Růžička lgt.), ale krovky jsou žluté jako u typické formy!!! Tento kus Heyrovský zřejmě neznal ! Imágo chycené v Čenkově Kohouškem jsem rovněž neviděl.

S: **Zlaté Moravce** (7676) 7.1923 (Růžička) [HKR coll.Volák, +H 1949, +H 1951d]; **Čenkov** (8277) 29.5.1950 (Kohoušek) [+H 1951d].

Bionomie. Vývoj larev mi není znám. - Imága se na Balkáně vyskytují v V.-VI. zejména na květech *Crataegus*.

Variabilita. V jižní Evropě velmi variabilní druh v barvě krovek i nohou od světlých forem až po tmavé.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Cortodera villosa Heyden, 1876

Česká republika. Jeden kus jsem našel v Protivíně (počátkem VII.1949) na dubu u trati.

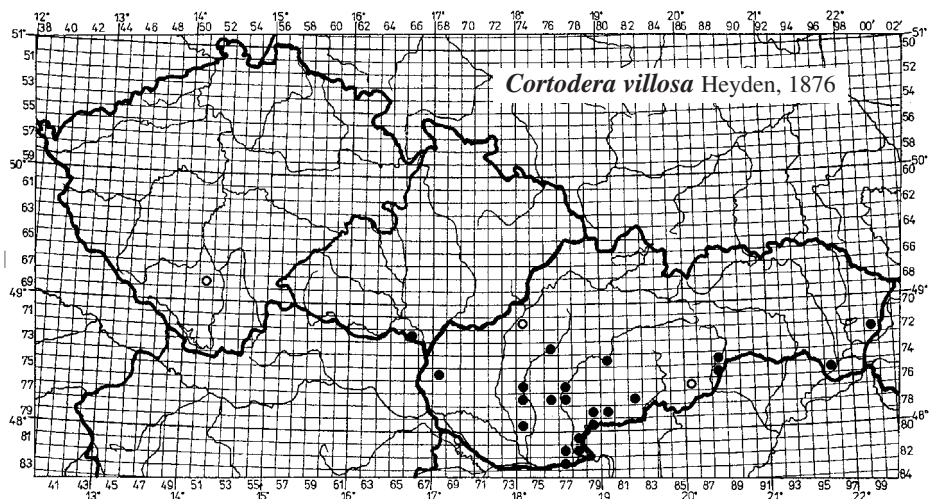
Podle atypického nálezu, navíc přímo u trati, mohlo jít i o zavlečený kus. Z Moravy je znám jeden kus z Valtic.

B: Protivín (6851) 7.1949 (Sláma M.) [+H 1951].

M: Slezsko (?) (Kliment) [+H]; **Valtice** (7266) 5.1966 (Kočenda) [NMB].

Slovenská republika. V nejteplejších oblastech Slovenska vzácný, v okolí Štúrova a řeky Ipeľ hojný. O determinaci platí totéž, co jsem uvedl u předcházejících druhů, navíc často bývá zaměňován se stejně zbarvenou aberací od *C. holosericea*, zejména z lokality Nitra a východního Slovenska.

S: Dolní Pohroní (?) 6.1926 (Roubal) [+Roubal 1926]; **Kulháň** (?) (Kelecsény) [+H 1949]; (Laco) [+Roubal]; **Piliš vrch** (?) (Thurnher) [+H]; **Podunají** (?) (Roubal) [+H]; **Trenčín** (7174) (Táborský); **Sobrance** (7299) (Šprysl M.); **Driňová hora** (7376) 2.6.1980 (Benedikt V.) [Gbelce]; **Pleševská planina** (7388) (Hoffer) [+H 1949]; **Hronská Dúbrava** (7480) (Kúdela) [*Týr]; **Plešivec** (7488) (Hoffer) [+Roubal]; 26.5.1985 (Dunay G.); 6.1982 (Simandl J.) [*Kadlec]; **Malacky** (7568) (Sobota J.); **Domica** (7588) 31.5.1974 (Maidl) [NMB]; (Podaný) [NMB]; **Viničky** (7596) 5.1969 (Veselý R.) [Deneš]; **Nitra, Nitra Zobor** (76-774) Nitra (7674) (Thurnher) [+H, +Roubal]; Nitra Zobor (7674) (Pfleger) [+H]; (Kubán V.) [*Hron]; [*Mlejnek]; 6.1960 (Havelka); (Kaděra) [NMB]; (Mlejnek R.); (Odvárka O.); 6.1981 (Pekarovič) [*Deneš]; 23.5.1986 (Šašinka R.) [*Urbánek]; (Šiška B.); 5.1985 (Šiška B.) [*Deneš]; (Balthasar) [NMB]; (Kašpárel) [+Roubal]; (Krumpál, Gajdoš); (Roubal); (Sobota J.); (*Kautman); **Hronský Beňadik** (7677) (Roubal) [NMB]; 19.5.1990, 9.6.1991 (?); **Tekovská Breznica** (7677) 22.5.1988 (Holeksa F.); **Rimavská Sobota** (7686) (Roubal) [+H 1949]; **Cifare** (7776) 23.5.1988 (Holeksa F.); **Čajkov** (7777) 24.5.1971 (Pospíšil K.) [*Hron, *Putík]; **Levice** (7777) 23.5.1985 (Holeksa) [*Zúber]; 4.5.1971 (Svozil) [*Bojčuk]; (Trmal); **Koprovica** (7782) 5.1980 (Kybal M.); 1.6.1980 (Pavlík S.); **Plášťovce** (7879) 31.5.1980 (Zúber M.); **Turovce** (7879) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Ipeľské Úľany** (7880) 30.5.1980 (Benedikt V.); 31.5.1980 (Kovařík M., 31.5.1980 (Pavlík S.); 5.1983 (Sláma M.); **Kleňany** (7880) 15.5.1983 (Sláma M.); **Palárikovo Čiastka** (7974) 1.6.1984 (Benedikt V.); **Šahy** (7979) [+Holeksa, Smetana]; 5.1980 (Pavlíček J.); 5.1980 (Pfeffer A.); [*Pavlíček]; **Pastovce** (8078) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Malá nad Hronom** (8178) 14.5.1990 (Holeksa F.); **Kamenín** (8177) (Seichert V.); **Kamenný Most** (8177) 18.5.1990 (Kúdela) [*Týr]; **Gbelce** (8178) (Balthasar) [NMB]; (Roubal); **Belianske kopce, Štúrovo, Kamenica n. Hronom, Kovačov** (8177-78) (Eiba, Prokš, Roubal, Keil a velmi mnoho dalších); 1.5.1984 (Štěpánek P.); 5.5.1990 (Klváček J.); 5.5.1990 (Mihal V.); 7.6.1976 (Doležal S.); 7.1971 (Navrátil) [*Kalivoda]; **Nána** (8178) 10.5.1975 (Ptáčník) [*Bojčuk]; **Chlába** (8178) 5.1979 (Černohorský J.) [*Zdrůbecký]; Chlába (8178) (Tomčík J.); **Čenkov** (8277) 20.5.1988 (Holeksa F.).

Bionomie. Neudržované loučky polostepního charakteru, okraje cest, lesíků, políček, pastviny. Dle Šváchy (1988) larvy v kořenech. Vypělé larvy mohou pravděpodobně opustit rostlinu a žít se externě. Kuklení nepozoroval, pravděpodobně v půdě. Jednoletý vývoj. - Imága se vyskytují na různých květech v V. - VI., maximum druhá polovina V.

Živné rostliny - *Centaurea jacea* a *stoebae* (Švácha, 1988).

Přirození nepřátelé - Mnoho larev bylo parazitováno larvami z rodu *Mermithidae* (*Nematoda*) (Švácha, 1988).

Variabilita. Mírně variabilní je barva nohou a břicha.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Cortodera holosericea (Fabricius, 1801)

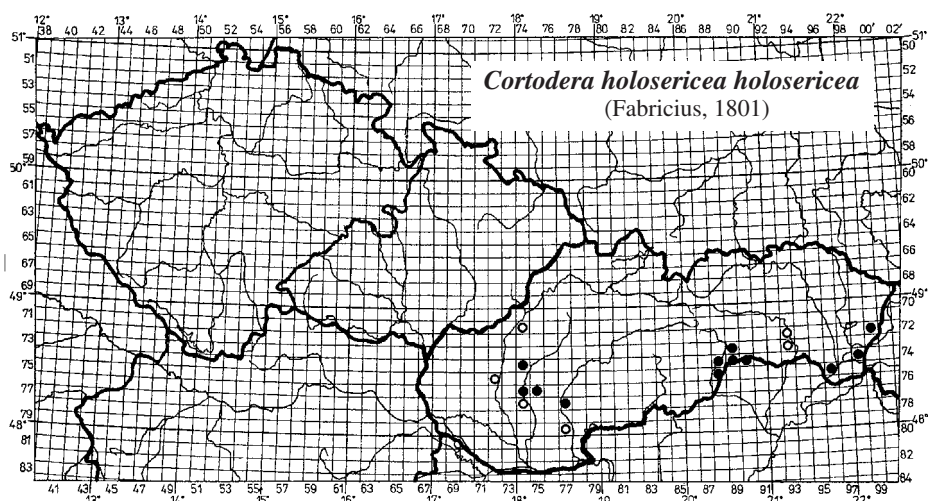
ssp. holosericea (Fabricius, 1801)

Česká republika. V Čechách se nevyskytuje. Z Moravy uváděn ze dvou lokalit, ale již desítky let nebyl nalezen.

M: Boskovice (6565) (Kittner) [+H 1930]; **Prostějov** okolí (6568) (Zoufal) [+H 1930].

Slovenská republika. V teplých oblastech velmi vzácný a lokální, ale pak někdy hromadně. Často je zaměňován s *Cortodera villosa*. Staré údaje z horských oblastí jsou pochybné.

S: Kriváň (který ?) (Reitter, Miller) [+H, +Roubal]; **Tatry** (?) (Laco) [+H]; **Vysoké Tatry** (?) (Horváth) [+H]; **Piliš vrch** (?) (Kuthy) [+H]; **Trenčín** okolí (7174) (Podaný) [NMB]; **Košice** (7293) (Rószay E.) [+Roubal]; **Košice okolí** (72-7393) 1931 (Duchek) [+H]; 5.4.1930 (Tuschl coll.) [+H]; **Sobrance** (7299) 2.6. (Šprysl); **Rožňava** (7389) 5.1977 (Odvárka) [*Hron, *Riha]; **Velké Kapušany** (7498) (Veselý R.) [*Černý]; **Bojná u Top.** (7474) 28.5.1971 (Ptáček) [HKR]; **Ardovo** (7488) (Švácha); **Plešivec** (7488) (Sobota J.); **Silická planina** (7489-90) 6.1960 (Sobota A., Brožík) [+Havelka1964]; 10.6.1962 (Brožík)

[c.Sláma]; 5.1963 (Kučera) [LIT]; 15.6.1990 (Fuka Z.); **Hlohovec** (7572) [c.Sláma]; **Domica** (7588) 8.5.1950 (Stehlík) [+H]; 1963 (Voříšek); 16.6.1966, 31.5.1974 (Maidl) [NMB]; 7.6.1982 (Moravec P.) [c.Trmal]; 5.1977 (Odvárka O.); **Borša** (7596) 15.6.1963 (Voříšek); **Viničky** (7596) 5.1969 (Veselý R.) [c.Deneš, c.Kratochvíl]; **Nitra, Nitra Zobor** (76-7774) (Thurnher) [+Roubal, +H]; 6.1958 (Kohoušek,Havelka); 6.1959 (Balthasar, Hrubant) [+H]; 7.6.1960 (Pospíšil, Havelka J., Kohoušek) [+H, Havelka1964]; 27.5.1963 (Urban) [*Niedl]; 1.6.1977 velmi hojný (Sláma M.); 17.5.1983 (Šiška) [*Benedikt]; 12.6.1980 (Cunev) [*Karas]; a mnoho dalších; **Jelenec u Nitry** (7675) 6.1983 (Pavlíček J.); ? (7774) (Kučera E.) [* Kučera]; **Levice** (7777) 24.5.1971, 10.6.1976 (Svozil A.) [NMB, HKR, *Poláček, *Břach]; **Mikula** (7977) (Laco) [+H].

Bionomie. Stepní loučky na vápencovém skalním podloží. Dle Šváchy (1988) larvy v kořenech, pozdější instary pravděpodobně v půdě. Larvy se kuklí pravděpodobně na jaře v půdě. Vývoj jednoletý. - Imága se vyskytují v V. - VI., maximum konec V. a poč. VI. za slunného počasí téměř výhradně na *Cyanus* (*Centaurea*).

Živné rostliny - *Centaurea triumfettii* (Švácha, 1988), *Centaurea* (Sama).

Variabilita. Velmi variabilní druh. Krovky velmi hustě nebo téměř neviditelně chloupkované, převážně tmavě zbarvené, velmi vzácně hnědožluté, nohy celé černé i červené. Variabilita je lokálně odlišná.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

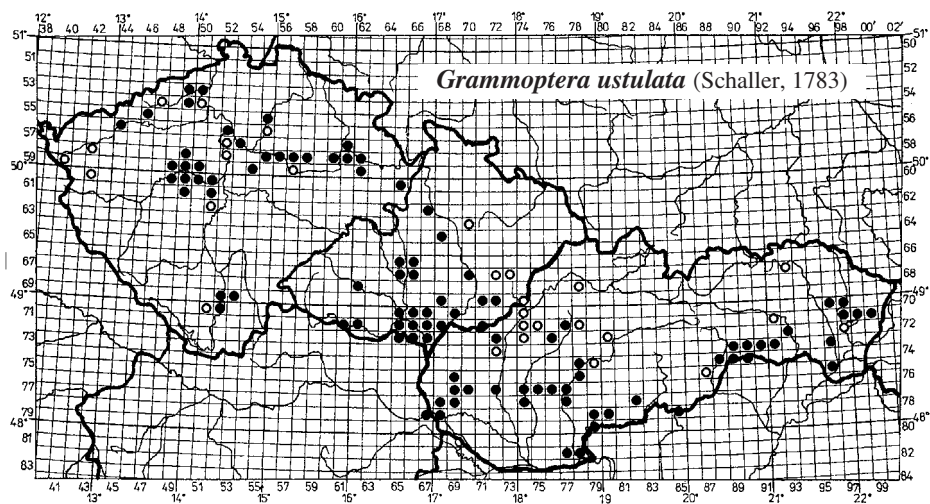
Ochrana. Výskyt je závislý na množství stepních lokalit a na nich rostoucím *Cyanus*.

GRAMMOPTERA Audinet-Serville, 1835

Grammoptera ustulata (Schaller, 1783)

Česká republika. Zejména v oblastech původních Quercet převážně řídký až vzácný druh.

Slovenská republika. V teplejších oblastech rovněž převážně řídký.

Bionomie. Vývoj v slabých odumřelých větvích o průměru 1 - 2 cm, udává se až 4 cm. Demelt (1966) a další udávají vývoj larev ve dřevě napadeném houbami, nebo s vyšším stupněm hniloby. Dle Šváchy (1988) larva pod kůrou suchých větvíček, nebo tenkých kmínků, nikdy ne v příliš vlhkých. *Kautman uvádí vývoj v měkkých ztlívajících větvích na stromech *Quercus*. Kuklení pod kůrou nebo ve dřevě. Doba vývoje zřejmě jeden rok. - Imága se vyskytují IV. - VI., maximum V. Na listech *Quercus* a různých květech, zejména *Crataegus*.

Živné rostliny - *Quercus*, dále se uvádí *Crataegus*, *Juglans*, *Acer*, *Alnus*, *Tilia*. Vychován z větví *Quercus* (*Šiška), z tlejících větví *Quercus* (*Vlasák J.); *Crataegus* (Švácha, 1988).

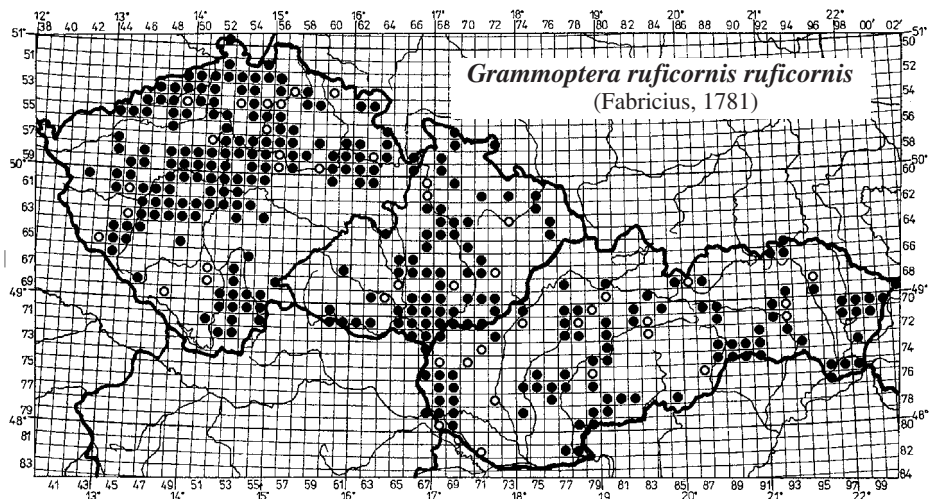
Variabilita. Nepříliš výrazné odchylky ve zbarvení nohou.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Grammoptera ruficornis (Fabricius, 1781) ssp. *ruficornis* (Fabricius, 1781)

Česká republika a Slovenská republika. V teplejších oblastech patří k nejčastějším druhům tesaříků.

Bionomie. Vývoj larev mezi kůrou a dřevem odumírajících a odumřelých slabých větví a větvíček, obvykle o průměru 1 - 4 cm. Kukelní kolébky jsou mělce vyhloubeny v běli pod kůrou. Doba vývoje jeden rok. Dle Šváchy (1988) se larvy vyskytují pod kůrou mrtvých, houbami napadených větvíček, kde se na jaře kuklí. To nemohu potvrdit, vychoval jsem mnohokrát imága z větví, na kterých nebyly patrný vůbec žádné zjevné známky houbového napadení, stejně jako z větví se známkami poškození dřeva a kůry houbami, což je ale za příhodných podmínek a doby vývoje jeden rok zcela samozřejmé. Imága se vyskytují od V. do VI. na různých květech, na př. *Crataegus* a *Apiaceae*.

Živé rostliny - *Frangula alnus*, *Alnus*, *Fraxinus*, *Quercus*, *Tilia*, *Euonymus*; *Carpinus* (*Šiška), *Sarothamnus scoparius* (Teppner, 1961); *Cornus mas*, *Hedera*, *Crataegus*, *Salix*, *Populus*, *Fagus*, *Ulmus*, *Corylus*, *Prunus*, *Sambucus niger*, *Acer* aj. Bílý & Mehl (1989) našli larvy a kukly pod kůrou *Picea abies*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes undulatus* (Ratz.); Dolní Věstonice 1974, Hladil J. lgt., Čapek M. det.

Variabilita. Nepříliš výrazně variabilní je barva nohou a tykadel.

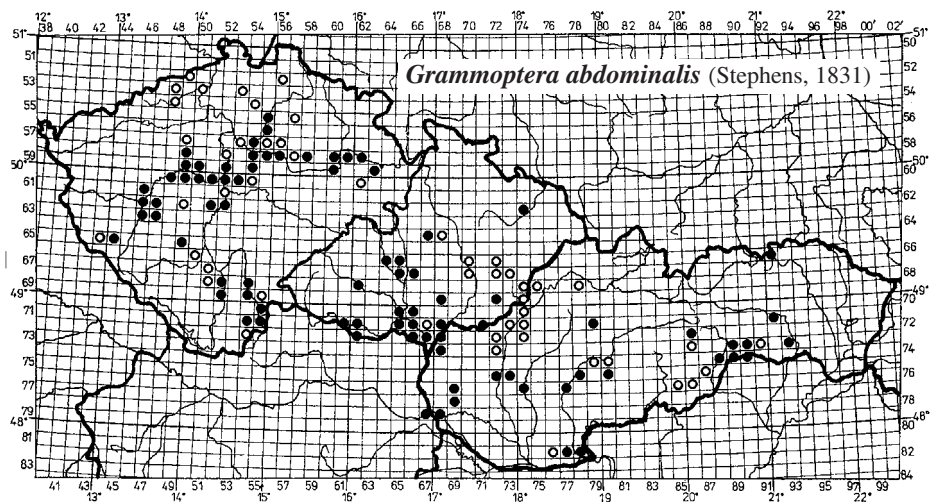
Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

Grammoptera abdominalis (Stephens, 1831)

variegata Germar, 1824 - Heyrovský (1955)

Česká republika a Slovenská republika. Spíše v teplých oblastech původních Quercet řídký až vzácný druh.

Bionomie. Dle Demelta (1966) vývoj larev v odumřelých větvích 2 - 5 cm silných, napadených houbou, do běla shnilých, zterelých. Přezimuje jako praepupa. Kuklí se pod kůrou, nebo ve dřevě. Dle Šváchy (1988) larva zřejmě jen v mrtvých větvích nebo tenkých kmíncích, které byly napadeny houbou *Vuilleminia comedens*. Asi dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují od konce IV. do VI. na listech *Quercus* a různých květech, např. *Crataegus*, *Swida sanguinea*, *Sorbus*.

Živé rostliny - *Quercus* (také *Vlasák J., *Vávra, Švácha).

Variabilita. Variabilní je barva nohou, od žlutočervených až po černé.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

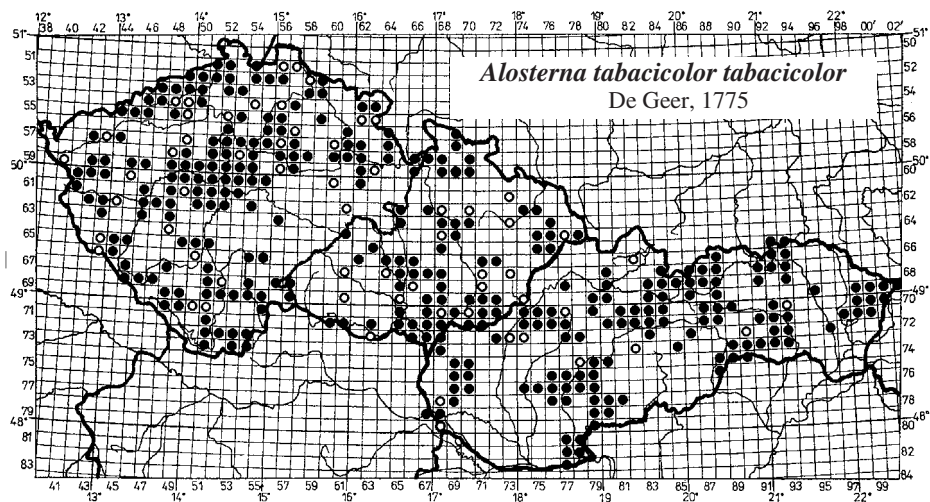
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

ALOSTERNA Mulsant, 1863

Alosterna tabacicolor De Geer, 1775

ssp. tabacicolor De Geer, 1775

Česká republika a Slovenská republika. Nerovnoměrně rozšířený, místy řídký, převážně ale hojný až velmi hojný druh lesnatých oblastí od nížin až vysoko do hor.

Bionomie. Údaje o vývoji larev tohoto druhu se dosti liší. Sám jsem zjistil vývoj larev v silné kůře listnatých stromů o průměru až 30 cm. Nemohu potvrdit názor o nutnosti přítomnosti hub při vývoji larev. V několika případech jsem našel kukly a imága v kůře, která podle okulárního zjištění byla pevná a vypadala zcela zdravě, bez přítomnosti hub, v jednom případě dokonce v kůře živícího stromu (*Alnus*). Při dvouletém vývoji je odumřelá kůra listnatých stromů téměř vždy napadena houbami. Demelt (1966) uvádí vývoj ve shnilém dřevě a větvích s vysokým stupněm zteřelosti. Larvy potřebují vysokou vlhkost dřeva a proto se nalézají spíše v stinných místech. Larva žije z počátku v houbovém dřevě, pro kuklení hledá sušší místa dřeva nebo kůry. Dle Šváchy (1988) larvy žijí buď v kůře, nebo pod kůrou, nebo ve dřevě Conifer a tvrdého dřeva. Obvykle je materiál obzvlášť zteřelý o minimální specifické váze. Larva musí být schopna strávit různý materiál velmi nízké nutriční hodnoty, který je zřejmě v nějakém spojení s houbami. Vývoj zřejmě dvouletý. - Imága se vyskytují od V. do VIII. na různých květech

Živné rostliny - *Alnus*, *Fraxinus*, *Quercus*, *Salix*, *Rhamnus*, *Tilia*; *Betula* (Palm, 1951b); udává se též *Fraxinus*, *Populus*, *Corylus*, *Acer* a *Pinus* (Bílý & Mehl 1989).

Variabilita. Málo variabilní, nevýrazně bývají začernalé krovky i nohy.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Alosterna erythropus (Gebler, 1841)

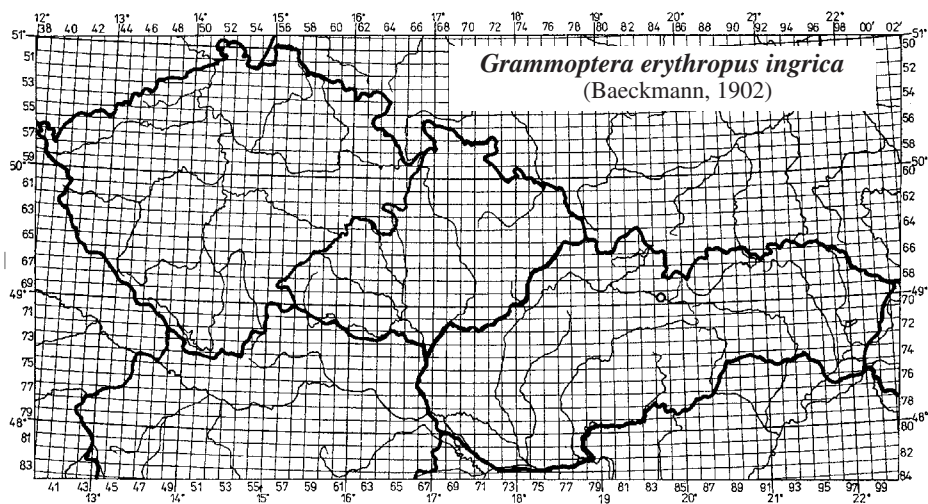
Grammoptera Audinet-Serville, 1835 - Heyrovský (1955)

ssp. ingrlica (Baeckmann, 1902)

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Nesmírně vzácný a lokální. Nalezen několikrát v letech 1934-1938 pouze na omezené lokalitě u Liptovského Hrádku Prokšem a později též Jurečkem. Podle Prokšova ústního popisu lokality je pravděpodobné, že uváděná lokalita se nalézala směrem na Liptovskou Porúbku, v místě, které je dnes zastavěno a jako vhodný biotop již neexistuje.

S: Liptovský Hrádok (6984) 1.6.1934 (Prokš) [*Sobota J.]; 9.6.1934 (Prokš); 12.6.1934 (Prokš) [NMB]; 18.6.1936 (coll.Heyrovský) [NMP]; 20.6.1934 (?) [c.Sláma]; 6.1936 (Jureček) [+H 1951]; 18.6.1936 (Prokš 2 ex) [NMP]; 23.6.1936 (Prokš) [NMP]; 12.6.1937 (Prokš 2 ex); 25.6.1938 (Prokš) [NMP]; 1936 (Jureček,Prokš) [+Roubal 1937]; 6.1936 (Prokš) [+H 1951].

Bionomie. O vývoji druhu není nic známo, zřejmě ale je vázán spíše na listnaté dřeviny.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Patří mezi nejvýznamnější slovenské brouky a pokud by byl opět někde nalezen, rozhodně by měl patřit mezi chráněné druhy včetně ochrany biotopu.

PSEUDOVEDONIA Lobanov, Murzin et Danilevsky, 1981

Vadonia Mulsant, 1863 - Heyrovský (1955)

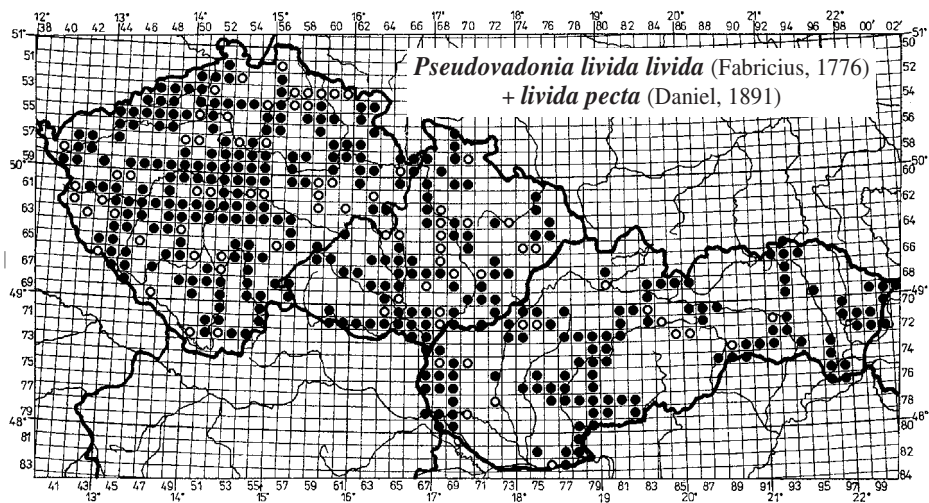
Pseudovadonia livida (Fabricius, 1776)

ssp. livida (Fabricius, 1776)

ssp. pecta (Daniel, 1891)

Udávané rozšíření - *P. livida livida* (Fab.) severní Itálie, Německo, Dánsko, Belgie, Holandsko, sev. Francie, Česká i Slovenská republika a je velmi řídká v evropské části bývalého SSSR a na Kavkaze. *P. livida pecta* Dan. - Česká republika, Slovensko, téměř celé Polsko, evr. část bývalého SSSR, Maďarsko, jižní Itálie, jižní Francie (?), Jugoslávie, Španělsko, Sibiř až k Bajkalu, turecká Arménie, Sýrie, Malá Asie, Kavkaz a Zakavkazsko a jihovýchodní Evropa. Uvedené poddruhy jsou v některé literatuře uváděny, v jiné přehlíženy, důvodem je určitá problematická je. Je nesporné, že u imág tohoto druhu se vyskytují morfologické rozdíly, stejně však je nesporné, že populace nesoucí tyto rozdílné znaky nejsou vždy přesně geograficky oddělené a že se místy velmi prolínají.

Česká republika i Slovenská republika. Spíše v nížinách a podhorských oblastech převážně hojný až velmi hojný. Patří k nejčastějším tesaříkům. Rozlišení na nominální *ssp.* a *ssp. pecta* je na území České republiky a Slovenska problematické a vyžadovalo by značné množství času a shromáždění velkého materiálu. Imága, na která se hodí popis obou *ssp.*, se často vyskytují u nás společně. Na teplých lokalitách Českého středohoří byla zjištěna pouze *ssp. pecta* J. & K. Daniel (Táborský 1986-87).

Bionomie. Místa výskytu jsou nejrůznějšího typu, od stepních lokalit, zahrad, luk až po lesnaté oblasti. O bionomii tohoto druhu jsou v literatuře velmi rozporuplné údaje (např. vývoj v *Quercus*, *Castanea*, *Coniferách*). Bionomii a vývojová stadia uveřejnil Burakowski v r. 1979. Podle Šváchy (1988) larvy žijí v půdě prostoupené myceliem hub *Marasmius oreades* (Bolt.), které je pravděpodobně součástí jejich potravy. Dvouletý životní cyklus. Kuklí se v půdě ve více méně oválných kokoncích. - Imága se vyskytují od V. do VIII. na mnoha různých květech, zejména v teplejších oblastech někdy velmi hojně.

Živné rostliny - Viz bionomií.

Variabilita. Výše uvedené rasy se odlišují podle chloupkování štítu, odlišné zbarvení nohou (světlé) nebo zadečku se u nás nevyskytuje.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

NIVELLIA Mulsant, 1863

Nivellia sanguinosa (Gyllenhal, 1827)

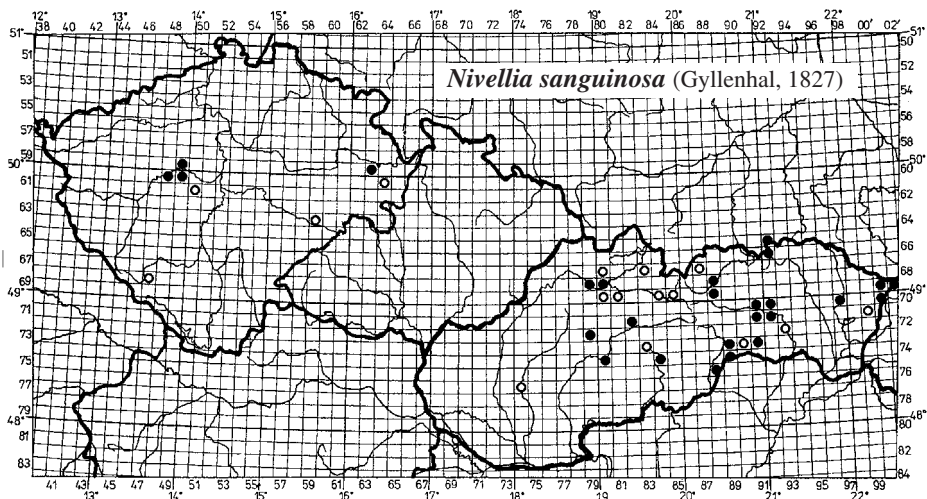
Česká republika. V Čechách velmi vzácný a lokální, ve větším počtu sbírán na Křivoklátsku. Zpochybňované lokality Šumava a Kašperské Hory jsou možné, protože byl též sbírán na německé straně Šumavy cca 15 km od Železné Rudy (Geiss, 1988). Z Moravy byl dvakrát hlášen bez bližšího udání lokality.

B: Šumava (?) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, ?+H 1930]; (?) 1936 (Podaný) [NMB]; **Nižbor** (5949) [*Mlejnek]; 5.-7.6.1982 (Burda) [*Břach]; **Skryje** (6048) 22.6.1980 (Burda); 17.6.1980 (Burda); 1984 [*c.Franke]; **Týřov** (6048) (Pavlíček J.) [+Patera 1987]; **Úpoř** (6048) 28.6.1942 (Rataj) [+H]; 6.1975 (Pavlíček); 6.1990 (Příbyl); 15.6.1991 (Rejzek, Hoskovec); **Broumy** (6049) 2.-17.6.1980, 5.7.1980, 31.5.1981, 7.6.1982 (Burda, mnoho ex.) [+Burda 1984]; [*Škorpík, *Benedikt, *Říha a další]; 6.1986 (Mikát M., Odvárka O.); 6.1983 (Nikodým M.); **Branov** (6049) 2.6.1984 (Pouznar P.) [*Škorpík]; **Karlova Ves** (6049) 6.1986 (Pavlíček J.); 29.5.1985 (Pouznar P.) [*Škorpík]; **Choceň** (5963) [*Sobotka]; **Choceň Peliny** (5963) 21.7.1976 (Čapek F.) [+Sobotka 1982]; **Ústí nad Orlicí** (6064) 10.7.1941 (Marek O.) [+Sobotka 1982]; [*Poláček]; **Osov** (= Vosov) (6150) 18?? (det. Wolfner) [+H]; **Havlíčkův Brod** (6359) 4.7.1935 (Kulhánek V.) [NMB]; **Kašperské Hory** (6847) 1.8.1936 (Podaný) [NMB].

M: Slezsko (?) (Reitter) [+H]; **Moravia** (?) (Mazura coll.) [BRN].

Slovenská republika. Lokální a vzácný, při rojení někdy lokálně hojný.

S: Košice okolí (?) [+H]; **Malá Fatra** (?) (Kudla) [+Roubal]; **Piliš vrch** (?) (Thurnher) [+H]; **Trenčiansko** (?) [+Brancsik 1906, +H]; **Cigelka** (65-6692) 9.6.1976, 22.6.1976 (Jaszay T.) [BAR]; 6.1986 (Pavlíček J.), Sláma M., Zúber M.); **Zuberec** L.Hole (6783) (Sekera) [BRN]; **Kežmarské Žľaby** (6787) (Korbel) [+H]; **Matliare** (6887) 1935 (Podaný) [NMB]; **Vysoké Tatry** (?) 1931 (Čepelák) [+H]; **Kriváň** (6879) (Csiki) [+Roubal, H]; **Strečno** (6879) 1.6.1954, 10.6.1957, 14.6.1960 (Čermák P.) [*Deneš, c.Honcú, Pavlíček J. aj.]; 17.6.1958 (Pospíšil K.) [*Píček]; 7.1971 (Lorenc) [*Odvárka]; (Macek J.); **Kralovany** (67-6880) 15.6.1931 (Prokš) [OL, +Roubal]; 10.5.1934 (Roubal) [NMB, NMP]; (Hoffer, Korbel) [+Roubal]; 30.5.1937 (Kudlička) [c.Daněk]; 16.6.1956 (Čermák P.) [*Šprysl, *Zahradník]; (Sekera) [+Roubal]; **Eubochna** (68-6980) (Prokš) [+Roubal]; **Bystrička** (6880) 5.8.1957 (Urban) [LIT]; **Lipová VF** (6980) (Prokš) [NMP]; **Lubica** (6888) 7.1978 (Resl K.); **Ružomberok** (6981) (Sekera, Heyrovský) [NMP]; **Liptovský Hrádok** (6984) 5.1946 (Pfeffer A.); **Nová Sedlica** (69100-101) 8.1971 (Slaba) [*Škorpík]; 14.7.1976 (Maidl) [NMB]; (Jelínek J.); 9.6.1983 (Jeniš); 27.5.1989 (Mertlík J.); 6.1989 (Pavlíček J.); **Svarín** (6985) (Pfeffer) [+Roubal]; **Východná** (6985) 7.1933 (Pfeffer A.); **Matejovce** (6988) 26.6.1971 (Dudzik D.); **Ulič** (70100) 1.6.1965, 10.6.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Margecany** (7091-2, 7191-2) (Heyrovský, Roubal, Kudla, Pospíšil, Kohoušek a mnoho dalších); 23.5.1976 (Dunay); 5.1978 (Herrmann J.) [*Schles]; 1.7.1974 (Kybal M.); 5.7.1982 (Kovařík M.); **Sopotnická dolina** (7182) (*Kautman); **Malá Lodina** (7192) (Machulka) [+Roubal]; **Humenné** (7097) 23.5.1979 (Černohorský J.) [*Zdrúbecký]; ? (7097d) 6.1981 [*Týr]; **Gelnica** (7191) (Šprysl); **Košické Hámy** (7192) 5.6.1988 (Lokej R.) [*Kantner]; **Remetské Hámy** (7199) 5.6.1950 (Maidl) [NMB]; **Betliar** (7279) 4.6.1961 (Brožík) [c.Daněk]; **Košice** (7293) 1921, 1928 (Machulka) [NMB, OL, BRN, NMP]; (Hoffer) [+Roubal]; **Kamenitý potok SK** (7383) (Hoffer) [NMP]; **Zadiel** (7390) (Kavan) [NMP]; **Šugovská dolina, Zadielská dolina** (7391) (Smatana I.) [*Miko]; **Michalková** 7480) 2.6.1995 (*Kautman); **Lučenec Zlatno** (7484) 2.6.1984 (Brožík J.) [*Hron]; 4.6.1983, 31.5.1983 (Doležal J.); 27.5.1982 (Macek J.); **Gombasek** (7488) 3.6.1992 (Schles R.); **Silica** (7489) (Mlejnek R.); 3.8.1992 (Schles R.); **Silická planina** (7489) (Havlík O.) [*Frühbauer]; **Kečovo** (7588) (Mlejnek R.); **Nitra** (7674) (Thurnher) [+H].

Bionomie. Okraje listnatých porostů, povodí potoků, lesní loučky. Podle Čerepanova (1979) klade samička vajíčka do mrtvých větví (3-4 cm) a do kmínků. Vylhlé larvy žijí nejprve pod kůrou a později vstupují do dřeva. Larva před kuklením připraví výletový otvor, který ucpe drtinami. Přezimuje v larválním stadiu. Doba vývoje dvouletá. - Imága se vyskytují od poloviny V. do počátku VIII., maximum první dvě dekády VI. na květech, zejména *Apiaceae*. Při rojení 8.6.1973 v Margecanech na omezené lokalitě byl tento druh velmi hojný (sta kusů), po dvou dnech za stejného počasí jsem tam viděl už jen jednotlivé kusy.

Živé rostliny - Na Sibiři *Salix*, *Padus*, *Alnus*, *Corylus*, *Acer*, *Carpinus*, *Sorbus* (Čerepanov, 1979), *Betula* (Danilevsky), *Populus tremula* (Švácha, 1988).

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Přes lokální a vzácný výskyt na místech současného výskytu (zejména na Slovensku) nepatří mezi ohrožené druhy.

CORNUMUTILA Letzner, 1843

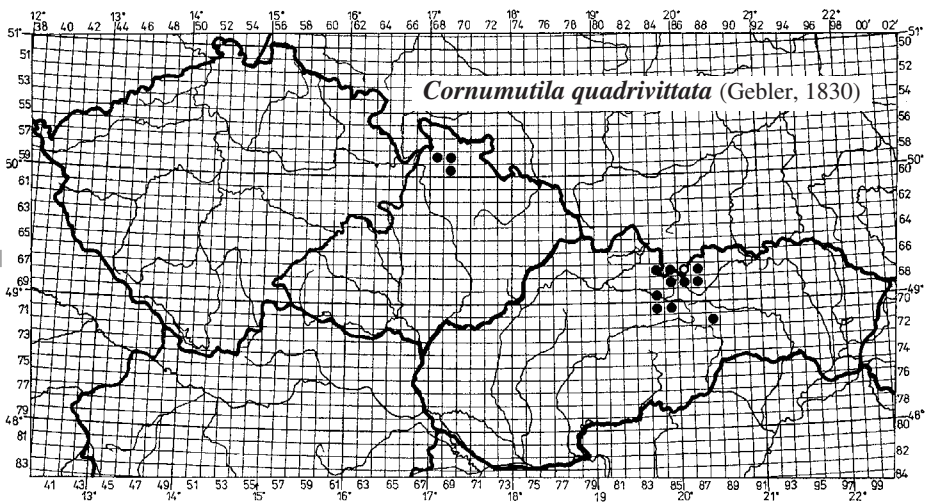
Cornumutila quadrivittata (Gebler, 1830)

Česká republika i Slovenská republika. Velmi vzácný a velmi lokální. Nalezen pouze v horských oblastech Jeseníků a Tater. Domnívám se, že by mohl být též v původních porostech ve výše položených místech Šumavy a v dalších slovenských horách.

M: Červenohorské sedlo (5868) 25.6.1977 (Jeniš); [*Schles, *Odvárka]; **Hrubý Jeseník** (5868-9) 7.1967 (Kudla) [c.Kybal, HKR]; 7.7.1963 (Pádr) [NMP]; (Tomčík J.); (Urbášek) [OL]; 7.1984 (Hála J.) [*Kadlec]; **Malý Děd** (5869) 7.7.1884 (Letzner) [+H 1930]; 15.7.1974 (Sekera) [c.Deneš]; **“pohoří”**

Praděda (58-5969) (Letzner) [+Kraatz 1879, +Letzner 1891]; (Letzner, Pietsch) [+H 1936, NMB]; 8.5.1842 (Letzner), 11.7.1893 (Letzn) [+H 1930]; 15.5.1946 [OL]; 1948 (Sekera, Kudla), (Palásek) [+Kudla 1949]; (Pádr) [+H]; 1.7.1964 (Sekera) [NMP]; (Sekera) [+Podaný 1954-62]; 1966 (Sláma M.); 6.1969 (Tesar) [OPA]; 6.1970 [*c.Franke]; Praděd (5969) 5.7.1947 (Sekera) [*Niedl]; 6.1974, 7.1950, 2.7.1965, 1.7.1969, 30.6.1973 (Sekera) [*Deneš, *Šprysl, *Poláček, NMB]; 1996 (*Kautman); **Velký Jezerník** (5869) 11.7.1893 (Letzner) [+H 1930]; 6.1947 (Sekera) [+H]; 6.1970 (Malec B.) [+Malec 1976]; **Ovčárna** (5969) (Vávra J.).

S: Roháče (6784) (Bílý) [c.Kratochvíl; **Tichá dolina** (6785) 2.8.1978 (Škorpík M.); 14.7.1980 (Hron); **Javorina** (6786-7) 7.1937 (Pfeffer A.); 1938 (Prokš, Roubal, Šterba, Štícha, Roubal) [NMB, NMP]; 6.1937 (Pfeffer) [+H]; 22.7.1938 (Prokš) [NMP]; 6.1946 (Lekeš) [+H]; 7.7.1947 (Prokš) [BRN]; 1948 (Heyrovský, Kudla) [+H]; 1949 (Lekeš) [+H]; 2.7.1948 (?) [HKR]; 11.7.1951 (Palásek) [OL]; (Odvárka O.); 7.1980 (Lorenc) [*Hron, [c.Hladil]; **Belanské Tatry** Havran (6787) (Odvárka O.); **Bielovodská dolina** (6787) 1949 (Heyrovský, Palásek) [+H]; **Kežmarské Žľaby** (6787) 20.6.1946 (Kudla); 16., 20.6.1946 (Sekera) [+H]; **Matliare** (6787) (Čepelák) [+Roubal]; 2.7.1970, 23.6.1946, 6.1949, 7.1973, 1950 (Sekera) [*Benedikt, OPA, *Niedl, NMB, +Podaný 1954-62, 6.1960 (Kot) [c.Černý]; (Lorenc); **Šalvějový pramen** (6787) 19.6.1947 (Sekera) [+H]; **Tatranská Kotlina** (6787) 1947 (Bechyně) [+H]; 2.7.1949 (Sekera) [OPA]; **Zdiar** (6787) 7. (Lorenc); 8.1985 (Odvárka O.); **Podbanske** (6885) 1949 (Pfeffer) [+H]; (Kraus Z.); (Lorenc) [*Šprysl]; 23.6.1984 (Odvárka); (Sobota J.); **Tichá dolina** (6885) 2.8.1978 (Němec J.) [*Škorpík]; **Starý Smokovec** (6887) 17.7.1976, 23.7.1976 (Čermák R.); **Tatranská Lomnica** (6887) 7.1933 (Čepelák) [+H 1936]; **Tatranská Lomnica - Kežmarské Žľaby** (67-6887) 6.7.1934 (Heyrovský, Korbel, Sekera) [+H 1936, NMB, NMP]; **Vysoké Tatry** (6886-87) (Lekeš) [*Krása]; 7.1982 (Odvárka O.) [*Zúber]; 10.7.1971 (Pospíšil K.) [*Píček]; 7.1971 (Sekera); **Liptovský Hrádok** (6984) 1937 (Jureček) [+H]; 1962 (Sláma); **Čertovica** (7084) 2.7.1961 (Prokš); (Svozil) [*Sobota]; **Nížná Boca** (7084) 1937 (Prokš) [+H]; **Smrekovica** (7084) 1891 (János Pavel) [+H 1936];

(Kudlička) [+H]; **Vyšná Boca** (7084) 17.7.1937 (Prokš) [NMP]; **Nízké Tatry** (7085) 29.7.1990 (Mikyška A.); **Nízké Tatry** (?) (Kraus Z.); 7.1973 (Svozil) [NMB, *Šprysl]; **Dobšiná** (7188) (Všetečka) [+H].

Bionomie. Smrkové porosty horských smrkových lešů kolem 1000 i více metrů n. m. Podmínky pro vývoj larev tohoto druhu jsou zřejmě dosti široké, podobně jako u některých jiných Lepturiniů. V Tatrách jsem zjistil (stejně jako řada jiných entomologů) vývoj v odumřelém dřevě obvykle okrajových živých stromů s poraněnou a odřenou kůrou. To obvykle vzniká po značkování stromů pastevci osekváním, po loupání zvěří, po pádu jiného stromu, odlomení části stromu apod.. Na Jeseníkách jsem našel larvy v suchém vršku živého mladého stromku o průměru cca 5-6 cm. Nezdařilo se mi objasnit bionomii tohoto druhu v celé šíři, podle některých entomologů i literárních údajů se larvy vyvíjejí také v odumřelém dřevě mrtvých stromů a vývrátů (Čerepanov, 1979

uvádí od 7 - 50 cm) i v místech zavalených zlomů (okolí kalusů) živých stromů. Údaje jsou mnohdy i úmyslně zavádějící. Kuklí se ve dřevě cca 3 cm hluboko. Doba vývoje se udává obvykle tříletá. - Imága se vyskytují koncem VI. - VII. na odřených místech stromů, na stojících odumřelých stromech i na dříví. Nenavštěvují květy. Většina imág, která se nalézají ve sbírkách, byla dochována, nebo vysekána ze dřeva.

Živé rostliny - U nás zjištěn téměř výhradně na *Picea*, vzácně na *Larix* (Sekera 1946); Čerepanov (1979) uvádí *Pinus sibirica*, *Picea obovata*, *Larix sibirica* a *Abies sibirica*.

Variabilita. Variabilita je především ve tvaru a redukci žlutých a černých pásek na krovkách a v barvě nohou.

Hospodářský význam. Sekundární škůdce dřeva bez hospodářského významu.

Ochrana. V celoevropském měřítku velmi významný druh, který by zejména v Českých zemích měl být zařazen mezi kriticky ohrožené druhy. Na Jeseníkách při velkoplošném kácení lesů v minulých desetiletích a vysokých těžbách v současnosti, odůvodňovaných špatným zdravotním stavem porostů z titulu imisi (!) a nepůvodnosti porostů (!), je téměř jisté, že přežije jen nepatrné procento populace, pokud vůbec přežije. Bylo by potřebné udělat inventarizaci porostů s výskytem tohoto druhu a zamezit likvidaci stromů a jejich odumírání vlivem lýkožroutů. Bylo by též potřebné prověřit možný další výskyt např. v Beskydech, Orlických horách, na Šumavě a v Novohradských horách, protože budoucnost zbytků původních horských lesů je vážně ohrožena. Na Slovensku vyhynutí tohoto druhu v současné době nehrozí.

PEDOSTRANGALIA Sokolov, 1896

Strangalia Audinet-Serville, 1835 - Heyrovský (1955)

Pedostrangalia revestita (Linnaeus, 1767)

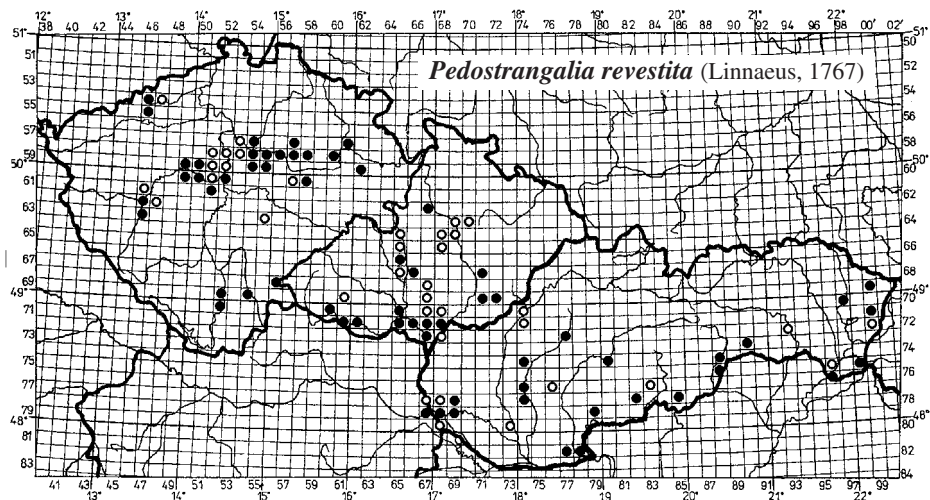
Česká republika i Slovenská republika. Vzácny a lokální druh unikající pozornosti, rozšířený zejména v oblastech výskytu původních Quercet.

B: **Milotice** (?) (Winter) [HKR]; **Jirkov** (5446) (Lorenc); **Most okolí** (5447) (Patzelt) [+H]; **Chomutov** (5546) (Lorenc); 6.1979 (Odvárka O.); **Lobkovice** (5753) [+H]; **Benátky n. Jizerou** (5754) 5.1993 [*c.Franke]; **Otradovice** (5754) (Fára) [c.Kratochvíl]; (Goth) [+H]; **Stará Boleslav** (57-5854) 18.5. [NMP]; (Veselý) [+H]; [NMP]; (Lekeš, Prokš) [+H]; 5.1950 (Sláma M.); **Vestec** (5754) (Roubal) [NMB]; **Rožďalovice** (5757) 12.5.1945 (Daněk); **Piletice** (5761) 8.6.1986 (David); (Sobota J.); **Praha Šárka** (5851) (Táborský) [+H]; **Kličany** (5852) (Heyrovský) [NMP]; 22.5.1953 (Keil) [ČBU]; **Praha Žižkov** (5853) 13.6.1907 [NMP]; **Čelákovice** (5854) 3.6.1945 (Šafránek) [+H]; 6.1947 (Pucholt R.); (Kodet) [+H]; 6.1952 (Kybal); 6.1952 (Sláma M.); **Jirny** (5854) 23.5. [NMP]; **Káraný** (5854) (Obenberger) [NMP]; (Šprysl); **Nový Vestec** (5854) 1.6.1952 (Sláma M.); **Kostomlaty** (5855) 6.1941 (Tichý) [+H]; **Poříčany** (5855) 6.1983 (Nikodým M.); **Sadská** (5855) 3.6.1972 (Sláma M.); **Libice n.Cidl.** (5856) 4.4.1977 (Tedla) [c.Kybal]; **Chotovice** (5857-58) 5.6.1949 (Balthasar) [NMB]; (Sobota J.); **Zehuň - Baně** (5857) 5.6.1972 (Cerný); **Chlumec n. Cidl.** (5858) (Sobota J.); **Převýšov** (5858) 7.6.1979 (Mertlík J.); **Stěblová** (5860) 21.6.1980 (Mikát M.); **Dvůr Požáry** (5949) 25.5.1993 (Januš J.) [* Rejzek]; **Křivoklát** (5949) [+H]; **Nížbor** (5949-50, 6049-50) 1964 (Prokš, Fára, Odvárka, Sláma a více dalších); **Žlounovice** (5949) 1985 (Dalihod J.); **Čeperka** (5950) (Sobota J.); **Unhošť Kačák** (5950) [NMP]; (Štěrba) [+H]; **Praha Hvězda** (5951) [+H]; **Praha Krč** (5952); (Zeman) [NMP]; **Úvaly** (5954) 6.1980 (Nikodým M.); **Český Brod** (5955) 6.1980 (Nikodým M.); **Horní Jelení** (5962) 6.6.1964 (Poláček K.); **Jaroslav** (5962) 8.6.1967 (Poláček K.); (Sobota J.); **Karlova Ves** (6049) 1994 (Rejzek); **Nová Huť** (6049) (Petrbok) [NMP]; **Svatá** (6049) 13.6.1980 (Burda A.); **Beroun** (6050) 16.6.1977 (Škorpík M.); **Roblín** (6051) 1.6.1943 (Hulata) [+H]; **Černošice** (6052) [NMP]; **Jíloviště** (6052) [+H]; **Radotín** (6052) (Rodt, Zeman) [NMP]; **Vrané n.Vlt.** (6052) 20.5.1923 (Frank) [NMP]; (Krása); 29.5.1982 (Ričíl P.); **Závist** (6052) 6.1939 (Baumert) [+H]; (Nickerl) [NMP]; (Obenberger) [NMP]; 3.7.1980 (Sláma M.); 3.6.1982 (Ričíl P.); **Nové Dvory u K. Hory** (6057) (Čepelák) [+H]; **Čáslav** (6058)

(Sobota J.); **Kačina** (6058) (Sobota J.); **Kaznějov** (6146) (Tatar) [+H]; **Mníšek p. Brdy** (6151) 14.6.1904 (Maule) [NMB]; **Revnice** (6151) 6.1974 (Sláma M.); **Plzeň Borek** (6246) 13.6.1954 (Sobota A.) [PLZ]; **Plzeň Božkov** (6246) 6.1988 (Zahradník P.); **Plzeň Zábělá** (6246) 1.6.1979 (Benedikt); 9.6.1986 (Teřál I.); **Rokycany** (6247) 7.1954 (Procházka J.) [* Hron]; **Čižice u Plzně** (6346) 18.5.1986 (Herget); **Louňovice** (6355) (Král) [+H]; **Jindřichův Hradec** (6856) (Kudrna A.); **Hluboká n. Vlt.** (6952) (Kudrna J.); **Třeboň** (6954) 14.6.1984 (Komenda J.); (Švácha); **České Budějovice** (7052) 7.6.1986 (Simandl J.); (Švácha).

M: **Javorník** (?) [+H]; **Nízký Jeseník** (?) (Kudla) [+H]; **Silesja** (?) [NMP]; **Moravičany** (6267) 28.8.1967 (Kocourek F.); **Lašany** (6369) 1934 (Kudla); **Olomouc Černovír** (6369) 18.5.1949 (Kudla); [+Kudla 1951]; (Palásek) [+H]; (Stary); **Hlubočky** (6370) [+Kudla]; **Mrsklesy** (6370) (Stary) [c.Seichert V.]; **Svitávka** (6465) [HKR]; **Náměšť na Hané** (6468) (Kudla); **Olomouc** (6469) (Kudla) [OL]; (Stary) [c.Seichert V.]; **Boskovice** (6565) 16.7.1932 (Matějka) [NMP]; **Prostějov** (6568) [+H]; **Adamov** (6665) (Formánek) [BRN]; 6.5.1964 (Hladil); (Tesař P.); **Brno okolí** (6765) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30]; **Babice** (6766) (Tesař) [* Kubáň]; **Zlín** (6771) 14.6.1964 (Klácel) [OL]; **Slavkov** (6867) (Matějka) [NMP]; **Hostím** (6961) (Senc) [+H]; **Ždánice** (6967) 6.5.1958 (Hladil); **Uherský Brod** (6971) 5.6.1978 (Resl K.); **Rubaniška u Uh. Brodu** (6972) 5.6.1978 (Resl R.); **Vranov n. Dyjí** (7060) 21.5.1994 (Škorpík M.); **Pouzdrany** (7065) 14.5.1975 (Resl R.); 6.1980 (Nikodým M.); 1985 [*Týr]; (Jeniš a více dalších); **Čejč** (7067) (Hála) [* Kubáň]; **Mutěnice** (7068) 10.6.1944 (Balthasar) [NMB]; (Bechyň) [c.Kratochvíl]; **Čížov** (7161) 23.5.1994 (Škorpík M.); **Popice** (7162) 1976 (Kubáň); **Znojmo** (7162) (Kraus Z., Nikodým M., Kraus Z., Vávra J.); **Horní Vestonice** (7165) 24.5.1986 (Jeniš); **Mušov** (7165) (Hruška M.); **Lednice** (7166) (+Šustek Z.) [+Černý]; **Pavlovské vrchy** (7165-66) 6.1991 (Fuka Z.); (Kraus Z.); (Deneš) [* Švácha]; **Ladná** (7167) 1983 (Nikodým M.); **Podivín** (7167) (c.Černý Z., Šafanda); **Hodonín** (7168) (Baumert) [+H]; 6.1983 (Hála J.) [* Kadlec]; **Mikulov** (7165) (Fiala) [BRN]; **Břeclav** (7267) 1.6.1977 (Hladil); 25.6.1980 (Soustružník) [c.Kybal]; **Pohansko** (7267) (c.Hoskovec M.) [+Černý]; (Hruška M.).

S: **Malé Karpaty** (?) 2.5. (Kavan) [NMP]; (Šlégl) [+Roubal]; **Šariš** (?) (Csiki) [+Roubal]; **Stakcín** (6999) 1965 (Sláma M.); **Bolešov** (7074) (Laco) [NMB, H]; ? (7097d) 6.1979 [*Týr]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [+Roubal 1926]; **Remetské Hámy** (7199) 19.6. (Šprysl); **Holíč** (7268) (Baumert) [+H]; **Bojnice** (7277) (Rule) [+H]; **Prievidza** (7277) 17.5.1983 (Arpáš) [+Vysoký 1985]; **Košice** (7293) (Rószay E.) [+Roubal]; **Petrovce** (7299) 7.1956 (Niedl J.) [+Žirovnický]; **Hrhov** (7390) 20.6.1965 (Hozák) [HKR]; **Topoľčany Podhradie** (7474) 6.1978 (Valeník M.); **Zvolen - Strán** (7480) 12.5.1992 (Týr V.); **Silická Brezová** (7488) (Mlejnek R.); **Kečovo** (7588) (Mlejnek R.); **Slov. Nové Mesto** (7596) (Csiki) [+Roubal]; **Borzva - Leles** (7598) (*Kautman); **Zobor** (7674) 23.6.1980 (Holeksa); (Šiška); (Thurnher) [+Roubal]; **Zlaté Moravce** (7676) (Růžička) [HKR]; **Ľuboreč** (7683) 6.1954 (Pfeffer A.); **Malý Kamenec** (7696) (*Kautman); **Svätý Jur** (7769) 25.5.1995 (*Kautman); **Bratislava** (7767-68, 67-69, 7968) (Fritsch) [OPA]; (Kavan); (Rószay E.); Šlégl; Fritsch a více dalších; **Nitra** (7774) (Čepelák) [NMP]; (Krumpál, Gajdoš); (*Kautman); **Veľký Krtíš** (7782) 5.1990 (Sedláček A.); **Hajnáčka** (7785) 31.5.1984 (Doležal S.); **Plášťovce** (7879) 19.5.1985 (Jeniš I.); **Zihárec** (7973) (Drexler) [NMB]; **Gbelce** (8178) (Švácha); **Belianske kopce, Štúrovo, Kamenica n.Hr., Kovačov**

(8177-78) 2.5.1952 (Eiba, Pospíšil, Obenberger, Sláma, Heyrovský a mnoho jiných, vše v V. měsíci).

Bionomie. Listnaté lesy, parky, stromové aleje, zahrady. Vývoj v odumřelém dřevě převážně živých stromů, v místech po dřívě odřené kůře (lysinách), v dutinách, pahýlech po ulomených větvích apod., t.j. v blízkosti míst, kde se tvoří parenchymové pletivo při hojení rány (tzv. kalus). V těchto místech bývá vždy vyšší až vysoká vlhkost dřeva. Vyvíjí se však i v mrtvém dřevě suchých stromů. Ve stejném dřevě se může vyvíjet i několik generací za sebou. Vychoval jsem 4 imága z vršku zcela suché *Betula* o průměru cca 5 cm, napadené *Xylotrechus capricornis*, po třech letech domácího chovu. Kudla vchoval imága z pahýlu suché větve černého topolu. Dvou nebo tříletý vývoj. Přezimuje jako larva. - Imága se vyskytují v V.- výjimečně až v VIII., maximum na Slovensku druhá polovina V., v Čechách do poloviny VI. Poletují v korunách stromů, pobíhají po větvích, na lysinách a okrajích dutin stromů, méně často na květech, zejména *Swida sanguinea*, *Viburnum* a *Crataegus*.

Živné rostliny - Především *Quercus*, *Juglans*, méně často *Betula*, *Aesculus*; *Populus* (Kudla 1951); *Populus tremula* (*Kubáň); *Ulmus*, *Fagus*, *Carpinus*, *Acer*.

Variabilita. Převážně se vyskytuje forma s červenými nohama a štítem, krovky černé. Odlišně zbarvené formy jsou vzácné - krovky mohou být víceméně červené, nebo štít a nohy až černé.

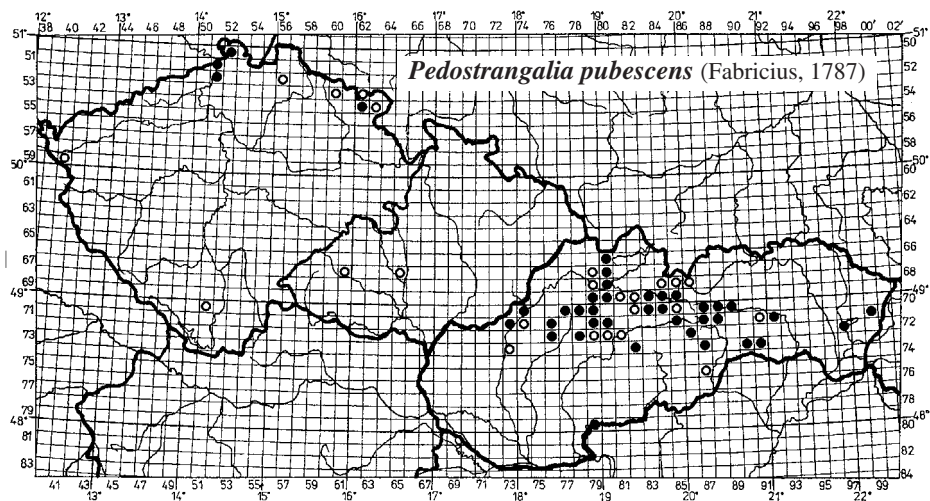
Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Pedostrangalia pubescens (Fabricius, 1787)

Česká republika. Velmi vzácný a lokální. V posledních desetiletích nalezen pouze v severních Čechách (je i na německé straně - Nüssler, 1984).

B: Dolský mlýn - Labské pískovce 8.1977 (Pižl V.) [+Pižl 1979]; **Vlčí hora** u Děčína (5052) 6.1983 (Marschner) [*Odvárka, *Ríha]; **Hřensko** (5151) (?) [*Nüssler 1984]; 10.8.1956 (Mikulecký) [+H 1960]; 7.1962 (Sláma M. - černá forma); 7.1959 (Vosyka) [+H 1960]; **Děčín** (5251) 12.7.1975 (Kalík V.) [*Mlejnek]; **Liberec** (5256) (Michel) [+Michel 1909, +H 1955]; (Podaný) [NMB]; 5.1970 (Kašpar)

[c.Plecháč]; **Pec** (5360) 6.1953 (Sychra) [OL]; **Adršpach** (5362) (Lokaj) [+H 1930]; **Teplice n. Metují** (5462) (?) [+H 1955]; 6.7.1989 (Mertlík J.) [*Mertlík]; **Police n. Metují** (5463) (?) [+H 1960]; **údolí Ohře u Chebu** (5940) (Dalla Tore) [+H 1955]; **Křemže** (7051) 20.7.1907 (Havlíček) [ČBU].

M: Třebíč (6761) 7.1931 (Růžička) [+H]; 4.1942 (Raus) [HKR]; **Brno okolí** (6765) (Reitter) [+H 1930].

Slovenská republika. Řídký až vzácný, spíše ve výše položených oblastech severnější části Slovenska.

S: okrajové nálezy - **Gemer** (7587) (Zavřel) [+H 1930]; **Šahy** (7979) (?) [+Holeksa, Smetana 1986]

Bionomie. Okraje lesních porostů, lesostepi. Demelt (1966) pozoroval kladení vajíček do ležícího kmene. Palm (1954) zjistil vývoj v dřívě odumřelém padlém kmenu. Dle Šváchy (1988) larvy žijí v pařezech ve vlhkém, pozvolna tlejícím dřevě. Vývoj asi tříletý. Kuklí se ve dřevě na jaře až v létě. - Imága se vyskytují v VI.-VII., maximum od poloviny VI. do poloviny VII. na různých květech zejména *Apiaceae*, *Aruncus*, *Plantago* aj.

Živé rostliny - Vývoj spolehlivě zjištěn pouze v *Pinus*.

Variabilita. Nejčastěji se u nás vyskytuje forma se žlutými krovkami, s černými je vzácná, imága s krovkami barevně kombinovanými se u nás snad ani nevyskytují.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. V Čechách a na Moravě zřejmě vymírající druh, jehož výskyt lze těžko ovlivnit. Na Slovensku nepatří mezi ohrožené druhy.

LEPTUROBOSCA Reitter, 1912

Leptura Linné, 1758 - Heyrovský (1955)

Lepturobosca virens (Linnaeus, 1758)

Fuzáč zelený

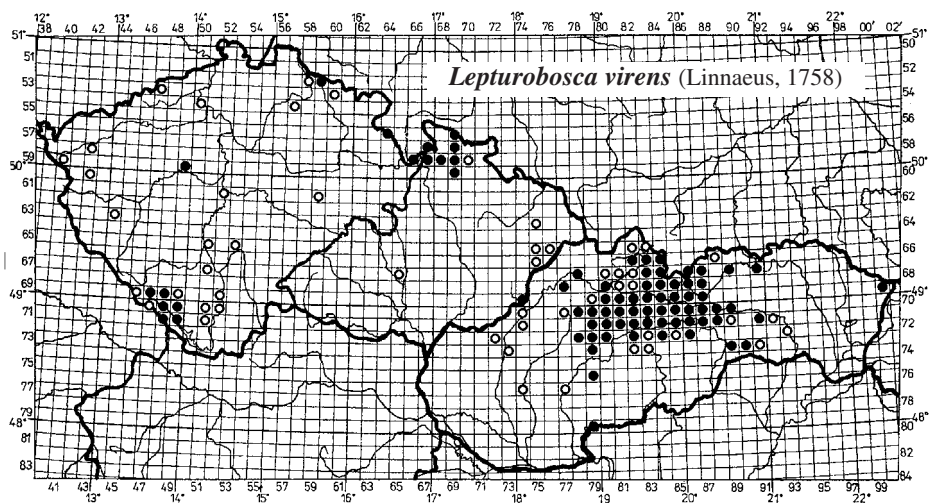
Česká republika. Vzácný a lokální, pouze na Šumavě a v Jeseníkách častější.

B: Orlické hory (?) [+H]; **Harrachov** (5258) (Čermák, Pospíšil); (Heyrovský) [NMP]; **Labský důl** (5259) 17.8.1891 (?) [+Špaček 1931]; **Mísečky** (5259) (Lorenc); **Mumlava** (5259) (Čermák, Pospíšil); **Spindlerův Mlýn** (5259) [NMP]; **Pec pod Sněžkou** (5360) (Krása B.); **Fláje** (5347) (Fabich) [NMP]; **Turnov** (5457) (Černý); 16.7.1940 (Pospíšil K.); **Deštné** (5664) 14.7. (Šprysl M.); **Loket** (5842) (?) [+H]; **Králický Sněžník** (5767, 5866-67) [HKR]; (Balthasar) [NMB]; 26.6.1946, 10.8.1980 (Bojčuk L.); 7.1954 (Marek O.) [*Poláček]; 5.7.1962 (Marek) [*Kocourek F.]; (Šálek L.); **Chebsko** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Žloutkovice** (5949) 7.1983 (Rejzek); **Mariánské Lázně** (6042) [+H]; **Slapy** (6152) [+H 1955]; **Holotín u Pardubic** (6159) (Rule) [+H]; **Stod** (6344) (Thurnher) [+H]; **Zvíkov** (6551) [NMB]; **Tábor** (6553) 7.1940 (Fára) [OPA]; **Písecko** (6751) [+H 1964]; **Antýgl** (6946) [NMP]; **Modrava** (6946) [BRN]; **Kvílda** (6947) (Keil) [ČBU]; 6.1970 (Matoušek) [*Erben]; **Povydří** na Šum. (6947) (Kopelent) [+H]; **Lipka na Šumavě** (6948) [LIT]; (Havlíček) [ČBU]; 7.1987 (Simandl J.); **Medvědí potok** u Vimperka (6948) (Klein) [+H]; **Vimperk** (6948) (Klein) [+H]; **Hluboká n. Vlt.** (6952) (Mičan) [+H]; **Boubín** (6948-49, 7048-49) [NMP]; 24.6.1964 [c.Sláma]; 0.8.1980 (Neuschl F.); 8.1975 (Pacholátko) [*Kubáň]; (Tanzer) [+H]; **Bučína** (7047) (?) [NMP]; **Horní Vltavice** (7048) 1953 (Mikyška A.); **Lenora** (7048) [NMP]; (Hájek) [+H]; (Heyrovský) [NMP]; **Volary** (7049) (Odvárka O.); **Křemže** (7051) (Havlíček) [ČBU]; **České Budějovice** (7052) [LIT]; [+H 1964]; (Racková) [+H]; **Stožec** (7148-49) 18.8.1984 (Bečvář S.); (Šafanda); **Český Krumlov** (7151) (Keil); **Kleť** (7151) (?) [+H].

M: Beskydy (?) [OL]; (Váca) [+H]; **Jeseníky** (?) (Balthasar) [NMB]; **Mikulovice** (5669) 7.1970 (Vavroušek J.); **Krajník** (5769) 8.1975 (Vavroušek J.); **Rejvíz** (5769) [BRN]; **Velký Špičák** (5769) 7.1971 (Vavroušek J.); **Velká Morava** (5866) [HKR]; **Cervenoohorské sedlo** (5868) 8.1971 (Malec B.); **Desná** (asi 5868) [BRN]; **Kouty** (5868) [BRN]; 7.7.1951 (Poláček K.); 8.1973 (Malec B.); **Ramzová** (5868) 25.8.1984 (Mikulenka); **údolí Opavy** (5870) [BRN]; **Hanušovice** (5869) 1992 (Sláma); **Praděd** (58-5969) [+H]; **Frydek** (6375) (Hlisenikový) [NMP]; **Radhošť** (6575) [NMP]; **Bílá v Beskydech** (6576) (Voříšek) [+H]; 12.7.1946 (Stícha) [c.Deneš]; **Velké Karlovice** (6675) (Matějka) [NMP]; **Brno** (6765) [NMP]; **Brno okolí** (6765) [BRN]; **Vláský průsmyk** (6974) [HKR].

Slovenská republika. V jehličnatých lesích hor středního a severního Slovenska místy hojný, na ostatním území řídký až vzácný.

S: Šahy (7979) [+Holeksa, Smetana 1986].

Bionomie. Jehličnaté lesy převážně horských poloh. Larvy se vyvíjejí v odumřelém poměrně dosud zdravém dřevě stojících i ležících kmenů stromů. Larva vyžírá širší chodby v bělové části cca do 5 cm hloubky, ucpané drtinami. Kukelní komůrka je rovnoběžná s osou kmene. Přezimuje v larválním stadiu. Doba vývoje víceletá. Výletové otvory jsou kulaté. - Imága se vyskytují VI. – VIII., maximum VII. Za teplého počasí na různých květech, zejména *Apiaceae* a *Aruncus*.

Živné rostliny - *Pinus* (Francie), *Picea* (též *Vávra J.).

Variabilita. Málo variabilní, jen některé kusy jsou tomentované do šeda nebo žlutohněda.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

JUDOLIA Mulsant, 1863

Judolia sexmaculata (Linnaeus, 1758)

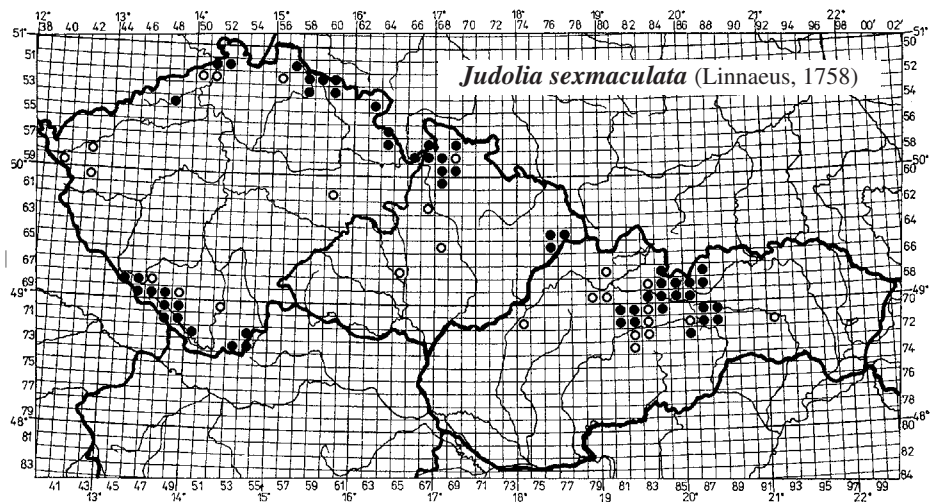
Česká republika. Lokální, jen v pohraničních horách na jihu a severu Čech a severu Moravy. Řídký až vzácný.

B: Zlatník u Mostu (5448) (?) [+Schön, Táborský, Tyrner]; Loket (5842) (Palliard) [+H]; Chebsko (5940) (Dalla Tore) [+H]; Mariánské Lázně (6042) (Ahrbeck) [+H]; okolí Nasavrck (6160) (Cimbůrek) [+H]; okolí Českých Budějovic (7052) (?) [+H 1930].

M: Mohelnice (6267) (?) [+H 1930]; okolí Prostějova (6568) (?) [+H 1930]; okolí Brna (6765) (Müller) [+H].

Slovenská republika. V oblasti hor severní části středního Slovenska častý, jinde lokální a vzácný.

S: Trenčín (7174) (?) [+H 1930].

Bionomie. Podle Čerepanova (1979) samičky kladou vajíčka na silné kořeny a přízemní části uschlých stromů. Larvy vyžírají chodbičky zprvu pod kůrou a pak vstupují do dřeva, kde také přezimují. Kuklí se ve dřevě nízko nad zemí. Vývoj dvouletý. Bílý & Mehl (1989) uvádějí podle skandinávských autorů vývoj v odumírajících kořenech v běli v podzemní části. Kuklí se v povrchové vrstvě dřeva nebo pod kůrou. Přezimuje v larválním stadiu. - Imága se vyskytují v VI.-VIII., maximum od konce VI. do poloviny VII., na různých květech, např. *Apiaceae* a *Aruncus*.

Živé rostliny - Podle údajů Čerepanova (1979) ze Sibiře v *Picea*, *Pinus*, *Larix*, *Abies* a Šváchy (1988) též v listnatých dřevinách *Populus* a *Tilia*; uvádí se též *Alnus*. Do těchto údajů je zřejmě zahrnuta i forma *parallelopipeda* Motsch. (Plavilščíkov uvádí morpha), která je podle mne téměř jistě samostatným druhem.

Variabilita. Velmi variabilní druh v kresbě žlutých i černých pásek krovek. Od částečně redukovanych černých pásek až po zcela černé krovky.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

PACHYTODES Pic, 1891

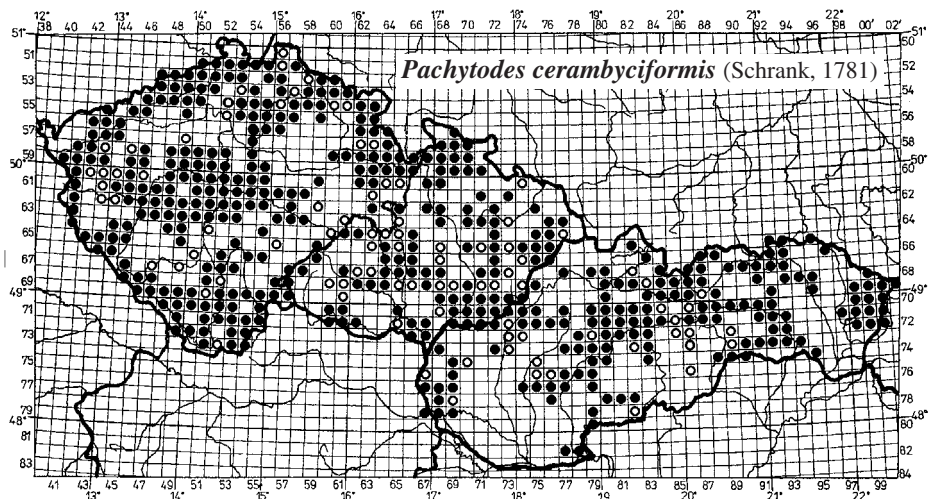
Judolia Mulsant, 1863 - Heyrovský (1955)

Pachytodes cerambyciformis (Schrank, 1781)

Fuzáč rúbaniskový

Česká republika a Slovenská republika. V lesních porostech téměř po celém území hojný až velmi hojný zejména v podhorských a horských lesích. Jeden z nejhojnějších druhů.

Bionomie. Duffy (1953) uvádí vývoj v odhalených kořenech nedávno uhynulých stromů, hlavně vývratů. Přednostně ve vlhkých částech chráněných zemí. Larvy mohou přelézat

i do jiných kořenů. Kuklí se v půdě v oválném zemitém kokonu. Dvouletý vývoj. Podle Šváchy (1988) larvy žijí v kořenech hlavně pod úrovní půdy a kuklí se většinou v půdě. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., maximum VII. na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Aruncus*, *Rosa* aj.

Živné rostliny - *Quercus*, *Castanea*, *Betula* (Duffy, 1953); *Carpinus*, *Picea*, *Pinus* (Švácha, 1988); *Alnus*, *Abies*, v *Coniferách*.

Variabilita. Velmi variabilní druh v kresbě žlutých i černých pásek krovek. Od zcela žlutých krovek po téměř úplně černé.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Pachytodes erraticus (Dalman, 1817)

Česká republika a Slovenská republika. Lokální, vyskytuje se zejména v teplejších oblastech. V místech výskytu řídký až velmi hojný.

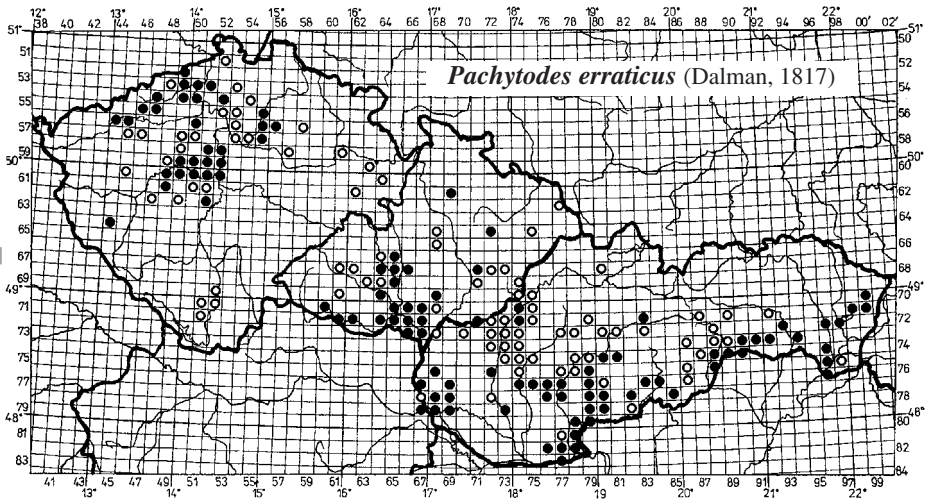
Bionomie. Listnaté prořídle porosty, okraje lesů, lesostepi. Podle Čerepanova (1979) se larvy vyvíjejí nehluboko pod zemí ve slabých kořenech (1–3 cm) silných stromů, které často zcela rozežerou. V těchto kořenech se také kuklí. Vývoj larev dvouletý. - Výskyt imág v V. – VII., maximum od konce V. do poloviny VI. na různých květech.

Živné rostliny - *Betula*, *Quercus* (Čerepanov, 1979), *Acer campestre*, *Crataegus*, *Prunus* (Švácha, 1988); *Corylus*.

Variabilita. Velmi častá variabilita tohoto druhu je jednak v černé nebo červenohnědé barvě zadečku a konce krovek a v kresbě ostatní části krovek, od téměř úplně hnědavě žlutých až po černé.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

VADONIA Mulsant, 1863

Leptura Linné, 1758 - Heyrovský (1955)

Vadonia unipunctata (Fabricius, 1787)

ssp. unipunctata (Fabricius, 1787)

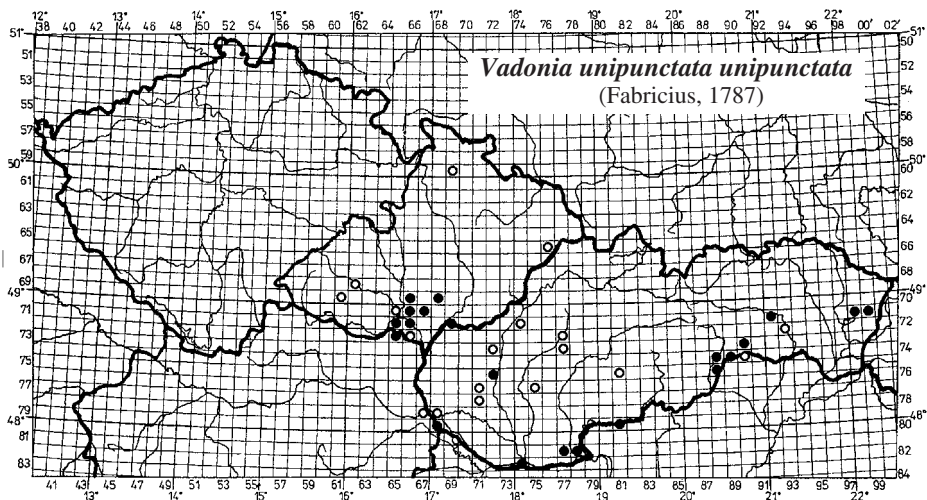
Česká republika. Pouze v nejteplejších oblastech jižní Moravy vzácný, ale na místech výskytu někdy ve více kusech. Údaje Beskydy a Karlova Studánka (+H 1930) se mi nepodařilo ověřit, pravděpodobně jde o omyl (chybná determinace *C. tessera*?). Ve sbírkách NMP je jeden kus s lokalitou Červená 15.8.1909 bez dalších údajů. K. a J. Daniel (1891) uvádějí též “Böhmen”.

M: Moravia (?) (Formánek) [BRN]; **Karlova Studánka** (5969) [+Letzner 1891, +H 1930] a **Beskydy** (6576) [+H 1930]; **Náměšť** (6862) (?) [+H]; **Hostim** (6961) (Senc) [+H]; **Borkovany** (6966) 9.6.1981 (Pospíšilová) [BRN]; **Ždánice** (6968) 7.1951 (Dvořák); 6.1962, 27.6.1970 (Hladil); **Pouzdrány** (7065) (Balthasar); (Stejskal) [NMB]; **Hustopeče** (7066) [+Fleischer 1927-30]; [NMP]; (Jelínek J.); 13.6.1986 (Karas V.); 15.6.1995 (*Kautman); **Bořetice** (7067) 10.6.1978 (Luža O.); **Čejč** (7067) 1976 (Hála) [*Říha]; 7.1973, 5.7.1979 (Kubáň); 7.7.1980 (Macek J.); **Klobouky** (7067) (Fleischer) [NMP]; **Kobylí** (7067) 22.6.1984 (Macek J.); 8.7.1984, 22.6.1984 (Šafanda); **Klentnice** (7165) 26.6.1979 (Kantner); (Kašpar) [c.Plecháč]; 1979 (Říha J.) [*Říha]; **Mikulov** (71-7265) 6.1948 (Schwarz) [+H]; [c.Kratochvíl]; **Pavlovovské vrchy** (7166) 27.6.1952 (Řeháček) [NMB]; **Valtice** (7266) 6.1955 (Matějka) [NMP].

Slovenská republika - Pouze v teplých oblastech Slovenska, lokální a vzácný, ale někdy hromadně.

S: Dunaj (?) (Zborník) [+H]; **Malé Karpaty** (?) (Kavan) [NMP]; **Skalica** (7169) [PLZ]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [HKR]; [+Brancsik 1906]; **Margecany** (7192) 1966 (Svozil) [*Říha]; **Vihorlat** (7198) 20.6.1971 (Šprysl) [HKR]; **Remetské Hámre** (7199) (Šprysl); **Bojnice** (7277) (Čepelák) [+Roubal]; (Čepelák) [+Vysoký 1985]; **Košice** (7293) (Rószay E.) [+Roubal]; **Vrbové** (7372) (Kočí) [NMB]; **Vtáčnik** (7377) (Kelecsény) [+H]; **Zadiel** (7390) 10.6.1973 (Karas V.); **Plešivec** (7488) 7.1979 (Vávra J.); **Slika** (7489) 20.6.1966 (Benedikt); 6.1972 (Sláma M.); **Sloveský kras** (7490) 1951 (Sláma M.); **Hlohovec** (7572) 7.1980 (Deneš K.); 7.1985 (Dunay G.); (Hruška M., Jeniš); 10.7.1980

(Pekarovič) [*Odvárka, *Deneš]; 6.1979 (Valenčík M.); **Lešt** (7581) [c.Kratochvíl]; **Domica** (7588) [NMB]; 7.1954 (Marek) [*Bojčuk]; 7.1954 (Marek O.) [*Poláček]; 10.6.1966 (Majdl) [*Říha, c.Černý]; 24.6.1971 (Brožík J.) [*Hron]; 25.7.1973 (Kocourek F.); (Kraus Z., Kučera) [+H]; (Lorenc); 8.6.1966 (Sobota) [PLZ]; **Kečovo** (7588) (Černý); **Trnava** (7671) (Slanec) [+Roubal]; **Jeleneč** (7675) [*Šiška]; **Sládkovičovo** (7771) (Laco) [NMB]; **Bratislava Kobyla** (7867) 12.6.1942 (Roubal) [NMB]; **Devín** (7867) (Kavan, Roubal) [+Roubal]; **Bratislava** (7868) (Sborník) [+Roubal]; 6.1971 (Urbánek); **Koliba** (7868) (Fritsch) [+Barabás1976]; **Lamač** (7868) (Roland) [+Barabás1976]; **Petržalka** (7968) (Laco) [NMB]; 6.1971 (Urbánek) [*Resl]; **Slovenské Ďarmoty** (7981) 2.6.1990 (Zúber M.); **Kamenín** (8177) 31.5.1952 (Pospisil); 1952 (Maidl) [*Říha]; 6.1962 (Heyrovský) [NMB, NMP]; 1.6.1973 (Doležal J.); 31.5.1952 (Kohoušek) [*Čtvrtečka]; 20.6.1989 (Mertlík J.); 6.1978 (Odvárka O.); (Švácha, Odvárka O.); **Gbelce** (8177) 19.6.1984 (Macek J.); **Belianske kopce, Stúrovo, Kamenica n. Hronom, Kováčov, Chlába** (8177-78) 1.6.1933 (Prokš) [NMP]; 21.6.1951 (Keil, Brožík); 1.7.1979 (Kocourek F.); **Malá n. Hronom** (8178) 17.6.1949 (Tichý) [NMB]; 6.1956 (Veselý); 11.7.1989 (Klíma) [*Týr]; (Hruška M. a další); **Komárno** (8274) 5.1953 (Černý) [c.Kybal].

Bionomie. Lokality převážně polostepního charakteru, loučky a okraje porostů *Quercus pubescens* a *cerris*, zanedbané zahrady. Podle Šváchy larvy žijí v podzemních částech živých rostlin. Vývoj nejméně dvouletý. - Imága se vyskytují v V. – VII., maximum VI. na květech, nejčastěji u nás na *Knautia*, ale i *Achillea*, *Plantago* aj.

Živné rostliny - *Knautia arvensis* (1 larva v *Scabiosa*) (Švácha 1988).

Variabilita. Nominální forma, která se vyskytuje u nás, není téměř variabilní, velmi vzácně může chybět středová černá skvrna na krovkách.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

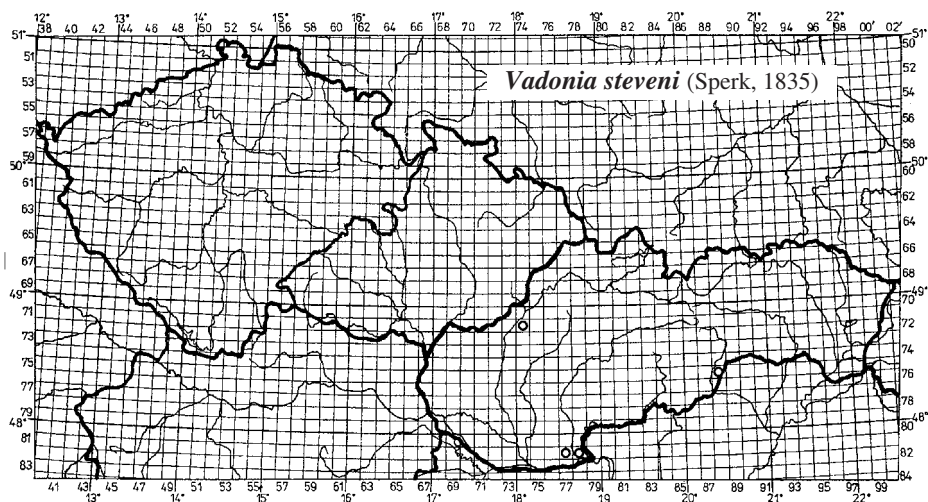
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Vadonia steveni (Sperk, 1835)

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Velmi lokální a velmi vzácný, hlášen byl pouze ze tří od sebe dosti vzdálených míst. Bylo by vhodné prověřit správnost determinace všech nalezených kusů.

S: Trenčín (7174) [Csiki] [+H 1930, +Roubal]; **Domica** (7588) 1936 (Podaný) [NMB]; **Kamenín** (8177) 13.6.1952 (Palásek) [c.Černý]; **Kováčov** (8178) 6.1950 (Kohoušek) [+H]; 1959 (Pavlů) [*Bojčuk].

Bionomie. Není mi známa.

Variabilita. V Maďarsku variabilní druh v černém a hnědočerveném zbarvení krovek, od úzké černé skvrny na švu, až po zcela černé krovky.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

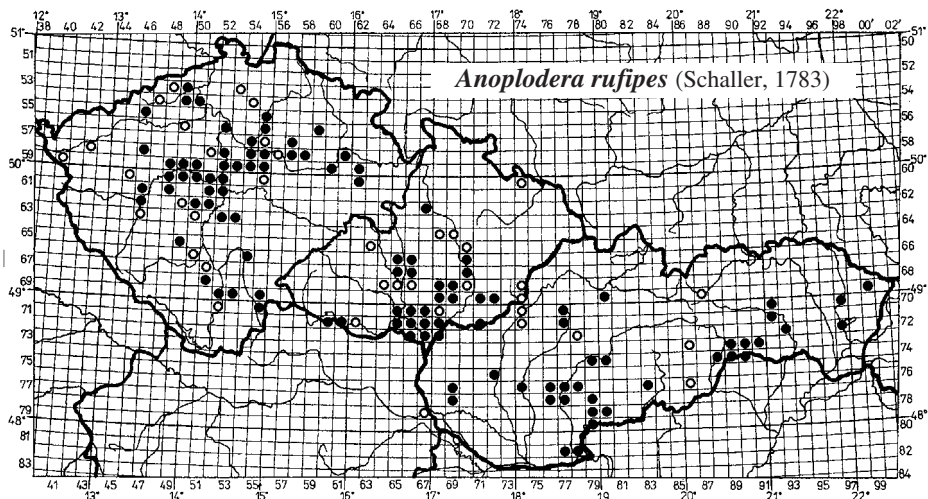
Ochrana. Vzhledem k malému počtu nálezů je ochrana problematická. Je-li determinace výše uvedených nálezů správná, jedná se možná již o vyhynulý, nebo alespoň kriticky ohrožený druh.

ANOPLODERA Mulsant, 1839

Leptura Linné, 1758 - Heyrovský (1955)

Anoplodera rufipes (Schaller, 1783)

Česká republika i Slovenská republika. Lokálně, spíše v teplejších polohách, řidký až hojný druh.

Bionomie. Listnaté lesy nížinných a středních poloh. Vychoval jsem dvě imága z výřezů kmene stojícího odumřelého neodkorněného dubu o průměru cca 12 – 15 cm napadeného *Clytus tropicus* a *Phymatodes testaceus*, rok po prvním výletu těchto tesáříků. Dřevo bylo uvedenými druhy hustě napadeno a výletové otvory *A. rufipes* s požerky jsem od ostatních druhů a parazitů nemohl odlišit. Předpokládám vývoj spíše v kůře, než ve dřevě, které bylo suché a relativně zdravé. - Imága se vyskytují v V. – VII. na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Leucanthemum* aj.

Živné rostliny - *Quercus*.

Variabilita. U nás není variabilním druhem.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Anoplodera sexguttata (Fabricius, 1775)

Česká republika a Slovenská republika. Převážně v teplejších polohách řídký až hojný.

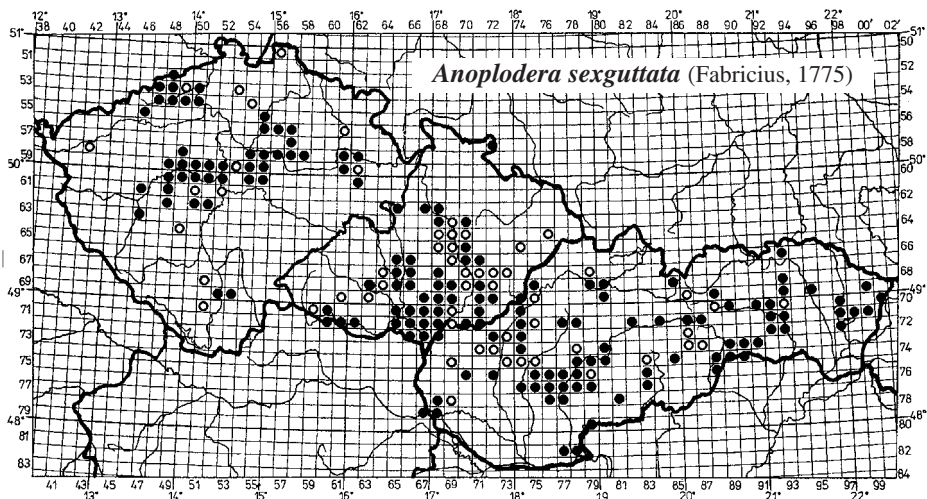
Bionomie. Okraje listnatých lesů. Zřejmě se vyvíjí ve dřevě, které je již v určitém stupni rozkladu. Bílý & Mehl (1989) uvádějí vývoj larev často hromadně v běli suchého a tvrdého dřeva. Švácha (1988) uvádí vývoj larev v tmavohnědém dřevě velmi starého pařezu *Quercus*. Nejméně dvouletý vývoj. Kuklí se zjara v potravním materiálu. - Imága se vyskytují V.-VII., maximum druhá polovina V. a VI. na různých květech *Apiaceae* aj.

Živné rostliny - *Quercus* (více autorů), *Carpinus*, *Fagus* (Demelt 1966).

Variabilita. Světlé skvrny na krovkách bývají spojeny nebo redukovány, krovky mohou být až zcela černé.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

ANASTRANGALIA Casey, 1924

Leptura Linné, 1758 - Heyrovský (1955)

Anastrangalia dubia (Scopoli, 1763)

ssp. dubia (Scopoli, 1763)

Česká republika i Slovenská republika. Lokálně hojný převážně v jehličnatých horských a podhorských lesích, v nižších polohách vzácný, ve Slovenské republice v horách místy velmi hojný.

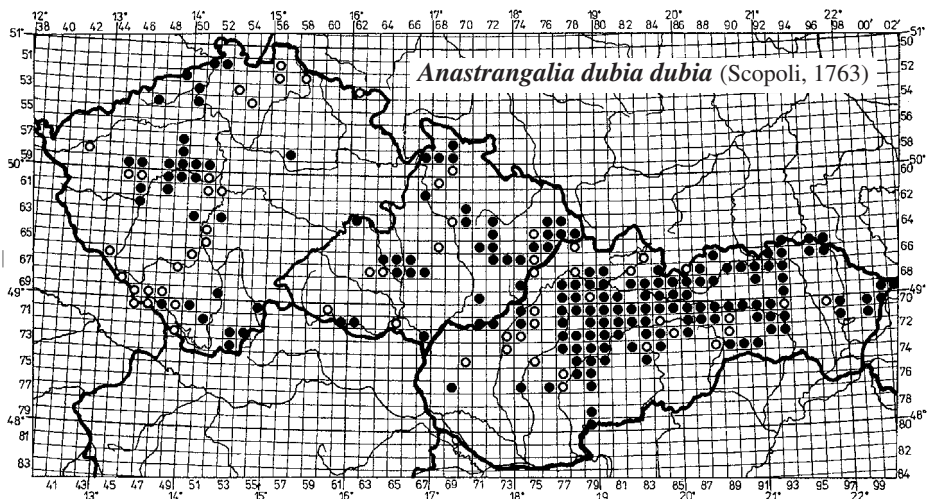
Bionomie. Vývoj ve zcela odumřelém silnějším dřevě s určitou vlhkostí, převážně bez kůry, v ležících kmenech, vývrstech i dolních částech stojících odumřelých stromů, ale také v odumřelém dřevě odřených živých stojících stromů ("lysinách"). Kuklí se nehluboko pod povrchem dřeva. Přezimuje v larválním stadiu. Doba vývoje larev asi dvouletá. - Imága se vyskytují v VI. – VIII. na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Aruncus*, *Leucanthemum* aj. a na dříví.

Živé rostliny - *Picea*, *Abies* (Nová Sedlica), *Pinus* (Řecko).

Variabilita. U tohoto druhu je rovněž výrazný barevný pohlavní dimorfismus, samci mají hnědožluté krovky s černými okraji, samice červené kombinované s černou. U samců se v našich podmínkách zřídka rozšiřuje černé zbarvení krovek, velmi vzácně jsou krovky celé černé (více kusů zcela nebo téměř černě zbarvených jsem našel v Hostýnských vrších (6672) a v okolí Nové Sedlice (69100)). U samic jsou hojné formy od téměř zcela červených krovek až po černé.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Anastrangalia reyi (Heyden, 1889)

inexpectata Janson et Sjöberg, 1928 - Heyrovský (1955)

Česká republika. Velmi lokální a vzácný. V Čechách zjištěn především na jihu území, někdy hromadně. Na Moravě velmi vzácný, jsou mi známy jen velmi staré nálezy.

B: Chočovice (5857) 6.1957 (Hozák) [HKR]; (dle ústního sdělení též Sobota J. více kusů); **Modrava** (6946) 1962 (Brožík ml.) [+H]; **Prachatic** (6950) (?) [*Švácha]; **Lenora - Volary** (7048-49, 7149) (Mrhálek J., Sekera, Keil) [+H 1959]; 30.7.1959 aj. (Heyrovský, Sláma) [+H]; (Brožík, Deneš, Štěpánek aj.); **Zátoň** (7048) 3.8.1980 (?) [*Pícek]; **Třeboň** (7054) (Kybal); **Stožec** (7148) 18.8.1984 (Bečvář S.); **Červené blato SPR** (7154) 17.6.1984 (Fuka Z.); **Hrdlořezy** (7154) 16.6.1985 (Bečvář); **Jiřkovo údolí** (7154) 30.7.1980 (Sláma M.); **Salmanovice** (7154) (Niedl); **Dvory n. Luž.** (7155) 27.7.1974 (Fuka) [NMB, Bečvář, Šafanda, *Týr]; 27.7.1974 (Sedloň) [NMB]; **Halámky** (7155) (Niedl); **Hrdlořezy** (7155) 11.7.1985 (Bečvář); **Suchdol n. Lužnicí** (7155) (Deneš) [*Zahradník]; 1984 (Mikyška A.); 1978 (Švácha) [+Švácha 1988]; 30.5.1994 (*Kautman); **Trpnouze** (7155) 25.7.1973 (Deneš); (Niedl, Švácha, Fuka); **Nové Hradý** (7254) (Kybal); 1985 (Mikyška A.); **Malonty** (7353) 2.7.1986 (Fuka Z.).

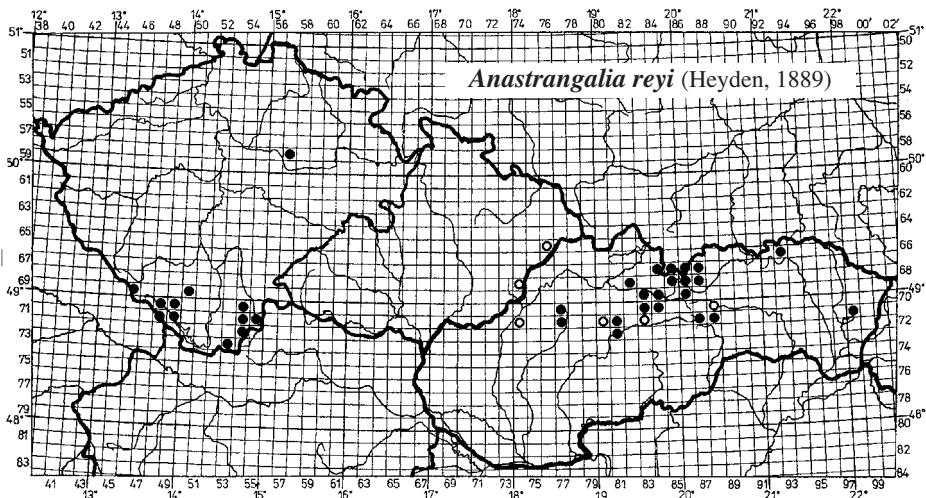
M: Beskydy (6576) (Jureček) [NMP]; **Valašské Klobouky** (6874) (Richter) [+H];

Slezsko (?) (Letzner 2 samičky) [+Schmidt 1938].

Slovenská republika. Velmi lokální a velmi vzácný kromě Tater, kde byl nalezen sice převážně jednotlivě, ale vícekrát.

S: Belanské Tatry (?) (Höning) [HKR]; **Kočie dolina** (?) (Kučera) [+H]; **Mnichov** (6693) (Jaszay T.) [+Weis, BAR]; **Jamnická dolina** VT (6784) 23.7.1972 (Brožík J.) [*Doležal]; **Roháče** (6784) 10.8.1976 (Bílý Sv.) [*Hron]; **Zverovka** (6784) 9.7.1947 (Palásek) [HKR]; **Tichá dolina** (6785) 2.8.1972 (Brožík) [*Macek]; (Prokš) [NMB]; (6785) (Sobota J.); **Javorina** (6786) 7.1938 (Pfeffer) [+H]; (Prokš) [NMP]; **Vysoké Tatry** (6785-87, 6885-87) (Heyrovský, Korbel, Prokš, Filip, Höning, Odvárka, Lekeš a řada dalších); **Kežmarské Žlaby** (6787) 1935 (Heyrovský) [+H]; 21.6.1949 (Kohoušek); 9.7.1949 (Pospíšil K.) [*Pícek]; **Kopské sedlo** (6787) 8.1952 (Kučera) [+H]; **Matliare** (67-6887) 1935 (Heyrovský, Korbel, Sekera) [+H, +Roubal]; (Kudla) [OL]; **Tatranská Kotlina** (6787) 25.6.1936 (Kavan) [NMP]; **Choč** (6882) 7.1971 (Mikvas) [CLP]; **Kamenistá dolina** (6885) (Tomčík J.); **Koprová dolina** (6885) (Pfeffer) [+Roubal]; **Podbanské** (6885) (Brožík, Černý J., Jurčíček a další); (*Kautman); **Tichá dolina** (6885) (?) [PLZ]; **Vyšné Hágy** (6886) (Prokš) [NMP]; **Tatranská Lomnica** (6887) (Roubal) [+H]; 5.7.1949 (Smetana) [NMP]; **Tatranská Poľanica** (6887) (Pohnert) [+H]; **Liptovský Ján** (6983) 24.7.1989 (Kadlec J.); **Liptovský Hrádok** (69-7084) (Lekeš) [c.Kratochvíl]; 6.1962 (Sláma M.); (Roland) [+H 1951]; **Štola** (6986) (Tichý) [+H]; **Tatranský**

Lieskovec (6986) (Vávra J.); **Tužina** (7077) (Šálek L.); **Ďumbier** (7083) 7.1933 (Pfeffer A.); **Slovenský raj** (7088) 2.7.1946 (Lekeš) [NMP, NMB, +H 1951]; **Trenčín** (7174) (?) [HKR]; (Čepelák) [NMP]; **Nitranské Pravno** (7177) 6.1964 (Sláma); **Banská Bystrica** (7281) (Roubal) [NMB]; **Staré Hory** (7180) 4.1947 (Havelka); **Donovaly** (7181) 16.7.1986 (Lebustuška) [*Týr]; **Hiadiel** (7181) (Sobota J.); **Bystrá** (7183) () [NMB]; **Doštianky** (7187) 7.7.1989 (Schles R.); **Dedinky** (7188) 1984 (Odvárka O.); **Klokočov** (7198) 3.6.1972 (Pěkný J.).

Bionomie. Okraje jehličnatých lesních porostů, lesní louky, povodí potoků. Celkově zřejmě podobná oběma dalším druhům rodu *Anastrangalia*. Nalezl jsem larvy v odumřelém dřevě živé *Picea* zbavené kůry po loupání jelení zvěři u Liptovského Hrádku. Dřevo bylo odumřelé již více roků. Přezimuje v larválním stadiu, kuklí se ve dřevě cca 20 mm pod povrchem dřeva. Vývoj je zřejmě dvouletý. - Imága se vyskytují v VI. - VIII., maximum konec VI. a VII. na květech, zejména *Apiaceae* a *Aruncus*.

Živné rostliny - *Picea*; *Pinus uncinata* (*Deneš); *Pinus* (+Švácha 1988).

Variabilita. Je zde rovněž výrazný pohlavní dimorfismus. Barevně jsou odlišní samečci s hnědožlutočernými krovkami od samic s červenočernými. Jinak je tento druh jen velmi slabě variabilní.

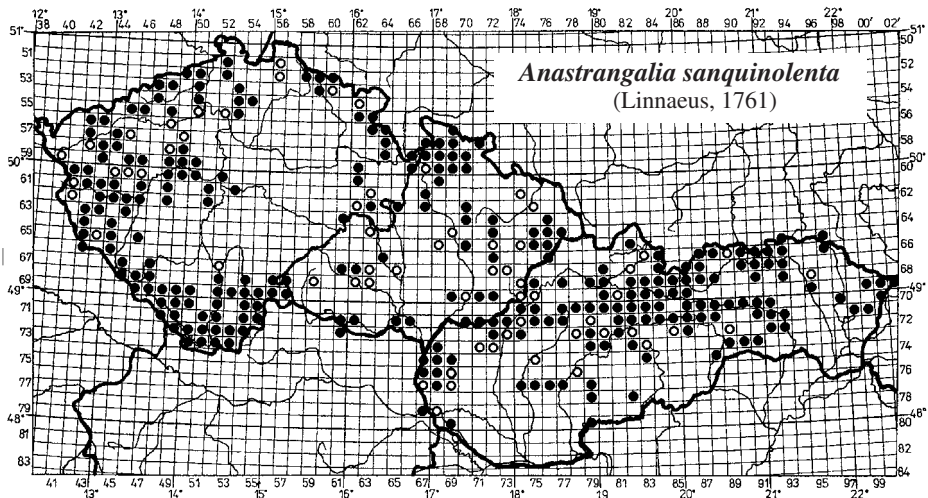
Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Anastrangalia sanguinolenta (Linnaeus, 1761)

Česká republika a Slovenská republika. V horských a podhorských oblastech hojný až velmi hojný, často i v nížinách. Zřejmě však tento druh není rozšířen po celém území.

Bionomie. Vývoj ve zcela odumřelém dřevě s určitou vlhkostí. Napadá ležící dřevo obvykle bez kůry, dolní části stojících souší, odumřelé dřevo odřehých částí živých stojících stromů po loupání zvěři, odřené kořenové náběhy, nadzemní části plotových kůlů. Obvykle se v jednom dřevě vyvíjí více generací. Doba vývoje dva roky. - Imága se vyskytují od poloviny VI. do VIII. (podle Heyrovského až IX.), maximum druhá polovina VI. - VII., na různých květech zejména *Apiaceae*, *Aruncus*, *Knautia* aj. a na dříví.

Živné rostliny - *Picea*, *Pinus*, *Abies*.

Variabilita. Není variabilním druhem. Je zde ale výrazný pohlavní dimorfismus. Samečci se barevně odlišují žlutočernými krovkami od samic s červenočernými.

Hospodářský význam. Vícekrát jsem nalezl larvy tohoto druhu v dolních částech plových kůlů, zejména v ohrazení pastvin i venkovských zahrad. Jinak jako škůdce nemá význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

STICTOLEPTURA Casey, 1924

Leptura Linné, 1758 - Heyrovský (1955)

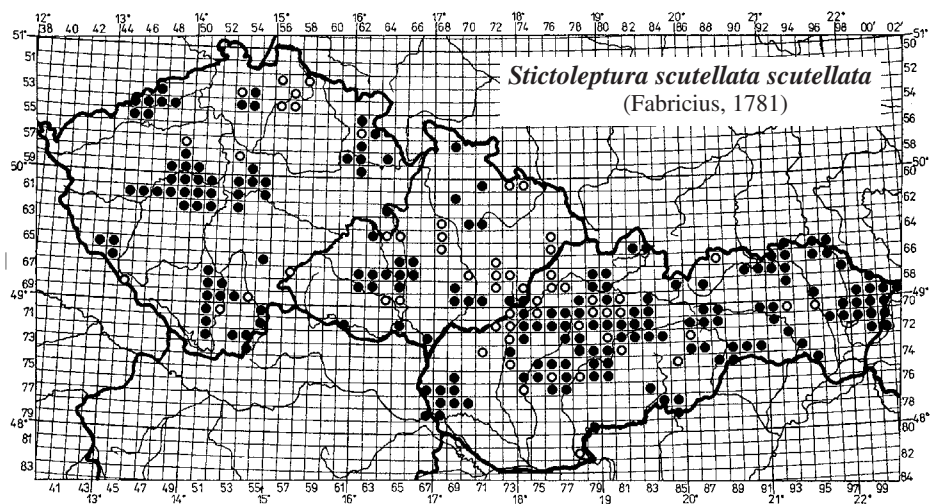
Stictoleptura scutellata (Fabricius, 1781)

ssp. scutellata (Fabricius, 1781)

Česká republika a Slovenská republika. Nerovnoměrně rozšířený druh, místy řídký až vzácný, na Slovensku lokálně hojný.

Bionomie. Listnaté, převážně bukové lesy. Vývoj ve zcela odumřelém dřevě listnatých dřevin od průměru cca 12 cm do neomezené tloušťky, v kmenech stojících odumřelých stromů, ve dřevě ležících na zemi, v dutinách, suchých větvích, odřených místech bez kůry, na živých stromech apod. Nejistil jsem nikdy vývoj v pařezech. Larva žije ve dřevě, které během nejméně dvouletého vývoje prodělá značné hnilobné změny, rozdílné hlavně podle druhu a vlhkosti dřeva. Přežívá i v poměrně sušším dřevě. Přezimuje jako larva. Výletové otvory jsou téměř kulaté. - Imága se vyskytují VI. – VIII., maximum VII. na různých květech, zejména *Apiaceae* a na dříví.

Živné rostliny - Především *Fagus* a *Carpinus*, dále *Quercus*, *Betula*; *Alnus* (*Vlasák J.), *Corylus avelana* (Demelt, 1966), *Larix* (Król et Skrzypczynska, +Švácha 1988); *Fraxinus* (*Kautman); *Castanea*.

Variabilita. Někdy bývají černé krovky světle chloupkované, vzácně jsou krovky a někdy i štít hnědé.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

CORYMBIA Des Gozis, 1886

Leptura Linné, 1758 - Heyrovský (1955)

Corymbia rubra (Linnaeus, 1758)

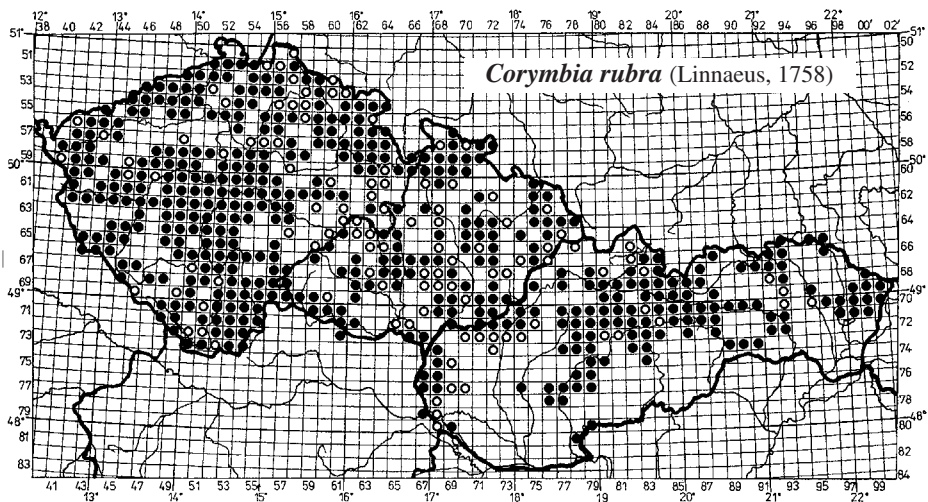
Tesařík obecný - fuzáč obyčejný

Česká republika a Slovenská republika. Od nížin až vysoko do hor snad všude, kde se vyskytují jehličnaté porosty. Patří k nejhojnějším tesaříkům.

Bionomie. Vývoj v mrtvém silnějším dřevě jehličnatých dřevin, které má dostatečnou vlhkost. Zejména častý v pařezech a kořenových náběžích i podzemních částech, ale i ve dřevě ležícím na zemi, v dolních částech starších souší, zlomech, plotových kůlech apod. Obvykle samička klade vajíčka do neodkorněného dřeva, ale též i do dřeva zbaveného kůry. V jednom dřevě se často vyvíjí více generací, až dojde k úplnému rozpadu dřeva. Doba vývoje dva roky, pravděpodobně podle teplot a vlhkosti dřeva někdy delší. - Imága se vyskytují od VI. do VIII. až výjimečně do poloviny X. (Sláma), maximum VII., na různých květech, zejména *Apiaceae* a na dříví.

Živé rostliny - *Pinus*, *Picea*, *Larix*, *Abies*; v sev.Evropě na *Quercus* (Palm - Demelt 1966), *Fagus* (Bílý & Mehl (1989) podle Baranowského).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Coleocentrus excitator* (Poda): Snina 1965, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Není příliš variabilním druhem, určitá vzácná variabilita je u červenočerného zbarvení štítu samiček.

Hospodářský význam. Určité škody působí tento druh žírem larev v dolních částech jehličnatých neimpregnovaných dřev zapuštěných do země (např. dřevěných staveb, plotových kůlů). Jinak jako škůdce bezvýznamný.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Corymbia erythroptera (Hagenbach, 1822)

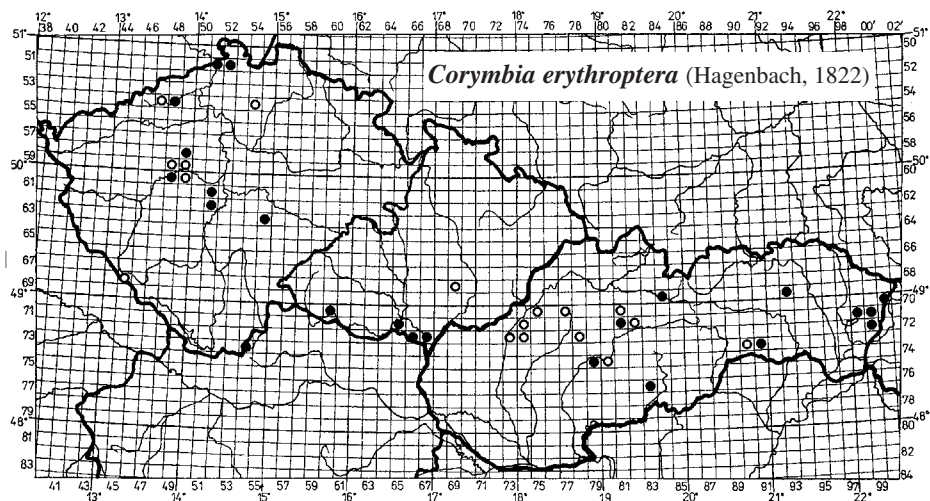
Česká republika. Nanejvýš lokální a velmi vzácný. Převodem původních lesů na lesy hospodářského charakteru, přeměnou na jehličnaté monokultury a vykácením tzv. “přestárých porostů”, došlo téměř k vyhubení tohoto druhu.

B: Dolský mlýn (5151) 7.1976, 6.1977 (Pižl V.) [+Pižl 1979]; **Všemily** (5152) 6.1973 (Pižl V.) [+Pižl 1979]; **Most okolí** (5447) (Patzelt) [+H 1955]; **Jezeří** (5448) 28.6.1964 (Kačer) [+Táborský 1986, LIT]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral, +H 1955]; **Lány** (5849) 16.7.1989 (Rébl K.) [*Rejzek]; **Křivoklátsko** (5948) 29.6.1909 (Roubal) [NMB, +H 1930]; **Zbečno** (5949) (Lázníčka) [+H 1930]; **Karlova Ves** (6048) 8.1977, 24.5.1993 (Rébl K.) [*Rejzek]; **Skryje** (6048) 19.8.1942 (Prokš) [NMP, +H 1955]; **Nová Huť** (6049) (?) [NMP]; (Schiffner) [+H 1930]; **Mníšek p. Brdy** (6151) 9.7., 12.7.1952 (Heyrovský) [+H 1955, NMP]; 18.7.1943 (Kral) [c.Kratochvíl, NMP, +H]; 7.1944 (Pfeffer A.); 15.–29.7.1969 (Pucholt R.); 7.1960 (Rýdl) [PLZ, *Deneš, *Kadlec]; 1962 (Sláma M.); **Dobříš** (6251) ? (Jelínek) [+H 1930]; 1940–42 (Podaný) [*Skála, NMB]; 16.7.1967 (Šprysl); 1979, 1983 (Švácha); **Býkovic** (6355) 21.6.1991 (Ehrenberger) [*Černý Z.]; **Železná Ruda** (6845) (?) [c.Kratochvíl]; **Žofínský prales** (7354) (Deneš K.).

M: Chřiby na Bunči (6869) 4.8.1941 (Kodym) [+H 1942]; **Bitov** (7060) (?) [c.Kratochvíl]; 1988, 1996 (Škorpík M.); (Vávra J.); **Vranov n.Dyjí** (7060) (Vávra J.); **Klentnice** (7165) (Deneš K.); **Lednice** (7266) 25.6.1986 (Sedláček A.); **Valtice** (7266) (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; 20.6.1993 aj. (*Janeček); **Břeclav** (7267) (c.Mus.Mikulov) [+Černý].

Slovenská republika. Rovněž velmi lokální a velmi vzácný, ale vzhledem k podstatně většímu zastoupení zachovalých listnatých, zejména bukových porostů, častější než v českých zemích.

S: **Jánská dolina** NT (6984) 1.8.1975 (Brokeš) [*Kocourek F.]; **Kanaš** (6993) 27.6., 3.7.1973 (Tribus); **Prešov** (6993) (Dudzik); **Ulič** (70100) 24.7.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Trenčianske Teplice** (7075) (Heyrovský) [+H 1942, NMP]; (Jureček) [NMP, +H 1942]; **Studená dolina** (7077) (Krása B.) [*Krása]; **Korytnica** (7081) 1932 (Podaný Č.) [*Čtvrtečka]; **Trenčín** (7174) (?) [c.Kratochvíl]; **Moštěnica** (7181) 3.8.1984 (Mlejnek R.): (Sobota J.); **Ondrej n. Hronom** (7182) (Labler) [+Roubal 1936]; **Vihorlat** (7198) (Lekeš) [+H]; 8.1983 (Odvárka O.); **Hlivištia** (7199) 7.1963 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; (Sobota J.); **Remetské Hámre** (7198-99) 7.1963 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; (Lorenc); 1.7.1971 (Šprysl); **Inovec** (7273-74) (Čepelák) [+Roubal 1936]; (Kudla) [+H 1930]; (?) [*Šprysl]; (Fára) [c.Kratochvíl]; (Kudla) [+H]; **Remata** (7278) 15.7.1958 (Šimek) [*Riha, +Vysoký 1985]; **Petrovce** (7299) 1956 (Mikyška A.); 17.7.1967 (Černý); (Lorenc); 7.1955 (Niedl J.) [+Žirovnický 1968]; **Sobrance** (7299) 8.1983 (Odvárka O.); **Zadiel** (7390-91) (Všetečka) [+H 1942]; (Lorenc); **Hronská Dúbrava** (7479) 21.6.1989 (Mertlík J.); **Zvolen** (7480) (Olexa) [+H 1955]; **Ľuboreč** (7683) 6.1962 (Pfeffer A.); **Nízke Tatry** (?) [NMP]; (Labler) [+H 1930]; **Kulhaň** (?) (Kelecsényi) [+H 1930, 1955]; **Klepáč** (?) (Jureček) [+H]; **Podhrad** (?) (Zoufal) [+H 1930].

Bionomie. Vývoj larev ve zcela odumřelém dřevě dosud žijících stromů, ve starých odřených místech bez kůry (“lysinách”), v odřených kořenových náběžích a ve stromových dutinách. Podle *Škorpíka, *Vávry a +Šváchy (1988) též v odumřelých větvích. Není mi známo, zda se vyvíjí též ve zcela mrtvých stromech. Vývoj víceletý. - Imága se vyskytují v VI. – VIII., maximum konec VI. až polovina VII., na květech zejména *Apiaceae* a *Rubus*, případně na dřevě (*Rejzek uvádí již 24.V.1993, Rébl lgt.).

Živé rostliny - *Tilia* (ČR), *Fagus* (Francie); *Fagus* (+Švácha); *Quercus dalechampii*, *Acer campestre* (*Škorpík); *Acer* sp., *Tilia* (*Vávra).

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Významný druh, jehož výskyt v českých zemích je ohrožen a měl by zde patřit také mezi chráněné druhy. Určitou naději na záchranu byly staré stromové aleje, stromy v parcích a oborách, ale i zde v posledních desetiletích zřetelně mizí. Důvodem je opět kácení starých a zejména dutých stromů, případně jejich konzervování. Jak se zdá, naději na přežití má tento druh na Křivoklátsku a na jižní Moravě. Na Slovensku, přes svou vzácnost, nepatří zatím mezi ohrožené, nebo jen částečně ohrožené druhy.

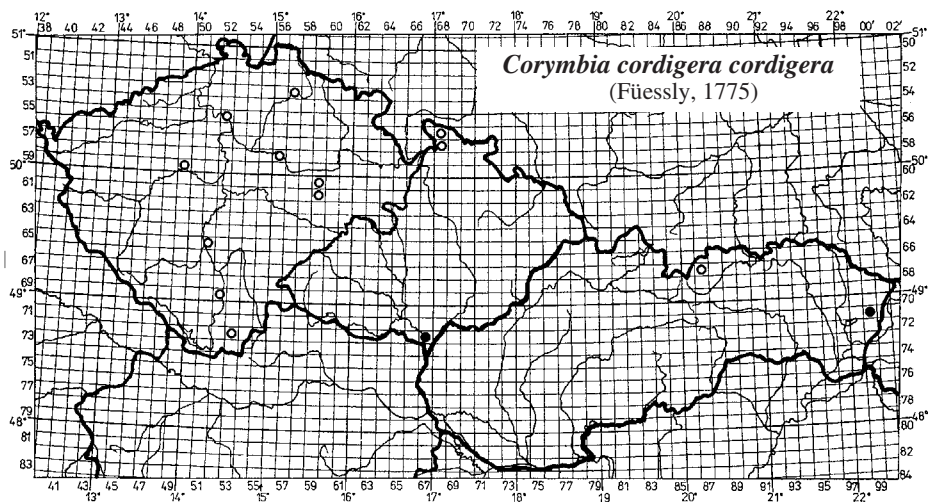
Corymbia cordigera (Füessly, 1775)
ssp. *cordigera* (Füessly, 1775)

Česká republika i Slovenská republika. Výskyt tohoto druhu na uvedených lokalitách velmi problematický. Z minulosti (ev. i z dnešní doby) je známo více nálezů, jejichž hodnotěnost je nutné řádně prověřit. I pro tento druh platí, že podle geograficky ovlivněných jemných morfologických znaků (i výraznějších pro ssp.) je možné po prostudování početného materiálu jednotlivá imága přibližně lokalizovat. Podle předběžného šetření se v uváděných sběrech z našeho území vyskytují imága, pocházející převážně ze západní Evropy, ale i z Balkánu (především Bulharska a Jugoslávie). Samozřejmě je možný skutečný výskyt některých jedinců, stejně jako není vyloučeno jejich zavlečení. Podobně nejasný výskyt je i v jiných zemích střední Evropy. V řadě zemí střední Evropy již dlouhou dobu nebyl nalezen a spolehlivost nálezů je často oprávněně pokládána za spornou. Podle Horiona (1974) býval tento druh v minulém století rozšířen více k severu.

B: Koberovy (5357) 1938, 1942 (Pěnkava M.); Liběchov (5552) (Loos) [+Loos 1909, +H 1930, 1946]; Nymburk (5856) 1934 (Kulháněk) [*Havelka]; Krávkolát (5949) 6.1927 (Pucholt R. 3 ex) [*Pucholt]; Stojice u Heřmanova Městce (6059) 7.1940 (Rule 2 ex.) [+H 1946]; Krkanka u Nasavrku (6159) 1940 (Cimbůrek 1 ex.) [+H 1946]; Zvíkov (6551) 1936 (Podaný) [NMB]; 1939 (Podaný) [*Čtvrtečka]; Hluboká n. Vltavou (6952) [ČBU]; 20.6.1901 (Havlíček) [ČBU]; Kaplice (7253) (Lokaj) [+H 1930]; Kohout u Besednice (7253) (Kirchner) [+H 1946]; Mostky (7253) 1.7.-14.7.1973 (Kolešková Blanka 2 ex.) [*Koleška].

M: Svahy Praděda a Rychlebských hor - Lipová, Boží hora u Žulové, Javorník (56-5768) (Letzner) [+Letzner 1891, +H 1930, 1955]; Břeclav - Ladná (7167) (c.Vávra J.) [+Černý]; 6.1986 (Otava J.) [*Vávra J.]; 2.a 6.7.1988 (3 ex. Vávra J. lgt) [+Vávra 1966]; 1.7.1990 (Sitek J.) [+Vávra 1966]; okolí Brna (?) [+Fleischer 1927-30 - "býval druhdy v brněnském okolí dosti četný, vyhynul tam však úplně"]; Jižní Morava (?) (Fleischer) [+H 1930].

S: Matliare (6787) (Kudla) [NMP]; Vihorlat (7199) 7.1960 (Jakeš O.).

Bionomie. Vývoj jsem zjistil ve zcela odumřelém dřevě nadzemní části stojících uhynulých stromů *Quercus*. Nalezl jsem však pouze zbytky a uhynulá imága, zřejmě vlivem nedostatku vlhkosti. Celý vývoj larev probíhá v dřevní části. Imága se v západní a jižní Evropě vyskytují od konce V. do VII., maximum VI. na různých květech, např. *Apiaceae*, *Rubus*, *Cistus*, *Carduus*, *Allium*.

Živné rostliny - *Quercus* (Francie, Kréta); *Castanea* a *Pistacia* (Sama, 1988); *Eucalyptus polyanthemus* (*Berger P., Francie).

Variabilita. V jižních oblastech je variabilní červené a černé zbarvení krovek, velmi vzácně jsou až celé červené, nebo téměř černé. Pro různé oblasti výskytu je určitý tvar černé středové skvrny obvykle typický.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Vzhledem k ojedinělým, nebo nejistým nálezům je ochrana problematická.

BRACHYLEPTURA Casey, 1913

Leptura Linné, 1758 - Heyrovský (1955)

Brachyleptura fulva (De Geer, 1775)

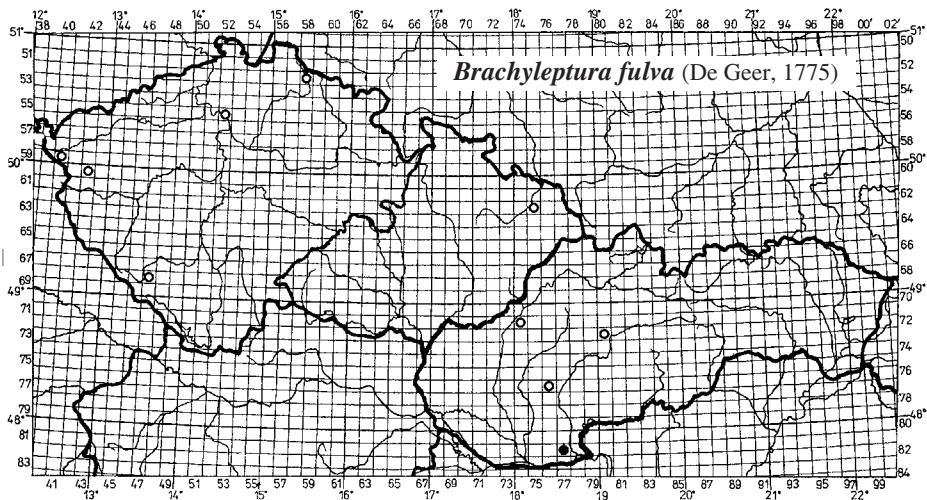
Česká republika. Jsou známy pouze staré nálezy a většina z nich (zejména z horských lokalit) je pochybné hodnoty a je možná i špatná determinace.

B: Šumava (?) (Pečírka) [+H 1930]; **Nový Svět** (5258) (Štěrba) [+H 1930]; **Liběchov** (5552) (Loos) [+Loos 1909, +H 1930]; **Chebsko údolí Ohře** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Mariánské Lázně** (6042) (Lokaj) [+H 1930]; **Kašperské Hory** (6847) 1936 (Podaný) [NMB].

M: Ostrava (6275) 1959 (?) [BRN].

Slovenská republika. Jediný kus spolehlivě určený jsem viděl ze Štúrova. O spolehlivosti lokality Zlaté Moravce pochybuji (kus je píchaný, přelepený a lokalita ve středu nepropíchnutá). Jiný kus ze Slovenska jsem neviděl. [Ze sousední Zakarpatské Ukrajiny jsem viděl dva kusy - Mukačevo a Bílý Potok (Ješátko lgt.).]

S: Trenčín (7174) 7.1950 (Kohoušek J.) [*Čtvrtečka]; **Banská Bystrica** (7280) [+Roubal 1936 cit. Petricský J.]; **Zlaté Moravce** (7676) 1959 (Růžička) [HKR]; **Štúrovo Belianske kopce** (8177) 9.5.1976 (Říha J.) [Sláma det.].

Viděl jsem více kusů určovaných jako *Leptura fulva*, ale většina z nich byla *Brachyleptura maculicornis*, méně často *B. tesserula* bez středových skvrn. Bylo by vhodné udělat

celkovou revizí ve střední Evropě nalezených imág. Tento druh se dá za použití dobré optiky podle určitých jemných morfologických znaků geograficky ovlivněných s určitou menší přesností lokalizovat. Revidoval jsem imágo nalezené J. Říhou ve Štúrově, které odpovídá kusům od Balatonu, celkem dobře odlišitelných od kusů ze západní Evropy nebo Balkánu.

Bionomie. Přestože je tento druh v jižní Evropě místy velmi hojný, jeho bionomie je málo známá a nemohu k ní nic bližšího uvést. - V jižní a západní Evropě se imága vyskytují od V. – VIII. na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Rubus* aj.

Živné rostliny - Dle Samy (1988) *Populus* (Bedel, in Müller, 1949), *Salix*, *Pinus halapensis* (Sturani, 1981), *Acer pseudoplatanus*. Mám ve sbírce larvu z *Quercus* (Francie), která by podle Šváchy (1988) mohla patřit tomuto druhu, nebo *Brachyleptura hybrida* (Rey, 1885).

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Pro malý počet převážně nejistých nálezů je ochrana problematická.

Brachyleptura tessera (Charpentier, 1825)

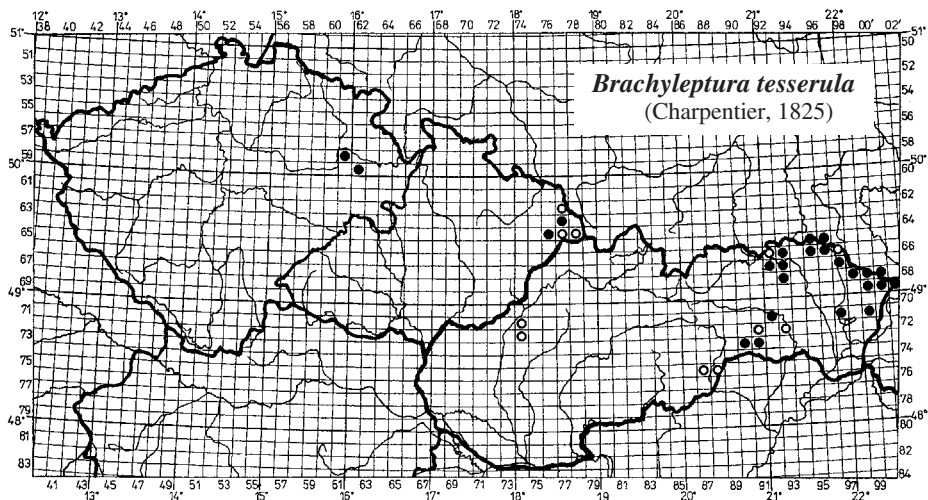
Česká republika. Velmi vzácný a lokální. V Čechách zjištěn pouze v okolí Hradce Králové, na Moravě v Beskydech.

B: Hradec Králové - Krňovice (5861) 7.1980 (Louda J.) [+Sobota 1982]; **Třebechovice pod Orebem** (5861) (Pacholátko 1x); **Vysoké Chvojnno** (5861) 29.7.1981 (Sobota J.) [+Sobota 1982]; **Holice** na Hranicích (5962) 7.8.1980 (Rychlík) [+Sobota 1982].

M: Beskydy (?) (Reitter) [+Letzner 1891- není vzácný]; (Formánek) [+H]; **Slezsko** (?) [HKR]; **Těšín** (6277) (?) [NMP]; **Komorní Lhotka** (6377) (Wanka) [+H 1930]; **Morávka** (Beskydy) (6377) 1986 (Klusáček); **údolí Mazáku** (6476) 1986 (Klusáček); **Mohelne** (6477) (Reitter) [+H 1930]; **Čantorie** u Těšína a **Javorový** u Těšína (6478) [+Fleischer 1927-30], (Kliment) [+H 1930].

Slovenská republika. Velmi lokální a celkově velmi vzácný. Na některých lokalitách východního Slovenska řídký, někdy až hojný.

S: Medvezie (6595) 30.7.1986 (Dunay, Jászay, Miko); **Vyšná Písaná** (6595) 30.7.1986 (Jászay) [BAR]; **Krajná Bystrá** (6596) 28.7.1986 (Dunay, Jászay, Miko); **Vyšný Komárnik** (65-6696) 1.8.1986 (Panigaj) [BAR]; **Lenartov** (6692) 7.1958 (Tesař) [OPA]; **Bardejov** (6693) (Csiki) [+Roubal]; **Mníchovská dolina** (6693) 3.8.1973 (Jászay) [BAR]; **Bystrá Krajina** (6695) (Jászay) [BAR]; **Svidník** (6695) 28.6.1974 (Havlas) [+Krlín]; **Vyšná Písaná** (6695) (Jászay) [BAR]; (*Kautman); **Komarn. jedlna** (6696) (Jászay) [BAR]; **Krajná Polana** (6696) (Kodym, Matějka) [NMP]; **Nižný Komárnik** (6696) (Vávra J.); **Habura** (6697) (Kodym, Matějka) [NMP]; **Kříže** (6792) 16.8.1968 (Jászay); (Weisz) [BAR]; **Lívov** (6792) 21.-29.8.1973 (Weisz) [BAR]; **Lukov** (6792) (Weisz, Jászay) [BAR]; **Bardejov** (6793) (Csiki) [+H]; **Hertník** (6793) 9.9.1973 (Jászay); **Medzilaborce** (6797) (Heyrovský) [NMB, NMP]; (Kodym, Matějka) [NMP]; (?) [*Čtvrtečka]; 1.7.1967 (Frankl) [+H]; 1.7.1967 (Trmal); **Durkovec** (68100) 8.1965 (Sláma M.); **Ruské** (6899-100) (Csiki) [+H, +Roubal]; 2.7.1969 (Marek O.) [*Poláček]; 19.8.1982 (Mertlík J.); 11.8.1977 (Mikát M.); **Čergov** Hertnická dolina (6893) (Jászay) [BAR]; **Hertník Bačova** (6893) (Jászay J.) [BAR]; **Hertník Junova** (6893) 9.9.1973 (Weisz) [BAR]; **Výrava** (6898) 7.1962 (Půlpán) [*Šprysl]; **Bukovec** (69100) 1967 (Jelínek) [NMP]; **Nová Sedlica** (69100-101) 7.1965 aj. (Sláma M.); 7.1968 (Resl K.); (Brách, Doležal J., Mertlík J. a mnoho dalších); **Riaba Skala** (69100) 1.7.1965, 18.6.1966 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Runina** (69100) (?) [*Mlejnek]; 15.7.1988 (Janata M.) [*Putík]; 9.7.1990 (Zeman V.); **Topoľa** (69100) 7.1988 (Pavlíček J.); **Stužica** (69101) 3.8.1967 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Príslop** (6999) 21.6.1983 (Roháček) [OPA]; **Stakčín** (6999) 1971 (?) [*Týr]; (Vávra J.); **Remetské Hámre** (7199) (Šprysl); **Trenčín** (7174) (Čepelák [c.Kratochvíl]; **Margecany** (7192) 24.6.1937 (Sekera) [BRN]; 18.6.1950 (Pospíšil) [NMB]; 3.7.1956 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; (Čepelák, Heyrovský a další); **Ružín** (7192) (Kraus Z.); (Machulka) [+Roubal]; 6.1983 (Odvárka); **Chlmec** (u Humenného) (7197) 1990 (Týr V.); **Inovec** (7274) (Čepelák); **Štos** u Košic (7291) 7.1958 (Fára) [c.Kratochvíl]; **Košice** (7293) 1928 (Machulka) [NMP, +H]; (Prokš) [NMP]; **Zadiel** (7390-91) (Balthasar, Prokš, Hoffer) [+Roubal]; (Seichert V., Přivora, Sláma); **Bílý potok** u Gemeru (7587) (Zavřel) [+H]; **Domica** (7588) (Podaný) [NMB]; (Zborník) [+H].

Bionomie. Okraje lesních porostů, horská údolí, loučky, nezalesněné plochy. O vývoji larev není téměř nic známo. - Imága se vyskytují od konce VI. do VIII. (9.9.1973 Weisz), maximum VII. na květech, hlavně *Apiaceae*.

Živné rostliny - Většinou bývají uváděny listnaté stromy, zejména *Fagus*. Všechny mně známé lokality jsou však ve smíšených porostech a v čistých *Fagetech* jsem tento druh nikdy nenašel. Za pravděpodobnější bych považoval *Abies*, kterou jsem vždy na uvedených lokalitách zjistil (včetně Turecka), ale ani v této dřevině se mi však larvy v nadzemních částech nepodařilo nalézt. Danilevskij (1985) podle bionomie blízkých druhů *B. tonsa* (Daniel) a *pallidipennis* (Tournier) předpokládá vývoj v hniјícím dřevě pod povrchem půdy.

Variabilita. Variabilní je hlavně tvar a velikost středových černých skvrn, vzácně tato skvrna chybí.

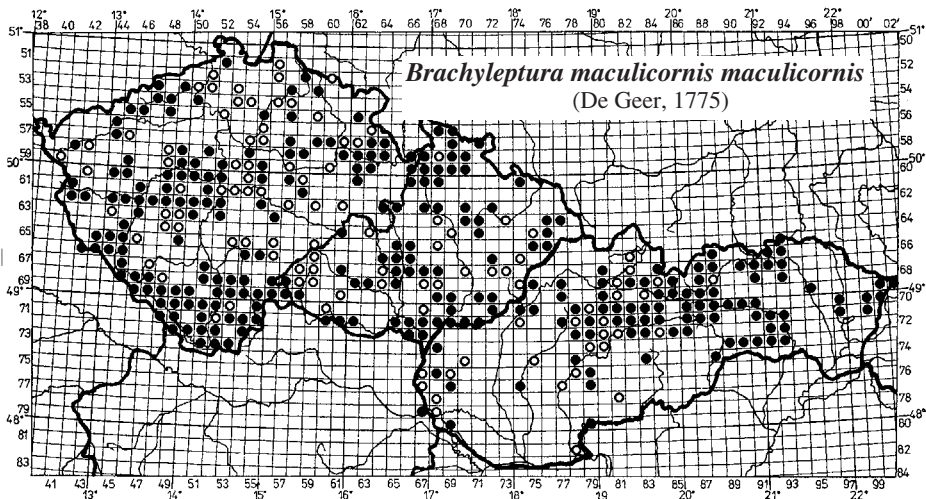
Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Přestože je možné na východním Slovensku tento druh ještě najít ve větším počtu, je zřetelné postupné snižování početního stavu i úbytku lokalit. Protože mi není známa bionomie, nemohu se k ochraně více vyjádřit. Je možné, že nápadný úbytek lokalit souvisí s katastrofálním hynutím jedle v minulých desetiletích bez její úmyslné další obnovy.

***Brachyleptura maculicornis* (De Geer, 1775)**
ssp. *maculicornis* (De Geer, 1775)

Česká republika a Slovenská republika. Zejména v podhorských a horských oblastech hojný až velmi hojný.

Bionomie. Palm (1951) dochoval imága ve velkém počtu asi z 15 cm silné *Betula pubescens*. Vývoj larev ve zpuchřelém dřevě. Přezimuje jako larva. Doba vývoje zpravidla dvouletá. *Vávra dochoval imága ze suché větvičky *Sorbus* sp. Švácha (1988) uvádí vývoj v mrtvém, shnilém, ne příliš vlhkém dřevě menšího průměru a v mrtvých větvích, ať již spadlých na zem nebo na stromech, též v kořenech. Kuklí se ve dřevě.

Pravděpodobně má nejméně dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují od VI. do VIII. na různých květech, např. *Apiaceae*, *Aruncus*, *Knautia* aj.

Živné rostliny - *Sorbus* (*Vávra); *Pinus*, *Abies* (Švácha); *Picea*, *Betula*, *Quercus*, *Fagus* (Palm 1951, 1959).

Variabilita. Nominální forma není téměř variabilní. Vzácně se nalézají samičky převážně větší velikosti, které mají hladší a žltší krovky - často bývají určovány jako *B. fulva*.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

LEPTURALIA Reitter, 1912

Strangalia Audinet-Serville, 1835 - Heyrovský (1955)

Lepturalia nigripes (De Geer, 1775)

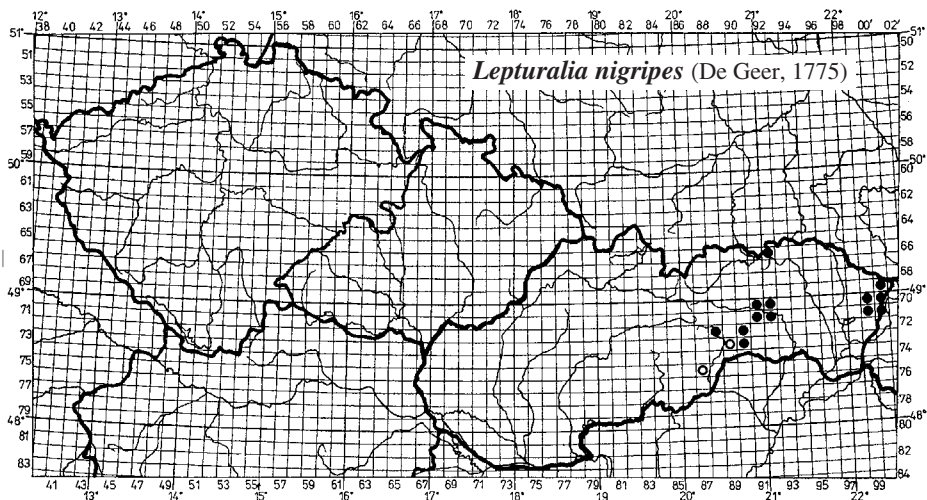
Ve východní Sibíři se vyskytují v naprosté většině nebo pouze imága s červenými krovkami, která jsou uváděna jako *L. nigripes rufipennis* (Blessig, 1873). Výskyt této subspecie je přibližně od Jeniseje na východ, v severním Mongolsku a Číně. Na Slovensku se vyskytují imága s hnědými i s červenými krovkami a tak tato forma zde nemá charakter subspecie.

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Pouze ve východní části velmi lokální a velmi vzácný. Po omezení soukromého chovu dobytka a zestátnění obecních pastvin v šedesátých letech došlo k jejich samozalesnění břízou na velkých plochách. Stromy byly brzy káceny na palivo a pastviny uvolňovány a *L. nigripes* tak získala vhodné podmínky k namnožení v relativně krátké době.

S: *Cigelka* (6692) 6.1986 (Sláma M.); *Nová Sedlica* (69100) 12.7.1970 (Pucholt R.); *Ladomírov* (7099–100) 6.1974 (Sláma M.); 6.1974 (Hladil); 1980 (Kubáň V.) [*Pavliček]; (Lorenc, Odvárka O., Sobota J.); *Kolonica* (7099) 6.1975 (Sláma M.); (Hron, Hanousek); *Ublá* (70-71100) 18.6.1975 (Sláma M.); *Remetské Hámre* (7199) (Sobota J.); (Šprysl); *Margecany* (70-7191-92) 7.1936, 1937, 6.1938 (Kudla) [+H, +Roubal 1937]; 6.7.1942 (Čepelák); 7.1947 (Heyrovský) [+H, NMP]; 6.1959 (Havelka);

20.6.1946 (Lekeš) [c.Kybal]; 17.6.1950 (Pospíšil K.); (Kohoušek); 17.6.1972 (Sláma M.); 1975 (Bláha) [*Kubáň]; 20.7.1980 (Čermák R.); (Lorenc, Sobota J., Šprysl); **Gelnica** (7191) 6.1972 (Sláma M.); (Šprysl); **Betliar** (7288) 6.1961 (Brožík) [+Havelka1964]; **Mníšek n. Hnilcom** (7290) 4.6.1973, 6.1975 (Sláma M.); **Smolník** (7290) 1970 (Sláma M.); 8.7.1979 (Macek J.); **Rožňava** (7389) ? (Csiki) [+H 1930]; 1949 (Kot) [+H]; **Uhorná** (7390) 1970 (Sláma M.); **Gemer** (7587) (Csiki) [+Roubal 1937].

Bionomie. Především v devastovaných pastevních lesích a okrajích listnatých lesů. Vývoj ve zcela odumřelém dřevě, především v pařezech, ale i v dolních částech osluněných stojících stromů. Většinou se průměr dřeva pohybuje od 10 do 25 cm, ale mohou být napadeny i pařízky 5 cm silné. Samička klade vajíčka většinou do dřeva, které je zpočátku ještě čerstvé a zdravé, u odkorněného i do staršího. Larvy jdou hluboko do dřeva. Protože březové dřevo, zejména je-li v kůře, patří k druhům, které rychle podléhají hnilobám, bývá na konci vývoje již značně, nebo úplně v rozkladu. Za vhodných podmínek se mohou v jednom dřevě vyvíjet i dvě generace najednou. Přezimuje jako larva. Kukelní komůrka je převážně v povrchové vrstvě dřeva do hloubky 2 – 5 cm, zřídka až 10 cm hluboko. Doba vývoje zřejmě tříletá, podle domácích chovů může být i dvouletá. Někdy společně s *L. quadrifasciata*. - Imága se vyskytují v VI. – VII., maximum v druhé polovině VI. Za slunečného počasí na pařících i jiném dřevě a též na květech *Apiaceae*, *Plantago*, *Aruncus*.

Živé rostliny - Na Slovensku zjištěna pouze v *Betula*; Čerepanov 1979 udává též *Populus tremula*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Wroughtonia ruspator* (L.): Ubľa 1975, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides sepulchralis* (Holmgr.): Ubľa 1971, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dipt.*, *Asilidae*: *Choerades marginata* L.: Ubľa 1975, Sláma M. lgt., Čepelák det.; *Choerades fimbriata* Meig.: Ubľa 1975, Sláma M. lgt., Čepelák det. Jistým predátorem jsou larvy *Denticollis borealis* (Paykull). Larvy tohoto rodu jsou známy jako karnivorní. Nacházel jsem právě požírané larvy *L. nigripes* a prázdné chodby i kukelní komůrky. Společně s *L. nigripes* jsem vychoval více imág zmíněného druhu a ojediněle též *Diacanthous undulatus* (De Geer), který je též jistým predátorem. Největší podíl na omezení populace mají houby, které zničí často naprostou většinu larev i kulek.

Variabilita. Krovky obou pohlaví bývají žluté nebo hnědočervené.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Významný druh pro slovenskou faunu, který ale není v současné době ohroženým druhem. Vyhovuje mu spíše pastevní způsob hospodaření s občasným vyřezáváním bříz než hospodářský udržovaný hustý les.

LEPTURA Linnaeus, 1758

Strangalia Audinet-Serville, 1835 - Heyrovský (1955)

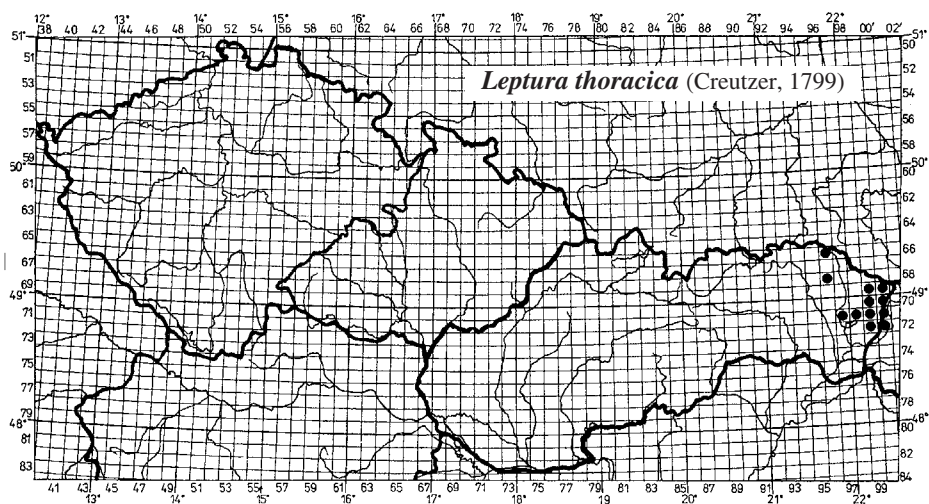
Leptura thoracica (Creutzer, 1799)

(Často bývá uváděn jako *Macroleptura* Nakane et Ohbayashi, 1957)

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Velmi lokální a velmi vzácný pouze v původních bukových porostech východní části Slovenska.

S: Nižný Komárnik (6696) 31.7.1986 (Dunay G.); Komárnická jedlina (6896) 29.7.1986 (Dunay G.) [BAR]; Runina (69100) 7.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; Kalná Rastoka (6999) 13.7.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; Ulič (69100) 30.7.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; 1970 (Sobota J.); Ublá (70-71100) 20.6.1966, 6.1972 (Sláma M.); 7.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; Morské oko (7099) 14.7.1980 (Čermák R.); 7.1978 (Černohorský J.) [*Zdrúbecký]; Strihovec (7099) 7.1965 (Sláma M.); Vinné (7197) 13.7.1980 (Čermák R.); Remetské Hámre (7099, 7198-99) 1949 (Olexa A.) [+H, +Olexa 1950]; 7.1950 (Smetana) [+H 1950]; 15.7.1955 (Strejček J.); 5.7.1955 (Vysloužil L.) [+Vysloužil 1967]; 1956 (Hradský) [c.Kratochvíl]; 8.1963, 8.1965, 7.1969 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; 26.6.1964 (Rýdl O.); 27.6.1964 (Veselý R.) [c.Deneš]; 19.6.1972 (Šprysl); 7.1966 (Černý J.); 13.7.1970 (Hladil); 28.7.1971 (Pospíšil K.) [*Pícek]; 11.7.1972 (Černý Zd.); 27.7.1975 (Odvárka O.); (Bieber) [*Kubáň]; 28.7.1976 (Benedikt); 3.8.1984 (Hron) [*Hron]; (Kraus Z.); 7.1985 (Lorenc) [*Schles]; (Sobota J.); 3.8.1978 (Vaněk P.); 1995 (Vávra J.); Vihorlat (7198) 6.1988, 7.1994 (?) [c.Franke]; 7.1984, 1989 (Lorenc J.) [*Kadlec, *Pícek]; Hlivištia (7199) 8.1962, 8.1965, 1974 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; (Tomčík J.); Petrovce (7299-100) 7.1955 (Niedl J.) [+Žirovnický 1968]; 7.1965 (Niedl); 7.1965 (Sláma M.); 1984 (Jeniš); (Sobota J.); Popričný (72100) (Lorenc); Porúbka (7299) 1983 (Odvárka O.); Sobrance (7299) 7.1981 (Odvárka O.).

Bionomie. Původní velkoplošné staré bukové porosty. Vývoj ve zcela odumřelém dřevě *Fagus*, ať již zcela mrtvých stromů, nebo jen částečně odumřelých. Velmi zřídka vývoj probíhá v ležících kmenech nebo špalcích, ponechaných po těžbě, v pařezech jsem ho nikdy nezjistil. Dává přednost silnému materiálu o průměru od 40 do 100 i více cm. Samička klade vajíčka nejčastěji do horních částí mrtvých stojících zlomů od 5 m i více než 20 m vysoko, výjimečně níže. U ležícího dřeva klade většinu vajíček do prasklin na místech řezu nebo lomu, u stojících stromů do prasklin v místech, která mají dosud kůru, i tam, kde již kůra není, často též do míst po odlomených větvích. Larvální chodby dosahují šířky až 17 mm. Jsou ucpané drtinami a nacházel jsem je 4 – 30 cm hluboko, nejčastěji 12 – 20 cm. Před zakuklením se larvy prokousávají k povrchu dřeva, vyhlodávají kukelní komůrku a ponechávají většinou 1 – 4 mm (někdy až 15 mm) silnou vrstvičku dřeva k prokousání imágu. Kuklí se obvykle přímo pod povrchem dřeva ve vodorovné nebo mírně nakloněné poloze. O vyhlodání přibližně vodorovné komůrky se larva snaží ať již ve stojícím, nebo ležícím dřevě. Komůrka je dlouhá obvykle 3 – 5 cm. Velmi zřídka komůrka pokračuje hlouběji do dřeva, mírně se stáčí směrem vzhůru a dosahuje hloubky až 8 – 10 cm. Larvy se kuklí od začátku VI. do začátku VII., doba trvání kukelního stadia je 2 – 3 týdny. Podle instarů nalezených larev je zřejmý čtyřletý vývoj. Výletové otvory jsou kruhového tvaru. Ve stejném místě kmene stojícího stromu se může vyvíjet i 4 – 5 generací a v celém stromě 8 až 10 generací. V ležících kmenech jsem zjistil jednu, výjimečně dvě generace, protože bukové dřevo se ve vlhku velmi rychle rozkládá. Poměr venku nalezených jedinců k počtu opuštěných požerků je nepatrný. Na napadených stromech bývají desítky výletových otvorů. Při kácení pralesa jsem v jednom případě na dolní části poraženého stromu napočítal na délce cca 12 m téměř 300 čerstvých výletových otvorů. Horní část se pádem rozbila a bylo na ní nespočítatelné množství dalších starých otvorů. *Leptura thoracica* je na prostředí, ve kterém se vyvíjí, značně náročná a vyžaduje dřevo zřejmě v určitém stadiu rozkladu. Ljubarskij (1953) uvádí, že je nepochybné, že při kladení si brouci roznášejí infekci určité houby a tím způsobem připravují dřevo pro své potomstvo. Je pravděpodobné, že ke svému vývoji larvy *L. thoracica* potřebují dřevo napadené určitou houbou. Spíše se však domnívám, že si samičky samy vyhledávají dřevo již touto houbou napadené. Dovezl jsem si totiž více než 70 larev různých instarů a vložil do zdánlivě podobného bukového dřeva, ale všechny po krátkém žíru uhynuly, kdežto larvy *Rosalia alpina* se v tomto dřevu normálně dochovaly. Rovněž po vykladení vajíček v přírodě chycenými samičkami všechny larvičky uhynuly hned na počátku vývoje. Tento názor podporuje také skutečnost, že jsou napadány pouze určité stromy, i když v okolí je dostatek jiných, zdánlivě rovněž vhodných. Z opakovaně dovezených vzorků dřeva, ve kterém se larvy *L. thoracica* vyvíjely, se mykologům nezdařilo dřevní houby determinovat. - První brouci opouštějí dřevo již plně vybarveni v posledních dnech VI., ale nejsilnější rojení spadá přibližně do poloviny až druhé poloviny VII. Venku se imága vyskytují ještě v VIII. Imága chovaná v zajetí žila 2-3 týdny. To, že imága opouštějí dřevo v různém časovém období je způsobeno zejména mikroklimatickými vlivy. Ve stojícím osluněném kmenu 16.7.1965 nebylo již žádné imága, kdežto ve větvi odlomené z tohoto stromu, ležící na zemi ve stínu podrostu, byla nedozrálá imága ještě 30. 7. 1965. I ze zastíněných dolních částí stromů vylétají imága později. Po opuštění požerků jsem viděl imága spíše náhodně a v minimálním počtu. Nikdy jsem nepozoroval vyrojené samečky, kteří se zdržují zřejmě v horní etáži porostů. Samičky jsem chytil obvykle v letu, méně často na dříví. V literatuře uváděný výskyt na květech se mi na Slovensku nepodařilo potvrdit, ačkoliv byl místy dostatek vhodných květů.

Živné rostliny - Na Slovensku a v Zakarpatské Ukrajině byl zjištěn vývoj výhradně ve *Fagus*, přestože v místech výskytu byl dostatek jiných dřevin v různém stupni odumření. Čerepanov (1979) uvádí ze Sibíře vývoj v *Tilia*, *Acer*, *Betula*, *Salix caprea*, *Ulmus*, *Quercus*, *Alnus*; *Populus tremula* (Plavilščikov, 1965); udáván je i z jehličnatých dřevin. V Polsku (Puszcz Białowieska) je udáván výskyt v *Populus tremula*, *Betula pendula* a *Tilia cordata* (Gutowski, Lugowoj, Maciejewski, 1994).

Přirození nepřátelé - Na prvním místě zejména u tohoto druhu by měl být jmenován člověk, který ničí vhodné biotopy. Velkou část populace zničí datlovití ptáci, podle vyklovaných komůrek odhaduji 15 – 20 %. Z hmyzu zničí největší procento vývojových stadií mravenec *Camponotus vagus* Scop. (det. Kholová, Sláma 1967). Našel jsem několik desítek uhynulých rozežraných imág, čerstvé uhynulé larvy, kukly a také dosud živé imágo s vykousaným zadečkem. Z Hymenoptera jsem našel pouze jednu larvu, kterou se mi nepodařilo dochovat. Z Coleoptera patří na prvé místo larvy *Diacanthous undulatus* (De Geer), jehož larvy požírají v chodbách vývojová stadia včetně hotových imág (Ulič, Ublá). Podařilo se mi dochovat dvě imága, larvy jsou v chodbách poměrně časté. Častěji jsem nacházel v kukelních komůrkách na mrtvých imágách *Tenebroides mauritanicus* (L.), nevím však, zda byli původci uhynutí. Na kmenech, které jsou více osluněny, bývá povrchová vrstva dřeva zbarvená kůry vyschlá a velmi tvrdá, zvláště v suchých letech. Značná část imág hyne tím, že nemá dostatek sil prokusát výletový otvor suchým tvrdým dřevem. Našel jsem desítky čerstvých nepoškozených i starých rozpadlých kusů, které uhynuly tímto způsobem.

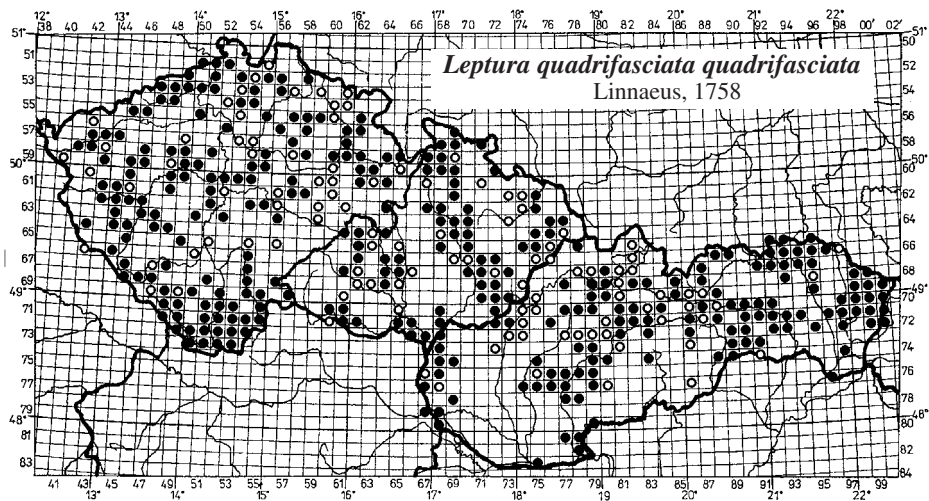
Variabilita. Ve střední Evropě jsou samečci s červeným štítem, krovky žlutočervené, nohy a tykadla žlutočervená až černá. Samičky černé s červeným štítem, který může mít černou kresbu, méně často celé imágo je červenožlutohnědé, nebo krovky barevně kombinované, nohy a tykadla černá až žlutočervená. Celé černé samičky a samečky s černým štítem jsem z této oblasti neviděl.

Hospodářský význam. Vzhledem k tomu, že nenapadá zdravé odumřelé dřevo a je velmi vzácným druhem, nemá žádný hospodářský význam.

Ochrana. Významná přírodní památka. Na Slovensku je *Leptura thoracica* zařazena mezi kriticky ohrožené druhy a patří mezi živočichy, kteří jsou v Evropě nejvíce ohroženi vyhubením. Ochrana tohoto druhu je nutná a možná jen za předpokladu, že zůstane dostatek původních starých porostů pralesního typu, jejichž vývoj bude ponechán pouze přírodě. Zbytky pralesních porostů na Vihorlatě, o kterých jsem věděl, že je tam největší výskyt, byly vesměs v minulých desetiletích velkoplošně vykáceny. Napadené dřevo rozštípáno do paliva, to, co bylo v pokročilejším rozkladu, bylo rozbito ocelovými pásy pásových traktorů. V řadě případů zcela zbytečně, jen aby byl splněn příkaz o nutnosti "likvidace přestárlých porostů". I v obnovených bukových porostech, kde se důsledně neodstraňují souše a choré stromy, má tento druh výhledově nepatrnou naději na přežití.

Leptura quadrifasciata Linnaeus, 1758
ssp. *quadrifasciata* Linnaeus, 1758

Česká republika a Slovenská republika. Od nížin až vysoko do hor častý druh, na Slovensku někdy velmi hojný.

Bionomie. Listnaté lesy původního i kulturního charakteru, povodí řek. Vývoj ve zcela odumřelém dřevě, v silnějších stojících souších, na zemi ležícím dřevě, odumřelém dřevě dutin živých stromů, u některých dřevin v pařících i pařezech. Dřevo během let vývoje bývá již ve značném stupni rozkladu. Ve stejném dřevě se může vyskytovat i několik generací. Často ve velmi vlhkém dřevě pařezů i na zemi ležících kusů, stejně jako v suchém dřevě stojících kmenů. Doba vývoje pravděpodobně tříletá. Přezimuje jako larva. - Imága se vyskytují od konce VI. do VIII., maximum VII. na různých květech, zejména Apiaceae.

Živné rostliny - Vývoj především v *Fagus* a *Betula*, dále *Alnus*, *Salix*; dále se uvádí též *Populus*, *Corylus*, *Aesculus*, *Tilia*, *Quercus*, *Sambucus*; Demelt (1966) uvádí též *Picea* a *Pinus*.

Variabilita. Kresba světlých i černých pásek na krovkách bývá často redukována. Hodně světle, nebo zejména hodně černě zbarvené formy jsou velmi vzácné.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Leptura aurulenta Fabricius, 1792

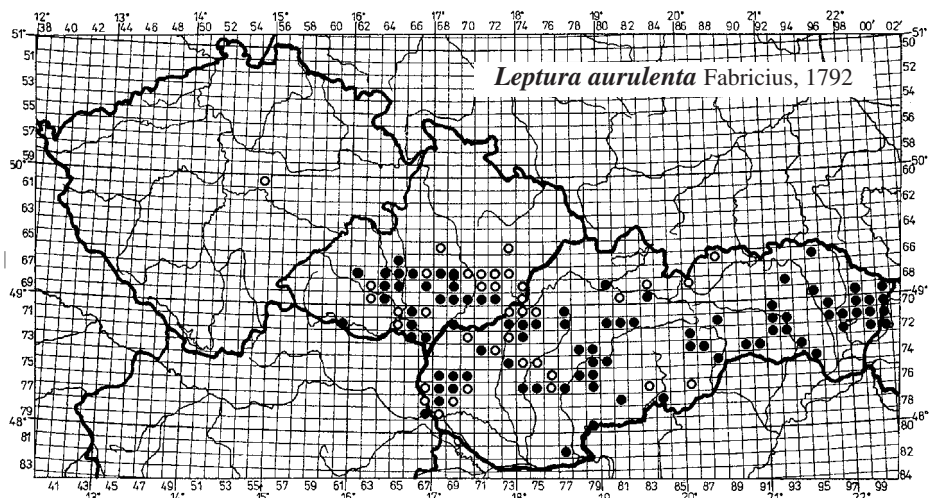
Česká republika. Z Čech ji Heyrovský ve svém Seznamu (1930) uvádí, ale ve Fauně (1955) ji vynechává bez udání důvodu. Ve svých poznámkách tento údaj ponechává. Důvod neznám. Na území Moravy lokální a velmi vzácný, v jihovýchodní teplejší části místy častý.

B: Kostelec n.Č. Lesy (6055) (Blatný) [+H 1930].

M: Prostějov (6568) (?) [+H 1930]; **Valašské Meziříčí** (6573) (Zahradník) [+H, HKR]; **Adamov** (6665) 1960 (Hladil); **Vladislav** (6762) (Šprysl M.); **Lukov** (7161) 1991 (Škorpík M.); **Podmolí** (7161) 15.7.1993 (Škorpík M.).

Slovenská republika. Lokální a řídký, na východě území často hojný.

S: Šahy (7979) [+Holeksa, Smetana 1986]; **Štúrovo Belianske kopce** (8177) 6.1983 (Sláma M.).

Bionomie. Listnaté lesy s dostatkem ponechaného odumřelého dřeva od nížin do hor. Vývoj imág ve zcela odumřelém dřevě silnějších průměrů, ve stojících mrtvých stromech, odumřelých větvích, v odumřelém dřevě živých stromů bez kůry (v lysinách), dutinách, na zemi ležících ponechaných kmenech a spadlých větvích. Dává přednost vlhčímu dřevu ležícímu i ve stínu. Larvální chodby jdou často až 25 cm hluboko do dřeva. Přezimuje jako larva. V době vylету imág bývá dřevo již značně rozloženo houbami. Doba vývoje zřejmě nejméně tříletá. - Imága se vyskytují v VII. – VIII., maximum VII., na jihu Moravy a Slovenska již v VI. Samičky se vyskytují nejčastěji na dříví, samečci více na květech *Apiaceae*, *Carduus*, *Rubus* aj.

Živné rostliny - Vývoj jsem zjistil pouze ve *Fagus* (Slovensko) a *Castanea* (Řecko); *Carpinus* (*Škorpík); uvádí se též *Alnus*, *Betula*, *Quercus*, *Juglans*, *Populus*, *Salix*, *Ulmus*.

Přírození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus tuberculatus* (Geoffroy in Foucroy): Ulič 6.1974, Sláma M. lgt., Šedivý J. det. Nejčastější příčinou úhynu populace jsou houby (zejména v hodně vlhkém, na zemi ležícím dřevě) a velmi suché dřevo (z něhož se imága neprokoušou ven). Další častou příčinou úhynu jsou mravenci (*Formicidae*).

Variabilita. Světlé nebo zejména černé pásy na krovkách bývají často nevýrazně redukovány.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy, i když mnoho samiček se vyklade do dřeva, které je pak z lesa odváženo.

Leptura annularis Fabricius, 1801

arcuata Panzer, 1793 - Heyrovský (1955), Sláma (1993), Bense: (1995)

mimica Bates, 1884 - Švácha & Danilevsky (1988)

annularis Fabricius, 1801 - Althoff & Danilevsky (1997)

Česká republika. Velmi lokální a vzácný. Staré nálezy ze severních Čech jsou možné, druh byl Kiesenwetterem ve dvou kusech nalezen i u Drážďan (Nüssler 1974).

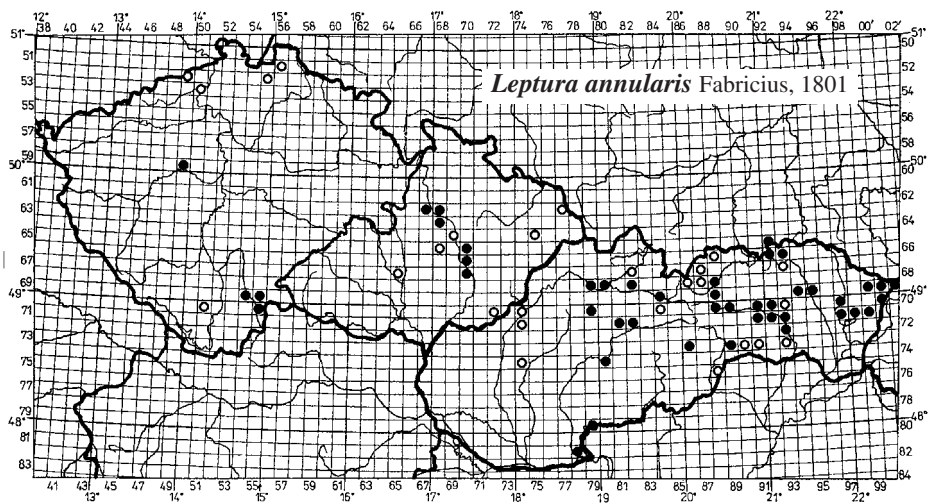
B: Jizerské hory (5156) (Michel) [+Michel, +H]; **Ještěd** (5255) (Michel) [+H]; **Telnice** (5249) 18.9.1956 (Strejček) [+Vysoký 1991]; **Zálezly** 5350) 4.1957 (?) [+Vysoký 1991]; **Zbečno** (5949) (Láznicka) [+H 1929]; 6.1979 (Sláma); **Klíčava** (5949) 27.6.1993 (Hoskovec) [*Rejzek]; **Třeboň** (6954) 6.1990 (?) [c.Franke]; 1960 (Fuka) [c.Šafanda]; 6.1990 (Simandl J.); 1981 (Švácha) [+Švácha 1988]; **Nová řeka** (6955) 4.6.1967 (Deneš); 20.7.1985 (Niedl J.); (Sekera) [+H]; **Podsedek** u Třeboně (6955) (Samšínák) [+H]; **Křemže** (7051) 21.7.1906 (Havlíček) [ČBU]; **Chlum u Třeboně** (7055) 15.6.1968 (Karas V.); 20.7.1975 (Niedl); 19.6.1976 (Sedloň M.); 1985 (Mikyška A.); **Majdalena** (7055) 4.6.1967 (Deneš); 20.6.1976 (Čech) [HKR]; 12.6.1981 (Škorpík M.); 1985 (?) [*Týr]; 15.6.1985 (Bečvář); (c.Čech J.) [ČBU]; 6.1985 (Nikodým M.); (Švácha); **Stará řeka** (7055) 20.6.1976 (Fuka); 6.1977 (Pfeffer A.); 12.6.1981 (Škorpík M.).

M: Moravičany (6267) 29.5.1976 (Jeniš); 9.6.1969 (Pavlů) [*Bojčuk]; **Králová** (6268) 8.6.1974 (Bojčuk); **Litovel** (6268) 1.6.1960 (Urbásek) [OL]; 1990 (Zeman V.); **Těšínsko** (6277) (?) [+H]; **Střeň u Olomouce** (6368) 7.1955 (Brejcha) [BRN]; 1960 (Kratochvíl); 22.6.1974 (Jeniš); 26.6.1977 (Bojčuk); (Fait) [OPA]; (Kudla) [PLZ, NMB]; **Olomouc** (6469) 1941 (Kudla) [+H 1942]; **Beskydy** - Smrk (6475) 6.1947 (Hlisenkovský) [NMP]; **Prostějov** (6568) (?) [+H]; **Troubky** (6570) 21.5.1989 (Zeman V.); **Chropyně** (6670) 24.5.1989 (Mihal V.); 16.6.1986 (Vacík D.); 20.5.1990 (Zeman V.); **Brno** okolí (6765) (?) [+H]; **Kroměříž** (6770) (Čálek L.); **Tlumačov** (6770) 14.5.1990 (Klvaček J.).

Slovenská republika. Lokální a vzácný, často ve více kusech, v okolí Margecan obvykle velmi hojný.

S: Nizké Tatry (?) (Čuta, Roubal) [+Roubal]; **Dunajec** (6688) (Roubal) [NMB]; **Cigeľka** (65-6692) 26.6.1973 (Jászay T., Panigaj, Weisz) [BAR]; 6.1986 (Zúber M.); **Bardejov** (6793) (Csiki) [+H, +Roubal]; **Mnichov** (6693) 18.7.1973 (Jászay L., Panigaj, Weisz) [BAR]; **Orava** (6782) (?) [NMP]; 7.1949 (Šimek) [Li]; **Kežmarské Žľaby** (6787) (Heyrovský) [+H]; **Matliare** (6787) (Heyrovský) [NMP]; **Strečno** (6879) 9.7.1958 (Řeháček) [NMP]; (Jurčiček) [c.Šafanda]; 6.1972 (Lorenc); 8.1980 (Nikodým M.); (Odvárka O.); **Kraľovany** (6880) 6.1936 (Sekera) [+Sekera 1947]; (Prokš, Roubal) [+Roubal]; 18.6.1975 (Sláma M.); 16.3.1983 (Dunay); **Prosiek** (6882) (Dunay); **Kvénica** (6886) 10.7.1949 (Šimek) [LIT]; **Vysoké Tatry** (6887) 21.6.1948 (Lekeš) [NMB]; **Lubica** (6888) 7.1978 (Resl K.); **Nová Sedlica** (69100-101) 23.6.1960 (Polák) [HKR]; (Sláma M., Macek J., Pavlíček J. a další); **Jánska dolina** (6984) (Dunay); **Liptovský Hrádok** (6984) 26.6.1964 (Lekeš) [*Niedl]; **Matejovce** (6988) 30.6.1971 (Dudzik D.); **Kapušany** (6994) (Picka) [c.Šafanda]; **Valko** (6995) 1973 (Jászay, Panigaj, Weisz) [BAR]; **Stakčín Kovačikov** (6999) 1963 (?) [PLZ]; **Stakčín** (6999) 24.6.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; 3.6.1984 (Roháček) [OPA]; **Bolešov** (7074) (?) [NMP]; **Dúbrava** (70100) 6.1965 (Sláma M.); **Ublá** (70100) 6.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Ulič** (70100) 11.6.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Vysoký Lopeník** (7072) (?) ; **Bolešov** (7075) (?) [NMP]; **Gaderská dolina** (7079) 7.1974 (Valenčík M); **Smrekovica** (7084) (Kuthy) [+H]; **Čingov** (7088) 6.7.1978 (Jeniš); **Spišská Nová Ves** (7089) 1986 (Zeman J.) [*Vancil]; **Margecany, Ružín** (70-7191-92) (Kudla, Heyrovský a mnoho dalších); **Prešov** (7093) (Matoušek) [BRN]; ? (7097d) 5.1986 (?) [*Týr]; **Trenčín** (7174) () [+H]; **Moštenica** (7181) 29.7.1980 (Mertlík J.); (Mlejnek R.); **Prašivá** (7181) (Roubal) [+Roubal 1926, +H]; **Brunso** 22.7.1991 (*Kautman); **Gelnica** (7191) (Šprysl); **Bujanov** (7192) (Pospíšil) [c.Černý]; (Prokš) [NMP]; **Kysak** (7193) 25.5.1983 (Růžička); **Chlmec** (7197) 15.6.1989 (Týr V.); **Vihorlat** (7198) 11.6.1989 (Viktora P.) [*Kadlec]; **Remetské Hámre** (7199)

(Šprysl); **Košice** (72-7393) (Heyrovský, Hoffer, Machulka) [+H]; **Košice Črmel** (7293) 6.7.1962 (Dvořák) [HKR]; **Revúca** (7386) (*Kautman); **Čučma** (7389) 12.7.1956 (Poláček K.); **Pača** (7389) (Pechlát V.); **Jasov** (7391) (Machulka) [NMP]; **Turňa n.B.** (7391) (Hoffer) [NMP, +H, +Roubal]; **Zádiel** (7390-91) (Hoffer) [+Roubal]; (Lorenc, Balthasar aj.); **Topoľčany** (7474) (?) [NMP]; **Michalková** (7480) 7.6.1996 (*Kautman); **Domica** (7588) (Zborník) [+H]; **Šahy** (7979) (??) [+Holeksa, Smetana]; **Kováčov** (8178) 6.6.1931 (Marjanko) [LIT]; **Kovačovské kopce** (8178) 3.7.1969 (Dupač V.); **Nevecké Podhradie** (?) (Prokůš) [+H]; **Hankovice** (?) [+H].

Bionomie. Okraje smíšených listnatých lesů, povodí toků, lesní louky. Švácha (1988) uvádí způsob života larev podobný jiným Lepturám, příležitostně také na Coniferách. Larvy mnohem častěji v tenkých kmínkách nebo silnějších větvích. - Imága se vyskytují v VI. – VII., maximum v druhé polovině VI. na různých květech, zejména *Apiaceae*, *Rubus*, *Rosa*, *Aruncus* aj.

Živné rostliny - od nás uváděn z *Alnus* (Sekera, *Deneš, *Kautman); a *Salix* (+Švácha). Ze Sibíře také *Alnus*, *Populus tremula*, *Betula*, *Tilia*, *Quercus*, *Acer*, *Padus*, *Abies* aj.

Variabilita. Příčné pásky na krovkách bývají redukovány, černé častěji než světlé.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

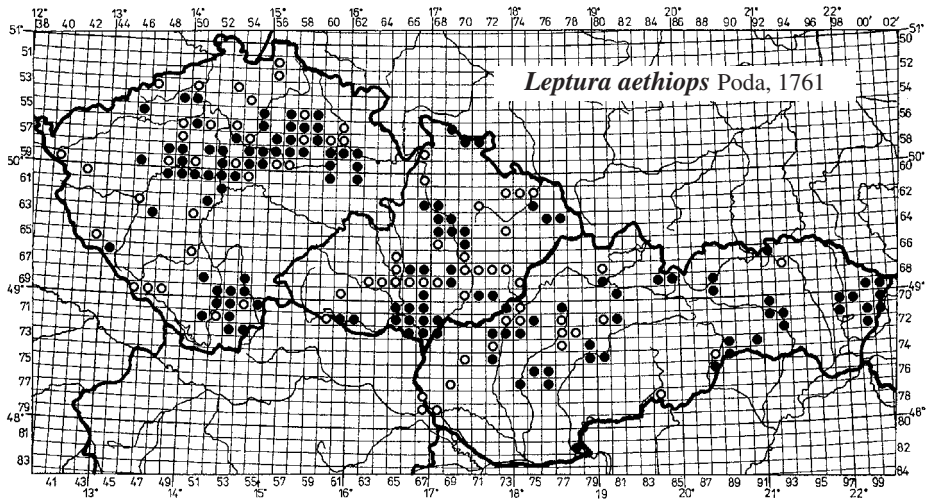
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Leptura aethiops Poda, 1761

Česká republika a Slovenská republika. Lokální druh, místy častý až hojný.

Bionomie. Vývoj ve zcela odumřelém dřevě, zjistil jsem vývoj vždy pouze v pařezcích o průměru 15 – 30 cm, jejichž dřevo již bylo narušeno houbovým rozkladem. Přezimuje jako larva. Imága se vyskytují v V. – VII. na různých květech, *Apiaceae*, *Cornus* aj.

Živné rostliny - *Alnus*, *Betula*, *Corylus*; *Salix*, *Tilia* (+Švácha, 1988); *Carpinus* (Paulus, 1973); *Quercus*, *Pinus pumila* (Čerepanov, 1979)

Variabilita. Zřídka je tělo světle chloupkované.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

***RUTPELA* Nakane et Ohbayashi, 1957**

Strangalia Audinet-Serville, 1835 - Heyrovský (1955)

***Rutpela maculata* (Poda, 1761)**

ssp. *maculata* (Poda, 1761)

Fuzáč škvrnitý

Česká republika a Slovenská republika. Od nížin až do hor obvykle hojný až velmi hojný. Jeden z nejhojnějších druhů.

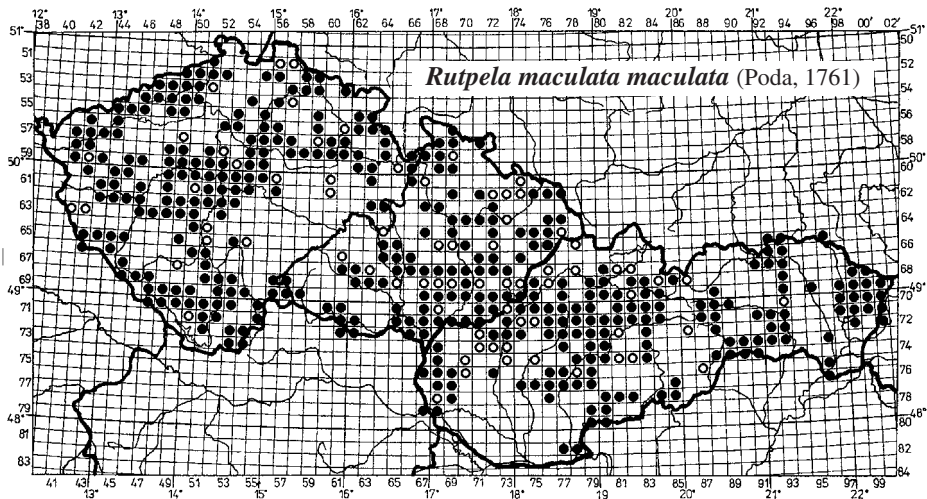
Bionomie. Vývoj ve zcela odumřelém dřevě s určitou vlhkostí, převážně v pařizcích, nebo v dolních částech mrtvých stromů nebo keřů, eventuelně ve dříví ležícím na zemi. Larvy žijí v bělové části, méně často pronikají i hlouběji do dřeva. Kukelní komůrky jsou nehluboko ve dřevě. V době dokončení vývoje bývá dřevo již dost rozložené vlivem hub. Přezimuje v larválním stadiu, doba vývoje víceletá. - Imága se vyskytují na různých květech od V do VIII., v horských oblastech později než v nížinách.

Živé rostliny - *Alnus*, *Carpinus*, *Corylus*, *Fagus*; *Quercus* (*Šiška); *Sarothamnus*, *Picea* (Teppner, 1961); *Castanea*, *Betula*, *Salix*, *Fraxinus*, *Populus*.

Variabilita. Velmi variabilní druh zejména ve tvaru žluté a černé kresby krovek, méně často v černé barvě nohou.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

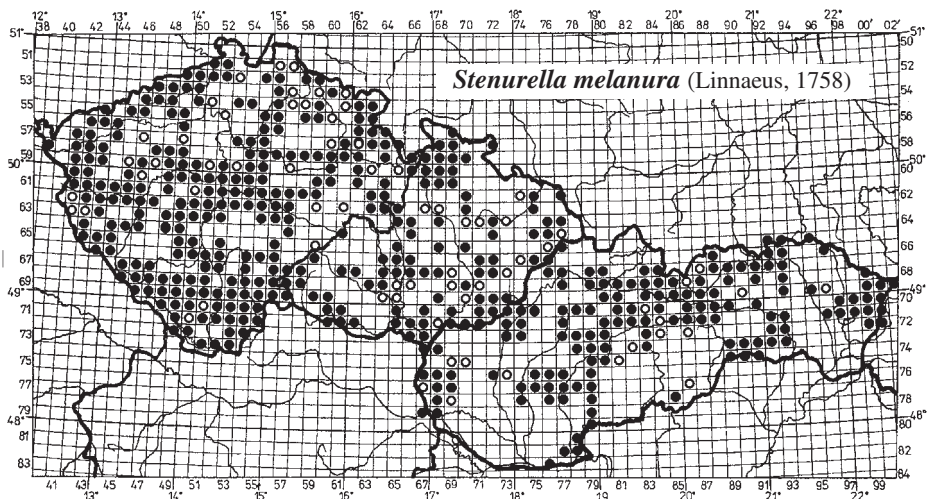
STENURELLA Villiers, 1974

Strangalia Audinet-Serville, 1835 - Heyrovský (1955)

Stenurella melanura (Linnaeus, 1758)

Fuzáč kvetový

Česká republika a Slovenská republika. Široce rozšířený druh od nížin do hor. Patří k nejhojnějším tesaříkům.

Bionomie. Vychoval jsem imága z odumřelého dřeva nadzemní části kmínku (do 1 m) o průměru 6 cm, cca 3 – 4 roky po jeho úhynu. Mehl (1989) zjistil několikrát převážně dvouletý vývoj ve velmi vlhkém odumírajícím dřevě. Podle Šváchy (1988) larvy žijí v mrtvém hniječím a vlhkém dřevě obvykle menšího průměru, které je částečně uloženo v půdě, dále ve spadlých větvích, mělce uložených kořenech apod. Kuklí se ve dřevě. Vývoj larev dvouletý. - Imága se vyskytují od konce V. do IX., maximum v VI. – VII. především na různých květech.

Živé rostliny - *Quercus*; *Salix*, *Crataegus*, *Picea*, *Pinus*, *Juniperus* (Švácha, 1988); *Abies*, *Pinus* (Bílý a Mehl, 1989); *Acer*, *Fagus*, *Cytisus*.

Variabilita - Zřídka chybí apikální skvrna na krovkách u samečků, nebo je variabilní černé zbarvení krovek u samic.

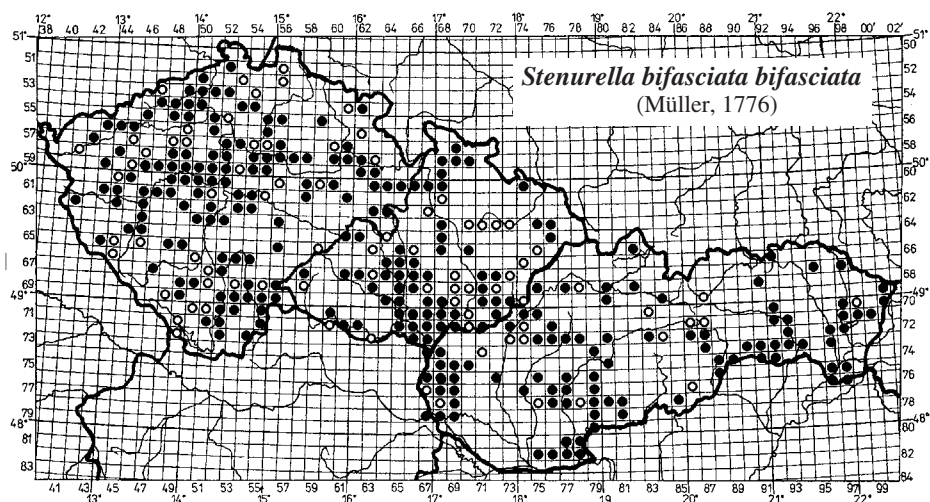
Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Stenurella bifasciata (Müller, 1776)

ssp. bifasciata (Müller, 1776)

Česká republika a Slovenská republika. Široce rozšířený druh, častější v teplejších oblastech. Místy hojný až velmi hojný.

Bionomie. Není dobře známa. Podle Čerepanova (1979) probíhá vývoj larev v hniječím i pevném dřevě v přízemní části. V tomto dřevě se údajně také kuklí. Švácha (1988) našel larvy ve shnilém dřevě podzemní části *Ulmus* a další ve zbytku neznámého původu. - Imága se vyskytují v VI. – IX. (dle Heyrovského), maximum v VI. – VII. na různých květech.

Živné rostliny - Čerepanov (1979) uvádí *Pinus*, larvy vychoval též v *Betula* a *Abies*. Švácha (1988) uvádí *Ulmus*. Udává se též *Spartium*, *Ficus*, *Rosa*.

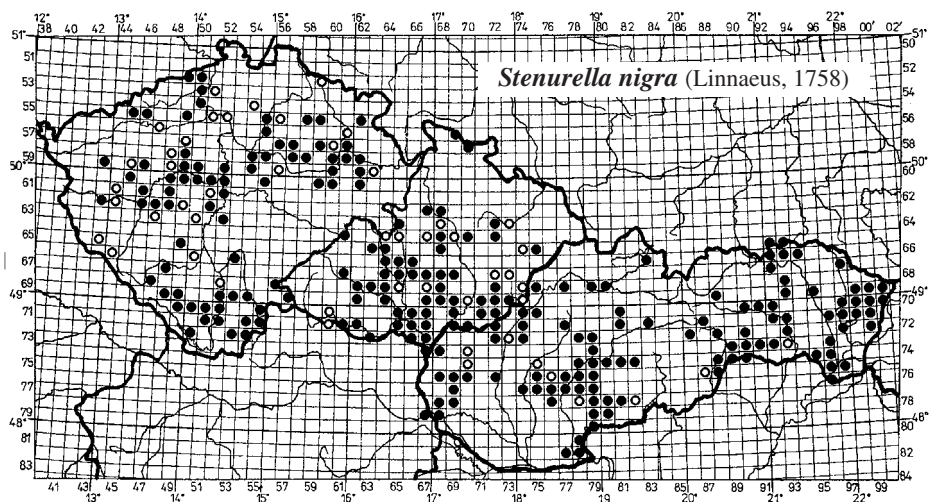
Variabilita. Zřídka chybí apikální skvrna na krovkách u samečků, častěji je variabilní černá skvrna na krovkách u samiček.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Stenurella nigra (Linnaeus, 1758)

Česká republika a Slovenská republika. Spíše na teplejších lokalitách nižších a středních poloh, místy řídký až hojný.

Bionomie. *Vávra vychoval tento druh ze suchého kmínku *Frangula*. Švácha uvádí, že larvy žijí ve vysoce prohnílém, obvykle relativně suchém dřevě, v suchých větvích, tenkých kmínkách atd., neležících na zemi (protože ty jsou pravděpodobně příliš vlhké). Larvy se kuklí ve dřevě. Vývoj je nejméně dvouletý. - Imága se vyskytují v V. – VIII., maximum výskytu je VI. – VII., na různých květech.

Živné rostliny - *Frangula* (*Vávra), *Quercus*, *Carpinus*, *Ulmus*, *Frangula* (Švácha, 1988); *Corylus*, *Betula* (Demelt, 1966).

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Stenurella septempunctata (Fabricius, 1792)

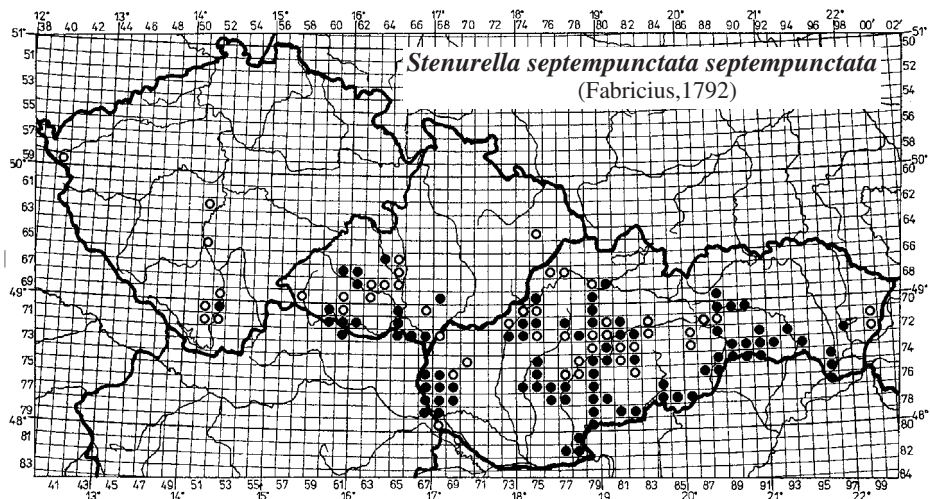
ssp. septempunctata (Fabricius, 1792)

Česká republika. V Čechách velmi vzácný a velmi lokální, více kusů bylo v minulosti nalezeno v okolí Českých Budějovic. Od té doby, pokud je mi známo, již desítky let nebyl nalezen, častěji se nachází na jižní Moravě.

B: Bohemia (?) (Štěpán) [ČBU]; **Bohemia med.** (?) (Deworezky) [HLU]; **Fritschova stezka** (?) (Trávníček) [+H]; **Ritina** (?) 10.5.1925 (Baume) [+Vysoký 1991]; **Chebsko** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Dobříš** (6251) 1942 (Podaný) [+Podaný 1963, NMB]; **Zvíkov** (6551) 1939 (Podaný) [NMB]; **Hluboká** (6952) (Trávníček) [+H]; **Křemže** (7051) (?) [NMP]; (c.Deworezky) [HLU]; **České Budějovice** (7052) 30.6.1925 (Keil) [HKR]; (Heyrovský) [NMP]; **Vrábce** (7052) 18.6.1961 (Karas V.); **Český Krumlov** (7151) (c.Deworezky) [HLU]; **Holubov** (7151) 1.7.1914 (?) [NMP]; 28.6.1914 (?) [ČBU]; 13.7.1957 (Kačer) [LIT]; 19.7.1955 (Karas V.); **Němá Strouha** u Českých Budějovic (7151) (?) [+H]; **Pozdřaz** (7152) 19.7.1908 (? 2 ex) [NMP]; **Velešín** (7152) (Čuta) [+H]; **Zlatá Koruna** (7152) (c.Deworezky) [HLU]; **Rímov** 7152 (Trávníček) [+H]; **Hullenhof** ? B? (?) (c.Deworezky) [HLU]; **Trabach** ? B? (?) (c.Deworezky) [HLU].

M: Morava (?) [+H]; **Sliezsko** (?) [+H]; **Beskydy Smrk** (6475) 6.1947 (Hlšnikovský) [NMP]; **Říkonín** (6664) 6.1986 (Vávra J.) [*Vávra]; **Adamov** (6665) (Fleischer) [NMP]; (Formánek) [+H]; (?) [BRN]; **Brno Vranov** (6665) (Fleischer) [NMP]; **Třebíč** (6761) 6.7.1961 (Růžička 20 ex) [HKR, NMP, +H]; 6.1963 (Kybal); **Vladislav** (6762) 5.7.1969 (Šprysl) [*Macek]; **Brno okolí** (6765) () [+H]; **Řečkovice** (6765) (Formánek) [+H]; **Dalešice** (6862) 3.8.1952 (Lauterer) [BRN]; **Kramolín** (6862) (?) [BRN]; **Břežník** u Třebíče (6863) 11.6.1939 (Marjanko) [LIT]; **Mohelno** (6863) (Stejskal) [NMB]; **Oslavany** (6863) (?) [NMP]; **Senorady** (6863) 1939 (Matoušek) [BRN]; **Ivančice** (6864) (Heyrovský) [NMP]; (Tichý) [+H]; **Střelice** (6865) (Fleischer) [HKR]; **Dačice** (6958) (Zoufal) [BRN]; **Hostim** (6961) 5.7.1930 (Senc) [*H]; **Rokytná** (6963) 15.6.1958 (?) ; **Ždánice** (6968) 6.7.1980 (Fischer O.); **Bitov** (7060) (Bechyně, Volák) [+H]; 27.6.1979 (Březina I.) [*Schles]; **Cornštejn** (7060) 7.7.1932 (?) [ČBU]; **Zblovce** (7060) 1960 (?) [HKR]; **Šumná** (7061) 20.6.1950 (Welz); **Pouzdřany** (7065) 6.6.1971 (Čech) [ČBU]; **Kobylí** (7067) (Bechyně) [+H]; **Frejštejn** (7160) (Roland) [+H]; **Vranov n. Dyjí** (7160) (Fleischer); (Strejček) [+H]; 22.6.1994 (Skorpík M.); **Čitonice** (7161) (?) ; **Cížov** (7161) 7.1991 (Vláčil V.); **Konice** (7162) 7.1984 (Holly); **Znojmo** (7162) (Čálek L.); 6.1967 (Kybal); (Matoušek) [BRN]; **Děvín** (7165) (c.Mus. Mikulov) [+Černý]; **Mikulov** (71-7265) 7.6.1965 (Čech) [ČBU]; 7.1978 (Mašín) [*Týr]; (c.Mus. Mikulov) [+Černý]; **Hnánice** (7261) (Jelínek J.); **Lednice** (7266) (c.Černý Z.) [+Černý]; **Valtice** (7266) (c.Mus. Mikulov) [+Černý]; **Břeclav** (7267) (c.Mus. Mikulov) [+Černý].

Slovenská republika. Spíše v teplejších oblastech, řídký, lokálně hojný.

Bionomie. Podle Šváchy (1988) larvy ve spadlých shnilých větvích, vývoj nejméně dvouletý. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., maximum výskytu je v VI. do počátku VII. na různých květech.

Živné rostliny - *Corylus* (dle Demelta, 1966 vychoval Schurmann), *Carpinus* (Švácha, 1988).

Variabilita. Velmi silně variabilní druh v červenožlutohnědé barvě štítu a nohou a v různé kombinaci a tvaru skvrn na krovkách.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. V Čechách patří mezi nejvzácnější tesařky, ale výskyt tohoto druhu dost dobře není možné ovlivnit.

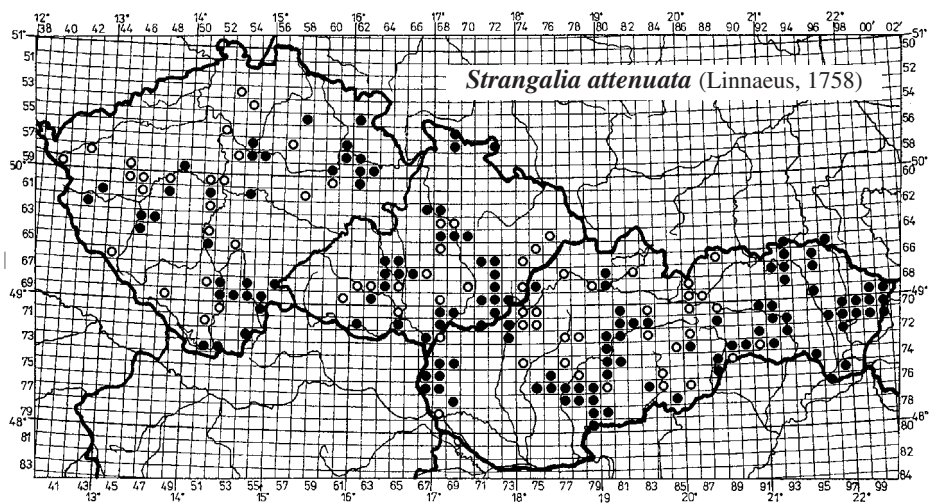
STRANGALIA Audinet-Serville, 1835

Strangalina Aurivilius, 1912 - Heyrovský (1955)

Strangalia attenuata (Linnaeus, 1758)

Česká republika. Lokální a řídký až vzácný druh.

Slovenská republika. Řídký, místy až hojný druh.

Bionomie. Larvy jsem nacházel v povrchové bělové vrstvě odumřelého dřeva pařezků, které dosud bylo v poměrně kompaktním stavu. Průměr pařezků byl 15 – 20 cm. Kuklí se v komůrkách mělce pod povrchem dřeva. Přezimuje v larválním stadiu. Doba vývoje asi dvouletá. - Imága se vyskytují v VI. – VIII. na květech *Apiiacea*, *Rosa* aj.

Živné rostliny- *Tilia*; *Populus tremula* (*Vávra); Čerepanov (1979) uvádí také *Betula*, *Quercus*, *Pinus*; uvádí se též *Alnus*.

Variabilita. Velmi variabilní druh, černé příčné pásy jsou často redukovány, nebo jsou částečně hnědé, vzácně se černé zbarvení rozšiřuje.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

L A M I I N A E

Dorcadionini - poznámka

Tato skupina brouků z hlediska taxonomie patří a pravděpodobně ještě dlouho bude patřit k nejméně ujasněným z celé čeledi tesaříkovitých. Potvrzuje to také velmi často odlišná determinace i předních odborníků a názory na popsané taxony. Tato skutečnost se příliš netýká druhů žijících ve střední Evropě, nicméně se odráží i zde. Jde především o správnost determinace jednotlivých druhů. Ze Slovenska byl uváděn *Dorcadion holosericeum* Krinický a nezískal jsem možnost ověřit správnost determinace. Tento druh je totiž často zaměňován s velmi aberativními proužkovanými samičkami *Dorcadion pedestre* Poda. Ověření by bylo třeba udělat i u *Dorcadion decipiens* Germar. V případě správné determinace je potřebné věnovat pozornost uvedeným lokalitám, mohlo jít i o zavlečené brouky. Podobný problém je u druhu *Dorcadion arenarium* (Scopoli), který byl uváděn např. Brancsikem (1906) od Trenčína. Smetanou nalezen u Turni nad Bodvou, z Devína uváděn Heyrovským (1950), v coll. NMP je kus s lokalitou Slovakia, v coll. Volák jsou s lokalitou Fleischer A. Slovakia a Moravia N. Ost. a byl uváděn i z Rakouska a Polska. Je otázkou, zda byla tolikrát podvržena lokalita, nebo šlo o zavlečení, nebo skutečný vzácný výskyt.

O bionomii druhů této skupiny je velmi málo známo. Z těchto důvodů u jednotlivých druhů v rubrice bionomie neuvádím podrobnější údaje. U řady druhů bylo spolehlivě zjištěno, že larvy ožírají kořínky různých rostlin a v půdě se také kuklí. Teppner (1968/69) uvádí podle Tippmanna, že imága vykoušou na bazi travních stébel jamku, do které vykládou vajíčko a tuto jamku pak opět uzavřou. Je jisté, že různé druhy dávají přednost různým půdám, různé nadmořské výšce i lokalitám s různou vlhkostí a tudíž asi také různým rostlinám. Také větší neuvádím hospodářský význam, protože v našich podmínkách v současné době jako škůdci nebyli zjištěni.

DORCADION Dalman, 1817

Dorcadion fulvum (Scopoli, 1763)

ssp. fulvum (Scopoli, 1763)

Kozlíček hnědý - fuzáč trávový (kozlík hnědý)

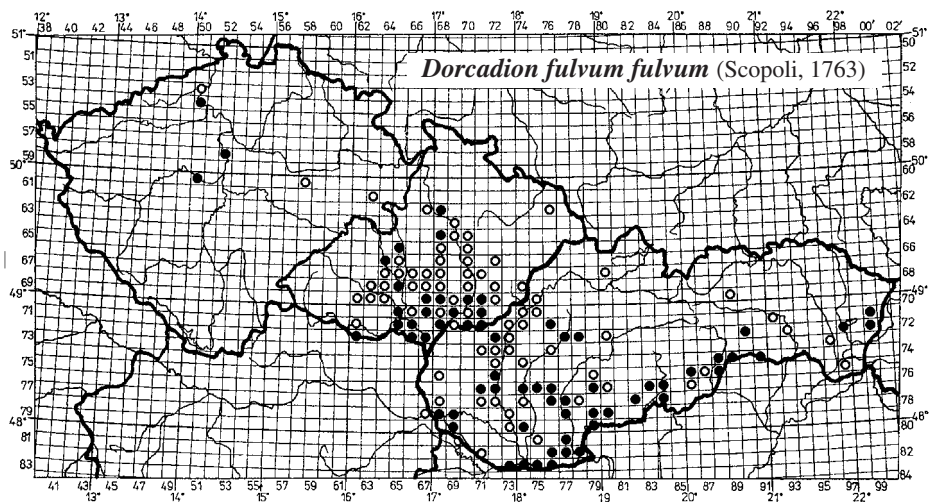
Česká republika. V Čechách velmi lokální a vzácný a na lokalitách, kde byl ve větším počtu kdysi sbírán, již léta nenalezen. Byl oznámen z více lokalit, otázkou zůstává jejich správnost i původnost. Byl vícekrát uměle vysazen, např. v Praze Motole K. Pospíšilem, ale prý bez úspěchu. Podle něho byla i otázka původnosti lokality Čáslav nejistá. Na Moravě o jeho původnosti nelze pochybovat, ale i zde ubývá lokalit vyskytu, častěji se vyskytuje dosud hlavně na jihovýchodě.

B: Bohemia (?) (Hirsch) [coll. Hladil]; **Ústí n.Labem** (5350) (Kupka) [NMP]; **Oparno** (5450) 1979 (?) [dostal Tyrner]; **Oparno - Velemín** (5450) (Hirsch 2 ex.) [+H]; **Praha Troja** (5852) 6.1963 (Bílý) [+H]; **Koda** (6050) 7.1977 (Pradáč) [+H]; **Čáslav** (6058) (Steigerwald) [HKR]; 1.5.1946 (Pospíšil) [LIT, +H 1950, HKR]; (Krása B.); **Litomyšl Tržek** (6163) (Beyr) [+H, NMP]; **Litomyšl** (6163) 21.5.1932, 28.4.1933 aj. (Vodák) [+H, OPA, HKR, NMP]; (coll. Šaur A.) [Poláček K.].

M: Bouzov (6267) (?) [NMP]; **Těšinsko u Ostravice** (6276?) [+Letzner 1891, +H 1950]; **Boskovice** (6565) (Kittner, Brýdl, Kouřil) [+H]; 1987 (Kubáň); **Štěpánovice** (6664) (Nenadál) [*Hruška]; **Tišnov** (6664) (Hoffer) [+H]; **Senorady** (6863) (?) [BRN]; **Rokytná** (6963) 1948 (?) [Kabourek].

Slovenská republika. Zejména v jihozápadní a jižní části Slovenska, místy někdy hojný, až velmi hojný.

S: Vrátna (6780) (Richter) [+H]; **Levoča** (6989) 1951 (Mikvas) [ČLP].

Bionomie. Na Moravě a Slovensku jsem sbíral tento druh především na loukách s dostatečnou vlhkostí nebo na zelených pastvinách, pak často velmi hojně. Na sušších lokalitách, vinicích, polích apod jen jednotlivě. - Imága od IV. do VI., maximum V. Za slunečného počasí pobíhají po půdě a je možné je spatřit zejména na cestách a pěšinách.

Variabilita. Ačkoliv převážná většina imág není příliš variabilní, vyskytuje se menší množství velmi odlišných jedinců. Nejčastěji bývají na krovkách různě intenzivně chloupkované podélné pásy, nebo může být světle chloupkovaná i ostatní plocha krovek. Lokálně se vyskytují různě intenzivně tmavě, až černě zbarvená imága (např. na Prostějovsku). Vzácně se mezi obvyklými jedinci najdou imága, která mají krovky matné a vrásčité

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

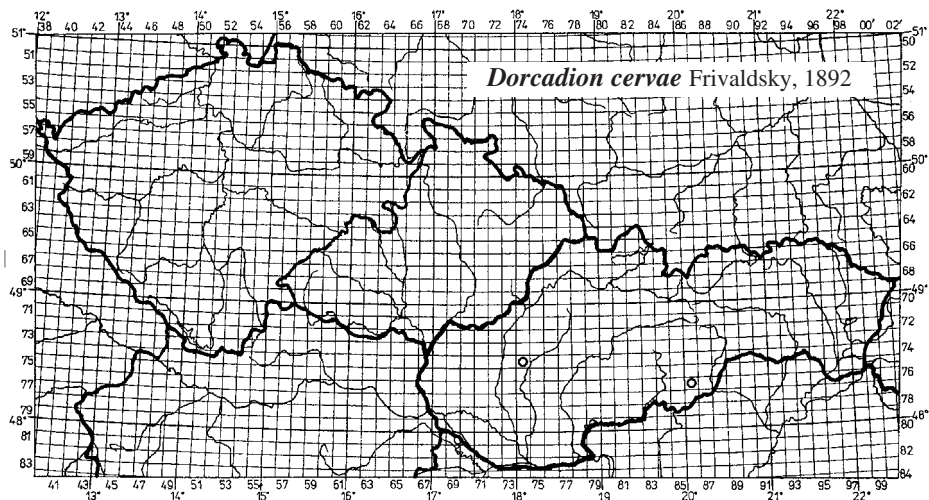
Dorcadion cervae Frivaldsky, 1892

Uvádím tento taxon jako druh, přestože bývá mnohými autory uváděn jako subspecie *Dorcadion fulvum* (Scopoli). Důvodem je především to, že jiné taxony mnohem méně od sebe odlišné jsou u *Dorcadionů* uváděny jako dobré druhy. Dále je to skutečnost, že jsem na Apajpuszté sbíral také zcela typické *D. fulvum*, je však možné, že v tomto případě místo sběru mohlo být místem styku obou taxonů. Není také pravdou, že by byl synonymem *D. fulvum f. nigrescens*.

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. V dodatku k Heyrovského tesaříkům (1992) jsem uvedl, že mám dojem, že se tento taxon na Slovensku nevyskytuje. Dnes jsem spíše opačného názoru. Ze Slovenska jsem viděl tři kusy, dva ve sbírce Heyrovského (NMP) a jeden ve sbírce Kratochvílově. Všechny tři exempláře pocházejí ze stejné serie sbírané Bokorem a byly napíchnuty na špendlíku. Kratochvílův kus byl později přepreparován a přilepen na štítek. U ostatních kusů, které jsem viděl ze Slovenska, byla determinace chybná, stejně jako u několika desítek kusů, které jsem dostal z Rakouska z okolí Nezdiderského jezera.

S: Tovarníky (7474) (Kelecsény) [+H 1930]; **Rimavská Sobota** (7686) 1918 (Bokor) [+H 1955, NMP 2 ex.]; 1918 (Bokor) [col. Kratochvíl 1 ex.].

Bionomie. Sbíral jsem na Apajpuszté v Maďarsku na lokalitě spíše polostepního charakteru, na pastvině s řídkým travním porostem a písčitou půdou. Imága byla především ve vyhloubených strouhách. Od IV. do V.

Ochrana. Kriticky ohrožený druh.

Dorcadion aethiops (Scopoli, 1763)

Kozlíček černý - fuzáč černý

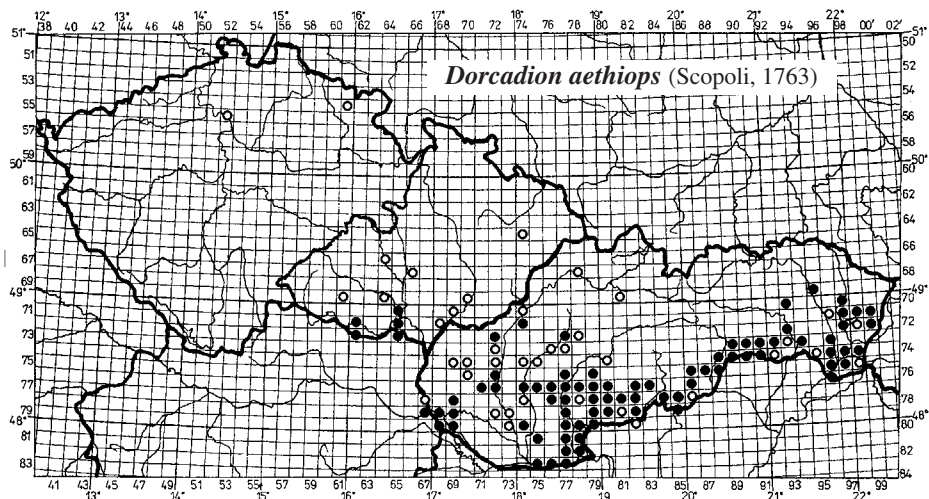
Česká republika. V Čechách asi není, byl sice uváděn Sprengerem z Trutnova (coll. NMP) a Liběchova, o původnosti těchto nálezů Heyrovský (1930) oprávněně pochybuje. Na jižní Moravě velmi lokální a vzácný.

B: Trutnov (5461) (Sprenger) [NMP, +H 1930]; Liběchov (5552) (Sprenger) [+H 1930].

M: Morava (?) 1939 (?) [PLZ]; **Morava jižní** (?) [+H]; **Nový Jičín** (6474) (Hoffer) [+H]; (Mazura) [NMP, BRN 5 ks]; **Tišnov** (6664) (?) [NMP]; **Brno Hády** (6766) 5.1948 (Niedl J.) [* Niedl]; **Brno okolí** (6766) (?) [+H]; **Hostim** (6961) (Senc) [+H]; **Ivančice** (6964) [+H]; **Uherské Hradiště** (6970) (Krejčárek) [+H]; **Pouzďřany** (7065) (Hoffer) [+H]; 5.1983 (Niedl J.); **Bzenec** (7069) (Vala) [+H]; **Znojmo** (7162) (Straus) [c.Hladil]; **Klentnice** (7165) 8.6.1980 (Čermák R.); (Černý Z.) [+Černý 1993]; **Pálava** (7165) 5.1980 (Kybal M.) [*Čermák R.]; **Hodonín** (7168) 12.5.1950 (Přivora) [*Kocourek F.]; **Šatov** (7262) 1987 (Kraus Z.); 4.1985 (Kubán); **Mikulov** (7265) (Thurnher) [+H]; 11.5.1994 (Černý Z.).

Slovenská republika. V teplých oblastech Slovenska, zejména při jižní hranici směrem k východu místy hojný.

S: Žilina (6778) [+H]; **Ružomberok** (6981) 2 ex. [+H]; **Prešov** (7093) 18.4.1970 (Karas V.); **Humenné** (7097) 11.6.1980 (Marton J.) [*Schless].

Bionomie. Polostepní teplé lokality, pastviny, zahrady, vinice. Teppner (1968/69) nalezl v IV. v písčitojílovité půdě volně mezi kořínky v hloubce 5 – 15 cm polodospělé larvy. Vylíhlá imága byla v kukelních komůrkách - rourkovitě zformovaných jeskyňkách vytvořených z půdy, 5 – 10 cm hluboko. V okolí rostlo *Agropyron repens* a *Bromus arvensis*. Vývoj larev dvouletý. - Imága se vyskytují od IV. do VI., maximum počátkem V., podle Roubala ještě v VII.

Variabilita. Heyrovský popsal formu s matnými, jemně vrásčitými krovkami.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Dorcadion pedestre (Poda, 1761)

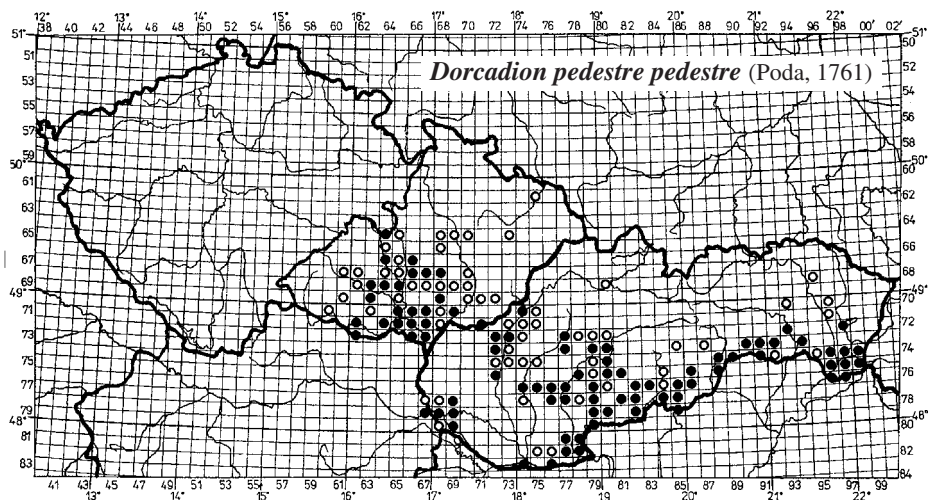
spp. pedestre (Poda, 1761)

Kozlíček písečný - fuzáč piesočný

Česká republika. Na jihovýchodní Moravě častý druh.

M: Ostrava (6175) (?) [+H 1930].

Slovenská republika. Nejčastější *Dorcadion*, vyskytuje se zejména v teplých oblastech. V jižní části východního Slovenska místy velmi hojný.

Bionomie. Polostepní a stepní lokality, pastviny, neobhospodařované půdy, zahrady atd., nížiny a předhůří. Nejčastěji k nalezení na cestách, pěšinách, okrajích polí apod. - Imága se vyskytují od IV. do VI., nejčastěji v V.

Variabilita. Obvykle mají imága na krovkách jen světle lemovaný šev a okraj krovek, nebo krátkou pásku před koncem krovek. Řidčeji jsou na krovkách další světlé pásy různě intenzivně tomentované a výrazné. Někdy bývají tyto pásy tak výrazné (zejména z východoslovenských lokalit), že bývají tato imága považována za jiný druh.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

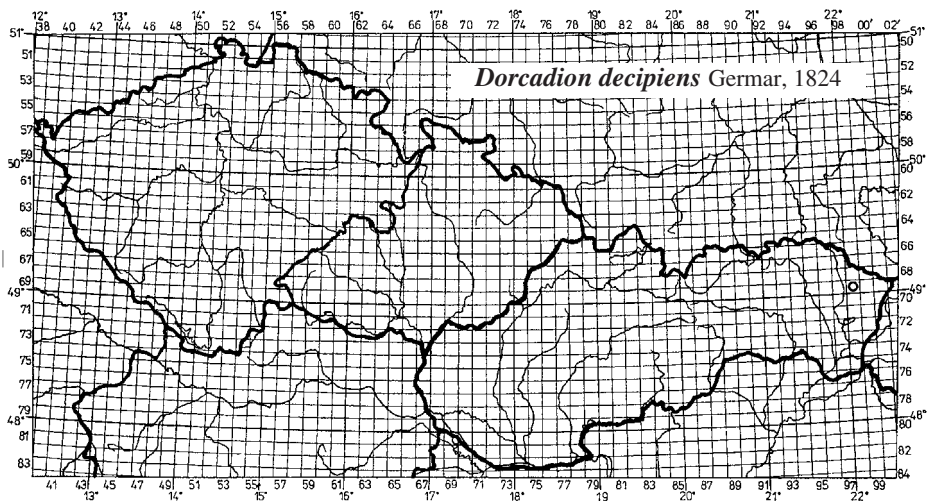
Dorcadion decipiens Germar, 1824

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Dosud je uváděn pouze jeden velmi starý nález od Sniny. Spolehlivost nálezů nedokážu posoudit.

S: Snina (7098) (Kuthy) [+Roubal 1936, +H 1955].

Bionomie. V Maďarsku na teplých polostepních a stepních místech a písčitohlinitých půdách. - Imága IV. - V.

Dorcadion scopoli (Herbst, 1784)

Kozlíček proužkovaný

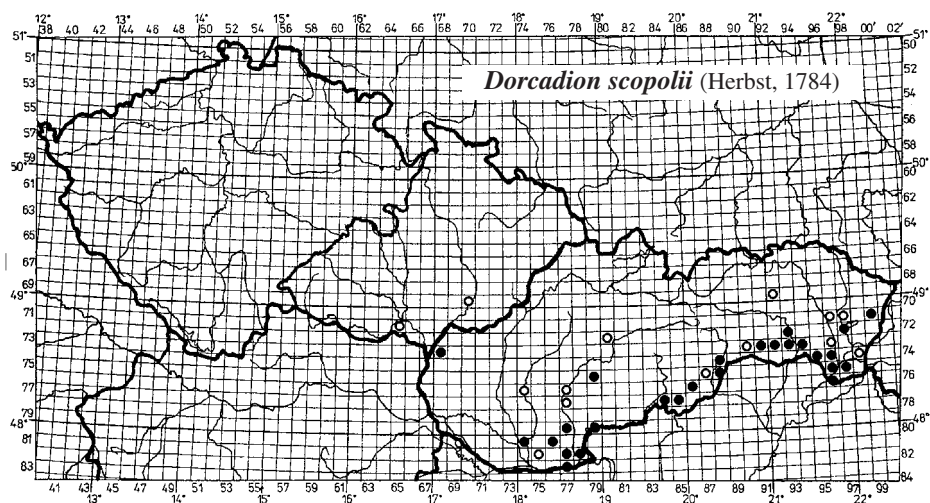
Česká republika. Z jižní Moravy je uváděno pouze několik vesměs starých nálezů.

M: Jižní Morava (?) (Volák) [HKR]; na slovenských hranicích (?) (Fleischer) [+H 1930]; Uherské Hradiště (6970) (Schlögl) [+H 1955]; Pavlovské vrchy (7165) (c.Černý Z.) [+Černý]; Turoid (7165) [+Černý 1996-97].

Slovenská republika. Velmi lokální a převážně vzácný druh, častější ve východní části. Podle ústního sdělení pamětníků (Prokš, Pospíšil, Kudla), býval v některých letech velmi hojný. Podle ústního sdělení K. Pospíšila prý koncem třicátých let na východním okraji tehdejších Košic byl tak silný výskyt, že imága na mnohých místech zcela ožrala rostliny na mezích. Na holé zemi a na ožraných stoncích byly tisíce imág.

S: Sabinov (6992) 6.1957 (Hostounský) [*Kocourek F.]; Nižný Hrušov (7196) (Stehlík) [+H, BRN]; Vranov n. Toplou (7196) (Kudla) [+H]; Strážske (7197) (Matějka) [NMP]; Remetské Hámre (7199) (Šprysl M.); Banská Bystrica ? (7280) [+Roubal 1936 cit. Petricskó J.]; Kordíky u Banské Bystrice (7280) (Volák) [HKR]; Košice (72-7393) (Rószay E.) [+Roubal]; 5.1937, 5.1938 (Pospíšil); (Hoffer) [+Roubal]; (Dunay G.); 5.1946 (Olexa); 21.4.1989 (Trmal A.); 4.1984 (Miko L.); 15.6.1980 (Panigaj) [BAR]; a další; Michalovce (7297) (Matějka) [+H]; (Dunay G.); Kúty (7368) 9.6.1962 (Šprysl) [*Hron]; Zadiel (7390) (Štícha) [BRN]; Zadielské Dvorníky (7390) (Smatana I.); Moldava (7391) 1938 (Tesař) [OPA]; (Pecina); Šomody (7391) (Matějka) [NMP]; 18.6.1958 (Prokš) [OL]; Turňa n. Bodvou (7391) (Fleischer) [NMP]; 22.5.1932 (Hoffer) [+H, +Roubal, NMB]; 23.4.1952 (Bouček) [*Kocourek F.]; 20.5.1981 (Dvořák J.) [*Hron]; 6.5.1987 (Pecina); Turnianské Podhradie (7391) 1988 (Schles R.); Paňovce (7392) (Dunay G.); Slanec (7394) 16.5.1963 (Honců); Trebišov (7396) (Rambousek) [NMP]; Plešivec (7488) 5.1936 (Prokš) [+H]; 5.1936 (Brožík J.) [*Poláček]; 5.1980 (Kybal); 24.5.1980 (Macek J.); Michalány (7495) 26.5.1965 (Daněk); Velaty (7495) 21.5.1980 (Šprysl); Sírnik (7496) (Dunay G.); 9.4.1989 (Resl K.) [*Urbánek]; 7.4.1989 (Tefál I.); Velké Kapušany (7498) 5.1953 (Strejček J.); Sitno (7579) (?) [+Holeksa, Smetana]; Gemer (7587) (Reitter) [OPA]; Domica (7588) (Podaný) [NMB]; Kunova Teplica (7588) 2.5.1936 (Prokš) [HKR]; 30.5.1993 (Novák V.) [BRL]; (Smetana) [NMP]; Cejkov (7596) 28.5.1980 (Sláma M.); (Krupka) [c.Kratochvíl];

Ladmovce (7596) (Dunay G.) [+Dunay 1985]; (Dvořák J., Jeniš I., Kraus Z. a další); **Slov. Nové Mesto** (7596) (Zavadil) [NMP]; **Viničky** (7596) 7.5.1983 (Skoupý); **Zemlín** (7596) (Kuthy D.) [+Roubal]; 25.5.1965 (Daněk); **Královský Chlmec** (7597) 4.5.1959 (Dvořák) [HKR]; 6.1960 (Heyrovský) [NMP]; **Nitra Drážovce** (7674) (Dudich) [*Šiška]; **Hronský Beňadik** (7677) (Růžička coll.) [+Roubal]; **Nižná Pokoradz** (7686) 22.4.1984 (Mertlík J.); **Borša** (7696) (Havlík O.) [*Frühbauer]; (Prokš) [NMP]; 8.5.1983 (Sláma M.); **Somotor** (7696) 15.5.1963 (Honců); **Streda n. Bodrogom** (7696) 18.4.1981 (Král) [*Miko]; 5.1980 (Kybal); 19.4.1981 (Souček); **Levice** (7777) (?) [+H]; **Filakovo** (7784) 12.5.1967 (Dupač V.); **Hajnáčka** (7785) 29.5.1983 (Doležal S.); **Mikula** (7977) (Matyna); **Želiezovce** (7977) (Roubal) [NMB]; **Sahy** (7979) (Číla P.) [*Číla]; **Nové Zámky** (8074) 1988 (Kliča J.); **Strekov** (8076) 9.5.1986 (Stěpánek P.); **Hurbanovo** (8175) 6.1953 (Brejcha) [BRN]; **Kamenín** (8177) (Lorenc J.); 17.6.1956 (Palásek) [OL]; (Roubal) [c.Kratochvíl]; **Kamenný Most** (8177) 1958 (Löbl) [NMB]; **Štúrovo** (8177-78) (Černý J., Erben R., Šimek, Balthasar, Hajný a mnoho dalších); **Gbelce** (8178) 13.6.1954 (Balthasar) [NMB]; (Frank) [+H]; (Prokš) [NMP]; (Roubal) [+Roubal 1926]; **Kamenica n. Hr.** (8178) 1991 (Kliča J.); (Šprysl M.); **Kováčov** (8178) 30.4.1948 (Karas V.); **Mužla** (8277) 18.5.1949 (Sobota A.) [PLZ].

Bionomie. Teplé, především stepní lokality, polostepi, neobhospodařované plochy. Imága za slunečného počasí lezou po zemi, často jsou zalezlá v trsech nízké trávy. Konec IV. – V.

Variabilita. Pásky na krovkách jsou někdy delší a na konci se spojují, někdy jsou kratší. Nápadnější variabilita je v barvě základního tomentu, který může být černý až hnědý, a v odstínu tomentu světlých pásek, které mohou být jasně bílé, žlutobílé až špinavě žlutohnědobílé.

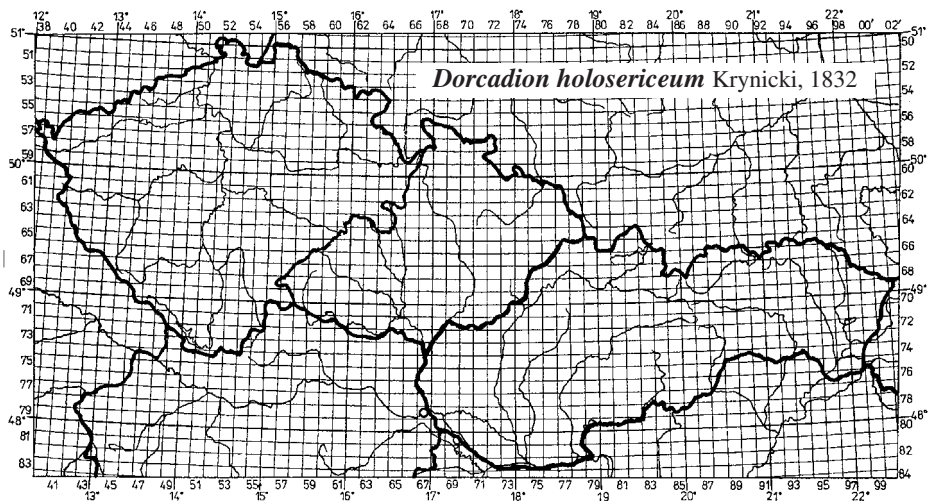
Ochrana. Podle údajů pamětníků došlo zřejmě k podstatnému snížení výskytu. Přes svou poměrnou vzácnost nepatří však na Slovensku mezi přímo ohrožené druhy.

Dorcadion holosericeum Krynicki, 1832

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Heyrovský uvádí tento druh z jihozápadního Slovenska, lokalita je však značně vzdálena od oblasti obvyklého výskytu. Nalezené kusy jsem neměl možnost si prohlédnout, jen jsem byl ujistěn J. Štusákem, že determinace je správná.

S: Uváděn je pouze od **Devína** (7867) (Štusák 3 ex.) [+H 1955].

Bionomie. Podle publikace Burakowski, Mroczkowski a Stefanska (1989) se tento druh vyskytuje na stepních, lesostepních i lesních lokalitách, na černozemi i půdách písčitých a vápenatých. Půda může být kryta nízkými rostlinami, stromy i keři. - Imága se vyskytují od poloviny V. do VII. na osluněných místech, mezích, úhorech, příkopech apod.

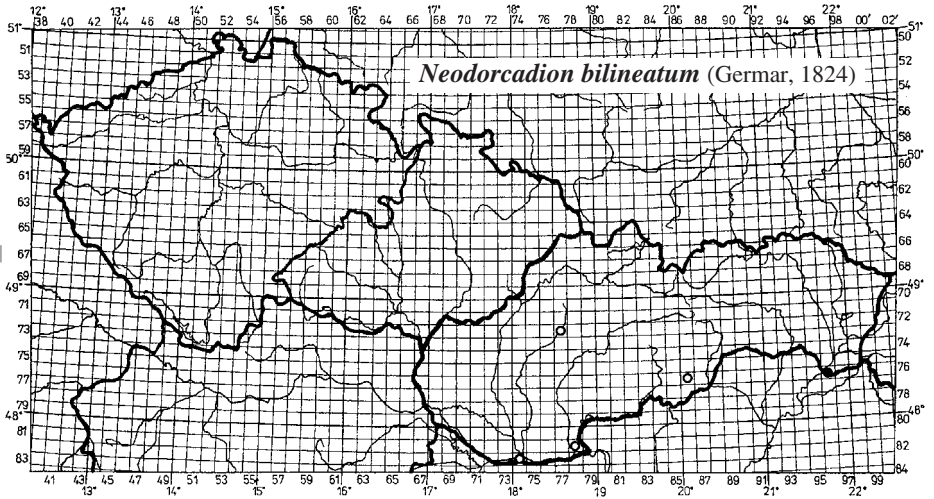
NEODORCADION Ganglbauer, 1884

Neodorcadion bilineatum (Germar, 1824)

Česká republika. Je znám pouze jeden údaj ze západních Čech - Šipín u Konstantinových Lázní (6144) 10.7.1972 (Toman) [+H]. Je-li lokalita správná, byl pravděpodobně zavlečen.

Slovenská republika. Podle uváděných roztroušených nálezů velmi vzácný a velmi lokální.

S: **Prievidza** ? (7277) (Albrecht) [+Roubal 1936 - nezaručený nález, +H]; **Rimavská Sobota** (7686) (Bolkay) [+Roubal 1936, +H 1955]; **Somotor** (7696) 24.5.1981 (Pšenička) [c.Šafanda]; **Kamenica n.Hronom** (8178) 5.1950 (Rektořík) [+H, +Havelka1964]; **Komárno** (8274) 4.1947 (Havelka) [*Poláček].

Bionomie. Na Balkáně se vyskytuje na travnatějších lokalitách, především pastvinách, na okrajích lesů a polí, v zahradách, v nížinách a podhůří. - Imága pobíhají po půdě, jsou schována pod kameny, trsy trávy apod. Od časného jara do konce V. – VI.

LAMIA Fabricius, 1775

Lamia textor (Linnaeus, 1758)

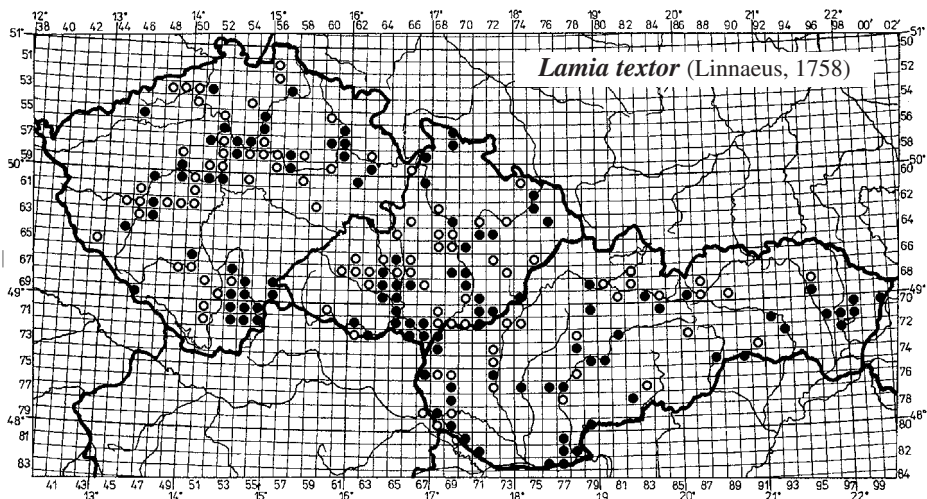
Kozlíček vrbový - fuzáč vrbový (vrzúník vrbový, vrbovník černý)

Česká republika a Slovenská republika. Lokální řídký až velmi vzácný druh, vyskytující se převážně podél vodních toků.

Bionomie. Především břehové porosty, lužní lesy, vrbové a topolové “hlavové” školky. Bionomie tohoto druhu je dobře známá, protože se jí zabývala řada autorů, např. Escherich (1923), Kemner (1938), Trägard (1939). Larvy se vyvíjejí v dolních, zejména kořenových částech žijících stromů a keřů. Požerek je jak pod kůrou, tak i ve dřevě, které silně poškozuje. Při napadení slabších a mladých stromků může dojít i k jejich úhynu. Podle Bílého & Mehla (1989) se larva kuklí na jaře obvykle blízko báze nebo v kořenech v komůrce lemované trískami. Dvou až čtyřletý vývoj. - Imága se vyskytují od jara (udává se již koncem III.) do IX. (Pouzdrany, *Kubán). Často na stoncích a mladých výhoncích, na kterých provádějí zralostní žír okusem listů a kůry, nacházejí se také lezoucí po zemi.

Živé rostliny - *Salix*, *Populus*; udává se též *Alnus*, *Betula*.

Hospodářský význam. Býval škůdcem, který se dostal i do učebnic. Dnes jako škůdce má význam pravděpodobně již jen lokální ve vrbových - “hlavových školkách” a na jednotlivých vrbách pěstovaných pro košíkářské proutí.

Ochrana. Druh, který podle nálezů zcela jistě mizí z naší přírody. Ještě v poválečných letech býval místy hojný, ale zřejmě v souvislosti s úbytkem vrbových porostů (starých vrb i vrbových “hlav” pěstovaných na proutí) a s vykácením břehových porostů při regulování toků došlo k úbytku možností vývoje.

MORINUS Brullé, 1832

Morinus Serville, 1835 - Heyrovský (1955)

Morinus funereus Mulsant, 1863

Vrzúník višňový

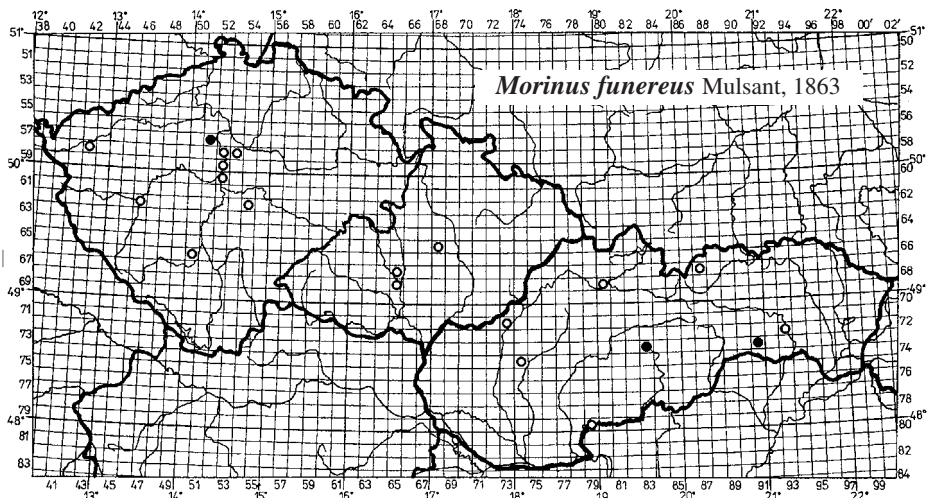
Česká republika. Naprostá většina nalezených kusů byla zcela jistě zavlečena, ale několik kusů bylo také nalezeno přímo v přírodě.

B: Kralupy n. Vlt. (5751) (Hájek) [+H]; 9.1960 (?) [c.Sláma]; Loketský kraj (5842) (Palliardi) [+H]; Praha Císařský ostrov (5852) 1890 (Steinich) [NMP]; Praha Stromovka (5852) 6.1937 (Podaný Č. 2 ex.) [+H]; Praha Vysočany (5853) 27.9.1930 (Láska) [+H]; Praha (5952) (?) [+H]; (?) [BRN]; (Heyrovský) [NMP]; Praha Karlín (5952) 16.9. (coll. Jureček) [NMP]; Radotín (6052) 1920 (?) [c.Sláma]; Plzeň pivovar (6246) 1938 (Wagner) [PLZ]; Konopiště (6254) 1895 (“J. Kučerovi přinesl hajný živého”) [NMP]; Písek (6650) (Mařan coll.) [NMP].

M: Prostějov (6568) (?) [+H]; Jundrov (6765) (?) [BRN]; Brno (6865) (?) [+H].

Slovenská republika. Nanejvýš vzácný, převážně nalezen v přírodě, takže jde pravděpodobně o původní výskyt.

S: Bielské Tatry Kobylí hora 1490 m (6787) 21.7.1936 (Gron J.) [NMB]; Eubochna (6880) (Kudlička) [+H]; Bošácká dolina (7173) (?) [+Brancsik 1906, +H]; Košice (7293) (?) [+H]; (Kostka) [+Roubal]; Lom n. Rimavicou SR (7383) 1963 (Badura I.) [*Badura]; Turňa nad Bodvou (7391) 11.7.1978 (Barták J.) [*Švácha]; Tovarníky (7474) () [+H]; Šahy (7979) (Albrecht) [+Roubal]; (?) [+H].

Bionomie. V Maďarsku a jižní Evropě se vyskytuje v listnatých lesích, pastevních lesích se soliterními stromy, v parcích. Vývoj larev pod kůrou a ve dřevě různých dřevin. Vývoj pod kůrou a v odumřelém dřevě, čerstvých pařezech, odumřelých částech stojících stromů, v neodkorněném dřevě ležícím na zemi. Našel jsem larvy také pod kůrou živých stromů na rozhraní s její odumřelou částí. Kuklí se ve dřevě. Vývoj víceletý. - Imága se vyskytují od časného jara do pozdního podzimu, u nás od VI. do IX., v Maďarsku a na jihu Evropy již od IV. Imága žijí velmi dlouhou dobu, v domácím prostředí úspěšně přezimují, pravděpodobně i v přírodě. Soumračný a noční druh, imága se nalézají ve dne převážně pod dřívím, na pařezech, u kořenů stromů, ale také lezou po dříví nebo po zemi. Imága v domácích chovech při zralostním a regeneračním žíru okusují mladou kůru čerstvých větviček, požírají i ovoce.

Živné rostliny - Polyfágní druh. *Fagus*, *Carpinus*, *Quercus* (vše Maďarsko), *Populus*, *Castanea*, *Abies* (vše Recko); *Ulmus* (*Černý, Bulharsko).

Hospodářský význam. Fyziologický i technický škůdce. V našich podmínkách nevýznamný.

Ochrana. Druh, u něhož v ČR i SR dosud není vyjasněna otázka původu ani výskytu, tudíž k ochraně nelze zaujmout stanovisko.

MONOCHAMUS Dejean, 1821

Monochamus saltuarius (Gebler, 1830)

Česká republika. Celkově velmi vzácný a velmi lokální. Na některých místech výskytu, zejména na Třeboňsku, je však možné najít někdy hojně vývojová stadia a vychovat větší množství imág. Imága v přírodě jsou však k nalezení převážně velmi zřídka.

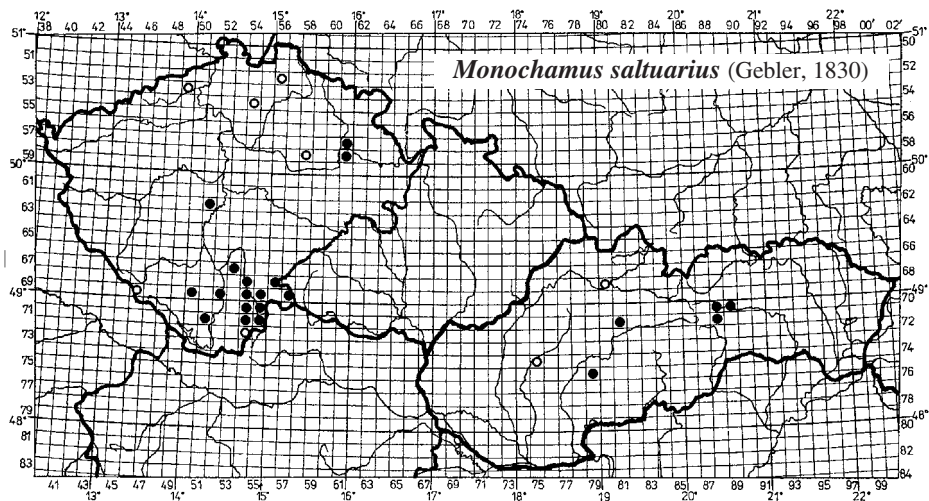
B: Šumava (?) 8.1936 (Kohoušek) [PLZ]; (Reitter) [+H]; **Liberec** (5256) (Podaný) [NMB]; **Trmice** (5349) 1953 (Strejček) [+Vysoký 1991]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915, +H]; **Chlumec n. Cidlinou** (5858) 1984 (?) [*Týr]; **Bělec n. Orli**. (5861) (Sobota J.); **Hradec Králové** (57-5861) (Šimeček) [*Šprysl]; (Sobota J.); **Nový Hradec Králové** (5861) (Ješátko) [+H]; **Vysoké Chvojno**

(5861) (?) [*Mlejnek]; (Sobota J.); **Dobříš** (6251) 20.7.1969 (Šprysl); ?? (6753) (Kučera E.); **Veselí n. Lužnicí** (6854) 12.6.1984 (Karas V.); **Jindřichův Hradec** (6856) 1969 (Černohorský) [*Zrůbecký]; 1976 (Čech) [*Odvárka]; 1.8.1976 (Karas V.); **Srní** (6946) 8.1936 (Podaný) [NMB]; **Prachatice** (6950) 7.1977 (Kocourek F.); **Hluboká n.Vlt.** (6952) 1967 (Sláma M.); ? (Kudrna A.); 1986 (Pfeffer A.); (Vávra J.); 1991 (Vlasák J.); **Třeboň** (6954) 1930 (Čejka) [OPA, *Hron]; 1931 (Prokš) [OPA]; (Roubal) [NMB]; 1964 (Sláma M.); 7.7.1964 (Šprysl); (Čermák R., Sobota J., Kraus Z. aj.); **Mírochov** (6955) 13.9.1970 (Niedl); **Terezín** u Kunžaku (6957) 1973 (Sláma M.); **Suchdol n. Lužnicí** (7054) 1964 (Sláma M.); 1986 (Jeniš); 8.1978 (?) [c.Franke]; (7054) (Sobota J.); **Barbora** (7055) 1974 (Sláma M.); **Cep** (7055) 1965 (Sláma M.); **Chlum u Třeboně** (7055) 6.1952 (Niedl); 1989 (Mikyška A.); 1965 (Sláma M.); **Majdalena** (7055) 7.1968 (Deneš K.); (Kadlec J., Kraus Z.); 1965 (Sláma M.); **Boletice** (7151) 10.6.1976 (Doležal J.); **Bor** (7154) 7.1985 (Hála) [*Züber M.]; (Kudrna A.); **Červené blato** (7154) 6.1981 (Pils) [*Bečvář]; 1985 (Škorpík M.); **Hrdlořezy** (7154) 1965 (Sláma M.); **Jiříkovo údolí** (7154) 8.7.1933 (Čejka, Heyrovský) [+H]; **Těšínov** (7154) (Keil) [ČBU, +H]; **Nová Ves n. Lužnicí** (7155) (Keil A.) [+H]; **Nové Hrady** (7254) (Keil A.) [+H, *Pfeffer, NMB, NMP, ČBU, *Čtvrtečka]; 1987 (Simandl J.).

M: Moravia (?) [NMP].

Slovenská republika. Velmi vzácný a velmi lokální. Nálezy jsou většinou ojedinelé.

S: Eubochňa (6880) 7.1935 (Hájek) [NMP, +H]; **Čingov** Slov. raj (7089) 7.1974 (Březina B.); **Kláštorsk** (7088) 7.1939 (Wadas) [+H]; 7.1970 (Valeník M.); **Moštěnica** (7181) (Sobota J.); **Mlynky** Slov. Raj (7188) (Sobota J.); **Solčany** (7475) (Kelecsény) [+H, +Roubal]; **Banská Štiavnica** (7579) 6.1965 (?) [LVÚ Banská Štiavnica].

Bionomie. Lesy s původním výskytem jehličnatých stromů. Druh především stromových korun a větví, průměr napadeného materiálu je 2-6, výjimečně až 12 cm. Požerky jsou obdobné jako u ostatních druhů rodu *Monochamus*. Larvy vyžirají chodby, které jsou částečně v kůře a částečně zasahují do bělí. Před vstupem do dřeva larvy vyžirají širší chodby, které se obvykle spojují v nepravidelné plošky, kryté velmi slabou vrstvičkou kůry. Ve dřevě pokračují v žíru a tam se i kuklí. Dřevo prozírají podélně i příčně v celém průměru. Larvy vykusují silnější delší třísky, které částečně zůstávají v chodbách a částečně jsou vykusány otvory v kůře vyhazovány ven. Přezimuje ve stadiu larvy. Doba vývoje obvykle dvouletá. - Imága se vyskytují od poloviny VI. do počátku VIII. (13.IX.1970 *Niedl), maximum VII., téměř výhradně na dříví. Většina imág se zdržuje v korunách stojících stromů, méně často v korunách čerstvých vývrátů, nebo na zpracovaném dříví. Převážně sedí na spodní straně dřeva.

Živé rostliny - Zejména na *Picea*, méně často na *Pinus uncinata uncinata*; *Pinus uncinata rotundata* (*Škorpík).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Cyanopterus flavator* (F.): Chlum u Třeboně 1975, Sláma M. lgt., Čapek M. det. Datlovití ptáci zahubí většinu populace.

Hospodářský význam. Tím, že často napadá oslabené stromy a urychluje jejich odumření (většinou společně s kůrovci), je možné ho zařadit mezi fyziologické škůdce. Způsobem žíru larev ve dřevě patří i mezi technické škůdce, ale protože napadá méně cenné sortimenty, nejsou škody významné.

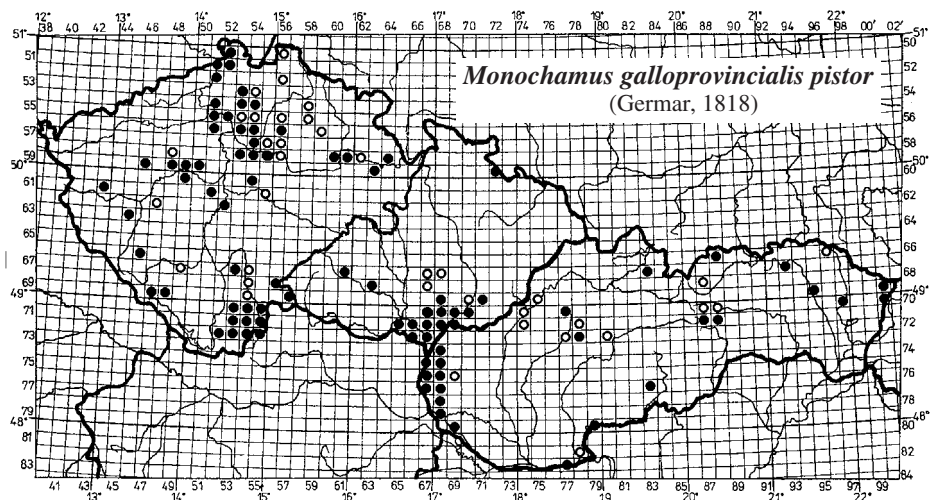
Ochrana. Na známých místech výskytu nepatří mezi ohrožené druhy.

Monochamus galloprovincialis (Olivier, 1795)

ssp. *pistor* (Germar, 1818)

Kozlíček sosnový

Česká republika a Slovenská republika. V původních i nepůvodních borových porostech, podle nálezu řídký až vzácný druh. Jedná se však o přehlížený druh, který je ve skutečnosti mnohem častější a daleko více rozšířený a někdy lokálně i velmi hojný.

Bionomie. Vývoj v odumírajících nebo vyvrácených stromech. Napadá především koruny stromů, větve a vrcholy o slabším průměru, převážně 4 – 15 cm, vzácně silnější dřevo 20 – 25 cm. U starších *Pinus sylvestris* se vývoj uskutečňuje pouze v horních částech se slabou kůrou, oddenky se silnou kůrou nejsou nikdy napadeny. U *Pinus uncinata* a jižních druhů *Pinus* s méně rozdílnou kůrou může dojít k napadení i dolních částí. Larva vyžírá v kůře a bělí široké chodby, které se spojují ve větší plošky. Larva vyhlodává dlouhé třísky, které částečně vyhazuje otvory v kůře ven. Larvální chodby zasahují hlouběji do bělové části a mají hrubý povrch po vykousání třísek. Později larva vstupuje do dřeva, kde

pokračuje v žíru do značné hloubky a tam se i kuklí. Imága často vylézají i na protější straně dřeva. Výletový otvor ze dřeva má téměř kruhový tvar. Doba vývoje je obvykle jednoletá, méně často dvouletá, ale ze stejného dřeva jsem vychoval ojedinělá imága i po třech letech. - Výskyt imág je velmi rozdílný, vyskytují se od poloviny V. (Mužla, Sláma lgt.) do IX., převážně VII. - VIII. Zdržují se především v korunách stromů, kde provádějí zralostní žír, ale velmi často též na čerstvých letních vývratech. Přítomnost imág prozradí zralostní žíry - vykousané malé plošky nepravidelného tvaru na slabé kůře větvíček. Méně často se imága vyskytují na čerstvém rovnaném dříví.

Živné rostliny - Pokud je mi známo, zjištěn pouze na *Pinus*. U nás především na *Pinus sylvestris*, méně *Pinus uncinata* a *nigra*. V jižní Evropě a severní Africe snad na všech místních druzích *Pinus*.

Přirození nepřátelé - Především datlovití ptáci. Mnoho larev zahyne při vyschnutí napadeného dřeva.

Variabilita. Ssp. *pistor* vyskytující se ve střední Evropě je mírně variabilní v množství světlých skvn na krovkách.

Hospodářský význam. Uvedený druh je jako škůdce uváděn v odborné literatuře i v učebnicích a projevuje se tak i v lesích. Urychluje odumírání oslabených stromů a zároveň je technický škůdce. Na Děčínsku a jižní Moravě jsem nalezl velkoplošně velmi silně napadené kmínky borových mlazín, oslabených a odumřelých po pozemním požáru. Jako technický škůdce zcela znehodnocuje napadené dřevo, ale vzhledem k tomu, že se jedná především o slabší dřevo korun stromů, nemá jako škůdce velký praktický význam. Je téměř jisté, že je také přenašečem houbových chorob na borovicích, jak při provádění zralostních žírů, tak i při zakládání nového pokolení. Podle četné japonské i evropské literatury (např. Magnusson, Schroeder, 1989) jsou druhy rodu *Monochamus*, žijící na borovicích, přenašeči háďátek (např. *Bursaphelenchus* sp., *Nematoda*), která pak údajně mají podíl na hromadném odumírání borovic.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Monochamus sartor (Fabricius, 1787)

Kozlíček hvozdník (krejčík) - vrzúník pralesový (vrzúník krajčírik)

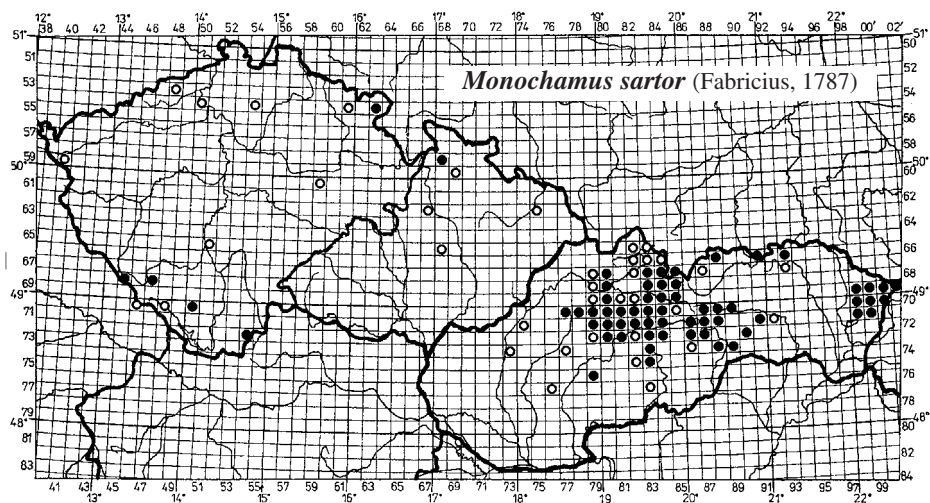
Na východní hranici výskytu (Polsko, Bělorusko, Ukrajina) se stýká s velmi podobným druhem *Monochamus urusovi* (Fischer, 1806), se kterým je často zaměňován a velmi často mnohé exempláře z těchto míst vůbec nelze přesně determinovat. Podle mého názoru *M. urusovi* je pouze subspecií *M. sartor* a hranice společného výskytu je oblastí přechodovou. Dalším směrem na východ (až po Japonsko) jsou již kusy *M. urusovi* stále více odlišitelné.

Česká republika. V českých zemích v horách velmi vzácný, zcela jistě vymírající druh. Po 2. světové válce hlášen pouze ze Šumavy a Novohradských hor.

B: Šumava (?) [+Hennevogl 1905]; (?) [NMP]; (?) 1942 (?) [PLZ]; **Wagen** (?) (Roubal) [NMB]; **Česká chata** (?) [NMP]; **Bouřňák** (5348) (Fabich) [NMP]; **Sebuzín** (5450) 23.6.1922 (?) [+Vysoký 1991]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915, +H]; **Trutnov** (5461) 28.6.1931 (Špaček) [NMP]; **Teplce n. Metují** (5463) 19.7.1979 (Vancel Z. - asi zavlečen); **Chebsko** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Choltice** (6059) (Rule) [+H]; **Zvíkov** (6551) 7.1939 (Podaný) [NMB]; **Železná Ruda** (6845) (Polanský L.); **Kašperské Hory** (6847) (Polanský L.); **Roklan** (7046) (?) [+H]; **Boubín** (7048) (Keil A.); **Libín** (7050) 13.6.1979 (?) [ČBU]; **Hojná Voda** (7254) 20.7.1971 (Karas V.).

M: Moravia (?) (?) [BRN]; **Beskydy** [+Letzner 1891, +H]; (Jureček) [NMP]; (Zoufal) [BRN]; **Kouty nad Desnou** (5868) 7.1967 (Malec B.) [+Malec 1976]; 7.1951 (Niedl); **Praděd** (5969) [+Letzner 1891, +H]; **Loštice** (6267) 12.7.1953 (Vavroušek) [* Rehoř, * Hovorka]; **Brušperk** (6275) (?) [NMP]; **Prostějov** (6568) (?) [+H].

Slovenská republika. Od středního Slovenska na východ často hojný druh, především v horách. V místech nepůvodního výskytu smrku sestupuje často až do nížin.

Bionomie. Jehličnaté, hlavně původní smrkové lesní porosty. Vývoj larev v oslabených nebo padlých stromech. Larva se vyvíjí nejdříve mezi kůrou a běloušou částí dřeva a pak vstupuje do dřeva, které prožírá hluboko, často až do středu dřeva. Vykusuje dlouhé silné třísky, které vykousanými otvory v kůře částečně vyhazuje ven. Je-li stojící strom silně napaden, bývá pod ním půda pokryta vrstvou těchto třísek. Chodby jsou široké a ploché, na okrajích hrubé po vykousání třísek. Před zakuklením larva vyhlodá výstupní chodbu a ponechá jen slabou vrstvičku dřeva k prokousání imágu. Výletový otvor je téměř kruhový. Přezimuje ve stadiu larvy. Doba vývoje jeden (v domácích podmínkách) až dva roky. - Imága se vyskytují převážně v VII. a VIII., zcela výjimečně v VI. nebo IX. Jsou přes den většinou ukryta na spodní straně dřeva zejména čerstvých vývrátů, ale i rovného dříví. Velmi často létají i ve dne za plného slunce. Zralostní žír provádějí imága na mladých větvičkách převážně do síly 10 mm.

Živé rostliny - *Picea*, podle Demelta (1966) ve Vogézách též v *Abies pectinata*, Bílý & Mehl (1989) udávají též *Pinus*.

Přirození nepřátelé - Především datlovití ptáci.

Variabilita. Pevně malé rozdíly jsou v množství světlých skvrnek na krovkách, od Vihorlatu k severní hranici Slovenska mají imága samečků i samiček výrazně více světlých skvrn.

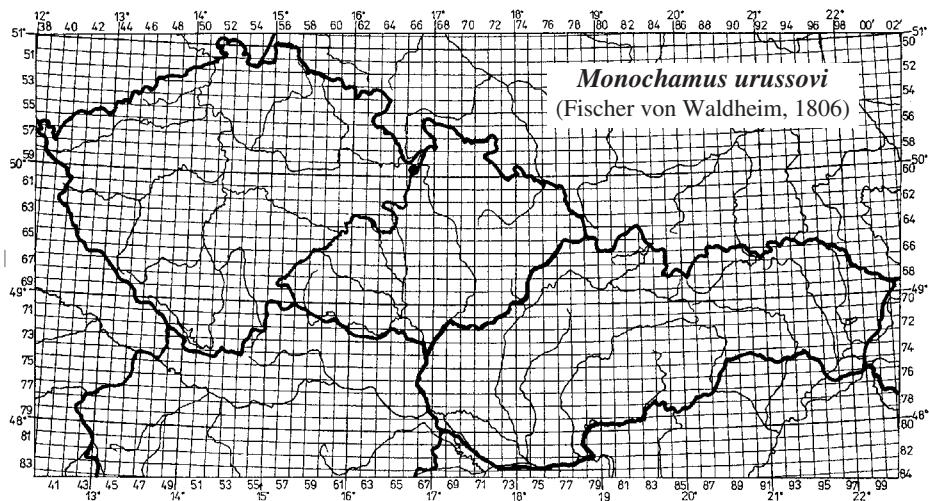
Hospodářský význam. V první řadě technický škůdce, ale způsobuje i odumírání jen mírně oslabených stromů, takže je nutné ho považovat i za fyziologického škůdce. Larvy svým žírem napříč napadeným dřevem dokáží kvalitní i velmi silné dřevo zcela znehod-

notit, takže je použitelné jen na palivo. V České republice jako škůdce nepřipadá v úvahu, na Slovensku působí škody nejen na vývratech nezpracovaných včes, ale často i na stojících stromech.

Ochrana. Vymírající druh původních smrkových porostů převážně pralesního typu, nebo porostů, kde zůstává více let nezpracované dřevo. V Čechách má naději na přežití zejména v netežených porostech Národního parku Šumava. V intenzivně obhospodařovaných porostech nemá možnosti k trvalému výskytu. V České republice by měl patřit k chráněným druhům.

Monochamus urusovi (Fischer von Waldheim, 1806)

Česká republika. Zatím je znám pouze jeden nález. Imágo bylo nalezeno na skládce dřeva v přírodě. Je pravděpodobné, že tento kus pochází z populace, která se vyvinula už v našem prostředí. Předpokládám, že původní populace byla k nám zavlčena s dřevem dováženým po řadu let z bývalého SSSR. Dřevo bylo zpracováváno na severomoravských pilách (Vrbo pod Pradědem aj.) na dlužní výřezy a řezivo a odtud převáženo dále, zejména do uranových Jáchymovských dolů. Byly takto dovezeny tisíce m³ dřeva, většinou silně napadeného kůrovci a larvami tesaříků. Dovozy tohoto dřeva přičítám i kůrovcovou kalamitu, která kulminovala v posledních letech a při které byly na severní Moravě zejména kůrovcem *Ips duplicatus* (Sahlberg) zničeny ročně smrkové porosty na několika stech ha a byly vyléženy celkem statisíce m³ dřeva. Při sledování rozšíření tohoto kůrovce jsem v porostech jím napadených našel pokácený odvětvený smrkový kmen, poměrně silně napadený tesaříkem rodu *Monochamus* (lesní porosty mezi dřevozávodem Ptení a obcemi Hluchov a Růžov 1995). Podle požerků a závrtočných otvorů mohlo jít pouze o *Monochamus sartor* nebo *urusovi*. Vzhledem k masovému výskytu *Ips duplicatus* na uvedené lokalitě bych nevyklučoval i druhou možnost. Další dřevo s požerky stejného lýkožrouta a s požerky tesaříka typu *M. sartor* nebo *M. urusovi* a již jen vy-

letovými otvory jsem viděl v r. 1997 u jednoho domu v Miroslavi na jižní Moravě. *Monochamus urussovi* byl zavlčen do Británie a podle ústního sdělení také do Rakouska, kde prý zdomácněl. V Maďarsku byl nalezen již cca na osmi místech a to v západní, střední a východní oblasti.

B: Králíky - Červený Potok (5966) 4.VII.1981 (Bojčuk lgt., det. Sláma). Nalezený kus se nejvíce podobá kusům ze západní Sibíře.

Slovenská republika. Zatím nezjištěn.

Bionomie. V podstatě stejná jako u *Monochamus sartor*.

Živné rostliny - *Picea*.

Variabilita. Podle imág, která jsem viděl z různých míst výskytu, je zřejmé, že se druh od západní hranice v Polsku až po Japonsko dosti odlišuje. Podle mého názoru se také nejedná o samostatný druh, ale o subspecii *Monochamus sartor*.

Hospodářský význam. Velmi vážný fyziologický i technický škůdce, který dokáže napadené dřevo i silných průměrů zcela znehodnotit. V oblasti Sibíře patří mezi nejvážnější lesní škůdce, kteří působí zároveň velké finanční ztráty.

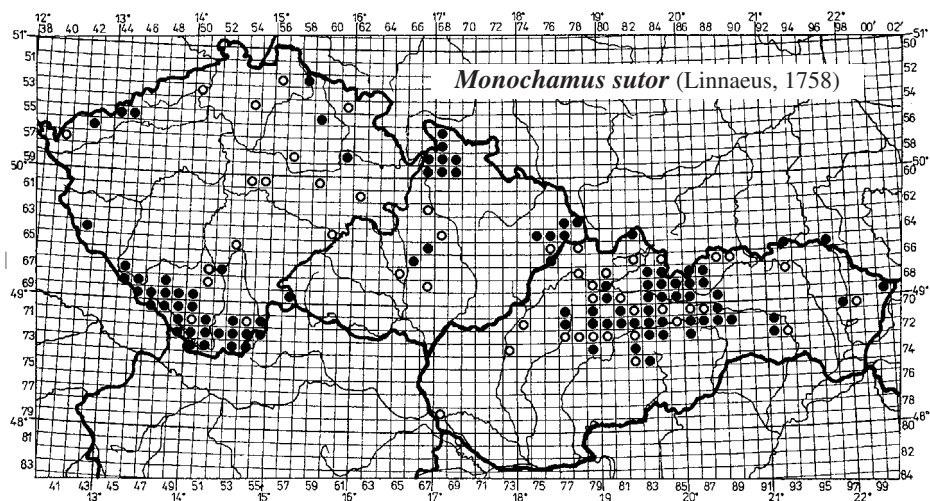
Ochrana. V současné době se k ochraně tohoto druhu nelze vyjádřit.

Monochamus sutor (Linnaeus, 1758)

Kozlíček smrkový (ševčík) - vrzúník smrekový (vrzúník ševčík)

Česká republika. V pahorkatinách a horách vzácný druh, v Novohradských horách a na Šumavě místy hojný, častější též na Kralickém Sněžníku, Jeseníkách a Beskydech.

Slovenská republika. V horských smrčínách středního a severního Slovenska místy hojný, jinde řídký až vzácný.

Bionomie. Jehličnaté, hlavně smrkové lesy na místech převážně původního výskytu smrku. Vývoj pod kůrou a ve dřevě větví a špiček oslabených nebo čerstvě odumřelých, převážně starších i velmi silných stromů, na vývratech nebo dřevě ležícím na zemi. Larvy vyhlodávají chodby pod kůrou a pak vstupují do dřeva, kde pokračují v nepravidelném žíru i hluboko napříč napadeným materiálem. Vyhlodané třísky zčásti vyhadzují otvory v kůře ven. Přezimuje v larválním stadiu. Kuklí se ve dřevě, imágo před výletem vykouše kulatý výletový otvor. Doba vývoje obvykle dvouletá, méně často 1 a 3 letá. - Imágo od VI. do VIII., maximum VII. Přes den převážně na spodní straně dřeva, zejména na vývratech v korunové části. Zralostní žíry provádějí imágo na slabých větvičkách, zejména v korunách stromů okusováním mladé kůry, ev. jehličí.

Živé rostliny - *Picea*, Heyrovský uvádí v Tatrách též v *Pinus cembra*; *Pinus* (Kemner, 1922); udává se též *Abies*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Žořín 1971, Sláma M. lgt., Šedivý J. det. Největší množství larev zahubí ptáci.

Variabilita. Určitá variabilita je v množství žlutobílých skvrnek na krovkách, zřídka bývají krovky téměř černé bez skvrn, někdy je naopak množství skvrnek větší např. u mnohých kusů z Novohradských hor a Šumavy.

Hospodářský význam. Technický škůdce, který dokáže napadené dřevo zcela znehodnotit. Škody u nás nejsou však významné, protože cennější sortimenty dřeva nezůstávají v lese ležet delší dobu a napadené množství dřeva v celkovém objemu vytěžené hmoty má podřadný význam. U tohoto druhu byla také v imágách zjištěna háďátka (*Bursaphelenchus* sp., *Nematoda*).

Ochrana. V horských lesích jižních Čech a severní Moravy není ohroženým druhem.

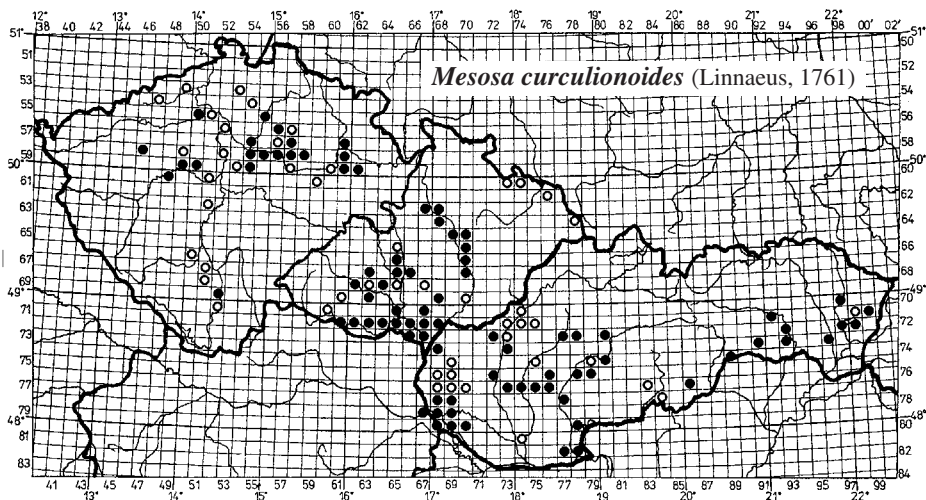
MESOSA Latreille, 1829

Mesosa curculionoides (Linnaeus, 1761)

Kozlíček zdobený - vrzúník orechový (fuzáč nosatcovitý)

Česká republika i Slovenská republika. V oblastech původních Quercet lokální a převážně řídký druh.

Bionomie. Listnaté lesy, parky, stromořadí. Samičky vyhledávají ke kladení odumírající stojící nebo čerstvě odřezané dříví. Larvy se vyvíjejí pod kůrou silnějších větví i slabších kmenů, kde vyžirají poměrně široké nepravidelné chodby. Je-li na dřevu silná kůra, larvy si v ní obvykle vyhlodají kukelní komůrku, nebo se kuklí v komůrce mělce vyhloubené do bělí a kůry. Méně často při slabé kůře se larvy zavrtávají do dřeva a udělají si kukelní komůrku mělce pod jeho povrchem. Demelt (1966) uvádí, že lýko při žíru larev není zasaženo, což při slabší kůře nemohou potvrdit. Teppner (1961) zjistil vývoj v *Robinia* od 0,5 m nad zemí po několik cm silné větve v koruně stromu. Doba vývoje se udává 2 – 3 letá. Kudla (1966) uvádí přezimování ve stadiu larev, kukel i imág, podobně též Heyrovský (1955). - Výskyt imág se udává V.-IX. (někdy již koncem IV.), tento údaj je možná ovlivněn i nálezy v kukelních komůrkách. Imágo jsem nalézal od VI. do VII., obvykle na odumírajících větvích, hromadách klestu i na rovném dříví.

Živé rostliny - *Tilia*, *Quercus*, *Ulmus*; *Juglans*, *Fraxinus* (*Šiška); *Viscum laxum* (*Vávra); *Robinia* (Teppner, 1961); dále se uvádějí *Castanea*, *Fagus*, *Ficus*, *Acer*, *Carpinus*, *Populus*, *Alnus*, *Salix* aj.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Mesosa nebulosa (Fabricius, 1781)

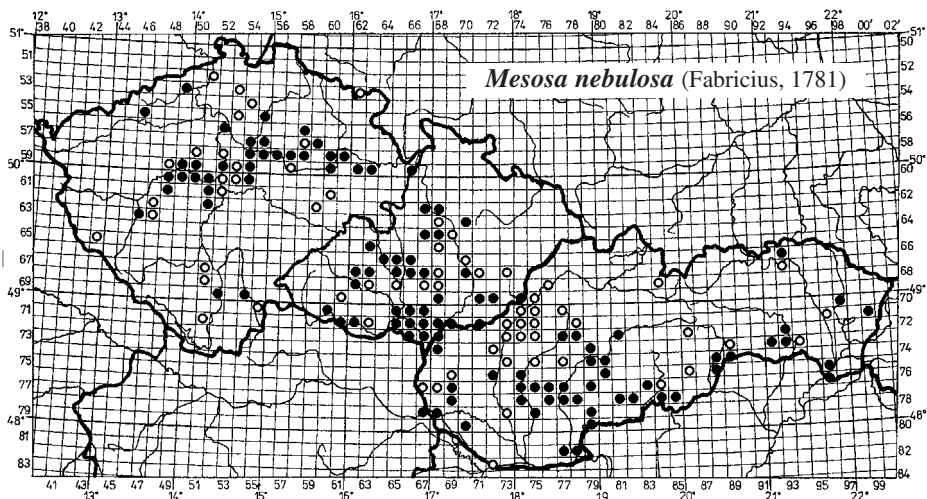
Česká republika i Slovenská republika. V listnatých porostech nižších a středních poloh řídký až častý druh.

Bionomie. Jako předchozí druh, listnaté dřeviny v lesích i parcích. Vývoj v odumřelém dřevě především větví stojících stromů. Za dobu vývoje bývá dřevo již ve značném stupni rozkladu. Larvy žerou pod kůrou a obvykle později vstupují do dřeva, kde pokračují v žíru. Kukelní komůrka je blízko povrchu dřeva. Někdy zakluknutí proběhne též v silnější kůře. Podle Demelta (1966) se kuklí v VII.-VIII., imága přezimují a vylézají časně na jaře, doba vývoje 2-3 roky (totéž *Kubáň, *Sedláček). - Imága se mimo dřevo vyskytují od jara do VII. převážně na schoučích větvích na stromech, hromadách klestu, rovném dříví.

Živé rostliny - *Quercus*, *Juglans*, *Prunus*, *Loranthus*; *Acer* (*Sedláček A.), *Corylus*, *Salix caprea* (*Vávra J.), *Alnus* (*Vlasák J.); *Betula*, *Carpinus* (Kemner, 1922); dále se uvádí *Castanea*, *Fagus*, *Pyrus*, *Rhamnus*, *Salix*, *Morus*, *Ficus*, *Malus*, *Populus*.

Hospodářský význam. Hospodářský význam nemá.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

DEROPLIA Dejean, 1837

Stenidea Mulsant, 1842 - Heyrovský (1955)

Deroplia genei (Aragona, 1830)

ssp. genei (Aragona, 1830)

Česká republika. Z Čech ho uvádí pouze Gabert od Ústí n.Labem. Lokalita vypadá nevěrohodně, ale nález jednoho imága byl hlášen též z Harzu (Schäffler lgt.). Na Moravě je znám zatím pouze starý nález od Brna.

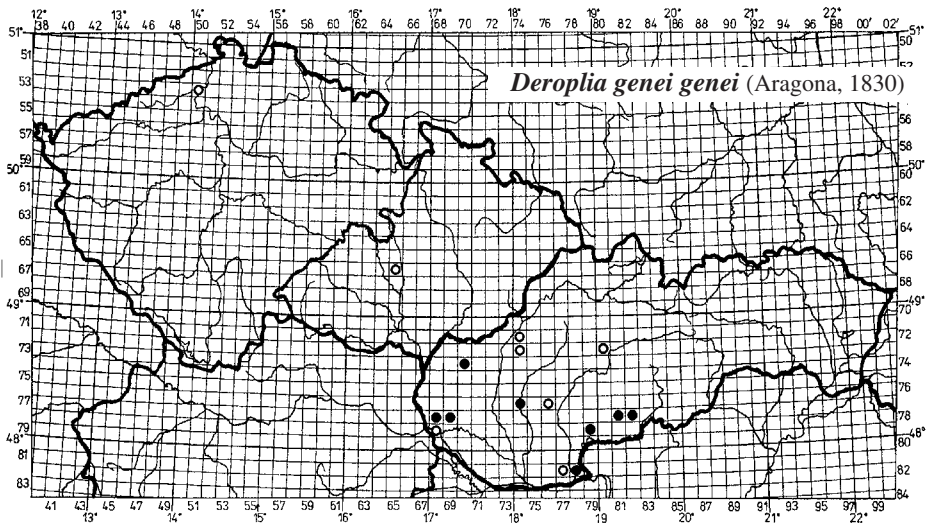
B: Ústí n.L. (5350) (Gabert T.) [NMB].

M: Adamov (6665) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H, HKR].

Slovenská republika. Velmi vzácný, avšak přehlížený druh, nalezen zatím pouze v teplejších oblastech západního a středního Slovenska. V poslední době častěji vychován.

S: Trenčín (7174) 1931 (Čepelák) [+H, +Roubal 1926]; Inovec (7274) (Čepelák) [OL, NMP]; Banská Bystrica (7280) (Roubal ?) [+H]; Hlboké - Senica (7370) 16.5.1962 (Šprysl); Nitra (7674) (Čepelák) [NMB, * Niedl]; 5.1953 (Čepelák) [+H]; (Barabás) [*Siška]; Zlaté Moravce (7676) (Olexa) [+H]; Svätý Jur (7769) (Barabás L.) [+Barabás 1976]; 1990 (Švácha P.); Modrý Kameň (7781) 8.5.1990, 6.5.1995 (Vávra J.); 5.1994 (?) [*c.Franke]; Velký Krtíš (7782) 5.1992 (Veigler R.) [*Týr]; Bratislava (77-7868) (Roland) [NMB]; (Zoufal) [+H]; Bratislava - Malé Karpaty (7768) 1994-98 (*Kautman); Plášťovce (7879) 9.5.1995 (Vávra J.); Helemba (8178) 9.3.1933, 19.3.1933 (Roubal) [NMP]; Kamenica n. Hr. (8178) 5.1956 (Eiba) [* Šprysl]; 10.5.1948, 29.4.1971, 30.4.1971 (Lekeš) [* Šprysl]; (?) [c.Kybal]; (?) [* Švácha]; Kováčov (8178) (Heyrovský) [NMP, +H]; (Lekeš) [+H]; (Lorenc); 8.4.1959 (Pospíšil K.) [*Picek]; 2.5.1936 (Roubal) [c.Kratochvíl]; Stúrovo (8177-78) 25.4.1926, 24.5.1926 (Roubal) [NMB, +H, +Roubal]; 26.4.1949, 6.5.1950 (Lekeš) [c.Kratochvíl]; 10.5.1950 (Lekeš) [OL]; 29.4.1954 (Pospíšil K.) [*Picek]; (Lorenc); (Štícha) [+H]; Podunají (?) (Roubal) [+H, +Roubal 1926].

Bionomie. Listnaté lesy a lesostepi. Podle Demelta (1966) výhradně ve větvích *Quercus*, které uhynuly vlivem žíru *Coraebus fasciatus* Vill. Larvy se kuklí v VII. – VIII. a přezimují v kukelních komůrkách. Podle *Vávry larvy žijí v koncových suchých větvičkách *Quercus*, imága jsou hotová na podzim a v tuto dobu vylézají z kukelních komůrek a přezimují u pat stromů v hrabance z listů apod., dvouletý vývoj (*Vávra). - Imága je možné sklepávat časně z jara, někdy již v III., jinak IV. – V.

Živé rostliny - *Quercus*; *Quercus cerris* (*Kautman);

Hospodářský význam. Není mi známo, zda využívá k vykladení pouze odumřelé větve.

Ochrana. Problematický druh. Je otázkou, zda jeho vzácnost v posledních desetiletích byla způsobena gradacní amplitudou, nebo pouze neznalostí bionómie. Vzácný druh, který nyní ve Slovenské republice nepatří mezi přímo ohrožené.

ANAESTHETIS Dejean, 1835

Anaesthetis testacea (Fabricius, 1781)

Česká republika a Slovenská republika. Zejména v teplejších oblastech řídký až častý druh, na Slovensku hojnější. Většinou přehlížený druh, sbíraný spíše náhodně.

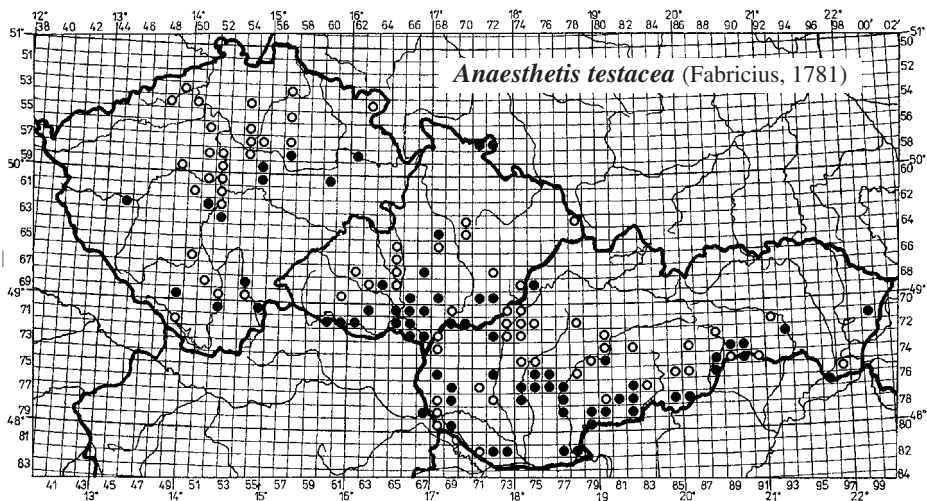
Bionomie. Listnaté lesy. Například podle Demelta (1966), Teppnera (1968-69) a Hellrigla (1967) se larvy vyvíjejí pod kůrou slabých odumírajících větviček, starší larvy pak vnikají do jádra, kde se na jaře kuklí. Bílý & Mehl (1989) udávají sílu větviček 0,5 – 1,5 cm, požerky ve dřevě. Výletový otvor je kulatý. Doba vývoje dvouletá. - Imága se venku vyskytují od ploviny V. do VI., zřídka až VIII. (Sedlčany 10.8.76 *Trmal lgt.). Dají se sklepatvat z odumírajících větví. Soumračný a noční druh.

Živé rostliny - *Quercus*, *Salix caprea*, *Juglans regia* (*Kubáň); *Aesculus* (*Vávra); *Castanea* (Hellrigl, 1967); dále se uvádí *Fagus*, *Alnus*.

Variabilita. Barva těla může být červenohnědá.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

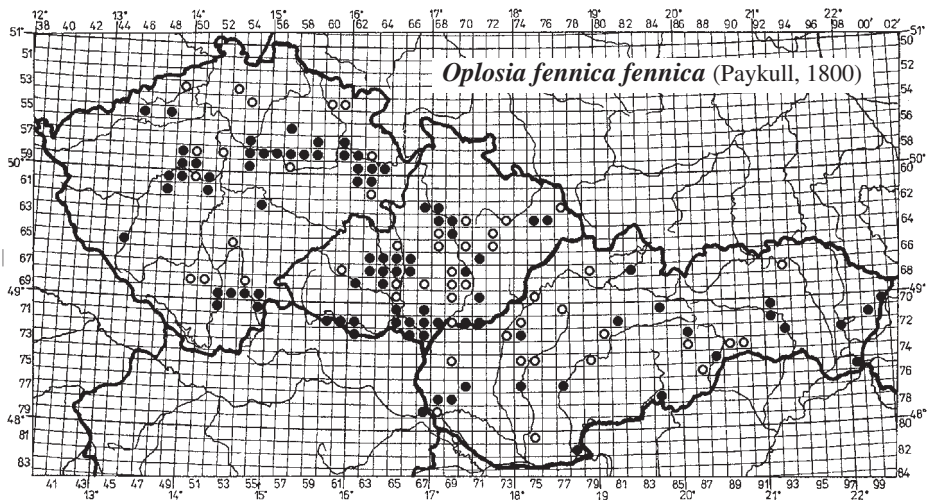

OPLOSIA Mulsant, 1863

Oplosia fennica (Paykull, 1800)

ssp. *fennica* (Paykull, 1800)

Česká republika a Slovenská republika. Lokálně spíše v nižších a středních polohách, na celém území řidký, častěji byl vychován i ve větším počtu.

Bionomie. Smíšené listnaté lesy, stromořadí kolem cest, soliterní stromy apod. Vývoj pod kůrou a v kůře odumřelých větví stojících stromů, napadá i stromy vyvrácené. Dává přednost větvím o síle cca 4 – 8 cm, ale také 3 – 20 cm. Za dobu vývoje bývá dřevo již značně zetlelé. Kuklí se obvykle v kůře, je-li kůra slabá, larva vyhlodá kukelní komůrku mělce ve dřevě. Často v ulomených větvích ležících na zemi, není jisté, zda i do těchto větví samičky kladou vajíčka, nebo se jedná o větve ulomené až po vykladení. Doba vývoje dva roky. Kemner (1922) uvádí jednoletý. Přezimuje jako larva. - Imága se vyskytují od V. do VIII., maximum výskytu VI.

Živné rostliny - Zjistil jsem pouze *Tilia*; bývá udáván též *Corylus*, *Fagus*, *Sorbus*, *Salix*, *Populus*, *Fraxinus*, *Quercus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Adamov 1982, Hladil J. lgt., Šedivý J. det., Břeclav 1971 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Dolichomitus aciculatus* (Hellén): Moravia mer. 4.1971, Hladil J. lgt., Šedivý J. det. Často larvy vyklouvávají ptáci, někdy uhne celá populace po vyschnutí dřeva.

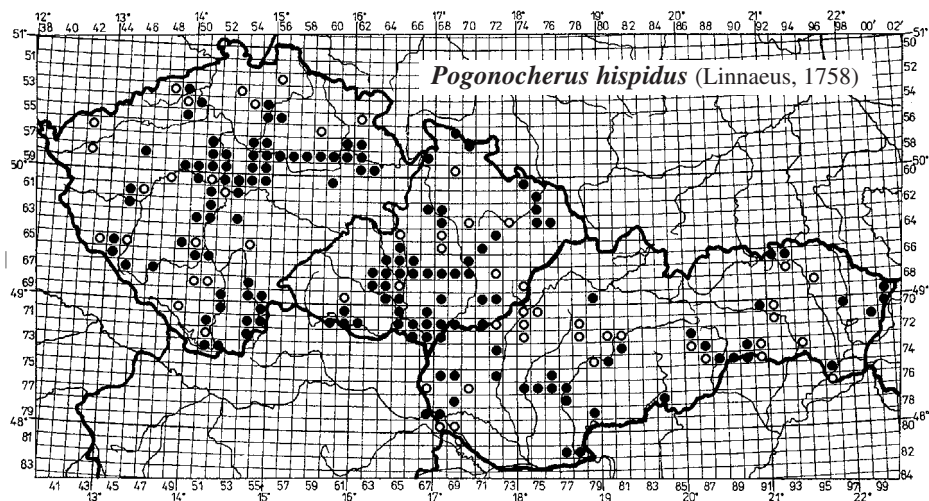
Hospodářský význam. Nepatří mezi škodlivé druhy.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

POGONOCHERUS Dejean, 1821

Pogonocherus hispidus (Linnaeus, 1758)

Česká republika i Slovenská republika. Spíše v nižších a středních polohách řídký až častý. Nenápadně žijící skrytý druh, někdy se dá vychovat ve velkém množství.

Bionomie. Vývoj larev pod kůrou odumírajících slabších větví nebo kmínků o průměru 0,6 – 2 cm, zřídka až 5 cm. Larvy vyhlodávají poměrně široké ploché chodby, při sil-

nějším obsazení dřevin se slabou kůrou dojde k jejímu zeslabení, tak začne sama odpadávat. Při silnějším napadení larvy slabé větvičky téměř rozežerou. Před kuklením se zavrtávají do dřeva kde někdy pokračují v žíru, někdy si vyhlodávají jen kukelní komůrky. Demelt uvádí 1 – 2 letý vývoj, našel přezimující imága ve dřevě. Sám jsem vychoval vícekrát stovky imág na jaře ze zimujících larev. - Je ale možné, že by tato imága v přírodě zůstala ve dřevě a tam také ještě zimovala. Výskyt imág ve volné přírodě od poloviny V. do VII., uvádí se od IV. do X. Zdržují se na větvích, chrástí apod.

Živné rostliny - *Alnus*, *Carpinus*, *Prunus*, *Frangula alnus*, *Tilia*, *Euonymus*, *Ulmus*, *Hedera*; *Salix* (*Kubáň); *Juglans*, *Sambucus nigra*, *Cornus mas*, *Viscum*, *Malus* (*Vávra J.); *Viburnum* (Teppner, 1961); *Sorbus aucuparia*, *Cotoneaster* (Kemner, 1922); dále *Quercus*, *Pyrus*, *Helianthus*, *Ulmus*, *Fagus*, *Corylus*, *Prunus*, *Pyrus*, *Salix*, *Crataegus*, *Genista*, *Swida sanguinea*.

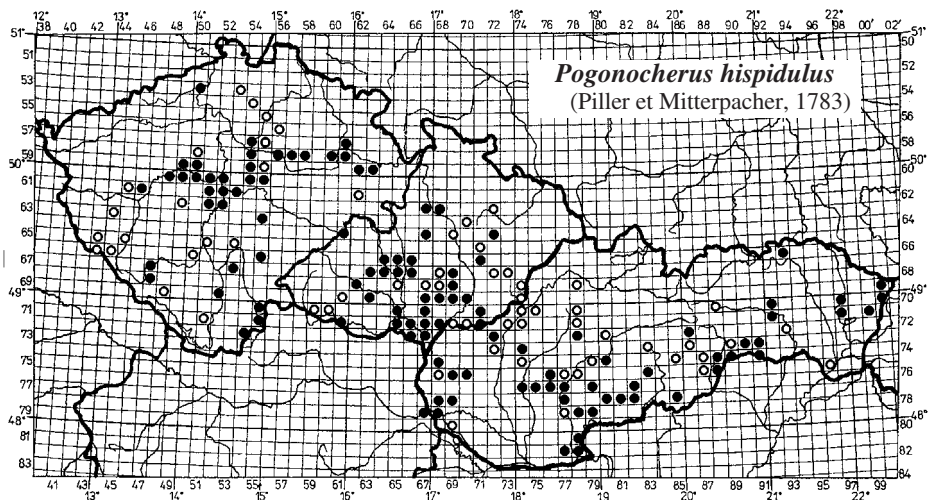
Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Ontsira antica* (Woll.): Ždánice 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Ontsira igneus* (Ratz.): Adamov 1964, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Ontsira imperator* (Hal.): Ždánice 1964, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Spathius erythrocephalus* Wesm.: Stará Boleslav, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Blacus* sp.: Stará Boleslav 1976, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides gravenhorsti* Curtis: Ždánice 20.5.1960, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides securicornis* (Hlgr.): Ždánice 1960, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Pogonocherus hispidulus (Piller et Mitterpacher, 1783)

Česká republika i Slovenská republika. V nižších a středních polohách řídký až častý. Přehlížený druh, častěji vychovaný.

Bionomie. Vývoj pod kůrou slabých, oslabených a čerstvě odumřelých větví. Larvy žerou pod kůrou, v pokročilém vývoji vyhlodávají také povrchovou vrstvu bělí a ucpávají chodbičky menšími třískami dřeva. Ke kuklení si larva vyhlodává hákovitou, často jen šikmou, různě orientovanou kukelní komůrku pod povrchem dřeva. Podle Demelta (1966) má dvouletý vývoj a imága se líhnou na podzim a přezimují v kukelní komůrce. Sám jsem vícekrát z přezimujících larev vychoval imága na jaře. Je však možné, že se v přírodních podmínkách měla vylíhnout až na podzim. Imága se vyskytují IV. – VII.

Živé rostliny - *Frangula alnus*, *Alnus*, *Betula*, *Salix caprea*, *Corylus*; *Malus* (*Deneš); *Carpinus*, *Alnus* (*Vávra J.); *Quercus*, *Euonymus* (*Kubáň); *Malus*, *Amelanchier ovalis*, *Viburnum lantana* (Teppner, 1961); *Fagus*, *Crataegus*, *Sambucus*, *Juglans* aj.

Přirození nepřátelé - *Cleridae*: *Opilo taeniatus* Klug.: Milovice (7166) 1975, Sláma M. lgt., Kodýtek det. (Vychován ještě společně s *Molorchus umbellatarum* (Schreb.).

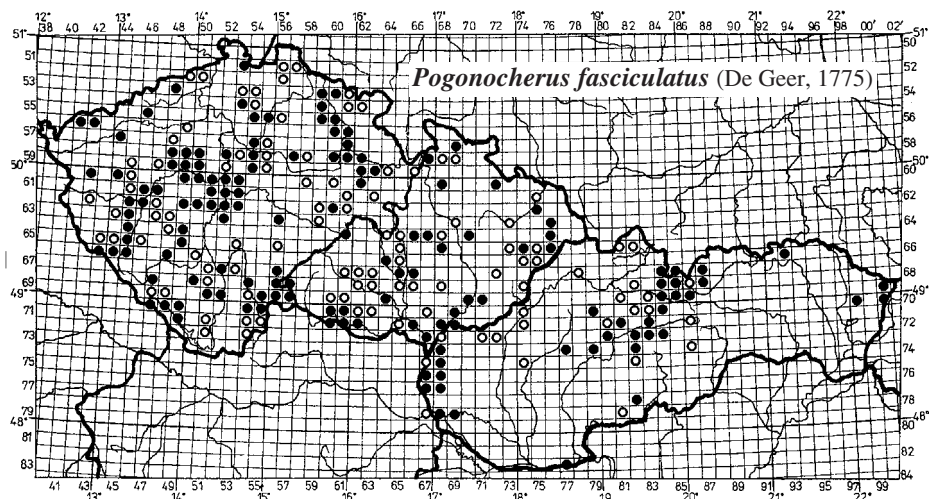
Hospodářský význam. Nepatří mezi hospodářsky významné druhy.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Pogonocherus fasciculatus (De Geer, 1775)

Kozlíček přeslenový

Česká republika i Slovenská republika. Široce rozšířen v jehličnatých porostech, řídký až hojný, ve volné přírodě nalézán méně často, lze jej ale vypěstovat ve velkém množství.

Bionomie. Jehličnaté porosty od nížin až do hor. Vývoj pod kůrou slabších větví, vršků oslabených, nebo vyvrácených stromů, v dolních přirozeně odumírajících větvích živých stromů. Dává přednost materiálu o průměru do 3 cm, ev. až 5 cm. Larva vyžírá chodby pod kůrou. Kuklí se v hákovité komůrce ve dřevě. Podle Demelta (1966) přezimuje ve

stadiu imága. Sám jsem našel přezimující pouze larvy, imága se vylhla doma na jaře. Přezimující imága ve dřevě jsem nenašel, ale našel jsem je venku v prvých jarních teplých dnech po roztání sněhu, takže zřejmě přezimovala, ale není mi známo zda v požerku. Shrneme-li údaje o době vývoje, kuklení i líhnutí imág, značně se liší. Podle mého názoru je pravděpodobné, že doba od vykladení vajíčka do doby pohlavní dospělosti je dvouletá, bez ohledu na to, zda brouci přezimují v kukelních komůrkách nebo mimo ně. (Kubaň 10.8.74 dvě imága ve dřevě z Nové Sedlice). - Imága se mimo dřevo vyskytují od V. do VIII., udává se III. – X. na čerstvých větvích po těžbě, dolních odumírajících i živých větvích na stromech.

Živné rostliny - *Picea*, *Abies*, *Pinus*.

Přírození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Cenocoelius agricolator* L.: Přísečnice, Pfeffer A. lgt. (Kolubajiv S. det., 1934); *Cyanopterus flavator* (F.): Brezová p.Br. 1966, Čapek M. lgt. & det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Ephialtes manifestator* L.: Myjava, Pfeffer A. lgt. (Kolubajiv S. det., 1934).

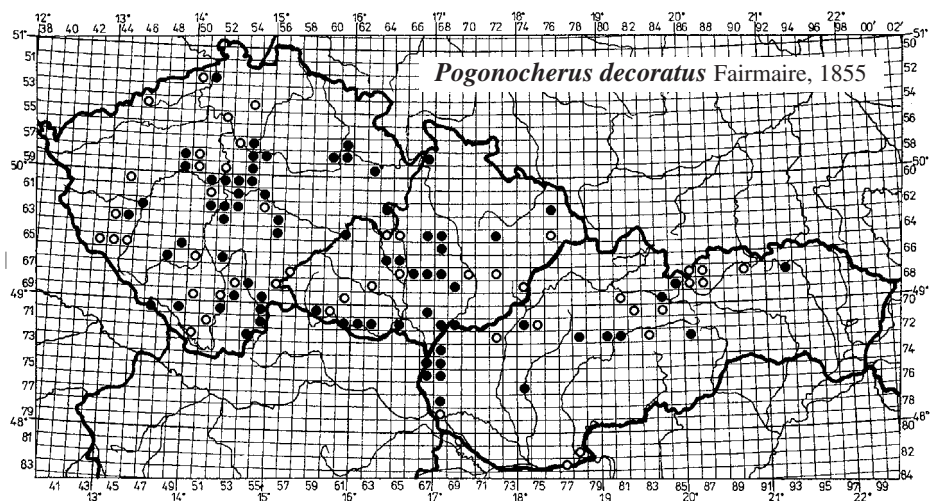
Hospodářský význam. V učebnicích je uváděn jako škůdce. Dosud jsem se nesetkal s případem, kdy by bylo možné zcela jasně tento druh označit jako vysloveně primárního škůdce. U odumřelých stromků v kulturách, na kterých se tento druh zdánlivě jako primární škůdce vyskytoval, byla vždy prvotní příčina úhynu jiná. Především patřila do okruhu houbových chorob.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

Pogonocherus decoratus Fairmaire, 1855

Česká republika. Častý až vzácný lokálně rozšířený druh v borových lesích převážně nížinných a středních poloh.

Slovenská republika. Pouze v borových oblastech západního Slovenska řídký, jinde velmi lokální a vzácný.

Bionomie. Vývoj ve slabých větvičkách o průměru většinou kolem 1 cm. Požerek pod kůrou, kuklí se ve dřevě. Ve slabších větvičkách mohou larvy rozežrat celou větvičku. Imága se líhnou koncem léta a brzy po vylíhnutí opouštějí požerky. Přezimují jako imága. - V přírodě se s dospělci můžeme setkat od časného jara převážně do poloviny VI. Od IX. je možné je sklepávat např. na spodních živých i odumřelých slabých borových větvích. Řada imág však byla nalezena i v ostatních letních měsících. Podle Demelta (1966) v Alpách vystupuje až do výše 1700 m n. m.

Živné rostliny - Převážně v *Pinus*, vzácně v *Picea*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Doryctes undulatus* (Ratz.): Adamov 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Lestricus secalis* (L.): Adamov 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Townesia tenuiventris* (Holmgr.): Chlum u Třeboně 1952, 1953, Niedl J. lgt., Šedivý J. det.

Hospodářský význam. Protože napadá především oslabené větvičky, které by ve většině případů stejně odumřely, nelze jej považovat za škůdce.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Pogonocherus ovatus (Goeze, 1777)

Česká republika. Velmi lokální druh, jehož výskyt je závislý na zbytcích jedlí a jedlových porostů v našich lesích.

Slovenská republika. Přestože na Slovensku se zachovalo více jedlí a jedlových porostů než v českých zemích (přes jejich obrovský úbytek), bylo zde nalezeno mnohem méně kusů.

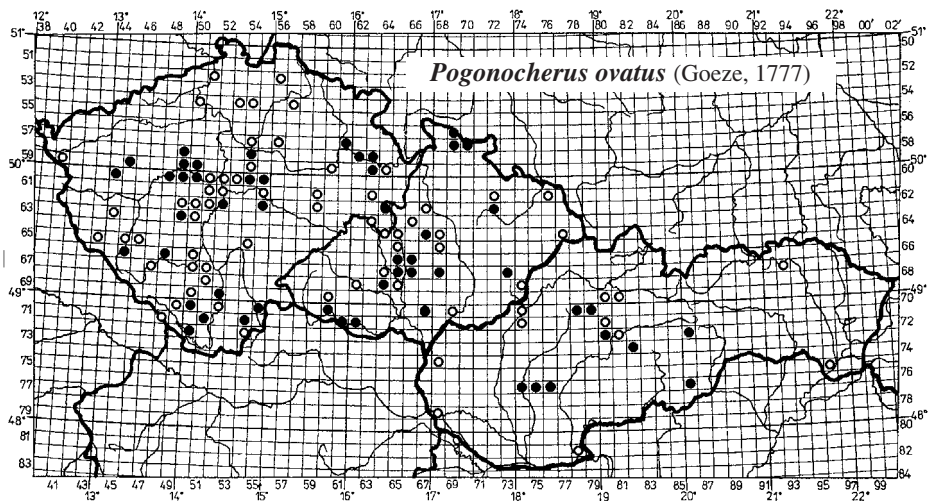
S: **Malé Karpaty** (?) (Pfeffer, Roubal) [+Roubal]; **Bardejov** (6793) (Csiki) [+Roubal, +H]; **Klák** (6980) 5.-6.1957 (?) [LVÚ Banská Štiavnica]; **Ružomberok** (6981) (Sekera) [+Roubal]; **Horné Orechové** (7074) (Korbel) [+Roubal]; **Vricko** MF (7078) 5.6.1962 (Cengel); **Gaderská dolina** (7079) 7.1967 (Pucholt R.); **Trenčín** (7174) [+Brancsik 1906, +Roubal, +H]; (Čepelák) [NMP]; **Špania dolina** (7180) (Roubal) [+Roubal]; **Banská Bystrica** (7280-81) (Roubal) [+Roubal, NMB]; 3.2.1986 (Kubinec) [*Franc]; **Muráň** (7286) (Profant J.) [*Kautman]; **Poľana** (7382) 3.8.1979 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; 1979 (?) [*Týr]; **Moravský Ján** (7468) (?) [+H]; **Slov. Nové Mesto** (7596) (Csiki) [+Roubal]; **Zobor** (7674) (Barabás) [*Šiška]; **Jelenec** (7675) 3.6.1983 (Čermák R.); **Zlaté Moravce** (7676) 28.5.1983 (Kybal); **Vinice** (7686) 25.6.1965 (?) [LVÚ Banská Štiavnica]; **Bratislava** (7868) (Kavan) [NMP, +H]; **Štúrovo** (8178) (Roubal) [NMB]; **Panský diel** (?) (Roubal) [+Roubal]; **Pohroní** (?) (Roubal) [+Roubal]; **Pováží** (?) (Roubal) [+Roubal].

Bionomie. Vývoj v koncových větvích. Podle ústního sdělení Hladila je vývoj larev v jedlových slabších větvích poměrně krátký a včetně výletu imág proběhne od jara do podzimu. - Přezimuje v úkrytech jako imágo. Imága se vyskytují od konce léta do jarních měsíců, řada imág však byla nalezena i v měsících VI. – VIII. Převážně jsou dospělci nalézáni v zimě pod šupinami kůry v dolních částech živých starších Abies.

Živné rostliny - *Abies*, Demelt (1966) prý tento druh vychoval z *Ulmus*, dále uvádí též *Quercus*, *Betula* a *Castanea*.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Z přírody mizící druh, výskyt je závislý na zbytcích jedlí a jedlových porostů u nás a do budoucnosti zejména na tom, zda jedle bude opět v lesích vysazována a v jakém množství.

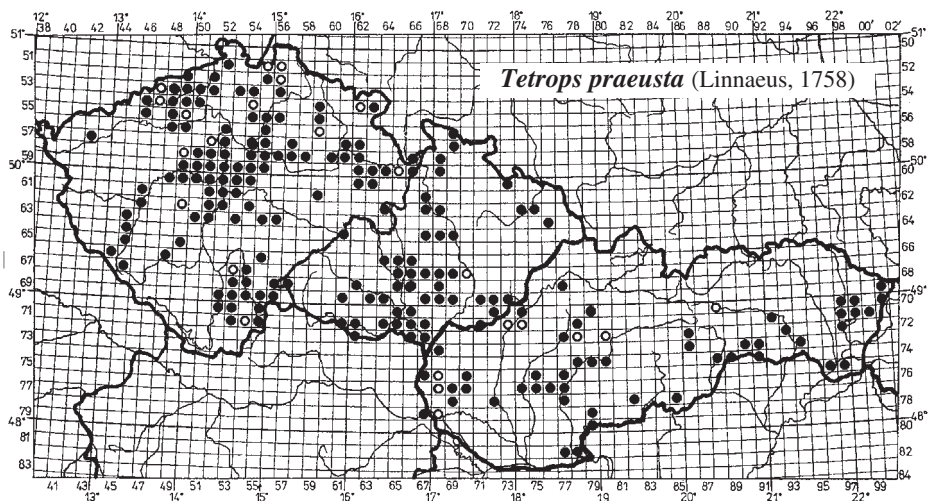

TETROPS Kirby, 1826

Tetrops praeusta (Linnaeus, 1758)

Kozlíček ovocný - vrzúník ovocný

Česká republika i Slovenská republika. Podle nálezů není jisté, zda se vyskytuje po celém území. Řídký až hojný, dá se vychovat ve velkém množství.

Bionomie. Především ovocné sady, dále stromořadí, prořídle smíšené listnaté lesy. Vývoj larev v nejslabších oslabených nebo odumírajících větvičkách. Larvy vyžírají chodbičky pod kůrou a kuklí se v komůrce ve dřevě, nebo i v mělké prohlubenině v běli. Přezimuje v larválním stadiu. Zjistil jsem pouze jednoletou generaci. - Imága se vyskytují v V. a VI. na odumírajících větvích, listech a za slunného počasí i na různých květech, např. *Crataegus*, ovocných stromech aj. Při zralostním žíru imága skeletují listy, případně vyžírají plošky.

Živné rostliny - *Pyrus*, *Prunus*, *Malus*, *Frangula alnus*, *Ulmus*, *Cydonia oblonga*, *Persica vulgaris*, *Morus*; *Salix*, *Quercus* (*Šiška); dále se uvádí *Mespilus germanica*, *Juglans*, *Crataegus*, *Euonymus*, *Rosa*, *Tilia* aj.

Přirození nepřítelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Cenocoelius analis* (Ns.): Lednice 1973, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Apanteles iarbas* Nix.: Olomouc 1974, Starý lgt. (+Čapek, Hladil, Sedivý 1982); *Hym.*, *Chalcididae*: *Cheipachus colon* (L.): Holovousy u Hořic (Bouček Z. det., 1957); *Dinotoides bicalcaratus* Bouček: Holovousy (Bouček Z. det., 1957) - u obou posledních druhů spolu s *T. praeusta* byla vypěstována rovněž *Magdalis* sp. Napadené větvičky jsou na jaře nápadně tím, že většina kůry bývá oklována ptáky.

Variabilita. V barvě krovek obvykle nepřilíš variabilní druh. Výraznou odchylku tvoří vzácně se vyskytující zcela černá, nebo téměř černá forma. Nejde o záměnu se západním druhem dříve uváděným jako *Tetrops nigra* Kraatz, 1859, ani východním *Tetrops gilvipes* (Faldermann, 1837). Mnozí naši entomologové se domnívají, že může jít o odlišný taxon. Tento názor podporuje skutečnost, že tato forma byla nalezena na méně obvyklých dřevinách, zejména *Frangula alnus*. Na této dřevině se však vyskytuje i typická forma.

Hospodářský význam. Často uváděný škůdce ovocných sadů. Za určitých podmínek při mírném oslabení dřevin se může stát fyziologickým škůdcem, způsobit odumření koncových větví a připravit podmínky pro nálet dalších škůdců a napadení houbovými chorobami.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

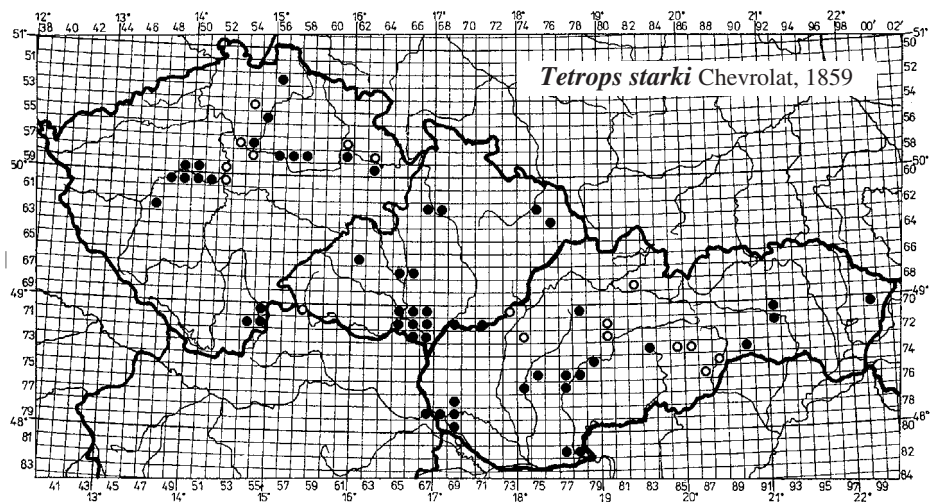
Tetrops starki Chevrolat, 1859

Česká republika i Slovenská republika. Celkově vzácný a lokální druh, na některých lokalitách častější.

B: **Liberec** (5256) 5.1986 (Krejčíř M.) [* Krejčíř]; **Polomé hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915]; **Kosmonosy** (5555) (König) [+Zúber 1983]; **Neratovice - Libiš** (5753) 26.5.1932 (Štícha, Ecler, Heyrovský) [+H]; 24.5.1931 (Klička, Pohnert) [+H]; **Vestec Káraný** (5754) (Černý Z.); **Hradec Králové** (5861) (Balthasar); 13.5.1943 (Bouček) [*Kocourek F.]; **Věkoše** (5761) 13.5.1943 (Bouček); **Jirny** (5854) (Ecler) [HKR]; **Libice n. Cidl.** (5856) 22.5.1982 (Čermák R.); 10.5.1979 (Černý Z.); 12.6.1977 (Kybal); **Chofovice** (5857-58) (Sobota J.) [+Sobota 1974]; **Vysoké Chvojno** (5861) (Růžička) [BRN]; **Doudleby n.Orl.** (5863) (Balthasar) [+H]; **Nížbor** (5949-50, 6049) 5.6.1960 (Prokš) [NMP]; 10.5.1978 (Burda) [+Burda 1984]; 1962 (Sláma M.); **Nová Huť** (6049) 19.6.1930 (Klička) [+H 1933]; **Zbečno Klíčava** (5949) 6.6.1993 (Rejzek, Hoskovec); **Zloukovice** (5949) (Sláma); **Praha** (5952) 26.5.1932 (Ecler) [BRN]; **Bošín** u Choceň (5963) (Jelínek Jar.); (Sobota J.); **Skrýje** (6048) 5.1974 (Pavlíček); **Beroun** (6050) 24.6.1984 (Švec); **Dobřichovice** (6051) 15.5.1949 (Král) [*Havelka]; **Karlík** (6051) (Hanzlík) [+H]; 5.1964 (Černý J.); 8.5.1978 (Hanousek) [* Hron]; **Praha okolí** (6052) (+Horion) [+H]; **Rokycany** (6247) 28.5.1980 (Hron); **Chlum u Třeboně** (7055) 6.1981 (Niedl); **Suchdol n. Lužnicí** (7154-55) (Niedl, Hoffer aj.); **Markéta** (7058) 25.6.1947 (Štícha) [+H].

M: Moravičany (6267) (Jeniš); **Renoty** u Litovle (6268) 13.6.1976 (Bojčuk); **Brunšperk** (6275) (Zoufal) [+H]; **Paskov** (6275) (Graf) [Sláma M.]; **Polanka n.Odrou** (6275) 5.1994 (Jeniš I.); **Metylovická hůrka** (6376) 4.6.1989 (Sitek T.); **Smrk Beskydy** (6476) 29.6.1991 (Sitek T.); **Březeje** (6662) 11.7.1979 (Pospíšilová) [BRN]; **Brno Bystrc** (6765) 6.1973 (Kalivoda); **Adamov** (6766) (Hladil); **Pouzďřany** (7065) 24.5.1931 (Heyrovský) [+H 1933]; (Kalivoda V., Nikodým M., aj.); **Strachotín** (7066) (Hladil); **Cejč** (7067) (Bechyně) [c.Kratochvíl]; **Hovorany** (7067) 3.6.1982 (Lauterer) [BRN]; **Děvín** (7165) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Pavlovské vrchy** (7165-66 (Hladil, Odvárka aj.); **Ladná** (7167) 1982 (Vávra J.); **Podivín** (7167) ? (c.Černý Z.) [+Černý]; (c.Růžička T.) [+Černý]; 16.6.1984 (Čermák R.); 1980 (Šafanda); **Rohatec** (7169) 18.6.1984 (Klváček); **Velká n.Velíčkou** (7171) (Černý Z.); **Mikulov** (7165) (Hladil); **Lednice** (7266) (c.Černý Z., Kybal M., Vaňhara J.) [+Černý]; 1980 (Říha J.); **Břeclav** (7267) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; (Deneš K., Jeniš aj.); **Tvrdonice** (7267) 1987 (Karas V.).

S: Lúčky Kúpele (6882) 7.1933 (Matějka) [+H]; **Zlatovce** (7073) (Kavan) [+Roubal]; **Vricko** (7078) (Strejček) [c.Seichert V.]; **Margecany** (70-7192) (Kohoušek, Krupka) [+H]; **Ladomírov** (7099) 26.5.1991 (Vávra J.); **Harmanec** (7180) (Roubal) [+Roubal]; **Inovec** (7274) (Čepelák, Kavan, Richter, Korbel) [+H]; **Banská Bystrica** (7280) (Čejka) [+Roubal]; (Roubal) [+H]; **Kamenistá dolina** (7383) 17.7.1986 (Franc V.); **Tisovec** (7385) (Roubal) [+Roubal]; **Revúca** (7386) 3.6.1933 (Hajný) [+H]; **Zadiel** (7390) (Trmal); **Hronská Breznica** (7479) (Roubal) [+H, +Roubal]; **Šášovské Podhradie** (7479) 1990 (?) [*Týr]; **Plešivec** (7488) (Roubal) [NMB]; **Nitra Plieška** (7575) 5.1979 (Valenčík M.); **Pohronský Inovec** (7577) 3.6.1983 (Čermák R.); **Žarnovica** (7578) (Seichert V.); **Gemer** (7587) (Roubal) [+Roubal]; **Nitra Lupka** (7674) (Cunev) [*Šiška]; **Hronský Beňadik** (7677) 14.5.1989 (Jeniš I.); 1990 (?) [*Týr]; **Vinosady** (7769) (Barabás L.) [+Barabás1976]; 5.1986 (Nikodým M.); **Devínska Kobyla** (7867) (Barabás L.) [+Barabás1976, +Jendek 1978]; (Kautman); **Bratislava** (7868-69) (?) [NMP]; 9.1979 (Jendek) [*Píček]; (Krlín); **Kvetoslavov, Miloslavov** (7969 (Kautman); **Belianske kopce** (8177) (Švácha); **Stúrovo** (8177-78) (Roubal, Sláma, Volák aj.); **Tisovec** (8177) (Roubal) [NMB]; **Chlaba** (8178) 25.6.1970 (Šimek) [LIT]; **Kamenica n.Hr.** (8178) (Jeniš); 11.5.1968 (Kocourek F.); **Kováčov** (8178) (Krupka) [+H]; (Lorenc); **Skalka NT** (?) (Roubal) [+Roubal]; **Ulmanka** (?) (Roubal) [+Roubal].

Bionomie. Smíšené listnaté lesy. Požerky podobné jako u předcházejícího druhu, pod kůrou a částečně ve dřevě. V koncových větvičkách o průměru do 2 – 3 cm, obvykle v korunách stromů. - Imága na větvích, listech a květech, např. *Fraxinus*. Heyrovský (1955) uvádí vývoj společně s *Agilus convexicollis* Redtenb.

Živné rostliny - Vývoj spolehlivě zjištěn ve *Fraxinus*; *Juglans* (König).

Přirození nepřítelé - *Hym., Braconidae: Cenocoelius analis* (Ns.): Dolní Věstonice 1973, Hladil J. lgt., Čapek M. det.

Variabilita. Málo variabilní druh, velmi vzácně jsou krovky černé nebo tmavé.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

AEGOMORPHUS Haldeman, 1847

Acanthoderes Audinet-Serville, 1835 - Heyrovský (1955), Sláma (1993)

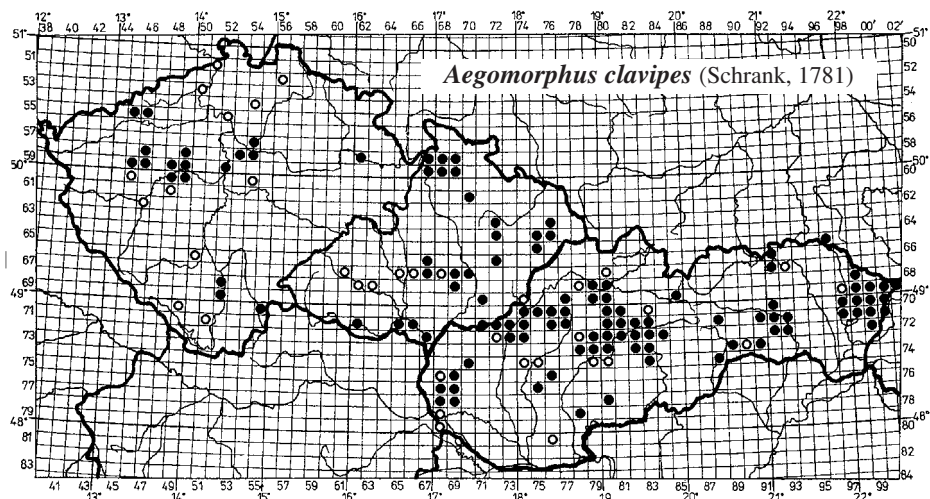
Aegomorphus clavipes (Schrank, 1781)

Česká republika. V Čechách a západní části Moravy lokální, převážně řídký až vzácný druh.

B: Krkonoše (?) [+H]; Mezní Louka (5151) (?) [+H]; Telnice (5249) 16.7.1924 (?) [+Vysoký 1991]; Liberec (5256) (Podaný) [NMB]; Fláje (5347) (Fabich) [NMP]; Blansko (5350) (?) [+Vysoký 1991]; Polomé hory (5454) (Kral) [+Kral 1915]; Křimov (5545) 6.1965 (Laibner) [+Táborský 86]; Chomutov (5546) (Lorenc); Liběchov (5552) (?) [NMP]; Benátky n. Jizerou (5754) (Podaný) [+Zúber 1983]; Petrohrad (5846) 1986 (Těšál I.); Mírovce (5853) (Černý Z.); Stará Boleslav (5854) 1958 (Sláma M.); Týniště n. Orlicí (5862) (?) [HKR]; Rabštejn n. Střelou (5945) 11.7.1973 (Steinger); 1983 (Brach); Krty (594 6) 28.7.1984 (Šilha); Křivoklátsko (5849, 5948-50, 6048-50) (Moravec J., Rébl J., Burda A., Rejzek); Praha Krč (5952) 6.1973 (Krejčí) [+Mička 1990]; Manětín (6045) (?) [PLZ]; Jevany (6054) 5.6. (Pfeffer A.); Zbiroh (6148) (Heyrovský) [NMP]; Zábělá (6246) (?) [PLZ]; Písek (6650) (?) [+H]; Hluboká n. Vlt. - Purkarec (68-6952) (Deneš, Janda J., Vlasák J. Trmal A. a další); Bobík (7049) (Keil A.); Majdalena (7055) 6.1983 (Deneš K.); Klet (7151) (c.Keil) [CBU]; (Flégr) [NMB]; (Heyrovský) [NMP]; (Kunst); [+H].

M: Třebíč (6761) (?) [HKR]; Brno okolí (6765) (Müller) [+H]; Adamov (6766) (Hladil); Náměšť n. Oslavou (6862) (?) [OPA]; Senorady (6863) (Matoušek) [+H]; Havraníky (7162) (Vávra J.) [*Vávra J.]; Pavlovské vrchy (7165) 6.1982 (Deneš K.); (Hladil).

Slovenská republika. Především v oblasti původních Faget častý až hojný druh.

Bionomie. Vývoj larev v listnatých dřevinách, převážně silnějšího průměru cca od 15 cm do neomezené síly. Ve stojících souších, vyvrácených stromech i ponechaných zbytcích po těžbě. Ploché chodby larev vedou pod kůrou, kuklí se nehluboko v povrchovém dřevě v ploché komůrce, méně často pod kůrou. Doba vývoje dvouletá, též podle Demelta (1966), ale udává se i jednoletá. Z téměř dospělých larv nalezených ve větvi (*Quercus*, Stará Boleslav), ponechané bez ošetřování v domácích podmínkách, se vylíhlo zdravé imágo až po 5 letech. - Imága se venku vyskytují od posledních dnů V. do VIII., maximum VI. – VII., sedávají na bocích a spodní straně dřeva silných výřezů, v rovném dříví, často i pobíhají po dřevě.

Živné rostliny - Převážně *Fagus*, dále *Quercus*, *Betula*; *Populus* (Španělsko); *Tilia* (Teppner, 1961); *Populus tremula* (Palm, 1951b).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Inovec, Hladil J. lgt., Šedivý J. det. Velmi často larvy pod kůrou vyklouou ptáci.

Variabilita. Částečná variabilita je ve tvaru skvrn na krovkách.

Hospodářský význam. Není citelným hospodářským škůdcem, protože larvy způsobují převážně jen povrchové poškození dřeva.

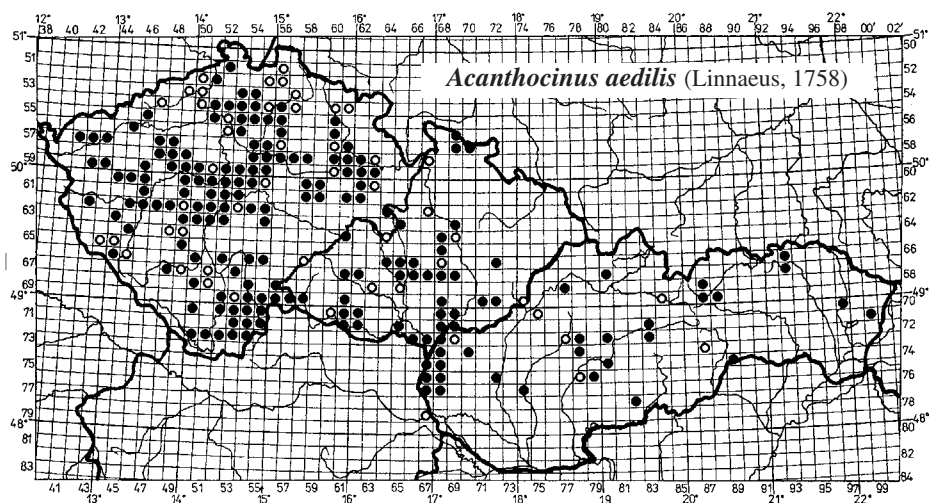
Ochrana. Nepatří k ohroženým druhům.

ACANTHOCINUS Dejean, 1821

Acanthocinus aedilis (Linnaeus, 1758)

Kozlíček dazule (tesářík domácí, dazule domácí) - vrzúník borovicový (fuzáč domový, vrzúník velkofúzy, fuzáč domácí, vrzúník velkotypkadlový, dazula velkofúza, dazula domácí)

Česká republika i Slovenská republika. V nížinách a středních polohách řídký až hojný druh, podle nalezených kusů je na Slovensku mnohem vzácnější.

Bionomie. Typický druh borových souvislých lesů i drobných lesíků. Vývoj především pod silnou, zřídka pod slabou borovou kůrou pokáceného nebo vyvráceného nebo jinak odumřelého dřeva. Protože silnější výřezy jsou z lesa odváženy, probíhá vývoj nejčastěji pod kůrou pařezů. U stojících stromů jsou napadány téměř jenom dolní části, ležící stromy po celé délce kromě míst s velmi slabou kůrou. Larvy vyžírají pod kůrou ploché chodby. Před zakuklením larva vyhlodá v bělové vrstvě dřeva mělce (obvykle do 2 cm) plochou kukelní komůrku. Často tam, kde je silnější kůra, vyhlodá komůrku přímo v ní a kuklení pak proběhne tam, nebo se zakuklí mezi kůrou a dřevem a kukelní komůrku obloží vykoušanými třískami. Nová imága se líhnou od VIII. do X. a přezimují v komůrkách. Zcela výjimečně v dlouhých teplých letech vylézají imága již na podzim. Z těchto nálezů vznikl často publikovaný omyl o dvou generacích v roce. Vývoj je obvykle dvouletý, spolehlivě jsem ale zjistil i jednoletý. V pařezech stromů, které jsem sám kácel, byla příští rok na jaře imága. - Imága se vyskytují venku někdy již v III., většinou pak od poloviny IV. do poloviny V., někdy až do počátku VI. Večerní a noční druh, přes den jsou imága většinou skryta ve šterbinách kůry a pod dřívím, často však i přebíhají po dříví, někdy i létají. Bývá zavlékán s palivovým dřívím i do domácností, odtud "tesařík domácí".

Živé rostliny - Především různé druhy *Pinus*, uváděn bývá také na *Picea*, *Abies* a *Larix*

Přirození nepřátelé - *Diptera*: larvy *Asilidae*. Především datlovití ptáci a ještěrky.

Variabilita. Skvrny na krovkách bývají málo zřetelné.

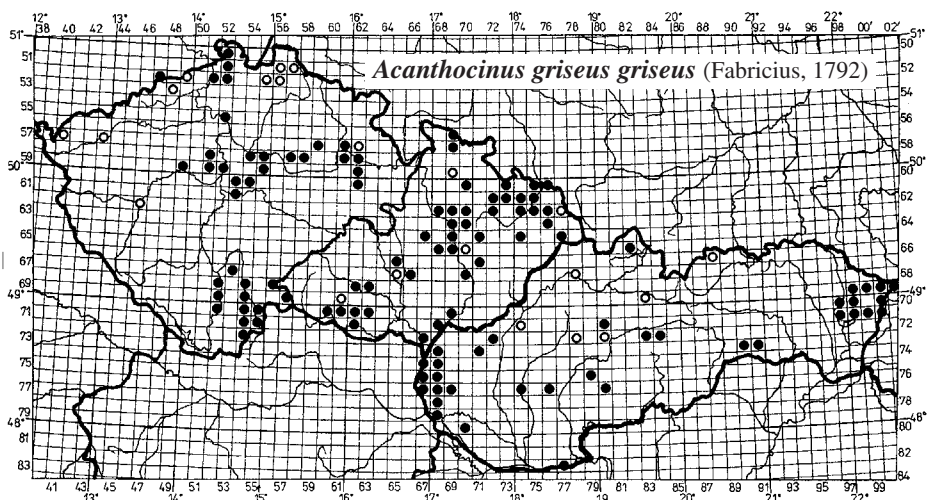
Hospodářský význam. Sekundární druh, nikdy jsem nezjistil, že by připadal v úvahu jako fyziologický škůdce. Protože cennější borová kulatina musí být z kvalitativních důvodů brzy po pokácení odvezena z lesa a rozřezána, způsobují larvy povrchové poškození běle pouze u podřadných sortimentů. Druh je možné považovat spíše za užitečný, protože larvy při žíru sežerou i všechny larvy kůrovců, které se v místech požerku vyskytnou.

Ochrana. Nepatří k ohroženým druhům.

Acanthocinus griseus (Fabricius, 1792) *ssp. griseus* (Fabricius, 1792)

Česká republika i Slovenská republika. Dříve oprávněně pokládán za velmi vzácný druh. K namnožení došlo změnou hospodaření v našich lesích (ponecháváním těžebních zbytků a opožděným zpracováváním kalamitního dříví a souší) a celkovým častým přemnožením kůrovců především na smrcích. Dosud je nutné považovat tento druh za lokální, místy velmi vzácný, místy až hojný. Zejména se rozšířil v jižních Čechách po kalamitách *Ips typographus* (L.), na severní Moravě po postupném velkoplošném namnožení *Ips duplicatus* (Sahlb.) na sklonku osmdesátých a počátku devadesátých let, kdy bylo vytěženo mnoho set tisíc m³ dřeva, a na východním Slovensku po kalamitě *Ips typographus* (L.) v šedesátých letech..

Bionomie. Jehličnaté, především smrkové lesy všech kategorií. Vývoj larev pod kůrou oslabených, vyvrácených, čerstvě pokácených nebo i stojících stromů s čerstvým lýkem. Údaje o vývoji larev v suchém dřevě se nezakládají na pravdě, dřevo musí mít určitou

vlhkost. Suchým se toto dřevo může někdy stát až během dalšího vývoje larev a pak obvykle dochází i k úhynu larev. Tento druh napadá obvykle dříví, které již bylo napadeno kůrovci, zejména druhy *Ips typographus* (L.) a *duplicatus* (Sahlb.), méně často *Pityogenes chalcographus* (L.). Dává přednost silnějším průměrům do neomezené tloušťky, ale můžeme je najít i ve slabých větvích cca od 3-5 cm. Larvy vyžírají ploché chodbičky, které ucupávají vyhlodanou drť s exkrementy, později i s třískami, nebo je vyhazují otvory ven. Kuklí se v mělké ploché komůrce pod povrchem dřeva (do 10 – 15 mm), méně často přímo pod kůrou, nebo přímo v silnější kůře (*Pinus*). Komůrka bývá podélná i šikmá k ose dřeva. Závrtový a zároveň výletový otvor je ploše oválný, ucpaný až 6 mm dlouhými třískami. Přezimuje v larválním stadiu. Kukelní komůrka je hotová převážně již na podzim, méně často ji larva vyhlodává až na jaře. Doba vývoje jeden až dva roky, zřejmě podle místních a teplotních podmínek. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., maximum konec VI. – VII. Přes den jsou schována na spodní straně dřeva, ve štěrbinách a pod šupinami kůry, zřídka přebíhají po kůře. Soumravný a noční druh, přilétá často na světlo.

Živné rostliny - Zejména *Picea*, méně často *Pinus sylvestris* a *uncinata*; Kočárek, Hudeček & Šuhaj udávají též *Abies*.

Přírození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Atanycolus initiator* (F.): Suchdol n.L.. 1967, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Dipt.*, *Tachinidae*: *Billaea triangulifera* Zett.: Suchdol n.L. 1967, Sláma M. lgt., Čepelák det. *Col.*: Kočárek, Hudeček a Šuhaj (1995) uvádějí *Thanasimus formicarius* (L.), *Malachius* sp. a *Raphidia notata* Fabr. Datlovití ptáci.

Variabilita. Slabá variabilita v kresbě krovek.

Hospodářský význam. Sekundární druh napadající stromy již nějakým způsobem oslabené. Jako technický škůdce má jen nepatrný význam, protože způsobuje jen povrchové poškození dřeva. V době, kdy larva vstupuje do dřeva, bývá dřevo již silně poškozené modráním (u *Pinus* vždy). I tento druh je svým způsobem užitečný žírem larev kůrovců v místě požerků.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

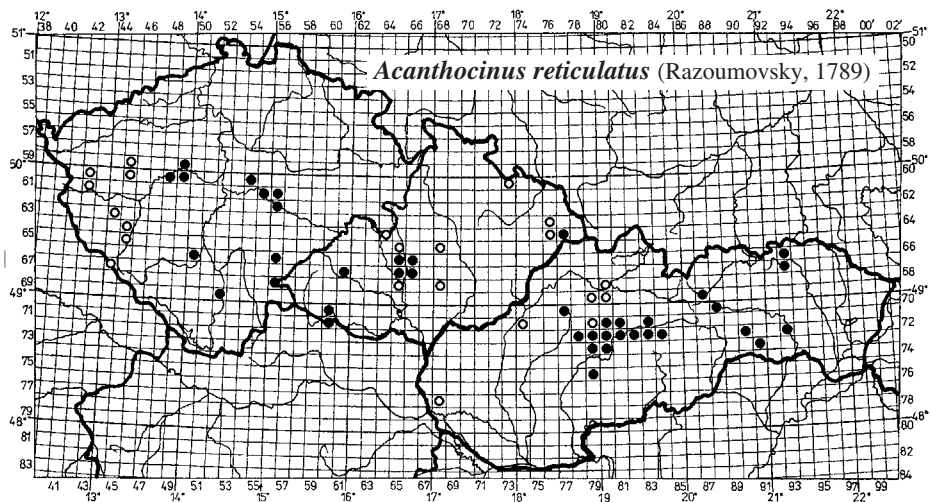
Acanthocinus reticulatus (Razoumovsky, 1789)

Česká republika i Slovenská republika - Celkově velmi lokální a vzácný až velmi vzácný druh: Na lokalitách, kde má dosud jedle větší zastoupení (např. u Brna a místy na Slovensku), bývá nalézán častěji, zejména vývojová stadia nebo imága v kuckelních komůrkách.

B: Bohemia (?) (Roubal coll.) [NMB]; **Českosaské Švýcarsko** (?) (Lokaj) [+H]; **Rabštejn n. Sřtelou** (5945) 27.6.1946 (Sobota A.) [PLZ]; (Purkyně) [+H]; **Křivoklát** (5949) 1970, 10.2.1974 (Sláma M.); **Mariánské Lázně** (6042) (Klenka [c.Kratochvíl]); **Manětín** (6045) (Brožík) [+H]; **Broumy** (6049) 10.6.1908 (?) [NMP]; 5.7.1980 (Burda A.) [+Burda 1984]; **Hředle** (6049) 5.6.1907 (Žatec J.) [NMP]; **Skryje** (6048) 1981 (Sláma M.); **Leontýn** (6049) 1970, 1975 (Sláma M.); **Říčany pila** (6054) 1988 (Sláma M.); **Planá u Mar. Lázní** (6142) (Nickerl) [+H]; **Český Šternberk** (6155) 1987 (Sláma); **Kácov** (61-6256) 1987 (Sláma M.); **Stod** (6344) (Thurnher) [+H 1933]; **Lužanská hora** (6445) (Čejka) [+H]; **Běleč u Švihova** (6545) (Čejka) [+H]; **Chudonice** (6545) (Čejka J.) [*Pfeffer, +H]; 1899 (Roubal) [NMP]; **Písek** (6650) (Kudrna A.); **Kamenice n. Lipou** (6656) 1988 (Sláma M.); **Nýrsko** (6744) (?) [c.Kratochvíl]; **Jarošov n. Nežárkou** (6856) 1988 (Sláma M.); **Hluboká n.Vlt.** (6952) 5.1977, 1981 (Pfeffer, Zumr); 1991 (Vlasák J.); **Borovská hora** (?) (Čejka) [+H]; **Doubrava** (?) (Čejka) [+H]; **Kaliště** (?) (Čejka) [+H]; **Ryčej** (?) (Čejka) [+H]; **Stramchy** (?) (Čejka) [+H]; **Tuhoš** (?) (Čejka) [+H].

M: Březina (?) 7.1964 (Volák) [HKR]; **Opava** (6073) [+Letzner 1891, +H]; **Místek** (6376) [+Letzner 1891, +H]; **Rovečné** (6464) (Fleischer) [NMP, HKR, +H]; **Lysá hora** (6476) (Steigerwald) [+H]; **Mionší** (6477) 15.11.1964 (Nohel) [NMB]; **Boskovice** (6565) (Kittner) [+H]; **Prostějov** (6568) (?) [+H]; **Adamov** (6665-66) (Formánek) [+H]; 8.1963 (Hladil); (Kubán, Sekera a další); **Blansko** (6665) 6.1974 (Bláha) [*Odvárka]; (Kaláb, Kalivoda, Maňoušek aj.); **Kuřim** (6665) 7.1987 (Lukeš) [*Týr]; **Olomučany** (6666) 17.7.1973 (Šustek Z.) [+Šustek 1974]; 1974 (*Kubán); **Vladislav** (6761) 20.6. (Šprysl); **Brno** (6765) (Formánek) [+H]; **Brno Lužánky** (6765) 28.8.1968 (Krochler) [BRN]; **Babice** (6766) 1965 (Hladil); 1972 (Sláma); (+H); (Tesař P.); **Černovice** (6865) (Formánek) [NMB]; **Bučovice** (6868) (Volák) [HKR]; **Bitov** (7060) 18.11.1995 (Škorpík M.); **Vranov n.Dyji** (7060) 1991 (Škorpík M.); **Safov** (7160) 15.6.1980 (Macek J.).

S: Nízké Tatry (?) 7.1967 (Karas V.); **Velká Fatra** (?) (Prokš) [+H]; **Cigelka** 6.1986 (66-6793) 6.1986 (Sláma M.); **Zborov** (6693) 1983 (Jeniš); **Bardejov** (6793) (Csiki) [+Roubal, +H]; **Bardejov Magura** (6793) 7.4.1985 (Šafanda); **Tarnov** (6793) 6.1986 (Sláma M., Pavlíček J.); **Ľubochňa** (68-6980) (Prokš) [NMP]; **Martin** (6979) (Slanec) [+Roubal]; **Ľubochňa** (6980) (Pfeffer A., Prokš) [+Roubal]; **Kvetnica** (6987) (Vadas) [NMB]; 19.7.1982 (Jurčíček) [BAR]; **Klačno** (7077) 7.1980 (Nikodým M.); **Kláštorská** (7088) 5.1939 (Wadas) [+H]; 7.1972 (Valeník M.); **Čingov** (7088) 6.7.1978 (Jeniš); **Košariska - Hrabuš** (7088) 7.1956 (Havelka); **Trenčín** (7174) (?) [+Brancsik 1906, +H]; **Horná Štubňa** (7179) 17.6.1956 (Skřivan J.) [*Pícek]; **Harmanec** (7180) 3.1950 (Olexa) [+H]; (Fára)

[c.Kratochvíl]; (Roubal) [NMB]; a další; **Potkanová** (7180) 1.5.1980 (Franc V.); **Staré Hory** (7180) 17.7.1979 (Kubinec) [* Franc]; 16.11.1984 (LVÚ Zvolen) [* Brutovský]; **Donovaly** (7181) 8.1982 (Nikodým M.); **Krivá** (7181) 22.6.1933 (Prošk) [OPA, NMP]; **Brezno** (7183) (Lorenc); **Lopej** (7183) 10.9.1984 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; **Podbrezová** (7183) 5.5.1986 (LVÚ Zvolen) [* Brutovský]; **Handlová** (7278) 7.-8.1976 (Maňoušek J.) [*Hron]; 1976 (Škorpík M.); **Remata** (7278) 20.7.1960 (Šimek) [+Vysoký 1985]; (Sobota A., Šimek aj.); **Kremnica** (7279) 20.5.1986 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; **Uľanka** (7280) 8.8.1981 (Jurčíček) [c.Šafanda]; 7.1990 (Sedláček A.); **Banská Bystrica** (7280-81) [+Roubal cit. Petricskó J.]; (Čejka J.) [NMP, +Roubal]; (Csiki) [+Roubal]; 1986 (Franc V.); **Slovenská Lupča** (7281) 4.8.1983 (Virág) [*Franc]; **Lubietová** (7282) 5.8.1982 (Jurčíček) [*Benedikt]; (Kraus Z., Sobota J. aj.); **Hronec** (7283) (Čejka J.) [+Roubal]; **Medvedovo Č. Balog** (7283) 25.6.1984 (Virág) [*Franc]; ?? (7284) (Kučera E.); **Smolník** (7290) (Lackner) [*Odvárka]; **Štós - kúpele** (7290) (Smatana I.) [*Miko]; **Košice** (7293) (Rószay E.) [+Roubal]; (Dunay); **Nevolné - Ihráč** (7379) 1991 (Kautman); **Badín** (7380) 16.7.1983 (Mertlík J.); 11.8.1980 (Mikát M.); (Šafanda); **Čierna Moldava** (7391) (?) (Smatana I.) [*Miko]; **Banská Štiavnica** (7579) (?) [*Čtvrtečka]; (Dunay); (Podaný) [NMB]; **Bratislava ok.** (7768) (Zoufal) [BRN,NMP].

Bionomie. Pouze jehličnaté jedlové porosty původního výskytu. Larvy se vyvíjejí pod kůrou oslabených, nebo čerstvě odumřelých stojících stromů (nikdy jsem nezjistil napadení ležícího dřeva). Napadá dřevo silnějších průměrů cca nad 15 – 20 cm, spíše středních a horních podkorunových částí (až do výše 20 – 30 m). Oddenky bývají obsazeny druhem *Rhagium inquisitor*. Chodby larev jsou ploché, zasahují do kůry, později i částečně do běle. Jsou upcpané drtí s exkrementy a později i třískami dlouhými až 8 mm. Před kuklením larva vyhlodá komůrku zasahující mělce do dřeva. Výletový otvor je upcpaný opět třískami dřeva. Dobu vývoje se mi nepodařilo zcela přesně objasnit. Prvou zimu přezimuje zcela jistě v larválním stadiu. Imága se líhnou v letních měsících v VI. a VII., někdy až VIII. Velmi malá část larev, které jsem choval, přezimovala v tomto stadiu ještě další zimu. Našel jsem, stejně jako někteří další sběratelé, přezimující imága pod odchlípnutou kůrou, nikdy však ne v kukelních komůrkách. Podle těchto okolností není jasné, zda přezimují všechna imága, nebo pouze část, také není jasné, zda jsou imága pohlavně dozralá již prvním rokem, nebo až po přezimování. Doba vývoje se udává dvouletá, ale ve skutečnosti, uvažujeme-li dobu do pohlavní dozrlosti, je možná až tříletá. - Nebereme-li v úvahu přezimující imága nalezená pod kůrou, byla sbírána v našich podmínkách různě od V. do IX., převážně na zpracovaném dříví nebo vyvrácených stromech. V Řecku jsem sklepal v VI. imága z větví odumírajících *Abies*. Noční druh.

Živné rostliny - Vývoj pravděpodobně pouze v *Abies*, i když se udává také *Picea* a *Pinus*.

Když jsem se pokusil donesené larvy pocházející z *Abies* dochovat v *Picea*, dosáhla úmrtnost cca 90 %, při dochovávání v *Abies* nedosahovala ani 10 %.

Přirození nepřátelé - *Hym., Braconidae: Atanycolus initiator* (F.): Adamov 1965, 1968, Babice 1965, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Eubazus atricornis* (Ratz.): Adamov 1968, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym., Ichneumonidae: Xorides gracilicornis* (Grav.): Adamov 1967, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides nitens* (Grav.): Křivoklát 1979, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides varipes* (Holmgr.): Křivoklát 1979, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Neoxorides collaris* (Grav.): Adamov 1973, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Ischnoceros caligatus* (Grav.): Adamov 1967, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Odontocolon geniculatus* (Kriechb.): Adamov 1967, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Hospodářský význam. Sekundární škůdce způsobující malé technické poškození dřeva, které nemá žádný praktický význam.

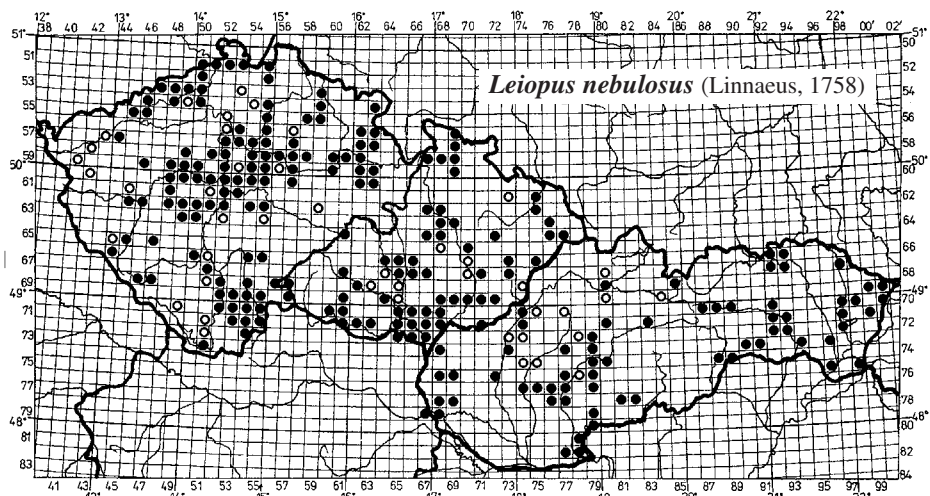
Ochrana. I když v posledních desetiletích se tento druh namnožil na odumírajících jedlích, nemůže být sporu o tom, že se jedná o ohrožený druh. Bude-li jedle (*Abies*) mizet z našich lesů stejně rychle jako dosud a neobnoví-li se v lesích urychleně opět její výsadba, je možné, že tento tesařík u nás zcela vyhyne.

LEIOPUS Audinet-Serville, 1835

Leiopus nebulosus (Linnaeus, 1758)

Kozlíček škvrnitý - vrzúník škvrnitý (fuzáč škvrnitý)

Česká republika i Slovenská republika. Především v oblastech se zastoupením listnatých stromů, hojný, ale pro skrytý výskyt přehlížený.

Bionomie. Druh listnatých a smíšených lesů, parků a ovocných sadů. Vývoj larev pod kůrou a v kůře stojících odumřelých dřevin, vývratech, pokáceném dříví, ve větvích ponechaných po těžbě apod. Napadá materiál různých průměrů od slabých větví až po silné kmeny. Dává přednost vlhčímu dřevu ve stínu. Kukelní komůrka při slabší kůře je mělce ve dřevě, při silnější kůře bývá vyhloubena jen mělká jamka na povrchu běle, obložená třískami, nebo se kuklí v kůře. Našel jsem vždy pouze přezimující larvy, které se na jaře zakuklily, ale např. Demelt (1966), Heyrovský (1955) uvádějí přezimující imága. Podle Demelta se kuklí následující léto a většinou se nachází při druhém přezimování jako hotový brouk, vývoj nejméně dvouletý. Z přezimujících larev jsem dochovával imága na jaře. Vývoj jsem spolehlivě zjistil jednoletý, je však možné, že může být (jak se udává) i víceletý. - Imága od V. do VIII., maximum VI., na spodní straně dříví nebo větví. Soumravný a noční druh, často i ve dne pobíhá po kůře.

Živné rostliny - *Quercus*, *Carpinus*, *Fagus*, *Alnus*, *Acer*, *Ulmus*, *Betula*, *Corylus*, *Fraxinus*, *Juglans*, *Populus*, *Populus tremula*, *Prunus*, *Pyrus*, *Salix*, *Salix caprea*, *Frangula alnus*, *Sorbus torminalis*; *Tilia*, *Malus*, *Acer campestre* (*Kubáň). Zcela výjimečně se vyvíjí v jehličnatých stromech, 2 ex.jsem vychoval ze 4 cm silné větve *Picea* (Slapy n.Vlt.), z větví též *Deneš (Majdalena), *Vávra (Paskov), Tepner (1961, padlý 15 cm silný strom) a několik kusů z *Abies* 5 cm silné větve (Křivoklát); *Abies alba* (Sama, Schurmann); *Pinus strobus* (Partyka 1988).

Přirození nepřátelé - *Hym., Ichneumonidae: Xorides praecatorius* (F.): Řevnice 1964, Sláma M. lgt., Adamov 1967, Babice 1965, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Ischnoceros caligatus* (Grav.): Adamov 1970, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Hospodářský význam. Bezvýznamný druh.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

Leiopus punctulatus (Paykull, 1800)

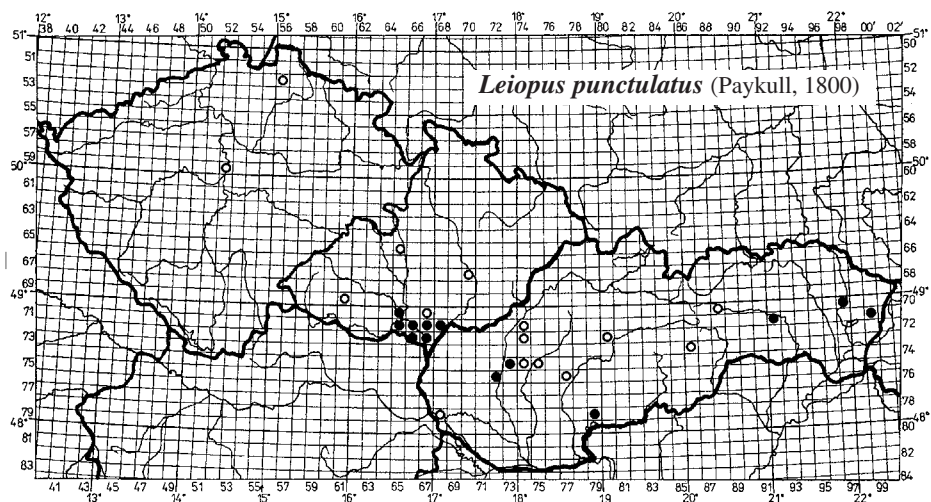
Česká republika. V Čechách nanejvýš vzácný a po mnoho let znovu nenalezen, je možné, že je přehlížen. Na Břeclavsku v lužních porostech je sice rovněž vzácně nalézán, ale častěji vychován.

B: Liberec (5256) (Podaný) [NMB]; **Praha Krč** (5952) 4.6.1907 (Černý J. coll.) [NMP]; (Zeman) [NMP].

M: Těšínské pohoří (?) (Reitter) [+Letzner 1891, +H]; **Boskovice** (6565) (Kittner) [+H]; **Kroměříž** (6770) (Sekera) [+H]; **Hostim** (6961) (Senc) [+H]; **Ivaň** (7065) 1970 (Sláma M.); **Pouzdrany** (7065) 5.1972 (Hladil) [*Odvárka]; 1973 (Sláma M.); 1979 (?) [*c.Franke]; 5.1984 (Hála J.) [*Schles]; (7065) (Hladil); (Kraus Z.); **Vranovice** (7065) 1970 (Sláma M.); **Čejč** (7067) (Baumert, Prokš) [+H]; **Děvín** (7165) (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Dolní Věstonice** (7165) 5.1932 (Všetečka) [+H]; (Hladil); **Mušov** (7165) (Vávra J.); **Pálava** (7165) (Fleischer) [HKR]; **Pasohlávky** (7165) 1984 (Vávra J.); **Pavlovské vrchy** (7165-66) (Fleischer J.) [+H, HKR]; 6.1932 (Všetečka) [+H 1933]; (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Nejdek** (7166) 4.6.1988 (Schles R.); **Šakvice** (7166) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H]; **Ladná** (7167) 1983 (Jeniš); **Podivín** (7167) 6.1984 (Sláma M.); **Hodonín** (7168) 29.6.-2.7.1940 (Prokš) [NMP]; 12.6.1968 (Hladil J.) [*Picek]; (?) [*Mlejnek]; 1971 (Bláha) (c.Deneš); 1990 (Klváček J.); (Kubáň, Tesaf P., Zeman V.); (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Lednice** (7266) 1974 (Sláma M.); 1977 (Říha J.); (Švácha); **Břeclav** (7267) (Hladil, Hála) [*Züber, *Břach, *Kadlec, *Týr]; **Lanžhot** (7267) 1993 (?) [*c.Franke].

Slovenská republika. Platí totéž co pro Čechy, podle nálezů velmi vzácný a lokální.

S: Kláštorisko (7088) (Vadas) [c.Kratochvíl]; ?? (7097d) 6.1980 (?) [*Týr]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [c.Kratochvíl]; **Margecany** (7192) (Kohoušek) [+H]; (Šprysl); **Remetské Hámre** (7199) (Šprysl); **Inovec** (7274) 14.6.1937 (Kavan) [NMP, +Roubal]; (Richter) [+H]; **Banská Bystrica** (7280) [+Roubal cit. Petricskó J.]; **Revúca** (7386) (Hajný) [+H]; **Radošina** (7473) 6.1982 (Valencič M.); **Topoľčany** (7474-75) (Roubal) [+H, +Roubal 1926, NMB]; **Hlohovec** (7572) 5.1964 (Valencič M.); **Veľký Inovec** (7577) (Růžička) [HKR]; **Bratislava** (7868) (Rószay E.) [+Roubal]; **Plášťovce** (7879) 1.6.1984 (Macek J.).

Bionomie. Převážně lužní, ale i jiné listnaté lesy, remízy. Bionomie podobná jako u předcházejícího druhu. Vývoj larev pod kůrou a v kůře převážně vlhkého odumírajícího dřeva o průměru 3 – 8, ale také až 30 cm. Ve vysychajícím dřevě larvy obvykle hynou. Kuklí se jako předchozí druh v komůrce mělce ve dřevě, pod kůrou, nebo přímo v silnější kůře. Při odloupení silnější kůry požerky skryté v lýku nebývají vůbec viditelné, nebo jsou patrné jen krátké části chodeb. Vývoj dvouletý. - Imága se vyskytují od poloviny V. do počátku VII., maximum VI. Protože jsou převážně na stojícím dříví (pro ně atraktivním), jsou nalézána jen zřídka. Občas přilétají na světlo.

Živé rostliny - *Populus alba* (též*Vávra J.), *Populus tremula*; udává se též *Tilia*, *Quercus*?

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Rhimphoctona megacephala* (Grav.): Hodonín 1973, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides ater* (Grav.): Hodonín 1967, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides gracilicornis* (Grav.): Hodonín 1967, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides irrigator* (F.): Hodonín 1972, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides praecatorius* (F.): Hodonín 1968, 1971-73 1975 Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides indicatorius* (Latreille): Hodonín 1973, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus tuberculatus* (Geoffroy in Foucroy): Hodonín 1973, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; Dipt., Muscidae: *Phaonia gobertii* Mik: Pouzdřany 1973, Sláma M. lgt., Čepelák det.

Variabilita. Nepříliš výrazné je variabilní příčná světlá páska.

Hospodářský význam. Nemá žádný hospodářský význam.

Ochrana. Přestože se zdá, že výskyt tohoto druhu se podle nálezů snižuje, nepovažují ho za ohrožený. Patří mezi druhy, jejichž výskyt dost dobře nelze ovlivnit a který má v lesích a zejména v málo obhospodařovaných remízích dostatek možností k vývoji.

EXOCENTRUS Dejean, 1835

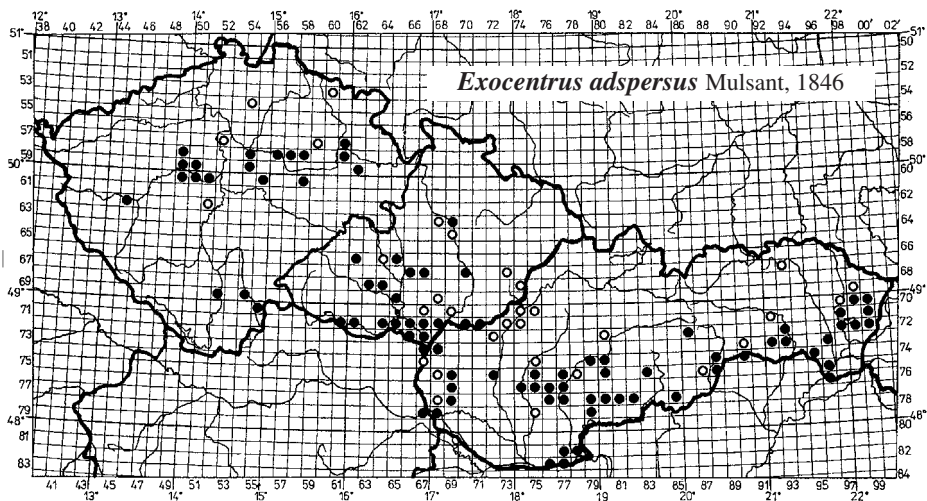
Exocentrus adpersus Mulsant, 1846

Česká republika. Kdysi častý druh pouze na jihovýchodní Moravě. Jinde velmi vzácný a zřejmě přehlížený druh byl v posledních desetiletích nalezen na celé řadě lokalit zejména ve středních a východních Čechách. Důvodem byl zřejmě jiný způsob hospodaření v listnatých lesích, ponechávání velkého množství těžebních zbytků a neodstraňování souší. To samo o sobě přispělo k masovému odumírání dubin vlivem tracheomykózního onemocnění a umožnilo jeho další namnožení.

B: **Janské Lázně** (5360) (Skalický) [NMB]; **Polomené hory** (5454) (Kral) [+Kral 1915, +H]; **Veltrusy** (5752) (Štícha) [+H 1965]; **Nechanice** (5759) (?); **Klánovice** (5854) 11.7.1976 (Pechlát V.); 9.6.1979 (Strejček J.); **Stará Boleslav** (5854) 29.6.1944 (Prokš) [NMB]; **Poděbrady** (5856) 1979 (Sobota J.) [+Sobota 1982]; **Chofovice** (5857) 12.6.1979 (Sobota J.) [+Sobota 1982]; **Chlumec n. Cidl.** (5858) 1970 (Sobota J.) [+Sobota 1982]; 7.1984 (Zúber); **Lišice** (5858) 1975 (Sobota J.) [+Sobota 1982]; **Hradec Králové** (57-5861) (Sobota J.); (?) [*Mlejnek]; **Jinčov** (5949) 4.7.1993 (Rejzek); **Křivoklátsko** (5849, 59-6049-50) (Prokš, Lekoš) [+H 1957]; 1962 (Sláma M.) [+Sláma 1966]; (Pivoňka J., Dalíhod, Reizek a další); **Úvaly** (5954) (Šafanda); **Jaroslav** (5962) 1979 (Sobota J.) [+Sobota 1982]; **Karlštejn** (6051) 1960 (Fajt) [*Číla]; **Hradové Strímelice** (6055) 20.7.1984 (Čermák R.); **Zehušice** (6058) 16.6.1967 (Kocourek F.); (Musil) [HKR]; **Plzeň Touškov** (6245) 1983 (Doležal J.); **Dobříš** (6251) 1.7.1939 (Podaný) [NMB]; **Hluboká n. Vltavou** (6952) 13.7.1985 (Linda J.) [*Kadlec]; **Lužnice** (6954) (Kudrna A.); **Chlum u Třeboně** (7055) 6.1954 (Niedl); **Nová Reka** (7055) (Kudrna A.).

M: **Štěřň** (6368) (?) [OL]; (Kudla) [+H]; **Grygov** (6469) (?) [OL]; **Velké Meziříčí** (6662) (Jelínek J.); **Štěpánovice** (6664) (Hruška M.).

Slovenská republika. V Quercetech v teplých oblastech častý druh, lze jej vypěstovat ve velkém množství.

Bionomie. Listnaté lesy. Vývoj larev pod kůrou a ve dřevě především větví nebo stromků slabších průměrů cca 1-7 cm. Napadá větve stojících stromů, vývratů i na zemi ležící větve odřezané po těžbě. Larvy vyvírají především bělovou část, při silnějším napadení dřevo téměř rozežerou. Kuklí se ve dřevě v komůrce nepravidelného tvaru převážně těsně pod povrchem dřeva. Přezimování v larválním stadiu. Doba vývoje dva roky. Výletové otvory jsou široce oválného tvaru. - Imága se vyskytují VI. – VIII., maximum od druhé poloviny VI. do poloviny VII. Převážně soumravný a noční druh přilétávající i na světlo, přes den imága většinou sedí na spodní straně větví.

Živné rostliny - Především *Quercus*; *Corylus*, *Betula* (*Vávra); udává se též *Alnus*, *Carpinus*, *Tilia*, *Corylus*, *Fagus*, *Castanea*, *Juglans*.

Hospodářský význam. Protože jako sekundární druh napadá pouze větve, nemá hospodářský význam. Může jít o druh podléjící se na určitých lokalitách na přenášení tracheomykózního onemocnění dubů.

Ochrana. Není ohroženým druhem, naopak se výskyt stále zvyšuje.

Exocentrus punctipennis Mulsant et Guillebeau, 1856

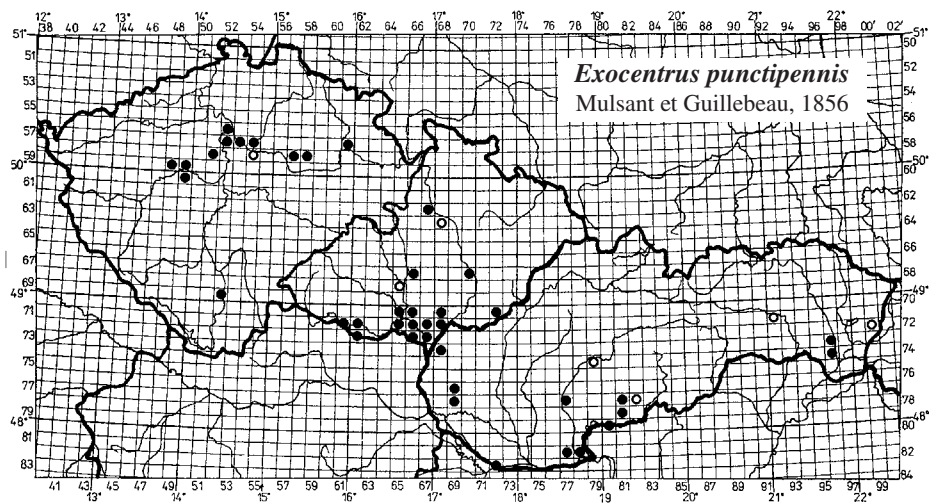
Česká republika. Velmi vzácný a lokální druh, v posledních desetiletích se rozmnožil na jilmech, odumírajících na onemocnění nazývané grafióza jilmů (holandská nemoc), způsobované houbou *Ophiostoma ulmi* (Buism.), syn. *Ceratocistis ulmi* (Buism.) Moreau, zejména v jilmových oblastech Polabí a na Nižborsku. V lužních porostech jižní Moravy začalo odumírání jilmů dřív, stejně jako častější výskyt grafiózy. Tento tesařík se dá vychovat a namnožit ve velkém množství.

B: Úpor (5652) 1976-78 (Sláma M.); Neratovice (5752-53) 1976-78 (Sláma M.); Benátky n. J. (5754) 5.1969 (Podaný) [NMB]; Hradec Králové (5761) 14.7.1985 (Mikát M.); Praha Ruzyně (5851) 29.7.1984 (Honěk A.) [*Komárek F.]; Praha Sárka (5851) 17.7.1978 (Březina); Brandýs n. Labem (5854) 1925 (Čejka) [+H 1929]; Chofovice (5857) (Hozák) [+Sobota 1974]; (Sobota J.); Chlumec n. Cidlinou (5858) 7.1984 (Zúber); Křivoklát Nezabudické skály (5948) 24.7.1982 (Strejček); Nižbor (6049) 7.1967 (Prokš) [+H, NMP]; 1991 (Rejzek); Zbečno Brdatka (5949) 1990 (Rejzek); Hluboká n. Vltavou (6952) 16.7.1990 (Vlasák J.).

M: Slezsko (?) (Fleischer) [+H]; **Moravičany** (6267) 1981 (Jeniš); (Lorenc); 1987 (Sedláček A.); **Sřeň** (6368) (?) [HKR]; **Adamov** (6766) (Hladil); **Kroměříž** (6770) (?) [LIT]; **Střelice** (6865) (?) [NMP]; **Mušov** (7065) 1974 (Sláma M.); **Pouzdrány** (7065) (Kraus Z.); 15.6.1986 (Nikodým M.); 29.5.1980, 6.1985 (Simandl J.); 30.5.1983 (Sláma M.); (Tesař P.); **Strachotín** (7065-66) 6.1978 (Deneš K.); 1975 (Hála J.) [*Odvárka]; 1982 (Skládaný) [*Týr]; 1975 (Čech) [c.Deneš]; 1977 (Hanousek,Hron); **Vranovice** (7065) 6.1931 (Heyrovský) [NMP]; 6.1938 (Pfeffer A.); **Milotice** (7068) 1982 (Jeniš); **Mikulčice** (7072) (Kraus Z.); **Lukov** (7161) 1992 (Škorpič M.); **Popice** (7162) 1976 (Kubáň); **Dolní Věstonice** (70-7165) (Seichert V., Švácha); 3.5.1974 (Hladil) [*Bojčuk]; (Chaloupka J.) [*Bečvář]; **Mušov** (7165) 1981 (Hladil) [*Benedikt]; 1974 (Sláma M.); 6.1979 (Vávra J.); **Pavlov** (7165) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Pavlovské vrchy** (7165-66) (Fleischer) [NMP]; 1970 (Šustek) [+Šustek 1974]; **Bulhary** (7166) 12.7.1971 (Strejček); **Šakvice** (7166) 1975 (Kubáň); **Břeclav, Lednice, Ladná, Podivín, Pohansko** (71-7266-67) (Kaláb J., Černý Z., Kybal a řada dalších); **Hodonín** (7168) 1989 (Klváček J.); 1992 (Zeman V.); **Lužice** (7168) (Prokš) [NMP]; **Dyjákovický** (7262) 23.6.1995 (Novák V.) [BRL].

Slovenská republika. Rovněž velmi lokální druh, častěji nalezen jen v okolí Štúrova.

S: Bílé Karpaty (?) (Kavan) [NMP]; **Margecany** (7192) (Lekeš) [c.Kratochvíl]; **Sobrance** (7299) 7.1956 (Olexa) [+H]; **Kúty** (7368) (Lorenc); **Třebišov** (7396) (Dunay); **Ždiar n.Hronom** (7479) (Dvořák) [c.Kratochvíl]; **Sírník** (7496) (Dunay); **Modra** (7669) 1963 (Veselý); **Svätý Jur** (7769) (Šiška); **Vinosady** (7769) (Macek J.); **Levice** (7777) 6.1978 (Bláha R.); **Timače** (7777) 6.1978 (Bláha); [*Bojčuk, *Břach]; **Horné Plachtince** (7781) 1990 (?) [+Cunev, Majzlan, Okáli]; **Dolná Strehová** (7782) 14.7.1937 (Roubal) [NMB, +H, +Roubal 1937]; **Opatovská Nová Ves** (7881) 1990 (?) [*Týr]; **Miloslavov** (7980) 28.6.1988 (Kautman); **Belianske kopce** (8177) 1957 (Pospíšil); 6.1960 (Havelka); 1966 (Sláma M.); (Švácha); 28.5.1983 (Mikát M.); **Štúrovo** (8177-78) (Brožík, Niedl, Mertlík, Pospíšil a další); **Kamenica n. Hr.** (8178) 13.7.1954 (Strejček J.); (8178) (Tomčík J.); **Kovačovské kopce** (8178) 29.6.1985 (Bečvář) [*Bečvář]; **Čičov** (8272) (Majzlan O.).

Bionomie. Zejména původní lužní porosty. Vývoj larev pod kůrou a v povrchové vrstvě běle především slabších větví o průměru 1 – 3, méně často až 6 cm. Přezimuje v larválním stadiu, kuklí se v mělké šikmé komůrce ve dřevě, v domácích chovech se naprostá většina larev zakuklila přímo pod kůrou, v přírodě jsem zjistil kuklení pouze ve dřevě. Podle Demelta (1966) dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují od konce V. do VIII. (25.8.1959 Štúrovo, Niedl lgt.), maximum od druhé poloviny VI. do poloviny VII., Hellrigl (1967) udává v Tyrolích 30.VI. – 8.IX. Soumračný a noční druh, imága přes den sedávají na spodní straně větví. Zřejmě jako zralostní žír jsem pozoroval okusování jemné kůry.

Živné rostliny - Téměř výhradně různé druhy *Ulmus*, spíše náhodně v *Tilia*; udává se též *Quercus*, *Acer*, *Salix*.

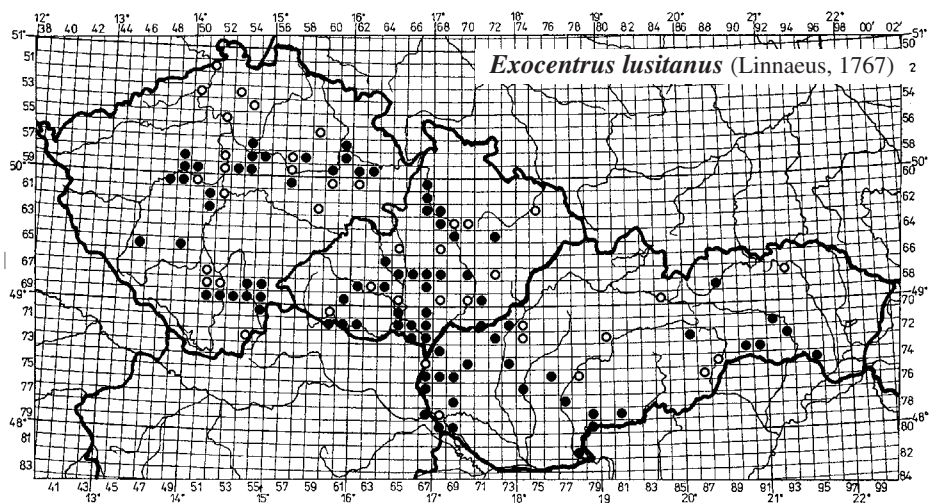
Přírození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Aspicolpus maximus* Szépl.: Lednice 1973, Hladil J. lgt., Čapek M. det.

Hospodářský význam. Jako fyziologický nebo technický škůdce význam nemá. Je-li přenašečem výše uvedené choroby jilmů hmyz, je podle mého názoru nutné tohoto tesaříka zařadit rovněž mezi šířitele. Hlavním důvodem je to, že se ve větvích napadených houbami vyvíjí, a dále skutečností, že zralostním žírem na větvičkách působí poranění živých tkání, kam může nákazu přímo přenášet.

Ochrana. Poté co u nás vlivem odumírání na onemocnění s tracheomykózními příznaky (grafiózou) vyhnula naprostá většina jilmů, aniž by se někdo pokusil o jejich záchranu, je nutné považovat tento druh určitým způsobem za ohrožený. Situaci nemůže změnit ani současný relativně častý výskyt, protože odumírání posledních zbytků jilmů zejména v nižších polohách pokračuje.

Exocentrus lusitanus (Linnaeus, 1767)

Česká republika i Slovenská republika. Řídký až hojný lokální druh, vychovat se dá ve velkém množství.

Bionomie. Smíšené listnaté lesy, Vývoj larev podobně jako u předchozích druhů ve slabých větvích oslabených nebo odumírajících stromů o průměru cca 1 - 3 cm. Larvy vyžírají lýko, později vstupují často i do dřeva. Kuklí se v ploché komůrce různého tvaru ve dřevě, nebo mělce v bělí. Napadá především spodní zastíněné přirozeně odumírající slabé větve, nebo větve odumírajících stromů. Často i ve větvičkách spadlých na zem, napadených zřejmě ještě před odlomením. Dle Demelta (1966) dvouletá generace. - Imága se vyskytují v V. - VII. na odumírajících větvích, ležícím dříví apod. Noční druh.

Živné rostliny - Vychoval jsem imága pouze z *Tilia*; udává se též *Corylus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Dendrosoter protuberans* (Ns.): Žďánice 1967, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Eubazus exsertor* Ruthe: Malacky 1957, Čachtice 1970, Hladil J. lgt., Čapek M. det.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

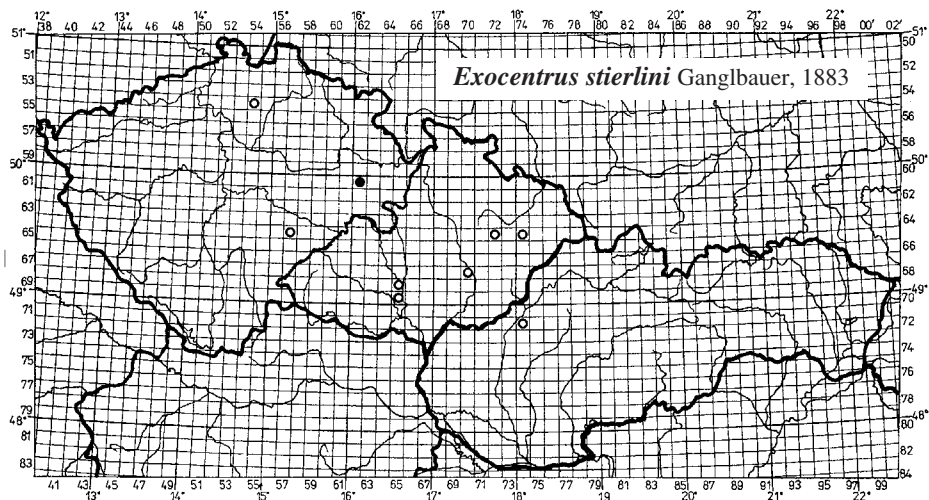
Exocentrus stierlini Ganglbauer, 1883

Česká republika i Slovenská republika. Velmi vzácný a velmi lokální druh. Kdysi byl nalézán na Moravě zejména v okolí Hranic a Brna ve větším počtu, dnes patří v Evropě k nejvzácnějším tesaříkům. Zejména v muzejních sbírkách je uloženo více kusů, např. jsem viděl v NM Praha 24 ks, hodně kusů také v ZM Brno, v NM Bratislava a v Hradci Králové.

B: Poloméne hory (5454) (Kral) [+Kral 1915, +H]; **Uhersko** (6062) 23.6.1979 a 15.6.1989 (Šárovec ex. 1.) [*Týr - dle písemného sdělení je determinace správná]; **Bolechov** (6457?) 7.1916 (?) [HKR]; **Želiv** (6457) (Zoufal ?) [BRN].

M: Moravia (?) [c.Sláma]; (?) [HKR]; (Reitter) [HKR]; (Vallaza B.) [BRN]; **Slezské Beskydy** (?) [+H 1930]; **Hranice** (6472) (?) [+H 1930]; (Fleischer) [*Šprysl]; (Roubal) [NMB]; (Schulerin in coll. Roubal) [+H]; (Zoufal) [BRN]; **Nový Jičín** (6474) (?) [+Fleischer 1927-30, +H 1930]; **Kroměříž** (6770) (?) [+H 1930]; **Cernovice u Brna** (6865) (?) [+H 1930]; **Holásky** (6865) (Fleischer A.) [+Fleischer 1927-30]; (?) [NMP]; 6.1933 (Formánek) [*Břach, *Sobota J.]; (Formánek 6 ex.) [BRN]; (?) [+H 1930]; **Rajhrad** (6965) (Fleischer A.) [+Fleischer 1927-30]; (?) [+H 1930]; **Bělá** (?) (Šuler, Roubal) [NMB].

S: Trenčín (7174) (Čepelák) [+H 1933, +Roubal 1936].

Bionomie. Není mi známa.

Živné rostliny - Obvykle se udává *Salix* (?).

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. O ochraně by bylo vhodné uvažovat až po nalezení nových kusů a upřesnění bionomie. Kriticky ohrožený, místy již pravděpodobně vyhynulý druh.

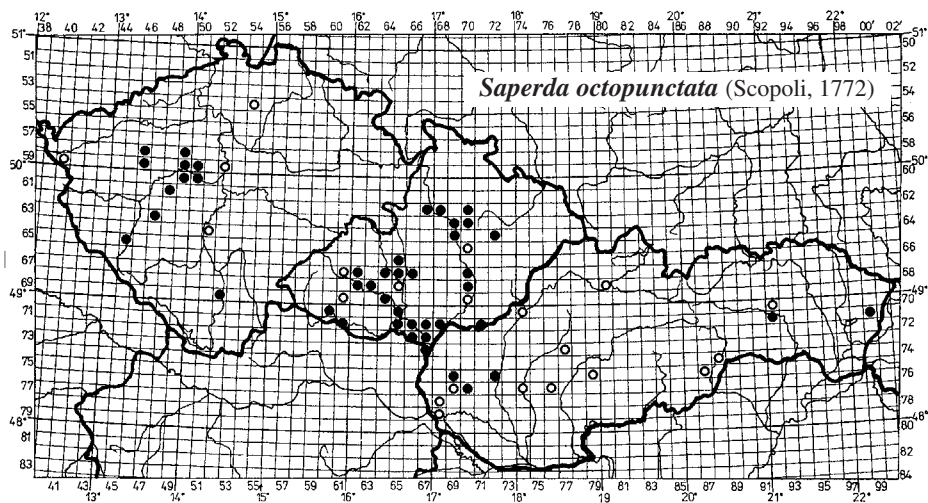
SAPERDA Fabricius, 1775

Saperda octopunctata (Scopoli, 1772)

Česká republika. Lokální řídký až vzácný druh, ve volné přírodě nalezen zřídka, často vychován ze dřeva

B: Polomené hory (5454) (Kral) [+Kral 1915]; **Petrohrad** (5846) 1982 (Doležal J.); 1986 (Teřál I.); **Lánská obora** (5849) 1993 (Rejzek); **Chebsko údolí Ohře** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Jesenice** (5940) 1986 (Benedikt); **Blatenská stráž SPR** (5946) 1987 (Teřál I.); **Křivoklátsko** 59-6049-50 (Prokš, Lekeš, Sláma, Rejzek, Hoskovec, Burfa a další.); **Praha Svätý Prokop** (5952) 1890 (Roubal) [NMB]; **Kohoutov** (6148) 1993 (Čelikovský, Rejzek); **Štáhlavy** (6347) (Lokaj) [+H]; 1984 (Doležal J.); **Orlík n.Vlt.** (6451) 25.6.1955 (Balthasar, Keil) [+H, NMB, ČBU, NMP]; **Bělýšov** (6545) 21.5.1984 (Sieber) [*Kantner]; **Hluboká n.Vlt.** (6952) (Čech, Deneš, Karas V., Kudrna, Vlasák, Simandl).

M: Morava (?) (Fleischer) [+H]; **Nížký Jeseník** (?) (Kudla) [+H]; **Moravičany** (6267) (Kudla, Sekera, Svozil, Marek, Zeman a další); **Králová** (6268) 8.6.1976 (Bojčuk); (Kubáň); **Litovel** (6268) (Sekera, Urbášek, Sláma, Mihal a další); **Mladec** (6268) (Bezděčka, Sobota J., Sálek L.); **Jívová** (6270) ? (Čálek L.); **Bystrčicka u Olomouce** (6369) (Kudla) [+Kudla 1947]; **Olomouc** (63-6469) (Kohoušek) [LIT]; (Sekera [c.Kratochvíl]; 10.6.1970 (Sekera); (Sobota J.); **Hlubočky** (6370) (Kudla) [HKR]; (Palásek) [OPA]; (Urbášek) [OL]; **Hrubá Voda** (6370) ? (Čálek L.); **Mrsklesy** (6370) (Palásek) [OPA]; **Hranice** (6472) 1980 (Sedláček A.); **Troubky** (6570) (Sekera) [c.Kratochvíl]; **Adamov** (66-6765) (Fleischer) [+H, HKR, NMP]; (Formánek) [+H, BRN]; (Tesař P.); (Hladil, Odvárka O., Štraus); 1975 (Štraus); **Brno, Bystrc, Zebětín, Střelice, Rosice** (6665, 6764-65) (Fleischer, Prokš, Hladil); 14.7.1982 (Schles R.); (?) [HKR]; 1973 (Kalivoda V.); **Třebíč** (6761) (Růžička) [HKR]; **Vladislav** (6762) (Šprysl); (Fleischer J.) [+H]; **Bilovice n.Svit.** (6766) (Tesař P.); **Kroměříž** (6770) 6.1977 (Lorenc) [*Břach]; **Náměšř n.Oslavou** (6862) 9.5.1989 (Hruška M.) [*Kadleč]; **Ketkovice** (6863) (Kraus Z.); **Kralice n. Oslavou** (6863) 1982 (Vávra J.); 1981 (Zábranský) [*Cermák R.]; **Senorady** (6863) (Matoušek) [BRN, +H]; **Střelice** (6865) (Fleischer) [NMP]; 8.6.1930 (Karásek) [+H]; (Raušer) [BRN]; **Velehrad** Modrá (6870) (Sekera); **Hostim** (6961) (Senc) [+H]; **Silůvky u Brna** (6964) 22.6.1974 (Škorpik M.); **Uherské Hradišř** (6970) (Reitter) [+H]; **Vranov n. Dyjí** (7060) 1988 (Škorpik M.); (7060) (Vávra J.); **Pouzřřany** (7065) (Hála, Hladil, Odvárka O.); **Podmolí** (7161) 22.6.1922 (Škorpik M.); **Klentnice** (7165) 8.6.1969 (Maidl) [NMB]; **Pavlovské vrchy** (7165) 1946 (Plachetka K.) [*Poláček]; **Lednice, Ladná, Podivín, Břeclav, Valtice, Pohansko, Lanžhot** (7166-67, 7266-67, 7367) (Kubáň, Pacholátka, Nikodým, Mlejnek a mnoho dalších); **Hodonín** (7168) (Hladil, Šprysl); (Kautman); **Javořina** (7171) (Kautman);

Slovenská republika. Velmi lokální a mnohem vzácnější než v Čechách a na Moravě.

S: **Malé Karpaty** (?) (Kavan) [+Barabás1976]; **Euboehia** (6880) (Podaný) [NMB]; **Liborča** (7074) (Kardasch) [+Roubal 1937]; **Margecany** (70-7192) (Podaný) [NMB]; (Heyrovský) [NMP]; Trenčín (70-7174) (Korbel, Roubal) [+Roubal 1937]; (Richter) [+H]; (Sekera) [+H]; 6.1959 (Havelka J.) [+Havelka1964]; 6.1948 (Heyrovský) [+H]; (Šprysl); **Remetské Hámre** (7199) 1970 (Svozil) [c.Deneš]; **Bystričany** (7377) (Sekera) [+Roubal]; **Plešivec** (7488) (Roubal) [NMB]; **Plavecké podhradí** (7569) 17.5.1989 (Kautman); **Hlohovec** (7572) 6.1984 (Pils) [*Bečvář]; 7.1983 (Valenčík M.); **Banská Štiavnica** (7579) [+Roubal cit. Petriciskó J.]; 1951 (Podaný) [+Podaný 1953, NMB]; **Gemer** (7587) (Roubal) [+Roubal 1926]; **Modra** (7669) (?) [c.Kratochvíl]; **Častá** (7670) 24.5.1997 (Kautman); **Nitra** (7674) (?) [?]; **Zlaté Moravce** (7676) (Růžička) [HKR]; **Bratislava** (77-7868) (Roubal) [+H]; (Csiki) [+Roubal]; 5.6.1997 (Kautman); **Rača** (7768) (Kavan) [NMP].

Bionomie. Smíšené listnaté lesy, lipová stromořadí, soliterně rostoucí stromy. Larvy se vyvíjejí pod kůrou silnějších větví a kmenů o průměru cca od 10 cm výše. Samička klade vajíčka do stojícího i ležícího dříví, které je částečně oslabeno, čerstvě odřezáno nebo pokáceno. Stojící stromy napadá od země až po koruny. Před kuklím se larva zavrtává do dřeva, kde krátce pokračuje v žíru, vyhlodává kukelní komůrku, na jejímž konci je připravený výletový otvor, utěsněný vykosanými třískami. Zřídka se kuklí pod kůrou, nebo přímo v silné kůře. Vývoj je dvouletý, přezimuje v larválním stadiu. - Imága se vyskytují od posledních dnů V.-VII., maximum v druhé polovině VI., většinou v korunách stromů, kde provádějí zralostní žír okusováním slabé kůry větví a listů. Zejména kladoucí samičky se nacházejí také na čerstvě pokáceném dříví.

Živné rostliny - Vývoj téměř výhradně v *Tilia*, vývoj, který jsem zjistil v *Alnus* (Nižbor), je zřejmě zcela výjimečný. Údaj v *Populus* se týká asi *S. perforata* (Sama 1988).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Meteorus* sp.: Nižbor 1962, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus aciculatus* (Hellén): Adamov 5.1965, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus mesocentrus* Grav.: Adamov 1965 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982).

Variabilita. Určitá variabilita je v počtu skvrn na krovkách.

Hospodářský význam. Sekundární škůdce, nemající přímý hospodářský význam. Může mít však význam jako přenašeč chorob (Teppner, 1963).

Ochrana. Postupně z přírody mizící druh, zatím ale nepatří mezi přímo ohrožené. Samičky kladou vajíčka často i do pokáceného dřeva, které je pak s vajíčky vyváženo z lesa a populace je tak likvidována.

Saperda punctata (Linnaeus, 1767)

Kozlíček jilmový

Česká republika. Velmi lokální druh. Při masovém odumírání jilmů zejména v lužních porostech jižní Moravy v šedesátých letech se tento druh velmi namnožil. V současné době se vyskytuje již jen příležitostně na zbytecích odumírajících jilmů. Zajímavé je, že v Čechách na odumírajících grafiozních jilmech nebyl zjištěn.

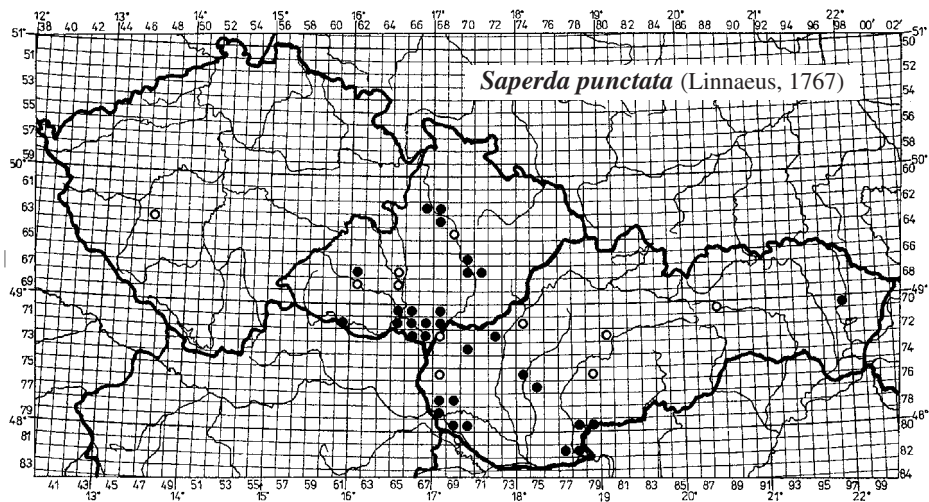
B: **Bohemia** (?) (Volák) [HKR]; **Čechy** (?) (Klíma) [+H]; (Reitter) [+H]; **Štáhlavy** (6347) (Tuček) [+H].

M: **Beskydy** (?) (Kamberský) [+H]; **Dolnomoravský úval** (?) 1962 (Sekera) [*Čermák R.]; **Moravičany** (6267) 1980 (Jeniš); 20.6.1980 (Sekera) [*Poláček]; **Litovel** (6268) (Sekera) [*Krása]; **Střeň** (6368) (Kudla) [+Kudla 1966]; **Olomouc** (6469) (Kohoušek); **Vladislav** (6762) 20.6.1976 (Šprysl); **Brno Jundrov** (6765) (?) [BRN]; **Kroměříž** (66-6770) ? (Čálek L.); (Sekera) [NMB]; **Tlumačov** (6771) 1967 (Sekera) [c.Kybal]; **Slatina** (6862) (Roubal); **Střelice** (6865) (Formánek) [+H, BRN]; **Ivaň** (7065) 5.1973 (Sláma M.); **Pouzdrány, Strachotín, Hustopeče** (7065-66) 23.5.1967 (Karas V.); 1973 (Sláma M.); 6.1980 (Březina); (Hála) [*Břach]; (Hladil); (Kraus Z.); 1980 (Jeniš); 7.1978 (Nikodým M.);

7.1978 (Secký) [*Deneš]; 8.1979 (Vávra J.); (Sobota J.); 1975 (Kubáň); 1989 (Mihal V.); **Mutěnice** (7068) 23.7.1978 (Luža O.); **Čižov** (7161) (Čejkaj.) [+Roubal 1935]; **Dolní Věstonice** (7165) 8.5.1977 (Pultar O.); **Dyje po Pálavou** (7165) (Formánek) [+H]; **Mušov** (7165) 5.1974 (Sláma M.); 1984 (Vávra J.); **Pavlovské vrchy** (7165) 10.7.1974 (Fuka); **Bulhary** (7166) 1974 (Sláma M.); (Sobota J.); **Milovice** (7166) 1974 (Sláma M.); **Šakvice** (7166) 1986 (Doležal) [*Benedikt]; 1980 (Šilinger) [*Kantner]; **Ladná** (7167) (Bezděčka) [*Stránský]; (c.Vávra J.) [+Černý]; (Dunay G.) [*Švácha]; (Hruška M.); 1981 (Kaláb); 1990 (Klváček J.); (Pacholátko) [*Zahradník]; (Sobota J.); 1983 (Vávra J.); **Podivín** (7167) 19.6.1980 (Macek J.); **Hodonín** (7168) 1972 (Bláha R.); (Hladil, Níedl); 1978 (Odvárka O.); **Moravská Nová Ves** (7168) (Sekera) [+H]; 6.1951 (Sláma M.); 1986 (Vacík D.); **Lednice** (7266) 5.1974 (Sláma M.); 1975 (Kubáň); (c.Černý S., Bílý S.) [+Černý]; 1981 (Kaláb) [*Brach]; 1980 (Kalivoda V.); 1984 (Odvárka); 1985 (c.Kúdela) [*Týr]; 1985 (Bláha) [*Týr]; 15.6.1989 (Snížek) [*Kantner]; 1989 (Zeman V.); (Kraus Z., Hladil, Sobota J., Šálek L., Švácha); **Valtice** (7266) ? (c.Hoskovec M., c.Krátčík J.) [+Černý]; (Číla P.); **Břeclav** (7267) (6.1961 Sekera) (c.Hoskovec M., c.Kybal M., c.Mus.Mikulov, c.Vávra J.) [+Černý]; 6.1971 (Doležal J.); 1973 (Sláma M.); 5.1974 (Čermák R.); 1974 (Svozil); (Hladil, hron, Klváček a mnoho dalších); **Pohansko** (7267) 1971 (Sláma M.); (Sobota J.); 1969 (Svozil) [*Bojčuk, *Říha].

Slovenská republika. Velmi lokální a dnes již převážně vzácný až velmi vzácný druh.

S: Hrabušice (7088) 7.1939 (Pfeffer A.); **Humenné** (7097) (?) [*Mlejnek]; **Trenčín** (7174) (Podaný) [LIT]; **Holič** (7268) 1933 (Pfeffer) [+H, +Roubal]; 6.1934 (Pfeffer A.); **Čachtice** (7272) (Sobota J.); **Banská Bystrica** (7280) (Čejka) [c.Kratochvíl]; **Hlboké** (Senica) (7370) (Šprysl); **Malacky** (7568) (Balthasar) [NMB]; **Banská Štiavnica** (7579) (Podaný) [NMB]; **Nitra** (7674) (Csiki) [+H, +Roubal]; (Šprysl); **Nitra Zibrica** (7675) 6.1980 (Valeník M.); **Bratislava** (7768) 15.5.1986 (Buchel) [Štekovec]; **Svätý Jur** (7769) 1988 (Mihal V.); (Dunay) [BAR]; **Vajnory** (7769) 1989 (Kautman); **Bratislava** (7868) 10.6.1970 (Urbánek); **Sikenica** (7978) 6.1966 (?) [LVÚ Banská Štiavnica]; 6.1966 (LVÚ Zvolen) [* Brutovský]; **Šahy** (7979) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Šamorín** (7969) (Kautman); **Tomašov** (7969) (Kautman); **Miloslavov** (7969) (Kautman); **Malá n. Hronom** (8178) (Tomčík J.); **Belianske kopce** (8177) (Lorenc) [+H]; 22.5.1989 (Schles R.); (Švácha, Tomčík J.); **Štúrovo** (8177) (Lorenc); (Picka); 5.1964 (Sláma M.); 6.1970 (Černý J.).

Bionomie. Larvy se vyvíjejí pod kůrou větví a kmenů oslabených stromů o průměru od cca 10– 12 cm do neomezené síly. Nalezl jsem larvy i v kmenech o průměru přes 120 cm. Před kuklením se larva zavrtává do dřeva, kde vyhlodá komůrku v bělovém dřevě obvykle 0,5-3 cm hluboko. Připravený výletový otvor ucpe drtinami. Velmi zřídka se kuklí přímo pod kůrou nebo v silné kůře. Přezimuje v larválním stadiu. Doba vývoje je dvouletá. Imága se vyskytují od konce V.do VIII., maximum VI. Nacházejí se velmi zřídka, protože se převážně zdržují v korunách stromů, kde provádějí také zralostní žír.

Živné rostliny - U nás zjištěna výhradně v *Ulmus*, Sama (1988) cituje také *Quercus* a *Tilia*.

Přírození nepřátelé - *Hym., Braconidae: Aspicolpus carinator* (Ns.): Břeclav 1972, Hladil J. lgt., Čapek M. det.; *Hym., Ichneumonidae: Dolichomitus terebrans* (Rtzb.): Dolní Věstonice 1974, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Dosti variabilní druh zejména v počtu a tvaru skvrn na krovkách.

Hospodářský význam. Tím, že technické poškození dřeva se týká pouze bělové části, nejde o významného škůdce. Určitý význam může mít tento druh jako fyziologický škůdce, který urychluje odumření oslabených stromů. Ale i zde je podíl minimální, protože nastupuje většinou až po kůrovcích z rodu *Scolytus*. Určitý význam však asi má jako přenašeč houbových onemocnění s tracheomykózními příznaky (grafiózy), protože se přímo v napadených stromech líhne a může rozšiřovat tuto chorobu při uskutečňování zralostního žíru okusováním kůry a zraňováním koncových větviček a ožíráním listů.

Ochrana. Na Moravě a Slovensku se namnožila velmi silná populace na jilmech, odumírajících na onemocnění s tracheomykózními příznaky (grafiózou) a její gradace kulminovala na konci šedesátých a počátku sedmdesátých let. Tehdy vyhnula naprostá většina jilmů zejména v lužních porostech, aniž by bylo třeba podniknout pro jejich záchranu. Dnes je nutné považovat tento krásný druh tesařika za velmi ohrožený. Neutěšenou situaci zesiluje skutečnost, že se jilm, který kdysi představoval jednu ze základních dřevin lužních porostů, prakticky nově v lesích nevysazuje. I v případě nových výsadeb bude po určitou dobu problém v tom, že *Saperda punctata* potřebuje ke svému vývoji převážně silnější a starší stromy.

Saperda perforata (Pallas, 1773)

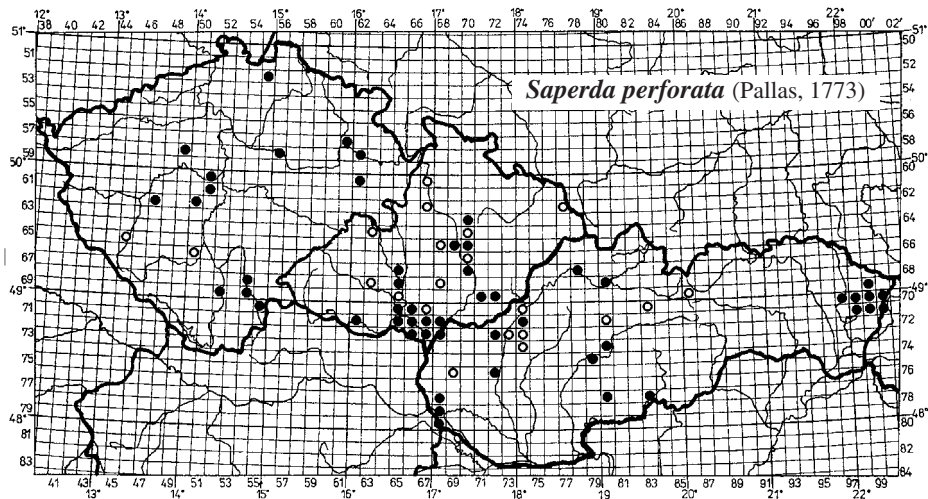
Česká republika. Kromě Břeclavska a Pomoraví lokální a vzácný druh, častěji vychován ze dřeva.

B: Panenská hůrka (5255) 20.8.1995 (Brázda) [*Čtvrtečka]; **Hradec Králové** (5761) (Sobota J.); **Lány** (5849) 6.1977 (Odvárka O.); **Nymburk** (5856) (Kulhánek) [NMB]; **Lodřant** (5962) ? (Jelínek J.); **Dobřichovice** (6051) 1964 (Sláma M.); **Uhersko** (6062) ? (Jelínek J.); **Řevnice** (60-6165) 6.1962 (Sláma M.) [+Sláma 1966]; (Švácha); **Hřebeň** (6151) (Sláma M.) [+H 1965]; **Rokycany** (6247) 20.6.1968 (Procházka) [LIT]; 1978 (Hron); 1977 (Kubáň V.); **Hřebeň** (6250) 1964 (Sláma M.); **Chudenice** (6545) (Roubal) [+H]; **Písek** (6650) (Tyl) [+H]; **Hamr n.Než.** (6854) 12.6.1980 (Karas V.); **Hluboká n.Vltavou** (6952) 1990 (Simandl J., Vlasák J.); **Lužnice** (6954) (Kudrna A.); **Třeboň** (6954) 1988 (?) [c.Franke]; (Švácha); **Chlum u Třeboně** (7055) 5.1945 (Niedl) [*Čtvrtečka]; 1.6.1953 (Niedl); [+H, ČBU]; 1954 (Mikyška A.); **Majdalena** (7055) 6.1966 (Deneš K.) [* Deneš].

M: Silesia (?) [NMP]; **Ruda nad Moravou** (6067) 6.1952 (Pavlů) [*Bojčuk]; **Moravičany** (6267) 6.1950 (Sekera) [*Deneš]; **Těšín** (6277) (Fleischer A.) [+Fleischer 1927-30]; **Hrubá Voda** (6370) 1985 (Sedláček A.); **Písečné** (6463) (Prokš) [NMP]; **Grygov** (6470) (?) [NMP]; (Urbášek) [OL]; **Prostějov** (6568) (Zoufal) [+Fleischer 1927-30]; **Tovačov** (6569) 1988 (Mihal V.); **Troubky** (6570) (Urbášek) [OL]; 1989 (Zeman V.); **Chropyně** (6670) (Palásek); **Brno** (67-6865) (?) [+H]; 6.1978 (Kalivoda) [*Benedikt]; **Brno Bystrc** (6765) 7.6.1978 (Kalivoda V.); **Kroměříž** (6770) 6.1953 (Sekera) [*Čtvrtečka]; 6.1966 (Sekera) [PLZ]; (Čálek L.); (Fiala) [*Černý J., BRN]; (Podaný) [NMB]; **Senorady** (6863) (?) [BRN]; **Bočovice** (6868) (Volák) [HKR]; **Rajhrad** (6965) (?) [NMP]; **Uherský Brod** (6971) 12.5.1979 (Resl) [+Resl 1980]; **Rubaniska** u Uh.Brodu (6972) 1979 (Resl K.); **Pouzdřany - Hustopeče** (7065-66) 1973 (Sláma M.); 6.1983 (Deneš K.); 1984 (Čechovský P.) [*Poláček]; (Hladil, Kraus Z., Mertlík, Zábranský) [*Stránský]; **Strachotín** (7065) (Kraus Z.); **Vranovice** (7065) 21.7.1984 (Škorpík M.); **Čejč** (7067) 7.1940 (Prokš) [+H]; **Znojmo** (7162) 1984 (Nikodým M.); **Pálava** (7165) (?) [+H]; **Pavlov** (7165) (Trmal); **Lednice** (7166) 8.1951 (Krušek) [+H]; **Mušov** (7166) 1973 (Sláma M.); 1983 (Vávra J.); **Nové Mlýny** (7166) (*Zahradník) [*Zahradník]; (Sobota J.); **Šakvice** (7166) (?) [+H]; 1986 (Doležal J., Sedláček A.); **Ladná** (7167) ? (c.Vávra J.) [+Černý]; (Hruška M., Kaláb aj.); **Hodonín** (7168) 6.1963 (Daněk); 18.6.1980 (Macek J.); (Sekera, Tesař P. aj.); **Lednice, Ladná, Břeclav** (71-7266-67) (Sekera, Hladil, Sláma, Herrmann, Kalivoda, Kaláb a řada dalších); **Pohansko** (7267) ? (c.Hoskovec M.) [+Černý]; **Mikulčev** (7268) (Jeniš).

Slovenská republika. Podle nálezů velmi lokální a vzácný, pouze na severovýchodě častější.

S: Budatín (6778) [+Brancsik 1906]; **Kralovany** (6880) (Sekera) [+H]; **Štola** (6986) 20.7.1947 (Tichý) [+H]; **Stakčín** (6999) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Ulič** (70100) 5.1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Trenčín** okolí (7074) (Korbel) [+H]; **Kláštorsk** (7083) (Vadas) [c.Kratochvíl]; ? (7097d) 8.1990 (?) [*Týr]; **Snina** (7098-99) 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; 7.1987 (Zahradník P.); **Ublá** (71100) 1966 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; **Inovec** (71-7274) (Kudla) [OPA]; (Sekera) [+H]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [NMP]; (Kavan) [NMP]; **Harmanec** (7180) (Roubal) [NMB]; **Remetské Hámre** (7198-99) (Olexa) [+H]; 1965 (Sláma M.) [+Sláma 1967]; 17.7.1978 (Benedikt); (Šprysl, Dunay, Kybal, Ríha J., aj.); **Vihorlat** Motrogon (7198) 1973 (Ríha J.); **Holíč** (7268) 1988 (Mihal V.); **Cachtice** (7272) (Sekera) [+H]; **Inovec** (7273) (Čepelák, Kavan, Sekera) [NMP, NMB]; **Selec** u Tr. (7274) (Kočí) [NMB]; **Podhradie** (7374) (Kelecsényi K.) [+Roubal]; **Badín** (7380) 15.8.1985 (Kubinec) [*Franc]; **Hronská Dúbrava** (7479) 15.9.1984 (Merlík J.); **Plavecké Podhradie** (7569) (Sychra) [+H]; **Hlohovec** (7572) 1961 (Čepelák) [+H 1965]; **Jalšové** (Hlohovec) (7572) 6.1979 (Valenčík M.); **Čabrad** (7780) 14.7.1984 (Merlík J.); **Lovinobaňa** (7783) 1987 (Teťal I.); **Bratislava** (77-7868) (?) [+H, +Roubal]; (Fritsch) [+Roubal]; (7868) (Krlín); **Petržalka** (7968) (Šlégl) [NMB]; 1977 (Jeníš).

Bionomie. Vývoj pod kůrou a v kůře oslabených nebo pokácených stromů s určitou vlhkostí, spíše na zastíněné straně. Napadá větve a stromy o průměru cca od 8 cm do neomezené tloušťky, vzácně jsem zjistil napadení slabších větví o průměru od 1,6 cm. Zřídka se nacházejí na stejném dříví i dvě generace najednou. Před zakuklením se larva zavrtává do dřeva, závrťový otvor je ploše oválný. Ve dřevě pokračuje krátce v žaru a vyhledává různě dlouhou chodbu, jejíž součástí je i kukelní komůrka, obvykle v hloubce do 2 cm. Na konci chodby je připraven kulatý výletový otvor pečlivě ucpaný třískami 5 – 7 mm dlouhými. Na stromech se silnou kůrou se často kuklí v mělké komůrce v lýku a běli. Přezimuje jako larva, vývoj je dvouletý, Kudla (1966) uvádí jednoletý. - Imága se vyskytují od VI. do VIII., maximum druhá polovina VI. Většinou jsou na listech a větvičkách, kde provádějí zralostní žír, nebo na dříví. Soumračný druh, přilétá i na světlo.

Živné rostliny - Především *Populus tremula* a *Populus alba*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Helcon redactor* (Thunb.): Břeclav 1972, Hladil J., Igt., Čapek M. det. Hodonín 1969 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Hodonín 1965, 1978, Hladil J. Igt., Šedivý J. det.; *Xorides indicatorius* (Latreille): Hodonín 1973, Hladil J. Igt., Šedivý J. det.

Variabilita. Mimořádně výrazná variabilita je podle dřeviny, ve které se vyvíjí (barva imág odpovídá barvě kůry). Kusy pocházející z *Populus tremula* jsou vesměs olivově žluté až žlutozelené, kusy z *Populus alba* jsou většinou jasně šedobílé, částečně olivově žluté nebo přechodově zbarvené. Určitá variabilita druhu se také projevuje ve tvaru černých skvrn na krovkách.

Hospodářský význam. Jako technický škůdce poškozuje pouze nehlubokou podkorní vrstvu, není tak významným škůdcem. Je pravděpodobné, že působí částečné škody tím, že urychluje odumírání oslabených stromů.

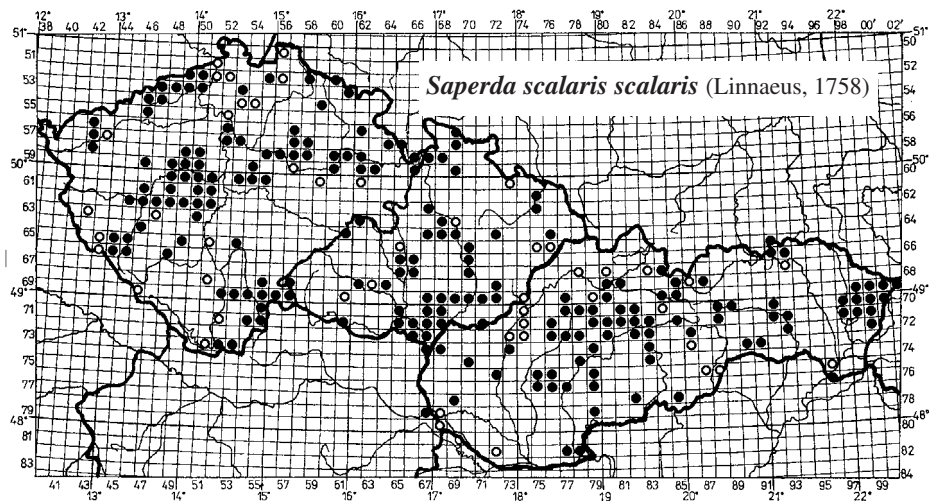
Ochrana. Přes poměrnou vzácnost a lokální rozšíření nepatří mezi ohrožené druhy.

Saperda scalaris (Linnaeus, 1758)

ssp. scalaris (Linnaeus, 1758)

Kozlíček mramorový

Česká republika i Slovenská republika. Lokální řídký až častý druh. Ve dřevě se nachází mnohem častěji než ve volné přírodě.

Bionomie. Listnaté a smíšené lesy. Vývoj larev pod kůrou stojících oslabených, odumírajících, vyvrácených i pokácených stromů, v kmenech i silnějších větvích. Často se ve stejném dřevě vyskytují i dvě generace najednou. Larvy lze najít v dříví o průměru 3 až více než 100 cm, většinou však v průměrech 12-25 cm od kořenů až do výše několika desítek metrů. Vyžírají nepravidelné, převážně příčné chodby. Druhým rokem před zimou se larvy zavrtávají do dřeva, kde si v hloubce 10-40 mm připraví kukelní komůrku i výletový otvor ucpaný delšími třískami. Výletový otvor je obvykle umístěn nad vstupním a kukla je hlavou vzhůru. Menší část larev pokračuje na jaře v žíru a kuklí se později, tím lze vysvětlit dlouhou dobu výskytu imág. Méně často probíhá kuklení v mělké komůrce pod kůrou nebo v silné kůře. Doba vývoje dvouletá, zřídka tříletá.

Imága se vyskytují od V. do VIII., maximum V. – VI., na horách až VII. Proti počtu larev a opuštěných požerků je jich možno venku spatřit jen nepatrné množství, protože se zdržují v korunách stromů. Přilétají i na světlo.

Živné rostliny - *Quercus*, *Alnus*, *Ulmus*, *Populus*, *Fagus*, *Betula*, *Frangula alnus*, *Acer*, *Tilia*, *Sorbus*, *Salix sp.*, *Salix caprea*, *Prunus*, *Malus*; *Cerasus* (*Vávra J., *Šiška); *Juglans*, dále se uvádí také *Corylus*, *Juglans*, *Castanea*, *Rubus*. V r.1975 jsem našel na Křivoklátě více larev ve dřevě v kukelních komůrkách v pokácené *Abies* a dochoval z nich imága. Sama (1988) cituje též *Larix*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xorides filiformis* (Grav.): Ždánice 5.1964, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Neratovice 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus diversicastae* (Perkins): Ždánice 5.1965, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Hym.*, *Braconidae*: *Helcon redactor* (Thunb.): Neratovice 1973, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Helcon tardator* Ns.: Neratovice 1973, Sláma M. lgt., Čapek M. det.

Variabilita. Velmi variabilní druh ve tvaru skvrn na krovkách.

Hospodářský význam. Technické škody působené poškozením dřeva jsou zcela zanedbatelné. Podstatný význam může mít tento druh jako přenašeč tracheomykózního onemocnění dubových porostů (Sláma 1990). Bývá uváděn též jako primární škůdce.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

COMPSIDIA Mulsant, 1839

Saperda Fabricius, 1775 - Heyrovský (1955), Sláma (1993)

Compsidia populnea (Linnaeus, 1758)

ssp. populnea (Linnaeus, 1758)

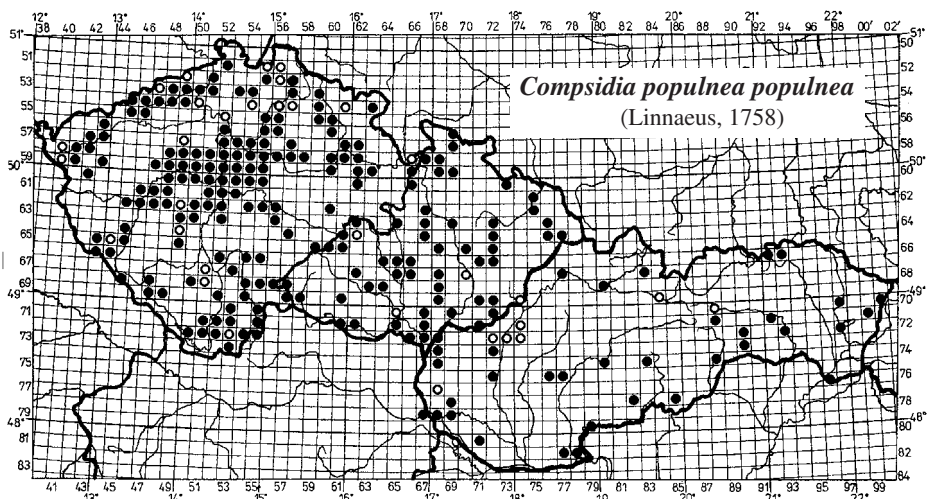
Kozlíček osikový (tesařík topolový) - vrzúník osikový (osikovník bodkovaný, fuzáč topolový)

Česká republika a Slovenská republika. Rozšířen je zejména v teplejších a nížinných polohách, ale vyskytuje se až do výšky cca 900 m n.m. Lokálně hojný druh.

Bionomie. Bionomie tohoto druhu byla vícekrát profesionálně prověřena a existuje o ní velmi obsáhlá literatura. Vývoj larev v živém dřevě slabých stromků nebo větviček. Samička vykouše na kmínku jamku, kam pak vyklade vajíčko. V místě žíru se kmínek hálkovitě rozšiřuje, v prvním roce slabě, v druhém již velmi silně. Žír larev je převážně ve zduřenině, kde vyžirají i kalusové pletivo a také několik cm v kmínku. Vývoj v našich podmínkách dvouletý. V sudých letech je výskyt podstatně hojnější (až 95 %) než v lichých. - Imága se vyskytují od V. do poloviny VII., maximum konec V. a VI. Imága můžeme najít převážně na listech, kde okusují jejich okraje.

Živné rostliny - Nejčastěji na *Populus tremula* a pak na všech druzích i křížencích *Populus*. Uvádá se vzácně též na některých *Salix*, našel jsem pouze jedenkrát larvu v typickém hálkovitém požerku na *Salix caprea*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus messor* (Grav.): Lukaveček u Kroměříže 1966, Starý B. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.):

Zbraslav-Strnady, Kudler J. lgt., Šedivý J. det.; *Phygadeuon vexator* Thunb.: bez uvedení lokality (Kudler, Šrot 1964); *Diptera, Larvaevoridae: Billaea irrorata* Meig.: bez uvedení lokality (Kudler, Šrot 1964). Datlovití ptáci místy zničí téměř celé pokolení, ale často způsobí klováním větší škody než sám kozlíček (Kudler, Šrot 1964). Bujně rostoucí topoly včetně osiky mohou zničit zavalením larev až 50 – 80 % populace.

Variabilita. Malá variabilita je v počtu skvrn na krovkách, nebo v barvě tomentu.

Hospodářský význam. Významný především fyziologický škůdce mladých topolových výsadeb. Růst napadených stromků se zpomaluje, výhony často zasychají, nebo se ulamují. Největší škody působil v době tzv. „topolové mánie“ v padesátých a šedesátých letech.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

ANAEREA Mulsant, 1839

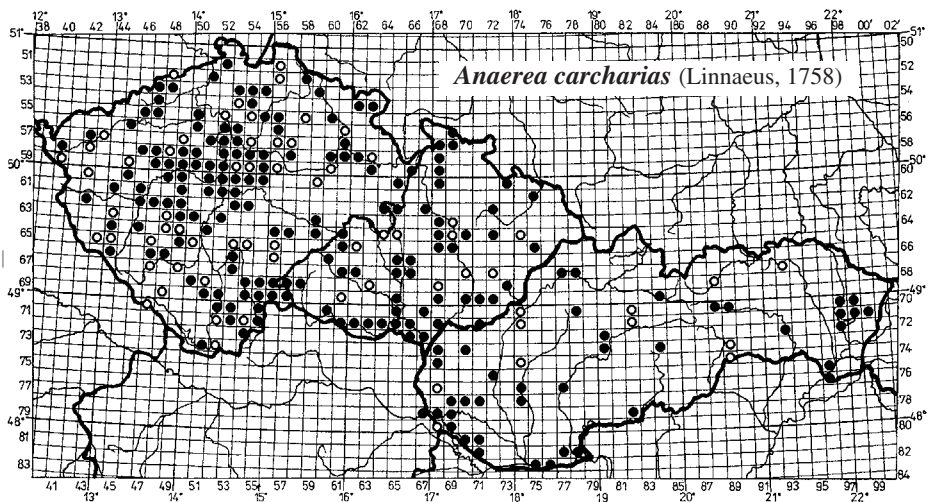
Saperda Fabricius, 1775 - Heyrovský (1955)

Anaerea carcharias (Linnaeus, 1758)

Kozlíček topolový (tesařík drsný) - vrzúník topofový (osikovník drsný)

Česká republika i Slovenská republika. Vyskytuje se téměř ve všech nadmořských výškách, kromě nejvyšších poloh, nejhojnější je však v lužních lesích v topolových oblastech. Řídký, místy až častý druh.

Bionomie. Mladší topolové monokultury, stromoraďi i jednotlivé stromy na okrajích lesů, polní remízy, matečnicové školky a pod. O bionomii tohoto druhu existuje poměrně rozsáhlá literatura. Vývoj pouze v živých stromech od mladých stromků do stáří cca 20 – 25 let, o průměru obvykle od 4 do 30 cm. Napadena je přednostně dolní část kmene, často i v podzemní části. Žír larev probíhá uvnitř kmínku nebo kmene. Žír prozrazující

hromádky vyhazovaných drtin. Doba vývoje je tříletá. Přezimuje vždy ve stadiu larvy, kuklí se koncem jara (Kudler, Šrot 1964). - Imága se vyskytují od poloviny VI. do IX., maximum v VII. Imága se zdržují především v korunách stromů, kde vykusují na listech otvory a okousávají větvičky.

Živné rostliny - Zejména *Populus tremula* a některé další druhy *Populus*; podle Kudlera a Šrota (1964) ojediněle *Populus alba* a *canescens*, při přemnožení též *Salix*, *Alnus* a *Fraxinus*.

Přírození nepřátelé - *Hym.*, *Chalcididae*: *Euderus caudatus* Thoms.: Pšovky, Budyně n.O., Drnholec, det. Bouček (Kudler, Šrot 1964); *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Xylophrurus* sp., *Xorides walberki* (Holmgr.), *Dolichomitus imperator* (Kriechb.), *Ephialtes imperator* Kriechb., *Alexeter niger* Grav.: ČR bez bližší lokality (Kudler, Šrot 1964). Datlovití ptáci. Baktérie *Pseudomonas septica* Stutzer a Wsorrow (Kudler, Šrot 1964)

Variabilita. Typická forma má žlutohnědé zbarvení, na jižní Moravě a Slovensku se vyskytují imága jasně šedobílá, ale též přechodově zbarvená až k typické formě.

Hospodářský význam. Velmi významný fyziologický i technický škůdce především mladých topolových porostů a stromořadí, osik v okrajích porostů a remízích, matečnicových školek. Stromy v mládí často uhynou, nebo se lámou. U stromů které přežijí rány způsobené larvami se zaválí a zarostou. Často ani takovéto dřevo nemůže být pro technické poškození a tmavé zbarvení použito na sirkárenské a dýhárenské výřezy, při silnějším napadení ani na celulózu a hodí se jen na palivo. Poškozené stromy jsou napadány dřevokaznými houbami a dalšími škůdci. Velmi vážným škůdcem je tento druh též v hlavových školkách - .

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Anaerea similis (Laicharting, 1784)

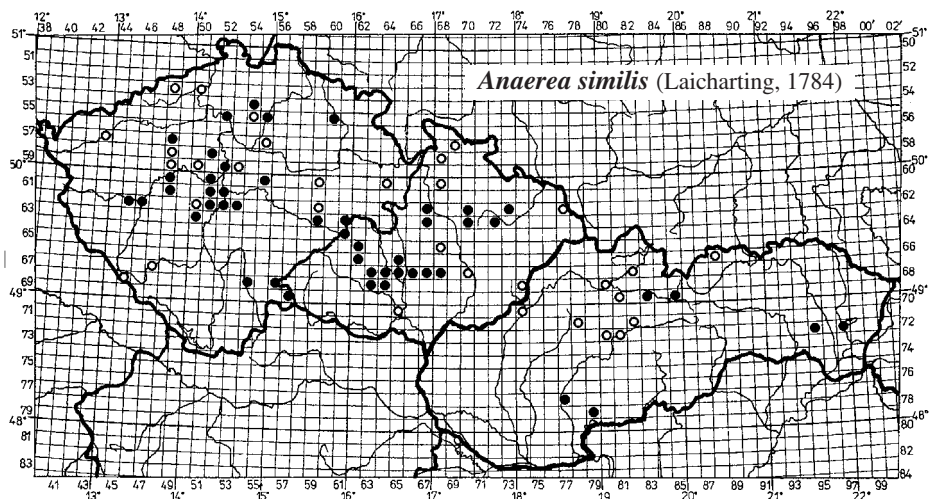
Česká republika. Lokální a celkově vzácný druh, častěji bývá vychován.

B: Teplice (5348) (?) [+H]; **Klíše** (5350) 1911 (?) [+Vysoký 1991]; **Bělá p. Bezdězem.** (54-5554) (Krůta, Lokaj) [NMB aj.]; **Bezděz** (5454) (?) [NMP]; **Kuřivody** (5454) (Kral); **Chudolazy** (5552) 1976 (Sláma M.); **Mladá Boleslav** (5555); **Dvůr Králové** (5560) (Sobota J.); **Karlovy Vary** (5743) (Kutschera) [+H]; **Domouše** (5748) 1977 (Sláma M.); **Milovice** (5755) 6.1948 (Havelka); **Tursko** (5851) 1976 (Sláma M.); **Rakovník** (58-5948) (Tichý aj.) [+H]; **Malé Kyšice** (5950) (Obenberger) [NMP]; **Praha Točná** (5952) 1960 (Olexa, Sláma M.); **Praha Dubeč** (5953) (Krása B.); **Revnice** (60-6151) (Heyrovský, Sláma aj.); **Stříbrná Skalice** (6055) 19.7.1981 (Cermák R.); **Podhořany** (6059) (?) [+H]; **Česká Třebová** (6064) (Žezula aj.) [NMP]; **Zbítov** (6148) (Hanousek, Hron); **Kytín** (6151) 1968 (Sláma M.); **Mníšek p. Brdy** (6151) 6.1945 (Pfeffer A.); **Jílové** (6152) 27.6.1934 (Šticha) [+H]; **Slapy n. Vlt.** (6152) 1958 (Sláma M.); **Plzeň a okolí** (6245-46) (Brožík, Těšál, Hron aj.); **Příbram** (6250) (Šípek) [NMP]; **Dobříš** (6251) (Šprysl); **Hrazany** (6252) 1977 (Sláma M.); **Neveklov** (6253) 1977 (Sláma M.); **Chotěboř** (6259) (?) [NMP, HKR]; [+Fleischer]; **Příbram** (6350) 6.1985 (Mácha) [*Plecháč]; **Havlíčkův Brod** (6359) (Sobota J.); **Vojnův Městec** (6361) 1990 (Cerný) [*Kantner]; **Hamry n. Sázavou** (6461) (Vávra J.); **Žďár n. Sázavou** (6461) (Hruška, Jelínek J. aj.); **Sušice** (6747) (Kopelent) [+H]; **Železná Ruda** (6845) (?) [NMP, NMB]; **Vlkov n. Lužnicí** (6854) 29.6.1988 (Karas V.); **Jindřichův Hradec** (6856) 7.9.1986 (Kadlec J.); 1972 (Sláma M.); **Terežín u Kunžaku** (6957) 1996 (Sláma M.).

M: Nížký Jeseník (?) (Kudla) [+H]; **Jeseník** (5769) (?) [+H]; **Kouty n. Desnou** (5868) (Pfeffer); **Rabštejn** (6068) (Brožík) [+H]; **Moravičany** (6267) 25.6.1973 (Mráček); **Jívová** (6270) (Čálek L.); **Bilovec Stará Ves** (6273) (Vávra J.); **Tešín** (6277) [+Letzner 1891]; **Bohuslavice** (6367) (Čálek L.); **Hlubočky** (6370) (Kudla); **Mrsklesy** (6370) 1953 (Palásek) [OLO]; **Odry** (6372) (Tomčík J.); **Sklené n. Oslavou** (6562) (Hruška M.); **Prostějov** (6568) 25.5.1953 (Urbásek) [OLO]; **Velké Meziříčí** (6662) (Jelínek J); **Kuřim** (6665) (Hála, Kraus Z.); **Velká Bíteš** (6763) (Hruška M.); **Zbraslav u Brna** (6764) (Tesař P.); **Brno** (6765) (Fleischer) [HKR, NMP]; **Adamov** (6766) (Hladil); **Vyškov** (6767-68) 1962 (Kocourek) [*Píček]; **Kroměříž** (6770) (?) [+H]; **Ketkovice** (6863) 6.1963 (Heyrovský) [NMP]; **Tetčice** (6864) (Tesař) [Hladil]; **Horní Lideč** (6874) 27.5.1953 (Urbásek) [OLO]; **Pouzdrany** (7065) (Volák) [HKR].

Slovenská republika. Velmi lokální a vzácný.

S: Malá Fatra (?) (Kudla) [NMP]; **Červený Kláštor** (6688) 7.1956 (?) [OPA]; **Orava údolí** (6782) (Kudla) [+Roubal]; **Kralovany** (6880) (Korbel, Sekera) [+Roubal]; **Ružomberok** (6981) (Sekera) [+H, NMP]; **Liptovský Ján** (6983) (Vodák) [+H]; **Liptovský Mikuláš** (6983) (Kautman); **Svarín** (6985) (Kautman); **Euborča** (7074) (Kardasch G.) [+Kardasch 1939]; **Turčianske Teplice** (7178) (Roubal) [NMB]; **Jasenie** (7182) (Roubal) [NMB]; **Banská Bystrica** (7280-81) (Čejka J., Roubal) [NMB]; **Sečovec** (7295) 6.7.1971 (Cermák R.); **Michalovec** (7297) (Lorenc J.); **Levice** (7777) 1961 (Kocourek) [NMB, HKR]; **Plášťovce** (7879) 1972 (Sláma M.).

Bionomie. Porostní okraje, břehové porosty, neobhospodařované půdy, okolí lomů, skládek apod. Vývoj v živém dřevě větví nebo slabších kmínků. Larva vyžírá chodby zprvu v lýku, později převážně v dřevěné části. Starší larvy prozrazují místo žíru tím, že vyhazují drť otvory ven. Obvyklý průměr napadených větví bývá 2-5 cm, vzácně silnější. Slabší větve v místě napadení mírně zduří. Doba vývoje pravděpodobně 2 roky (udává se 2-3 roky). Přezimuje v larválním stadiu. Kukelní komůrka v dřevěné části má připravenou chodbu s ucpaným výletovým otvorem pod kůrou. Podle *Vávry J. se kuklí hlavou dolů. Imága se vyskytují od konce V. do VII., maximum VI. Pozdější nálezy, např. Bělá p. Bezdězem 8.1965 (Karpf) a Jindřichův Hradec 7.9.1986 (Kadlec). Imága jsou většinou v korunách, kde okusují listy a kůru slabých větvíček.

Živé rostliny - Zřejmě výhradně *Salix caprea*.

Přirození nepřátelé - Především datlovití ptáci. Dosti velké procento malých larviček uhne vlivem bujné regenerace rostlinného pletiva.

Variabilita. Silně variabilní je barva těla a krovek - od olivově žlutozelené po šedobílou.

Hospodářský význam. Ačkoliv je jasným fyziologickým i technickým škůdcem, hospodářský význam je malý, protože jívá se velmi dobře zmlazuje a jívové dřevo dnes prakticky není využíváno.

Ochrana. Nemí ohroženým druhem.

MENESIA Mulsant, 1856

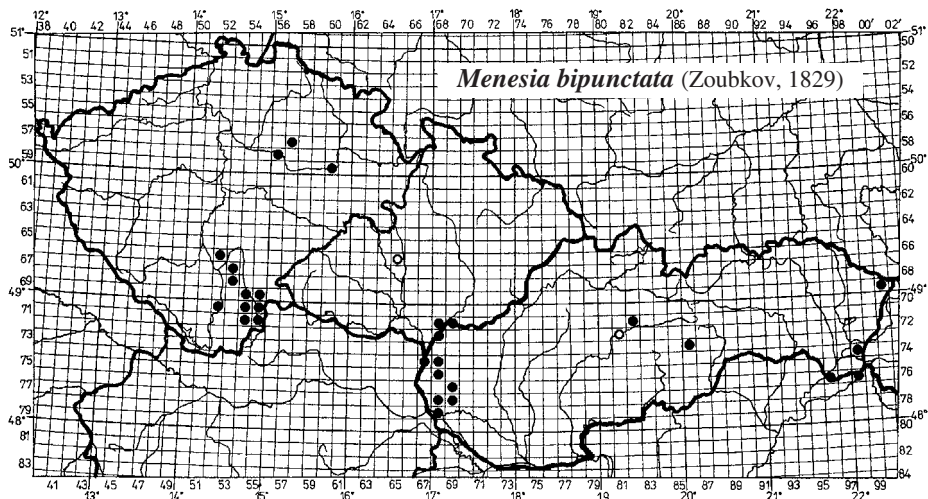
Menesia bipunctata (Zoubkov, 1829)

Česká republika i Slovenská republika. Velmi lokální a vzácný druh, ve větším počtu byl vychován ze dřeva z Třeboňska a okolí Malacek.

B: Rožďalovice (5757) 20.6.1992 (Mikyška A.); Nymburk (5856) (Daněk L.); Bohdaneč (5960) (Sobota J.); Bechyně (6652) 1969 (Karlík) [+H]; ? (6753) (Kučera E.); Borkovice (6753) (Starý) [+H]; Bošilec (6853) 30.5.1964 (Karas V.); Stráž n. Nežárkou (6955) 6.1986 (Deneš K.); České Budějovice okolí (7052) 1990 (Simandl J.); Třeboň (69-7054) 1964 (Sekera) [*Říha]; (Sobota J., Simandl); 19.6.1969 (Šprysl) [*Macek]; Chlum u Třeboně (7055) 1963 (Sláma M.); 1964 (Sekera) [+H]; 1964 (Niedl); 7.1980 (Deneš K.); (Halada) *Kalivoda. *Benedikt, *Doležal; (Hladil); 1985 (Mikyška A.); (Nový) [*Kantner, *Týr]; (Svácha); Majdalena (7055) 5.-6.1964 (Deneš K.); 1964 (Kocourek, Sekera, Sláma M.); 1970 (Lorenc) [*Hron]; 1974 (Sláma M.); (Sobota J.); Bor (7154) (Vávra J.); Červené blato (7154) 1985 (Hrozinka) [*Hron]; (Hanousek,Hron.); 1981 (Škorpík); Těšínov (7154) 6.7.1946 (Hoffer) [+H 1949]; Suchdol n. Lužn. (7155) 1954 (Hoffer) [+H]; 6.1984 (Deneš K.); 14.6.1969 (Karas V.); (Niedl); 1964; 1974 (Sláma M.); 1985 (Schles R.); 1985 (Sobota J.); 1985 (Sobota J.).

M: Adamov (6665) (Fleischer A.) [+Fleischer 1927-30, +H]; Hodonín (7168) 6.1983 (Hála); 1975 (Hála) [*Kubáň]; 10.6.1975 (Sekera) [NMB]; 1990 (Zeman V.); Rohatec (7169) 6.1982 (Černohorský J.) [*Zdrůbecký]; 1986 (Jeniš); 1990 (Klvačec J.); 1990 (Mihal V.); 1990 (Zeman V.); Rohatec - Ratíškovice (7169) (Hála, Sekera) [*Kubáň].

S: Nová Sedlica (69100) 5.7.1984 (Mikát J.); Brusno (7182) (Csiki) [+H, +Roubal]; Predajná (7182) (Kautman); Gbely (7268) 1933 (Matějka) [NMP, +H]; 1986 (Sedláček A.); 10.6.1976 (Sekera) [NMB]; 1977 (Svozil) [c.Plecháč, *Poláček]; 6.1976 (Svozil) [*Píček]; 26.5.1984 (Šafanda); Šalková (7281) 31.5.1934 (Roubal, Vrzal) [+Roubal, +H, NMB]; 29.5.1950 (Stehlík) [BRN, +H]; Revúca (7386) (Kautman); Velké Leváre (7467) 21.4.1982 (Štrba) [*Züber]; Tomky (7468) (Kautman); Latorica (7499) 15.5.1963 (Honců); Malacky (7568) (Hladil); 1985 (Nikodým M.); 1988 (Sedláček A.); (Šiška B.); Pezínok (7669) 1978 (Šiška) [*Odvárka]; Malý Kamenec (7696) 20.5.1983 (Dunay) [+Dunay 1985]; Streda n. Bodr. (7696) 2.7.1980 (Černý); Malé Trakany (7698) 1984 (Kašpar) [* Říha]; (Tomčík J.); Vajnory (7769) 14.5.1988 (Kautman); Bratislava (77-7868) 6.1938 (Podaný) [NMB]; 1983 (Šiška) [*Hron]; Svätý Jur (7769) (Šiška); 5.1982 (Sláma M.); 20.5.1982 (Štrba) [*Züber, Sláma].

Bionomie. Vlhká stanoviště v povodí řek, rašeliniště. Vývoj v kůře a pod kůrou oslabených a odumírajících kmínků a větví o síle do 5 cm, zřídka silnějších. Larva vyhlodává ploché chodbičky a kuklí se v komůrce mělce i hlouběji ve dřevě. Výletový otvor je ucpaný vykoušanými třískami. Přezimuje v larválním stadiu. Doba vývoje jeden rok (Čerepanov (1985) udává 1 – 2 roky). - Imága se vyskytují od posledních dnů V. do poloviny VII., maximum VI., převážně na větvičkách a listech. Podle Čerepanova (1985) ožirají listy a větvičky. Na květech *Frangula alnus* ho našli A. Hoffer a B. Starý, na květech *Crataegus* A. Matějka.

Živé rostliny - Téměř výhradně ve *Frangula alnus*; *Juglans regia* Demelt (1966); *Populus tremula* (*Zeman V., Simandl 1990, podle Kubáně též Hála); Čerepanov (1985) uvádí převážně *Salix caprea* (96,5 %), zřídka *Populus tremula*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus imperator* (Kriechb.): Suchdol n.L. 1964, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

Variabilita. Značná variabilita je v počtu bílých skvm na krovkách, vzácně jich bývá až deset.

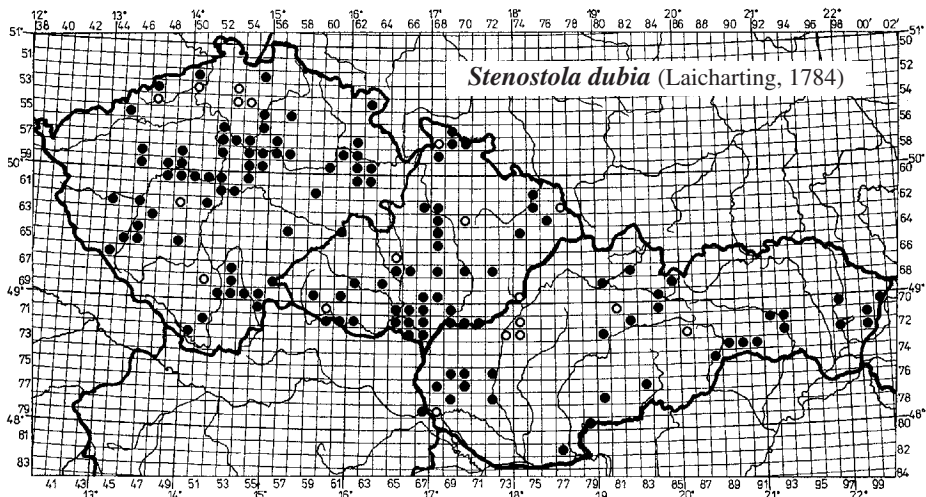
Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Trebaže řada lokalit s nejčtenějším výskytem na Třeboňsku již neexistuje, na dalších příhodných lokalitách dosud není ohroženým druhem.

STENOSTOLA Dejean, 1835

Stenostola dubia (Laicharting, 1784)

Česká republika i Slovenská republika. V nížinách a středních polohách řídký až hojný druh, hojně se dá vychovat. Protože v literatuře i při determinaci byl tento druh často zaměňován se *Stenostola ferrea*, mohou být určité nepřesnosti i ve vyznačeném výskytu i v uvedených dřevinách.

Bionomie. Vývoj v odumřelých větvích stojících stromů, slabších kmíncích, vývrstech i ve dřevě (převážně větvích) ležícím na zemi, o průměru cca 2 – 12 cm. Larvy žerou spodní vrstvy lýka, později jsou chodby viditelné i v bělové části. Ke kuklení se zavrtávají do dřeva, kde si vyhlodají mělkou, obvykle hákovitou komůrku. Podmínkou je dostatečná vlhkost dřeva, po vyschnutí larvy hynou. Přezimuje v larválním stadiu. Doba vývoje jeden rok. Někdy se ve stejném dříví vyvíjí společně s druhem *S. ferrea*. - Imága se vyskytují v V.-VI., výjimečně VII., převážně na listech.

Živné rostliny - Převážně *Tilia*, dále *Salix caprea*, *Populus tremula*; *Quercus*, *Salix*, *Juglans*, *Corylus*, *Rhamnus*, *Alnus*, *Castanea*, *Ulmus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Eubazus exsertor* Reinh.: Neratovice 1978, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Doryctes undulatus* (Ratz.): Neratovice 1978, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Slapy n.Vlt. 1962, Stará Boleslav 1978, Sláma M. lgt., Šedivý J. det. Adamov 1969 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982); *Dolichomitus aciculatus* (Hellén): Adamov 5.1969, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus* sp.: Stará Boleslav 1976, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Xorides gracilicornis* (Grav.): Neratovice 1978, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.

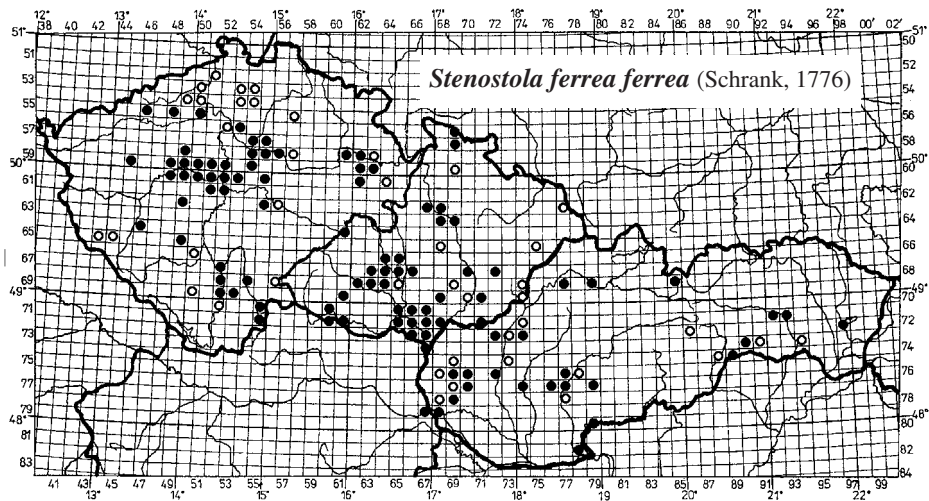
Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Stenostola ferrea (Schrank, 1776)

ssp. ferrea (Schrank, 1776)

Česká republika i Slovenská republika. V nížinách a středních polohách řídký až hojný druh, vychovat se dá ve větším množství. O výskytu viz poznámku u předchozího druhu.

Bionomie. Zcela shodná se *Stenostola dubia*, někdy se vyvíjejí oba druhy společně. - Vývoj v odumřelých větvích stojících stromů, slabších kmíncích, vývratech i dřevu (převážně větvích) ležícím na zemi, o průměru cca 2 – 12 cm. Larvy žerou ve spodních vrstvách lýka, později jsou chodby viditelné i v bělové části. Ke kuklení se zavrtávají do dřeva, kde si vyhlodávají mělkou, obvykle hákovitou komůrku. Podmínkou je dostatečná vlhkost dřeva, po vyschnutí larvy hynou. Přezimuje v larválním stadiu. Generace jednoletá. Podle Teppnera (1963) dvouletá, podle Demelta (1966) jedno až dvouletá. - Imága se vyskytují v V. – VI., výjimečně VII., převážně na listech.

Živné rostliny - Převážně *Tilia*, řídce *Ulmus*; *Sorbus* (*Vávra); *Carpinus*, *Corylus*, *Juglans regia*, *Salix*, *Prunus*, *Pyrus* (Teppner, 1963); dále *Fagus*, *Frangula alnus*.

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Braconidae*: *Bracon triaspis* Marsh.: Milovice 1974, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Ontsira igneus* (Ratz.): Stará Boleslav 1976, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Doryctes mutillator* (Thunb.): Čelákovice, Heyrovský lgt., Čapek M. det.; *Doryctes undulatus* (Ratz.): Čelákovice, Heyrovský lgt., Čapek M. det.; *Aspicolpus carinator* (Ns.): Stará Boleslav 1976, Sláma M. lgt., Čapek M. det.; *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Deuteroxorides albitarsus* (Grav.): Stará Boleslav 1976, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus mesocentrus* (Grav.): Stará Boleslav 1974, 1976, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dolichomitus tuberculatus* (Geoffroy in Fourcroy): Břeclav 1971, Hladil J. lgt., Šedivý J. det.; *Helcostizus restaurator* (F.): Stará Boleslav 1974, 1976, Sláma M. lgt., Šedivý J. det.; *Dipt.*, *Tachinidae*: *Billaea triangulifera* Zett.: Milovice 1974, Stará Boleslav 1976, 1978, Sláma M. lgt., Čepelák det.

Hospodářský význam. Podobně jako předchozí druh nemá hospodářský význam.

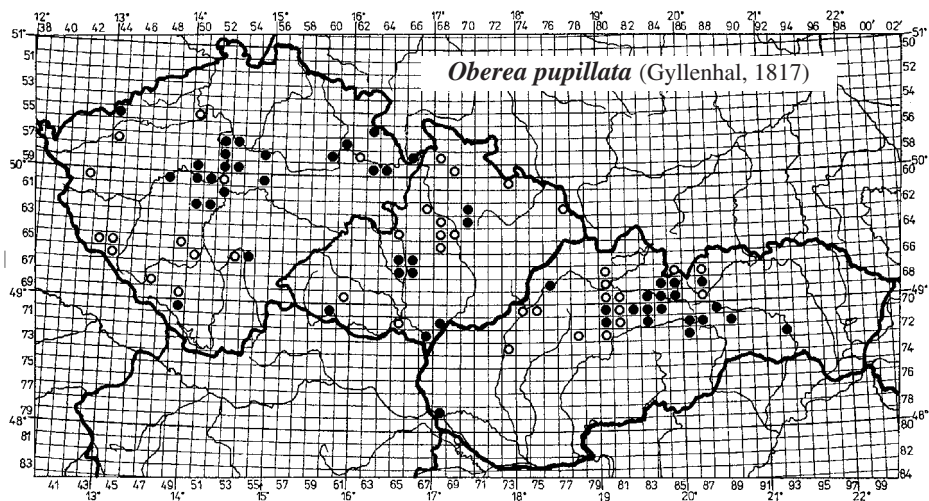
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

OBEREA Dejean, 1835

Oberea pupillata (Gyllenhal, 1817)

Česká republika. Velmi lokální a celkově vzácný druh. Pouze ve středních a východních Čechách a na střední Moravě nalezen častěji.

B: Kovářská (5544) (Lorenc J.); **Libochovice** (5550) 1903 (Mrázek) [NMB]; **Peklo** u Náchoda (5663) 21.5.1992 (Erben R.); **Doupov** (5744) (?) [+H, NMP]; **Neratovice** (5752-53) 6.6.1984 (Brestovanský) [*Škorpík]; (?) [*Mlejnek]; 1983 (Hanzlík) [*Mikyška]; 6.1988 (Janata) [*Týr]; 1986 (Mikyška A.); **Hradec Králové** (5761) (?) [+H]; **Poříčany** (5855) 20.5.1984 (Nikodým M.); **Stěblová** (5860) 21.6.1980 (Mikát M.); 4.6.1978 (Sobota J.); **Častolovice** (5862) 1948 (?) [HKR]; **Čeperka** (5950) (Sobota J.); **Nižbor** (5950) 6.1959 (?); 1958 (?) [*Týr]; **Praha** (5852) 5.6.1989 (Doležal T.) [*Mikyška]; 5.7.1971 (Šprysl) [*Macek]; 6.1986 (Lukeš) [*Ríha]; **Praha Krč** (5952) (Brettschneider) [+H]; 11.7.1953 (Cihák Z.) [*Poláček]; 29.6.1987 (Janata) [*Týr]; 18.6.1983 (Kybal) (Mička J.) [+Mička 1990]; 6.1948 (Veselý coll.); **Praha Kunratic** (5952-53) 1982 (Sláma M.); **Praha Dubček** (5953) 13.6.1990 (Číla P.); **Choceň** (5963) (Ecler) [+H]; (Kraus Z.); 5.1969 (Laibner) [NMB, HKR]; 20.6.1978 (Sobota J.); **Srubby** (5963) 20.6.1954 (Poláček K.); **Újezd u Chocně** (5963) 13.6.1983 (Jelínek J.); (Sobota J.); **Zamberk** (5964) (Korbel) [NMB]; 6.1978 (Rezl K.); **Mariánské Lázně** (6042) (?) [+H]; **Skryje** (6048) (Vlach) [+H]; **Týřov** (6048) 6.1992 (Rejzek); **Srbsko** (6050) () [OPA]; **Karlštejn** (6051) 24.6.1923 (Štícha) [+H]; 6.1948 (Brejcha) [BRN]; **Vonoklasy** (6051) 20.6.1981 (Košan) [*Bečvář]; **Lahovice** (6052) (Čepelák) [+H, HKR]; **Závist** (6052) (Prokš) [+H]; **Zbraslav** (6052) 7.1934 (Stalmach) [c.Kybal]; **Stříbrná Skalice** (6055) 18.8.1980 (Šteker) [c.Honců]; **Nová Rabyně** (6152) 4.6.1985 (Kudrna A.); **Slapy n. Vltavou** (6152) (Plecháč); **Buš** (6152) 23.6.1980 (Kovařík); Plecháč; **Dobříš** (6250-51) 17.7.1976 (Šprysl); **Domážlice** (6543) (Růžička) [HKR]; **Rýzmbek** u Kdyně (6544) (Kraus) [+H]; **Blatná** (6549) (Karban M.) [+Patera 1987]; **Kdyně** (6644) 2.7.1940 (Kraus B.) [+Kraus 1945]; **Písek** (6650) (Dombrovský) [+H]; **Příběnice** (6653) 9.8.1940 (Hanzlík); **Sezimovo Ústí** (6654) 5.6.1964 (Karas V.); (Kudrna A.); **Kašperské Hory** (6847) (Podaný) [NMB]; **Strakonice** (6949) (?) [+H, NMP]; 1903 (Šípek) [NMB]; **Volary** (7049) 7.1975 (Čech J.) [*Deneš].

M: Horní Morava (5866) 1983 (Jeniš I.); **Kouty nad Desnou** (5868) 7.1950 (Pfeffer A.); **Praděd** (5969) (?) [+H]; **Opava** (6073) (?) [+H]; **Moravičany** (6267) 22.6.1952 (Pavlu) [*Bojčuk]; **Jívová** (6270) ? (Čálek L.); **Těšín** (6277) () [+H]; **Náměšť na Hané** (6368) (Kameníček) [HKR]; (Kudla) [+H]; **Hrubá Voda** (6370) (Kudla) [OL]; **Smilov** (6370) (Jeniš I.); **Svitávka** (6465) (Souček) [+H, HKR]; **Náměšť** (6468) (Kudla, Palásek, Urbášek) [OL]; **Slatenice** (6468) (Drexler) [OPA]; **Olomouc** (6469) (Zapletal) [OL]; **Prostějov** (6568) (Kouřil, Zoufal) [+H, OL, PLZ, NMB, BRN, OPA]; **Adamov** (6665-66) (?) [BRN]; (Hladil, Tesař P.); **Blansko** (6665) 6.1970 (Maňoušek) [*Kubání]; 4.6.1961 (Daněk); **Křtiny** (6766) (Hladil); **Kuřim** (6765) (Kraus Z.); **Hostim** (6961) (Senc) [+H]; **Vranov n. Dyjí** (7060) (Vávra J.); **Pavlovské vrchy** (7165) (Stejskal) [NMB]; **Hodonín** (7168) 7.1970 (Černohorský J.) [*Zdrůbecký]; **Břeclavsko** (7267) 5.1977 (Černohorský J.) [*Zdrůbecký]; **Dolany** v Jes. (?) (Martinovský) [HKR].

Slovenská republika. Častěji spíše ve výše položených polohách v oblasti Tater, jinde velmi lokální a vzácný.

S: Vrátna (6780) (Korbel) [+Roubal]; **Tichá dolina** (6785) (Tesař) [OPA]; **Javorina** (6787) (?) [c.Kratochvíl]; **Kežmarské Žľaby** (6787) (?) [NMB]; (Kohoušek) [PLZ]; **Matliare** (6787) 6.1949 (Havelka J.); (Heyrovský) [LIT]; (Seichert V.); **Povážská Bystrica** (6876) (Kautman); **Kraľovany** (6880) (Korbel, Sekera) [+Roubal]; **Ľubochňa** (68-6980) (Pfeffer A., Prokš) [+Roubal]; **Pribilina** (6884) (Tomčík J.); **Koprová dolina** (6885) 25.6.1978 (Hron) [* Hron]; **Podbanské** (6885) 22.7.1985 (Břach M.); 20.7.1982 (Nikodým M.); 7.1970 (Odvárka O.); (Plecháč); (Prokš) [+Roubal, NMB]; 22.7.1970 (Pucholt R.); **Tichá dolina** (6885) 28.7.1977 (Hron); (Sobota J.); 6.7.1977 (Doležal S.); **Matliare** (6887) (Krása B.); **Smokovec** (6887) 7.1990 (Simandl J.); **Vysoké Tatry** (6887) 6.1968 () [c.Kybal]; 27.6.1950 (Kohoušek) [*Čtvrtečka]; **N. Lipová** (6980) (?) [NMP]; **Ružomberok** (6981) (Kudlička P.) [+H]; (Sekera) [+Roubal]; **Demánová** (6983) () [c.Cerný]; 7.1962 (Lorenc); **Liptovský Mikuláš** (6983) 7.1932 (Čuta) [+Roubal]; **Kráľova Lehota** (6984) (Kudrna A.); **Liptovský Hrádok** (6984) (Maidl) [NMB]; 18.7.1978 (Mertlík J.); (Kautman); **Čierny Váh** (6985) 7.1967 (Marek); **Svarín** (6985) 18.6.1947 (Baumert); **Čierny Váh** (6985) (Kautman); **Poprad** (6987) (Wadas) [LIT?]; **Piechov** (7074) (Laco) [NMB]; **Trenčianske Teplice** (7075) (Kočí) [NMB]; **Dedošová dolina** (7080) 7.1979 (Valeník M.); (Heyrovský, Podaný) [NMB]; (Roubal) [+Roubal]; **Magurka** (7082) 7.1962 (Koza); **Bystrá dolina** (7083) (Sobota J.); **Dumbier** (7083) 7.1932 (Čuta) [+Roubal]; **Smrekovica** (7084) (Prokš) [OPA]; 7.1970 (Odvárka O.); **Malužiná** (7084) (Kautman); **Hrabušice** (7088) 14.8.1985 (Kadlec J.); **Slovenský raj** (7088) (?) [c.Kratochvíl]; **Bystrická dol.** (7180) 15.7.1981 (Franc V.); **Donovaly** (7181) (Roubal) [+Roubal]; **Korytnica** (69-7081) (Csiki) [+Roubal, +H]; (Heyrovský) [+H]; **Krpáčovo** (7183) 8.1969 (Deneš K.); **Červená Skala** (7186) (?) [NMP]; (Dunay G.); (Štícha) [+H]; **Dobšinská Ľadová Jaskyňa** (7187) 3.7.1989 (Schles R.); **Hnílec** (7189) (Dunay G.); **Handľová** (7278) (?) [PLZ]; **Banská Bystrica** (7280) (Čejka) [LIT]; **Muraň** (7286) 7.1951 (Pfeffer A.); (Jeniš I.); **Košice** (7293) 1993 (?) [c.Franke]; (Dunay G.); 20.6.1988 (Lohaj R.) [*Trmal]; (Rószay E.) [+Roubal]; **Hrádok n. V.** (7373) (Roland) [+H 1931, NMB]; **Bratislava** (7868) (Růžicka) [HKR].

Bionomie. Částečně lokality s přirozeným výskytem *Lonicera* sp., ale především parky, „živé“ ploty kolem zahrad apod. Vývoj v živém dřevě. Larvy vyžírají podélné chodby, zejména v dřevěné části, zde se také kuklí. Kukelní komůrka je oddělena hrubými třískami. Přezimuje v larválním stadiu. Ve stejných větvích se často postupně vyvíjí i více generací, místa po výletových otvorech jsou nápadná zduřenými a zavalenými okraji. Doba vývoje podle Laibnera (1973) jednoletá. Protože jsem nacházel v době rojení imág také velké larvy, předpokládám i dvouletý vývoj. - Imága se vyskytují v VI. - VII., výjimečně koncem V. a v VIII., maximum výskytu je v druhé polovině VI. Imága na živých rostlinách, na větvičkách a listech, které ožirají.

Živné rostliny - Zřejmě výhradně na různých druzích *Lonicera*.

Přirození nepřátelé - Laibner (1973) uvádí především larvy Raphidií a z Dipter *Billaea irrorata* Meig. (Kaděra M. lgt., Čepelák J. det).

Variabilita. Často se žluté zbarvení na bázi krovek rozšiřuje dozadu středem krovek.

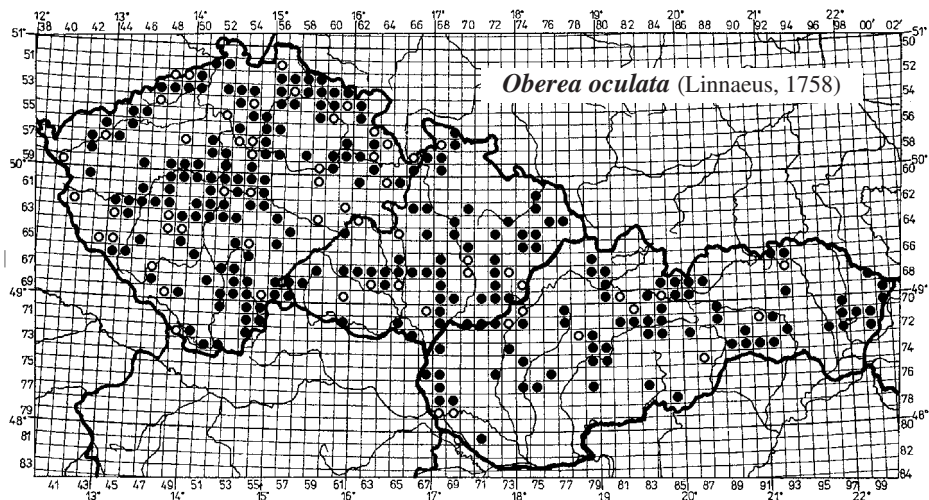
Hospodářský význam. Primární fyziologický škůdce, ale vzhledem k velké regenerační schopnosti zimolezu (*Lonicera*) zřídka dochází k odumření napadených částí.

Ochrana. Není ohroženým druhem.

Oberea oculata (Linnaeus, 1758)

Kozlíček dvojtečný - vrzúník dvojbodkový (fuzáč dvojbodkový,
vrzgáč dvojbodkový)

Česká republika i Slovenská republika. Řídký, místy častý druh. Vyskytuje se od nížin až poměrně vysoko do hor.

Bionomie. Okraje lesů a cest, břehové porosty, neobhospodařované půdy apod. Vývoj v živém dřevě slabších větví a kmínků. Vylíhnuté larvičky vyžírají chodbičky v místě vykladení a pronikají do dřeva. Larvy vyžírají především dřevěné části napadeného dřeva, ale často také žerou ve dřevě, nebo i pod kůrou. Vyhloďanou dřív larvy částečně vyhadzují otvory ven. Kuklí se především v dřevěné části. Kukelní komůrka je spojená s výletovou chodbou a bývá až 12 cm dlouhá. Přezimují larvy. Vývoj jsem zjistil pouze dvouletý. - Imága se vyskytují v VI. – VII., maximum od poloviny VI., Vavroušek (1978) uvádí výskyt v Krkonoších do 12.X.1976. Imága na koncových větvičkách nebo listech, kde provádějí zralostní žír.

Živné rostliny - *Salix caprea* a některé další blíže neurčené *Salix* sp.

Přirození nepřátelé - Velmi mnoho larev zničí datlovní ptáci. Část larev uhynie v počátečním stadiu, kdy je zarůstající pletivo zavalí. V těchto místech kromě chodbičky zůstává jen ztmavělá skvrna.

Variabilita. Variabilní jsou pouze skvrny na štítu.

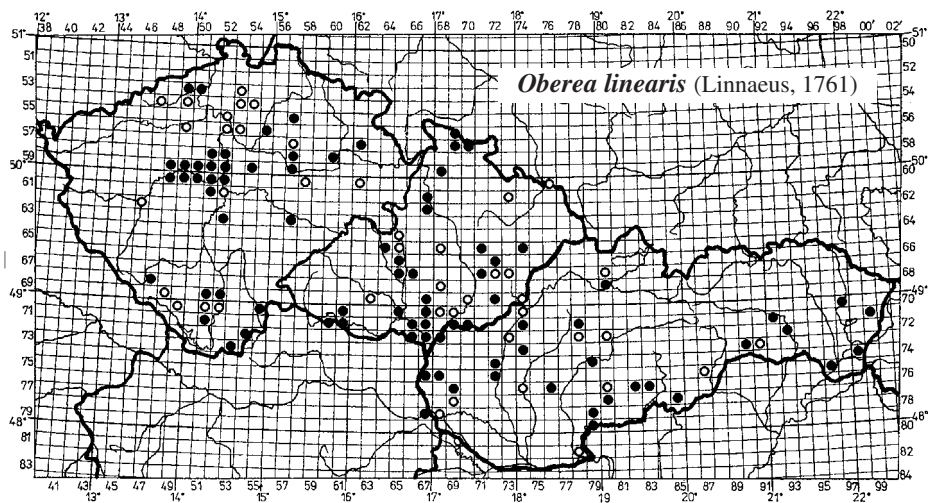
Hospodářský význam. Učebnicový škůdce, známý v minulosti zejména působením primárních škod ve vrbových (hlavových školkách). V dnešní době malé spotřeby vrbového proutě jako škůdce ustoupil do pozadí.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Oberea linearis (Linnaeus, 1761)

Kozlíček lískový - vrzúník lieskový (fuzáč lieskový)

Česká republika i Slovenská republika. V teplejších polohách, podle nalezených kusů řídký druh, ale ve skutečnosti je častější a jen těžko chytatelný.

Bionomie. Okraje lesních porostů, remízy, neobhospodařované půdy. Kemner (1992) uvádí jen několik mm tenké větvičky. Podle Demelta (1966) napadá jednoleté výhonky, na které klade vajíčko do vyhlodané dírky ještě zeleného výhonku. Samička okroužkuje větvičku nad vajíčkem a ta pak odumírá a odpadne. Larva žere nejdříve pod kůrou a později v dřevu, kde se také kuklí, když předtím vyhlodala výletovou chodbu a ucplala výletový otvor. Doba vývoje je dvouletá. Přezimuje jako larva. - Imága se vyskytují od V. do VII., maximum výskytu je konec V. a počátek VI. Imága jsou převážně v koruně, za slunečného počasí létají a nasedají na listy, nebo slabé větvičky.

Živné rostliny - Přednostně *Corylus*; Demelt (1966) uvádí dále *Juglans*, *Carpinus*, *Alnus*, *Ostrya* a *Ulmus*.

Hospodářský význam. Jako primární škůdce by se tento druh mohl uplatnit na plantážích při pěstování lískových oříšků. Vzhledem k velké regenerační schopnosti *Corylus* při růstu nových výmladků je jako škůdce u nás nevýznamný.

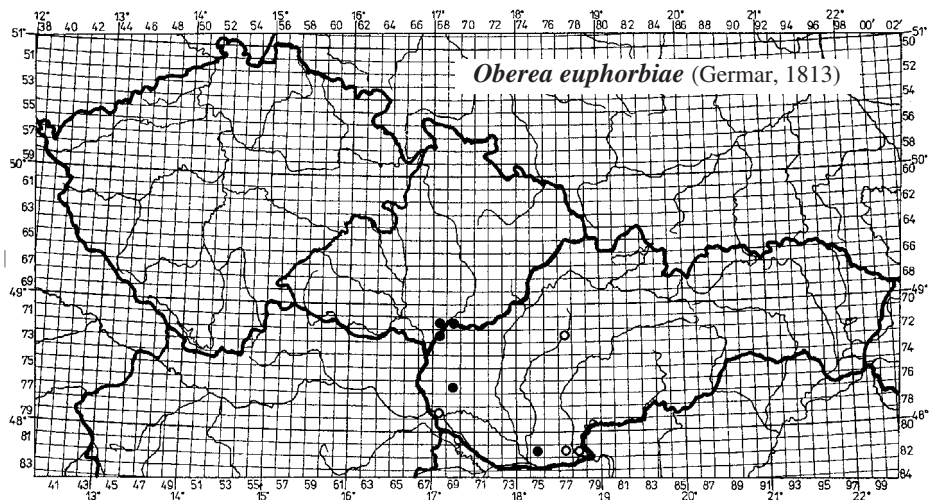
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Oberea euphorbiae (Germar, 1813)

Česká republika a Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální druh, zatím zřejmě pouze na Hodonínsku a od Gbel po Štúrovo. Výskyt a determinaci nalezených kusů bude nutné revidovat. Všechny uvedené lokality jsou bez záruky. Velkou sérii bezpečně určených kusů mám z rakouské lokality Drösing od řeky Moravy, na jejímž protějším slovenském břehu leží Velké Leváre. Většina v literatuře uváděných a možná též některých níže uváděných nálezů patří následujícímu druhu *Oberea moravica* Kratochvíl.

M: Hodonín (7168) (Hladil) [c.Hladil]; **Rohatec** (7169) (Hladil) [c.Hladil].

S: Gbely (7268) 6. (Lorenc) [*Lorenc det.]; **Prievidza** (7277) (+Korbel) [+Vysoký 1985]; **Chotín** (8175) 1.8.1960 (Pádr) [*Pádr]; **Gbelce** (8178) 20.7.1953 (Pádr) [*Pádr]; **Štúrovo** (8178) 25.5.1959 (Čech) [ČBU]; 25.7.1956 (Pádr); **Pezinok** (7669) 8.1966 (Havelka) [*Havelka]; **Bratislava** (7868) (Fritsch) [+Fleischer 1927-30]; 1921 (Roubal) [+Roubal 1926].

Bionomie. Podle Demelta (1958) vývoj ve stvolech převážně vysokých 50 – 70 cm. Larvy vyžirají vnitřní části stvolů a tam se také kuklí. Doba výskytu podle u nás nalezených imág je od 25.V. do I.VIII. Imága na květech, listech a stvolech *Tithymalus*, kde provádějí také žír.

Živné rostliny - *Tithymalus* (*Euphorbia*) *palustris* (Demelt 1958).

Přirození nepřátelé - *Hym.*, *Ichneumonidae*: *Thrybius euphorbiae* Germ.: Hodonín 1975 (+Čapek, Hladil, Šedivý 1982) - možná patří ke druhu *Oberea moravica* Krat.

Variabilita. Hlava a štít jsou tmavé, nebo víceméně červenohnědé.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Velmi vzácný druh, jehož ochrana by měla být řešena v souvislosti s ochranou biotopů.

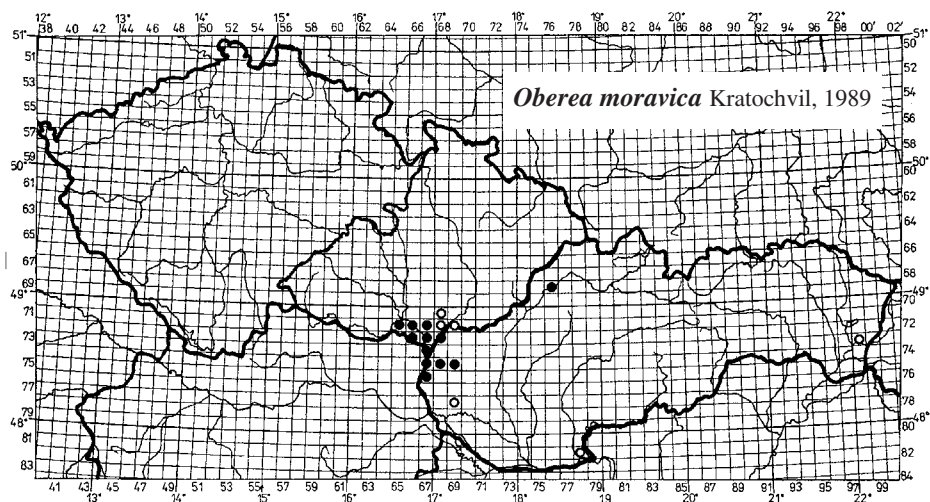
Oberea moravica Kratochvíl, 1989)

Česká republika i Slovenská republika. Velmi lokální druh, častěji se vyskytuje od Břeclavska až po Svätý Jur. Naprostá většina kusů, zahrnovaných dříve pod druh *Oberea euphorbiae*, patří tomuto druhu. Mnoho nalezených kusů jsem však nemohl prověřit, a tak mohlo dojít k záměně uváděných lokalit u obou druhů.

M: Holotypus + Allotypus - Lednice (7166) VI.1984 (Kratochvíl). Paratype: **Lednice** (7166) (Kratochvíl, Sláma, Bílý, Černý) [c.Kratochvíl, NMB, Sláma, Bílý, Černý aj.]. **Mutěnice** (7068) (?) [c.Kratochvíl]; **Dolní Věstonice** (7165) (Hladil) [c.Kratochvíl]; **Břeclavsko** (Lednice, Ladná, Janův Hrad, Podivín, Břeclav) (71-7266-67) (Strejček, Hladil a velmi mnoho dalších); [+ Kratochvíl, +Černý, +Strejček 1973]; **Hodonín** (7168) 7.6.1975 (Hladil) [c.Kratochvíl]; 6.1980 (Stránský V.); **Moravská Nová Ves**

(7168) 3.6.1943 (Pfeffer) [*Pfeffer, +H]; 6.1943 (Roubal coll.) [NMB]; **Rohatec** (7169) (Schwarz) [+H]; **Charvátská Nová Ves** (7267) (Jelínek Jar.); **Pohansko** (7267) 1983 (Sláma M.); **Lanžhot** (7367) 1983 (Sláma M.).

S: Paratype - **Plavecký Mikuláš** (7469) (Sláma M.) [c.Sláma], **Velké Leváre** (7468), **Gbely** (7268) 6.1935 (Matějka) [NMB]; 6.1936 (Matějka) [+Kratochvíl 1989, OL]; 1.6.1947 (Schwarz) [c.Kratochvíl]; **Velké Leváre** (7467-68) 1973 (Sekera) [c.Kratochvíl]; 8.4.1982 (Valkoun) [c.Kratochvíl]; 1982 (Valkoun A.) [+Kratochvíl 1989]; **Plavecký Mikuláš** (7469) 1951 (Sláma M.) [+Kratochvíl 1989]; Neproověřené nálezy: **Jakubov** (7567) **Povážská Bystrica** (6876) (Kautman); **Svätý Jur** (7769) 7.1921 (Pfeffer A.); (Fritsch 6x) [NMB]; 2.6.1923 (Roubal) [NMB, c.Kratochvíl]; **Gbely** (7268) 6.1935 (Daněk); 7.1934 (Kodym) [+H]; **Senné pod Vihorlatom** (7398) 1955 (Kavan) [+H]; **Svätý Jur** (7769) 1919 (Roland, Roubal, Fritsch, Pfeffer) [+Roubal, +H]; **Stúrovo** (8178) (Schwarz) [+H]; (Kudla) [OL]; (8178) (Lekeš) [OL]; (Lekeš) [c.Kratochvíl].

Bionomie. Především na vlhkých lokalitách lužních porostů a mokřadech. Vývoj ve stoncích *Tithymalus*, zejména v jejich dolních částech. Larvy vyžirají středovou část obvykle až pod úroveň země, ve stoncích přezimují a také se tam kuklí. - Imága se vyskytují na živných rostlinách od poloviny V. do počátku VII., maximum výskytu je koncem V. do poloviny VI. Bionomii tohoto druhu poprvé zjistil R. Schwarz r. 1951.

Živné rostliny - *Tithymalus* (*Euphorbia*) sp., Kratochvíl (1989) uvádí *Euphorbia palustris* a *lucida*.

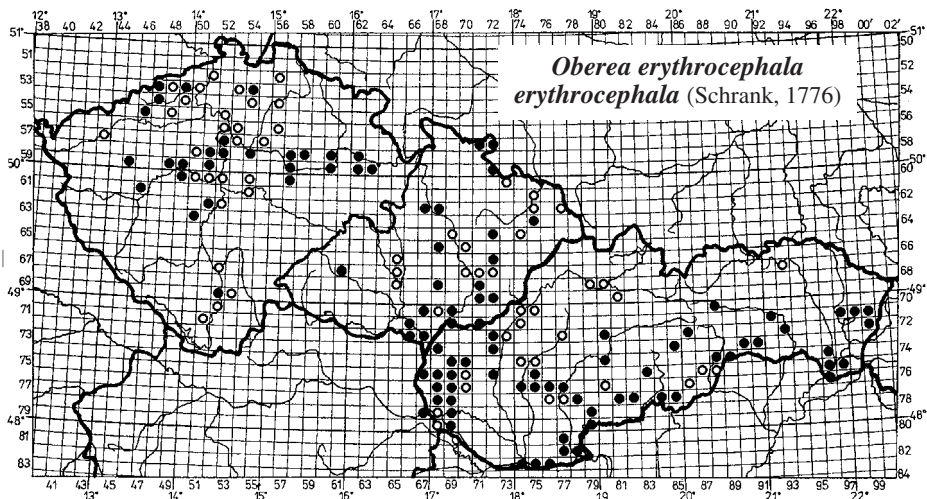
Variabilita. Podle kusů, které jsem dosud viděl, není variabilním druhem.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Přes poměrně lokální výskyt nepatří mezi ohrožené druhy a ochrana by mohla být zajištěna v souvislosti s ochranou biotopů.

Oberea erythrocephala (Schrank, 1776) *ssp. erythrocephala* (Schrank, 1776)

Česká republika a Slovenská republika. Spíše v nížinných a teplých oblastech místy vzácný, místy častý druh.

Bionomie. U nás vývoj tohoto druhu poprvé zjistil v padesátých letech Šafránek, který připravoval v krabičkách vývojová stadia s ukázkou pozerků jako učební pomůcku pro školy. Podle něho byl vývoj larev jednoletý. Všeobecně je vývoj uváděn ve stoncích prysců spíše v bazální části a kuklení larev v podzemních částech. Podle Kudly (1966) je vývoj v kořenech některých prysců. Podle Čerepanova (1985) je vývoj larev dvouletý. - Imága se vyskytují v V.– VIII., maximum VI. především na květech a stoncích *Tithymalus (Euphorbia)*.

Živné rostliny - *Tithymalus (Euphorbia) cyparissias* (Teppner, 1965; Demelt, 1966; Paulus, 1973)

Variabilita. Velmi variabilní je více nebo méně černá až červená barva těla a chloupkování těla. Tento druh je ale také velikostně a celkově velmi proměnlivý, takže je pravděpodobné, že se jedná v rámci jeho rozšíření o více taxonů.

Hospodářský význam. Nemá hospodářský význam.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

PHYTOECIA Dejean, 1835

Phytoecia hirsutula (Frölich, 1793)

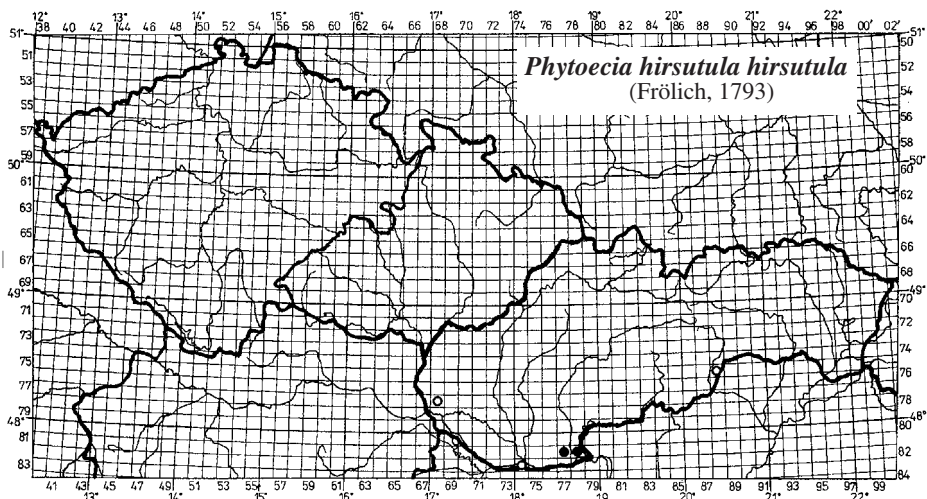
ssp. hirsutula (Frölich, 1793)

Česká republika. Nejisté údaje.

M: Jižní Morava (?) (Fleischer dle Klimenta) [+H 1930, 1955]; Morava (?) (Fleischer) [NMP, uvedený kus je nalepený na štítku, původně však byl napíchnutý na špendlíku, ale lokální štítek uprostřed propíchnutý není];

Slovenská republika. Velmi lokální druh, téměř všechny nalezené kusy pocházejí z okolí Štúrova.

S: Domica (7588) 7.1936 (Podaný) [NMB]; Bratislava okolí (7768) (?) [+H 1955]; Štúrovo, Belianske kopce (8177-78) VI.1930 (Prokš - prvý nález, další 1935-37); 17.5.1936 (Roubal); (později Štícha, Obenberger, Heyrovský, Keil a v posledních desetiletích velmi mnoho dalších); Kamenica n.Hr. (8178) 9.5.1976 (Kocourek F.); (Šprysl); Kováčov (8178) (Roubal) [NMB]; 6.1984 (Karas V.); Komárno (8274) 6.1950 (Sychra) [c.Černý].

Bionomie. O bližší bionomii tohoto druhu je velmi málo známo. Podle Heyrovského (1955) se imága vyskytují na *Phlomis tuberosa* (Labiatae), podle Samy (1988) na *Borraginaceae*. *Kautman uvádí na *Stachys recta*. - Imága se vyskytují od V. do poloviny VI. (2.VII.1964 Poláček).

Živé rostliny - *Phlomis tuberosa* L. (Heyrovský, 1955).

Přirození nepřátelé - Podle Heyrovského (1955) je tento druh pronásledován hlavně ještěrkami.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Přes svou celkovou velkou vzácnost nepatří na Štúrovsku k ohroženým druhům.

Phytoecia scutellata (Fabricius, 1792)

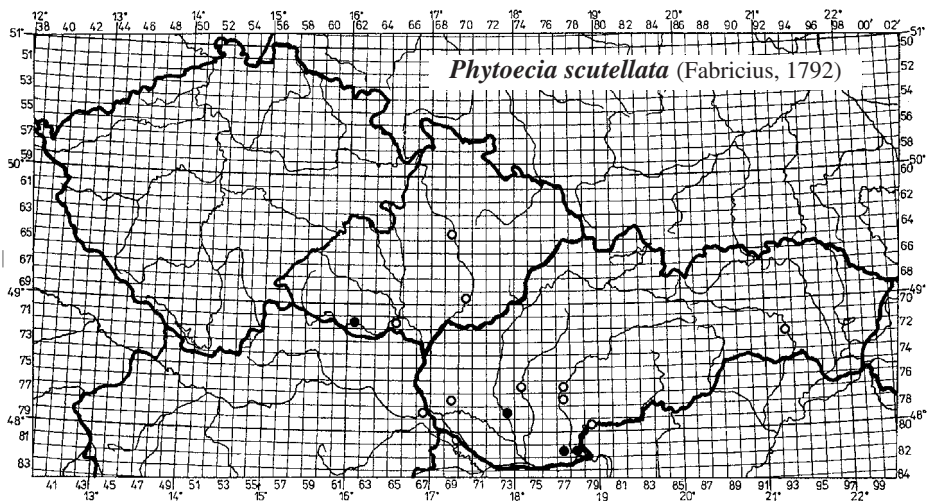
Česká republika. Velmi vzácný a lokální. Několik převážně velmi starých nálezů pochází z Moravy.

M: Morava (?) (Reitter) [+H 1930]; (? 2 ex.) [NMP]; **Olomouc** (6469) (Reitter) [+H 1930]; **Uherské Hradiště** (6970) (Schlögel) [+H 1955]; **Znojmo** (7162) (Štraus) [+Černý]; **Mikulov** okolí (7165) (Kittner) [+Fleischer 1927-30]; (Fleischer) [+H 1930].

Slovenská republika. Velmi vzácný a lokální, pouze v okolí Štúrova bylo nalezeno více kusů. Málo známý a přehlížený druh. Rakouský entomolog K. Hampel, který první poznal bionomii tohoto druhu, ho považoval na určitých lokalitách za častý. V poslední době po zveřejnění bionomie byl nalezen ve větším počtu i na Slovensku.

S: Košice (7293) (Rószay E.) [+Roubal]; **Nitra** (7674) (Pilishegy) [+H 1955]; 1.4.1926 (Roubal) [NMB]; (?) [BRN]; (Roubal) [+Roubal 1936]; (Thurnher) [+Roubal]; **Hronský Beňadik** (7677) 6.1948 (Brožík) [+H 1955, +Havelka1964]; **Svätý Jur** (7769) (Korbel) [+H]; **Levice** (7777) 5.1924 (Roubal) [NMB]; **Devín** (7867) 14.4.1952 (Depta) [NMB]; **Jatov** (7873) 5.1993 (?) [*c.Franke]; **Sahy** (7979) (Thurnher) [+Roubal 1936, +H 1955]; **Belianske kopce** (8177) 5.1956 (Brožík) [+Havelka1964]; (Tomčík J.); **Štúrovo** (8177-78) 6.5.1953 () [OL]; 20.4.1954 (Čermák P.) [c.Kybal]; 10.5.1953 (Čermák P.) [c.Kybal]; 10.5.1953 (Eiba); 5.1950 (Heyrovský) [NMP, +H]; 9.5.1980 (Hron); 16.5.1963 (Kocourek) [*Pícek, *Kadlec]; 5.5.1953 (Kohoušek J.) [*Čtvrtečka]; 2.5.1986 (Kovařík M.); (Kraus Z.); (Lekš 25 ex) [c.Kratochvíl]; 24.3.1977, 28.3.1981 (Mikát M.); 1984 (Odvárka O.); 16.5.1948, 13.5.1951

(Palásek) [*Niedl]; (Pospíšil) [*Šprysl]; 25.4.1953 (Pospíšil K.) [*Píček]; 5.1950 (Pucholt R.); 5.1953 (Rektořík) [*Havelka]; (Sekera) [*Šprysl]; (Sobota J.); 29.4.1983 (Šiška) [*Břach]; (Švácha); (8178) (Kučera E.); (Kautman); **Chlába** (8178) 9.4.1948 (Heyrovský) [NMB]; (Rule coll.) [+H 1955]; **Kamenica n. Hronom** (8178) 5.1954 (Rektořík) [+Havelka 1964]; (Sobota J.); 10.5.1971 (Tesař) [OPA]; 24.4.1986 (Číla P.); 21.4.1996 (Kautman); **Kováčov** (8178) 1950 (Heyrovský) [+H, NMP]; 5.1949 (Hoffer) [+H]; 2.5.1953 (Kohoušek); 4.1949 (Lekeš) [+H]; 1946 (Matějka) [+H]; 5.1948 (Matějka) [+H]; 5.1949 (Palásek) [+H]; 5.1948 (Prokš) [+H]; (Sobota J.); **Dolehroní** (?) (Roubal) [+Roubal 1926, +H]; **Malé Karpaty** (?) (Kavan) [NMP, +H 1955].

Bionomie. Lesostepi a stepi. Poprvé byla bionomie publikována maďarským entomologem Kováčsem (1989), který sledoval tento druh v přírodě i v teráriu. Samička klade po jednom vajíčku mezi list a stoněk živné rostliny. Larvy žerou v kořenech, následkem čehož rostliny odumírají. Kuklí se na podzim a přezimují jako imága. - Imága se vyskytují od konce III. do VI., maximum koncem IV. do poloviny V. Dříve byla nalézána většinou náhodně na zemi, v letu nebo smýkáním. Po uveřejnění bionomie je nalézán na živné rostlině a na zemi v jejím blízkém okolí.

Živné rostliny - *Falcaria vulgaris* Bernh. (Kovács, 1989)

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Na Moravě a Slovensku má tento druh nejsevernější areál výskytu. Všude, kde se vyskytuje, je považován za vzácný druh a jeho nálezy byly velmi ojedinělé. Jako takový by se měl stát předmětem ochrany především ochranou biotopů.

Phytoecia argus (Frölich, 1793)

Pod tento druh je nutné zahrnout všechny nálezy v České a Slovenské republice dříve publikované pod jménem *Phytoecia rubropunctata* (Goeze, 1777) (Sláma, 1987).

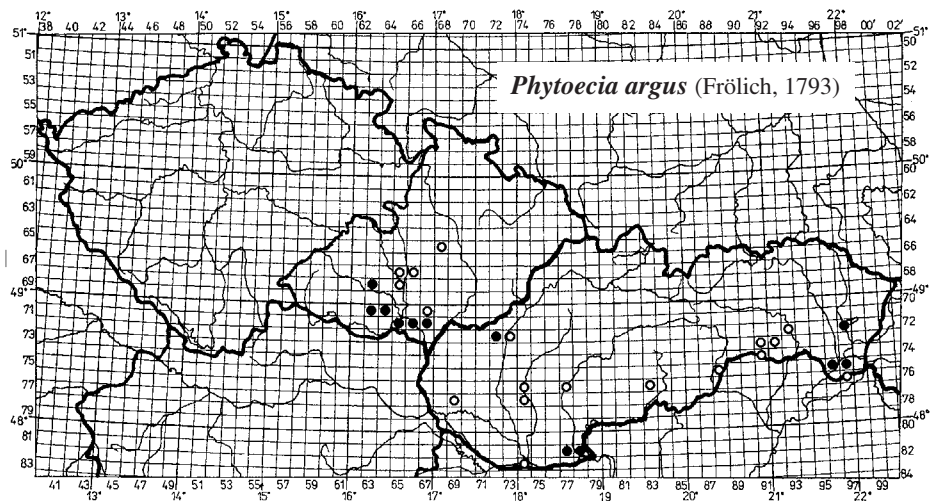
Česká republika. Velmi lokální a vzácný druh, pouze v teplých, spíše stepních, oblastech Moravy.

M: Prostějov (6568) (Kouřil) [NMP]; **Brno Královo Pole - Kartouzy**(6765) 4.1893 (Laus H.) [+Laus 1902, +H 1952, +H]; **Rečkovice** (6765) (Formánek) [BRN]; **Hády** (6766) 15.6.1885 (Štěrba coll.)

[+H 1952]; **Mohelno** (6863) 2.6.1941 (c.Fiala) [BRN]; 6.1941 (Dobšík) [+H]; 5.1956 (Bouček) [+H, NMP, c.Hladil]; 6.1963 (Heyrovský) [NMP]; 6.1963 (Kybal); 6.1963 (Mikvas) [ČLP]; (Šobota J.); 6.6.1962 (Stehlík) [BRN]; (Štrejček) [c.Kratochvíl]; 27.5.1977, 25.7.1984 (Škorpík M.); **Černovice** (6865) (?) [+H 1955]; (Formánek) [+H]; **Ostopovice** u Brna (6865) 15.6.1945 (Dobšík) [+H]; **Miroslav** (7063) (Fára) [+H]; **Trstnice** (7063) 6.6.1963 (Stehlík) [BRN]; **Bohutice** (7064) (?) [+H 1955]; 31.5.1972 (Stehlík) [c.Daněk, +H]; **Cejč** (7067) 1942 (Bechyň) [+H]; **Klentnice** (7165) 11.5.1962 (Pádr); **Perná** (7165) 5.1956 (Bouček) [+H]; **Mikulov** (7165) (?) [c.Hladil]; 5.1966 (Šimeček) [HKR]; **Perná** (7165) 5.1956 (Bouček) [+H]; **Pavlovské kopce** (7165-66) 10.5.1964 (Rektořík) [c.Honců]; 20.4.1961 (Stehlík) [BRN]; 27.5.1963 (Pospíšilová) [BRN]; **Klentnice** (7167) 25.5.1985 (Bezdrčka) [*Stránský V.].

Slovenská republika. Rovněž velmi lokální a vzácný. Pouze na Štúrovsku bylo nalezeno větší množství imág.

S: **Beckov** (7273) (Csiki) [+H 1930, +Roubal 1936]; **Čachtice** (7272) 10.5.1990 (Klvaček J.); **Košice** (7293) (Rószay E.) [+Roubal 1936]; **Michalovce** (7297) (Lorenc); **Moldava n. Bebravou** (7391-92) (Prokš) [+H, NMP]; (Tesař) [+H]; **Turna n. Bodvou** (7391) 20.5.1932 (Hoffer) [+H 1933, +Roubal 1936, NMP]; **Selěška** (7392) 15.5.1938 (Prokš) [*Škorpík, c.Kratochvíl, NMP]; **Drienovec** (7491) (Prokš) [NMP]; **Domica** (7588) 7.1936 (Podaný) [NMB]; 8.5.1950 (Stehlík) [BRN, +H]; **Slov. Nové Mesto** (7596) (Csiki) [+Roubal 1936]; (Šobota J.); 5.1938 (Tesař) [OPA]; **Viničky** (7596) 24.5.1980 (Mikát M.); **Velký Horeš** (7597) 14.5.1965 (Heyr.coll.) [NMP]; 12.5.1950 (Stehlík) [BRN, +H 1952]; **Nitra** (76-774) (Thurnher) [+H 1933, +Roubal 1936]; (?) [NMP]; (Čepelák) [NMP]; **Hronský Beňadik** (7677) (Roubal) [NMB]; **Lučenec** (7683) (Slanec) [+Roubal 1936]; **Velký Horeš** (75-7697) (Stehlík) [+H]; (?) [c.Heyrovský]; **Svätý Jur** (7769) (Korbel) [+Barabás 1976]; **Levice** (7777) (Roubal) [+Roubal 1936]; **Kamenin** (8177) 1986 (Kúdela) [*Týr]; **Štúrovo, Belianske kopce, Kamenica n. Hr., Kováčov** (8177-78) 24.5.1926 (Roubal); Prokš, Pospíšil, Kohoušek, Eiba, Tichý a velmi mnoho dalších); **Komárno** (8274) (Roubal) [+Roubal 1926].

Bionomie. Teplé lokality, lesostepi až stepi, neobhospodařované zemědělské půdy, neudržované zahrady. Způsob vývoje na Slovensku poprvé zjistil již ve třicátých letech K. Prokš. Samičky kladou vajíčka na dolní části stonků sesulu, larvy prožirají chodbičky až do kořenové části, kde se i kuklí. V místě žíru dochází k mírnému zesílení stonku. Po odlomení uschlé nadzemní části však nedochází k úhynu larvy ani imága. Podle některých sdělení přezimuje ve stadiu imága, podle některých ve stadiu larvy. - Imága se vyskytují od konce IV. do VI. (29.6.1986 Štúrovo, Kučera lgt.), maximum na Slovensku do poloviny V., na Moravě do počátku VI.

Živné rostliny - *Seseli* sp.

Variabilita. Určitá variabilita je v šedobílém nebo žlutošedém zbarvení krovek, ve zbarvení štítu a tvaru a počtu černých skvrn na něm. Imága, u kterých na štítě převažovala černá barva, byla omylem určována jako *Phytoecia rubropunctata* (Goeze).

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Druh, který svým způsobem vyvrací všechny teorie o ochraně některých ohrožených druhů. Malou lokalitu na Belanských kopcích (dříve Hegyfarok) znám od padesátých let. Již tehdy tam sbíralo každoročně několik desítek entomologů, ale vždy po časově náročném sběru jen jednotlivá imága. Od té doby, zejména v posledních desetiletích, tam bylo každoročně ještě mnohem intenzivněji sbíráno a byly nalezeny dohromady jistě tisíce kusů. V rozporu s předpokladem tam byl tento druh přes dlouholeté pravidelné sbírání mnohem hojnější v osmdesátých letech než dříve. V České republice by měl patřit mezi chráněné druhy.

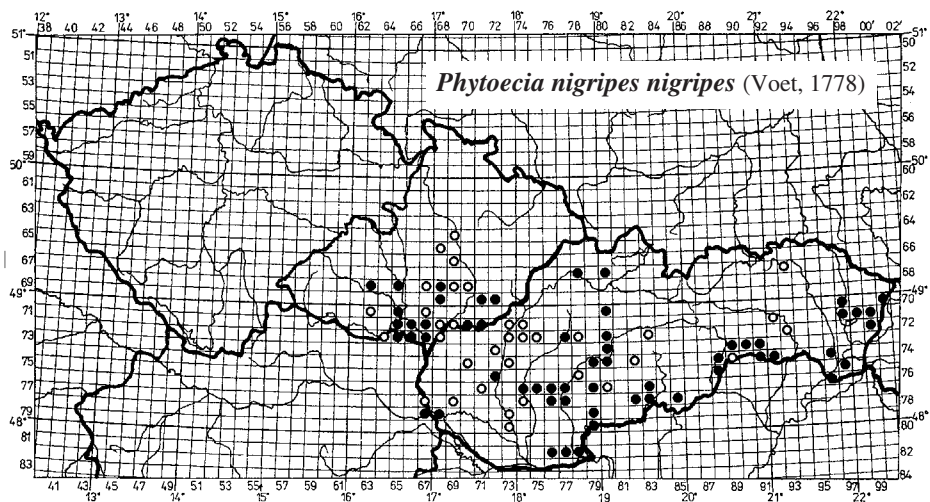
Phytoecia nigripes (Voet, 1778)

(často bývá uváděn jako *affinis* - Harrer, 1784)

ssp. nigripes (Voet, 1778)

Česká republika. Lokální druh, vyskytující se převážně vzácně a jednotlivě na jihovýchodě Moravy.

M: Beskydy (?) (Stejskal) [+H]; **jižní Morava** (?) (Kliment) [+H]; **Holice** (6469) 3.5.1952 (Kudla) [OL]; **Olomouc** (6469) (Čepelák) [+H]; **Prostějov** (6568) 24.5.1953 (Urbášek) [OL]; **Kojetín** (6669) 24.5.1956 (Stehlík) [BRN]; **Ketkovice** (6863) () [BRN]; **Střelice** (6865) (?) [BRN]; **Zelešice** (6865) (?) [BRN]; **Heršpice** (6867) (?) [HKR]; **Rašovice** (6867) (?) [HKR]; **Nesovice** (6868) (?) [BRN]; **Nevojice** (6868) (?) [BRN]; **Buchlov** (6869) (Bechyně) [PLZ]; **Babice** (6870) (Balthasar) [NMB]; **Kyjov** (6968) 10.5.1973 (Luža O.); **Uherský Brod** (6971) 5.1982 (Resl K.) [+Resl 1980]; **Nezdenice** (6972) (Wadas) [+H]; **Rubaniska** u Uh.Brodu (6972) 5.1981 (Resl K.); **Mirotslav** (7063) (Fára) [+H]; **Pouzdrány**

(7065) (Hozák) [HKR]; (Lauterer) [BRN]; (Tesař); **Čejč** (7067) (?) [HKR]; 5.1948 (Niedl); **Kobyly** (7067) (Bechyně) [NMB]; **Terezín** (7067) (Volák); **Pavlovské kopce** (7165) (Lauterer) [BRN]; **Pašohlávky** (7165) (asi Stehlík) [BRN]; **Nejdek** (7166) (?) [BRN]; **Podivín** (7167) (Volák) [BRN]; [+Černý]; **Hodonín** (7168) (Baumert) [+H]; 4.1954 (Kocourek) [c.Deneš]; **Rohatec** (7169) (Tesař) [OPA]; **Kněždub** (7170) (?) [BRN]; **Velká n.Veličkou** (7171) 17.5.1982 (Macek J.); **Hevlín** (7264) (?) [BRN]; (Jagemann) [+H]; **Mikulov** (7265) (?) [NMP]; 26.6.1965 (Daněk); **Sedlec** (7266) (?) [BRN]; **Skalky** (7266) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; **Břeclav** (7267) ? (c.Mus.Mikulov) [+Černý]; (Kraus Z.); (Šprysl).

Slovenská republika. V teplejších oblastech lokálně a řídké, někdy ve větším počtu.

Bionomie. Lesní louky, okraje porostů, málo obhospodařované zahrady apod. Vývoj larev se udává ve stoncích a podzemních částech miříkovitých (okolíčnatých) rostlin, obvykle na lokalitách s větší vlhkostí půdy, nepřímo osluněných. Larvy vyžírají stonky a kuklí se v dolní nebo podzemní části. Přezimuje jako larva. Podle Demelta (1966) doba vývoje jeden rok. Podle Čerepanova (1985) trvá vývoj od larvy po imágo jeden rok, to však zůstává přes další zimu v kukelní komůrce a prodělává diapauzu, takže vývoj je dvouletý, možná i tříletý. - Imágo se vyskytuje od V. do VII., maximum koncem V. a počátkem VI. na stoncích a listech živých rostlin.

Živné rostliny - *Chaerophyllum*, *Laserpitium*, *Libanotis*, *Peucedanum*, *Aegopodium*, *Pastinaca*.

Variabilita. Variabilní je červenožluté a černé zbarvení štítu a šedobílé nebo černé chloupkování krovek.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Zejména na Slovensku nepatří mezi ohrožené druhy, v Německu je chráněn zákonem.

Phytoecia nigricornis (Fabricius, 1781)

=? *julii* Mulsant, 1863 (podle některých autorů nejde o synonymum, ale o dobrý samostatný druh, např. Adlbauer, 1981).

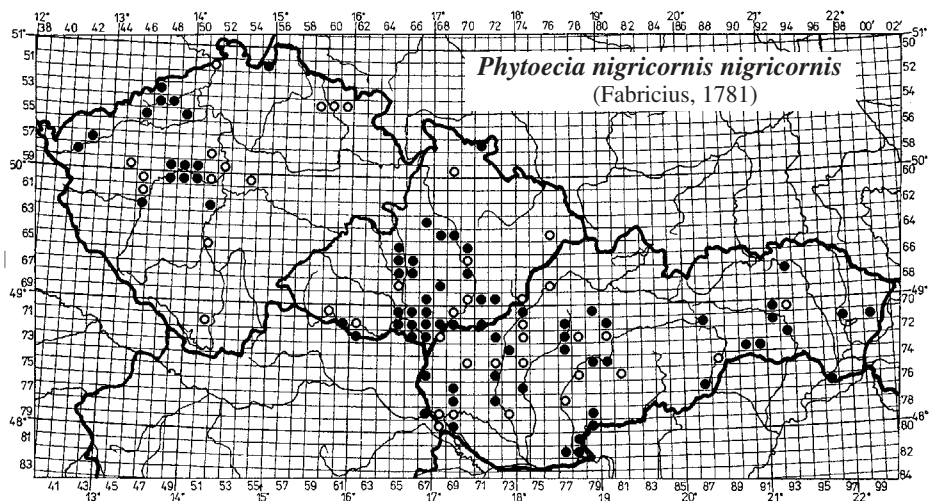
ssp. nigricornis (Fabricius, 1781)

Česká republika. Lokální a celkově vzácný druh. Na některých lokalitách středních a severozápadních Čech a zejména jihovýchodní Moravy někdy hojný.

B: Mezní Louka (5151) (?) [+H]; **Bílý Kostel n. Nisou** (5155) 20.6.1991 (Brázda) [*Čtvrtečka]; **Hamr** (5347) 11.6.1949 (Kačer) [LIT]; (Kačer J.) [+Kačer 1962]; 1962 (Kačer J.) [+Táborský 1986]; **Janov** (5347) (Kačer J.) [+Kačer 1962]; **Litvínov** (5347) 16.6.1984 (Břachš); **Lom** (5448) (Kačer J.) [+Kačer 1962]; **Ždírnické údolí** (5459) 8.6.1913 (?) [+Vysoký 1991]; **Staré Buky** (5460) (Špaček) [+H]; **Trutnov** (5461) (?) [+H]; **Chomutov** (5546) 27.5.1956 (Kačer) [+Táborský 1986]; 6.1970 (Filip) [*Schles]; (Lorenc); 1979 (Odvárka) [*Řiha]; **Solany** (5549) 6.1963 (Sláma M.); **Nová Role** (5742) 13.7.1990 (Schles R.); **Královské Poříčí** (5841) (Pakosta J.); **Nebušice** (5851) 1952 (?) [Kabourek]; **Rabštejn n. Střelou** (5945) 29.6.1947 (Brožík); 28.5.1951 (?) [*Čtvrtečka]; (Hanzlík) [+H]; 1957 (Sobota) [PLZ]; **Brdatka** (5949) 5.1977 (Pavlíček) [*Rejzek]; **Křivoklát** (5948-49) (Dvořák) [HKR]; 6.1962(Sláma); **Sýkořice** (5949) 17.5.1992 (Januš J.) [*Rejzek]; **Zbečno** (5949) 15.5.1990 (Januš J.) [*Rejzek]; (Kučera) [+H]; 19.5.1990 (Horák P.) [*Rejzek]; 3.7.1993 (Rejzek); 20.6.1982 (Rejzek); **Nížbor** (59-6049-50) 10.7.1960 (Sláma M.); 5.6.1960 (?) [*Týr]; 1.6.1985 (Čermák R.); 1982 (Odvárka O.); (Prokš) [NMP]; 10.7.1960 (Sláma M.); 5.1977 (Šilha V.); **Praha** (5952) 5.1944 (Pucholt R.); **Mladotice** (6046) (?) [PLZ]; **Skryje** (6048) 19.6.1962 (Sláma M.); 2.6.1985 (Patera); **Nová Huť** (6049) (?) [+H]; **Beroun** (6050) 29.5.1978 (Burda A.) [+Burda 1984]; 5.1977 (Pavlíček); **Karlštejn** (6051) 6.1955 (Pfeffer A.); **Ričany** (6054) (Tichý) [+H]; **Obora u Kaznějova** (6146) (?) [PLZ]; 13.6.1956 (Brožík); 5.7.1982 (Doležal J.); **Plzeň Bukovec** (6246) 3.6.1978 (Steininger); **Plzeň Zábělá** (6246) 7.6.1980 (Benedikt); 9.6.1986 (Teťal I.); **Dobříš** (6251) 1952 (?) [asi Kabourek]; (Šprysl); **Zvíkov** (6551) (Podaný) [NMB]; **Český Krumlov** (7151) [+H 1955].

M: Slezsko (?) (Kliment) [+H]; **Třemešná** (5771) 26.6.1995 (Mikulenka L.) [*Mikulenka]; **Karlova Studánka** (5969) (?) [+H]; **Lysá hora** (6476) (?) [+H]; **Ostravica** (6476) (?) [+H].

Slovenská republika. Rovněž lokální a řídký, místy hojný druh. Forma *julii* Muls se vyskytuje převážně jen na jihu Slovenska.

Bionomie. Okraje lesů, lesostepi, ruderální lokality. Vývoj larev v dolních částech stonků a v kořenech. Podle Čerepanova (1985) před zimou se larvy zavrtávají do kořenů, kde přezimují. Kuklí se v horní části kořenů nebo přízemních částech stonků. Přezimují mladé larvy a imága. Doba vývoje dvouletá. - Imága se vyskytují v V. – VII., maximum koncem V. – VI. na hostitelských rostlinách.

Živné rostliny - *Tanacetum*, *Solidago*, *Artemisia*, *Leucanthemum*, *Chrysanthemum*.

Variabilita. Výrazně odlišná je forma *julii* Mulsant, která má tomentování hustší, olivově nebo okrově žluté, přední holeně převážně žluté. Podle Steinera (1973) je zjištěno, že typická forma je jen na *Solidago*, kdežto forma *julii* je jen na *Tanacetum*, ačkoliv obě formy jsou na stejném biotopu. Vychoval pouze formu *julii* z kořenů *Tanacetum*. Taktéž potvrzuje Paulus (1973) na *Tanacetum vulgare* pouze formu *julii*. Nüssler (1984) uvádí, že f. *julii* je dosud známá jen z *Tanacetum*, kde je často s nominální *nigricornis*, ale o něco dříve v V.-VI. Sám jsem sbíral na mladých *Tanacetum* (jen s prvými pozemními listy) v okolí Klagenfurtu (Rakousko) počátkem V. pouze formu *julii*, kdežto na Křivoklátsku od 19.VI. do 10.VII. a v okolí Bzence počátkem VI. na vysokých kvetoucích *Tanacetum* pouze nominální formu. Je zde velký rozdíl v době sběru a stavu vývoje rostliny. Ostatní mé sběry byly víceméně náhodné (ve Štúrově v různých datech obě formy) a nemohu podle nich problém posuzovat. Velký znalec křivoklátských a slovenských Cerambycidů Prokš již v padesátých letech tvrdil (po sběru mnoha set kusů), že u *P. nigricornis* nejde jen o jeden taxon, ale o dva, určitým faktorem podmíněně taxony. Stanoviska některých autorů jsou jasná, ale velmi odlišná a tak otázka taxonomie není podle mne uspokojivě vyřešena. Situaci komplikuje skutečnost, že forma *julii* již při smrcení nebo časem ve sbírkách ztrácí skutečnou původní barvu.

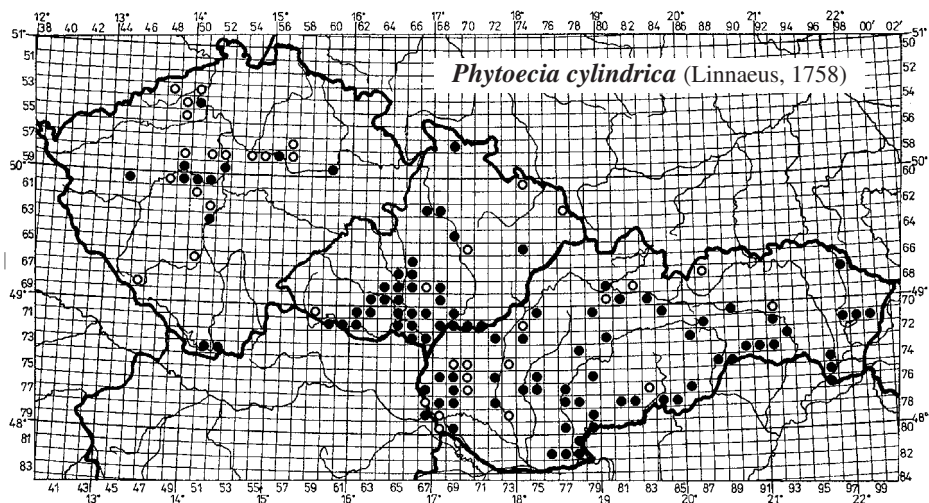
Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Phytoecia cylindrica (Linnaeus, 1758)

Česká republika. Lokální a řídký druh, častěji ve středních Čechách. Na jihovýchodní Moravě místy častý.

Slovenská republika. Lokální, široce rozšířený, místy častý druh.

Bionomie. Především ruderální lokality, zahrady, okraje lesů aj. Vývojem tohoto druhu se zabývalo více zahraničních autorů, na př. Kemner (1916). Samička klade vajíčka do stonku rostliny, larvální chodby vedou středem stvolu, zvláště v bazální části až do hlubších kořenů. Kukla je uložena v oddělené komůrce ve stonku těsně u povrchu země. Převážně se udává, že v pozdním létě se larvy zakuklí a imága se líhnou ještě na podzim, přezimují v kukelní komůrce, kterou opouštějí na jaře. Vývoj jednoletý. Podle Čerepanova (1985) zimuje ve stadiu larev i imág, což ukazuje na jedno až dvouletý cyklus. Z larev, které jsem nalezl ve Štúrově koncem IV., se vylíhla imága do dvou týdnů, otázkou však je, zda by byla tentýž rok pohlavně dozralá. - Imága se vyskytují od IV. do VII., maximum v V. – VI., na živých rostlinách.

Živé rostliny - *Astrantia major* (Teppner, 1961); *Anthriscus silvestris*, *Daucus carota*, (Kemner, 1922); *Heracleum*, *Chaerophyllum*, *Bupleurum*, *Phlonus*, *Tithymalus* (*Euphorbia*), *Carduus*, *Laserpitium*, *Aegopodium* atd..

Hospodářský význam. Na podzim 1915 byl tento druh označen ve Švédsku Centrálním úřadem zemědělského výzkumu jako škůdce na mrkvi (Kemner, 1916). Stvolý byly hluboko do kořenů prožrány larvami, úroda semen byla kvantitativně malá a s malou klíčivostí. Na loukách byl *Anthriscus silvestris* zničený asi z 90 % tímto druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Phytoecia icterica (Schaller, 1783)

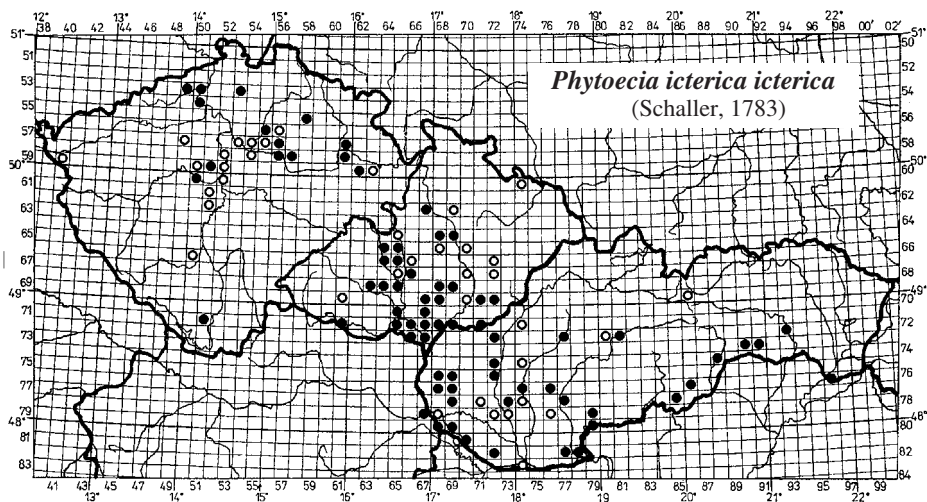
ssp. icterica (Schaller, 1783)

Kozlíček mrkvový

Česká republika. Lokální a řídký druh, na jihovýchodní Moravě častý.

B: Ústí n.Labem (5350) (Strejček) [+Vysoký 1991]; **Česká Lípa** (5353) 15.6.1965 (?) [c.Honců]; **Libochovany** (5450) (Novotný) [+Vysoký 1991]; **Mladá Boleslav** (5655) (Mikvas) [ČLP]; **Semčice** (5656) 1.6.1955 (Novák I.) [*Kocourek F.]; **Klobuky** (5749) (?) [+H]; **Neratovice** (5753) (?) [+H]; **Záryby** (5753) 17.6.1951 (Minář J.); **Mladá Boleslav** (5754) (Mikvas) [+Zúber 1983]; **Milovice** (5755) 6.1949 (Daněk); **Křinec** (5756) 11.5.1976 (Daněk); **Hřdec Králové** (5761) (Sobota J.); **Praha Libeň** (5852) (NMP) [+H]; **Roztoky** (5852) (Lokaj) [+H]; **Čelákovice** (5854) 17.5.1959 (Honců); 9.6.1958 (Kopecký J.) [*Čtvrtečka]; **Káraný** (5854) (Všetečka) [*Pícek]; **Nový Vestec** (5854) 9.7.1951 (?); **Nymburk** (5856) 9.7.1965 (Daněk); **Choťovice** (5857) 15.5. (Čejchan) [+Sobota 1974]; 15.5. (Sobota J.) [+Sobota 1974]; **Chesko** (5940) (Dalla Tore) [+H]; **Hostivice** (5951) 25.5.1985 (Kovařík M.); **Praha okolí** (5952) (?) [c.Kratochvíl]; **Holice** (5962) (Sobota J.); **Brandýs n.Orlicí** (5963) (?) [+H]; **Choceň** (5963) (Ecler) [+H]; 20.6.1953 (Poláček); **Skořenice** (5963) 25.6.1950 (Poláček); **Srbsko** (6050) 6.1973 (Švihla); **Jiloviště** (6052) (?) [+H]; **Károv** (6052) (?) [+H]; **Závist** (6052) (?) [HKR]; **Voznice** (6151) 7.1940 (Podaný) [NMB]; **Dobříš** (6251) 6.1940 (Podaný) [NMB]; **Písek** (6650) (Havlíček) [ČBU]; **Český Krumlov** (7151) 6.6.1976 (Karas V.); **Dobrá** (?) (Kučera) [+H].

Slovenská republika. Lokální, řídký až častý druh.

Bionomie. Podle literatury je vývoj larev podobný jako u jiných druhů rodu *Phytoecia*.

Larvy žijí v přízemních částech stonků a sestupují do kořenů, kde provádějí hlavní žír a přezimují. Podle Pauluse (1973) je žír larev podobný jako u larev rodu *Agapanthia*. Podél kořenového krčku larva udělá kruhovitý zářez, takže stoněk se může odlomit. Protože larva otvor pečlivě uzavře, nedojde k jejímu ohrožení. Čerepanov (1985) uvádí vývoj dvouletý, protože po roce vývoje vylíhlá imága vstupují do diapauzy, přezimují a pak tvrdě opouštějí kukelní komůrky. - Imága se vyskytují od poloviny V. do počátku VII. na živných rostlinách.

Živné rostliny - *Pastinaca* (Paulus, 1973), dále *Pimpinella*, *Heracleum*, *Daucus*.

Hospodářský význam. Bývá uváděn jako škůdce, např. Čerepanov (1985) píše, že larvy zničily 82 % rostlin *Pimpinella saxifraga* a 50 % *Pastinaca sativa*.

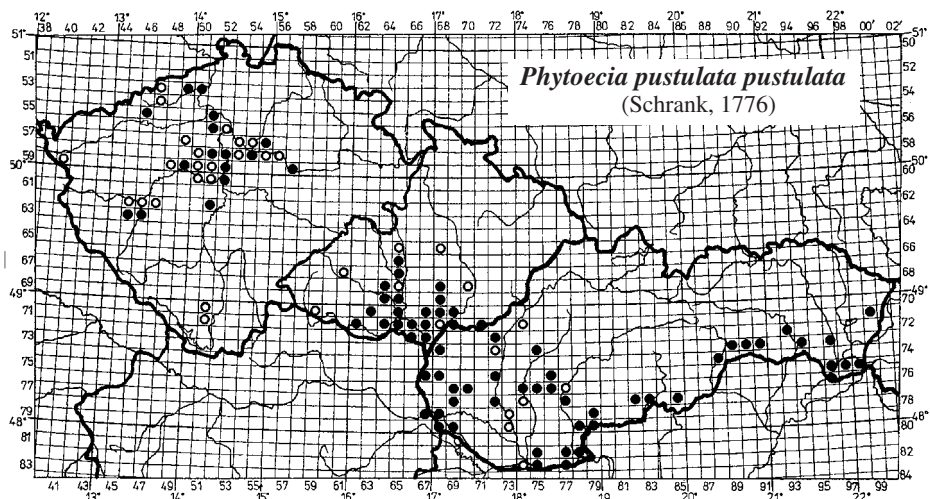
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Phytoecia pustulata (Schrank, 1776)

ssp. pustulata (Schrank, 1776)

Česká republika. Lokální a vzácný, ve středních Čechách někdy řídký, na jižní Moravě častý.

Slovenská republika. Lokální, v teplých oblastech řídký až častý.

Bionomie. Louky, pastviny, ruderální plochy. Vývoj larev je uváděn ve spodních částech stonků a kořenech, kde se také kuklí. Na kořenech zjistil vývoj v X.1986 také *Dunay. Podle Čerepanova (1985) larva sestupuje do dolních částí, vykousává střední část stonku a drť vyhadzuje vyhlodanými otvory ven. Larvy přezimují, koncem léta se převážně v kořenové části zakuklí a další zimu přezimují imága v kukelní komůrce. Doba vývoje je dvouletá. - Doba výskytu imág je IV. – VII., nejčastěji V., na *Achillea* a jiných rostlinách.

Živné rostliny - Všeobecně se uvádí *Achillea*; *Artemisia procera* (Čerepanov, 1985); dále se uvádí *Pyrethrum*, *Chrysanthemum*, *Tanacetum*.

Variabilita. Odchylky od obvyklého zbarvení jsou hlavně v červenožluté barvě tykadel, stehů a zadečku.

Hospodářský význam. Občas se píše o možných škodách v kulturách *Asteraceae*.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Phytoecia virgula (Charpentier, 1825)

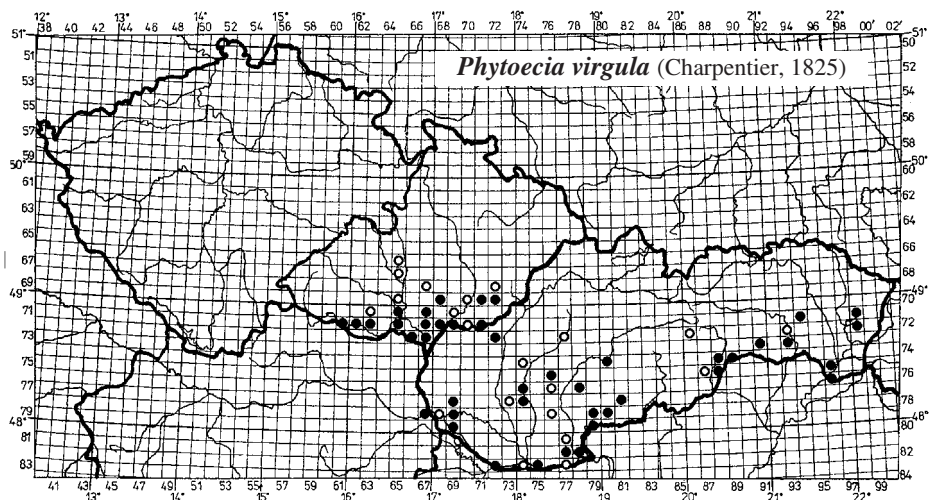
Česká republika. Pouze na jižní Moravě vzácný až řídký.

M: Adamov (6665) (Formánek) [+H]; **Brno** (6765) (Fleischer) [HKR]; **Slavkov** (6867) (?) [NMB]; **Luhačovice** (6872) (Richter) [+H]; **Smolín** (6965) (?) [BRN]; **Ždánice** (6968) (Hladil); **Uherské Hradiště** (6970) (Krejčárek) [+H]; **Uherský Brod** (6971) 5.1982 (Resl K.) [+Resl 1980]; **Rubaniska u Uh. Brodu** (6972) 5.1982 (Resl K.); **Miřoslav** (7063) (Baumert) [c.Kratochvíl]; **Pouzdrány** (7065)

(Fleischer) [NMB]; (Hoffer, Hruška M. aj.); **Uherčice** (7065) (Baumert) [+H]; **Čejč** (7067) 12.6.1980 (Macek J.); **Kobyli** (7067) (Balthasar) [NMB]; **Bzenec** (7069) (Říha) [+H]; **Hnanice** (7161) 14.6.1993 (Škorpík M.); **Tasovice** (7162) (?) [BRN]; **Znojmo** (7162) (Baumert) [c.Kratochvíl]; (Šálek L.); 11.6.1987 (Škorpík M.); **Lechovice** (7163) 25.5.1980 (Simandl J.); **Dolní Věstonice** (7165) (Hladil); **Pavlov** (7165) 1989 (Vancl Z.); **Pavlovské vrchy** (7165) (Roubal) [NMB]; **Věstonice** (7165) (?) [NMP]; **Ladná** (7167) 16.5.1990 (Mihal V.); **Hodonín** (7168) 12.6.1938 (Baumert); **Rohatec** (7169) 23.5.1990 (Zeman V.); **Radějov** (7170) (Volák) [HKR]; **Velká n. Vel.** (7171) 20.6.1982 (Macek J.); **Lednice** (7266) 23.5.1954 (Pavlů) [*Bojčuk, HKR]; 27.5.1977 (Poláček K.); 12.6.1987 (Teřál I.); (Volák) [HKR]; **Valtice** (7266) (?) [BRN]; **Břeclav** (7267) 22.5.1965 (Daněk); (Šprysl, Krejčí aj.).

Slovenská republika. V teplých oblastech Slovenska řídký až vzácný, častější v okolí Štúrova.

S: Kátov u Skalice (7169) (Baumert) [HKR]; **Veterník** (7169) [+Majzlan]; **Vinné** (7194) (Krejčí); **Kárný** u Úbreže (7198) 6.1955 (Tešar) [OPA]; **Vihorlat** (7198) 6.1968 (Novotná) [LIT]; **Nové Mesto n. V.** (7272) 10.6.1972 (Čech) [CBU]; **Prievidza** (7277) (Albrecht) [+H]; **Muraň** (7286) (Hajný) [+H]; **Košice** (7293) (Machulka) [NMP]; (Rószay E.) [+Roubal]; **Zemplínska Širava** (7298) (Ptáček) [HKR]; **Turňa n. Bodvou** (7391) 6.6.1976 (Škorpík M.); **Košice** (7393) (Šimeček) [HKR]; **Chrabrany** (7474) (Kelecsény) [+H]; **Zvolen** (7480) 27.5.1987 (Brutovský) [*Týr]; **Plešivec** (7488) (Prokš) [OL, NMP]; 2.5.1936 (Prokš) [*Čtvrtečka]; (Roubal) [NMB]; 13.6.1980 (Mikát M.); 28.4.1984 (Škorpík M.); 29.6.1991 (Zúber M.); **Silica** (7489) (Tomčík J.); **Žitavany** (7576) 28.5.1983 (Černý Z.) [+Černý 1993]; **Gemer** (7587) (Roubal) [+Roubal 1926]; **Domica** (7588) (Štícha) [+Roubal]; 4.6.1967 (Maidl) [NMB]; 7.1936 (Podaný) [NMB]; **Kečovo** (7588) (Štícha) [+H]; **Slov. Nové Mesto** (7596) (Csiki) [+Roubal]; 24.4.1952 (Bouček) [*Kocourek F.]; **Viničky** (7596) 25.5.1980 (Mikát M.); **Zobor** (7674) (Thurnher) [+Roubal]; (Pfleger, Havelka J., Šiška B.); **Zlaté Moravce** (7676) (Růžička) [HKR]; **Devičany** (7678) (Jeniš); **Borša** (7696) (Kraus Z.); **Somotor** (7696) (Prokš) [NMP]; **Bratislava Vajnory** (7769) (Švácha); **Svätý Jur** (7769) (Barabás L.) [+Barabás 1976]; (Jeniš, Šiška, Šprysl, Valenčík M., Depta); **Vajnory** (7769) (Krlín); (Švácha) [c.Seichert V.]; (Kautman); **Močenok** (7773) (?) [BRN]; **Nitra** (76774) (Thurnher) [+H]; (Šiška B.); (Krumpál, Gajdoš) [+Krumpál, Gajdoš]; (Odvárka); **Modrý Kameň** (7781) 29.5.1980 (Benedikt V.); **Devín** (7867) (Kautman); **Koliba** (7868) (Černý) [NMP]; **Malinovo** (7869) (Kautman); **Lok u Levice** (7876) (Roubal) [NMB]; **Plášťovce** (7879) 1.6.1984 (Macek J.); (Kautman); **Ipeľské Úľany** (7880) 5.1980 (Kovařík M.); 29.5.1980 (Miko L.); **Miloslavov** (7969) (Kautman); **Šahy** (7979) (Šafanda); **Biňa** (8077) 17.6.1956 (Maidl) [NMB]; **Kamenný Most** (8177) (Smetana) [HKR]; **Štúrovo**, **Bellianske kopce**, **Kamenica n. Hr.**, **Kováčov** (8177-78) (Roubal, Pospíšil, Strejček a mnoho dalších); **Čičov** (8272) (Majzlan O.) [+Majzlan O.]; **Komárno** (8274) (Roubal) [+Roubal, NMP]; **Iža - Bokroš** (8275) 5.1991 (Říha J.); **Mužla** (8277) (?) [BRN].

Bionomie. Polostepní a stepní lokality, pastviny, ruderalní plochy. Larvy se vyvíjejí ve stoncích, převážně v jejich dolních částech a kořenech. Podle Čerepanova se kuklí koncem následujícího léta a imága se líhnou na podzim. Před kuklením larvy z vnitřní strany okousají stoněk, který se v tomto místě odlomí. Otvor pečlivě uzavřou uc pávkou a přezimují v kukelních komůrkách. Vývoj generace je dvouletý. - Výskyt imág je v V. – VI., na stoncích a listech živých rostlin.

Živé rostliny - *Salvia stepposa*, *Artemisia panciflora* (Čerepanov, 1985); *Tanacetum*, *Artemisia*, *Achillea*, *Hieracium*, *Daucus carota* aj.

Variabilita. Poněkud variabilní je červená skvrna na štítu a chloupkování krovek.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Phytoecia coerulea (Scopoli, 1772)

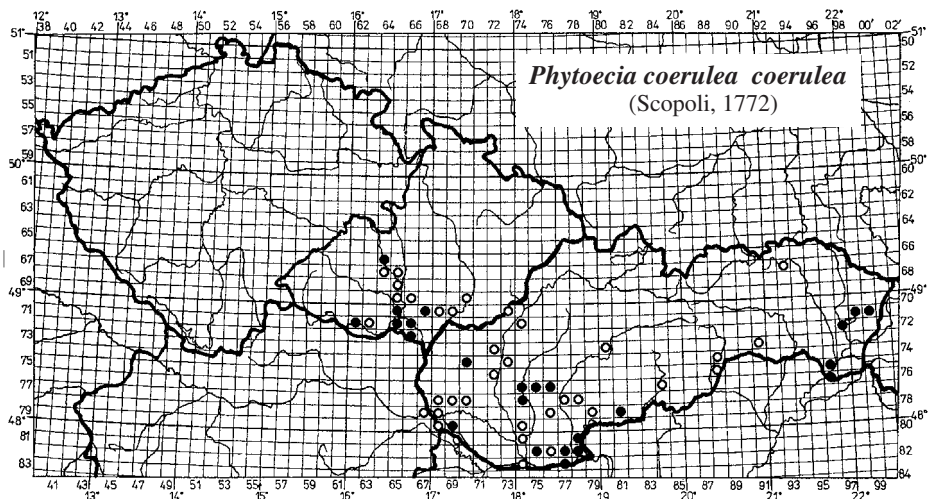
ssp. coerulea (Scopoli, 1772)

Česká republika. Pouze na jižní Moravě lokální a vzácný až řídký.

M: **Čebín** (6664) (?) [BRN]; **Brno** (6765) (Fleischer) [NMP, HKR]; (Kliment) [+H]; **Ivanovice** (6865) 1948 [+Lauterer, Fleischer]; **Cernovice** (6865) (Formánek) [BRN]; **Rajhrad** (6965) (Lauterer) [BRN]; **Brno Slatina** (6966) (Lauterer) [BRN]; **Uherské Hradiště** (6970) (Krejčárek) [+H]; **Pouzdrany** (7065) (Gottwald, Hladil, Hoffer, Roubal, Šnoflák); **Čejč** (7067) (Bechyně, Hoffer, Jeniš aj.); **Kobyli** (7067) (Roubal) [NMB]; **Terezín** u Čejče (7067) (Heyrovský) [+H]; (Stehlík) [BRN]; **Mutěnice** (7068) (Bechyně) [+H]; (Kocourek) [BRN]; **Bzenec** (7069) (Stehlík) [BRN]; **Dyje** (7162) (?) [BRN]; **Konice** (7162) (?) [BRN]; **Popice** (7162) (Jeniš); **Hodonice** (7163) (Stehlík) [BRN]; **Dívčí Hrad** (7165) ? (+Schles R.) [+Černý]; **Znojmo** (7162) 23.6.1987 (Škorpík M.); **Pavlovské vrchy** (7165-66) (Hoffer, Lajbner, Mikvas a další; **Milovice** (7166) (Součková) [BRN]; **Mikulov** (7165) (Reitter) [+H]; **Lednice** (7266) 6.1987 (Sedláček A.).

Slovenská republika. Lokální a vzácný, pouze v teplých oblastech, kromě okolí Štúrova výjimečně nalezen ve více kusech.

S: **Bardejov** (6793) 4.1952 (?) [LVÚ Banská Štiavnica]; **Zlatovce** (7073) (Čepelák) [+Roubal]; **Trenčín** okolí (7174) (Korbel) [+H]; **Vihorlat** (7198) (Šprysl); **Remetské Háme** (7199) (Šprysl) [HKR]; **Michalovce** (7297) (Lorenec); **Piešťany** (7372) 6.1955 (Daněk); **Sliach** (7380) [+Roubal cit. Petricská J.]; **Turňa n.Bodvou** (7391) (Hoffer) [+Roubal, +H, NMP]; **Smolenice** (7470) 18.5.1962 (Krejčí) [BRN]; **Radošina** (7473) (Thurnher) [+H]; **Vidová** (7488) 1953 (Řeháček) [NMB]; **Hlohovec** (7572) (?) [NMB]; **Domica** (7588) (Podaný) [BRN]; (Stícha) [+Roubal]; **Ladmovce** (7596) (Jeniš, Kraus Z.); **Slov. Nové Město** (7596) () [NMP]; 24.4.1952 (Bouček) [*Kocourek F.]; (Tesař) [OPA]; **Nitra** (7674) (Sobota J.); **Tesárske Mlyňany** (7676) (Dvořák) [HKR]; **Zlaté Moravce** (7676) (Růžička) [+Roubal, HKR]; **Lučenec** Opatová (7684) (Roubal) [NMB, NMP]; **Somotor** (7696) (Prokš) [NMP]; (Roubal) [NMB]; (Tesař) [OPA]; **Streda n. Bodrogom** (7696) 26.6.1977 (Doležal J.) [*Pádr]; **Čeklís** a okolí (7769) (Láczó) [NMB]; **Vajnory** (7769) (Kautman); **Kralovo** u Galanty (7770) (Stehlík) [BRN]; **Mojmírovce** (7774) (Pfleger) [+H]; 4.1930 (Novotný J.) [*Říha]; **Nitra** (7774) (?) [NMP]; [+Krupál, Gajdoš]; (Šiška B.); **Levice** (7777) 29.5. (Roubal) [+Roubal, NMB]; **Horša** (7778) (?) [NMP]; **Bratislava** (7867, 77-7868, 7867) (Laco) [NMB]; 6.5.1949 (Karas V.); (Kavan) [NMP, +Barabás1976]; **Lok** (7876) (Roubal) [NMB]; **Plášťovce** (7879) 1.6.1954 (?) [OPA]; **Selešňany** (7881) 2.5.1991 (Kautman); **Petržalka** (7968) (Fritsch) [NMB, +H]; (Hoffer) [+Roubal]; **Šamorín** (7969) (Hoffer) [+H, +Roubal]; **Miloslavov** (7969) (Kautman); **Palárikovo** (7974) (Stehlík) [BRN]; **Nové Zámky** (8074) (Roubal) [+Roubal, NMB]; **Kamenín** (8078) (Honcū); **Chotín** (8175) 27.7.1974 (Pádr); **Vojnice** (8176) (Thurnher) [+Roubal]; **Kamenný Most** (8177) (Balthasar) [NMB]; **Stúrovo**, **Belianske kopce**, **Kamenica n. Hr.**, **Kováčov** (8177-78) (Prokš, Eiba, Sekera a mnoho dalších); **Gbelce** (8178) (Balthasar) [NMB]; **Chľaba** (8178) 20.4.1952 (Havelka) [c.Honcū]; 1976 (Říha J.); **Nána** (8178) (Honcū); **Komárensko** (8274) (Roubal) [+H]; **Komárno** (8274) 5.1947 (Havelka); (Backmann) [NMP]; (Hoffer, Roubal) [+Roubal]; **Čenkov** (8277) 1962 (Okáli) [NMB]; **Mužla** (8277) (?) [NMP]; 5.1986 (Vávra J.).

Bionomie. Podle Heyrovského (1955) a Demelta (1966) larvy žijí v brukvotvarých rostlinách (*Brassicales*). Larvy se vyvíjejí v dolních částech stonků a kořenech. Generace jednoletá. - Imága se vyskytují v IV. - VII. (12.7.1962 Štúrovo, Poláček lgt., 27.7.1974 Chotín, Pádr lgt.), maximum v V.

Živné rostliny - *Sinapis*, *Sisymbrium*, *Rapistrum* aj.

Variabilita. Proměnlivá je barva krovek od zelené po modrou. Imága s červenou skvrnou na štítu se u nás nevyskytují.

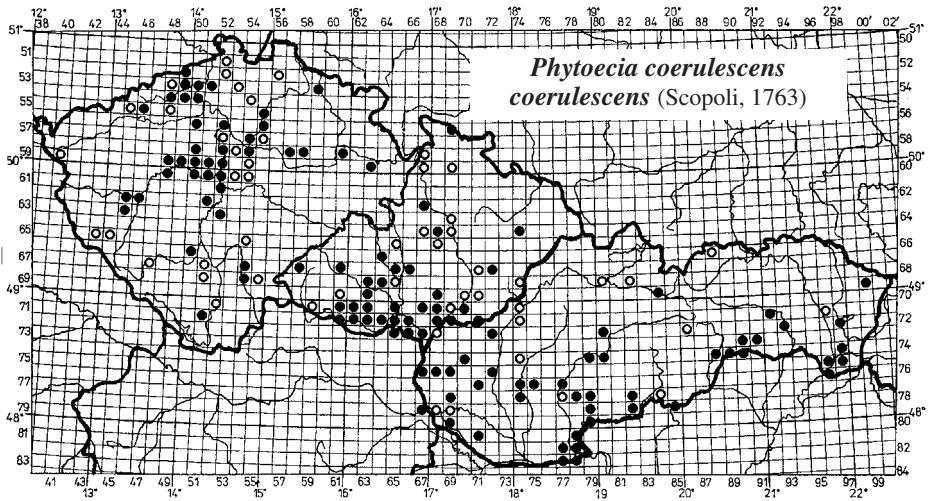
Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Vzácný druh, podle nalezených imág se zdá, že míst výskytu ubývá. Zatím ale nepatří mezi přímo ohrožené.

Phytoecia coerulescens (Scopoli, 1763 *spp. coerulescens* (Scopoli, 1763)

Česká republika i Slovenská republika. Nejčastější druh ze skupiny *Phytoecia*. Lokální, spíše v teplých oblastech, často ale i v předhůřích. Řídký až hojný.

Bionomie. Okraje lesů, málo obhospodařované zahrady, ruderální plochy, lesostepi i stepi. Samičky kladou jednotlivá vajíčka do předem připravených vykousaných vrubů. Samičky (nezjistil jsem, zda i samci) okusují stonky, někdy celé plošky, zřejmě dělají zralostní žír. Larvy vyžírají stonky, převážně ve středové části. Podle Čerepanova (1985) larvy vyžírají otvory, kterými vyhadzují část vykousané dřevě. Z kořenů se mohou vykousat ven a přelézt do jiných rostlin. Před druhým zimování okroužkují larvy stonků z vnitřní strany, ten se pak odlomí a vzniklý otvor larvy ucoupou. Přezimují v rostlinách nejprve v larválním stadiu, podruhé jako imága. Vývoj dvouletý, v některých případech možná i jednoletý.. - Venku se imága vyskytují od V. do VII., nejčastěji v V.–VI. na živných rostlinách.

Živé rostliny - *Echium*, *Anchusa*, *Cynoglossum*, *Lithospermum*, *Rochelia*, *Lappula*, *Salvia* aj.

Variabilita. Velmi variabilní je základní tomentování brouka, může být modrozelené a v různých odstínech do žluté, zelené, načervenalé, šedé až černošedé barvy. Smrcením a časem se původní krásné jasně barvy ztrácejí.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Phytoecia uncinata (Redtenbacher, 1842)

Česká republika. Velmi lokální a velmi vzácný, pouze na Mostecku a Břeclavsku nalezen ve více kusech.

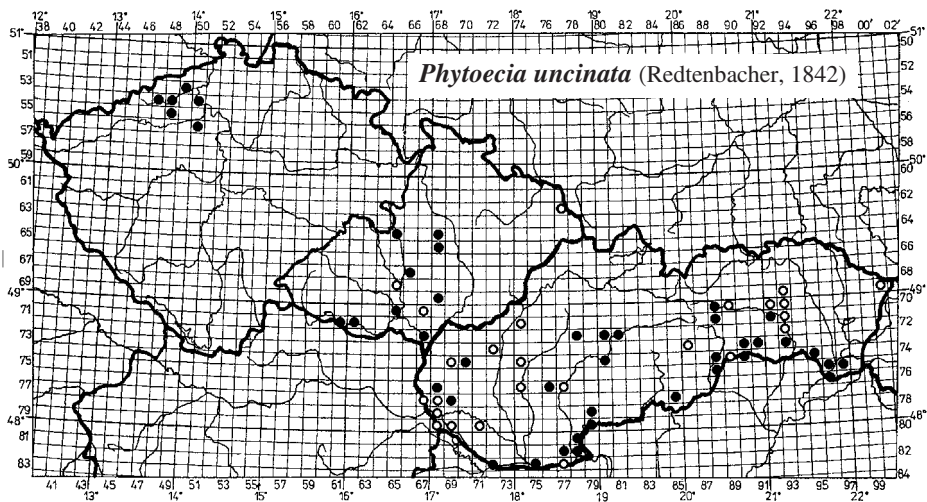
B: Vrch (?) (Láska) [+Vysoký 1991]; **Hlíňany** (5349) (Láska) [*Říha, LIT, Tábořský 1986, +Vysoký 1991]; **Malhostice** (5349) 6.1954 (Láska) [+H 1965, +Vysoký 1991]; 9.6.1954 (Marjanko) [LIT, +Tábořský 1986, +Vysoký 1991]; **Rač** (5349) (Láska) [+Vysoký 1991]; **Most** (5447-48) (Lorenc); (Kraus Z.); 4.6.1983 (Odvárka); **Bílina** (5448) 5.1952 (Heyrovský) [c.Kybal]; 5.1952 (Láska) [NMB]; (Lorenc); **Lužice** u Mostu (5448) 1984 (Odvárka O.); **Skršinský vrch** (5448) 31.5.1980 (Strejček); **Zlatník** u Mostu (5448) 6.1984 (Odvárka O.); **Velemín** (5450) (Láska) [c.Sláma]; **Lužice** (5548) 10.6.1984 (Břach); (Zahradník P.); **Brníkov** (5650) (Pírk) [*Odvárka].

M: Těšín (6277) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H]; **Kladoruby** (6465) 11.6.1986 (Stehlík) [BRN]; **Lutoňín** (6468) 23.6.1960 (Klácel) [OL]; **Prostějov** (6568) 6.7.1963 (Urbášek) [OL]; **Bílovice** (6766) (J.Fleischer) [+Fleischer]; (Trojan) [+Fleischer]; **Brno Hády** (6766) 7.1943 (Snopták) [BRN]; **Lysá hora** u Ochozu (6766) 21.6.1962 (Stehlík) [BRN]; **Ochoz** u Brna (6766) 26.5.1964 (Lauterer) [BRN]; **Černovice** (6865) (Formánek) [+H, BRN]; **Jestřabice** (6968) 5.1979 (Pospíšilová) [BRN]; **Pouzdrány** (7065) 20.6.1970 (Čech) [ČBU]; 4.6.1972 (Karas V.); 9.5.1980 (Lauterer) [BRN]; **Kobylí** (7067) (Balthasar) [+H]; **Horní Brečkov** (7161) 14.7.1995 (Škorpík M.); **Znojmo** (7162) 8.7.1994 (Škorpík M.); **Břeclav** (7267) 22.5.1963 (Daněk); 25.5.1936 (Kodym) [+H].

Slovenská republika. Rovněž vzácný a lokální, na Štúrovsku a jihovýchodním Slovensku poměrně častý druh.

S: Malé Karpaty (?) (Roubal) [NMB]; **Vápenná** (?) 10.7.1933 (Roubal) [+Roubal]; **Velký Šariš** (6993) 6.1952 (Veselý) [OPA, NMP, +H]; **Ulič** (69100) 7.1949 (Pfeffer) [+H]; **Slovenský raj** (7088) 15.6.1977

(LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; **Spišská Nová Ves** (7089) (Roubal) [NMB]; **Prešov** (7093) 5.6.1922 (Roubal) [NMB, +Roubal]; (Purkyně) [NMP]; **Trenčín** (7174) (Čepelák) [HKR]; 20.7.1956 (Urbášek) [OL]; **Dedinky** (7188) 6.1978 (Odvárka O.); **Margecany** (70-7192) (Krupka) [c.Černý]; 29.6.1961 (Cermák) [c.Kybal]; **Kostoľany** (7193) 26.5.1951 (Veselý) [OL, +H]; **Ráztoko** (7278) 27.6.1954, 21.6.1964 (Sobota A.) [+Vysoký 1985]; **Banská Bystrica** (7280-81) 15.5.1985 (Franc V.); 1981 (Kúdela) [*Týr]; 23.5.1971 (Lacík) [c.Honcú]; (Roubal) [+Roubal, +H]; 7.6.1981 (Košťál M.) [*Poláček]; **Košice** (72-7393) (Machulka) [+H]; (Rószay E.) [+Roubal]; 5.1952 (Veselý) [c.Sláma]; 6.1970 (Šimeček) [HKR]; **Piešťany** (7372) 6.1955 (Daněk); **Revúca** (7386) (Hajný) [+H]; **Zadiel** (7390-91) 6.1952 (Veselý) [c.Sáfanda]; (Kraus Z.); 11.6.1982 (Trmal); **Plavecký Mikuláš** (7469) (Matějka) [NMB]; **Horné Orešany** (7470) (Barabás L.) [+Barabás1976]; **Trstín** (7470) (Barabás L.) [+Barabás1976]; **Topoľčany** (7474) (Roubal) [NMB]; **Zvolen** (7480) 20.8.1978 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; **Ardovo** (7488) (Švácha); **Gombasek** (7488) 17.5.1972 (Maidl) [NMB]; **Plešivec** (7488) 19.6.1973 (Brožík) [*Macek]; 23.6.1984 (Mertlík J.); Roubal) [+H, +Roubal, NMB]; 11.5.1974 (Sláma M.) [c.Sláma]; 1979 (Odvárka O.); 28.4.1984 (Škorpík M.); **Ardovo** (7488) (?) [c.Seichert V.]; **Vidov** (7488) 5.7.1991 (Züher M.); **Silická planina** (7489) (Hoffer) [+H]; **Jablonov n. Turňou** (7490) 1.6.1960 (Sobota) [PLZ]; **Michalany** (7495) 18.5.1968 (Veselý) [c.Sláma]; **Domica** (7588) (Depta) [*Krása]; 15.6.1967 (Maidl) [NMB]; 1979 (Odvárka O.); **Ladmovce** (7596) (Kautman); **Kráľovský Chlmec** (7597) 9.1960 (Pecina); **Pernek** (7668) 25.6.1983 (Kantner F.); **Nitra** (7674) 5.1935 (Veselý) [OL]; **Zlaté Moravce** (7676) 6.1960 (Kybal); **Hronský Beňadik** (7677) 2.7.1954 (Maidl) [NMB]; **Somotor** (7696) 6.7.1972 (Deneš K.); **Devínská Nová Ves** (7767) 7.1940 (Depta) [NMB]; **Borinka** (7768) 1942 (Depta) [NMB]; **Svätý Jur** (7769) 15.5.1947 (Depta) [NMB]; (Mlejnek R.); **Hajnáčka** (7785) (Jeniš I.); 2.7.1989 (Mihal V.); (Vávra J.); **Plášovce** (7879) 20.5.1984 (Franc); **Bratislava** (7868) (Pfeffer) [+Roubal]; **Petržalka** (7968) (Fritsch, Hoffer) [NMB, +Roubal]; (Roubal) [NMB]; 21.5.1957 (Wagner) [PLZ]; (Kavan, Sobota, Wagner) [+H]; **Šamorín** (7969) (Hoffer) [+H]; 6.1933 (Pfeffer A., +H); **Dunajská Streda** (7971) (Csiki) [+H]; **Tešmak** (7979) (?) [+Holeksa, Smetana]; **Salka** (8078) 28.5.1980 (Sláma M.) [c.Sláma]; **Belianske kopce** (8177) 24.5.1955 (Kohoutek) [*Bojčuk]; 9.5.1975 (Maňousek) [*Kubáň]; 5.5.1990 (Mihal V.); 7.5.1966 (Poláček K.); (Tomčík J.); **Štúrovo** (8177-78) 6.1957 (Havelka, Heyrovský, Sláma, Rektorík a mnoho dalších); **Gbelce** (8178) (Balthasar) [NMB]; **Kamenica n.Hr.** (8178) 31.5.1955 (Kopecký J.) [*Čtyrtečka]; 7.7.1984 (Mertlík J.); **Kovačov** (8178) 11.6.1952 (Keil) [c.Sláma]; 6.1965 (Kráľ J.) [*Hron]; **Čičov** (8272) (Majzlan O.) [+Majzlan O.]; **Iža** (8275) 4.5.1989 (Kunst) [*Týr]; **Mužla** (8277) 20.5.1934 (Roubal) [+H].

Bionomie. Teplé stepní a lesostepní lokality, ruderalní půdy. Podle různé literatury vývoj larev probíhá ve stoncích rostlin. - Imága se vyskytují od posledních dnů IV. do počátku VII., maximum od druhé poloviny V. do druhé dekády VI. (14.7.1995 Horní Brečkov, Škorpík lgt.; 20.7.1956 Trenčín, Urbášek lgt.; 20.8.1978 LVÚ Zvolen). Především na stoncích a v paždí listů *Cerinth*.

Živné rostliny - Pravděpodobně *Cerinthe*, *Lithospermum*.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

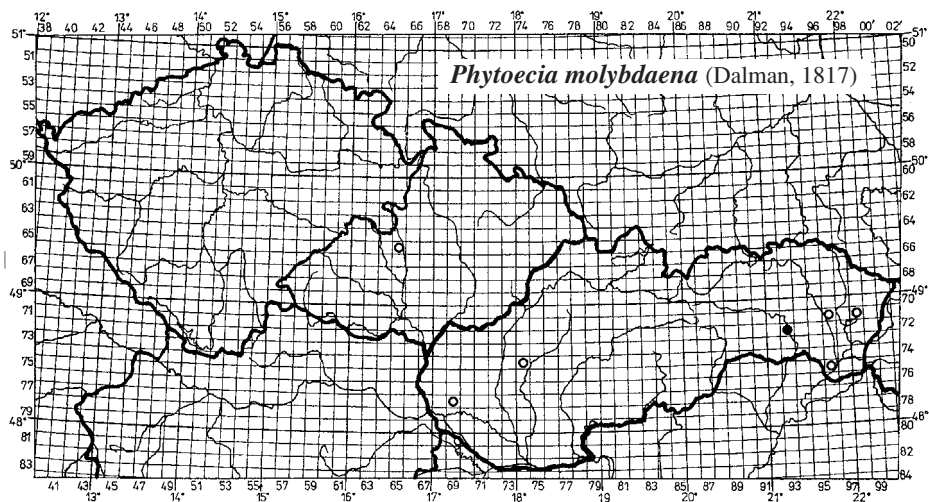
Ochrana. V Čechách a na Moravě by asi měl patřit mezi chráněné druhy, i když mu nehrozí bezprostřední nebezpečí vyhynutí, protože se vyskytuje často v chráněných lokalitách.

Phytoecia molybdaena (Dalman, 1817)

Česká republika i Slovenská republika. Pokud jsou uváděné lokality správné, je nutné považovat tento druh za nanejvýš vzácný, možná též přehlížený druh.

M: Moravia (Reitter); **Boskovice** (6565) (Kittner) [+H 1955].

S: Vranov (7196) (?) [+H 1930, +Roubal 1936]; **Vihorlat** (7198) (?) [+H 1930]; (Csiki) [+Roubal 1936]; **Košice** (7293) (Rószay E.) [+Roubal, +H 1955]; **Topolčany** (7474) (?) [+H 1930]; **Slovenské Nové Mesto** (7596) (?) [+H 1930]; **Svätý Jur** (7769) (+Korbel 1957) [+Barabás1976].

Bionomie. Tento druh jsem nikdy nesbíral. Podle Heyrovského (1955) vývoj larev probíhá ve stoncích různých bylin, vyžírá střed stonků do kořene, kde si udělá kukelní komůrku. - Imága se údajně vyskytují v V. – VII. na živných rostlinách.

Živné rostliny - Udává se *Cerinthe*, *Cynoglossum*, *Chrysanthemum*, *Papaver rhoeas*, *Lithospermum*.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Vzhledem k malému počtu nálezů, možná též nejistých, je ochrana problematická. Zdá se, že již jde na Moravě a Slovensku o vyhynulý druh.

CALAMOBIUS Guérin-Méneville, 1849

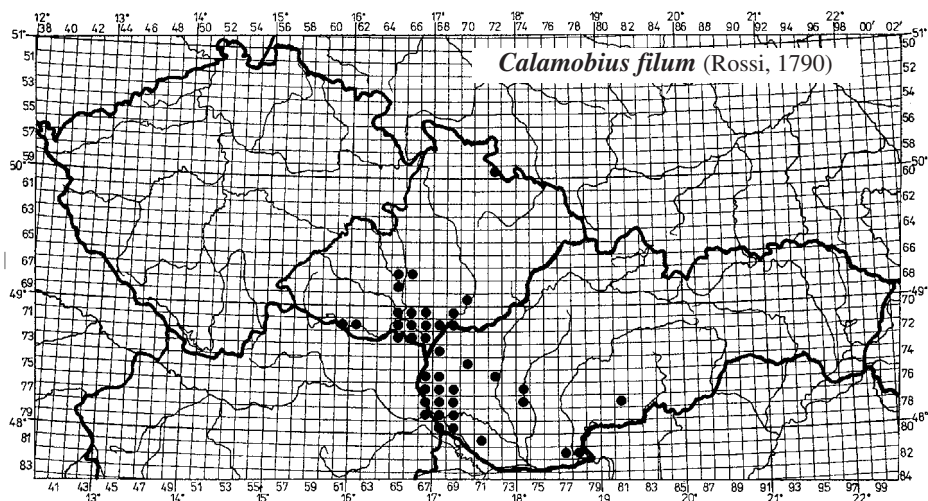
Calamobius filum (Rossi, 1790)

Česká republika. Jak je zřejmé podle stále častějších nálezů, jde o druh, který se velmi rychle šíří. Není pravděpodobné, že by byl v minulosti v takovém rozsahu přehlížen. Byl ohlášen již i od polských hranic. Řídký a lokální druh, někdy hromadně. Je pravděpodobné, že na šíření mají velký podíl vývojové možnosti v minulosti a dnes. Dříve byly travní porosty pečlivě vyžínány nebo vypásány, zatímco v posledních desetiletích zůstávaly ladem i velké plochy a druh má tak neomezené možnosti k vývoji. Chybík (1996) se zabývá možnostmi šíření podél liniových staveb - silnic, železnic, vodních toků a elektrovodů.

M: Krnov (5972) 8.1995 (Mikulenka L.); **Útěchov** (6765) 6.6.1993 (Chybík J. ?) [+Chybík]; **Brno Hády** (6766) 3.7.1990 (Čížek L., Hauck D.); **Brno Líšeň** (6766) (?) [+Chybík]; **Brno Modřice** (6865) ? (?) [+Chybík]; **Staré Město** (6970) 9.6.1989 (Klvaček J.); **Pouzďřany** (7065) ? (Zeman V.); 6.1991 (Fuka Z.); 21.5.1989 (Zúber M.); **Popice** (7066) 27.5.1989 (Mihal V.); **Čejč** (7067) (Čechovský P., Jiříček) [+Čechovský 1988]; 29.5.1982 (Jeniš); 6.1987 (Kubáň); **Hovorany** (7067) 20.6.1984 (Stehlík) [BRN]; **Kobylí** (7067) 6.1991 (Čálek L.); 14.5.1988 (Mihal V.); (?) [+Chybík]; (Plecháč, Trmal, Zeman V.); **Bzenec** (7069) ? (?) [+Chybík]; 15.6.1986 (Bočánek J.) [+Bočánek1990]; **Havraníky** (7161) 7.6.1991 (Zbuzek B.); 25.6.1991 (Číla P.); 25.6.1994 (Číla P.) [BRL]; 13.6.1984 (Lauterer) [BRN]; 3.6.1986 (Mikát M.); 1991 (Vláčil V.); **Kraví Hora - Podyjí** (7162) 7.6.1991 (Zbuzek B.); **Popice** (7162) ? (Jelínek J.); **Znojmo a okolí** (7162) 27.6.1989 (Čálek L.); 23.6.1987 (Škorpík M.); 24.6.1991 (Číla P.); 26.6.1992 (Čížek L.) [*Hauck]; 7.6.1990 (Zúber M.); 10.7.1991 (Jelínek J.) [*Poláček]; **Pavlov** (7165) 1989 (Vancl Z.); **Pavlovské vrchy** (7165-66) 26.6.1991 (Číla P.); (Odvárka O.); **Bulhary** (7166) (?) [+Chybík]; (c.Vávra J.) [+Černý]; **Lednice** (7166) 16.6.1986 (Karas V.); **Nový Dvůr** (7166) 18.6.1988 (Mihal V.); **Rakvice** (7166) 3.6.1985 (Hejkal J.) [*Škorpík]; **Ladná, Podivín, Břeclav, Lednice, Valtice, Pohansko** (71-7266-67) (Břach, Odvárka, Zúber, a více dalších); **Lužice** (7168) 15.6.1986 (Pavlíček T.); **Rohatec** (7169) 23.5.1990 (Zeman V.); **Mikulov** (7265) 28.6.1986 (Švec) [*Kantner]; **Sedlec** (7266) 19.6.1988 (Zúber M.); **Lanzhot** (7267) ? (?) [+Chybík].

Slovenská republika. Vyskytuje se lokálně od moravských hranic po Štúrovo, celkově řídký druh.

S: Kúty (7368); **Naháč** (7470) (Bočánek J.) [+Bočánek1990]; **Malacky** (7567-68) 1984 (Bečvář, Jeniš, Tomčík a další); **Hlohovec** (7572) 1.6.1987 ? [*Kantner]; (Šiška B.); **Plavecký Štvrtok** (7667) 16.6.1985 (Dunay) [BAR]; **Zohor** (7667) 7.1985 (Stránský V.); **Pernek** (7668) 27.6.1983 (Štěpánek P.); **Modra** (7669) 16.6.1976

(Kocourek) [*Pádr]; 6.1976 (Šiška) [*Odvárka]; 1982 (Štourač) [*Říha]; (Švácha); **Nitra** (7674) 6.1976 (Šiška) [*Odvárka]; **Zobor** (7674) 2.6.1984 (Černý Z.) [+Černý 1993]; **Bratislava** (7767-68, 7867-69, 7968) 11.5.1979 (Karas V.); (Matějka, Roubal, Kouřil V., Prokš, Rószay E. a další); **Stupava** (7768) 13.6.1989 (Snižek) [*Kantner]; **Svätý Jur** (7769) (Barabás L.) [+Barabás1976]; 1978 (Jeniš); (Korbel) [+H]; **Limbach** (7769) 6.1977 (Kautman); **Pezinok** (7769) 13.6.1976 (Bláha R.) [*Schles]; (Krlín); 5.6.1983 (Kybal); 6.1976 (Stránský V.); (Zahradník); **Vinosady** (7769) (Barabás L.) [+Barabás1976]; 14.6.1980 (Macek J.); 25.5.1986 (Nikodým M.); (Šafanda); **Vajnory** (7769) (Kautman); **Nitra** (7774) 19.5.1986 (Benedikt); 6.1976 (Bláha) [*Kalivoda]; **Horné Plachtince** (7781) 1990 (?) [+Cunev, Majzlan, Okáli]; **Pribelce** (7781) 1988 (?) [+Cunev, Majzlan, Okáli]; **Devínská Kobyla** (7867) 23.6.1976 (Kautman) [*Miko]; 5.1976 (Kolúz S.); (Krlín, Šiška, Hejkal J. a další); **Devín** (7867) (Kavan) [+Barabás1976]; (Kraus Z.); (Kautman); **Šamorín** (7969) 5.1934 (Heyrovský) [+H]; 28.5.1932 (Hoffer) [PLZ, HKR, PLZ]; **Miloslavov, Rovinka** (7969) (Kautman); **Mad** na Žitnom ostrove (8071) 21.6.1967 (Šprysl); **Kamenica n. Hronom** (8178) (Sobota) [c.Kratochvíl]; **Kováčovské kopce** (8178) 7.1985 (Valenčík M.); **Štúrovo** (8177-78) 1986 (Hála) [*Týr]; 15.6.1980 (Karas V.).

Bionomie. Podle Pauluse (1976) imága vyhledávají suché teplé louky s vysokou trávou. Sedají na travinách v charakteristickém postoji. Vajíčka kladou od poloviny V. do horní části travního stvolu až u klásku. Samička vykousne díрку, otočí se a do připraveného otvoru vloží vajíčko. Larva vyžírá vnitřní část stvolu směrem dolů až ke kořenové části. Koncem VIII. jsou již dospělé larvy, které si připraví 10 – 15 cm dlouhý prostor ke kuklení. V horní části na konci IX. vykousáním zeslabí stěny stvolu a pod ním ucpou chodbu stvolovou drť. V místě zeslabení se stvol zlomí, v dalším vývoji to nevádí, protože horní otvor je dobře ucpáný. Larva přezimuje a kuklí se na jaře. Demelt (1963), Harde (1966) a Horion (1974) publikovali, že se kuklí v zemi, což Paulus považuje za omyl, vzniklý nálezem náhodně vypadlé larvy. Domnívám se, že „v půdě“ bylo míněno v podzemní části stvolu a vše vzniklo obvyklým opisováním. Imága se vyskytují od poloviny V. do poloviny VII., maximum výskytu v VI. Převážně sedávají na travinách.

Živé rostliny - Paulus (1976) uvádí na loukách s *Arrhenaterum elatius*, *Calamagrostis pseudophragmites*, *Dactylis glomerata* a *Hordeum murinum*. V Alžíru a na Krétě jsem tento druh smýkal na polích s ovsem (*Avena*).

Hospodářský význam. Je často uváděn jako škůdce, např. Heyrovský (1955) uvádí škody na obilí v jižní Evropě. V našich podmínkách dosud jako praktický škůdce zjištěn nebyl.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

THEOPHILEA Pic, 1895

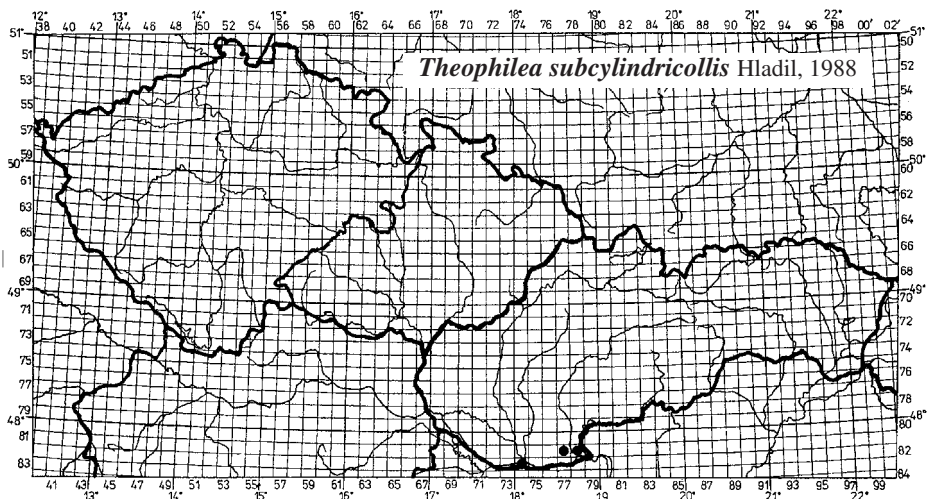
Theophilea subcylindricollis (Hladil, 1988)

cylindricollis Pic, 1895 - Sekera (1975)

Česká republika. Nevyskytuje se.

Slovenská republika. Nejsevernější oblast výskytu. Velmi vzácný a lokální. Zatím je uváděn pouze ze dvou lokalit. Pravděpodobně jde též o přehlížený druh. Údajně byl chytán ve více kusech a na více místech. Sekerou (1975) byl uveden pod jménem *T. cylindricollis* Pic (1895).

S: Kamenín (8177) 4.6.1993 (Mertlík J.) [*Mertlík]; **Belianske kopce** (8178) 21.5. a 25.5.1997 (Kautman); **Komárno** (8274) 1.6.1974 (Sekera) [+Sekera 1975]; 3.6.1974 (Sekera) [*Niedl]; 2.6.1974 (Sekera) [*Šprysl]; 3.6.1974 (Sekera) [c.Deneš]; 6.1974 (Sekera) [*Odvárka O., *Deneš]; 3.6.1974 (Sekera) [+Hladil 1988]; ? (Zvarič B.) [*Odvárka].

Bionomie. Není mi známa. Nalezl jsem tento druh smýkáním v r. 1968 poblíž Balatonu na suché stepní lokalitě opuštěného sadu, porostlého převážně *Anisantha* a *Agropyron*. – Imága se vyskytují od poloviny V. do počátku VI.

Živné rostliny - Medvegy (1987) cituje Szalókiho (1976) na *Agropyron repens* a *Poa angustifolia*. Prvou rostlinu uvádějí také Danilevskij a Mirošnikov (1985) též pro *Theophilea cylindricollis* Pic.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Zatím není známé přesné rozšíření, ale pravděpodobně by tento druh měl patřit mezi chráněné, především s ochranou biotopu.

AGANTHIA Audinet-Serville, 1835

Aganathia kirbyi (Gyllenhal, 1817)

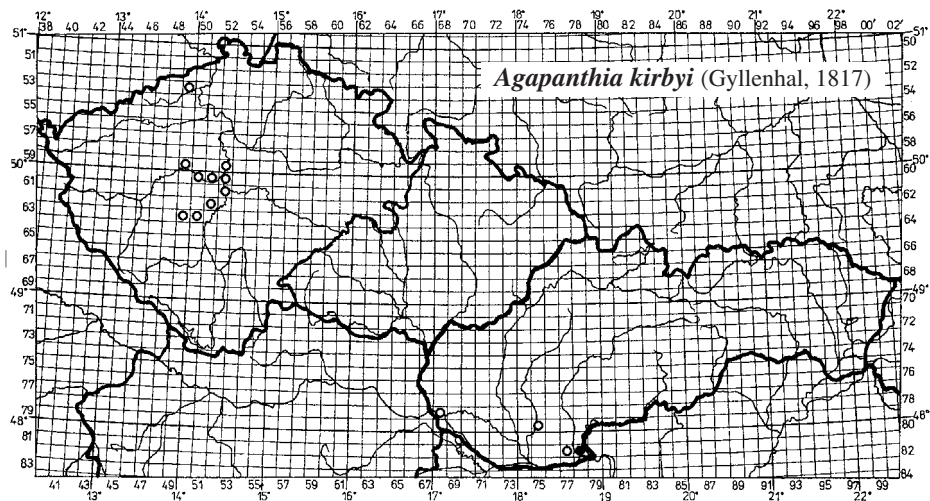
Česká republika. V současné době nanejvýš vzácný a lokální druh. Od roku 1890 do čtyřicátých let tohoto století bylo nasbíráno více desítek kusů. Přes velkou snahu nenalezl jsem v okolí Prahy od roku 1948 ani jediný kus. Podle *Šprysla soustavně prohlížení tisíců kusů divizen po dobu 25 let na Dobříšsku bylo také zcela neúspěšné.

B: Rač SPR (5349) 23.5.1958 (Strejček) [+Vysoký 1991]; Klíčava (5949) (Jindřich) [+H]; Praha (5952) 1890 (Schifner,Roubal) [NMB]; (5952) (?) [NMP]; Srbsko (6050) (?) [+H]; (6050) (Vávra) [NMP]; (6050) (Silbernagel) [+H]; Karlštejn (6051) (?) [+H]; 1930 (Cihlář) [+H]; 1940 (Herych) [NMP, NMB, c.Kratochvíl]; (Rezba) [NMP]; Mořina (6051) 25.5.1921 (?) [NMP]; Všenory (6051) (?) [+H]; 3.6.1915 (?) [NMP]; 3.6.1915 (?) [c.Šafanda]; 12.6.1921 (?) [NMP]; 12.6.1921 (?) [c.Daněk]; Davle (6052) (?) [+H]; Jarov (6052) 14.9.1905 (?) [BAR]; Jiloviště (6052) 7.6.1908 (?) [NMB]; 30.5.1909 (?) [NMB]; 20.5.1910 (?) [NMP]; (?) [+H]; 14.6.1914 (?) 12 ks [HKR]; 14.6.1914 (Láznička) [c.Daněk]; 12.6.? (Zeman) [NMP]; Károv (6052) 26.5.1905 (Černý J.) [NMP]; Modřany (6052) (Podaný) [NMB]; Vrané n. Vitavou (6052) (?) [+H]; (?) [NMP]; 23.5.1904 (Krása) [HKR, c.Seichert V., c.Kratochvíl]; (Krása,Roubal) [NMB]; Závist (6052) 9.6.1867 (Steigerwald) [HKR]; (Lokaj st.) [+Fleischer 1927-30]; 6.1904 (Jureček) [NMP]; 13.5.1934 (Heyrovský) [+H]; 6.5.1956 (Kavan) [NMP]; (Rambousek) [NMP]; (Rodt, Obenberger) [NMP]; 6.1962 (Dostál J.) [*Poláček]; (?) [*Škorpík]; Stěchovice (6152) (?) [NMP]; Dobříš (6251) (Jelínek) [NMB]; Dobříš (6251) 1933 (Krása) [+H]; Příbram (6349-50)

(Balthasar,) [NMB]; 7.1938 (Kouřil) [OPA, MNB, OL]; (Šípek) [NMP, +H]; (Hlisnikowski) [+H]; 1947 (Kouřil) [PLZ]; 19.6.1930 (Kouřil) [+H]; (Kouřil) [HKR]; 17.6.1930 (Kouřil, Zoufal) [BAR]; **Příbram Placy** (?) 12.6.1930 (Hlisnikowski) [NMP]; (6350) 1.6.1916 (Roubal) [NMB]; **Příbram Lišnice** (?) 20.6.1915 (Roubal) [NMB]; **Třemošná** - Pilecký rybník (?) (Hlisnikowski) [+H].

Slovenská republika. Všude velmi vzácný a lokální druh. V poválečných letech sbírá často na Štúrovsku. Z pozdějších let uvádí nález pouze Kratochvíl a Valenčík.

S: Bratislava (7868) 13.5.1924 (Růžička) [BRN]; **Nitriansky Hrádok** (7975) (Albrecht) +H]; **Belianske kopce, Štúrovo** (8177-78) 5.1948 (Tichý) [+H 1949]; 20.6.1951 (Brožík) [c.Honců]; 12.5.1951 (Pavlů) [*Bojčuk]; 12.5.1952 (Proschek) [NMP]; 5.1952 (Krupka) [NMP]; (Čepelák) [*Čtvrtěčka]; (Heyrovský) [NMP]; 1.5.1953 (Karas V.); 1.5.1953 (Kohoušek); 5.5.1953 (Čermák P.) [c.Černý]; 2.5.1954 (Pospíšil K.) [*Píček]; (Štícha) [NMP]; (Štícha) [c.Kratochvíl]; 21.5.1954 (Proschek) [NMP]; 5.1955 (Brejcha) [BRN]; 23.5.1957 (Čermák P.) [c.Kybal]; 25.5.1957 (Čermák P.) [c.Černý]; 1976 (Kratochvíl) [c.Safanda]; 5.? (Lorenc); **Kamenica n. Hr.** (8178) 18.5.1948 (Tichý) [+H]; 5.1952 (Krupka) [+H]; 5.1952 (Kudla) [+H]; **Kováčov** (8178) (Pospíšil) [c.Hladil]; 5.1950 (Rektořík) [+Havelka 1964]; 6.1984 (Valenčík M.).

Bionomie. Na velmi teplých lokalitách, lesostepích, ruderální půdě, v ovocných sadech. Imága vyžírají povrchové plošky na lodyhách jako zralostní žír. Samičky kladou vajíčka do vyhlodaných vrubů. Larvy vyžírají stvolý až do kořenové části, v dolní části se také kuklí. Podle Čerepanova (1984) larvy vyžírají kroužek po obvodu stvolu, který se v tomto místě pak odlomí a mají dvouletý vývoj. - Imága se za slunečného počasí vyskytují na lodyhách a listech *Verbascum*. V okolí Prahy byla chytána imága od 6.V. do 20.VI. a v VII. Na Slovensku od 1.V. do 20.VI.

Živé rostliny - Podle *Heyrovského a dalších entomologů v Čechách a na Slovensku pouze na *Verbascum lychnitis*. V Makedonii a Řecku ve všech druzích *Verbascum*, které jsem našel.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. V jižní Evropě hojný druh, který u nás dosahuje severní hranice. Bylo by velmi vhodné uvažovat o jeho ochraně. V obou státech kriticky ohrožený druh.

Agapanthia cynarae (Germar, 1817)
ssp. cynarae (Germar, 1817)

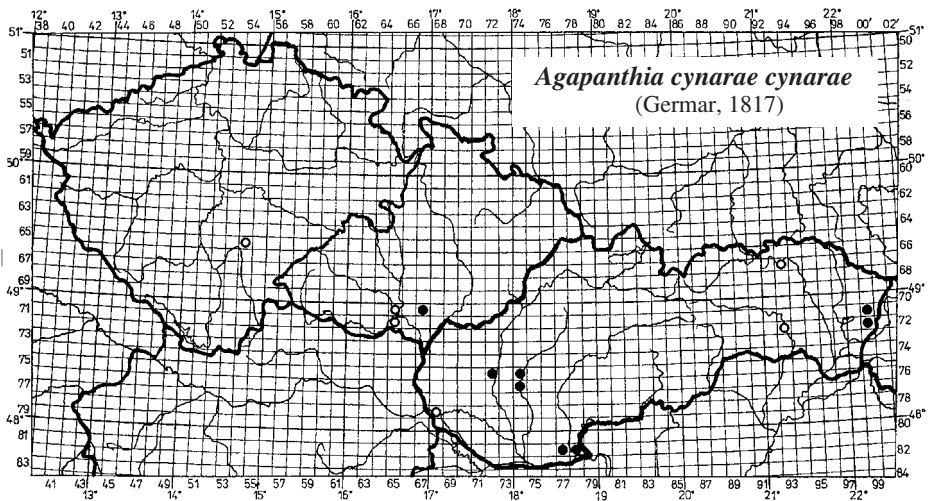
Česká republika. Velmi vzácný a velmi lokální druh. Z Čech je mi znám pouze jeden nález velmi spolehlivého sběratele A. Hoffera - zavlečený kus? Na Moravě vícekrát nalezen na Pouzdřansku.

B: Tábor (6554) 7.1929 (Hoffer) [NMP].

M: Pouzdřany (7065) (Fleischer) [+Fleischer 1927-30, +H 1930, NMP, c.Daněk]; 29.5.1930 (Fiala) [BRN]; 6.1930 (Hoffer) [NMP]; 24. a 26.5.1934 (Matějka) [NMP]; 24.5.1934 (Matoušek) [BRN]; 6.1955 (Gottwald) [NMP]; (Hoffer) [+H]; (Kouřil) [NMP]; 6.1946 (Obrtel) [HKR]; 21.5.1950 (Lauterer) [BRN]; 1.7.1951 (Lauterer) [BRN]; 20.5.1953 (Stehlík) [BRN]; **Kobylí** (7067) 9.6.1982 (Černý Z.); **Kotel** (u Děvína) (7165) (c.Černý Z.) [+Černý].

Slovenská republika. Rovněž velmi lokální a vzácný. Nejsm si jist spolehlivostí všech nálezů.

S: Bardejov (6793) (Csiki) [+H 1955, +Roubal 1936]; (Šprysl); **Remetské Hámre** (7199) 2. a 28.6. (Šprysl) [* Šprysl]; **Košice** (7293) (Csiki) [+H 1930, +Roubal 1936]; **Sobrance** (7299) (Šprysl); **Hlohovec** (7572) 6.1970 (Valenčík M.); **Nitra Plieška** (7575) 5.1978 (Valenčík M.); **Nitra** (7674) 20.6.1976 (Čech) [ČBU]; **Bratislava** (7868) (Fritsch) [+Roubal 1936]; 1.6.1949 (Karas V.); **Štúrovo** (8177) 25.5.1958 (Čech) [ČBU]; **Chlába** (8178) (Sobota J.) [* Sobota]; **Kováčov** (8178) 14.7.1975 (Čech) [ČBU]; **Štúrovo** (8178) 5.1952 (Lekes) [c.Kybal].

Bionomie. Podobná jako u předcházejícího druhu. Vývoj larev v dolních a středních částech stvolů. Larvy se kuklí též v živných rostlinách. Imága při zralostním žíru vykusují na povrchu živných rostlin plošky. - Vyskytují se od konce V. do počátku VII., maximum výskytu VI. na živných rostlinách především přibuzných *Carduus*.

Živné rostliny - *Carduus*, *Cynara*; *Cirsium*, *Onopordum* aj. V literatuře často udávány vývoj v *Aconitum* by podle mého mínění bylo potřebné ověřit.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nemohu posoudit, zda jde o ohrožený druh, ale o jeho ochraně (zejména biotopu) by asi bylo vhodné uvažovat.

Agapanthia dahli (Richter, 1821)

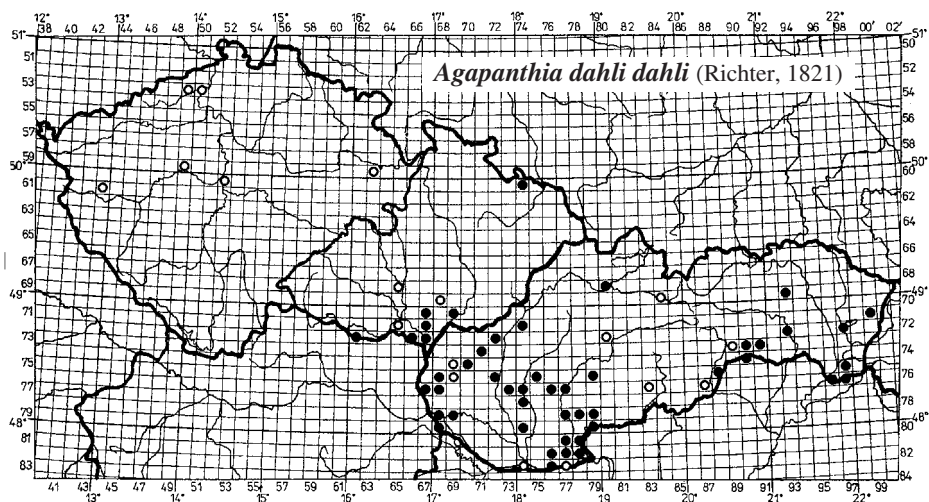
ssp. *dahli* (Richter, 1821)

Česká republika. Velmi vzácný a velmi lokální. Z Čech dokladováno několik kusů z různých lokalit, z nichž mi některé nepřípadají hodnověrné. Několikrát spolehlivě zjištěn na jižní Moravě.

B: Čechy (?) (Formánek 1 ex.) [+H]; [+Fleischer 1927-30]; **Rač** (5349) 23.5.1958 (Strejček) [+Vysoký 1991]; **Ústí n.Labem** (5350) (Strejček) [+Vysoký 1991]; **Rožtoky** u Křivoklátu (5949) 6.1944 (Pucholt R.) [+H, * Pucholt]; **Choceň** (5963) 17.8.1903 (?) [NMP]; **Károvo** (6052) 15.8.1904 (?) [NMP]; **Závist** (6052) (Leitner J.A.) [NMP]; **Konstantinovy Lázně** (6143) 6.1950 (Wagner) [+H].

M: Morava (?) (Fleischer) [+H]; (Formánek) [BRN]; **Bolatice** (6074) 6.1985 (Drozd P.) [*Vávra J.]; **Střelice** (6865) (Formánek) [+H 1942, BRN]; **Archlebov** (6968) 1939 (Gregor) [BRN]; **Čejč** (7067) (Štícha, Šustera) [+H]; (různí sběratelé) [+H 1942]; (Balthasar) [NMB]; 5.7.1970 (Doležal J.) [*Luža]; (Jeniš); 7.1987 (Kubáň); 1984 (Šafanda); (Vávra J.); 17.6.1988 (Černý Z.) [c.Černý]; **Kobyly** (7067) 9.6.1982 (Černý Z.); **Bzenec** (7069) (Vávra J.); **Pavlovské vrchy** (7165) ? (c.Rolčák J.) [+Černý]; **Ladná** (7167) (Vávra J.); **Chvalovice** (7262) 14.7.1994 (Škorpík M.); **Lednice** (7266) ? (c.Vávra J.) [+Černý]; 9.8.1961 (Fait J.) [OPA]; **Valtice** (7266) 18.6.1988 (Mihal V.); **Břeclav** (7267) 6.1966 (Pfeffer A.); **Stará hora** (?) (Fleischer) [NMP].

Slovenská republika. V teplejších oblastech lokální, řídký často až hojný.

Bionomie. Lesostepi, stepi, neobhospodařované ovocné sady, ruderální půdy. Larvy vyžirají vnitřní části stonků napadených rostlin. Dle Demelta (1966) jsou otvory uvnitř napadených stvolů větší než tělo. Doba vývoje minimálně jednoletá. - Imága se vyskytují od konce V. na Slovensku do počátku VII., na Moravě do 9.VIII., v Čechách do 17.VIII. na živných rostlinách, především na různých druzích příbuzných *Carduus*.

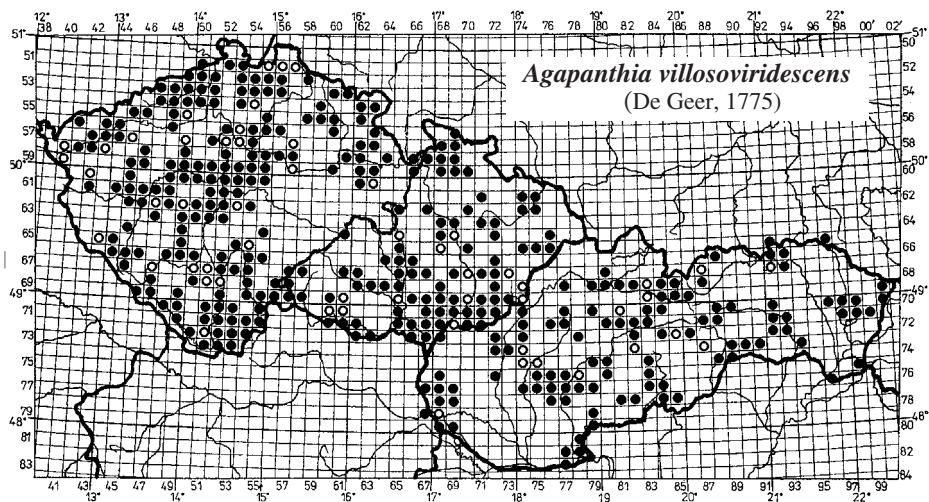
Živné rostliny - *Carduus*, *Cirsium*, *Onopordum*, podle Demelta (1966) zvláště na *Carduus acanthoides*; Paulus (1976) uvádí *Carduus nutans* L..

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Na Moravě a Slovensku nepatří k ohroženým druhům.

Agapanthia villosoviridescens (De Geer, 1775)

Česká republika i Slovenská republika. Nejčastější druh z celého rodu *Agapanthia*, vyskytuje se od nížin až poměrně vysoko do hor. Řídký až hojný druh.

Bionomie. Lesní louky a okraje lesů, paseky, ruderalní plochy, okraje cest. Vývoj larev podobně jako u ostatních druhů tohoto rodu ve stoncích různých rostlin, spíše v jejich dolní části, kde se také kuklí. Kukelní komůrka je oddělená ucpávkou z drti. Doba vývoje pravděpodobně jednoletá. - Imága se vyskytují od konce V. do IX., nejčastěji od poloviny VI. do VII. na listech a stoncích živých rostlin.

Živné rostliny - *Urtica*; *Astrantia major* L., *Heracleum sphondylium* L., *Anthriscus silvestris* (L.) Hoffm. a *Cirsium arvense* (L.) Scop. (Teppner, 1961); *Cirsium arvense* L., *Carduus nutans* L. (Paulus, 1976); *Eupatorium*, *Senecio*, *Chaerophyllum*, *Gentiana*, *Angelica*, *Carduus* aj.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

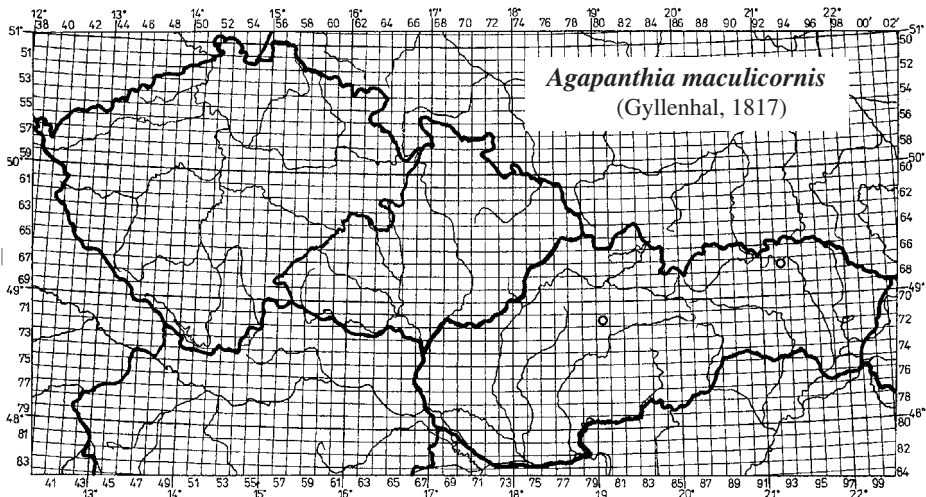
Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Agapanthia maculicornis (Gyllenhal, 1817)

Česká republika. Nevyskytuje se

Slovenská republika. Uváděn je pouze jeden velmi starý nález z Harmance, který publikoval Csiki a Laco [+H 1930, +Roubal 1936]. Další místo nálezu Bardejov, které podle Roubala uvádí Laco (a také Heyrovský, 1955), prý Csiki vůbec neuvádí (vše +Roubal, 1936).

S: Bardejov ? (6793) (Csiki) [+H 1955]; Harmanec (7180) (Csiki) [+H 1930,1955]; (Csiki) [+Roubal 1936].

Bionomie. Bližší bionomie mi není známa. - Imága se vyskytují koncem V. a počátkem VI. V Makedonii jsem sbíral tento druh opakovaně na stoncích *Cirsium* sp. společně s *Agapanthia pannonica* Kratochvíl.

Živné rostliny - Horion (1974) cituje podle Pjatakové výskyt na *Helianthus annuus*.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Vzhledem k nejistým velmi starým nálezům otázku ochrany nelze posoudit.

Agapanthia pannonica Kratochvíl, 1985

cardui (Linné, 1767) - Heyrovský (1955)

Tento taxon byl popsán jako samostatný druh. Althoff & Danilevsky, 1997 ho uvádějí jako subspecii *A. cardui* (Linnaeus, 1761). Podle rozdílných znaků a překrývajícího se rozšíření, např. v jižní Francii, ho považuji spíše za samostatný druh.

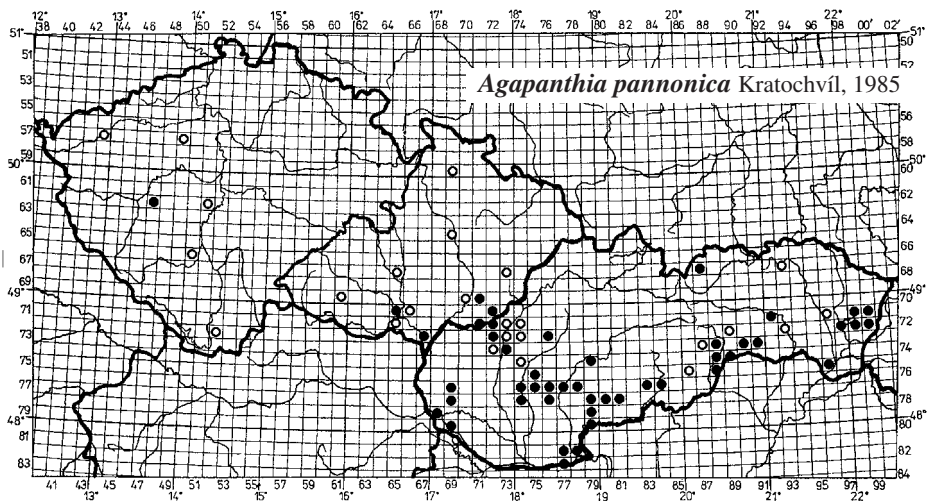
Česká republika. V Čechách velmi vzácný a lokální, na Moravě rovněž lokální, vzácný až řídký.

B: Karlovy Vary (5743) (Kutschera) [+H]; **Bilichov** (5749) (?) [+H]; **Rokycany Habr** (6247) 16.7.1972 (Hron); **Dobříš** (6251) (?) [+H]; (Podaný) [NMB]; **Písek** (6650) (?) [+H]; (Havlíček) [ČBU]; **Kaplice** (7252) (?) [+H].

M: Jižní Morava (?) (?) [+H]; **Praděd** (5969) (?) [+H]; **Olomouc** (6469) (Klug) [+H]; (Kudla) [OL]; **Brno** (6765) (Müller) [+H]; **Vizovice** (6773) (Balthasar) [NMB]; **Hostim** (6961) (Senc) [+H]; **Uherské Hradiště** (6970) (Schlögl) [+H]; **Uherský Brod** (6971) 3.7.1969 (Krause S.) [+Pospěch1979]; **Dolní Věstonice** (7065) (Hladil); **Pouzďřany** (7065) (Volák) [HKR]; [+Černý]; **Velké Pavlovice** (7066) (Černý Z.); **Březová** (7072) 5.1981 (Resl K.); **Velká n. Veličkou** (7171) 21.6.1975 (Macek J.); **Mikulov** (7165) (Černý); **Břeclav** (7267) (Šprysl M.); [+Černý].

Slovenská republika. Lokální, vzácný na jihu Slovenska místy až hojný.

Bionomie. Teplejší lokality, lesostepi, okraje cest, ruderalní plochy. Podle Pauluse (1968) se larvy vyvíjejí ve stvolech a stoncích listů, nikdy ne v kořenech. Larva žije od VI. do příštího V., ale v X. prvého roku již dokončila svůj vývoj. Kuklí se na jaře, kukelné sta-

dium trvá 2 – 3 týdny. Vývoj jednoletý. - Imága se vyskytují v V. – VII., maximum od poloviny V. do VI. (1.5.1948 Štúrovo, Lekeš lgt.; 1.8.1962 Trenčín, Fait lgt.) na živných rostlinách, především *Cirsium* a *Carduus*.

Živné rostliny - Paulus (1968) uvádí, že se imága vyskytují na *Cirsium*, *Carduus*, *Valeriana*, *Salvia*; další uváděné *Cynura*, *Senecio* aj.

Hospodářský význam. Udává se jako škůdce *Cynura* na Maltě.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Agapanthia violacea (Fabricius, 1775)

Česká republika. Rozšíření nebylo možné zcela přesně ohraničit, protože pod jménem *violacea* je obvykle uváděn tento i následující druh. Z České republiky jsem dosud viděl pouze několik imág, pocházejících od Pouzdřan a Pavlovských vrchů směrem na východ.

Slovenská republika. V teplých oblastech řídký až hojný druh.

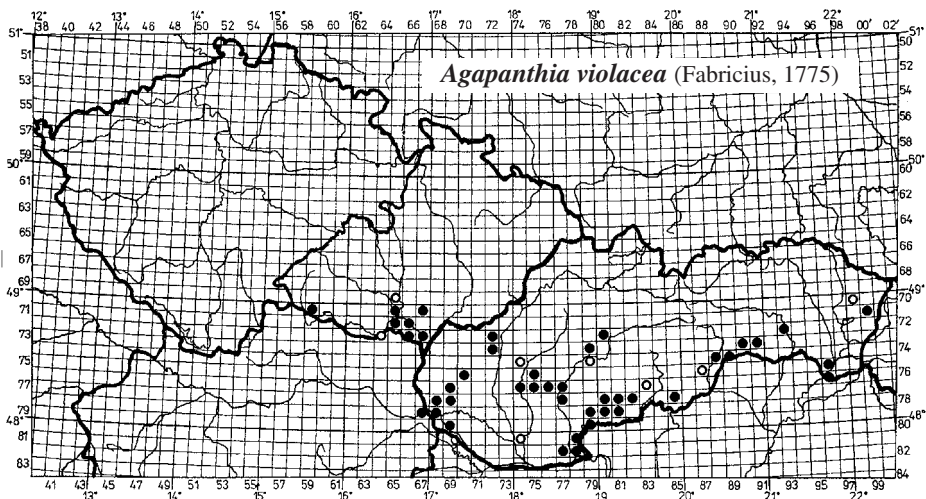
Bionomie. Zemědělsky méně využívané plochy, pastviny, sady, ruderální lokality, okraje cest, polostepi a stepi. Podle Demelta (1966) a dalších probíhá vývoj larev ve středových částech nadzemních stvolů rostlin, kuklí se blízko země. Doba vývoje jeden rok. - Imága se vyskytují v V.-VI. na celé řadě rostlin např. *Vicia* (Slovensko), *Carduus* a *Cirsium* (Řecko), uváděny jsou dále *Scabiosa*, *Centranthus*, *Psoralea* aj.

Živné rostliny - Uvádí se *Centranthus*, *Psoralea*, *Carduus*, *Medicago*, *Salvia*, *Scabiosa*, *Phlomis*, *Onobrychis* aj.

Variabilita. Barva těla i krovek může být nazelenalá, modrá, fialová až černá.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Agapanthia intermedia (Ganglbauer, 1884)

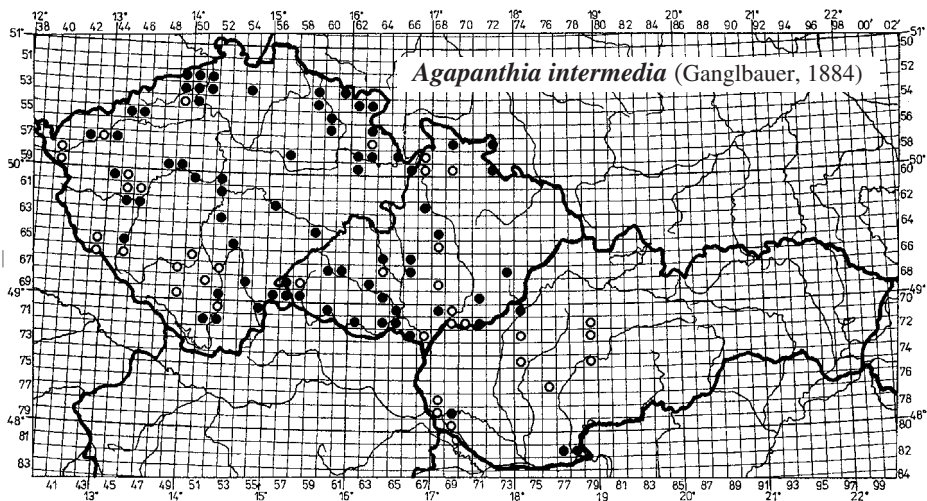
morpha *intermedia* Ganglbauer - Heyrovský (1955)

Po uveřejnění Frieserova (1976) a mého (1987) článku řada našich i cizích entomologů vyslovila názor (ať již publikovaný, nebo pouze sdělený), že je to skutečně dobrý druh, podle jiných je to subspecie, podle některých pouhá aberace. V podobném duchu jsem byl informován i o lokalitách, někteří mi zaslali lokality rozlišené, jiní ne. Z těchto důvodů se k problému musím znovu vrátit. Je nutné předem říci, že taxonomie skupiny druhů „*violacea*“ je značně nejasná, zejména počínaje Balkánem směrem na východ. Nemůže být však sporu o tom, že v České republice a na Slovensku se vyskytují dva různé taxony. Ve střední Evropě se taxon „*violacea*“ vyskytuje v teplých lokalitách v dosahu maďarské nížiny, taxon „*intermedia*“ zhruba severozápadněji od ní, převážně v relativně chladnějších místech. Rozdíl je také v živných rostlinách. O morfologických rozdílech nemůže být také pochyb (posouzení vyžaduje dobrou optiku). Zbývá vyřešit otázku, zda jde o dva druhy, nebo poddruhy. Obě možnosti jsou z hlediska výkladu nomenklatorických pravidel možné, v současné době je to pouze otázka výkladu a osobního názoru. Pro subspecii hovoří to, že se několik jedinců z Pavlovských vrchů a Štúrova dalo obtížně determinovat, v přechodových oblastech u subspecií je to obvyklé. Je to ale také časté u řady jiných, zcela jasných, nediskutovaných druhů (viz úvod). Pro zvláštní druh hovoří to, že se oblasti výskytu obou taxonů překrývají u nás cca o 100 km (a zřejmě i jinde) a odlišná je i bionomie. Proto se přikláním ke stanovisku existence dvou druhů. Plavilščíkov (1968) ji uvádí jako morfu a uvádí rozdíly v chloupkovaní, jamkování i stavbě těla.

Česká republika. Přesné rozšíření nebylo možné zjistit, protože je tento taxon uváděn často společně s předcházejícím. Vyskytuje se od nížin až poměrně vysoko do hor, nejméně do výšky 800 m n.m. V Čechách řidký až místy hojný.

Slovenská republika. Platí totéž co bylo psáno výše. Podle dosud známých nálezů se vyskytuje pouze v jihozápadní části Slovenska.

Bionomie. Lesní louky, okraje porostů, neobhospodařované zemědělské plochy a sady. Vyskytuje se převážně v pahorkatinách, ale i ve vyšších polohách. Podle dosud zjištěných poznatků se larvy vyvíjejí ve stvolech rostlin, v jejichž dolních částech se také kuklí. Bionomie popsaná Paulusem (1973) se zřejmě týká tohoto druhu. Podle něj larva

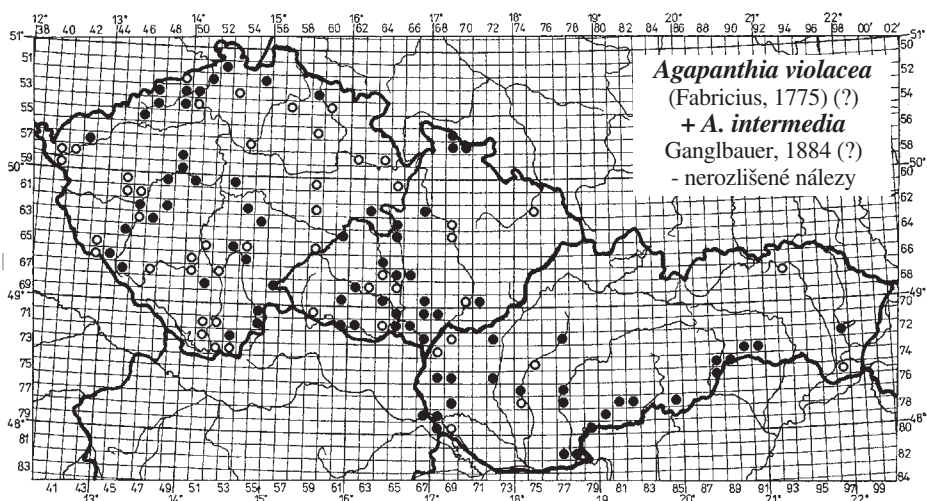
vyžírá stoněk do dolní části, kde ho z vnitřní části okroužkuje, takže horní část pak odpadá. Kuklí se pod místem odlomení. - Imága se vyskytují od poloviny V. do poloviny VIII., maximum VI. Pokud je mi známo, byl tento druh nalezen výhradně na stoncích a květech *Knautia*.

Živné rostliny - Jak se zdá, je vývoj imág omezen pouze na *Knautia* (též *Deneš); *Knautia arvensis* (Paulus, 1973 - uvádí jako *A. violacea*).

Variabilita. Mírně variabilní je intenzita bílého chloupkování, velmi vzácně převažuje zbarvení do černa.

Hospodářský význam. Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Nepatří mezi ohrožené druhy.

Agapanthia violacea
(Fabricius, 1775) (?)
+ *A. intermedia*
Ganglbauer, 1884 (?)
- nerozlišené nálezy

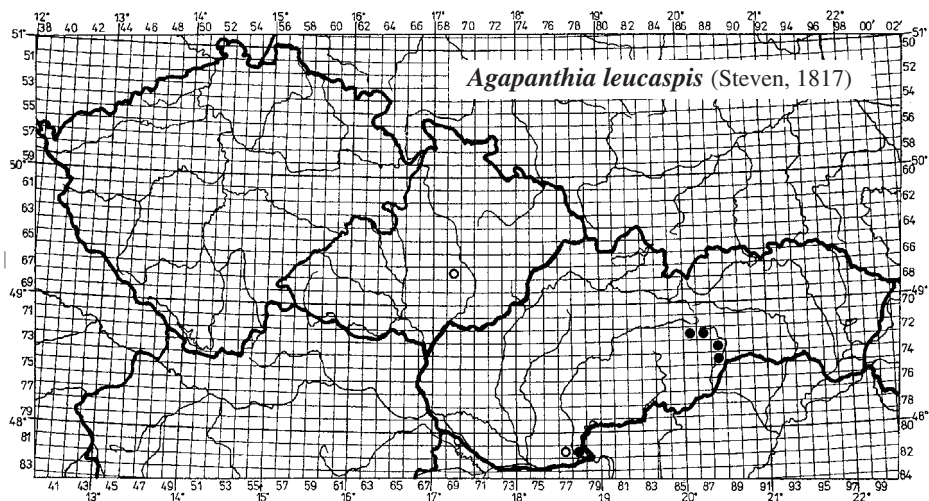
Agapanthia leucaspis (Steven, 1817)

Česká republika. Viděl jsem pouze jeden kus s moravskou lokalitou Divoky, spolehlivost nálezu nemohu posoudit.

M ? : Divoky (6769) (?) [BRN].

Slovenská republika. Velmi lokální a celkově vzácný druh, zjištěný od Štúrova na východ.

S: Muráň (7286) 1987 (Brutovský) [*Týr]; 1990 (Profant J.) [+Profant 1995]; 27.5.1986 (LVÚ Zvolen) [*Brutovský]; 11.6.1991 (Kautman); Slavošovce (7287) 27.6.1971 (Šprysl) [*Macek]; Plešivec (73-7488) 24.5.1932 (Hoffer) [+H 1933, +H 1951]; 6.1962 (Rous); 5.1963 (Brožík) [*Šprysl]; (Hoffer) [+Roubal]; 11.5.1974 (Sláma M.); 8.8.1980 (Mikát M.); 2.6.1984 (Jeniš); 7.7.1985 (Mikát M.); 12.6.1987 (Brutovský) [*Týr]; 17.6.1987 (Týr V.); Štúrovo (8177-78) 5.1932 (Roubal) [+Roubal, +H. NMB]; 5.1947 (Lekeš) [+H]; 5.1949 (Brožík) [+H]; (Balthasar) [+H]; 22.5.1952 (Brožík); 22.5.1952 (Lorenc); 25.5.1955 (Brožík) [*Čtvrtečka]; 9.5.1958 (Brožík) [*Pícek]; Kováčov (8178) 6.1936 (?) [NMB]; 5.1950 (Marek) [+H]; 6.1951 (Krupka) [+H]; 5.1954 (Lekeš) [c.Kybal]; 5.1986 (Deneš K.); Podunaj (?) (Roubal) [+H 1933]; Torisa (?) (Laco) [+H 1933, +Roubal 1936].

Bionomie. Lesostepi, stepi, pastviny apod. v teplých, přírodně zachovalých oblastech.

O tomto druhu je velmi málo známo. Podle Čerepanova se na Sibiři larvy vyvíjejí ve stoncích především bobotvarých (*Fabaceae*) a jiných rostlin. Do stonku samička vkládá po jednom vajíčku, výjimečně po dvou. Stonky bývají vysoké 70 cm i více, průměr u kořene 4-5 mm. Dospělé larvy okoušou stvol ve výšce 5 – 14 cm, který se pak odlomí. Otvor larvy uzavřou ucpávkou z drti. Ve spodní části u kořenů se také kuklí. Na Slovensku zjištěn kladení vajíček, vývoj larev a jejich přezimování J. Profant (1995). - Imága se vyskytují na živných rostlinách V.-VI. (7.7.1985, 8.8.1980 Plešivec, Mikát lgt.).

Živné rostliny - *Vincetoxicum hirundaria* (+Profant, 1995); Čerepanov (1984) zjistil vývoj především v *Melilotus officinalis*, *Erigeron* sp., *Campanula sibirica*, *Salvia stepposa*, v menším počtu též v *Ptarmica cartilaginea*, *Matricaria* sp., *Cannabis sativa*, *Scabiosa ochroleuca*, *Veronica longifolia*, *Potentilla sibirica*, *Silene multiflora*.

Hospodářský význam - Není hospodářsky významným druhem.

Ochrana. Přes lokální výskyt a poměrnou vzácnost nepatří mezi přímo ohrožené druhy.

Literatura

- An** 1881: Nové naleziště tesaříka alpského (*Rosalia alpina*). Vesmír, 10: 95.
- An** 1892: Larva tesaříka velikého (*Cerambyx heros* L.). Háj, 21: 82-83.
- An** 1907: Tesaříci. Rozmarňv lesnický týdeník, 2: 374.
- An** 1937: Tesařík, jeden z největších škůdců dřevěných domů. Dřevoprůmysl 27, 38: 6.
- An** 1978: Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850 - 1970, II. Svazek 1, Česká socialistická republika. Svazek 2, Slovenská socialistická republika. Praha, Fed. statistický úřad, 907 pp.
- An** 1992: Sbírka zákonů č. 395/ 1992. Vyhláška ministerstva životního prostředí České republiky ze dne 11. června 1992, kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.
- Adlbauer** K. 1981: Zur Taxonomie von *Purpuricenus globulicollis* Muls. und *Phytoecia julii* Muls. (*Coleoptera, Cerambycidae*). Nachrichtenbl. Bayer. Ent., 30: 17-24.
- Alexicjev** G. 1894: *Hylotrupes bajulus*. Háj 13: 16.
- Allenspach** V. 1973: Insecta Helvetica, Catalogus 3, *Coleoptera Cerambycidae*. Ent. Ges. Zürich, 216 pp.
- Althoff** J. & **Danilevsky** M.L. 1977: A check-list of longicorn beetles (*Coleoptera, Cerambycoidea*) of Europe. Slovensko entomol. društvo Š. Michielija, Ljubljana, 64 pp.
- Ambrož** J. 1931: Z přírodopisu znojemskeho kraje. Krásy našeho domova, XXIII: 90-92.
- Angelov** P.A. 1995: Fauna na Blgarija 24, *Coleoptera, Cerambycidae*, Část 1. (*Prioninae, Lepturinae, Necydalinae, Aseminae, Cerambycinae*). Izd. Blg. Akad. Nauk. Sofija. 206 pp.
- Balthasar** V. 1935: Dvě nové aberrace *Strangalia arcuata* Panz. ze Slovenska. Čas. Čs. spol. ent., 32: 10.
- Barabás** L. 1976: K rozšíreniu liskaviek a fuzáčov na území Malých Karpát (*Col., Chrysomelidae* et *Cerambycidae*). Entomol. problémy, Bratislava, 13: 47-68.
- Barbey** A. 1921: Contribution a l'étude des Cerambycides xylophages. *Aegosoma scabricorne* Scop. Ann. Soc. Linn. Lyon, 68: 187-195.
- Bayer** E. 1911-1912: Nádory tesaříka *Saperda populnea* L. na osice. "Živočišné kazy našich rostlin". Příroda 10: 257-258.
- Becker** G. 1963: Der Einfluß des Eiweiß-Gehalts von Holz auf das Hausbocklarven- Wachstum. Zeitt. ang. Entomologie, 52: 368-390.
- Bense** U. 1995: Longhorn Beetles - Bockkäfer. Margraf Verlag, Weikersheim. 512 pp.
- Berger** P. 1981: Sur la présence en France de *Leioderus kollari* (*Col., Cerambycidae*). L'Entomologiste, 37(6): 228-233.
- Beyr** J. 1940: Nová lokalita pro *Dorcadion fulvum* Scop. Čas. Čes. spol. ent., 37: 64.
- Bílý** S. & **Mehl** O. 1989: Longhorn Beetles (*Coleoptera, Cerambycidae*) of Fennoscandia and Denmark. Fauna Ent. Scand., 22. 203 pp.
- Bočánek** J. 1990: Další nález *Calamobius filum* (Rossi. 1790) na jihovýchodní Moravě. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 26:147.
- Bouček** Z. 1957a: Chalcidologické poznámky IV, *Pteromalidae*. Acta Soc. ent. Českoslov., 53: 155-165.
- Bouček** Z. 1957b: Über einige forstwirtschaftlich wichtige Pteromaliden aus der Tschechoslowakei (*Hymenoptera: Chalcidoidea*). Acta faun. entomol. Mus. Nat. Pragae, 6: 75-81.
- Brancsik** C. 1906: Enumeratio Coleopterorum in Comitatu Trenciniensi adhuc inventorum. Soc. hist. nat. Trencsén, 27: 9-116.

- Breuning S.** 1951: Revision du genre *Phytoecia* Muls. (*Col. Cerambycidae*). Entomol. Arbeiten Mus. Frey, 2: 1-460.
- Breuning S.** 1952: Revision einiger Gattungen aus der Gruppe der *Saperdini* Muls. (*Col. Cerambycidae*). Ent. Arb. Mus. G. Frey, 3: 107-213.
- Breuning S.** 1954: Revision von 35 Gattungen aus der Gruppe der *Saperdini* Muls. (*Col. Cerambycidae*). Ent. Arb. Mus. G. Frey, 5: 401-567.
- Breuning S.** 1958a: Catalogue des Lamiaires du Monde (*Col. Céramb.*). G. Frey, München, 1069 pp.
- Breuning S.** 1958b: Révision du Genre *Exocentrus* Mulsant (*Col., Cerambycidae*). Bull. Brit. Mus., Entomology, 7: 209-328.
- Breuning S.** 1960-1962: Revision systématique des espèces du genre *Oberea* Mulsant du globe (*Coleoptera, Cerambycidae*). Frustula Entomol. La Spezia. 3-5: 1-232.
- Breuning S.** 1962: Revision der *Dorcadionini* (*Col. Ceramb.*). Ent. Abh. u. Berichte St. Mus. Tierk. Dresden, 27, 666 pp.
- Breuning S.** 1966: Revision der *Agapanthiini* der euroasiatisch-australischen Region (*Coleoptera, Cerambycidae*) Ent. Abhandl. St. Mus. Tierk. Dresden, 34: 1-144.
- Burakowski B.** 1979: Immature stages and bionomics of *Vadonia livida* (F.) (*Coleoptera, Cerambycidae*). Ann. zool., 35: 25-42.
- Burakowski B., Mroczkowski M., Stefanska J.** 1989: Chrzaszcze - *Coleoptera, Cerambycidae* i *Bruchidae*. Katalog Fauny Polski, XXIII, T 15, 312 pp.
- Burda A.** 1984: Křivoklátské lesy a jejich fauna tesaříkovitých (*Coleoptera, Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 20: 88-94.
- Butowitsch V.** 1939: Zur Kenntnis der Paarung, Eiablage und Ernährung der Cerambyciden. Entomologisk Tidskrift, 60: 206-258.
- Covassi M.** 1968: Nuovi reperti sul *Semanotus ruscicus* (F.) in Italia e segnalazione della presenza di *Semanotus laurasi* (Luc.) in Sardegna (*Coleoptera, Cerambycidae*). Redia, 51: 383-422.
- Csiki E.** 1931: Cerambycidarum species nova Europaea. (*Gracilia albanica* n.sp.). Ann. Mus. Nat. Hungarici, 27: 278.
- Cunev J.** 1991.: Chrobáky (*Coleoptera*) blízkeho okolia Sládečkoviec. Rosalia (Nitra), 7: 169-184
- Cunev J., Majzlan O., Okáli I.** 1995: K poznaniu chrobákov (*Coleoptera*) Ipelskej kotliny. Zborník Slov. Nár. Muzea, Prir. vedy, XLI: 17-38.
- Cymorek S.** 1961: *Hylotrupes bajulus* (*Cerambycidae*) Entwicklungszyklus. Encyclopaedia cinematographica E 374, Göttingen.
- Čapek M.** 1972: Zoznam parazitov dochovaných z hmyzích škodcov. Časť V. - lumčíky (*Braconidae - Hymenoptera*). Entomol. Problémy, Bratislava 10: 125-140.
- Čapek M., Hladil J., Šedivý J.** 1982: Zoznam blanokřídlých parazitov (Hymenoptera) dochovaných z hmyzích hostiteľov. Časť VI. Entomol. Problémy, Bratislava 17: 325-371.
- Čechovský P.** 1988: Dva nové druhy brouků pro území Moravy (*Coleoptera, Buprestidae, Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 24: 25-26.
- Čepelák R.** 1925: Co jsem sbíral na Slovensku. (Col.). Čs. Čsl. spol. ent., 22: 110.
- Čepelák R.** 1930: Vzácní brouci noví pro Slovensko. Čs. Čsl. spol. ent., 27: 114.
- Čerepanov A.I.** 1979: Usači Severnoj Azii (*Prioninae, Disteniinae, Lepturinae, Aseminae*). Izdat. Nauka. Novosibirsk. 472 pp.
- Čerepanov A.I.** 1981: Usači Severnoj Azii (*Cerambycinae*). Izdat. Nauka. Novosibirsk. 216 pp.
- Čerepanov A.I.** 1982: Usači Severnoj Azii (*Clytini, Stenaspini*). Izdat. Nauka. Novosibirsk. 259 pp.
- Čerepanov A.I.** 1983: Usači Severnoj Azii (*Lamiinae: Dorcadionini - Apomecynini*). Izdat. Nauka. Novosibirsk. 223 pp.

- Čerepanov A.I.** 1984: Usači Severnoj Azii (*Lamiinae: Pterycoptini - Agapanthiini*). Izdat. Nauka. Novosibirsk. 214 pp.
- Čerepanov A.I.** 1985: Usači Severnoj Azii (*Lamiinae: Saperdini, Tetraopini*). Izdat. Nauka. Novosibirsk. 256 pp.
- Čerepanov A.I. & Čerepanova N.E.** 1975: Žuki - drovoseki ivovych lesov Sibiri. Nauka, Moskva. 207 pp.
- Čermák P. & Pospíšil K.** 1977: Tesaříkovití z Krkonoš a Jizerských hor (*Col., Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent., 13: 61-63.
- Černý Z.** 1993: Příspěvek k faunistickému výzkumu tesaříkovitých (*Cerambycidae*) v chráněné krajinné oblasti Ponitrie a okolí. Rosalia (Nitra), 9: 155-166.
- Černý Z.** 1996: *Coleoptera: Chrysomeloidea 1 (Cerambycidae)*. In: Terrestrial Invertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO, III. Edited by **Rozkošný R. & Vaňhara J.**: Folia Fac. Sci. Nat. Univ. Masarykianae Brunensis, Biologia 94: 551-561.
- Černý Z.** 1996-1997: Tesaříkovití brouci (*Cerambycidae*) v Chráněné krajinné oblasti a biosférické rezervaci Pálava a na jižní Moravě. RegioM 96-97: 16-28.
- Dalího J.** 1985: Zpráva o výsledcích inventarizačního průzkumu brouků čeledi *Cerambycidae* - tesaříkovití v CHKO Křivoklátsko v roce 1985. Rukopis.
- Dalího J.** 1986: Zpráva o výsledcích inventarizačního průzkumu brouků čeledi *Cerambycidae* - tesaříkovití v CHKO Křivoklátsko v roce 1986. Rukopis.
- Daněk L.** 1978: Hromadný nálezy tesaříka *Xylotrechus rusticus* (Linnaeus 1758) v okolí obce Písty u Nymburka (*Coleoptera, Cerambycidae*). Polabí, Vlastivědný zpravodaj, Polabské muzeum v Poděbradech, 18: 12-15.
- Daniel K. & Daniel J.** 1891: Coleopteren-Studien. I. Revision der mit *Leptura unipunctata* F. und *fulva* Deg. verwandten Arten. München. Druck C. Wolf & Sohn. 40 pp.
- Danilevskij M.L. & Mirošnikov A.I.** 1985: Žuki - drovoseki Kavkaza (*Coleoptera, Cerambycidae*). Krasnodar. 419 pp.
- De Miré B.** 1990: A propos du *Purpuricenus globulicollis* Mulsant 1839. L'Entomologiste, 46: 1-6.
- Dejean M.L.** 1833: Catalogue des Coléoptères de la Collection de M. Lacombe Dejean.
- Dejean M.L.** 1837: Catalogue des Coléoptères de la Collection de M. Lacombe Dejean.
- Demelt C.** 1950: Nota sul *Neoclytus acuminatus* Fabr. (*Coleopt. Cerambycidae*). Atti Soc. Ital. Sci. Nat., 89: 229-231.
- Demelt C.** 1956a: Beitrag zur Biologie von *Monochamus galloprovincialis* Oliv. Variation pistora Germ., und *Monochamus saltuarius* Gebl. Entomol. Blätter, 52: 38-42.
- Demelt C.** 1956b: Bemerkenswertes zur Biologie von *Stenostola ferrea* Schrk. Carinthia II., 66: 64-68.
- Demelt C.** 1956c: Beobachtungen und Bemerkungen über *Rosalia alpina* L. Entomol. Blätter, 52: 170-175.
- Demelt C.** 1956d: Osservazioni sulla biologia e variabilità del *Neoclytus acuminatus* F. (*Col. Cerambycidae*). Rivista di Scienze Naturali "Natura", 47: 39-39.
- Demelt C.** 1957a: 6. Beitrag zur Kenntnis der Biologie palaearkt. Cerambyciden. Entom. Nachrichtenblatt Österr. u. Schweiz. Ent., 8: 28-29.
- Demelt C.** 1957b: Interessante Beobachtungen am Bockkäfer *Tragosoma depsarium* L. in Kärnten (*Coleopt. Cerambycidae*). Carinthia II., 67: 139-143.
- Demelt C.** 1958: 8. Beitrag zur Kenntnis der Biologie palaearkt. Cerambyciden. *Necydalis maior* L. und *Oberea euphorbiae* Germ. Entomol. Blätter, 54: 36-41.
- Demelt C.** 1959: 9. Beitrag zur Kenntnis der Biologie palaearktischer Cerambyciden. Entom. Nachrichtenblatt Österr. u. Schweiz. Ent., 11: 16-18.

- Demelt C.** 1960: 11. Beitrag zur Biologie palaearct. Cerambyciden. Zeitschr.Arbeitsgem. Österr. Entomol., 12: 24-26.
- Demelt C.** 1966: Die Tierwelt Deutschlands. II. Bockkäfer oder *Cerambycidae*. VEB Fischer, Jena. 116 pp., 9 tab.
- Döhring E.** 1955: Zur Biologie des Großen Eichenbockkäfers (*Cerambyx cerdo* L.) unter besonderer Berücksichtigung der Populationsbewegungen im Areal. Zeitschr. Angew. Zool., 3: 251-373.
- Dominik J.** 1962: Badania nad rozprzestrzenieniem spuszczela (*Hylotrupes bajulus* L., *Cerambycidae*, *Col.*) na terenie Polski wschodniej i nad niektórymi czynnikami sprzyjającymi jego występowaniu. Folia forestalia Polonica, ser. B, 4: 179-226.
- Dostál J.** 1954: Krkonoše. Praha, 113 pp.
- Dostál J.** 1989: Nová květena ČSSR 1-2. Academia Praha. 1548 pp.
- Duffy E.A.J.** 1953: A monograph of the immature stages of British and imported timber beetles (*Cerambycidae*). British Museum. London. 350 pp.
- Ducháč V. & Čtvrtečka R.** 1984: Zajímavé nálezy brouků z okolí Náchoda. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 16: 55-58.
- Dunay G.** 1985: Významné lokality Koleopter okolia Stredy nad Bodrogom. In: Prehľad odborných výsledkov. ONV Trebišov, IX. Východoslov. tábor ochrancov prírody Borša, 72-82.
- Dunay G.** 1986: Príspevok k výskytu a ekológii chrobákov čeladi *Buprestidae* a *Cerambycidae* v Štiavnických vrchoch, viazaných vývojom na jedľu. Zborník XXI. Tábora ochrancov prírody I., Počúvadlo, 227-231.
- Dunay G., Jászay T., Miko L. ?**: Poznámky k ekológii a rošíreniu fuzáča *Brachyleptura tesserula* (Charpentier, 1825) (*Coleoptera*, *Cerambycidae*) v ČSSR. Rukopis.
- Escherich K.** 1923: Die Forstinsekten Mitteleuropas. II. Berlin, P. Parey, 663 pp.
- Escherich K.** 1926: Eine *Clytus*- Kalamität in der Pfalz. *Clytus (Plagionotus) arcuatus* L. (*Coleopt.*, *Cerambycidae*) als Eichenschädling. Zeitschr. angew. Ent., 3: 388-397.
- Farský O.** 1961: Choroby a škůdci topolů na Gabčíkovsku. Práce Brněn. zákl. ČSAV, 33: 3.
- Fassati M. & Poláček V.B.** 1964: Pozoruhodný nález tesařika alpského [*Rosalia alpina alpina* (L.)] ve středních Čechách (*Coleoptera*, *Cerambycidae*). Čas. Čs. spol. ent., 61: 295-297.
- Ferianc O.** 1975: Slovenské mená hmyzu. Vyd. Slov. akad. ved. Bratislava. 308 pp.
- Fleischer A.** 1922a: Koleopterologické výzkumy a různé poznámky. Čas. Čs. spol. ent., 19: 14.
- Fleischer A.** 1922b: Nové aberrace a synonymické poznámky. Čas. Čs. spol. ent., 19: 79.
- Fleischer A.** 1926: Poznámky k fauně brouků v pohraničních horských lesích v severních a jižních Čechách. Čas. Čs. spol. ent., 23: 98.
- Fleischer A.** 1926: Pozoruhodné nálezy brouků v Českoslov. republice roku 1925. Čas. Čs. spol. ent., 22: 108-109.
- Fleischer J.** 1927-1930: Přehled brouků fauny Československé republiky. Moravské museum zemské, Brno, 485 pp.
- Formánek R.** 1898: O vzácných broucích moravských. Věstník klubu přírodovědeckého v Prostějově, I.
- Harde K.W.** 1966: B.9. *Cerambycidae*, *Chrysomelidae*. 94 pp. In: **Freude H., Harde K.W., Lohse G.A.** 1966: Die Käfer Mitteleuropas. Goecke & Evers, Krefeld.
- Frieser R.** 1976: Cerambycidenstudien (*Col. Cerambycidae*). Nachrichtenblatt Bayer. Entomol., 25: 43-44.
- Gajdoš P. & Brestovský J.** 1984: Fuzáče (*Cerambycidae*) ŠPR Lupka pri Nitre. Rosalia, 1: 147-156.
- Gajdoš P., Kalivodová E., Králíková A.** : Přehľad ohrozených, vzácných a chránených druhov živočíchov. 133-135.
- Ganglbauer L.** 1882: Bestimmungs-Tabellen der europäischen *Coleopteren*. VII. *Cerambycidae*. Wien, 80 pp., (680-758).

- Ganglbauer** L. 1884: Bestimmungs-Tabellen der europäischen *Coleopteren*. VIII. *Cerambycidae*. Wien, 152 pp., (436-586).
- Geiss** G. 1988: Die Bockkäfer des Bayerischen Waldes (*Coleoptera*, *Cerambycidae*). Nachrichtenbl. Bayer. Entomol., 37: 65-72.
- Gorius** U. 1955: Untersuchungen über den Lärchenbock, *Tetropium Gabrieli* Weise mit besonderer Berücksichtigung seines Massenwechsels. Zeitschr. angew. Ent., 38: 157-205.
- Grämer** R. 1961: Über ein Vorkommen der nearktischen *Cerambycidae* *Neandra* (*Parandra*) *brunnea* F. in einer Enklave zu Dresden. Entomol. Nachrichten, 5: 41-42.
- Gregor** F. 1941: Nový lumek *Ephialtes gaurotii*, cizopasíci u *Gaurotus excellens*. *Ephialtes gaurotii* n.sp. (*Hym. Ichn.*), parasitus speciei *Gaurotus excellens* (*Col.*). Sborník ent. odd. Nár. mus. v Praze, XIX: 126-129.
- Gutowski** J.M. 1983: The pupa of *Callidium coriaceum* (Payk.) (*Coleoptera*, *Cerambycidae*). Polskie Pismo Ent., 53: 301-305.
- Gutowski** J.M. 1986: *Trichoferus pallidus* (Olivier, 1790) (*Col.*, *Cerambycidae*) w Polsce. Przegląd Zoologiczny, 30: 313-317.
- Gutowski** J.M. 1988a: *Acmaeops angusticollis* (Gebler, 1833) (*Coleoptera*, *Cerambycidae*) w Polsce. Polskie Pismo Ent., 58: 493-496.
- Gutowski** J.M. 1988b: Studies on morphology, biology, ecology, and distribution of *Leioderus kollari* Redtb. (*Coleoptera*, *Cerambycidae*). Polskie Pismo Entomol., 58: 309-357.
- Gutowski** J.M. 1992: *Chlorophorus gracilipes* (Faldermann, 1835) - nowy dla fauny Polski przedstawiciel kózkowatych (*Coleoptera*, *Cerambycidae*). Wiad. entomol., 11: 81-88.
- Gutowski** J.M. 1994: *Leptura thoracica* Creutzer, 1799 (*Coleoptera*: *Cerambycidae*) w Polsce. Wiad. entomol., 13, 3: 159-165.
- Gutowski** J.M. 1995: Kózkowate (*Coleoptera*: *Cerambycidae*) wschodniej czesci Polski. Prace Inst. Bad. lesn. Warszawa, A, 811: 1-190.
- Gutowski** J.M. & **Karas** M. 1991: *Evodinus borealis* (Gyllenhal, 1827) (*Coleoptera*, *Cerambycidae*) w Polsce. Wiad. Entomol., 10: 221-225.
- Gutowski** J.M., **Lugovoj** J. & **Maciejewski** K. H. 1994: *Leptura thoracica* Creutzer, 1779 (*Coleoptera*: *Cerambycidae*) v Polsce. Wiad Entomol. 13: 157-165
- Gutowski** J.M., **Szypula** J., **Wanat** M. 1993: *Deilus fugax* (Olivier, 1790) (*Coleoptera*, *Cerambycidae*) w Polsce. Wiad. entomol., 13: 21-28.
- Gutowski** J. M. 1995: Kozkowate (*Coleoptera*: *Cerambycidae*) wschodniej czesci Polski. Prace Inst. Bad. Lesn., A, 811: 1-119.
- Hanzlík** J. 1967: Tesařici rodu *Cerambyx* L. v rezervaci Kováčovské kopce na jižním Slovensku (*Coleoptera*, *Cerambycidae*). Ochrana fauny, 1 (3-4): 7-10.
- Havelka** Jan 1947: Příspěvek k poznání výskytu některých zajímavých Coleopter naší fauny. Čas. Čs. spol. ent., 44: 122.
- Havelka** Jan 1948: *Coleoptera* v Klánovicích a jejich nejbližším okolí. Entomol. listy, XI: 51-72.
- Havelka** Jan 1957: Coleopteren von den Inovec-Bergen bei Trenčín (West-Slowakei) und deren Umgebung. Rovartani Közlemények (Folia Entomol. Hung.), 10 (18): 365-394.
- Havelka** Jan & **Niedl** J. 1953: Poznámky k bionomii tesařika *Nothorhina punctata* F. Zool. a entomol. listy, 213-219.
- Havelka** Jar. 1964: Příspěvek k poznání Coleopter Slovenska, 1.část. (Doplňky k Roubalovu Katalogu Coleopter). Acta Rer. Natur. Mus. Nat. Slov., 10: 66-123.
- Havelka** Jar. 1965: Příspěvek k poznání Coleopter Slovenska, 2.část. Doplňky k Roubalovu katalogu Coleopter. Acta Rer. Natur. Mus. Nat. Slov., 11: 55-106.
- Hellrigl** G. 1967: Die Cerambyciden-Fauna von Südtirol. Koleopt. Rundschau, 45: 3-75.

- Hennevoğl** H.F. 1905: I. Zur Käferfauna des Böhmerwaldes. Beiträge zur Insekten-Fauna Böhmens, Praha, 17 pp.
- Heyrovský** L. 1923: Příspěvek k fauně slovenských tesaříků. Čas. Čsl. spol. ent., 20: 68.
- Heyrovský** L. 1925a: Další příspěvek k fauně slovenských tesaříků. Čas. Čsl. spol. ent., 22: 47.
- Heyrovský** L. 1925b: Příspěvek k poznání tesaříků. Čas. Čsl. spol. ent., 22: 28.
- Heyrovský** L. 1926: Příspěvek k poznání vývoje a života tesaříka *Saphanus piceus* Laich. Čas. Čsl. spol. ent., 23: 43.
- Heyrovský** L. 1929: Pozoruhodné nálezy brouků Československé republiky. Čas. Čsl. spol. ent., 1–2: 37–38.
- Heyrovský** L. 1930: Seznam brouků Československé republiky. 1. *Cerambycidae*. Tesaříci. Entomologické příručky XV, Praha. 61 pp.
- Heyrovský** L. 1931a: O variabilitě druhu *Leptura scutellata* F. Čas. Čsl. spol. ent., 7-8: 120–122.
- Heyrovský** L. 1931b: Třetí příspěvek k fauně Slovenských tesaříků. Čas. Čsl. spol. ent., 3-4: 59–60.
- Heyrovský** L. 1933a: Pozoruhodné nálezy Československých tesaříků. Čas. Čsl. spol. ent., 30:18–21.
- Heyrovský** L. 1933b: Šest nových forem palearktických tesaříků. Čas. Čsl. spol. ent., 30: 155.
- Heyrovský** L. 1934: Drobnosti z fauny našich tesaříků. Čas. Čsl. spol. ent., 31: 47.
- Heyrovský** L. 1934: *Pachyta quadrimaculata* a. *sexmaculata* n.m. Čas. Čsl. spol. ent., 31: 154.
- Heyrovský** L. 1935: Nové odrůdy tesaříka *Judolia sexmaculata* L. Čas. Čsl. spol. ent., 32: 187.
- Heyrovský** L. 1936a: *Judolia sexmaculata* L. a. *Sekerai* n. Čas. Čsl. spol. ent., 33: 153.
- Heyrovský** L. 1936b: Třetí příspěvek k poznání skupiny *Lepturini* (*Col.*, *Ceramby.*). Čas. Čsl. spol. ent., 33: 52–57.
- Heyrovský** L. 1938: Dvě nové odrůdy československých tesaříků. Čas. Čsl. spol. ent., 35: 57.
- Heyrovský** L. 1939a: Dvě nové formy moravských tesaříků. Entomol. listy, 2: 37.
- Heyrovský** L. 1939b: *Judolia erratica* Dalm. a. *Kulti* n. Čas. Čsl. spol. entom., 36: 30.
- Heyrovský** L. 1939: Pozoruhodné nálezy tesaříků v letech 1937 a 1938. Čas. Čsl. spol. ent., 36: 36.
- Heyrovský** L. 1941a: Dvě nové formy tesaříků (*Col.*, *Ceramby.*). Čas. Čsl. spol. ent., 38: 56–58.
- Heyrovský** L. 1941b: Popisy nových forem tesaříků (*Col.*, *Ceramby.*). Čas. Čsl. spol. ent., 38: 66–67.
- Heyrovský** L. 1942a: Dvě nové odrůdy tesaříků. Čas. Čsl. spol. ent., 39: 44.
- Heyrovský** L. 1942b: O vzácných a zajímavých, zvláště teplomilných tesařících. Čas. Čsl. spol. ent., 39: 53–55.
- Heyrovský** L. 1942c: Řada dalších nových odrůd tesaříků. Čas. Čsl. spol. ent., 39: 134–135.
- Heyrovský** L. 1943: Tři nové odrůdy tesaříků. Čas. Čsl. spol. ent., 40: 50–51.
- Heyrovský** L. 1943–1944: K rozšíření tesaříka *Tragosoma depsarium* L. a problému borealpinních tesaříků. Sborník ent. odd. Zem. musea v Praze, 21–22: 323–327.
- Heyrovský** L. 1946a: Čtyři nové odchylky československých tesaříků (*Coleopt.*). Čas. Čsl. spol. ent., 43: 1–3.
- Heyrovský** L. 1946b: K faunistice československých *Coleopter*. Entomol. listy, 9:163–164.
- Heyrovský** L. 1947: K variabilitě druhu *Evodinus interrogationis* L. Čas. Čsl. spol. ent., 44: 87–90.
- Heyrovský** L. 1949a: Akát živnou rostlinou brouků. Čas. Čsl. spol. ent., 46: 76–77.
- Heyrovský** L. 1949b: Nové a zajímavé nálezy brouků z Československa. Čas. Čsl. spol. ent., 46:1–3.
- Heyrovský** L. 1949: Přehled Československých druhů tesaříků rodu *Cortodera* Muls. (*Col.*, *Ceramby.*). Čas. Čsl. spol. ent., 46: 101–107.
- Heyrovský** L. 1950a: Naše druhy rodu *Dorcadion* Dalm. jako škůdci řepy cukrové (*Col.*, *Ceramby.*). Entomol. listy, 13: 167–168.
- Heyrovský** L. 1950b: Nový rod tesaříků pro ČSR. Čas. Čs. spol. ent., 47: 74.

- Heyrovský L.** 1950c: Příspěvek k poznání tesaříka *Dorcadion fulvum* Scop. Acta entomol. mus. nat. Pragae, 26: 1-3.
- Heyrovský L.** 1951a: Nové nálezy brouků z jižních Čech. Čas. Čs. spol. ent., 48: 140.
- Heyrovský L.** 1951b: Popisy nových forem palearktických tesaříků. Čas. Slezského musea v Opavě, 1: 18-22.
- Heyrovský L.** 1951c: Seznam brouků Československé republiky. Dodatek. *Cerambycidae* (tesaříci). Čas. Čs. spol. ent., 48: 43-53.
- Heyrovský L.** 1952a: Les nouvelles descriptions des Longicornes palaéarctiques. Bull. Soc. Ent. Mulhouse: 58-60.
- Heyrovský L.** 1952b: Příspěvek k poznání československých tesaříků. (*Col.*, *Ceramby.*). Čas. Čs. spol. ent., 49: 229-231.
- Heyrovský L.** 1955a: Fauna ČSR. Svazek 5. Tesaříkovití - *Cerambycidae*. ČSAV, Praha, 347 pp.
- Heyrovský L.** 1955b: Nouvelles formes des Cérambycides paléarctiques. Bul. Soc. Ent. de Mulhouse: 1-2.
- Heyrovský L.** 1957a: Několik poznámek k fauně tesaříků Československa. Acta Musei Silesiae, Opava, 1: 37-39.
- Heyrovský L.** 1957b: Une nouvelle et intéressante forme du *Cerambycide* *Judolia erratica*. Bul. Soc. Ent. Mulhouse: 30-31.
- Heyrovský L.** 1958: Příspěvek k fauně brouků ČSR. Čas. Čsl. spol. ent., 55: 92.
- Heyrovský L.** 1959a: *Leptura inexpectata* Jans. et Sjöb., nový druh pro Čechy (*Col.*, *Ceramby.*). Čas. Čs. spol. ent., 56: 302.
- Heyrovský L.** 1959b: Notulae Cerambycidologicae II. Acta Mus. Silesiae, 8: 51-58.
- Heyrovský L.** 1960a: K původu a rozšíření tesaříka alpského (*Rosalia alpina* L.). Živa, 8: 22.
- Heyrovský L.** 1960b: Příspěvek k faunistice a bionomii Československých Coleopter. Acta Soc. Ent. Čechosl., 57: 402-404.
- Heyrovský L.** 1962a: Další příspěvek k faunistice a bionomii československých Coleopter. Acta Mus. Reginaehradecensis, 1: 89-95.
- Heyrovský L.** 1962b: Ze života našich tesaříků. Živa, 10: 146-147.
- Heyrovský L.** 1965a: Faunistické zprávy. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 1: 14.
- Heyrovský L.** 1965b: Faunistika čeledi *Cerambycidae* ČSSR. Ref. Entomol. symposia, Opava: 53-76.
- Heyrovský L.** 1965c: Tesaříkovití (*Cerambycidae*) - Fauna ČSR 5 - dodatek. (*Cerambycidae*). Acta ent. bohemoslov., 62: 67-69.
- Heyrovský L.** 1966: Nouvelles formes de *Cerambycidae* (*Coleoptera*). Bull. Soc. Ent. Mulhouse: 81-82.
- Heyrovský L.** 1967: *Theophilea cylindricollis* Pic, eine neue Bockkäfergattung für Mitteleuropa (*Col.*, *Cerambycidae*). Acta ent. bohemoslov., 64: 235.
- Heyrovský L.** 1971: Tesaříci (*Cerambycidae*) a stehenači (*Oedemeridae*) Novohradských hor. Sborník Jihočeského mus. v Čes. Budějovicích, XI: 35-38.
- Heyrovský L.** 1972: Dva nové druhy brouků pro Československo (*Col.*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 8:17.
- Heyrovský L.** 1992: Tesaříkovití - *Cerambycidae* (Řád: Brouci - *Coleoptera*) s dodatkem M. Slámy. Nakl. Kabourek, Zlín 1992.
- Hladil J.** 1973: Příspěvek k faunistice Coleopter Moravy a Slovenska. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 2-4: 73-74.
- Hladil J.** 1988: A new central European species of the genus *Theophilea* Pic (*Coleoptera* *Cerambycidae*). Annot. Zool. et Botan., Bratislava, 188: 1-5.
- Hnízdo A.Z.** 1932: Někteří naši tesaříci - *Cerambycidae* a jejich škoda v lese. Českosl. Háj, 9: 79-85.

- Holeksa F.** 1985: Fuzáče (*Coleoptera, Cerambycidae*) okolia Tekovskej Breznice. XXI. Táboru ochrancov prírody, Počúvadlo: 101-110.
- Holeksa F. & Smetana V.** (1987): Fuzáče (*Coleoptera, Cerambycidae*) v zbierkach Tekovského múzea. Jub. Zborník Tekovského múzea v Leviciach, 173-185.
- Holzschuh C.** 1981: Beitrag zur Kenntnis der europäischen *Tetrops* Arten (*Cerambycidae*). Koleopterologische Rundschau, 55: 77-89.
- Horion A.** 1974: Faunistik der Mitteleuropäischen Käfer. Band 12: *Cerambycidae* - Bockkäfer. Überlingen - Bodensee. 228 pp.
- Horion A.** 1975: Nachtrag der Faunistik der mitteleuropäischen Cerambyciden (Col.). Nachrichtenblatt Bayer. Ent., 6: 97-115.
- Houša V. & Štys P.** 1988: Mezinárodní pravidla zoologické nomenklatury. Academia Praha, 188 pp.
- Hovorka O.** 1986: Zajímavá entomologická lokalita na Dobříšsku. Ochránce přírody, 4(1): 5-6.
- Hrdlička J.** 1964: K rozšíření sametovce alpského (*Rosalia alpina* L.). Živa, 12: 145.
- Hron J. & Hanousek Z.** 1985: Proč a jak chovat hmyz. Zprav. Západoč. pob. ČSE v Plzni, 1: 3-7.
- Hron J. & Hanousek Z.** 1986: Příspěvek k poznání bionomie tesaříků *Semanotus undatus* (L.) a *Semanotus ruscicus* (F.) (*Coleoptera, Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 22: 73-80.
- Hubert J. & Prokop J.** 1990: Fauna tesaříkovitých v oblasti Říčanska a CHKO Voděradské bučiny (*Coleoptera, Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 26: 105-107.
- Chaloupecký V.** 1919: O Řípu. Praha. 128 pp.
- Chemsak J.A. & Linsley E.G.** 1982: Checklist of *Cerambycidae*. The Longhorned Beetles. Plexus Publishing, Medford, 138 pp.
- Chybík J.** 1996: Tesařík *Calamobius fillum* na jižní Moravě. Veronica, 2: 47.
- Ijinskij A.I.** 1961: Klíč k určování vajčiek, larev a kukel lesních škůdců. Lesnický průvodce sv. 2, Příloha Zpráv VÚLHM - sv.6 , č.1.
- Jasič J. & kolektiv** 1984: Entomologický náučný slovník. Příroda, Bratislava, 674 pp.
- Javorek V.** 1947: Klíč k určování brouků ČSR. Nakl. Promberger, Olomouc, 953 pp.
- Jelínek J.** 1993: Check-list of Czechoslovak Insects IV (*Coleoptera*). Seznam československých brouků. Folia Heyrovskyana, Supl.1, Praha.172 pp.
- Jendek J.** 1978: Fuzáče (*Cerambycidae*) Devínskej Kobyly. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 14: 33-40.
- Kačer J.** 1962: Brouci na území bývalého okresu Litvínov. I. Tesaříkovití- *Cerambycidae*. Litvínovsko-Mostecko, Regionální studie I: 105-109.
- Kaděra M.** 1969: *Oberea pupillata* (Gyll.) (Col., *Cerambycidae*) - nový hostitel *Billaea irrorata* Meig. (*Dip., Tachinidae, Dexinae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 5: 50.
- Kalandra A., Pfeffer A.** a kol. 1953: Nemoci a škůdci topolů. In: Rychlerostoucí dřeviny. SZN, Praha, 93-111.
- Kalandra A. & Špalek V.** a kol. 1959: Kontrola topolových výsadeb v českých zemích v r. 1959. Rukopis VÚLHM - MZLVH, Praha.
- Kalandra A. & Urošević B.** a kol. 1961: Výzkum chorob a škůdců topolů. Závěr. zpráva VÚLHM, Zbraslav.
- Kangas E.** 1940: Über die Larve und Lebensweise von *Nothorrhina muricata* Dalm. (Col., *Cerambycidae*). Ann. Entomol. Fennici, 6: 71-77.
- Kangas E. & Kalervo S.** 1960: Über das Vorkommen der *Monochamus*-Arten (Col., *Cerambycidae*) und ihre Bekämpfungsmöglichkeiten in Finnland. Ann. Ent. Fenn., 26: 263-272.
- Kapuscinski S.** 1963: Europäische Formen des Pflaumenböckchens, *Tetrops praeusta* (L.) und ihre Fraßpflanzen. Studien über die Familie Bockkäfer - *Cerambycidae* (*Coleoptera*) Teil II. Entomol. Blätter, 59: 179-182.

- Kardasch** G. 1939: Neue *Rosalia alpina* L. Abarten aus den Weißen Karpathen und andere dort vorkommende seltene Coleopteren. Entomol. Nachrichtenblatt, 13 (1/2): 65-67.
- Kaszab** Z. 1971: Cincérek - *Cerambycidae*. Akadémiai Nyomda, Budapest. 283 pp.
- Kemner** N.A. 1916: Stjälkbocken. (*Phytoecia cylindrica* L.) Ett skadedjur pa flockblom- striga växter bl.a.pa morotplantor för fröskörd. Entomologiska Avdelningen, 26: 3-8.
- Kemner** N.A. 1922: Zur Kenntnis der Entwicklungsstadien und Lebensweise der schwedischen Cerambyciden. Entomologisk Tidskrift, 2-4: 81-138.
- Kemner** N.A. 1938: Lamia textor och *Clytus arietis* som skadedjur pa *Salix* och *Quercus*. Opusc. Ent., 3: 60-65.
- Kinelski** S. & **Szujewski** A. 1959: Materiały do poznania chrząszczy (*Coleoptera*) fauny krajowej. Pol. Pismo Entomol., 29,15: 215-250.
- Klapálek** F. 1903: Atlas brouků středoevropských. Praha.
- Klasnitzer** B. & **Sander** F. 1978: Die Bockkäfer Mitteleuropas *Cerambycidae*. Neue Brehm-Bücherei. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt, 222 pp., 135 abb.
- Kleinert** J. 1986: Pozoruhodné nálezy chrobákov (*Coleoptera*) vo vzorkách z pozemných pascí. Zborník Slov. nár. muzea, Prír. vedy, 32: 147-157.
- Klíma** A. 1902: Catalogus insectorum faunae bohemicae. VI. Die Käfer. (*Coleoptera*). Ges. f. Phys. in Prag, 226 pp.
- Kliment** J. 1899: Čeští brouci. Německý Brod.
- Kočárek** P., **Hudeček** J., **Šuhaj** J. 1995: Rozšíření a bionomie *Acanthocinus griseus* (Fabricius, 1792) ve Slezsku a na severní Moravě (*Coleoptera*, *Cerambycidae*). Čas. Slez. muz. Opava (A), 44: 241-249.
- Kodýtek** K. 1976: Pestrokrovečník *Opilo taeniatus* Klug., 1842, nový druh pro Československo (*Coleoptera*, *Cleridae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 12: 118.
- Kolbe** H.J. 1884: Die Entwicklungsstadien der Rhagium-Arten und des *Rhamnusium salicis*, nebst einer vergleichend-systematischen Untersuchung der Larven und Imagines dieser Gattungen und ihrer Species. Bemburg. Otto Domblüth. 26 pp.
- Koleška** Z. 1987: Příspěvek k entomologické historii Děčína. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 23: 47-55.
- Kolubajiv** S. 1934: Zkušenosti s pěstováním parazitických druhů hmyzu z jejich hostitelů, získané ve Státním výzkumném ústavě pro ochranu lesů v Praze v roce 1929-1933. Čas. Čs. spol. ent., 31: 59-163.
- Kolubajiv** S. 1938: Výskyt vzácných Hymenopter v Československu. Čas. Čs. spol. ent., 35: 21-28.
- Kolubajiv** S. 1954: Užitečný hmyz a jeho význam pro ochranu lesa. St. zem. nakl., Praha, 87 pp.
- Korbel** L. 1946: *Cerambycidae* (*Coleoptera*) okolia Trenčína. Prírodovedecký zborník, 1, 230-240 pp.
- Korbel** L., **Valenčík** M. 1974: *Coleoptera* v oblasti Súľovských skál. 309-330. In.: **Štolmann** A. (Ed.): Súľovské skaly. Štátna prírodná rezervácia. Martin, Vydav. Osveta, 435 pp.
- Korbel** L., **Valenčík** M. 1981: Chrobáky (*Coleoptera*) oblasti štátnej prírodovednej rezervácie Rozsutec. 725-751. In: **Janík** M., **Štolmann** A. (Ed.): Rozsutec - štátna prírodná rezervácia, Martin, Vydav. Osveta, 1132 pp.
- Kovács** T. 1989: A *Phytoecia scutellata* Fabr. tápnővénye és életmódja (*Coleoptera*, *Cerambycidae*). Fol. Hist. -nat. Mus. Matr., 14: 125-127.
- Kovács** T. & **Hegyessy** G. 1989: A *Necydalis major* L. új magyarországi lelőhelye, adatok életmódjához (*Coleoptera*, *Cerambycidae*). Fol. Hist. -nat. Mus. Matr., 14: 129-131.
- Kovács** T. & **Hegyessy** G. 1992: Új és ritka fajok Magyarország cincérfaunájában (*Coleoptera*, *Cerambycidae*). Fol. Hist. -nat. Mus. Matr., 17: 181-188.
- Kraatz** G. 1879: *Letzneria*, eine neue europäische Bockkäfer-Gattung. Z. f. Entom., Breslau: 63-64.
- Kral** H. 1915: Die Käfer aus dem Gebiete des Kummergebirges. Mitt. Ver. d. Naturf. in Reichenberg, Liberec: 49-100.

- Kratochvíl J.** 1985: Two new European species of *Cerambycidae* (Coleoptera). Annot. Zool. Botan., Bratislava, 167: 1-7.
- Kratochvíl J.** 1989: A new species of *Oberea* (Coleoptera, *Cerambycidae*) from Europe. Annot. Zool. Botan., Bratislava, 191: 1-4.
- Kraus B.** 1942: Ještě o dazuli. Čas. Čs. spol. ent., 39: 144.
- Kraus B.** 1945: *Cerambycidae* na Domažlicku a Kdyňsku. Entomologické listy, 8: 27-29.
- Kraus B.** 1948: *Cerambycidae* na Domažlicku a Kdyňsku. Dodatek I. Entomol. listy, 11: 72.
- Kraus B.** 1965: Tesaříkovití (*Cerambycidae*) Chodska. Plzeň, 39-42.
- Krejčířek L.** 1946: Zajímavé naleziště a nálezy Coelopter. Čas. Čs. spol. ent., 43: 64.
- Křišťín, A.,** 1992: *Elateridae*, *Cerambycidae* a *Lucanidae* okolia Zvolena a poznámky k ich ekológii. Práce Slov. ent. Spoloč., 9: 51 - 62.
- Křišťín, A.,** 1993: Bemerkungen zu den Bock- und Schnellkäfersynsien (*Cerambycidae*, *Elateridae*) an drei Wirtspflanzen in Orava und Poľana Gebiet (Slowakei). Ent. Probl., 24: 85 - 88.
- Kruppál M. & Gajdoš P.** 1982: Príspevok k ekológii fuzáčov (Coleoptera, *Cerambycidae*) Nitry. Entomol. Problémy, Bratislava, 17: 83-105.
- Krupka J.** 1951: Tesařík *Cerambyx scopoli* Füssl. a jeho larva jako škůdci ovocných stromů. Čas. Čsl. spol. ent., 48: 37-43.
- Kudla M.** 1970: Atlas lesního hmyzu - škůdci na jehličnanech. SZN Praha. 287 pp.
- Kudla M.** 1937: Nové odrůdy tesaříků ze Slovenska. Čas. Čs. spol. ent., 34: 92.
- Kudla M.** 1939: Čtyři nové odrůdy tesaříků (*Col.*, *Ceramby.*). Čas. Čs. spol. ent., 34: 62.
- Kudla M.** 1942: Několik nových odrůd tesaříků ze Slovenska. Čas. Čs. spol. ent., 39: 60-63.
- Kudla M.** 1943: Přehled a určovací tabulka všech dosud popsanych forem *Rosalia alpina alpina* L. (*Col.*, *Ceramby.*). Čas. Čs. spol. ent., 40: 37-42.
- Kudla M.** 1947: *Saperda octopunctata* Scop., osikovník osmítečný a jeho vývoj na Olomoucku. Čas. Vlast. spolku mus. v Olomouci, 56: 1-2.
- Kudla M.** 1949: K výskytu vzácného tesaříka *Cornumutilla quadrivittata* Gebl. (*Letzneria lineata* Letzn.) ve Vys. Jeseníku. Čas. Vlast. spolku musejního v Olomouci, 58: 1-2.
- Kudla M.** 1950: K vývoji tesaříka *Cortodera humeralis* Schall. Čas. Čs. spol. ent., 47: 194.
- Kudla M.** 1951: Příspěvek ku poznání biologie našich tesaříků (*Col.*, *Ceramby.*). Čas. čs. spol. ent., 48: 227-229.
- Kudla M.** 1964: Zur Biologie und Variabilität des Bockkäfers *Xylotrechus pantherinus* (*Col.*, *Cerambycidae*). Entomol. Zeitschr., 74 (4): 33-36.
- Kudla M.** 1965: K ekológii *Phymatodes testaceus* L. (*Col.*, *Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 5-6: 29.
- Kudla M.** 1966a: Další nálezy tesaříků na Olomoucku (*Col.*, *Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 2: 55-56.
- Kudla M.** 1966b: Sběr a chov tesaříkovitých. Živa, 14: 64-65.
- Kudla M.** 1966c: Zur Bionomie und Aufzucht von *Obrium cantharinum* L. (*Col.*, *Cerambycidae*). Entomol. Zeitschr., 76 (3): 21-26.
- Kudler J.** 1952: Hromadný výskyt tesaříka *Saperda carcharias* L. na osikách na Hronovsku. Lesnická práce, 31: 122-125.
- Kudler J.** 1961: K možnostem obrany proti kozlíčku osikovému (*Saperda populnea* L.). Sborník ČSAV - Lesnictví, 7: 619-634.
- Kudler J. & Hochmut R.** 1958: Kozlíček osikový a možnosti boje proti němu. Lesnická práce, 37: 174-179.
- Kudler J. & Šrot M.** 1964: Tesaříci - významní škůdci topolů. St. zeměd. nakl., Praha. 112 pp.

- Kudler J., Temlová B., Hochmut R.** 1961: Zur Frage des Pappelsortiments und der Intensität des Befalls durch den kleinen Aspenbock *Saperda populnea* L. Com. Inst. for. Čechosl., 2: 177-183.
- Kunst P., Míkvas K., Podaný Č.** 1969: *Cerambycidae* (Col.) okresu Mladá Boleslav. Labores musei in Benátky n. Jiz., 5: 67-76.
- Kurir A.** 1959: Dunkler Zierbock (*Anaglyptus mysticus* L.), ein technischer Zerstörer des Erlenholzes. Holzforschung und Holzverwertung, 11: 7-11.
- Laibner S.** 1973: Život a vývoj tesařika *Oberea pupillata*. Živa, 103-105.
- Laus H.** 1902: Ein seltener mährischer Käfer. (*Phytoecia rubropunctata* Goetze). IV. Bericht des Lehrklubs für Naturkunde, Brno.
- Lauterer P. & Fleischer Zd.** 1954: Zajímavé nálezy brouků z Moravy (Col.). Acta Soc. ent. Českoslov., 51: 181-182.
- Letzner C.** 1891: Verzeichniß der Käfer Schlesiens, 2. Auflage. Zeitschr. f. Entomologie, Breslau. 26+438 pp.
- Linsley E.G.** 1962: The *Cerambycidae* of North America P.II. Taxonomy and classification of the *Parandrinae*, *Prioninae*, *Spondyliinae* and *Aseminae*. Univ. Calif. Berkeley a Los Angeles, 102 pp.
- Ljubarskij L.V.** 1953: K biologii i ekologii drovoseka -giganta *Callipogon* (*Eoxenus*) *relictus* Sem. (*Coleoptera*, *Cerambycidae*). Entomol. obozrenije, 33: 95-102.
- Lobanov A.L., Danilevskij M.L. & Murzin S.V.** 1981: Sistematičeskij spisok usačej (*Coleoptera*, *Cerambycidae*) fauny SSSR. I. Entomol. obozrenie, 60: 784-803.
- Lobanov A.L., Danilevskij M.L. & Murzin S.V.** 1982: Sistematičeskij spisok usačej (*Coleoptera*, *Cerambycidae*) fauny SSSR. II. Entomol. obozrenie, 61: 252-277.
- Löbl I.** 1960: Zajímavé nálezy brouků v Československu. Acta Mus. Silesiae, Opava, 9: 57-59.
- Loos K.** 1909: An die Freunde der Käferwelt!. Forst Jagdzeitung, Žatec.
- Loužil J.** 1961: Atlas lesného hmyzu. Bratislava. 287 pp.
- Madlen, J.**, 1955: Príspevok k štúdiu Sitna z hľadiska koleopter. Lesn. Sbor., 1: 5 - 22.
- Madlen, J.**, 1959: *Cerambycidae* z okolia Krupiny a ich vyhodnotenie z hľadiska ochrany lesov. Ac. rer. nat. Mus. slov., 5: 49 - 57.
- Magnusson C. & Schroeder M.** 1989: First record of a *Bursaphelenchus*- species (*Nematoda*) in *Monochamus* beetles in Scandinavia. Anz. Schädlingkunde, Pflanzenschutz, 62: 53-54.
- Machulka V.** 1938: Koleopterologické poznámky. Čas. Čs. spol. ent., 35: 104.
- Majzlan O.** 1988: Spoločensva chrobákov (*Coleoptera*) Čičova a blízkeho okolia. Entomol. problémy, Bratislava, 18: 133-170.
- Majzlan O.** 1991: Chrobáky (*Coleoptera*) chráneného územia Veterník pri Skalici. Entomol. problémy, Bratislava, 21: 19-29.
- Majzlan O. & Korbel L.** 1990: K problematike ochrany genofondu ohrozených druhov chrobákov (*Coleoptera*) na Slovensku. Entomol. problémy, Bratislava, 20: 245-249.
- Majzlan O. & Rychlík I.** 1982: Chrobáky v dosahu riečného toku Dunaja pri Bratislave. Entomol. problémy, Bratislava, 17: 33-81.
- Majzlan, O., Rychlík, I.**, 1985: Chrobáky (*Coleoptera*, excl. *Curculionidae*) Zoborských vrchov. Rosalia (Nitra), 2: 201 - 226.
- Malec B.** 1976: Tesaříkovití v Chráněné krajinné oblasti Jeseníky (*Cerambycidae*, *Coleoptera*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 12: 93-97.
- Mamajev B.M. & Danilevskij M.L.** 1975: Ličinky žukov - drovosekov, Nauka, Moskva. 282 pp.
- Mařan J.** 1930: Fylogenetická a systematická studie o čeledi *Cerambycidae* založená na morfologii nervatury spodních křídel. Sborník ent. odd. Nár. Mus. v Praze, 8 (61): 20-50.
- Mařín B.** 1974: Entomologická lokalita v Řevnicích u Prahy, charakteristika vzhledem k ochraně přírody a zjištěný výskyt druhů Coleopter *Cerambycidae*. ONV Praha-západ, 12 pp.

- Medvegý** M. 1987: A Bakony természettudományi kutatásának eredményei XIX. Resultationes investigationum rerum naturalium montium Bakony 19. Zirc, 104 pp.
- Mička** J. 1990: Fauna tesaříkovitých (*Cerambycidae*) v Praze Krči a v jejím okolí. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 26: 45-48.
- Michel** J. 1896: Beitrag zur Käferfauna der Umgebung Reichenbergs. Mitt. Ver. d. Naturfr. in Reichenberg :24.
- Michel** J. 1909: Beitrag zur Käferkunde von Reichenberg. Mitt. Ver. d. Naturfr. in Reichenberg: 51.
- Michel** J. 1911: Verzeichnis der Käfer vom Gebiete des Jeschken- und Isergebirges. Mitt. Ver. d. Naturfr. in Reichenberg: 85-116.
- Michel** J. 1913: Forstsetzung des Verzeichnisses der Käfer Nordböhmens. Mitt. Ver. d. Naturfr. in Reichenberg: 21-22.
- Mulsant** M.E. 1839: Histoire naturelle des Coléoptères de France. Paris, Lyon, 298 pp.
- Muylaert** A. 1990: Faune de Belgique longicornes (*Cerambycidae*). Inst. Royal des Sci. nat. de Belgique. Bruxelles. 139 pp.
- Nechleba** A. 1929: Sebeochrana larvy tesaříka osikového drsného (*Saperda carcharias* L.) proti nepřátelům živočišným. Lesnická Práce, 8: 257-259.
- Neumann** V. 1985: Der Heldbock *Cerambyx cerdo*. Neue Brehm- Bücherei, A. Ziemsen Verlag, Wattenberg Lutherstadt, 103 pp., 68 abb.
- Niedl** J. 1949: Výskyt tesaříka *Clytus tropicus* Panz. na Třeboňsku. Čas. Čs. spol. ent., 46: 78.
- Nigrin** Z. 1983: Neobvyklá lokalita brouků. Zprávy Čs.spol. ent. ČSAV, 19: 11-12.
- Novák** I. 1989: Seznam lokalit a jejich kódů pro síťové mapování entomofauny Československa. 25 (1-2): 3-84.
- Novák** V. 1961: Ochrana dubového dřeva. Lesnictví, 7: 693-710.
- Novák** V. 1965: Holzschädlinge in der Tschechoslowakei. Proc. XII. Int. Congr. Ent. 1964, London: 691-692.
- Novák** V. & **Sláma** M. 1968a: *Cerambycidae* - Tesaříkovití, 231-234. In: **Skuhrový** a **kol.**: Metody chovu hmyzu. Nakl. ČSAV Praha.
- Novák** V. & **Sláma** M. 1968b: Pentalidol a Ipsotox v preventivní ochraně neodkorněného smrkového dřeva proti podkornímu a dřevokaznému hmyzu. Zprávy technicko-poradenské služby, Spolana Neratovice, mimořádné číslo: 25-34.
- Novák** V. 1996: Z přírodovědných sbírek muzea III - Brouci (*Coleoptera*) 2 - *Cerambycidae* (tesaříkovití). Studie a zprávy Okres. muzea Praha-východ, 12: 64-74.
- Nowotny** H. & **Polentz** G. 1933: Beiträge zur schlesischen Käferfauna. Entomol. Anzeiger, XIII (12-15): 31-35.
- Nüssler** H. 1961: Ein beständiges Vorkommen des nearktischen Bockkäfers *Parandra brunnea* Fabr. (*Col. Cerambycidae*) in Deutschland. Entom. Abh. Ber. Mus. Tierk. Dresden, 26 (16): 125-130.
- Nüssler** H. 1964: Die Bockkäfer der Umgebung von Dresden (*Coleoptera, Cerambycidae*). Faun. Abh. Mus. Tierk. Dresden, 4: 169-187.
- Nüssler** H. 1974: Die Bockkäfer der Umgebung von Dresden (*Coleoptera, Cerambycidae*) Erster Nachtrag. Faun. Abh. Mus. Tierk. Dresden, 5 (5): 205-210.
- Nüssler** H. 1975: Eine für Sachsen neue *Phytoecia*-Art (*Col., Cerambycidae*). Entomol. Nachrichten 19: 70-72.
- Nüssler** H. 1976: Boreomontane Bockkäfer aus den Gebirgen der Deutschen Demokratischen Republik (*Coleoptera, Cerambycidae*). Entomol. Nachrichten 20: 177-186.
- Nüssler** H. 1982: 114. Funde von *Plagionotus floralis* Pallas im Bezirk Erfurt (*Col., Cerambycidae*). Entomol. Nachrichten und Berichte, 26: 283.

- Nüssler H.** 1983: Die Bockkäfer der Umgebung von Dresden (*Coleoptera, Cerambycidae*) Zweiter Nachtrag. Faun. Abh. Mus. Tierk. Dresden, 10:163-168.
- Nüssler H.** 1984: Die Bockkäfer der Sächsischen Schweiz. Eine Verbreitungsstudie mit Angaben zur Biologie, Ökologie, Phänologie und Variabilität der Arten (*Insecta, Coleoptera, Cerambycidae*). Faun. Abh. Mus. Tierk. Dresden, 12: 1-23.
- Obenberger J.** 1933a: Hmyz (entomologie). In: **Janda J.**: Velký ilustrovaný přírodopis všech tří říší. Praha. 768 pp.
- Obenberger J.** 1933b: Krkonoše. Praha.
- Olexa A.** 1950: Vzácnější druhy brouků z východního Slovenska. Čas. Čs. spol. ent., 11: 52-57.
- Palm T.** 1951a: Biologiska studier över *Tragosoma depsarium* L. i sydöstra Jämtland (*Col. Cerambycidae*). Opuscula Ent., 16: 55-64.
- Palm T.** 1951b: Die Holz- und Rinden-Käfer der nordschwedischen Laubbäume. Meddelanden fran Statens Skogsforskningsinstitut, 4 (2): 242 pp.
- Palm T.** 1953: *Phymatodes pusillus* F., en ny svensk cerambycid (*Col.*). Opuscula Ent., 18: 240-243.
- Palm T.** 1954a: Bidrag till kännedomen om svenska skalbaggars biologi och systematik. Entomologisk Tidskrift Arg., 75 (2-4): 151-161.
- Palm T.** 1954b: Biologiska iakttagelser över några skalbaggsarter pa Gotska Sandön (*Col.*). Opuscula Ent., 19: 70-75.
- Palm T.** 1956: Zur Kenntnis der Biologie von *Acmaeops pratensis* Laich. und verwandten Arten (*Col. Cerambyciden*). Opuscula Ent., 21: 233-245.
- Palm T.** 1957a: Studien über *Acmaeops septentrionis* Thoms. (*Col. Cerambycidae*). Opuscula ent., 22: 184-188.
- Palm T.** 1957b: Zur Kenntnis der Biologie und Ökologie von *Pachyta lamed* L. (*Col., Cerambycidae*). Entomol. Tidskrift Arg., 78:135-142.
- Palm T.** 1960: Biologiska studier över *Stenocorus meridianus* L. (*Col. Cerambycidae*). Opuscula ent., 25: 138-145.
- Palm T. & Lundberg S.** 1959: Studier över *Acmaeops marginata* Fabr. (*Col., Cerambycidae*). Opuscula ent., 24: 185-191.
- Panin S. & Savulescu N.** 1961: Fauna Republicii populare Romine. X, *Coleoptera, Cerambycidae*. Edit. Acad. Bucuresti. 525 pp.
- Patera P.** 1987: Tesaříkovití v údolí Oupořského potoka (SPR Týřov, CHKO Křivoklátsko). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 23: 35-38.
- Patočka, J., Čapek, M., Charvát, K.,** 1962: Príspevok k poznaniu korunovej fauny článkovcov na duboch Slovenska, predovšetkým so zreteľom na rad Lepidoptera. Biol. Práce, 8(5): 156 s.
- Paulian A.** 1986: Contribution a la connaissance de la faune entomologique de la Corse 5e note (addenda). I. Entomologiste, 42: 91-98.
- Paulus H.F.** 1968: Die Larve von *Agapanthia cardui* Linnaeus (*Coleoptera, Cerambycidae, Lamiinae*). Senckenbergiana Biol., 49: 231-235.
- Paulus Hannes F.** 1969: Zur Unterscheidung der Larven der Gattung *Rhagium* (*Col., Cerambycidae, Lepturinae*). Zeitschr. Arbeitsgem. Österr. Entomol., 21: 4-11.
- Paulus H.** 1971: Ein durch Metathetelie hervorgerufener Atavismus bei der Larve von *Mesosa curculionoides* L. (*Col., Cerambycidae, Lamiinae*). Zool. anz. Leipzig, 186: 217-221.
- Paulus H.F.** 1973: Daten zur Cerambycidenfauna der näheren und weiteren Umgebung von Mainz (*Insecta, Coleoptera*). Entom. Zeitschr., 83: 233-247.
- Paulus H.F.** 1976-77: Zur Morphologie und Eidonomie von Jugendstadien des Getreide- Bockkäfers *Calamobius filum* (*Coleoptera: Cerambycidae: Lamiinae*). Entomologica Germanica, 2: 364-373.

- Pecina P. & Čepická A.** 1979: Kapesní atlas chráněných a ohrožených živočichů. St. ped. nakl. Praha. 224 pp.
- Perris E.** 1877: Larves des Coléoptères (*Cerambycidae*). Paris. Longicornes: 416-570.
- Pesarini C. & Sabbadini A.** 1995: Insetti della Fauna Europea Coleotteri Cerambycidi. Natura, Mus. Civ. St. Nat. Milano, 85 (1/2): 132 pp.
- Pfeffer A.** 1954: Lesnická zoologie II. St. zem. nakl. Praha. 622 pp.
- Pfeffer A.** 1955: Hmyz jako složka biocenozy jedle. Acta Soc. ent. Českoslov., 52: 77-92.
- Pfeffer A. & Zumr V.** 1983: Communities of Coleoptera on the silver fir (*Abies alba*). Acta ent. Bohemoslov., 80: 401-412.
- Picka J.** 1969: Biocenosa brouků jilmu habrolistého (*Ulmus carpiniifolia* Gled.) na lesostepních lokalitách u Štúrova na jižním Slovensku. Zpráva Čs. spol. ent. ČSAV, 5: 93-94.
- Pižl V.** 1979: Tesaříkovití chráněné krajinné oblasti Labské pískovce (*Coleoptera, Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 15: 11-16.
- Plavilščíkov N.N.** 1930: Bestimmungs-Tabellen der europäischen Coleopteren. Die *Agapanthia*- Arten der palaearktischen Region. Opava, Reitter E. Verlag. 40 pp.
- Plavilščíkov N.N.** 1931: Bestimmungs-Tabellen der europäischen Coleopteren. *Cerambycidae* I. *Disteniini, Cerambycini* I. Opava, Reitter E. Verlag. 101 pp.
- Plavilščíkov N.N.** 1932a: Bestimmungs-Tabellen der europäischen Coleopteren. *Cerambycidae* II. *Cerambycini* II. Opava, Reitter E. Verlag. 145 pp.
- Plavilščíkov N.N.** 1932b: Žuki - drovoseki vrediteli drevesiny. Gos. lesn. techn. izd. Moskva - Leningrad. 200 pp.
- Plavilščíkov N.N.** 1934: Bestimmungs-Tabellen der europäischen Coleopteren. *Cerambycidae* III. *Cerambycini* III. Opava, Reitter E. Verlag. 230 pp.
- Plavilščíkov N.N.** 1936: Fauna SSSR, Nasekomye, Žestkokrylye, T.XXI, Žuki - drovoseki, No 1. Izdat. Akad. nauk SSSR, Moskva - Leningrad, 612 pp.
- Plavilščíkov N.N.** 1940: Fauna SSSR, Žestkokrylye, T.XXII, Žuki - drovoseki, No 2. Izdat. Akad. nauk SSSR, Moskva - Leningrad, 785 pp.
- Plavilščíkov N.N.** 1958: Fauna SSSR, Žestkokrylye, T.XXIII, Žuki - drovoseki, No 3. Izdat. Akad. nauk SSSR, Moskva - Leningrad, 592 pp.
- Plavilščíkov N.N.** 1968: Obzor roda *Agapanthia* Serv. (*Coleoptera, Cerambycidae*) fauny SSSR. Sbornik trudov Zool. muzea, 11: 113-168.
- Plískal P.** 1963: O neobvyklém výskytu tesaříka pižmového. Živa, 11: 132.
- Plk** 1891-1892: Larva tesaříka velkého. Vesmír, 21: 203.
- Podaný Č.** 1949: Nové formy tesaříka *Saperda scalaris* L. z Československa. Čas. Čs. spol. ent., 46: 1-3.
- Podaný Č.** 1950: Nové formy tesaříků (*Col. Cerambycidae*). Čas. Čs. spol. ent., 47: 19-20.
- Podaný Č.** 1953a: Etude sur *Judolia cerambyciformis* Schr. et *Strangalia maculata* Poda (*Col. Ceramb.*). Bull. Soc. Ent. Mulhouse: 73-76.
- Podaný Č.** 1953b: Quelques nouvelles aberrations de *Cerambycidae*. Bull. Soc. Ent. Mulhouse: 49-52.
- Podaný Č.** 1953c: Quelques nouvelles espèces de *Lepturini*. Bull. Soc. Ent. Mulhouse: 41-44.
- Podaný Č.** 1953d: Studien über *Saperda scalaris* L. Entom. Nachrichtenbl. Österr. Schweizer. Ent., 5: 18-20.
- Podaný Č.** 1954-1962: *Cerambycidae, Prioninae* et *Cerambycinae*, Principales espèces et leurs aberrations. Bull. Soc. Ent. Mulhouse (suppl.), 154 pp., 101 pl.
- Podaný Č.** 1961: Deux nouvelles formes de Cérambycides (*Col. Cerambycidae*). Bull. Soc. Ent. Mulhouse.
- Podaný Č.** 1962a: Monographie des Genus *Gaurotes* J.Lec. (*Coleoptera, Cerambycidae*). Mitt. Münchener Ent. Ges. E.V., 52: 219-252.

- Podaný** Č. 1962b: Nouvelles formes de *Cerambycidae*. Bull. Soc. Ent. Mulhouse: 27.
- Podaný** Č. 1963a: Monographie des espèces de *Saperda* paléarctiques (*Col. Cerambycidae*). Bull. Soc. Ent. Mulhouse: 59-78.
- Podaný** Č. 1963b: Nouvelles formes de Cérambycides (*Col.*). Bull. Soc. Ent. Mulhouse: 9-10.
- Podaný** Č. 1964a: Monografia rodzaju *Pachyta* Zett. (*Col., Cerambycidae*). Pol. pismo entomol., 34 (4): 41-54.
- Podaný** Č. 1964b: Nouvelle race de *Cerambyx cerdo* L. et nouvelles aberrations de *Cerambycidae*. Bull. Soc. Ent. Mulhouse: 87-90.
- Podaný** Č. 1965: Biologická pozorování *Nathrius brevipennis* Bosq. (*Col., Cerambycidae*). Labores Musei Benátky n. Jizerou, 1:13-18.
- Podaný** Č. 1967: Tesaříkovití zjištěni v r. 1966 v okolí Benátek n. Jizerou. Labores musei in Benátky n. Jizerou., 3: 10-15.
- Podaný** Č. 1968: *Aromia moschata* L. et ses races (*Col. Ceramb. Callichromini*). Bull. Soc. Ent. Mulhouse: 59-64.
- Podaný** Č. 1969: Nouvelles formes de *Lepturini*. Bull. Soc. Ent. Mulhouse: 63-64.
- Podaný** Č. 1970: *Xylotrechus capricornis* Gebl. (*Coleoptera Cerambycidae, Clytini*). Bull. Soc. Ent. Mulhouse: 95-96.
- Podaný** Č. 1973: Hmyz okresu Mladá Boleslav, *Coleoptera, Cerambycidae*. Labores musei in Benátky n. Jiz., 9: 73-74.
- Podaný** Č. 1975: Nouvelles formes de *Cerambycidae*. Bull. Soc. Ent. Mulhouse: 11-12.
- Podaný** Č. 1975: Nouvelles formes de *Cerambycidae*. Bull. Soc. Ent. Mulhouse: 43-45.
- Polentz** G. 1935: Beiträge zur schlesischen Käferfauna. Zeitschr. f. Entomol., Breslau, 17: 6-9.
- Polentz** G. 1937a: Beiträge zur schlesischen Käferfauna. Zeitschr. f. Entomol., Breslau, 18: 6-15.
- Polentz** G. 1937b: *Cerambyx cerdo* in Schlesien (*Col., Cerambycidae*). Mitteil. der Entomol. Gesellschaft zu Halle (Saale), 15: 72-78.
- Pospěch** L. 1979: Tesaříkovití ve východní části chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty (*Coleoptera, Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 15: 111-118.
- Pospíšil** K. 1949: *Dorcadion fulvum* Scop., nové naleziště u Časlavi v Čechách. Čas. Čs. spol. ent., 46: 79.
- Profant** J. 1991: Nový nález druhu *Agapanthia (Agapanthiola) leucaspis* (Stev.) (*Col., Cerambycidae*). Správy Slov. ent. spol., 3 (3-4): 7.
- Profant** J. 1995: Príspevok k poznaniu biológie druhu *Agapanthia leucaspis* (*Coleoptera, Cerambycidae*). Entomofauna carpathica, 7: 17.
- Pruner** L. & **Míka** P. 1996: Seznam obcí a jejich částí v České republice s čísly mapových polí pro síťové mapování fauny. Klapálekiana, 32 (Suppl.): 1-175.
- Příhoda** A. 1990: Hynutí dubů ve středních Čechách. Bohemia centralis 19: 81-91.
- Ptáčník** M. 1991: Tesaříkovití (*Cerambycidae*) Československa. Praha, vlastní náklad. 167 pp.
- Reitter** E. 1912: Fauna Germanica. Die Käfer des Deutschen Reiches. IV. Stuttgart.
- Resl** K. 1980: Tesaříkovití ve východní části CHKO Bílé Karpaty - dodatek. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 16: 57-59.
- Ričl** P. 1985: Tesaříkovití na jižním okraji Prahy. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 21: 53-55.
- Richoux** P., **Allemand** R., **Pupier** R. & **Delaunay** L. 1986: Biogeographie des *Purpuricen* (*Col. Cerambycidae*) dans le sud de la France. Bull. Mens. Soc. Linn. Lyon, 55: 305-318.
- Roubal** J. 1926: K rozšíření některých Cerambycidů na Slovensku. Čas. Čsl. spol. ent., 3-4: 52-54.
- Roubal** J. 1930: Katalog Coleopter (brouků) Slovenska a Podkarpatska. Nákl. Učené spol. Šafaříkovy v Bratislavě. Praha. 527 pp.

- Roubal J.** 1935a: Beschreibung vier neuer Coleopteren-Formen. Entomol. Anzeiger, 15,1.
- Roubal J.** 1935b: Ukázka letní fauny Coleopter v Podyjí. Věstník Klubu přírodověd.v Prostějově, 1-4.
- Roubal J.** 1936: Katalog Coleopter (brouků) Slovenska a Podkarpatské Rusi.II. Nákl. Učené spol. Šafaříkovy v Bratislavě. 434 pp.
- Roubal J.** 1937-1941: Katalog Coleopter (brouků) Slovenska a východních Karpat. III. Orbis, Praha. 363 pp.
- Roubal J.** 1937: Description de quelques Cerambycides nouveaux des Carpathes tchecoslovaques. Miscell. Entom., 38 (8):1-2.
- Roubal J.** 1938a: Čsl. borealpinní *Coleoptera* a některé jiné druhy, patřící spolu oblasti severské i středoevropské. Sborník Nár. musea v Praze, 112: 121-141.
- Roubal J.** 1938b: Další nové formy u *Rosalia alpina* L. Čas. Čsl. spol. ent., 35: 122.
- Roubal J.** 1939: Über einige bemerkenswerte Koleopteren der slovakischen Fauna. Festschrift zum 60. Geburtstag v. Prof. Dr. Embrik Strand, 5: 463-475.
- Rudnev D.F.** 1936: Der Große Eichenbock, *Cerambyx cerdo* L., seine Lebensweise, wirtschaftliche Bedeutung und Bekämpfung. Z. angew. ent., 22: 61-96.
- Saalas U.** 1949: Beiträge zur Kenntnis der Entwicklungsstadien und Lebensweise von *Mesosa myops* Dalm. und *Xylotrechus pantherinus* Sav. (*Col.*, *Cerambycidae*). Ann. Entom. Fennici, 15: 49-55.
- Sama G.** 1988: Fauna d'Italia, *Coleoptera*, *Cerambycidae*. Ed. Calderini, Bologna. 216 pp.
- Sama G.** 1991: Note sulla nomenclatura dei *Cerambycidae* della regione Mediterranea (*Coleoptera*). Boll. Soc. ent. ital., Genova, 123 (2): 121-128.
- Sama G.** 1994: Note sulla nomenclatura dei *Cerambycidae* della regione mediterranea. II. revisione di alcuni tipi di Kraatz, v. Heyden e Stierlin. Lambillionea, 94 (3): 321-334.
- Sama G.** 1995: Note sui *Molorchini*. II. I generi *Glaphyra* Newman, 1840 e *Nathrioglaphyra* nov. (*Col. Cerambycidae*). Lambillionea, 3, I: 363-390.
- Sama G. & Schurmann P.** 1982: Coleotteri Cerambycidi di Sicilia. Animalia, 7: 189-230.
- Seget K.** 1956: Tesařík alpský v Čechách. Vesmír, 35: 283.
- Sekera J.** 1935: *Gaurotes excellens* Brancs. ab. *koribeli* n. (*Col. Ceramb.*). Čas. čs. spol. ent., 32: 139.
- Sekera J.** 1937a: Dvě další nové odrůdy *Judolia sexmaculata* L. z Vys. Tater (*Col. Ceramb.*). Čas. čs. spol. ent., 34: 73.
- Sekera J.** 1937b: Nouvelles aberrations de *Rosalia alpina* L. Čas. Čs. spol. ent., 34: 41-43.
- Sekera J.** 1938a: *Judolia sexmaculata* L. ab. *Roubali* N. Čas. Čs. spol. ent., 35: 32.
- Sekera J.** 1938b: Nouvelles aberrations de *Rosalia alpina* L. Čas. Čs. spol. ent., 35: 31-32.
- Sekera J.** 1946: Dvě nové odrůdy tesaříka *Cornumutilla quadrivittata* Gebl. Čas. Čs. spol. ent., 43: 1-2.
- Sekera J.** 1975: *Theophylea cylindricollis* Pic, nový druh tesaříka na území ČSSR. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 11: 69-70.
- Sekera J.** 1947: Nové formy našich tesaříků. Entomol. listy, 10: 118.
- Seykora V.** 1910-1911: Škůdce osik. Lesní stráž, 9: 12-13.
- Schaefer L.** 1961: La biocénose coléoptérologique du pin de Salzmann dans l'Hérault. Ann. Soc. Horticult. Hist. Nat. Hérault, 90: 157-179.
- Schimitschek E.** 1928: *Clytus lama* Muls (*Cerambycidae*), ein bis jetzt wenig Beachteter technischer Schädling an Nadelhölzern. Centralbl. f. d. ges. Forstwesen 54: 18-26.
- Schimitschek E.** 1929: Zur Lebensgeschichte und Lebensgemeinschaft von *Tetropium gabrieli* Weise und *Tetropium fuscum* F. Centralbl. f. d. ges. Forstwesen 55: 369-388.
- Schmidt G.** 1938: Studien zur Systematik, Variabilität und Faunistik einiger paläarktischer Cerambyciden. (1. Beitrag zur Kenntnis der paläarktischer Cerambyciden. Entomol. Blätter, 34: 3-14.

- Schmidt G.** 1941: Faunistische Bemerkungen über einige Cerambyciden und Beschreibung einer neuen Aberration. (3. Beitrag zur Kenntnis der paläarktischen Cerambyciden.). Entomol. Blätter, 37: 187-190.
- Schmidt G.** 1951-1952: Beitrag zur Kenntnis der märkischen Cerambyciden-Fauna. Entomol. Blätter, 47/48: 123-134.
- Schmidt G.** 1954: Zur Kenntnis der deutschen Arten der Cerambyciden-Gattung *Exocentrus* Muls. Entomol. Blätter, 50:184-186.
- Schmidt G.** 1958: Untersuchungen über die mitteleuropäischen Vertreter des Genus *Tetrops* Stephens. Mitteil. Deutsch. Ent. Ges. Berlin, 17: 53-60.
- Schmidt G.** 1962: Ein Beitrag zum Vorkommen und zur Lebensweise des Bambusbohrers, *Chlorophorus annularis* F. (*Col. Cerambycidae*). Zeitt. f. angew. Zoologie, 49: 87-94.
- Schmidt G.** 1963: Ein kostbarer "Berliner": Der Große Eichenbock, *Cerambyx cerdo* L. Berliner Naturschutzblätter, 7: 404-409.
- Schmidt G.** 1987: Studien über Biologie und Bemerkungen zur Taxonomie des Bockkäfers *Rhamnusium bicolor* Schrank 1781 (salicis Fabricius 1787) (*Coleoptera, Cerambycidae*). Mitt. int. ent. Ver., 11 (2/3):49-66.
- Scholz M.F.R.** 1926: Kleine Beiträge zur schlesischen Käferfauna. Coleopter. Centralblatt, Berlin, 1: 256-262.
- Schön K., Táborský I. & Tyrner P.** 1978: Inventarizační průzkum Coleopter v navržené SPR Zlatník. Sbor. Severočeského muzea, S.N., Liberec, 10: 41-57.
- Simandl J.** 1987: Fauna tesaříkovitých v okolí Blatné (*Cerambycidae, Coleoptera*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 23: 39-45.
- Simandl J.** 1990: Sledování ekologie kozlíčka *Menesia bipunctata* (Zoubkov) (*Coleoptera, Cerambycidae*). Sbor. Jihočes. Muz.v Čes. Budějovicích, Přír. Vědy, 30:19-20.
- Skuhřavý V. a kol.** 1968: Metody chovu hmyzu. Nakl. ČSAV, Praha, 286 pp.
- Sláma M.** 1963: Nouvelles formes de *Cerambycidae*. Bull. Soc. Ent. Mulhouse: 55-58.
- Sláma M.** 1965: Contribution to the taxonomy of the longhorned beetle *Gracilia minuta* (F.) (syn.*Gracilia albanica* Csiki) and some notes on its bionomy (*Coleoptera, Cerambycidae*). Acta. ent. bohemoslov., 2: 300-302.
- Sláma M.** 1965: Vzácné nálezy několika druhů tesaříků. Živa, 13 (6), příloha.
- Sláma M.** 1966: Několik nálezů vzácnějších druhů tesaříků v širším pražském okolí (*Coleoptera, Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 2: 10-13.
- Sláma M.** 1966: Neobvyklý výskyt tesaříka *Saperda scalaris* (L.) (*Col., Cerambycidae*) u Neratovic, jeho bionomie a hosp. význam. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 2: 31-34.
- Sláma M.** 1967: *Cerambycidae* (*Coleoptera*) Vihorlatu, Poloninských Karpat a jejich předhoří - přehled mnou zjištěných druhů s poznámkami k jejich ekologii a bionomii. Ac. Rer. Natur. Mus. Nat. Slov., Bratislava, 13: 101-112.
- Sláma M.** 1976: Několik kritických poznámek k údajům na lokálních štítcích. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 12:101-103.
- Sláma M.** 1980: Dodatek k Mašínově práci o tesařících v okolí Řevnic (*Coleoptera, Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 16: 53-55.
- Sláma M.** 1983a: Zpráva o entomologickém průzkumu CHKO Křivoklátsko. *Coleoptera-Cerambycidae*. Zpráva pro SÚPPOP Praha.
- Sláma M.** 1983b: Zpráva o entomologickém průzkumu státní přírodní rezervace Úpor *Cerambycidae* (*Coleoptera*). Zpráva pro SÚPPOP Praha.
- Sláma M.** 1987a: *Evodinellus borealis* (Gyllenhal) - doložený nebo nový údaj o nálezu na území Československa (*Coleoptera, Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 23: 91.

- Sláma M.** 1987b: K výskytu tesaříků *Phytoecia rubropunctata* (Goeze) a *Agapanthia intermedia* Ganglbauer v Československu. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 23: 87-90.
- Sláma M.** 1990: Použití stojících dubových lapáků při hromadném hynutí dubů. Lesnická práce, 69: 552-553.
- Sláma M.** 1991: Seznam tesaříků Československa. Checklist of the Longhorned Beetles. *Coleoptera, Cerambycidae*. Praha, 21 pp.
- Sláma M.** 1992: Katalog českých a slovenských tesaříků. In: **Heyrovský L.**: Tesaříkovití *Coleoptera, Cerambycidae*. Nakl. Kabourek, Zlín. 347-367 .
- Sláma M.** 1993: *Cerambycidae*: 119-123. In: **Jelínek J.** (ed.): Check-list of Czechoslovak Insects IV (*Coleoptera*). Seznam československých brouků. Folia Heyrovskyana, Suppl. 1, Praha, 172 pp.
- Sláma M.** 1994: O ochraně lesů trochu jinak. Lesnická práce, 73 (1): 13-15.
- Sláma M.** 1997: Zvítězí na Šumavě kůrovce?. Lesnická Práce, 76 (2): 70-72.
- Sláma M. & Gutowski** 1997: *Xylotrechus capricornis* (Gebler, 1830) (*Coleoptera: Cerambycidae*) - gatunek nowy dla polskiej i czeskiej fauny. Wiad. entomol. Poznań, 16 (2): 83-97.
- Sláma M. & Slámová J.** 1995/1996: Contribution to the recognition of Greek and Yugoslavian longicorn beetles (*Coleoptera, Cerambycidae*). Bioscosme Mésogéen, Nice, 12: 117-143.
- Smatana I. & Lohay R.** 1986: Chránené a vzácne chrobáky okolia Košíc. Mladý prírodovedec, 28 (2): 13-14.
- Sobota J.** 1974: Tesaříkovití (*Coleoptera, Cerambycidae*) "Žehuňské obory" u Chlumce nad Cidlinou. Acta Mus. Reginaehradecensis S.A: Scientiae naturales, 15: 103-116.
- Sobota J.** 1979: K bionomii a chovu tesaříků *Semanotus ruscicus* (F.) a *Phymatodes glabratus* Charp. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 15: 109-110.
- Sobota J.** 1982: Někteří nové nálezy tesaříků pro Čechy (*Coleoptera, Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 18: 11-12.
- Starzyk J.R.** 1968: Observacje nad biologią i ekologią scigi fioletowej. *Callidium violaceum* (L.) (*Coleoptera, Cerambycidae*). Przegląd Zoologiczny 12: 401-404.
- Steiner S.** 1973: Die Bockkäfer aus der Umgebung von Klagenfurt (*Coleoptera, Cerambycidae*). Carinthia II, 163/83: 507-521.
- Stejskal J.V.** 1938: *Cerambyx cerdo* L. Příroda, 31: 241.
- Stejskal J.V.** 1939: Lesohlod temný (*Hylotrupes bajulus* L.) postrachem Německa. Příroda, 32: 72.
- Stejskal J.V.** 1940: Vliv teploty na vývoj lesohloda (*Hylotrupes bajulus*). Příroda 33: 89.
- Stöver W.** 1963: Beitrag zur Biologie von *Tragosoma depsarium* L. Entomol. Blätter, 59:184-186.
- Strejček J.** 1970: Výsledky průzkumu některých skupin Coleopter v zátopové oblasti na řece Želivce ve stř. Čechách. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 6: 3-26.
- Strejček J.** 1973: Nové nebo jinak zajímavé druhy brouků z Čech a Moravy. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 9: 57-67.
- Strejček J.** 1985: Hmyz skalních stepí a lesostepí v Praze. Sborník Staletá Praha. Panorama: 121-150. Státní stř. pam. péče a ochr. přír. Praha.
- Strejček J., Kubíková J., Kříž J.** 1982: Chráníme naši přírodu. St. ped. nakl. Praha. 425 pp.
- Strojny W.** 1953: Szkodniky drevna drzew szybko przyrastajacych. Pol. pismo entomol., 22: 169-304.
- Strojny W.** 1962: Nadobnica alpejska, *Rosalia alpina* (L.), *Cerambycidae*, wymierajacy chrzaszcz naszych lasow bukowych. Przegląd Zoologiczny, 6: 274-286.
- Suchý J.** 1990: Tesařík *Ergates faber* (Linné) v okolí Plzně (*Coleoptera, Cerambycidae*). Zpr. muz. západočes. kraje, Přír., Plzeň, 40: 73-78.
- Šámal J.** 1932: Tesařík *Clytus (Plagionotus) arcuatus*, technický škůdce dubového dříví. Lesnická práce, 11: 113-124.
- Šedivý J.** 1965: Příspěvek k poznání hostitelů lumků I. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, I (4): 6-13.

- Šedivý J. 1967: Příspěvek k poznání hostitelů lumků II. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 3: 5-11.
- Šedivý J. 1986: The hosts of *Ichneumon* flies in Europe (*Hymenoptera, Ichneumonidae*). Acta Ent. Bohemoslov., 83: 10-23.
- Šedivý J., Čapek M. 1988: The species of *Aulacidae* in Czechoslovakia (*Hymenoptera, Evanoidea*). Acta Ent. Bohemoslov., 84: 231-233.
- Šigut R. 1994: Faunistický přehled druhů Coleopter. Sestaveno dle sbírky předané muzeu Beskyd ve Frýdku- Místku v listopadu 1994. Paskov, 1-15.
- Šigut R. 1995: Faunistický přehled druhů Coleopter. Sestaveno dle sbírky předané muzeu Beskyd ve Frýdku- Místku v listopadu 1995. Paskov, 1-7.
- Šigut R. 1996a: Tesaříkovití (*Cerambycidae*) Paskova a okolí - f.č.č. 6275. Reitteriana: 13-15. Paskov.
- Šigut R. 1996b: Tesaříkovití (*Cerambycidae*) Šaštína- Stráže- f.č.č. 7367. Reitteriana: 34-36. Paskov.
- Šigut R. 1996c: Zajímavé nálezy brouků v okolí Radějova v Bílých Karpatech (*Coleoptera, Polyphaga*). Sborník Přírodovědeckého klubu v Uh. Hradišti, 1: 66-68.
- Šimeček J. 1977: Tesaříkovití v Novohradských lesích ve vých. Čechách. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 13: 115-118.
- Šiška, B., 1986: Príspevok k poznaniu fauny fuzáčov (*Cerambycidae*) okresu Nitra. Rosalia (Nitra), 3: 165 - 175.
- Šlajs J. 1941: Larva dazule (*Astynomus aedilis* L.). Čas. Čs. spol. ent., 38: 97.
- Šliwinski Z. & Lessaer M. 1970: Materiały do poznania kózek Polski (*Coleoptera, Cerambycidae*) ze szczególnym uwzględnieniem Bieszczadów zachodnich. Roczn. Muz. Górnośl. w Bytomiu, Przyroda, 5: 77-127.
- Špaček K. 1929: Lov tesaříků v Krkonoších r. 1929. Čas. Čs. spol. ent., 26: 107.
- Špaček K. 1930a: Beitrag zur Biologie Espenbockes *Saperda populnea* L. Intern. Entomol. Zeitschr. Guben, 24, 40.
- Špaček K. 1930b: Sběrání tesaříků v Krkonoších r. 1930. Čas. Čs. spol. ent., 27: 78.
- Špaček K. 1931a: Nálezy tesaříků na Trutnovsku r. 1931. Čas. Čs. spol. ent., 28: 123.
- Špaček K. 1931b: Über die Bockkäferfauna des Riesengebirges. Natur und Heimat, 4.
- Šrot M. 1961: Výsledky chemického boje proti kozlíčku topolovému (*Saperda carcharias* L.). Sborník ČSAV - Lesnictví, 7: 635-652.
- Šrot M. 1962: Příspěvek k poznání bionomie kozlíčka topolového (*Saperda carcharias* L.). Práce výzk. ústavů les. ČSSR, 25: 87-114.
- Šteffek, J., 1977: Fuzáč alpský *Rosalia alpina* (Linné, 1758) (*Coleoptera, Cerambycidae*) v Malých Karpatoch. Biológia (Bratislava), 32: 613-614.
- Štollmann A. 1962: Chrobáky zistené v potrave bocianov bielych na východnom Slovensku. Sborník Slov. nár. mus., Prír. vedy, VIII: 141.
- Štraus P. 1975: Výskyt tesaříka *Semanotus undatus* (Linnaeus) na Moravě a jeho bionomie (*Col. Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 11: 71-72.
- Štraus P. 1976: K bionomii a morfologii tesaříků *Nathrius brevipennis* Muls. a *Gracilia minuta* (F.) (*Coleoptera, Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 12: 115-117.
- Štusák J. 1936: Nová aberace tesaříka *Strangalia quadrfasciata*. Čas. Čs. spol. ent., 33: 30.
- Šustek Z. 1974: Nálezy několika vzácnějších brouků na jižní Moravě. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 10: 83.
- Švácha P. & Danilevsky M.L. 1986: *Cerambycid* larvae of Europe and Soviet Union (*Coleoptera, Cerambycoidea*). Part I. Acta Univ. Carolinae, Biologica 30: 1-176.
- Švácha P. & Danilevsky M.L. 1987: *Cerambycid* larvae of Europe and Soviet Union (*Coleoptera, Cerambycoidea*). Part II. Acta Univ. Carolinae, Biologica 31: 121-284.
- Švácha P. & Danilevsky M.L. 1988: *Cerambycid* larvae of Europe and Soviet Union (*Coleoptera, Cerambycoidea*). Part III. Acta Univ. Carolinae, Biologica 32: 1-205.

- Švestka M., Hochmut R., Jančařík J. 1996: Praktické metody v ochraně lesa. Ministerstvo zemědělství ČR, Nakl. Silva Regina, Praha. 309 pp.
- T. H. 1940: 1940-1941 Náš největší tesařík. Naší přírodou, 3: 526.
- Táborský I. 1976: Výsledky inventarizačního průzkumu koleopter na území proponované výsypky elektrárenského popílku mezi obcemi Louchov a Domašín v Krušných horách: 72-101. In: Přírodovědecký výzkum složiště popílku Elektrárny SSm. Pruněrov na lokalitě Louchov v K.h. okr. Chomutov (1973/1975). Krajské mus. Teplice.
- Táborský I. 1979: Faunistický průzkum vybraných skupin Coleoptera na území budoucího velkodolu Chabařovice-jih 367-395. In: Přírodovědecký výzkum pole Chabařovice. Krajské mus. Teplice.
- Táborský I. 1985: Zpráva o průzkumu vybraných skupin řádu *Coleoptera* na lokalitě Trabice - Deblík v Českém Středohoří: 116-129. In: Základní přírodovědecký průzkum Trabice. ČSOP 01/33, ZO Praha, 240 str. strojopisu.
- Táborský I. 1987: *Coleoptera* (vybrané čeledi) vrchu Trabice a jeho okolí (České Středohoří). Severočeskou přírodou, příloha, Litoměřice.
- Táborský I. 1986-1987: K výskytu tesaříkovitých (*Cerambycidae*) v severozápadních Čechách. Sborník Okr. muzea v Mostě, Řada přírodovědná 8-9: 7-15.
- Teppner H. 1961: Beitrag zur Faunistik und Biologie der Bockkäfer in der Steiermark. Zeitschr. Arbeitsgemeinschaft Österr. Entomol., 13: 50-60.
- Teppner H. 1963: Zur Kenntnis der mitteleuropäischen *Saperdini*. Zeitschr. Arbeitsgemeinschaft Österr. Entomol., 15: 68-94.
- Teppner H. 1965a: Beitrag zur Faunistik und Biologie der *Cerambycidae* (Col.) in der Steiermark 2. Entomol. Nachrichtenblatt, 12 (5-6): 41-49.
- Teppner H. 1965b: Beitrag zur Faunistik und Biologie der *Cerambycidae* (Col.) in der Steiermark 3. Zeitschr. Arbeitsgemeinschaft Österr. Entomol., 17: 99-110.
- Teppner H. 1965c: Über die Larven von *Xylotrechus arvicola* und *X. antilope* (Col., *Cerambycidae*). Entomol. Nachrichtenblatt, 12 (4): 25-36.
- Teppner H. 1965d: Über einige in der Umgebung von Zell am See (Salzburg) beobachtete *Cerambycidae* (Col.). Veröffentlichungen aus dem Haus der Natur in Salzburg, 7: 137-141.
- Teppner H. 1968-1969: Bestimmungstabelle mitteleuropäischer *Lamiinae*-Larven *Coleoptera*, *Cerambycidae*) mit Bemerkungen zu deren Biologie. Verhandl. Zool.-Bot. Ges. Wien, 108/109: 19-58.
- Tesař J.R. 1926: Litoměřicko. Obraz vlastivědný. I. Lovosice. 223 pp.
- Těšál I. 1987: Soupis sbírek Západočeského muzea v Plzni. *Coleoptera* - *Cerambycidae*. Sbor. Západočes. muz. Plzeň. Přír., 64: 1-54.
- Tichý V. 1963: Vliv ptačtva na snížení populace kozlíčka topolového (*Saperda carcharias* L.). Práce výzk. ústavů les. ČSSR, 26.
- Tippmann F.F. 1946: Systematická studie o druhu *Gaurotes virginea* L. Čas. Čs. spol. ent., 43: 46-52.
- Tippmann F.F. 1952: Studien über *Plagionotus detritus* L. und *arcuatus* L. Mitt. Münch. Ent. Ges., XLII: 134-147.
- Trägårdh I. 1922: Skogsentomologiska bidrag. I. Medd. fran Statens Skogsförsöksanstalt, 19. 3: 361-384.
- Trägårdh I. 1930: Some aspects in the biology of Longicorn beetles. Bull. ent. Res., 21: 1-8.
- Trägårdh I. 1940: Neue Untersuchungen über den Schusterbock (*Monochamus sutor* L.) in Schweden. Zeitschr. angew. Ent., 27: 142-149.
- Turček F. 1954: Mechanický způsob znižovania stavu osikovníka drsného na topolech. Les, 11: 19-21.
- Turček F. 1955: O niektorých škodcoch topoľov na Žitnom ostrove. Biológia, 10: 79-84.
- Turček, F.J. 1956: Náčrt konzorcia topoľov (genus *Populus*) so zreteľom na oblasť Žitného ostrova. Biol. Práce, 2 (2): 48.

- Valenčík M.** 1979: Chrobáky (*Coleoptera*) chráneného náleziska Sedlisko a jeho najbližšieho okolia. Západné Slovensko, 6: 124 - 153
- Valenčík, M.** 1980: Chrobáky (*Coleoptera*) Veľkej Fatry - oblasť Gaderskej dolny a Blatnickej doliny. Výskumné práce z ochrany prírody, 3C: 93 - 142, Bratislava.
- Valenčík, M.** 1991: Chrobáky (*Coleoptera*, excl. *Curculionidae*) komplexu Zobora a najbližšieho okolia Nitry. 163 - 202. In: **Ambros M., Gajdoš P.** (Ed.): Zobor 2 (Zborník z výsledkov prírodovedného výskumu organizovaného Západoslovenským múzeom v Trnave, Oblastným nitrianskym múzeom v Nitre a Správou Chránenej krajinnnej oblasti Ponitrie). Martin, Vydavateľstvo Osveta, 423 s.
- Vávra J. & Sitek T.** 1996: Faunistic records from the Czech Republic - 40. Klapalekiana, 32: 126-128.
- Vavroušek J.** 1978a: Tesaříkovití v Chráněné krajinné oblasti Jeseníky (*Coleoptera*, *Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 14: 31-32.
- Vavroušek J.** 1978b: Tesaříkovití v oblasti Jeseník - Přísečná - Mikulovice (*Coleoptera*, *Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 14: 25-29.
- Vavroušek J.** 1978c: Zajímavý velmi pozdní výskyt tesaříků v Krkonoších (*Coleoptera*, *Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 14: 30.
- Villiers A.** 1978: Faune des Coléoptères de France I. *Cerambycidae*. Ed. Lechevalier, Paris. 612 pp.
- Vincent R.** 1982: Nouvelles observations sur *Akimerus schaefferi* (*Col. Cerambycidae*). L'Entomologiste, 38: 1-8.
- Vives E.** 1984: *Cerambycidos* (*Coleoptera* de la Peninsula Ibérica y de las Islas Baleares. Museu de Zoologia, Ajuntament de Barcelona. 137 pp.
- Vondřejc J., Vondřejcová M.** 1988: Faunisticko - ekologická studie o koleopterofaune Plešivské planiny. Výskumné práce z ochrany přírody, 6B: 271 - 301.
- Vysloužil L.** 1967: Příspěvek k faunistice Československých Coleopter. Zpr. Čs. spol. ent. ČSAV, 3: 61-63.
- Vysoký V.** 1984: Příspěvek k faunistice brouků severozápadních Čech 2. (*Coleoptera*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 3: 83-85.
- Vysoký V.** 1985: Tesaříkovití Horního Ponitří (*Coleoptera*, *Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 21: 121-132.
- Vysoký V.** 1991: Tesaříci ústeckého okresu. Ústecké muzejní sešity, 3: 4-61.
- Vysoký V.** 1993: Příspěvek k výskytu tesaříků Beskyd (*Coleoptera* - *Cerambycidae*). Práce a studie, Muzeum Beskyd Frýdek - Místek, 193-199.
- Winkler J.** 1950a: Několik zajímavých monstrozit brouků. Čas. Čs. spol. ent., 47: 23-26.
- Winkler J.** 1950b: Několik zajímavých monstrozit brouků II. Čas. Čs. spol. ent., 47: 159-162.
- Zagajkevič I.K. & Efimov G.O.** 1957: Vuzkij rokitnikovij vusač (*Dilus fugax* Oliv.) - škidnik metelikovich čagarnikiv. Zirník prac zoologičnogo muzeju, 28: 103-104.
- Zelený J.** 1972: Návrh členění Československa pro faunistický výzkum. Zprávy Čs. spol. ent., 8: 3-18.
- Zoufal V.** 1909: Etwas über *Nothorrhina muricata* Dalm. Entomol. Blätter, 5: 109-111.
- Zúber M.** 1983: Tesaříkovití okresu Mladá Boleslav (*Coleoptera*, *Cerambycidae*). Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 19: 146-150.
- Zúber M.** 1986: Tesaříkovití (*Coleoptera* - *Cerambycidae*) na SPR Vrch Baba u Kosmonos. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 22: 91-93.
- Zumr V.** 1991: Výskyt tesaříka *Acanthocinus griseus* Fabricius 1792 (*Coleoptera*, *Cerambycidae*) u Hluboké nad Vltavou v jižních Čechách. Zprávy Čsl. spol. ent., 27: 54-76.
- Žirovnický J.** 1968: Zajímavější nálezy brouků z okolí Petrovců na Vihorlatě. Zprávy Čs. spol. ent. ČSAV, 4: 59-62.

Rejřík jmen tesaříkovitých - Bockkäfernamenregister

abdominalis (Grammoptera) **222**

Acanthocinini **40**

Acanthocinus 21, 30, 42, 48, 50, 55, **297**,
298, 300

Acanthoderes **296**

Acmaeops 21, 30, 54, **208**, 210, 211, 213

acuminatus (Neoclytus) 56, **182**

adpersus (Exocentrus) 30, **304**

aedilis (Acanthocinus) 48, **297**

Aegomorphus 48, **296**

aeneum (Callidium) 48, **138**

aethiops (Dorcadion) **269**

aethiops (Leptura) **259**

affinis (Phytoecia) **333**

Agapanthia 27, 29, 54, 59, **347**, 349, 350, 351,
352, 353, 354, 356

Agapanthiini **50**

Akimerus 21, 30, **196**

albana (Gracilia) **106**

alni (Phymatodes) **153**

Alosterna **223**, 224

alpina (Rosalia) 30, 34, 47, **95**,

Anaerea 49, 50, 51, 52, **316**, 318

Anaethetis **286**,

Anaglyptus **155**

Anastrangalia 22, 29, **240**, 241, 242

angulatus (Callimus) **117**

angusta (Pronocera) 22, 30, **132**

angusticollis (Acmaeops) 54

Anisarthron **71**

annularis (Chlorophorus) 55

annularis (Leptura) **258**

Anoplodera **238**, 239

antilope (Xylotrechus) 30, 42, **160**

arcuata (Leptura) **258**

arcuatus (Plagionotus) 48, 50, **156**

arenarium (Dorcadion) **266**

argus (Phytoecia) 21, **331**

Arhopalus **80**, 81

arietis (Clytus) **180**

Aromia 30, 49, 50, **103**

arvicola (Xylotrechus) 21, 30, **161**

Aseminae **27**

Aseum 55, **83**

ater (Stenopterus) 29, 56, **115**

attenuata (Strangalia) **265**

aurulenta (Lepura) **257**

Axinopalpis **104**

bajulus (Hylotrupes) 50, 51, 56, **124**

barbarus (Purpuricenus) **100**

barbipes (Anisarthron) **71**

barbipes (Phymatodes) **147**

Batocera **56**

bicolor (Rhamnusium) 30, 48, **187**

bicolor (Stenhomalus) 29, **111**

bifasciata (Stenurella) **262**

bifasciatum (Rhagium) 42, **195**

bilineatum (Neodorcadion) **273**

bipunctata (Menesia) **319**

borealis (Evodinus) 29, **202**

Brachyleptura 29, **248**, 249, 250

Brachyta **201**

brevipennis (Nathrius) 56, **118**

brunnea (Parandra) 54

brunneum (Obrium) **111**

budensis (Purpuricenus) **101**

buprestoides (Spondylis) **84**

Calamobius 29, **345**

Callidiini **40**

Callidium 48, 50, 51, **136**, 138

Callimellum **117**

Callimoxys 29, **112**

Callimus **117**

cantharinum (Obrium) 21, 29, **108**

capra (Cyrtoctylus) **176**

capricornis (Xylotrechus) 22, 30, **163**

cardui (Agapanthia) **352**

carcharias (Anaerea) 49, 50, 51, 52, **316**

Carilia 27, **204**

castaneum (Tetropium) 48, **76**

Cerambycidae 27, 51, 56, **62**

cerambyciformis (Pachytodes) **234**

Cerambycinae 27, 49, **85**

Cerambyx 22, 30, 49, 50, 53, 54, **88**, 91, 93, 94

cerdo (Cerambyx) 30, 49, 50, 53, **88**

cervae (Dorcadion) 54, 56, **268**

cinereus (Pseudosphegistes) 22, 55

clathratus (Evodinus) **203**

clavipes (Aegomorphus) 29, 48, **296**

clavipes (Ropalopus) **127**

Clytini **40**

Clytus 22, 30, **177**, 179, 180, 181

coerulea (Phytoecia) **340**

coerulescens (Phytoecia) **341**

collaris (Dinoptera) **213**

Compsidia 49, 51, 52, **315**

cordigera (Corymbia) 29, **247**

coriaceum (Palaeocallidium) 21, 29, **139**

coriarius (Prionus) **68**

Cornumutila 21, 54, **227**

Cortodera 27, 33, 56, **214**, 215, 217, 218, 219

Corymbia 29, 54, **244**, 245, 247

Criocephalus 80, 81

curculionoides (Mesosa) **283**

cursor (Oxymirus) **189**

cylindrica (Phytoecia) 51, **336**

cylindricollis (Theophilea) **346**

cynarae (Agapanthia) **349**

Cyrtoctylus **176**

dahli (*Agapanthia*) 29, **350**
decipiens (*Dorcadion*) 56, 266, **270**
decoratus (*Pogonocherus*) **291**
Deilus 29, 56, **107**
depsarium (*Tragosoma*) 22, 30, 41, 48, 54, **69**
Deroplia **285**
desfantainei (*Purpuricenus*) 100
detritus (*Plagionotus*) 50, **157**
Dinoptera **213**
Dorcadion 27, 51, 54, 56, **266**, 268, 269, 270, 271, 273
Dorcadionini 14, 266
dubia (*Anastrangalia*) **240**
dubia (*Stenostola*) **320**

Echinocerus 29, **158**
Ergates 30, 41, **62**
erraticus (*Pachytodes*) **235**
erythrocephala (*Oberea*) **328**
erythroptera (*Corymbia*) **245**
erythropus (*Alosterna*) **224**
eugeniae (*Pogonocherus*) 55
euphorbiae (*Oberea*) **326**
Evodinus 29, 201, **202**, 203
excellens (*Pseudogaurotina*) 21, 49, **206**
Exocentrus 29, 30, 50, 54, **304**, 305, 307, 308

faber (*Ergates*) 30, 41, **62**
fasciata (*Penichroa*) 54
fasciatus (*Phymatodes*) 29, 56, **151**
fasciculatus (*Pogonocherus*) **290**
femorata (*Cortodera*) 27, **215**
femoratus (*Ropalopus*) **131**
fennica (*Oplasia*) **287**
ferrea (*Stenostola*) **322**
ferus (*Arhopalus*) **81**
figuratus (*Chlorophorus*) **169**
filum (*Calamobius*) 29, **345**
flavicornis (*Stenopterus*) 29, **113**
flavimana (*Cortodera*) 56, **217**
floralis (*Echinocerus*) 29, **158**
fugax (*Deilus*) 29, 56, **107**
fulva (*Brachyleptura*) 29, **248**
fulvum (*Dorcadion*) **266**, 268
funereus (*Morinus*) 49, 56, **275**
fuscum (*Tetropium*) **79**

gabrieli (*Tetropium*) 30, **78**
galloprovincialis (*Monochamus*) 30, **278**
genei (*Deroplia*) **285**
Gaurotetes 204, 206
giganteus (*Titanus*) 13
glabratus (*Phymatodes*) **149**
gilvipes (*Tetrops*) 294
Glaphyra 29, 55, **121**
globulicollis (*Purpuricenus*) **100**
Gnathacmaeops **211**
Gracilia 56, **106**

gracilipes (*Raphuma*) 54
gracilis (*Axinopalpis*) **104**
gracilis (*Callimoxys*) 29, **112**
Grammoptera 33, **220**, 221, 222, 224
griseus (*Acanthocinus*) 30, 48, **298**
griseus (*Trichoferus*) 21, 29, 56, **85**

henschi (*Acanthocinus*) 55
herbsti (*Chlorophorus*) 30, **171**
hirsutula (*Phytoecia*) **329**
hispidulus (*Pogonocherus*) **289**
hispidus (*Pogonocherus*) **288**
holosericea (*Cortodera*) 27, **219**
holosericeum (*Dorcadion*) 56, 266, **273**
humeralis (*Cortodera*) 27, **214**
humeralis (*Phymatodes*) 147
hungaricus (*Chlorophorus*) 21, **173**
Hylotrupes 50, 51, 56, **124**

Chlorophorus 30, 54, 55, **168**, 169, 170, 171, 173

ibex (*Xylotrechus*) 54
icterica (*Phytoecia*) 51, **337**
inexpectata (*Anastrangalia*) 241
ingrica (*Alosterna*) **224**
inquisitor (*Rhagium*) 48, **192**
insubricus (*Ropalopus*) 49
intermedia (*Agapanthia*) 27, **354**
interrogationis (*Brachyta*) **201**
Isarthon 276
Isotomus 21, 30, 50, **174**
Judolia **233**, 234
julii (*Phytoecia*) 334

kaehlerii (*Purpuricenus*) 29, 38, 49, **98**
kiesenwetteri (*Glaphyra*) **122**
kirbyi (*Agapanthia*) 29, 54, **347**
kollari (*Leioderus*) 21, 30, **134**

laevicollis (*Cerambyx*) 91
lama (*Clytus*) 30, **179**
lamed (*Pachyta*) **198**
Lamia 49, **274**
Laminae 27, 40, 59, **266**
Leioderus 21, 30, **134**
Leiopus 21, 22, 48, **302**, 303
Leptura 22, 39, 54, 232, 236, 238, 240, 243, 244, 248, **253**, 256, 257, 258, 259
Lepturalia 22, 30, **251**
Lepturinae 27, 49, 60, **187**
Lepturini 40
Lepturobosca **232**
leucaspis (*Agapanthia*) **356**
linearis (*Lioderina*) 54, 56, **154**
linearis (*Oberea*) **326**
Lioderina 54, 56, **154**
livida (*Pseudovadonia*) **225**
lividus (*Phymatodes*) 56, **146**

- lurida* (Pidonia) **214**
lusitanus (Exocentrus) **307**
- Macroleptura** 253
macropus (Ropalopus) 30, **130**
maculata (Ruipela) **260**
maculicornis (Agapanthia) **351**
maculicornis (Brachyleptura) **250**
maior (Necydalis) **184**
marginatus (Acmaeops) 21, 30, **210**
marmottani (Glaphyra) 29, **123**
Megopis 54, **65**
melanura (Stenurella) **261**
Menesia **319**
meridianus (Stenocorus) **191**
Mesosa 50, **283**, 284
miles (Cerambyx) 49, **91**
mimica (Leptura) 258
minor (Molorchus) **120**
minuta (Gracilia) **56, 106**
Molorchus **120**, 121
molybdaena (Phytoecia) 29, **344**
Monochamus 22, 29, 30, 49, 50, 56, **276**, 278, 279, 281, 282
moravica (Oberea) **327**
mordax (Rhagium) 48, **194**
Morimus 275
Morinus 49, 56, **275**
moschata (Aromia) 30, 49, **103**
mysticus (Anaglyptus) **155**
- Nathrius* 56, **118**
nebulosa (Mesosa) **284**
nebulosus (Leiopus) 48, **302**
Necydalinae 27, 60, **183**
Necydalis 22, **183**, 184
Neoclytus 56, **182**
Neodorcadion **273**
nigra (Stenurella) **263**
nigra (Tetrops) 294
nigrescens (Dorcadion) 268
nigricornis (Phytoecia) **334**
nigripes (Lepturalia) 22, 30, **251**
nigripes (Phytoecia) **333**
Nivellia **226**
Nothorhina **74**
- Oberea* 27, 50, 55, **323**, 325, 326, 327, 328
Obriopsis 111
Obrium 21, 29, **108**, 111
octopunctata (Saperda) 21, 30, **309**
oculata (Oberea) **325**
Oplosia **287**
ovatus (Pogonocherus) 22, **292**
Oxymirus **189**
- Pachyta** **198**, 200
Pachytodes **234**, 235
- Palaeocallidium* 21, 29, **139**
pallidus (Trichoferus) 21, 29, 30, **86**
pannonica (Agapanthia) **352**
pantherinus (Xylotrechus) 21, 22, 29, 54, **165**
Parandra 54
Parmena 27, 55
pecta (Pseudovadonia) **225**
pedemontana (Oberea) 55
Penichroa 54
pedestre (Dorcadion) 266, **270**
Pedostrangalia 21, 30, **229**, 231
perforata (Saperda) 21, 30, **312**
Pseudosphegistes 22, 55
Phymatodes 21, 29, 30, 33, 50, 55, 56, **145**, 146, 147, 149, 150, 151, 153
Phytoecia 21, 27, 29, 51, 55, 59, **329**, 330, 331, 333, 334, 336, 337, 338, 340, 341, 342, 344
Phytoeciini 50
piceus (Saphanus) **73**
Pidonia **214**
pilosus (Chlorophorus) 55
pistor (Monochamus) 30, **278**
Plagionotus 48, 50, **156**, 157, 158
Pogonocherus 22, 50, 55, **288**, 289, 290, 291, 292
populnea (Compsidia) 49, 51, 52, **315**
praeusta (Tetrops) 27, 49, **293**
pratensis (Gnathacmaeops) **211**
Prioninae 27, 60, 62
Prionii 40
Prionus **68**
Pronocera 22, 30, **132**
Pseudogaurotina 21, 49, **206**
Pseudovadonia **225**
pubescens (Parmena) 55
pubescens (Pedostrangalia) **231**
punctata (Nothorhina) **74**
punctata (Saperda) 21, 30, 48, **310**
puncticollis (Phymatodes) 55
punctipennis (Exocentrus) 30, **305**
punctulatus (Leiopus) 21, 22, **303**
pupillata (Oberea) **323**
Purpuricenus 29, 38, 49, **98**, 100, 101, 102
pusillus (Phymatodes) 21, 30, **147**
pustulata (Phytoecia) **338**
Pyrrhidium **141**
- quadrifasciata* (Leptura) **256**
quadrinaculata (Pachyta) **200**
quadrivittata (Cornumutilla) 21, 54, **227**
quercus (Stenocorus) **190**
- Raphuma** 54
reticulatus (Acanthocinus) 30, 42, **300**
revestita (Pedostrangalia) 21, 30, **229**
reyi (Anastrangalia) 22, 29, **241**
Rhagium 42, 48, **192**, 193, 194, 195
rhamni (Clytus) **181**

- Rhamnusium* 30, 48, **187**
Ropalopus 21, 29, 30, 49, **125**, 127, 128, 130, 131
Rosalia 30, 34, 47, **95**
rubra (*Corymbia*) **244**
rubropunctata (*Phytoecia*) 55, 331
ruficornis (*Grammoptera*) **221**
rufipennis (*Lepturalia*) 251
rufipennis (*Phymatodes*) 147
rufipes (*Anoplodera*) **238**
rufipes (*Phymatodes*) **150**
rufus (*Stenopterus*) **116**
russicus (*Semanotus*) 49, **143**
rusticus (*Arhopalus*) **80**
rusticus (*Xylotrechus*) 50, **167**
Rutpela **260**
- salicicola* (*Glaphyra*) 55
saltuarius (*Monochamus*) 22, **276**
sanguineum (*Pyrrhidium*) **141**
sanguinosa (*Nivellia*) **226**
sanquinolenta (*Anastrangalia*) **242**
Saperda 21, 30, 48, 50, 59, **309**, 310, 312, 314, 315, 316
Saperdini 40
Saphanus **73**
sartor (*Chlorophorus*) **168**
sartor (*Monochamus*) 30, **279**
scabricornis (*Megopis*) 54, **65**
scalaris (*Saperda*) 30, 48, **314**
scopolii (*Cerambyx*) **94**
scopolii (*Dorcadion*) **271**
scutellata (*Phytoecia*) **330**
scutellata (*Stictoleptura*) **243**
Semanotus 21, 29, 30, 49, **142**, 143
septempunctata (*Stenurella*) **264**
septentrionis (*Acmaeops*) **208**
sexguttata (*Anoplodera*) **239**
sexmaculata (*Judolia*) **233**
schaefferi (*Akimerus*) 21, 30, **196**
schmidti (*Glaphyra*) 55
similis (*Anaerea*) 49, **318**
speciosus (*Isotomus*) 21, 30, 50, **174**
spinicornis (*Ropalopus*) **128**
spinolae (*Xylosteus*) 55
Spondyliinae 27, 71
Spondylis 27, **84**
starki (*Tetrops*) 27, **294**
Stenomalus 29, **111**
Stenidea **285**
Stenocorus 33, **190**, 191
Stenopterus 29, 56, **113**, 115, 116
Stenostola **320**, 322
Stenurella **261**, 262, 263, 264
steveni (*Vadonia*) 54, **238**
Stictoleptura **243**
stierlini (*Exocentrus*) 29, 54, **308**
Strangalia 229, 251, 253, 260, 261, **265**
Strangalina 265
- striatum* (*Asemum*) 83
subcylindricollis (*Theophilea*) 29, **346**
sutor (*Monochamus*) **282**
sycophanta (*Rhagium*) **193**
- tabacicolor* (*Alosterna*) **223**
temesiensis (*Clytus*) **181**
tenuicorne (*Asemum*) 55
tesserula (*Brachyleptura*) 29, **249**
testacea (*Anaesthetis*) **286**
testaceus (*Phymatodes*) 50, **145**
Tetropium 30, 48, 50, 76, 78, 79
Tetrops 27, 49, **293**, 294
textor (*Lamia*) 49, **274**
thalassina (*Carilia*) **204**
Theophilea 29, **346**
thoracica (*Leptura*) 22, 39, 54, **253**
tigrina (*Phytoecia*) 55
Titanus 13
Tragosoma 22, 30, 41, 48, 54, **69**
Toxotus 189
Trichoferus 21, 27, 29, 30, 56, **85**, 86
tristis (*Arhopalus*) 81
tropicus (*Clytus*) 22, 30, **177**
- ulmi* (*Necydalis*) 22, **183**
umbellatarum (*Glaphyra*) **121**
uncinata (*Phytoecia*) 29, **342**
undatus (*Semanotus*) 21, 29, 30, **142**
ungaricus (*Ropalopus*) 49, **125**
unipunctata (*Vadonia*) **236**
urussovi (*Monochamus*) 29, 56, 279, **281**
ustulata (*Grammoptera*) **220**
- Vadonia* 27, 54, 225, **236**, 238
variegata (*Grammoptera*) 222
variicornis (*Corymbia*) 54
varius (*Chlorophorus*) **170**
velutinus (*Cerambyx*) 93
villosa (*Cortodera*) 27, **218**
villosoviridescens (*Agapanthia*) **351**
violacea (*Agapanthia*) 27, **353**, 354, 355
violaceum (*Callidium*) 50, 51, **136**
virens (*Lepturobosca*) **232**
virginea (*Carilia*) 27, 204
virgula (*Phytoecia*) **338**
- welensi* (*Cerambyx*) 22, 49, 54, **93**
- Xylosteus* 55
Xylotrechus 21, 22, 29, 30, 42, 50, 54, **160**, 161, 163, 165, 167

Autor publikace Milan Emanuel František Sláma se narodil v roce 1934 v učitelské rodině ve Vídni. Po obsazení Rakouska žil za druhé světové války v jižních Čechách, od roku 1946 v Praze. V 50. letech před maturitou mu bylo s několika dalšími žáky studium na gymnaziu a všech dalších školách v ČSR ukončeno. Zásluhou profesora Obenbergera nemusel však nastoupit na umístěnku v dolech, ale jako lesní dělník ve Slapech. Po komplikovaných jednáních mu bylo dovoleno dodělat maturitu, později vystudoval také lesnickou technickou školu a lesnickému povolání s láskou věnoval celý další život. Dvacet let pracoval v lesnickém výzkumu v ochraně lesů jako laborant, technik, asistent až samostatný pracovník. Po roce 1970 jako politicky nežádoucí musel odejít do lesnického provozu opět jako lesní dělník. Později byl vedoucím dřevoskladu a mnoho let pak vedoucím pěstebního střediska. Má zásluhu na založení několika set ha nových lesů v pražském okolí i v samotné Praze. Řadu let působil jako vedoucí referent ochrany lesů na podnikovém ředitelství Středočeských státních lesů a po listopadu až do důchodu několik let jako vedoucí referent specialista ochrany lesů na Ministerstvu zemědělství ČR. Je autorem 39 publikovaných článků a prací různého rozsahu.

Od roku 1956 žije ve spokojeném manželství se svou bývalou spolužačkou z gymnázia Jarmilou, se kterou společně uskutečnili všechny entomologicky zaměřené cesty po čtyřech kontinentech. Lásku k přírodě po nich zdědily i obě dcery Irena a Yvona i čtyři vnuci. Životní elán a radost jim už po třicet let dodávají i kolie z jejich chovatelské stanice Renyvon.

Autor se od dětských let za podpory otce zajímal o přírodu a zakládal si sbírky. Nejprve to byla sbírka motýlů, minerálů, zkamenělin a herbář. Od roku 1947 se zabýval převážně brouky. Sbíral všechny čeledě, ale pro nedostatek bytového prostoru svůj zájem postupně zúžil na drobné střevlíčky, kůrovce a tesaříky. Tesaříkovití zůstali jeho nejoblíbenější zájmovou čeledí. V roce 1948 se stal nejmladším členem Československé entomologické společnosti v Praze. Věnoval se sbírání, faunistickému průzkumu, studiu většinou opomíjené bionomie, vývojovým stadiím i dokumentaci. Pozornost zaměřil zejména na faunu v rámci tehdejší Československé republiky, později také západního palearktu. Možnosti sbírání v cizině mu v roce 1985 zkomplikovalo odebrání cestovních pasů na několik let. V České republice a Slovenské republice procestoval prakticky všechny oblasti od nížin až do hor. Kromě Albánie sbíral ve všech státech Evropy, byl několikrát v severní Africe a Přední Asii. Nejvzdálenější sběry uskutečnil při dvou cestách autem v délce přes 25 000 km v USA a Kanadě.